

ANITA AMIRREZVANI

SÂNGELE FLORILOR

love & life
LEDA

Redactor: Daria Bârsan

Tehnoredactare computerizată: Gabriela Tudose

Cover design by Keith Hayes

Photo-illustration by Darren Holmes

Ardabil carpet © Victoria & Albert Museum, UK/

Bridgeman Art Library

Anita Amirrezvani, *THE BLOOD OF FLOWERS*

Copyright: © 2007 by Anita Amirrezvani

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii LEDA, imprint
al GRUPULUI EDITORIAL CORINT

ISBN: 978-973-102-185-0

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

AMIRREZVANI, ANITA

Sângele florilor / Anita Amirrezvani; trad.: Ioana

Jelea. - București: Leda, 2008

ISBN: 978-973-102-185-0

I. Jelea, Ioana Daniela (trad.)

821.222.1-31=135.1

821.111 (73)

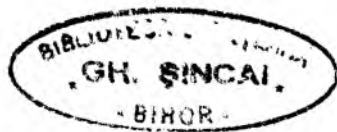
A46

ANITA AMIRREZVANI

SÂNGELE FLORILOR

Traducere din limba engleză de Ioana Jelea

[S.A.]

LEDA

GRUPUL EDITORIAL CORINT

903762

*Pentru familia mea,
iranieni, lituanieni și americani*

Prolog

La început nu era și apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu, nu era nimeni.

A fost odată, într-un sat, o femeie care tânjea să aibă un prunc. A încercat de toate — să se roage, să bea fierturi din bu-ruieni, să mănânce ouă crude de broască-țestoasă și să stro-pească pui de pisică cu apă, dar în zadar. În cele din urmă, a pornit într-o călătorie spre un cimitir îndepărtat, în care se afla un străvechi leu de piatră, de crupa căruia și-a frecat pântecul. Când leul s-a cutremurat, femeia s-a întors acasă plină de spe-ranța că dorința ei arzătoare îi va fi împlinită. Până la următoarea lună nouă, născu singurul său copil.

Din ziua în care a venit pe lume, fetița a fost lumina ochilor părinților săi. Tatăl ei o lua cu el pe munte în fiecare săptămână, așa cum ar fi făcut cu feciorul pe care și-l dorise dintotdeauna. Mama o învăța să facă vopsele din flori porto-calii de sofrănaș, din coșenile, din boabe de rodie și coji de nuci, și să țeară covoare din lâna colorată. În scurt timp, fata a ajuns

să știe toate modelele mamei și i s-a dus vestea că e cea mai bună tânără țesătoare din sat.

Când fata a împlinit paisprezece ani, părinții au hotărât că i-a venit vremea de măritiș. Ca să adune bani de zestre, tatăl muncea din greu la câmp, sperând că recolta va fi îmbelșugată, iar mama torcea lână până i se bătătoreau degetele, dar nici unul dintre ei nu reușea să adune destui arginți. Fata știa că le-ar putea veni în ajutor dacă ar face un covor de zestre care să încante privirea. În loc să fie făcut cu felurile de roșu și maro știute în sat, covorul acesta avea să strălucească asemenea cerului senin de vară, ca peruzeaua.

Fata l-a rugat îndelung pe Ibrahim, meșterul vopsitor, să-i dezvăluie taina peruzelei, iar acesta i-a spus să se suie pe un delușor și să caute o plantă cu frunze zimțate, iar apoi să caute ceva în interiorul ființei sale. Atunci nu și-a dat seama de înțelesul cuvintelor lui, dar a adunat frunzele și le-a fiert, ca să facă din ele vopsea, însă aceasta s-a dovedit a fi un stacojiu murdar. Când a văzut fiertura, mama a întrebat-o pe fată ce făcea acolo. Fata i-a răspuns cu o voce temătoare, urmărind cum sprâncenele mamei se unesc într-o linie întunecată, care îi traversa fruntea — semn de furie.

— Te-ai dus singură la atelierul de vopsele al lui Ibrahim?

— Iartă-mă, Bibi, răspunse fata. Nu mi-a stat gândul decât la capre, de azi-dimineață.

Când tatăl fetei s-a întors acasă, mama i-a povestit isprava acesteia.

— Dacă lumea începe să vorbească, nici gând să-și mai găsească bărbat! se plânse ea. De ce o fi oare așa de nesăbuită?

— Așa a fost dintotdeauna! urlă tatăl, care o pedepsi aspru pentru greșeala făcută.

Fata nu și-a ridicat privirea din lucru, văzându-și de cusut toată seara, neîndrăznind să-și privească părinții în ochi.

Zile la rând, mama și tatăl au urmărit-o pas cu pas, în timp ce încerca să dezlege taina vopselei. Într-o după-amiază, când fata se afla în munți cu caprele, pe când stătea ascunsă după un bolovan ca să se ușureze, un gând îndrăzneț îi trecu prin minte. Oare asta... voise să spună Ibrahim? Era ceva ce venea din interiorul ei.

S-a întors acasă și a făcut încă o oală de vopsea stacojie. În ziua aceea, când a mers să-și facă nevoile, a păstrat o parte din lichid într-o oală veche, l-a amestecat cu vopseaua stacojie lipită de strălucire și cu lână, și le-a lăsat așa peste noapte. În zori, când a ridicat capacul oalei cu vopsea, a strigat de fericire la vederea amestecului care pălise, căpătând culoarea peruzelei, asemenea apelor raiului. Luând câteva fire de lână de această culoare, s-a dus la atelierul de vopsele al lui Ibrahim și le-a legat de ciocănelul cu care se bate la ușă, deși tatăl ei îi spusese că nu mai are voie să meargă singură acolo.

Fata i-a vândut covorul de peruzăa unui neguțător ambulant de mătase, pe nume Hassan, care și-l dorea atât de mult încât i-a plătit arginții când covorul era încă pe război, ne-terminat. Mama fetei le-a povestit și celorlalte femei din sat despre isprava copilei, iar acestea i-au lăudat priceperea. Acum că avea și zestre, fata s-a putut mărita, și ospățul ei de nuntă a durat trei zile și trei nopți. Bărbatul ei i-a dat să mănânce cas-traveți murați când a rămas grea și cei doi au avut șapte fii în șapte ani. Cartea vieții ei fusese scrisă cu cea mai strălucitoare cerneală și, Inshallah, avea să continue astfel până când...

— Nu așa-i povestea, am întrerupt-o eu, acoperindu-mi mai bine umerii cu pătura aspră, în timp ce vântul șuiera afară.

Mama mea, Maheen, și cu mine stăteam cu genunchii lipiți unii de ai alteia, dar vorbeam încet, pentru că ceilalți dormeau la numai câțiva pași depărtare.

— Ai dreptate, dar mie așa îmi place să o spun, zise ea, vârându-și o șuviță din părul negru sub basmaua veche. Asta ne-am fi dorit noi pentru tine.

— E un sfârșit bun, am încuviințat eu, dar spune-o așa cum s-a întâmplat cu adevărat.

— Chiar și cu toate părțile triste?

— Da.

— Încă îmi dau lacrimile când mă gândesc la ele.

— Și mie.

— Vai mie! spuse ea, cu chipul răvășit de supărare.

Am tăcut amândouă o vreme, cufundate în amintiri. O picătură înghețată de ploaie mi-a căzut pe pieptarul rochiei de bumbac, iar eu m-am apropiat de mama, ca să mă feresc de apa care curgea prin crăpătura din acoperiș. Lampa cu gaz dintre noi nu ne încălzea deloc. Cu doar câteva luni în urmă purtasem o rochie groasă de catifea, cu trandafiri roșii, pe sub care aveam șalvari de mătase. Îmi pictasem ochii cu kohol¹, îmi parfumasem

¹ Amestec de funingine și alte ingrediente pe care femeile și uneori bărbații din Orientul Mijlociu, Africa (în nord și la sud de deșertul Sahara), precum și din sudul Asiei îl foloseau pentru colorarea pleoapelor și a genelor din motive estetice, medicale (inițial amestecul era folosit ca leac pentru suferințele ochilor și pentru protecție împotriva luminii puternice a soarelui) și culturale (se credea că dacă sunt unși pe pleoape cu acest amestec copiii erau feriți de bolile ochilor și de deochi) (n. tr.).

veșmintele cu tămâie și-mi așteptasem iubitul, care îmi sfâșiasse hainele de pe mine într-o cameră încălzită ca în toiul verii. Iar acum tremuram în rochia subțire și albastră, a cărei țesătură era atât de roasă încât părea cenușie.

Mama a tușit din toți răunchii; sunetul îmi sfâșia inima și mă rugam să se însănătoșească.

— Fata mea, nu pot povesti chiar până la sfârșit, spuse ea cu o voce răgușită. Nu s-a terminat încă.

Am tras adânc aer în piept.

— Lăudat fie Domnul pentru asta! am răspuns eu.

Și mi-a venit pe dată o idee, deși nu eram sigură dacă se cuvenea să cer așa ceva. Mama avusese întotdeauna o voce dulce ca mierea. O știa tot satul pentru darul ei de a depăna povești despre Zal cel coliliu care fusese crescut de o pasăre, despre Jamsheed, părintele artei țesutului, și despre nerodul Nastratin Hoge, care ne punea mereu pe gânduri.

— Și dacă... și dacă de data asta aș spune eu povestea?

Mama m-a măsurat o clipă din cap până-n picioare, de parcă aș fi fost altcineva, apoi s-a lăsat mai mult pe spate, sprijinindu-se de pernele vechi, puse de-a lungul peretelui camerei.

— Da, ești mare acum, răspunse ea. Ai crescut în ultimele luni cât alții în ani întregi. Poate că nu te-ai fi schimbat atât de mult dacă nu ai fi făcut ce ai făcut.

Obrajii mi s-au îmbujorat, apoi s-au aprins, deși simțeam frigul în oase. Nu mai eram copilul de pe vremuri. Nici nu m-aș fi gândit că aș putea ajunge vreodată

să mint și, mai rău, să nu spun tot adevărul; să trădez un om pe care îl iubeam și să abandonez pe cineva care ținea la mine, deși nu îndeajuns; că aș putea ajunge să mă răzvrătesc împotriva propriului meu sânge; sau aproape s-o omor pe cea care mă iubea cel mai mult.

Mama mă privea cu blândețe și aștepta.

— Hai, spune-o, zise ea.

Am luat o înghițitură de ceai tare, m-am îndreptat de spate și am început să povestesc.

CAPITOLUL UNU

În primăvara anului în care urma să mă mărit, o stea cu coadă a brăzdat cerul deasupra satului meu. Era mai strălucitoare decât oricare altă stea pe care o văzusem până atunci, și aducea nenorocire. Noapte după noapte, pe când își croia cu greu drum pe cerul nostru, sădind stropi reci și albi de amărăciune, am încercat să dezlegăm solia înspăimântătoare a astrelor. Hajj Ali, cel mai învățat om din sat, s-a dus la Isfahān să aducă unul din hrisoavele celui mai de seamă cititor în stele, ca să știm la ce nenorocire să ne așteptăm.

În seara în care s-a întors, oamenii din sat au început să se adune afară ca să asculte profețiile pentru lunile următoare. Părinții mei și cu mine stăteam lângă bătrânul chiparos, singurul copac din satul nostru, în care erau atârinate fâșii de pânză, ca semn al jurămintelor oamenilor. Priveam cu toții în sus, către stele, cu bărbiile îndreptate spre înalt, iar pe chipuri ni se citea îngrijorarea. Eram atât de mică, încât puteam să mă uit

pe sub barba mare și albă a lui Hajj Ali, încâlcită ca un mănunchi de măracini. Maheen, mama mea, a arătat către Planeta Roșie, care ardea pe cerul întunecat.

— Priviți ce aprins e războinicul cel roșu! spuse ea. E semn că steaua cu coadă aduce și mai mult rău.

Mulți săteni observaseră deja semne tainice sau au ziseră de nenorocirile aduse de steaua cu coadă. În nordul Iranului izbucnise o molimă care răpuseră mii de oameni. Un cutremur în Doogabad întemnițase o mireasă în propria-i casă, unde se sufocase împreună cu fetele care veniseră să o ajute, cu doar câteva clipe înainte să meargă să-și întâlnească mirele. În satul meu, gânganii roșii, nemaivăzute, ne năpădiseră recoltele.

Goli, prietena mea cea mai apropiată a sosit și m-a salutat sărutându-mă pe amândoi obraji.

— Cum te simți? am întrebat eu.

Goli și-a dus imediat mâna la pântec.

— Grea, răspunse ea.

Și am înțeles că se frământa, pesemne, pentru soarta noii vieți pe care o purta.

Nu peste mult timp, toți oamenii din sat au ajuns la locul de adunare, afară numai de cei bătrâni și nepu-tincioși. Cele mai multe femei erau îmbrăcate în tunici viu colorate, croite în formă de clopot, pe sub care purtau șalvari subțiri, iar pe cap aveau văluri cu franjuri, în timp ce bărbații purtau tunici, pantaloni și turbane albe. Numai Hajj Ali purta un turban negru, ca semn că se trage din profetul Mahomed, și avea tot timpul cu el un astrolab.

— Oameni buni, începu el, cu o voce care aducea cu scârțâitul unei roți rostogolindu-se pe pietre. Înainte de toate, să ne rugăm și să-i preaslăvim pe primii urmași ai profetului, pe ginerele lui, Ali, regele tuturor credincioșilor, mai presus de toți.

— Pacea să fie cu el, am răspuns noi.

— Prorocirile pentru anul acesta încep cu vești proaste pentru dușmanii noștri. Spre soare-răsare, uzbekii vor fi năpădiți de gângănii care le vor distruge grânele. Spre soare-apune, mulți vor fugi din oastea otomană și-i vor da de furcă, iar mai departe, în ținuturile creștine, mult vor pătimi regii din pricina unei suferințe tainice.

Tatăl meu, Ismail, se aplecă spre mine și-mi șopti:

— Veștile despre răul celor cu care ne luptăm sunt întotdeauna bune pentru noi.

Am râs cu toții, căci așa fusese întotdeauna.

În timp ce Hajj Ali citea din hrisov, inima mi se zbătea în piept de parcă aş fi urcat un munte. Mă întrebam ce avea să spună despre căsătoriile de peste an, grija mea cea mai mare. Am prins să mă joc cu ciucurii vălului pe care-l purtam pe cap, nărav de care mama mă tot ruga să scap, în timp ce Hajj Ali ne tălmăcea cum că nici un rău nu paște hârtia, cărțile sau arta scrisului; că pământul se va cutremura la miazăzi, dar fără putere; că lupte mari vor înroși cu sânge Marea Caspică.

Hajj Ali a ridicat hrisovul și l-a fluturat către mulțime, după obiceiul pe care îl avea atunci când prorocirea ce urma era tulburătoare. Ucenicul său, care ținea o lampă cu gaz, s-a dat la o parte din calea lui.

— Poate cel mai rău lucru dintre toate în acest an este nesocotirea, însemnată și greu de înțeles, a bunei-cuviințe, spuse el. Și pentru asta numai steaua cu coadă e de vină.

S-a auzit un murmur ușor dinspre mulțime, căci oamenii începeau să vorbească despre faptele de felul acesta la care fuseseră deja martori încă din primele zile ale noului an.

— A luat mai multă apă decât îi trebuia din fântână, am auzit-o spunând pe Zaynab despre o femeie.

Zaynab era nevasta lui Gholam și nu avea niciodată nimic bun de spus despre nimeni.

În sfârșit, Hajj Ali a vorbit și despre lucrurile legate de viitorul meu.

— Cât despre căsătorii, anul acesta e și bun și rău, spuse el. Hrisovul nu spune nimic despre căsătoriile din lunile ce vor urma, dar cele dinspre sfârșitul anului vor fi pline de patimă și vrajbă.

Am privit-o îngrijorată pe mama, pentru că speram să mă mărit până atunci, doar aveam deja paisprezece ani. Mama avea privirea neliniștită și mi-am dat seama că nu-i plăcea ce auzea.

Hajj Ali a ajuns la ultima filă a hrisovului, și-a ridicat privirea și a tăcut o clipă, pentru ca oamenii să ia seama mai bine la ce spune.

— Această ultimă prorocie vorbește despre purtarea femeilor și este cea mai tulburătoare dintre toate, spuse el. În tot acest an, femeile din Iran nu vor fi suse-

— Au fost vreodată? l-am auzit pe Gholam spunând, iar în jurul lui se auziră râsete înfundate.

Tata i-a zâmbit mamei și chipul ei s-a luminat deodată, căci el o iubea exact așa cum era. Oamenii spuneau întotdeauna că tata se purta cu ea cu atâta blândețe, de parcă ar fi fost a doua nevastă.

— Femeile vor avea de suferit din cauza propriului desfrâu, avertiză Hajj Ali. Multe vor fi blestemate să fie sterpe, iar cele care vor da naștere vor fi prinse de chinuri nemaivăzute ale facerii.

Privirea mea s-a încrucișat cu cea a lui Goli, și am văzut teama din ochii mei oglindită într-ai ei. Pe Goli o neliniștea nașterea, în timp ce pe mine mă tulbura ideea unei uniuni fără rânduială. Mă rugam pentru ca steaua cu coadă să gonească pe cer și să nu ne tulbure.

Văzând că tremuram, tata mi-a învelit umerii cu o pătură din lână de miel, iar mama mi-a luat o mână într-ale ei și mi-a frecat-o, ca să-mi treacă frigul. În mijlocul satului unde mă aflam, eram înconjurată de imagini familiare. Nu departe era micuța noastră moschee, cu țiglele cupolei strălucitoare; hamamul unde făceam baie în fiecare săptămână, cu aburi și pete de lumină înăuntru; și tarabele de lemn crestat ale pieței mici, care răsăreau joia și unde sătenii vindeau fructe, legume, leacuri, covoare și unelte. O potecă ducea de la clădirile publice la un pâlț de case de chirpici care adăposteau toate cele două sute de suflete din satul meu și se termina la poalele muntelui și la cărările brăzdate de fâgașe unde caprele mele cutreierau după mănăcară. Toate aceste priveliști mă alinau, așa că atunci când

mama mi-a strâns palma ca să vadă cum mă mai simteam, i-am strâns-o și eu. Dar apoi mi-am tras mâna, pentru că nu voiam să par un copil.

— Baba, i-am șoptit tatălui meu, cu vocea șovăitoare. Dacă... dacă se împlinesc prorociile lui Hajj Ali despre căsătorii?

Tata nu-și putea ascunde îngrijorarea din priviri, dar vocea îi era fermă.

— Soțul tău îți va presăra petale de trandafir în cale, răspunse el. Să-l prind că nu se poartă ca un bărbat de onoare...

S-a oprit o clipă, iar ochii lui negri păreau neîndurători, ca și cum numai gândul la ceea ce ar fi putut face era prea îngrozitor. A dat să spună ceva, dar s-a abținut.

— ...și te poți întoarce oricând la noi, încheie el.

Rușinea și vina s-ar fi abătut asupra nevestei care s-ar fi întors la părinții săi, dar tatăl meu nu părea să se sinchisească de așa ceva. Când mi-a zâmbit, pielea i s-a încrețit la colțul ochilor.

Hajj Ali a încheiat adunarea cu o scurtă rugăciune. Câțiva săteni s-au desprins împreună cu ai lor pentru a discuta despre prorocii, în timp ce alții au pornit-o înapoi spre casele lor. Goli părea că vrea să-mi vorbească, dar soțul ei i-a spus că era timpul să meargă acasă. Goli ne-a zis noapte bună, după ce mi-a șoptit că o dureau picioarele din cauza greutății din pântec.

Am pornit-o spre casă, împreună cu părinții mei, pe singurul drum, și-acela desfundat, care străbătea satul. Și pe o parte și pe cealaltă, casele erau cuibărite una într-alta pentru căldură și apărare. Știam cărarea atât de bine încât,

chiar dacă aş fi mers cu ochii închişi, aş fi ştiut exact când să cotesc ca să ajung la casa noastră, dincolo de care satul se pierdea în nisipuri şi lăstăriş. Tata a împins cu umărul poarta sculptată şi am intrat în casa noastră cu o singură încăpere. Pereţii erau făcuţi din chirpici şi erau daţi cu var, care, prin grija mamei, era întotdeauna alb ca laptele. O uşiţă dădea într-o curte interioară, în care ne bucuram de soare departe de ochii lumii.

Eu şi mama ne-am dat jos vălurile de pe cap şi le-am atârnat de nişte cârlige lângă uşă, scoţându-ne în acelaşi timp şi încălţările. Mi-am scuturat părul, care îmi ajungea până la brâu. Am atins coarnele lucitoare şi curbate de ibex de pe o măsuţă joasă din apropierea uşii, ca să am noroc. Tata răpusese capra în timpul uneia din plimbările noastre de vineri după-amiază. Din acea zi, coarnele fuseseră puse la loc de cinste în casa noastră, iar prietenii tatălui meu îl lăudau adesea spunând că este la fel de sprinten ca şi animalul care-i căzuse pradă.

M-am aşezat împreună cu tata pe covorul roşu şi brun pe care îl împletisem când aveam zece ani. Tata a închis ochii o clipă, iar mie mi s-a părut că arăta mai obosit ca niciodată.

— Măine mergem la plimbare? am întrebat eu.

A deschis imediat ochii.

— Desigur, micuţa mea, răspunse el.

Trebuia să meargă la lucru pe câmp dimineaţa, dar spunea întotdeauna că numai porunca Domnului l-ar putea împiedica să lipsească de la plimbarea noastră.

— Acuşi te văd mireasă şi n-ai să-ţi mai vezi capul de treabă, spuse el, cu o voce schimbată.

Mi-am ferit privirea, alungând până și gândul că l-aș putea părăsi.

Mama aruncă balebă uscată în cuptor, ca să pună de ceai.

— Ia uitați ce v-am pregătit, zise ea, aducându-ne o farfurie cu prăjituri proaspete cu năut.

Deasupra lor plutea o mireasmă de trandafir.

— Fie ca mâinile să nu-ți ostenească niciodată! spuse tata.

Erau prăjiturile mele preferate, din care mâncam cu vârf și îndesat. Nu peste mult timp, mi s-a făcut somn și mi-am întins rogojina cu așternuturi lângă ușă, la locul meu dintotdeauna. Am adormit pe șoaptele părinților mei, asemănătoare gânguritului de porumbei, și mi s-a părut chiar că-l văd pe tata luând-o pe mama în brațe și sărutând-o.

A DOUA ZI DUPĂ-AMIAZĂ, m-am așezat în prag să mă uit după Baba al meu printre bărbații care se întorceau în șiruri de la câmp. Îmi plăcea să-i torn chiar eu ceaiul înainte să intre pe ușă. Mama era aplecată deasupra cuptorului și cocea pâine pentru cină.

Văzând că nu sosea, m-am întors în casă, am spart câteva nuci, le-am pus într-o strachină mică și am aranjat într-un vas cu apă stânjeneii pe care îi culesesem. Apoi am ieșit din nou să mă uit după el pentru că abia așteptam să pornim la plimbare. Pe unde umbla? Cei mai mulți bărbați se întorseseră de la câmp și probabil că acum erau în curțile lor și își spălau mâinile de praful adunat peste zi.

— Ne trebuie niște apă, spuse mama.

Așa că am înșfăcat un urcior de lut și am luat-o spre fântână. Pe drum, m-am întâlnit cu Ibrahim, meșterul vopsitor, care s-a uitat într-un fel anume la mine.

— Du-te acasă, îmi zise el. Mama ta are nevoie de tine.

Eram nedumerită.

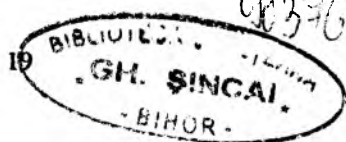
— Dar tocmai m-a trimis să iau niște apă, am zis eu.

— Nu contează, răspunse el. Spune-i că ți-am zis eu să te întorci.

M-am grăbit cât am putut înapoi spre casă, cu urciorul lovindu-mi genunchii. Pe când mă apropiam de casă, am zărit patru bărbați care sprijineau între ei un trup fără vlagă. Poate că se întâmplase un accident pe câmp. Din când în când, tata se întorcea acasă cu povești despre cum cineva se rănise cu unealta de treierat, fusese lovit de un catâr sau scăpase, plin de răni, dintr-o bătaie. Știam că avea să ne spună ce se întâmplase în timp ce ne beam ceaiul.

Bărbații se mișcau greu din cauza poverii. Rănitului nu i se vedea fața, iar capul i se legăna pe unul din umerii acestora. M-am rugat să se însănoțească grabnic, căci familiile celor care erau prea bolnavi să muncească o duceau foarte greu. Pe măsură ce grupul se apropia, mi s-a părut că felul în care era înfășurat turbanul rănitului semăna foarte mult cu cel al tatălui meu. Dar asta nu înseamnă nimic, mi-am spus imediat. Mulți bărbați își înfășurau turbanul în felul acesta.

Primii dintre cei care cărau corpul n-au mai ținut pasul un moment și aproape că l-au scăpat din brațe.

Capul rănitului se bălăngănea de parcă abia se mai ținea de restul corpului, iar membrele erau complet lipsite de viață. Vasul de lut mi-a scăpat din mâini și s-a făcut țandări la picioarele mele.

— Bibi, am suspinat eu. Ajutor!

Mama a ieșit din casă, scuturându-și hainele de făină. Când l-a zărit pe tata, a scos un vaiet sfâșietor. Femeile din vecini s-au repezit afară și au înconjurat-o ca o plasă, în timp ce jalea ei străpungea văzduhul. Se zvârcolea și sărea, iar femeile au prins-o cu blândețe, au ținut-o în brațe și i-au dat părul la o parte de pe chip, cu mișcări mângâietoare.

Bărbații l-au adus pe tata înăuntru și l-au întins pe un așternut. Avea pielea de un gălbui bolnăvicios și un firicel de salivă i se scurgea pe la colțul gurii. Mama și-a pus degetele în dreptul nărilor lui.

— Lăudat fie Domnul, încă mai răsuflă! zise ea.

Naghee, care lucra alături de tata pe câmp, nu știa încotro să se uite în timp ce ne povestea cele întâmplate.

— Părea obosit, dar n-a avut nimic până azi după-amiază, zise el. Dintr-odată, s-a luat cu mâinile de cap și s-a trântit la pământ, înăbușindu-se. După aceea, nu s-a mai mișcat deloc.

— Domnul să se îndure de soțul tău! zise un bărbat pe care nu l-am recunoscut.

După ce au făcut tot ce le stătea în putință ca să-i aline suferința, oamenii au plecat murmurând rugăciuni pentru sănătatea lui.

Cu fruntea încrețită de supărare, mama i-a scos tatei încălțările de bumbac, i-a aranjat tunica și i-a așezat

mai bine perna de sub cap. I-a atins mâinile și fruntea și a spus cu voce tare că nu avea febră, dar m-a pus să aduc o pătură și să-l acopăr, ca să-i țină de cald.

Vestea despre tata s-a răspândit îndată și prietenii noștri au venit să ne ajute. Kolsoom a adus apă luată de ea de la un izvor de lângă mormântul unui sfânt, cunoscută pentru puterile ei vindecătoare. Ibrahim s-a așezat undeva în curte și a început să recite din Coran. Goli a trecut și ea pe la noi, cu băiețelul adormit în brațe, și ne-a adus pâine caldă și mâncare de linte. Eu am făcut ceai pentru toți, ca să se încălzească. Am îngenuncheat lângă tatăl meu și i-am privit chipul, rugându-mă să-i văd pleoapele tresărind, măcar o urmă de mișcare pe chipul lui — orice mi-ar fi dat siguranța că nu era un trup fără viață.

Rab'i, vraciul din sat, a sosit după căderea nopții, cu desagi de pânză pline de ierburi, atârdate pe fiecare umăr. Le-a așezat lângă ușă și a îngenuncheat pentru a-l cerceta pe tata la lumina lămpii cu gaz, în care flacăra pâlpâia gata să se stingă. Și-a mijit ochii, s-a apropiat și s-a uitat cu atenție la chipul tatei.

— Mai multă lumină, zise el.

Am împrumutat două lămpi cu gaz din vecini și le-am așezat lângă așternutul de pe podea. Vraciul i-a ridicat capul tatei și i-a desfăcut turbanul, cu grijă. Capul părea greu și umflat. În lumină, fața îi era pământie, iar părul lui des, pe alocuri cărunt, părea țepos și cenușiu.

Rab'i i-a atins încheieturile mâinilor și gâtul și, negăsind ceea ce căuta, și-a lipit urechea de pieptul lui. În clipa aceea, Kolsoom a întrebat-o pe mama, în șoaptă,

dacă mai vrea niște ceai. Vraciul și-a ridicat privirea, ne-a spus tuturor să păstrăm tăcerea; a ascultat din nou, s-a sculat și a zis, pe un ton grav:

— Îi bate inima, dar foarte slab.

— Ali, prinț printre oameni, dă-i putere bărbatului meu! strigă mama.

Rab'i și-a luat desagii și a scos din ele legături de ierburi, pe care i-a explicat lui Kolsoom cum să le fiarbă ca să obțină un leac pentru suferința inimii. Ne-a făgăduit că se va întoarce a doua zi de dimineață ca să vadă cum se mai simte tata.

— Domnul să vă binecuvânteze! spuse el și-și luă rămas-bun.

Kolsoom a început să smulgă frunzele de pe cren-guțe și să le arunce într-o strachină, adăugând apa pe care o fiersese mama.

Pe când dădea să plece, Rab'i s-a oprit să vorbească cu Ibrahim, care era încă în curte.

— Roagă-te fără încetare, îl îndemnă el.

Apoi l-am auzit șoptind:

— Se poate ca Domnul să-l cheme la el în seara asta.

Am simțit un gust de cocleală în gură. Am căutat-o pe mama din priviri, m-am repezit în brațele ei și am rămas îmbrățișate pentru o clipă, cu durerea ogindindu-ni-se în ochi.

Dintr-odată, tata a prins să scoată niște zgomote șuierătoare. Gura îi era încă uscată, buzele întredeschise, iar sunetul respirației lui aducea cu foșnetul frunzelor în bătaia vântului. Mama, care era lângă cuptor, s-a repezit

spre noi, cu degetele înverzite de la frunze. S-a aplecat deasupra tatei și a ȣipat:

— Vai mie, dragul meu, vai mie!

Kolsoom s-a repezit și ea să-l privească pe tata, după care a condus-o pe mama înapoi la vatră, pentru că nu era nimic de făcut.

— Hai să terminăm doctoria asta, ca să-l ajutăm, spuse Kolsoom, ai cărei ochi veșnic strălucitori și obraji îmbujorați stăteau mărturie puterilor ei de cunoscătoare a ierburilor.

După ce ierburile au dat în clocot și fiertura s-a răcit, Kolsoom a turnat-o într-un bol nu foarte adânc și l-a adus lângă tata. În timp ce mama îi ținea capul sus, Kolsoom i-a turnat ușurel doctoria pe gât, cu lingura. Dar cea mai mare parte i s-a vărsat pe lângă buze și a murdărit așternutul. Kolsoom a încercat din nou, și de data aceasta a reușit să-i bage doctoria în gură, dar tata a scuipat, s-a înecat și, o clipă, a părut că nu mai respiră.

Kolsoom, care de obicei nu-și pierdea firea cu una, cu două, a pus bolul jos, cu mâinile tremurânde și a privit-o pe mama în ochi.

— Mai bine așteptăm până deschide ochii înainte să încercăm din nou, ne sfătui ea.

Vălul nu-i mai stătea bine mamei pe cap, dar ea nu băga de seamă.

— Are nevoie de doctorie, zise ea cu o voce firavă, dar Kolsoom îi răspunse că avea mai mare nevoie de aer.

Ibrahim începea să răgușească, iar Kolsoom m-a rugat să-l ajut. I-am turnat niște ceai fierbinte și i l-am dus în curte, împreună cu niște curmale. Mi-a mulțumit din

priviri, dar nu s-a oprit din recitat, de parcă forța cuvintelor lui l-ar fi putut ține în viață pe tata.

Întorcându-mă în cameră, am dat peste bastonul tatălui meu, atârnat într-un cârlig de lângă ușa care dădea în curte. Mi-am amintit cum, în timpul ultimei noastre plimbări, mă dusesese să văd o străveche zeiță sculptată, ascunsă în spatele unei cascade. Ne strecuraserăm de-a lungul unui mal îngust, până am dat peste ea în spatele șuvoiului de apă. Zeița purta o coroană înaltă, care părea plină de nori. Pieptul ei voluptuos era drapat de un material subțire, iar la gât, zeița avea un colier cu pietre mari. Nu i se vedeau picioarele; hainele păreau că se pierd în vârtoarea valurilor și a pâraielor. Brațele-i vânoase, ca de bărbat, erau întinse și păreau că stăpânesc apele cascadei după bunul plac.

Tata fusese obosit în ziua aceea, dar urcase pe cărările abrupte, până la cascadă, gâfâind, ca să-mi arate acea priveliște nemaipomenită. Acum parcă respira și mai greu; când dădea aerul afară din piept se auzea un pârâit. Mâinile începeau să i se miște și ele, asemenea unor șoricei fără astâmpăr. Se cățarau pe piept și trăgeau cu unghiile de tunică. Degetele lui lungi erau înnegrite de munca la câmp, iar sub unghii era o dungă de pământ pe care ar fi curățat-o înainte de a intra în casă dacă s-ar fi simțit bine.

— Zi și noapte stau lângă el, numai lasă-ni-l, mă rugam eu în șoaptă lui Dumnezeu. O să-mi fac rugăciunile în fiecare zi și n-am să mă mai plâng niciodată de foame în luna de post a ramazanului, nici măcar în gând.

Tata a început să bată aerul cu mâinile, ca și cum ar fi luptat împotriva bolii cu singura parte a trupului în care mai rămăsese o urmă de vigoare. Kolsoom a venit și ea lângă așternutul pe care stătea întins și ne-a condus rugăciunile, în timp ce urmăream mâinile tatei și-i ascultam respirația de muribund. I-am spus mamei cât de obosit îmi păruse în timpul plimbării în munți și am întrebat-o dacă asta îl slăbise. Mi-a cuprins obraji în palme și mi-a spus:

— Lumina ochilor mei, cred că tocmai asta i-a dat putere.

La cel mai târziu ceas din noapte, respirația tatei s-a liniștit și mâinile au încetat lupta. În timp ce-i aranja pătura cu care era învelit, mama părea mai calmă.

— Acum o să se odihnească puțin, zise ea mulțumită.

Am ieșit în curte să-i mai duc niște ceai lui Ibrahim. Se mutase pe o pernă lângă covorul meu de peruzea, rămas neterminat în război. Mama îi făgăduise covorul, cu puțin timp în urmă, unui neguțător ambulant, pe nume Hassan, care urma să se întoarcă, mai târziu, să-și ia marfa. Dar mi-era încă greu să-i spun tatei de unde venea vopseaua de culoarea peruzelei care îi încântase privirea lui Hassan și amintirea supărării pe care i-o provocase faptul că mă dusesem singură la atelierul de vopsele al lui Ibrahim mă făcea să roșesc de rușine.

M-am întors la locul de veghe de la căpătâiul tatălui meu. Speram că noaptea lui de încercare era aproape de sfârșit și că ziua avea să ne aducă o bucurie nesperată: tata care deschide ochii sau care are putere să-și înghită leacul. Și apoi, într-o zi, când avea să se simtă mai bine,

aveam să hălăduim iar prin munți și să cântăm împreună. N-ar fi fost bucurie mai mare în acel moment pentru mine decât să-l aud cântând după pofta inimii.

Spre dimineață, în liniștea în care nu se auzea decât șuvoiul de rugăciuni ale lui Ibrahim, îmi simțeam pleoapele plumbuite. Nu știu cât a trecut până m-am trezit și am zărit chipul tatei, încă liniștit, după care am adormit la loc. În zori, m-am bucurat să aud zarva rândunelelor, al căror ciripit străpungea tăcerea. Era același sunet pe care îl auziserăm în timpul plimbării noastre și parcă vedeam aievea cum ne opriserăm ca să le privim cum își adună crenguțe pentru cuiburi.

Am sărit din somn la auzul unui scârțâit de roți de căruță. Oamenii se trezeau. Ibrahim încă se mai ruga, dar cu o voce seacă și dogită. Mama aprindea lampa cu gaz, pe care a așezat-o apoi lângă așternut. Tata nu se mișcase deloc de când adormise. Mama s-a uitat cu atenție la chipul lui și și-a așezat degetele sub nările lui ca să vadă dacă mai respiră. Degetele au rămas acolo, tremurând, apoi au alunecat în jos, către gură. Neobosite, s-au întors la nas, unde au și zăbovit o vreme. Îi urmăream chipul, așteptând să se aștearnă pe el acea mulțumire care avea să-mi spună că suflarea există. Mama nu se uita la mine. În tăcerea deplină, și-a dat capul pe spate și a scos un vaiet cutremurător. Rugăciunile lui Ibrahim au încetat; bătrânul s-a repezit spre tata și a încercat și el să vadă dacă mai respira, iar apoi s-a prăbușit în genunchi, cuprinzându-și capul în mâini.

Mama și-a înțepit vaietul și a început să-și smulgă părul din cap. Vălul îi alunecase de pe creștet și zăcea

undeva lângă tata. Era încă legat și păstra forma capului ei.

L-am apucat pe tata de o mână, pe care am început să o frământ, dar aceasta a rămas rece și nemișcată. Când i-am ridicat brațul greu, palma îi atârna, frântă de la încheietură. Ridurile care îi brăzdau fața păreau mai adânci și peste ele se așternuse amărăciunea, de parcă trebuise să se lupte cu un duh rău.

Am scos un țipăt scurt și pătrunzător, iar apoi m-am prăbușit peste tata. Kolsoom și mama m-au lăsat așa câteva clipe, dar apoi Kolsoom m-a îndepărtat cu blândețe.

Tata și cu mine știam că n-aveam să mai fim împreună pentru mult timp, dar îmi închipuisem întotdeauna că eu aveam să fiu cea care pleacă, înveșmântată în argint de nuntă, cu binecuvântarea lui răsunându-mi în urechi.

ZILELE DE DUPĂ moartea tatei au fost din ce în ce mai întunecate.

Fără un bărbat care să adune recolta vara, am primit puține grâne din partea cultivată de tata, deși vecinii au încercat să ne mai dea și din partea lor. Și cum grânele erau puține, abia aveam cu ce să facem schimb ca să luăm gaz, încălțări sau vopsele pentru lână. A trebuit să ne vindem caprele ca să facem rost de grâne și am rămas astfel fără brânză. Ori de câte ori mai dădeam o capră, mama plângea.

Pe măsură ce zilele lungi și călduroase se duceau, merindele noastre se împuținau. Dimineața, mâncam pâinea pe care o făcea mama, cu brânză de casă sau cu

iaurt, dar, nu după mult timp, aveam din ce în ce mai puține de-ale gurii seara. Curând, nici prin gând nu ne mai trecea să mâncăm măcar o bucătică de carne. Mama a început să vândă lucrurile tatei pentru mâncare. Întâi se duseră hainele lui, apoi încălțărilor, turbanele și, în cele din urmă, bastonul la care ținea așa de mult.

Alții ar fi căutat sprijin în familie, dar, din păcate, mama și cu mine nu aveam nici o rudă mai în vârstă. Toți bunicii mei se stinseseră înainte să fiu destul de mare încât să-mi amintesc de ei. Cei doi frați ai mamei fuseseră uciși într-un război cu otomanii. Singura rubedenie a tatei, un frate vitreg îndepărtat, pe nume Gostaham, era copilul bunicului meu și al primei lui soții. Gostaham se mutase în Isfahān de tânăr și nu mai auzisem nimic de el de ani de zile.

Când frigul începu să-și înfigă colții în carnea mea, deja trăiam cu o coajă de pâine și cu morcovi murați rămași de anul trecut. Eram hămesită în fiecare zi, dar știind că mama nu avea ce să facă, încercam să nu spun nimic despre durerile din pântec. Eram mereu sfârșită și muncile care altădată îmi păreau atât de ușoare, ca adusul apei de la fântână, erau acum niște corvezi copleșitoare.

Cel de pe urmă lucru de valoare pe care îl aveam era covorul meu de peruzea. Abia terminasem să-i înnod ciucurii, când Hassan, neguțatorul de mățăsuri, veni să-l ia și ne plăti. Rămase uimit la vederea hainelor și a vâlurilor noastre negre și când află de ce eram în doliu, o întrebă pe mama dacă ne putea ajuta. De teamă că nu apucăm primăvara, mama l-a întrebat dacă ar putea să

meargă la singura noastră rudă, la Gostaham, când se întoarce în Isfahân, ca să-i spună ce nenorocire se abătuse asupra noastră.

Cam la o lună după aceea, am primit o scrisoare din capitală, adusă de un neguțător de măgari care se îndrepta spre Shîrâz. Mama îl rugă pe Hajj Ali s-o citească cu voce tare, pentru că nici una dintre noi nu știam carte. Scrisoarea venea de la Gostaham, care ne scria că e tare îndurerat pentru lipsurile pe care le înduraserăm și ne chema să stăm cu el, în capitală, până aveam să ne repunem pe picioare.

Astfel, într-o dimineață rece de iarnă, am aflat că-mi voi părăsi căminul pentru prima dată în viață. Dacă mama mi-ar fi spus că fuseserăm trimise pe tărâmul creștinilor, acolo unde femeile păgâne își lăsau pieptul descoperit, în văzul tuturor, mâncau carne friptă de porc și se spălau o dată pe an, n-aș fi crezut o iotă.

Vestea că urma să plecăm în curând se răspândi în tot satul. După-amiază, începură să vină femeile pe la noi, împreună cu cei mai mici copii ai lor. Scoțându-și vălurile de pe cap, își aranjau părul și le salutau pe celelalte din cameră, iar apoi se așezau, în grupuri, pe covor. Copiii erau îndeajuns de mari să se joace singuri, într-un colț al camerei.

— Să dea Domnul ca ăsta să fie capătul suferințelor voastre! zise Kolsoom când intra și o sărută pe mama pe ambii obraji.

Mamei îi dădură lacrimile.

— Steaua cu coadă a fost de vină, zise Kolsoom, cu înțelegere. Nici măcar apa sfințită n-a putut da gata o așa putere.

— O, bărbate, spuse mama, de parcă tata ar fi fost încă în viață. De ce te-ai bucurat că viața merge atât de bine? De ce ai stârnit mânia stelei cu coadă?

Zaynab se strâmbă.

— Maheen, îți amintești de musulmanul care a călătorit din Isfahān tocmai până în Tabrīz ca să nu-l prindă îngerul morții? Ajuns la capătul călătoriei, Azrael¹ i-a mulțumit că a ajuns la timp la întâlnirea cu el. Bărbatul tău n-a greșit cu nimic; a urmat doar porunca Domnului.

Mama s-a gărbovit ușor, așa cum făcea când era cuprinsă de o mâhnire adâncă.

— Nu m-am gândit niciodată că va trebui să-mi părăsesc singurul cămin pe care l-am avut, răspunse ea.

— Cu voia Domnului, vor veni și vremuri mai bune în Isfahān, spuse Kolsoom, întinzându-ne crenguța de rută pe care ne-o adusese ca să ne păzească de nenorociri.

A aprins crenguța cu un cărbune din cuptor și, cât ai clipi, mirosul ei înțepător s-a răspândit în aer. Mama și cu mine ne-am servit oaspeții cu ceai și le-am oferit smochinele aduse de Kolsoom, pentru că noi nu aveam nimic altceva ce să le dăm. I-am adus o cană de ceai lui Safa, cea mai vârstnică femeie din sat, care stătea într-un

¹Îngerul morții la musulmani (n. red.).

colț, cu narghileaua ei. De fiecare dată când trăgea fumul în piept, apa din pipă se învolbura.

— Ce știți despre noua voastră familie? întrebă ea, scoțând fumul pe gură.

La așa întrebare stânjenitoare, camera s-a cufundat în tăcere pentru o clipă. Toată lumea știa că bunicul o luase pe mama tatălui meu de nevastă cu mulți ani în urmă, în timpul unei vizite a lui în sat, la niște prieteni. Bunicul era deja căsătorit cu prima lui nevastă și trăia cu ea și Gostaham în Shīrāz. După ce bunica l-a născut pe tata, bunicul venea să o vadă, din când în când, și-i trimitea bani, dar, lucru de înțeles, familiile nu erau apropiate.

— Foarte puțin, răspunse mama. Nu l-am mai văzut pe Gostaham de mai bine de douăzeci și cinci de ani. L-am văzut o singură dată, când se ducea să-și viziteze părinții în Shīrāz. Încă de pe atunci era unul dintre cei mai renumiți țesători de covoare din capitală.

— Și nevasta lui? întrebă Safa cu vocea încordată, din cauza fumului din plămâni.

— Nu știu nimic despre ea, doar că i-a adus pe lume două fete.

Safa dădu fumul afară, mulțumită.

— Dacă bărbatul ei e un om mare, pesemne că ea ține ditamai gospodăria, zise ea. Numai de-ar fi bună și dreaptă și când vine vorba de împărțit munca.

Am înțeles din cuvintele ei că nu aveam să mai fim stăpâne pe soarta noastră. Dacă nouă ne plăcea pâinea bine coaptă și cu coajă, iar ei nu, voia ei avea să se facă. Și orice am fi simțit, trebuia să-i laudăm numele. Cred

că Safa și-a dat seama cât eram de tulburată, pentru că s-a oprit o clipă din fumat, ca să mă liniștească.

— Dacă fratele vitreg al tatălui tău n-ar fi fost bun la suflet, n-ar fi trimis după voi, zise ea. Aveți numai grijă să o mulțumiți pe nevasta lui și ei or să aibă grijă de voi.

— *Inshallah!* zise mama, fără prea multă convingere.

M-am uitat de jur împrejur, la fețele cunoscuților noștri; la prietenele mele și ale mamei, femei pe care le considerasem mătușile și bunicile mele în copilărie. Nu-mi puteam închipui cum ar fi să nu le mai văd: Safa, cu chipul ei boțit, ca un măr trecut; Kolsoom, subțire și iute, despre care se dusesse vestea că știe rostul ierburilor; și, în sfârșit, Goli, cea mai credincioasă prietenă a mea.

Goli stătea lângă mine, cu fetița ei în brațe. Când copila a început să plângă, Goli și-a descheiat tunică și i-a dat să sugă. Obrajii lui Goli erau roz și străluceau, ca și cei ai micuței; amândouă păreau sănătoase și mulțumite. Îmi doream din toată inima ca viața mea să fie ca a ei.

Când copila a terminat de supt, Goli mi-a așezat-o în brațe. Am inspirat mirosul ei de prunc, proaspăt ca grâul încolțit, și i-am șoptit:

— Nu mă uita.

I-am mângâiat bărbia micuță, gândindu-mă că nu voi fi lângă ea când va spune primele cuvinte și va face primii pași șovăitori.

Goli m-a cuprins cu brațele.

— Gândește-te cât de mare este Isfahānul! zise ea. Te vei plimba prin cea mai mare piață construită vreodată, iar mama ta va putea să-ți aleagă un bărbat din mii și mii.

M-am luminat la față pentru o clipă, ca și cum vechile mele speranțe n-ar fi fost în van, dar apoi mi-am adus aminte de oful meu.

— Dar n-am deloc zestre, i-am amintit eu. Cine mă ia numai cu ce am pe mine?

Tăcerea s-a așternut din nou în cameră. Mama a agitat crenguța de rută, iar cutele de pe frunte i s-au adâncit. Celelalte femei au prins să vorbească într-un glas:

— Nu te teme, Maheen-joon! Noua ta familie te va ajuta!

— N-or să lase ei să-i treacă vremea unei așa mândreți de fată!

— Ce-i al tău e pus deoparte!

— Probabil că Șahul Abbas va vrea ca fiica ta să intre în haremul lui, îi spuse Kolsoom mamei. N-o s-o hrănească decât cu brânză și zahăr și o să ajungă să aibă sâni mai mari și pântecul mai rotunjit decât noi toate la un loc!

Nu cu mult timp în urmă, la hamam, îmi văzusem trupul într-o oglindă de metal. Nu aveam nimic din plinătatea mamelor care alăptează, ca Goli, care erau atât de admirate la hamam. Mi se vedeau mușchii brațelor, iar fața îmi era trasă. Eram sigură că nimeni nu se va uita la mine, dar am zâmbit gândindu-mă cum trupul meu micuț și osos ar căpăta o asemenea formă femeiască. Zaynab mi-a citit gândurile și nu și-a putut

înfrâna râsul. Hohotea atât de tare, încât a început să se țină cu mâinile de burtă și, când buzele îi acopereau dinții, părea un cal care-și roade zăbala. M-am înroșit până în vârful urechilor când mi-am dat seama ca vorbele lui Kolsoom nu fuseseră spuse decât ca să mă îmbăbăteze.

NU NE-A LUAT MULT TIMP să ne pregătim bocceluțele, pentru că aveam foarte puține lucruri. Mi-am pus un schimb de haine negre, de doliu, într-un cobur de șa împletit de mână, împreună cu câteva pături groase pe care să le folosim drept așternut și am umplut cu apă toate urcioarele pe care le-am găsit. În dimineața plecării, vecinii ne-au adus în dar pâine, brânză și fructe uscate pentru lunga noastră călătorie. Kolsoom ne-a ghicit norocul într-un pumn de mazăre, ca să vadă dacă era o zi bună pentru plecat la drum. Sorții fiind de partea noastră, Kolsoom a ridicat cartea sfântă a Coranului și a rotit-o de trei ori în jurul creștetelor noastre. Rugându-ne să ajungem cu bine, am sărutat cartea sfântă. Tocmai ne pregăteam să pornim, când Goli a scos o bucată de fruct uscat din desaga mea și și-a strecurat-o într-o mânecă. Îmi „fura” ceva, ca să fie sigură că aveam să mă întorc într-o bună zi.

— Eu așa sper, i-am șoptit în timp ce ne luam rămas-bun.

Despărțirea de ea mă durea cel mai mult.

Am pornit cu mama la drum însoțite de un neguțator de mosc, Abdul-Rahman, și de nevasta lui, care le țineau tovărășie drumeților, dintr-un oraș într-altul, în

schimbul unei sume de bani. Călătoreau adesea tocmai până la granița de nord-est a pământurilor noastre, căutând punguțe cu mosc de Tibet, pe care îl vindeau apoi în orașele mari. Coburii de șa, păturile și corturile lor aveau acel parfum pe care se cereau prețuri mari.

Cămila pe spatele căreia călătoream eu și mama avea ochi negri și blânzi, apărați de stratul de kohol cu care fusese unsă pielea din jurul lor și de părul aspru, de culoarea nisipului. Stăteam în vârful unei grămezi de covoare împăturite și de saci cu mâncare și ne țineam de cocoașa ei. Cămila pășea cu grijă, dar era năvălaşă și duhnea a hazna.

Era prima oară când ajungeam în ținuturile din nordul satului meu. De îndată ce ne-am îndepărtat de pâraiele dătătoare de viață din munți, am dat peste pământ sterp. Tufe de un verde palid se zbăteau să rămână în viață, asemenea nouă. De-a lungul drumului, am zărit urcioare sparte și, uneori, oasele celor care se înșelaseră când socotiseră cât de lung le era drumul.

Abdul-Rahman ne mâna înainte dis-de-diminează, cântându-le cămilelor, care mergeau în ritmul vocii lui. Soarele făcea pământul să lucească și ochii mă dureau de la lumina puternică și albă. Pământul era înghețat; ici-colo, ierburi tivite cu promoroacă. Până seara, picioarele îmi erau atât de înghețate, încât nu le mai simțeam. Mama mergea la culcare în cortul nostru imediat ce se întuneca. Spunea că nu rabdă să se uite la stele.

După mai bine de o săptămână de drum, am zărit Munții Zagros, semn că ne apropiam de Isfahān. Abdul-Rahman ne-a spus că de undeva de sus, din vârful

lor, izvora chiar sursa vieții Isfahānului: Zayendeh Rud sau Râul Etern. La început, nu părea altceva decât o licărire albăstruie, a cărei briză răcoroasă ajungea până la noi, cale de câteva *farsakh*-uri¹ bune. Cu cât ne apropiam, cu atât râul îmi părea mai mare, incredibil de mare, căci până atunci nu mai văzusem atâta apă, ci doar izvoare de munte.

Odată ajunși pe malul râului, ne-am dat jos de pe cămile, pentru că nu li se dădea voie să intre în oraș și ne-am adunat să admirăm apa.

— Lăudat fie Domnul pentru dărnicia sa! strigă mama în timp ce apele râului se năpusteau pe lângă noi, purtând o creangă, care dispăru înainte s-o putem prinde.

— Se cuvine să-l lăudăm, spuse Abdul-Rahman, căci acest râu dă gustul pepenilor dulci din Isfahān, îi răcorește străzile și-i umple fântânile. Fără de el, Isfahānul n-ar mai exista.

Am lăsat cămilele în grija unuia dintre prietenii lui Abdul-Rahman și ne-am continuat călătoria pe jos, peste podul Khaju, cel cu treizeci și trei de arce. Cam pe la jumătatea podului, am luat-o spre unul dintre arce, ca să admirăm priveliștea. Am prins-o pe mama de mână și i-am spus:

— Uite, uite!

¹ Veche unitate de măsură persană reprezentând distanța pe care o putea parcurge un cal într-o zi (în Persia aproximativ 6,2 km, iar în țările arabe 5,7 km). În zilele noastre, este echivalentul a 10 km (n. tr.).

În depărtare, se vedea alt pod, iar un altul lucea și mai departe. Unul dintre poduri era acoperit cu faianță albastră, pe un altul se găseau ceainării, iar arcele celui de-al treilea păreau porți infinite către cetate, care che-mau călătorii să-i dezlege tainele. În fața noastră, Isfahânul se întindea cât vedeam cu ochii, iar imaginea miilor de case, grădini, moschee, bazaruri, școli, caravan-seraiuri, kebaberii și ceainării ne copleșea. La capătul podului se întindea o stradă lungă cu trei benzi care traversa întreg orașul până la piața pe care o construisese Șahul Abbas, care era atât de faimoasă, încât orice copil o știa ca Oglinda Lumii. Privirea mi-a fost atrasă de piața Moscheii de Vineri, a cărei imensă cupolă albastră strălucea în lumina dimineții. Uitându-mă în jur, am văzut altă cupolă azurie, și alta, apoi alte zeci și mai strălucitoare de culoarea șofranelului, de parcă Isfahânul te îmbia ca o mare strălucitoare de turcoaz.

— Câți oameni locuiesc aici? întrebă mama, vorbind mai tare, ca să se poată auzi în larma trecătorilor.

— Sute de mii, îi răspunse Abdul-Rahman. Mai mulți decât la Londra sau la Paris; doar Constantinopolul îl întrece.

— Vai! am exclamat amândouă, într-un glas, căci nici nu visam că ar putea exista atâtea suflete la un loc.

După ce am traversat podul, am intrat într-un bazar acoperit și am traversat o piață de mirodenii. Erau acolo saci de iută care dădeau pe afară de mentă, leuștean, coriandru, lămâie rasă, curcumă, șofran și multe alte mirodenii pe care nu le-am recunoscut. Am prins mirosul ca de flori, dar amar, al cimbrisorului, care m-a

făcut să-mi lase gura apă după o mâncare de miel, căci nu mai pusesem gura pe carne de luni de zile.

Nu după mult timp, am ajuns la caravanseraiul peste care era stăpân fratele lui Abdul-Rahman. Acesta avea o curte în care se puteau odihni măgarii, catârii și caii și care era înconjurată de o galerie dreptunghiulară deasupra căreia erau camere de locuit. Le-am mulțumit lui Abdul-Rahman și nevestei sale pentru că ne călăuziseră, le-am urat cele bune și am plătit pentru locuința în care urma să stăm.

Camera noastră era mică, cu pereți groși, fără ferestre și cu un lacăt zdravăn. Pe podea era împrăștiat fân proaspăt, fără așternuturi.

— Mi-e foame, i-am zis mamei, cu gândul la kebabul de miel pe care îl văzusem cum se rumenea aproape de pod.

Mama a deznodat colțurile unei cârpe murdare și a privit cu tristețe cei câțiva bănuți care mai rămăseseră.

— Trebuie să ne îmbăiem înainte să ne căutăm ru-dele, răspunse ea. Să mâncăm pâinea care ne-a mai rămas.

Rămășițele de pâine erau uscate și sfărâmicioase, așa că am răbdat de foame și ne-am culcat. În comparație cu nisipul deșertului, podeaua era tare și simțeam că-mi pierd echilibrul, căci mă obișnuisem să fiu legănată ușor de cămilă. Eram însă atât de obosită de pe drum, încât am adormit imediat ce am pus capul jos. În toiul nopții, am început să visez că Baba al meu mă trăgea de un picior ca să mă trezească pentru că era vineri și trebuia să ne facem plimbarea obișnuită. Am sărit în picioare să-l urmez, dar el ieșise deja pe ușă. Am încercat

să-l prind din urmă; nu-i zăream decât spatele, în timp ce urca pe o cărare de munte. Cu cât alergam mai repede, cu atât grăbea și el pasul. Când l-am strigat pe nume, nu s-a oprit și nici nu s-a întors. M-am trezit leocă de sudoare, neștiind ce să cred, și simțeam cum paiele mă înțepă în spate.

— Bibi?

— Aici sunt, fata mamei, răspunse mama în întuneric. Îl strigai pe Baba.

— A plecat fără mine, am îngăimat eu, încă prinsă în mreaja viselor.

Mama m-a tras aproape de ea și a început să mă mângâie pe frunte. Am rămas lângă ea, cu ochii închiși, dar nu mă mai lua somnul. Tot oftând, mă răsuceam când pe o parte, când pe cealaltă. Un catâr a început să ragă în curte, de parcă și-ar fi plâns soarta. Atunci mama a început să vorbească și vocea ei părea să alunge întunericul:

La început nu era și apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu, nu era nimeni.

Mama mă alinase cu povești de când eram copil. Uneori ele mă ajutau să ajung la miezul lucrurilor care mă frământau sau să înțeleg ce trebuia să fac; alteori, mă linișteau atât de mult încât mă cuprindea somnul care îmi aducea mângâierea. Tata spunea că poveștile mamei sunt mai bune decât cel mai iscusit leac. Suspinând, m-am cuibărit la pieptul mamei, ca un copil, știind că vocea ei îmi va unge sufletul.

A fost odată fata unui neguțător ambulant, pe care o chema Golnar și care-și petrecea zilele muncind în grădina familiei. Toată lumea îi lăuda castraveții, fragezi și dulci; bostanii care căpătau rotunjimi plăcute la vedere și care aveau pulpa bogată; ridichile, pentru gustul înțepător și parfumat. Pentru că iubea foarte mult florile, fata s-a rugat de tatăl ei să-i dea voie să planteze o singură tufă de trandafiri, într-un colț al grădinii. Deși o duceau greu și aveau nevoie de ultima bucățică de pământ, tatăl a răsplătit-o pe fată îndeplinindu-i dorința.

Golnar a dat câteva legume pe un pui de trandafir tăiat din tufa unui vecin bogat și l-a plantat în pământul din care scosese câteva rădăcini de castravete, ca să facă loc. Cu timpul, tufa s-a umplut de flori uimitor de mari. Întreceau chiar un pumn de bărbat și aveau albeața lunii. Când se isca un vânticel cald, tufa de trandafiri se legăna, parcă dansând după cântecul privighetorii, iar bobocii ei albi se deschideau asemenea vârtejului unei fuste.

Tatăl lui Golnar vindea kebab de ficat. Într-o după-amiază, acesta s-a întors acasă și le-a spus tuturor că vânduse ultimii kebabi unui meșter șelar și fiului acestuia. Li se lăudase cu hărnicia fiicei lui — o fată care nu și-ar fi dat sufletul din cauza mirosurilor înecăcioase ale pieilor puse la argăsit. Nu după mult timp, băiatul și părinții lui au venit în vizită acasă la vânzătorul de măruntaie și la fiica acestuia. Golnar nu l-a plăcut pe băiat: avea umerii și brațele subțiri, iar ochii lui mici, ca două mărgele, îl făceau să semene cu un țap.

După ce au băut niște ceai și și-au urat unii altora cele cuvenite, părinții fetei au îndemnat-o să-i arate băiatului grădina ei. Codindu-se, fata l-a condus afară. Băiatul i-a lăudat legumele, fructele și ierburile sănătoase și mândrețea de tufă de

trandafiri; înțelegând că așa îi poate ajunge la inimă, n-a mai conștientat cu cuvintele frumoase. Fetei i s-a înmuiat inima, l-a rugat să primească în dar câteva flori pentru familia lui și a tăiat cu foarfeca mai mulți trandafiri cu coada lungă. Când cei doi s-au întors în casă, cu brațele pline de flori, părinții au zâmbit și parcă-i vedeau în ziua nunții.

În seara aceea, după ce băiatul și familia lui au plecat, Golnar, frântă de oboseală, a căzut într-un somn adânc în loc sa meargă să-și vadă trandafirii. A doua zi de dimineață fata a sărit din somn, speriată, și s-a repezit afară. Tufa stătea pleoștită, în soarele dimineții, cu florile de un alb murdar. Nu se mai auzea nici un sunet în grădină, căci toate privighetorile zburaseră. Golnar a înșfăcat foarfeca și a tuns tufa, sperând că astfel va face loc pentru ca noi boboci să prindă viață. A tăiat cu grijă florile cele mai grele, dar și-a scos mâinile șiroind de sânge din tufa înșpinată.

Căindu-se, Golnar a făgăduit că se va îngriji mai bine de tufă. A turnat în jurul ei o găleată cu apă amestecată cu sânge, în care curățase cuțitele de kebab ale tatălui său, iar apoi a presărat pământul cu un îngrășământ anume făcut din bucățele de ficat.

În după-amiaza aceea, a sosit un pețitor trimis de familia băiatului. Tatăl era mulțumit că vizita fusese o reușită așa de mare. I-a spus fetei că nici nu ar fi putut da peste un băiat mai bun, iar mama ei i-a șoptit câte ceva despre copiii pe care urmau să-i aibă. Însă Golnar a izbucnit în plâns și nu s-a învoit. Părinții s-au mâniat, neștiind ce să creadă, și, deși i-au făgăduit că le vor scrie răspunsul ei, le-au trimis vorbă părinților băiatului, pe ascuns, cerând un răgaz de gândire.

A doua zi dis-de-dimineată, când s-a trezit, Golnar a auzit dulcele ciripit al privighetorilor și a văzut că trandafirii ei erau mari și mândri din nou. O mulțime de boboci se deschiseseră, hrăniți de măruntaie; străluceau ca stelele pe cerul încă întunecat. Fata a tăiat câteva flori din tufă, șovăind la început, iar trandafirul i-a mângâiat vârfurile degetelor cu petale mătăsoase, răspândind o mireasmă care aducea a mosc, de parcă ar fi tânjit după atingerea ei.

În dimineața în care familia sărbătorea noul an cu obișnuita masă în aer liber, fata a fost așa de prinsă cu treburile încât a uitat să ude tufa de trandafiri. Și-a ajutat mama să pregătească și să împacheteze pentru drum o masă îmbelșugată, iar apoi toată familia a pornit spre locul drag de pe malul râului. În timp ce mâncau, l-au zărit pe băiat și pe ai lui, care ieșiseră și ei la iarbă verde. Tatăl băiatului i-a invitat la ceai și să guste din dulciurile lor. Băiatul i-a întins cele mai bune plăcinte lui Golnar, cu o bunătate de care fata s-a arătat surprinsă, mai ales că nu se învoise să-l ia de bărbat (sau, cel puțin, așa credea ea). La rugămințile părinților, cei doi au pornit-o la plimbare pe lângă râu. Când nu-i mai putea vedea nimeni, băiatul i-a sărutat lui Golnar vârful degetului arătător, dar fata s-a răsucit pe călcâie și a fugit.

Când Golnar s-a întors acasă, împreună cu familia ei, se lăsase deja întunericul. Fata și-a făcut curaj și a mers în grădină să ude tufa de trandafiri însetată. Pe când se apleca cu găleata de apă, o pală de vânt s-a stârnit din senin și i-a prins părul în crengi; trandafirul a cuprins-o și a ținut-o strâns în brațele-i lungi și subțiri. Cu cât ea se zbătea mai mult, cu atât spinii se împlântau mai adânc, sfâșiindu-i chipul. Urlând, Golnar s-a smuls din îmbrățișare, orbită de sânge și s-a târât până în casă.

Când au văzut-o în prag, părinții au urlat de parcă ar fi văzut un duh rău. La început, fata nu i-a lăsat s-o atingă. Tatăl a prins-o de mâini, ca să nu se mai zbată, pentru ca mama să-i poată obloji rănilile. Îngroziți, au descoperit un spin mare și negru înșfpt, ca un cui, în degetul ei arătător. Mama i l-a scos și spinul a lăsat în urmă o gaură din care sângele curgea șiroi.

Plin de furie, tatăl s-a năpustit afară din casă. În câteva clipe s-a auzit sunetul toporului care lovea tufa, crăpând-o pe din două. Cu fiecare lovitură, Golnar se cutremura și-și smulgea părul din cap, de necaz. Mama a dus-o să se culce, iar fata a zăcut la pat zile la rând, cuprinsă de fierbințeală și plângând, cu disperare.

La rugămințile părinților ei, câteva săptămâni mai târziu, fata s-a măritat cu băiatul care arăta ca un Țap. Cei doi trăiau într-o cameră în casa părinților și băiatul se întorcea acasă, în fiecare seară, plin de mirosul greu de sânge și putreziciune din pielărie. Când dădea să o atingă, Golnar își ferea fața, cutremurându-se. Nu după mult timp, fata a rămas grea și i-a născut un băiat, iar mai târziu două fete. În fiecare zi, se trezea cu noaptea în cap, se îmbrăca în haine vechi, iar pe copii îi îmbrăca în zdrențe și mai rupte ca ale ei. De atunci nu a mai avut niciodată timp să crească flori. Dar, uneori, când trecea pe lângă grădina împrejmuată în care, odinioară, crescuse tufa ei de trandafiri, închidea ochii și simțea în nări parfumul florilor, mai dulce ca speranța.

Când mama s-a oprit din povestit, am început să mă întorc de pe o parte pe alta să-mi dezmoțesc picioarele și să mă feresc de înțepătura fânului, dar tot

nu-mi găseam locul. Nu aveam liniște, de parcă o albină bâzâitoare mi-ar fi intrat în ureche și nu ar mai fi ieșit.

Mama mi-a cuprins obrazii cu palmele:

— Ce ai, fata mamei? întrebă ea. Nu ți-e bine? Te doare ceva?

Am suspinat fără să vreau și m-am prefăcut că încerc să adorm.

Mama zise, parcă numai pentru ea:

— Nu prea știu de ce ți-am spus povestea asta. M-a luat gura pe dinainte până să-mi aduc aminte despre ce era.

Știam povestea, pentru că mama o spusese o dată sau de două ori în sat. La vremea aceea, nu mi-am bătut capul cu ea. Credeam că voi trăi alături de un bărbat care îmi va presăra petale de trandafir în cale, nu cu un băiat care mirosea a piei de vacă putrezite. Nu mă gândisem niciodată că soarta mea va fi la fel cu a lui Golnar, dar acum, în întunericul unei camere necunoscute, dintr-un oraș străin, povestea suna ca o profeție. Tata nu ne mai putea apăra și nimeni pe lume nu mai avea datoria asta. Mama era mult prea în vârstă pentru măritiș, și acum că nu aveam nici un ban de zestre, nimeni nu avea să mă ia nici pe mine. De cum se ivise steaua cu coadă, viitorul meu se duse de răpă.

Am deschis ochii dintr-odată; am zărit-o pe mama privindu-mă cu atenție în lumina slabă a celor câteva raze subțiri care se strecurau în cameră. Părea speriată și mi-a părut mai rău de ea decât de mine. Am tras repede

SÂNGELE FLORILOR

aer în piept și mi-am adunat forțele pentru ca pe chipul meu să se aștearnă liniștea.

— M-am simțit un pic rău, dar acum îmi e mai bine, am zis eu.

Ușurarea care se citea în ochii mamei era așa de mare, încât i-am mulțumit lui Dumnezeu că-mi dăduse puterea să spun acele cuvinte.

CAPITOLUL DOI

A doua zi de dimineață, ne-am trezit în zgomotul călătorilor care își încărcau catării pentru călătoria de peste zi. Tunica și șalvarii negri de pe mine erau scorțoși din cauza prafului și a nădușelii, căci îi purtam de mai bine de o săptămână. Mama a dat ultimii bani pe care îi mai aveam ca să intrăm la un hamam din apropiere, unde ne-am îmbăiat cum se cuvine și ne-am spălat părul până scârțâia de curățenie. După ce ne-am priment, am făcut Marea Abluțiune, scufundându-ne în cada în care ar fi încăput douăzeci de femei. Cea care se îngrijea de baie mi-a masat spatele și picioarele până când am simțit cum se risipește toată încordarea cu care îmi încărcasem trupul în lunga noastră călătorie. Pe măsură ce femeia înainta, îmi priveam coastele ieșite, pântecul supt, degetele cu bățături și mâinile și picioarele uscate. Când visam cu ochii deschiși, îmi închipuiam că sunt o femeie care trăiește în puf, în haremul Șahului, cu șoldurile și sânii rotunzi ca niște pepeni. Dar în zadar: nimic nu se

schimbasesc, poate doar culoarea feței și a mâinilor mele, care, spre disperarea mea, se înnegriseră după atâtea zile de călătorie.

După ce ne-am spălat, ne-am îmbrăcat în haine negre curate, ne-am pus văluri negre pe cap și am pornit în căutarea lui Gostaham prin Oglinda Lumii, piața pe care Șahul Abbas o construisese după ce făcuse din Isfahân noua sa cetate de scaun. Am pătruns în piață printr-o poartă îngustă, care nu dădea nici un semn despre întinderea ei, dar odată intrate, uimirea ne-a ținut locului.

— Tot satul nostru...! am început eu.

Mama mi-a luat vorba din gură, pentru că și ea se gândise la același lucru.

— ...și încă de două ori pe atât ar putea încăpea în piața asta. Nu-i de mirare că oamenii spun că Isfahânul e cât lumea!

Piața era așa de mare, încât oamenii de la ambele capete ale ei păreau niște ființe din picturi în miniatură. Minaretele Moscheii de Vineri erau atât de înalte și de subțiri, că vârfurile li se pierdeau printre nori și am amestecat când m-am uitat în sus la ele. Imensa cupolă turcoaz a moscheii părea să atârne în aer; de bună seamă că mâna omului fusese ajutată de Dumnezeu pentru a face pământul să pară așa de ușor! Pe poarta înaltă a bazarului era o pictură murală — prima pe care o văzusem — înfățișând o bătălie, care părea atât de adevărată, de parcă lupta se petrecea înaintea ochilor noștri. Tot ce era în piață părea să nu ia în seamă ceea ce este cu puțință.

— *Khanoom*¹, rogu-vă înaintați, strigă un bărbat în spatele nostru, adresându-i-se mamei cu respectul cuvenit unei femei măritate.

Am cerut iertare și ne-am dat la o parte din poartă. Întorcând capul, pe când trecea pe lângă noi, omul a adăugat, zâmbind:

— Prima oară? Tare mă mai bucur când văd uimirea de pe fețele călătorilor.

Uimire era cuvântul potrivit. Patru clădiri, frumoase cum nu mai văzusem niciodată, se ridicau la hotarele marii piețe. Pe laturile ei mai mici se întindeau palatul Șahului Abbas împodobit cu azur și aur și peste drum, moscheea lui cu acoperiș aurit, care lucea ca un soare mai mic. Pe laturile mari, față în față cu poarta către Marele Bazar era moscheea cea mare, de Vineri², care le amintea neguțătorilor cu frică de Dumnezeu să fie cinstiți.

— Putere, bani și Dumnezeu, toate în același loc, spuse mama, uitându-se la clădirile din jurul nostru.

— Și polo, am zis eu când am dat cu ochii de buturile pentru polo așezate la capetele îndepărtate ale pieței, care era destul de mare încât să fie folosită pentru joc.

¹ În Iran, acest termen este folosit ca formulă de adresare politicoasă față de o femeie (n. tr.).

² Moscheea de Vineri este traducerea literală a termenului arab *al-jum'a al-masjid*. Acesta este numele propriu prin care sunt desemnate moscheile din lumea întreagă. Vinerea este ziua de rugăciune comună la musulmani, zi în care toți bărbații din această comunitate sunt chemați la rugăciunea de la amiază în Moscheea de Vineri (echivalentul sabatului iudaic sau al duminicii creștine) (n. tr.).

Din vârful Moscheii de Vineri, muezinul își începu chemarea la rugăciune, iar sunetul nazal și dulce al vocii străpunse aerul.

— *Allah-hu-Akbar* — Dumnezeu e mare! strigă el și chemarea răsună deasupra noastră.

Când am intrat în piață, am observat că acoperișurile celor mai multe clădiri aveau culoarea soarelui și a cerului. Cupola Moscheii de Vineri părea în întregime turcoaz în depărtare, dar de aproape am văzut că era însuflețită de cârcei de viță galbeni și albi. Ghirlande albe și turcoaz înfloreau pe cupola de culoarea lămâii a moscheii Șahului. Pe arcadele porților moscheilor înmugureau flori albe de mozaic care licăreau ca niște stele pe bolta amurgului. Fiecare clădire și fiecare locșor era strălucitor împodobit. Ca și cum un bijutier ar fi ales cele mai desăvârșite turcoaze, cele mai scumpe safire, cele mai strălucitoare topaze și cele mai pure diamante și le-a aranjat într-o infinitate de modele scânteietoare care răspândeau culoare și lumină.

— N-am mai văzut așa minunăție, zise mama, uitând pentru o clipă năpasta care ne mânase până acolo.

Dar uitarea nu dură.

— Totul e uriaș, spuse ea, arătând spre piața largă.

Am înțeles atunci că-i era dor de sătucul nostru, în care cunoștea pe toată lumea.

Piața era plină ochi de oameni. În jurul nostru, alergau de colo-colo băieți care duceau câni cu o licoare fierbinte și întunecată la culoare, strigând:

— Cafea! Cafea!

Nu gustasem niciodată cafeaua, dar mirosul ei era la fel de bogat ca al unei mese întregi. Doi jongleri își aruncau unul altuia mingile, cu iscusință, și-i rugau pe privitori să-și calce pe inimă și să le lase un bănuț. Vânătorii ambulanți ne-au oprit de nenumărate ori ca să ne uităm ba la niște materiale, ba la niște kohol, și chiar la colțul unui elefant, un animal enorm din India căruia i se dusese vestea pentru ținerea lui de minte.

După câteva minute de mers am ajuns la palatul Șahului. Strălucirea lui pălea pe lângă cea a Moscheii de Vineri. Nu avea decât câteva etaje, și era străjuit de două uși masive, din lemn sculptat, opt tunuri de alamă și un șir de străjeri care purtau săbii. Mama s-a apropiat de unul dintre ei și l-a întrebat cum am putea să-l găsim pe Gostaham, ȧșătorul de covoare.

— Ce treabă aveți cu el? întreabă străjerul, încruntându-se.

— Ne-a spus să-l căutăm, zise mama.

Străjerul râse disprețuitor când auzi vorba domoală a mamei, după tipicul din sud.

— Să-l căutați, voi?

— E rudă cu bărbatul meu.

Străjerul o privi neîncrezător.

— Gostaham este unul dintre meșterii din atelierul de ȧsut covoare al Șahului, care se găsește în spatele palatului, zise el. O să-l anunț că sunteți aici.

— Cu plecăciune îți mulțumim, zise mama, și ne-am întors în piață, să așteptăm.

În apropiere, era o tarabă a unor tinichigii pe care i-am privit cum băteau metalul în formă de păsări și animale și-l transformau în ceainice, câni și linguri.

Nu după mult timp, străjerul a venit după noi și ne-a condus la Gostaham, care ne aștepta lângă ușa palatului. Nu-mi venea să cred cât de puțin semăna cu tata. E adevărat, nu erau decât frați vitregi, dar tata fusese înalt, cu trăsături precise, ca tăiate de cuțit, în timp ce Gostaham era scund și rotofei, avea pleoapele lăsate, nasul coroiat ca ciocul unui șoim și o barbă mare și cenușie. Ne întâmpină cu căldură, sărutându-ne pe ambii obraji. Radiind, îmi luă mâinile într-ale lui.

— Ia te uită! făcu el. Deci tu ești fata lui Ismail. Ai pielea lui măslinie și părul lui negru și drept. Aș recunoaște mânușele astea fără cusur dintr-o mie!

S-a prefăcut că-mi măsoară mâinile, iar eu am izbucnit în râs. Apoi și-a pus palmele lângă ale mele. Erau foarte mici pentru un bărbat și, la fel ca ale mele, aveau degete lungi.

— Se vede de la o poștă că suntem rude, zise el. Faci covoare?

— Bineînțeles! zise mama. N-o întrece nimeni la țesut în tot satul.

Și-i povesti cum îmi vânduse covorul când încă nu-l dădusem jos de pe război.

— Ali să te vegheze mereu! zise Gostaham, vădit impresionat.

Gostaham a întrebat-o pe mama ce vești aduce de acasă. Pe când îl urmam spre ieșirea din piață, mama a început să-i spună despre tata. Cuvintele se revărsau de

parcă le-ar fi ținut în frâu prea mult timp. I-a spus povestea morții tatei cu atâta patimă, încât lui Gostaham i-au dat lacrimile.

Am părăsit Oglinda Lumii printr-o poartă îngustă și am mers cale de câteva minute prin ținutul numit Patru Grădini pentru a ajunge la casa lui Gostaham. Ținutul era împărțit în parcuri, care erau părăsite acum, fiind iarnă. La capătul străzii pe care stătea Gostaham era un cedru. Din afară, toate casele păreau niște fortărețe. Se ascundeau toate în spatele unor ziduri înalte și groase, care le apărau de ochii curioșilor.

L-am urmat pe Gostaham dincolo de porțile groase de lemn ale casei sale și, odată ajuns în curte, am rămas pe loc o clipă să admirăm clădirea pe dinafară. Era atât de mare, încât nici nu știam încotro s-o apucăm mai întâi. Gostaham a luat-o pe un coridor îngust, a urcat câteva trepte și ne-a condus în *birooni*, așa cum se numeau camerele exterioare, acolo unde își primea oaspeții bărbați. Camera mare a lui Gostaham avea ferestre înalte, de sticlă, pe care erau pictate două lebede verzi care beau apă, așezate de o parte și de alta ale unei fântâni. Tavanul și pereții erau împodobite cu flori și ciorchini de vișă din ipsos alb. Pe covoarele de culoarea rubinului, cu cea mai fină țesătură pe care o văzusem până atunci, erau așezate perne mari, în nuanțe calde de roșu aprins. În ciuda iernii de afară, camera părea că radiază căldură.

Gostaham a împins ferestrele, care se deschideau până în pământ și am pășit în curtea cea mare, unde era un ochi de apă umbrat de doi ploi. Gândul mi-a zburat la

singurul copac din satul meu, chiparosul uriaș. Mi se părea că o familie trebuia să fie tare înstărită ca să aibă câțiva copaci și un petic de verdeață numai ale ei.

Tot acolo ne-am întâlnit și cu Gordiyeh, nevasta lui Gostaham. Era o femeie trupeșă, cu șolduri mari și rotunde și sâni grei, care s-a îndreptat agale către noi și ne-a sărutat pe amândouă pe obraji. Unul dintre servitorii ei tocmai fierbea niște apă și l-am urmărit cum făcea ceai din frunze deja folosite. Curios lucru ca o gospodărie așa de mare să folosească de două ori aceleași frunze. Ceaiul era apă chioară, dar i-am mulțumit lui Gordiyeh și i-am urat:

— Fie ca mâinile să nu-ți ostenească niciodată!

— Câți ani ai? mă întrebă ea.

— Cincisprezece.

— A, atunci trebuie s-o cunoști pe Naheed. E fata unei femei din vecini și e de-o vârstă cu tine.

Se întoarse către mama.

— Naheed vine dintr-o familie foarte bună. Tot nădăduim că vor comanda un covor la noi, dar, până acum, n-a fost să fie.

Mă întrebam de ce spera să vândă mai multe covoare, căci, după cum vedeam, aveau tot ce și-ar fi putut dori o familie. Dar înainte să apuc să întreb ceva, Gordiyeh, care bănuia că suntem obosite, ne-a condus într-o cămăruță din partea cealaltă a curții, înghesuită între cămarile de la bucătărie și closet. Înăuntru nu erau decât două așternuturi, pături și perne.

— Iertare, umila cămăruță nu e demnă de asemenea oaspeți, zise Gordiyeh, dar toate celelalte sunt luate.

Mama se strădui să nu-și arate disperarea. Pereții erau coșcoviți, iar pe podea, praful era straturi-straturi. Pe lângă căsuța noastră de la sat locuința lui Gostaham părea un palat, dar cămăruța în care urma să locuim, eu și mama, era mult mai sărăcăcioasă.

— Nici vorbă, răspunse mama politicos, nu suntem vrednice de dărnicia voastră.

Gordiyeh ne-a lăsat să ne odihnim. Mi-am aranjat așternutul, stârnind praful, care ne-a făcut să tușim zdravăn. După câteva clipe, l-am auzit pe unul dintre servitorii din casă intrând în camera învecinată cu a noastră, în timp ce un altul a deschis ușa closetului, slobozind în felul ăsta o duhoare grea, trupească, mai pătrunzătoare chiar decât mirosul cămillei care ne adusese.

— Și acum suntem servitoare? am întrebat-o pe mama, cuprinsă de spaimă.

Mama era întinsă pe unul dintre așternuturile de pe jos, cu ochii larg deschiși.

— Nu încă, răspunse ea, dar mi-am dat seama că și pe ea o frământa același lucru.

DUPĂ CE NE-AM ODIHNIT, am ieșit să ne alăturăm lui Gordiyeh și lui Gostaham la cină, în *birooni*. Și ce de bucate ne erau întinse dinainte, pe fețe de masă! Nu mai văzusem atâta mâncare nici măcar la nunți, dar pentru Gordiyeh și Gostaham nu părea să fie ceva neobișnuit. Erau acolo supă rece de iaurt cu mărar, mentă, stafide verzi, nuci și petale de trandafir, pe care o simțeam răcoroasă și proaspătă pe limbă; mâncare de pui cu fructe de pădure îndulcite; vinete fragede, gătite cu

usturoi și zer; orez cu șofran, care căpătase o crustă maronie; brânză iute de oaie, pâine abia scoasă din cuptor și o farfurie cu ridichi, mentă proaspătă și verdețuri amărui, ca să meargă totul bine la stomac. În prima seară am mâncat prea mult, cât pentru toate dățile când nu aveam mai nimic de-ale gurii, în satul nostru.

După ce ne-am îndestulat cu toții, mama a început a grăi:

— Luminate gazde, zise ea. Mare e cinstea pe care ne-ați făcut-o primindu-ne în casa și la masa voastră, fără a ține seama de vremea care ne-a despărțit. Asta deși nu ne-am văzut, cinstitute Gostaham, de mai bine de douăzeci și cinci de ani. În acest răstimp te-ai înălțat mai repede decât cea mai iute dintre stele. Cum ai ajuns să fii aici, în această măreață casă, cu așa belșug, la care tot omul visează?

Gostaham zâmbi și-și împreună mâinile pe burduhan.

— Adevăr grăiești. Câteodată, când mă trezesc dimineața și privesc în jur, nici mie nu-mi vine a crede. Iar apoi, când o văd de Gordiyeh lângă mine, știu c-am ajuns să-mi văd visul cu ochii și-i mulțumesc lui Dumnezeu pentru cele multe cu care m-a binecuvântat.

— Fie ele multe și îmbelșugate și de acum încolo! răspunse mama.

— Dar nu ne-a fost așa de când ne știm. Cu mult timp înainte să te naști tu, îmi zise Gostaham, tata a înțeles că dacă rămâneam în satul lui, n-aveam să ieșim niciodată din sărăcie. Știa ce brumă de moștenire ne-ar fi lăsat și s-a mutat în Shīrāz, ca să-și încerce norocul. Eram săraci lipiți, așa că a trebuit să dau și eu o mână

de ajutor și am început să fac covoare. Pe când aveam doisprezece ani, eram neîntrecut la iuțeala cu care le împlenteam.

— Ca și fata mea, spuse mama cu mândrie.

— În casa noastră, care era foarte mică, n-aveai unde pune un război. Pe vreme bună, îmi așezam războiul afară, cum trebuie că ai făcut și tu, îmi spuse Gostaham. Într-o zi, am țesut un covor atât de repede încât în jurul meu s-a făcut roată de oameni care se adunaseră să mă vadă. Norocul a făcut ca unul dintre trecători să fie stăpânul celui mai mare atelier de țesut covoare din Shīrāz. Nu căuta niciodată ucenici în afara atelierului — nici n-ar fi fost nevoie, căci putea să-i învețe meserie pe fiii celor care lucrau pentru el. Dar când m-a văzut, mi-a spus că-mi dă de lucru, pentru că iuțeala mea avea să-i aducă și mai mulți bani. Anii care au urmat mi-au adus cea mai mare caznă. Stăpânul atelierului nu ținea seama de vârstă, ci de iscusință. Pentru că eram iute, trebuia să termin covoarele mai repede decât oricine altcineva. O dată, când stăpânul m-a prins că nu eram la război, i-a dat poruncă unuia dintre zdrahonii lui să mă culce la pământ și să mă lovească peste tălpi până nu mai puteam. Numai un nebun s-ar fi atins de mâinile unui țesător, dar ce-i păsa lui dacă nu mai puteam merge?

Povestea lui mi-a dat fiori. Auzisem de copii mai mici decât mine, mai ales orfani, care fuseseră obligați să stea la război din zori și până-n seară. Uneori, când terminau cu lucrul, aveau genunchii înțepeniți și nu puteau sta în picioare, iar cei care se îngrijeau de ei trebuiau să-i poarte în brațe până acasă. După ani grei de

muncă cu picioarele încrucișate, oasele le creșteau răsucite și păreau niște pitici cu capete uriașe. Când încercau să meargă, abia își târșâiau picioarele, ca bătrânii. Eram bucuroasă că în satul meu nimeni nu ar fi îngăduit ca un război de țesut să frângă trupul unui copil. Chiar și așa, pe când lucram la război într-o zi călduță de primăvară, mă uitam cu jind la păsări și la căței sfrijiți care umblau liberi, după pofta inimii. Nu mai e copil acela pe care-l pui să stea cuminte și să lucreze, când inima îi dă ghes să zburde și tânjește să vorbească și să râdă cu ceilalți.

— Adevărul e că stăpânul atelierului avea dreptate, continuă Gostaham. Am mai și tras chiulul, pentru că nu voiam să rămân țesător. Când puteam, stăteam pe lângă meșterul care făcea modele și pe lângă cel care prepara culori. Unul mă lăsa să copiez câteva modele de-ale lui, iar celălalt mă lua cu el la bazar, ca să-mi arate cum alegea lâna de diferite culori. Am furat meseria de la ei.

Nu-mi trecuse prin minte că puteai fi și altceva decât un simplu țesător. Deși mă luase toropeala din cauza mesei bogate, ascultam povestea lui Gostaham cu luare-aminte.

— Bărbatul meu nici n-a avut nevoie să învețe prea mult, sări Gordiyeh de colo. Are un ochi pentru culori, de nu-l întrece nimeni.

Gostaham se sprijini de perne, zâmbind, bucuros de lauda nevestei.

— Eram gata de lucruri mari și i-am spus meșterului de modele că vreau să fac singur un covor. Mi-a dat o hârtie cu un model pe care nu-l mai folosea și m-a lăsat

să mă iau după el. Am luat tot ce pusesem deoparte, m-am dus la bazar și am cumpărat cea mai scumpă lână pentru care îmi ajungeau banii. Am stat ore întregi să aleg culorile și chibzuiam atât de mult la ce să iau încât vânzătorii țipau la mine să cumpăr ceva sau să plec. Trebuia să fiu gata să bag mâna în foc că acelea erau nuanțele potrivite. La vremea aceea aveam deja șaptesprezece ani și mi-a luat aproape un an să împletesc covorul în orele în care nu munceam. Mama era mândră de mine, căci asta avea să ne aducă bani în gospodărie. Atunci mi-am luat inima în dinți și am făcut cea mai mare vitejie din viața mea și de asta sunt astăzi aici, în casa asta frumoasă, cu o nevastă mai mândră ca toate stelele de seama ei.

Mi-am îndreptat spatele, nerăbdătoare să aflu cum adunase atâta avere.

— Auzisem că Șahul Abbas cel Mare urma să vină la Shīrāz și că-i va primi pe supuși în fiecare după-amiază. Am terminat covorul, l-am răsucit și l-am cărat cu spatele până la palat. I l-am arătat unui străjer și i-am spus că era un dar pentru Șah. Străjerul l-a desfăcut, ca nu cumva să fie ascunși în el ucigași, animale, otrăvuri sau alte grozăvii, și mi-a făgăduit că o să i-l aștearnă dinainte.

— Ce curaj, să-ți lași din mâini singura avere! se minună mama.

— Covorul a ajuns în fața Șahului după ce acesta ascultase mărturia unui servitor acuzat că a furat și dăduse poruncă să fie pedepsit vinovatul cu o bătaie, continuă Gostaham. Cred că nu i-ar fi stricat vești mai bune de atât. Când au desfăcut covorul dinaintea lui, Șahul

a întors un colț să vadă cât de deasă e țesătura. Tare îmi era că avea să le spună servitorilor să-l ia de acolo și atât, dar Șahul a cerut ca țesătorul să se înfățișeze în fața lui. Șahul și-a pironit privirea asupra mea și părea că înțelege totul despre sărăcia, stăruința și credința mea, și mi-a zis: „Zi de zi, regi și alți oameni de vază vin și-mi dăruiesc aur, zise el, dar nimic nu e mai presus decât sacrificiul pe care l-ai făcut.” Mare mi-a fost norocul că Șahul tocmai atunci întemeiase atelierul său de țesut în Isfahân, ca să facă cele mai frumoase covoare pentru palatele sale și pentru cei bogați, care aveau să le cumpere. I-a plăcut covorul meu atât de mult încât m-a chemat să lucrez în atelier un an, de încercare. Mai să mă bată mama când a auzit că dădusem covorul. Când i-am spus cum mi s-a schimbat soarta, a lăudat numele Șahului.

— O poveste care le întrece pe toate! zise mama.

— Dar mai aveam drum lung de bățut, zise Gostaham. Când am început să lucrez în atelier, nu eram bun de nimic. Aveam noroc că primeam bani o dată pe an și, deși eu eram plătit cel mai puțin, îmi ajungeau să trăiesc și să trimit bani și acasă. O duceam mult mai bine acolo decât în Shīrāz. Lucram în atelier din zori până la prânz, iar apoi eram liberi să lucrăm pentru noi. După-amiază, cu încuviințarea Șahului, puteam să învăț meserie de la meșteri.

— Deci ai ajuns să-l cunoști? am întrebat eu, cu uimire, căci numai Dumnezeu era mai mare decât Șahul.

— Doar ca umil servitor, zise Gostaham. Știe foarte multe despre covoare și poate chiar să țeară. Din când

în când, trece prin atelier — doar e lipit de palat — ca să vadă cum merge treaba cu covoarele și, uneori, schimbăm câteva cuvinte. Dar să ne întoarcem la poveste: una dintre calfele care făceau culori m-a luat pe lângă el și m-a învățat cum se alătură nuanțele într-un covor. Asta mi-a fost meseria aproape douăzeci de ani și, după ce meșterul meu s-a dus la Domnul, am fost ridicat la rangul de calfă vopsitor.

— Numai meșterul e mai mare decât aceste calfe, zise Gordiyeh cu mândrie. Și într-o bună zi ar putea să fie stăpân peste tot atelierul.

— N-ai de unde să știi, zise Gostaham. Afsheen, calfa care face modelele, vine și el din urmă și cred că Șahului îi plac mai mult cei care fac modelele decât vopsitorii. Cu toate astea, nu-mi pare rău de nimic din viața mea. Pentru că tocmai acel vopsitor, care m-a luat sub grija lui, m-a învățat tot ce știu și mi-a dat-o și pe fata lui de nevastă.

Spunând acestea, i-a zâmbit lui Gordiyeh cu atâta drag și patos, încât mi-a adus aminte de cum o privea tata pe mama. Și mama a băgat de seamă și, o clipă, i s-au umezit ochii.

— Ce fel de covoare faceți în atelierul șahului? am întrebat repede, sperând că Gostaham își va lua ochii de la nevastă.

— Cele mai frumoase din ținut, zise el. Covoare la care lucrează o armată de oameni pricepuți. Covoare pe care Șahul le ține răsucite, în camere întunecate, ca să nu le strice lumina soarelui. Covoare făcute anume pentru regi străini, cu însemnele lor brodate cu fir de

argint. Covoare care vor fi prețuite și după ce nu vom mai fi.

— Dumnezeu să-l binecuvânteze de o mie de ori pe Șahul Abbas! zise Gordiyeh.

— Dacă n-ar fi fost el, aș fi încă un țesător din Shīrāz, recunoscui Gostaham. El mi-a schimbat soarta și tot el a făcut ca meșteșugul țeserii covoarelor să fie la mare preț.

Se făcuse târziu. Mama și cu mine ne-am luat rămas-bun și ne-am dus la culcare în cămăruța noastră. În timp ce mă înfofoleam în păături, mă gândeam la cât de multe familii duc o viață îmbelșugată, fără nici o grijă pe lume. Poate că acum că eram în Isfahān, alături de o familie binecuvântată, soarta noastră avea să se schimbe, în cele din urmă, în ciuda profețiilor stelei cu coadă.

A DOUA ZI, Gordiyeh a trimis un mesager la mama lui Naheed ca să-i spună că eram de-o seamă cu fiica ei, că eram din sud și că venisem în vizită. Mama lui Naheed mi-a răspuns printr-o invitație să le vizitez în acea după-amiază. Când Gordiyeh mi-a spus că venise ora plecării, mi-am aranjat părul sub vâl și i-am spus că sunt gata.

— Nu poți să ieși din casă așa! zise ea parcă scoasă din sărite.

M-am uitat la lucrurile de pe mine. Mă îmbrăcasem în tunică cu mâneci lungi, care-mi ajungea până la glezne, și șalvari, toată în negru, pentru că purtam încă doliu. Mi-am prins cu mâna părul de la tâmpile și mi-am dat după urechi șuvițele care îmi ieșiseră de sub vâl.

Hainele mele erau considerate îndeajuns de cuviincioase în sat.

— De ce nu?

— La oraș e altfel, răspunse ea. Femeile de familie bună sunt acoperite în întregime!

Amușisem, așa că Gordiyeh m-a luat de mână și m-a condus în locuința ei. A deschis un cufăr plin de pânzeturi și a scormonit prin el până a găsit ce căuta. Trăgându-mă în fața corpului ei impunător, mi-a scos vălul și mi-a netezit părul de la tâmple. Era dezordonat, de asta îmi dădeam și eu seama. După care mi-a înfășurat capul cu un văl ușor, de culoare albă, pe care mi l-a legat sub bărbie.

— Așa! zise ea. Acum arăți ca și Naheed și alte fete când stau acasă sau merg în vizită.

Mi-a pus în față o oglindă de metal, ca să mă pot vedea. Pânza îmi ascundea părul și gâtul, dar nu-mi plăcea că prea era la vedere fața mea carnoasă. După zilele petrecute în deșert căpătasem o culoare mai închisă, care ieșea în evidență, mai ales față de albul vălului.

Mi-am luat ochii de la oglindă, i-am mulțumit și am dat să plec.

— Stai, stai! se împotrivi Gordiyeh. Lasă-mă să termin.

A despăturit cu mișcări repezi o feregea și mi-a pus-o cu îndemânare pe creștet. Deși feregeaua era albă, de sub ea nu se vedea nimic și nu puteam respira.

— Nu văd nimic! m-am plâns eu.

Gordiyeh mi-a aranjat acoperământul astfel încât să pot vedea printr-o bucată de dantelă care-mi venea peste

ochi. Vedeam din nou lumea, dar parcă mă uitam la ea printr-o plasă.

— Asta este *picheh*-ul tău, zise Gordiyeh. Trebuie să-l porți când ieși din casă.

Mi-era greu să respir, dar i-am mulțumit din nou, bucuroasă că scăpasem.

— A, dar știi că te grăbești, micuțol! zise Gordiyeh. Mititică, iute ca o zvârlugă și n-ai astâmpăr. Unde te grăbești? Stai până îți găsesc tot ce-ți trebuie!

Se mișca încet, luând toate bucățile de pânză la mână, până a dat de o fâșie mare de material alb. Mi l-a aranjat în jurul capului și mi-a arătat cum să-l țin în jurul meu apucând materialul în pumn, chiar sub bărbie.

— Acum arăți cum se cuvine, ascunsă bine în *chador*-ul tău, zise ea.

I-am luat-o înainte și am ieșit din cameră, simțindu-mă de parcă aș fi cărat un cort întreg de nomad. Deși puteam vedea destul de bine dacă mă uitam drept înainte prin bucata de dantelă, nu distingeam nimic în stânga sau în dreapta. Nu eram obișnuită să port *chador*-ul decât la moschee și m-am tot împiedicat de el până am învățat să-l țin deasupra gleznelor.

În timp ce mă îndepărtam șovăitor pe hol, Gordiyeh mi-a spus:

— Acum toată lumea va ști că nu ești din oraș. Dar nu va trece mult și vei învăța să te miști neauzită și pe ne-simțite, ca o umbră.

Când ne-am întors în *birooni*, Gostaham mi-a admirat noul veșmânt și chiar și mama mi-a spus că nu m-ar fi recunoscut dacă aș fi fost în mulțime. Împreună cu

Gordiyeh, am luat-o pe jos, spre casa lui Naheed, la care se ajungea în câteva minute, traversând ținutul celor Patru Grădini. Era o plimbare care te împrăștiă, pentru că Șahul Abbas construise pe-aici o alee largă, mărginită de grădini și de canale înguste cu apă. Aleea era destul de largă încât să se poată plimba douăzeci de oameni de-a latul ei, și era străjuită de platani, ale căror frunze palmate formau o boltă umbroasă și verde, primăvara și vara. Drumul ducea la Râul Etern și la podul cu cele treizeci și trei de arce și oferea o priveliște spre Munții Zagros, ale căror piscuri zimțate erau acoperite cu zăpadă. Casele pe lângă care treceam aveau grădini mari ca niște parcuri și păreau palate față de așezările mici și înghesuite din satul meu.

Ascunsă sub *picheh*, mă puteam uita în voie la cei din jur, pentru că nimeni nu-și putea da seama încotro mă uit. Un bătrân olog cerșea sub cedrul din apropierea casei lui Gostaham. O fetiță alerga de colo-colo, aruncând câte o privire pe furis, de parcă ar fi căutat ceva prea rușinos ca să fie numit. La stânga mea, bolta de peruzea a Moscheii de Vineri veghea asupra orașului ca o binecuvântare și părea că plutește în aer.

Imediat ce am zărit podul cu cele treizeci și trei de arce, am luat-o pe o stradă largă, către casa lui Naheed. De îndată ce am pătruns înăuntru, ne-am dat jos *chador*-ul și *picheh*-ul și le-am încredințat unui servitor. După ce m-am dezbrăcat de ele, m-am simțit ușurată.

Naheed semăna cu prințesa din poveștile pe care mamei îi plăcea să le povestească. Purta o mantie lungă de mătase de culoarea lavandei, iar pe dedesubt ceva

portocaliu, care se ițea de sub guler, mâneci și poale. Era subțirică și înaltă ca un chiparos, iar hainele i se unduiau când se mișca. Avea ochii verzi — darul mamei sale rusoaice, Ludmila — iar părul lung, acoperit în parte de un batic alb, brodat, era undulat. Două șuvițe libere i se odihneau pe piept, iar la spate, părul împletit îi ajungea aproape până la genunchi. Împletitura era făcută cu legători de mătase portocalie. Voiam să vorbesc cu ea, dar trebuia să stăm amândouă liniștite în timp ce rudele noastre mai în vârstă schimbau politeturi. Mama lui Naheed a văzut cât de nerăbdătoare eram amândouă și i-a spus:

— Hai, *joonam*¹ — sufletul meu — mergi și arată-i noii tale prietene la ce lucrezi.

— Cu plăcere, zise Naheed.

Pe când mă conducea în camera ei de lucru mică și drăguță, în care se afla un covor împletit în nuanțe calde de cenușiu și azur, îmi șopti:

— În sfârșit putem vorbi fără babe lângă noi!

Îndrăzneala ei mă încânta.

Naheed a deschis un cufăr plin de hârtii pe care erau făcute semne negre și a scos o foaie să mi-o arate. Mi-a luat ceva timp până am înțeles ce putea face.

— Lăudat fie Domnul! am zis eu. Știi să scrii!

Nu numai că era frumoasă, dar mai știa și carte. La mine în sat, nu era aproape nimeni care să știe să scrie sau să citească; nici măcar nu întâlнисem, până atunci, o fată care să știe cum să folosească un condei.

¹ Draga mea, în persană (n. tr.).

— Vrei să-ți arăt cum se face?

— Da!

Naheed a înmuiat un condei făcut din papură într-o călimară cu cerneală neagră și l-a șters pe pereții vasului. A luat o foaie albă și a scris un cuvânt, cu litere mari, cu ușurința pe care ți-o dă exercițiul îndelungat.

— Gata! zise ea, arătându-mi pagina. Știi ce scrie aici? Am țâțâit.

— E numele meu, zise Naheed.

M-am uitat lung la literele deasupra cărora se aflau puncte și linii delicate. Era prima dată când vedeam numele cuiva scris cu cerneală.

— Ia-o — e pentru tine, zise Naheed.

Am strâns hârtia la piept, fără să-mi dau seama că cerneala neuscată va lăsa urme pe hainele mele de doliu.

— Cum ai învățat?

— Tata m-a învățat. Avem lecție în fiecare zi.

A zâmbit când a rostit numele tatălui și mi-am dat seama că era foarte apropiată de Baba al ei. Am simțit un junghi în inimă și mi-am ferit privirea.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Naheed.

I-am spus de ce venisem în Isfahân de la o așa de mare depărtare.

— Îmi pare rău că ați avut o soartă așa de grea, zise ea. Dar acum că sunteți aici, sunt sigură că lucrurile se vor schimba.

— Cu voia Domnului.

— Probabil că ți-e dor de prietenii tăi de acasă, zise ea, cercetându-mi chipul.

— Numai de Goli, am zis eu. Suntem prietene de când eram mici. Aș face orice pentru ea!

În ochii lui Naheed strălucea o întrebare:

— Dacă Goli ți-ar spune un secret, l-ai păstra? mă descusu ea.

— Până în mormânt, i-am răspuns.

Naheed părea mulțumită, de parcă scăpase de o grijă în ce privește devotamentul meu.

— Sper că o să fim prietene bune, zise ea.

Am zâmbit, surprinsă de propunerea ei bruscă de a-i deveni prietenă.

— Și eu, i-am răspuns. Poți să-mi arăți ce ai mai scris?

— Sigur, zise ea. Uite — ia și tu condeiul. Vrei să înveți?

Naheed mi-a arătat câteva litere de bază. Eram neîndemânatică și am umplut hârtia cu pete de cerneală, dar ea mi-a spus că așa se întâmplă la început. După ce am exersat o vreme, Naheed a acoperit călimara și a dat-o la o parte.

— Gata cu scrisul! zise ea pe un ton hotărât. Hai să vorbim despre altceva.

Zâmbea foarte îmbietor și mi-am dat seama despre ce voia să vorbim.

— Spune-mi, ești logodită?

— Nu, am răspuns eu cu tristețe. Tocmai când părinții mei îmi căutau un soț, Baba al meu...

Nu mi-am putut duce vorba la capăt.

— Dar tu? am întrebat eu.

— Nu încă, zise Naheed. Dar o să fiu în curând.

— Pe cine au ales părinții tăi?

Naheed mă privea triumfătoare.

— Am găsit chiar eu pe cineva.

— Cum se poate așa ceva? am întrebat eu, cu uimire.

— Nu vreau cine știe ce țap bătrân pe care-l știu părinții mei, mai ales acum că l-am văzut pe cel mai chipeș bărbat din Isfahân.

— Și unde l-ai găsit? am întrebat eu.

— Promiți că nu mă spui?

— Promit.

— Jură-mi că nu suflă un cuvânt sau te blestem.

— Jur pe sfântul Coran, am zis eu de frica unui blestem.

Așa îmi mai lipsea: alt ghinion.

Naheed a scos un oftat de plăcere.

— Este unul dintre cei mai buni călăreți de la jocurile de polo din Oglinda Lumii. Dacă l-ai vedea călare!

S-a ridicat și s-a prefăcut a fi el, strunind un armăsar năvălaș, iar eu am izbucnit în râs.

— Dar Naheed, am zis eu îngrijorată, dacă află mama ta?

Naheed s-a așezat la loc, gâfâind ușor.

— Nu trebuie să afle niciodată, zise ea, pentru că nu m-ar da după un bărbat pe care l-am ales eu.

— Și atunci cum o să-l vrăjești?

— Cu multă istețime, zise ea. Dar nu-mi fac griji. Găsesc întotdeauna o cale ca părinții mei să-mi facă voia. Și, de cele mi multe ori, ei cred că ideea a fost chiar a lor.

— Fie ca Ali, prinț printre muritori, să-ți îndeplinească dorințele! am zis eu, surprinsă de curajul ei.

Puține fete își priveau viitorul cu atâta siguranță ca Naheed. Îi admiram nestrămutarea la fel cum îi admirasem pielea albă și netedă, ochii verzi, tunica de mătase de culoarea lavandei și iscusința cu care mânua condeiul. Nu înțelegeam de ce voia ca eu, o biată fată de la țară, să fiu prietenă cu ea, un copil învățat de la oraș, dar se pare că totul se făcea după voia lui Naheed.

A DOUA ZI, vineri, ne-am trezit înainte de răsărit și am mers la bucătărie, ca să mâncăm de dimineață. O fată în casă frumușică, pe nume Shamsi, ne-a servit cu pâine caldă și de la ea am primit prima mea cană de cafea. Gustul bogat al licorii m-a făcut să-mi dea lacrimile de plăcere. Nu-i de mirare că toată lumea vorbea despre minunile pe care le făceau aceste boabe! Dacă ceaiul îți trezește pofta de mâncare, cafeaua ți-o ostoiește cu bogăția aromei. Era dulce, dar am mai pus o lingură de zahăr, pe furiș. Am început să sporovăiesc cu mama. Era roșie în obraji și am băgat de seamă că și ea ciripea, veselă ca o vrăbiuță.

În timp ce mâncam, Gordiyeh a trecut prin bucătărie și ne-a spus că urma să primească vizita fiicelor și nepoților ei, un obicei al lor din fiecare zi sfântă, și că va fi nevoie de ajutorul tuturor pentru pregătirea prânzului de sărbătoare. Asta avea să însemne multă treabă, pentru că gospodăria era mai mare decât îmi păruse la început. Gordiyeh avea șase servitori: Cook, Ali-Asghar, care era vâtaf peste cei care îndeplineau treburile bărbătești, ca tăierea animalelor; două fete în casă, Shamsi și Zohreh, care frecau, lustruiau și curățau; un băiat, pe

nume Samad, care nu avea altceva de făcut decât să fiarbă și să servească ceaiul și cafeaua, și Taghee, un băiat care ducea și aducea de toate. Toate gurile astea de hrănit, apoi mama și cu mine, Gordiyeh și Gostaham, fiicele și nepoții lor, precum și oricine altcineva se întâmpla să treacă pe acolo.

Ali-Asghar, un omuleț slab, dar vânjos, cu palmele cât capul, tăiasse deja de dimineață un miel în curte și-l agățase ca să i se scurgă tot sângele din corp. În timp ce noi curățam vinete cu cuțite ascuțite, omul a jupuit mielul și l-a tranșat. Cook, o femeie slăbuță, cu mâini care nu stăteau locului niciodată, a aruncat carnea într-un tuci, deasupra focului, și i-a adăugat sare și ceapă. Mama și cu mine am tăiat vinetele felii și am presărat sare deasupra lor ca să scoatem sucul cel negru și amar din ele.

Gordiyeh venea, din când în când, să vadă cum merg pregătirile. Uitându-se la vinete, pe care abia dacă apă-ruseră câteva broboane, îi spuse mamei:

— Mai trebuie sare!

Parcă simțeam că mamei îi stătea pe limbă să zică ceva, dar s-a abținut. A mai presărat niște sare și s-a oprit.

— Încă! zise Gordiyeh.

De data aceasta, mama a turnat până când feliile au ajuns să înoate în sare și Gordiyeh i-a spus să se oprească.

După ce s-a dus amăreala, am clătit feliile de vinete în apă rece și mama le-a prăjit într-o tigaie cu ulei încins. După ce se prăjeau, luam fiecare felie cu o cârpă, ca s-o șterg de grăsime și o puneam deoparte. Vinetele urmau să fie puse deasupra mielului, chiar înainte ca

acesta să fie așezat pe masă, ca să se poată îmbiba cu sosul de carne.

Pentru că mai erau ore bune până la masă, Gordiyeh ne-a spus să facem o oală mare de *torshi*¹ de legume, un amestec iute, care avea să dea și mai mult gust orezului. După rețeta lui Cook, era nevoie de coșuri întregi de vinete, morcovi, țelină, napi, pătrunjel, mentă și usturoi, pe care trebuia să le spălăm, să le curățăm și să le tăiem, în timp ce Cook măsoara de cât din oțetul pe care îl făcuse era nevoie și amesteca totul. Când am terminat, mâinile mă dureau și erau aspre.

Fiicele lui Gordiyeh, Mehrbanoo și Jahanara, au sosit și s-au oprit la bucătărie să vadă ce găteam. Fata cea mare, Mehrbanoo, de douăzeci și doi de ani, avea două fete, îmbrăcate și aranjate ca două păpuși, în tunici cu galben și portocaliu și cu cercei și brățări de aur. Jahanara era cu un an mai tânără și avea un fiu, pe Mohammad, un băiețel de trei ani care părea mai mic decât era și căruia îi curgea nasul. Amândouă locuiau cu familiile soților lor, dar veneau să-și viziteze părinții cel puțin o dată pe săptămână. Le-am fost prezentată ca fiica fratelui vitreg al tatălui lor — „o rudă de departe”, zise Gordiyeh.

— Și cam câte rude *din astea* avem? o întrebă Mehrbanoo pe mama sa, cu un hohot sănătos, care îi dezveli dinții stricați. Sute?

¹ Variantă a termenului *tursu*, care reprezintă un amestec de legume murate, folosit în multe țări din Balcani și din Orientul Mijlociu. Rădăcina cuvântului, *torsh*, înseamnă acru în limba persană. *Torshi* este făcut din castraveți, conopidă, varză și alte legume puse la murat cu oțet, curry și sare (n. tr.).

— Cine le mai știe numărul? zise Gordiyeh.

M-a uimit cu câtă ușurință au trecut peste acest moment. Vrând parcă să dea seama de purtarea lor, Gordiyeh îi spuse mamei:

— Avem atâtea rubedenii că fetele mele le-au pierdut șirul.

Tocmai atunci a intrat în bucătărie Shamsi, care îi spuse lui Gordiyeh:

— Preaslăvitul tău soț a sosit.

— Haideți, fetelor, tatălui vostru îi este întotdeauna foame după rugăciunile de vineri, zise Gordiyeh, făcându-le semn să iasă din cameră.

Toată lumea a început să trebăluiască de zor în bucătărie.

— Repede! zise Cook printre dinți și-mi puse în brațe câteva fețe de masă din bumbac. Întinde-le pe covoarele din camera mare. Nu mai sta!

Am pornit pe urmele lui Gordiyeh și ale fetelor sale, care se așezaseră comod pe perne și sporovăiau fără să mă bage în seamă. Abia așteptam să stau la masă cu ele, dar Cook m-a chemat înapoi la bucătărie și mi-a dat o tavă cu pâine fierbinte și o farfurie cu brânză de capră și mentă; a venit și ea după mine, cu mâncarea cea mai aleasă, o farfurie vârfuită de vinete și carne de miel, în timp ce Zohreh abia putea duce muntele de orez. Mama s-a ivit cu un vas mare cu o băutură rece pe care o preparase din apă de trandafir și mentă.

Când s-a întors în bucătărie, Cook spuse:

— Zic să începem deja să spălăm.

Asta deși noi nu mâncaserăm încă. Mi-a întins un vas unsuros, cu urme de vinete care se prinseseră de el și o bucată de cârpă. M-am uitat lung la ele, întrebându-mă când aveam să fim chemate la masă. Mama și-a vârât o șuviță de păr la loc sub basma și a început să curețe vasul în care fusese orezul. Nu se putea să nu ne cheme și pe noi alături de familie! Am încercat să mă uit la mama, dar ea își vedea de treabă și nu părea că așteaptă nimic altceva.

După ce am curățat aproape tot, Cook m-a trimis din nou în camera mare cu un vas cu apă fierbinte pentru ca mesenii să se poată spăla pe mâini. Terminaseră cu toții de mâncat și stăteau comod, sprijiniți de perne, cu burțile pline. Îmi chiorăia stomacul, dar nimeni nu părea să bage de seamă. Zohreh și Shamsi au strâns farfuriile, iar apoi Cook a împărțit mâncarea rămasă celor șase servitori, mie și mamei. Ali-Asghar, Taghee și Samad s-audus să mănânce împreună, în curte, iar femeile au rămas în bucătărie.

Deși mâncarea era în farfurii, Cook nu mai prididea cu treaba. Lua o îmbucătură, apoi se ridica ba să curețe un polonic, ba să pună un capac la loc. Cook îmbina arome nemaipomenite în ceea ce gătea, dar neastâmpărul ei nu te lăsa să-ți priască mâncarea până la capăt. Când bucătăria a fost din nou curată-lună, Cook ne-a trimis să ne odihnim.

M-am prăbușit în așternut, cu dureri de mâini și de picioare. Cămaruța noastră era atât de mică încât stăteam lipite una de cealaltă.

— Nu mai pot, am zis eu, căscând adânc.

— Nici eu, zise și mama. Ți-a plăcut mâncarea, lumina ochilor mei?

— Bună pentru un șah, am zis eu.

Apoi am adăugat în grabă:

— Dar nu ca a ta.

— Ba mai bună, zise ea. Cine s-ar fi gândit că au carne în fiecare săptămână? Numai cu orezul, și tot te saturei.

— Binecuvântat fie Domnul! am spus eu. Nu-i așa că a trecut un an de când am mâncat ultima oară miel?

— Cel puțin.

Fusese atât de bine să pot mânca după pofta inimii două zile la rând.

— Bibi, am zis eu, dar ce zici de vinete? Erau prea sărate!

— Tare mi-e că Gordiyeh n-a mai gătit de ani buni, răspunse mama.

— De ce nu i-ai spus că era prea multă sare?

A închis ochii.

— Fata mamei, nu uita că nu avem unde să mergem în altă parte.

Am oftat. Săfa avusese dreptate; nu mai eram stăpâne pe viața noastră de acum.

— Am crezut că Gordiyeh o să ne cheme iar la masă cu ei, am zis eu.

Mama m-a privit cu milă.

— Ah, fata mea, chipul cel mai drag mie, zise ea. O familie ca aceasta ține totul pentru ea.

— Dar noi *suntem* din familia lor.

— Da, dar dacă am fi venit aici cu tatăl tău, cu daruri și noroc, altfel ar fi stat lucrurile, zise ea. Dar rudele

sărace ale celei de-a doua soții a bunicului tău nu sunt tocmai bine-venite.

Frântă de oboseală, am închis ochii și am adormit buștean. Când Cook a bătut la ușă să venim s-o ajutăm, parcă nu trecuseră decât câteva clipe. În curând aveau să se trezească cei din familie și să-și ceară numaidecât cafeaua, fructe proaspete și prăjituri.

— Ce mai trai pe vătrai! am mormăit eu, dar mama nu mi-a răspuns.

Dormea dusă, încruntată și plină de griji. Nu m-a lăsat inima s-o trezesc, așa că i-am spus lui Cook că o să muncesc eu pentru amândouă.

DE DOUĂ ORI PE AN, Marele Bazar din Isfahân era închis pentru bărbați, astfel încât femeile din haremul Șahului să-și poată face cumpărăturile în voie. Soțiile și fiicele tuturor negustorilor erau trimise să aibă grijă de tarabe timp de trei zile și toate femeile, cumpărătoare sau negustorese, puteau să se plimbe prin bazar fără *chador*-urile grele.

Gostaham ținea o prăvălie în bazar, cu câteva covoare puse la vedere, nu atât ca să le vândă, cât să le amintească femeilor din harem că putea fi tocmit să le țeasă covoare. Pentru că de acolo veneau câștigurile cele mai mari și pentru că prin ele își întărea legăturile cu haremul, Gostaham le puneă întotdeauna la vedere pe cele mai elegante.

De obicei, Gostaham o trimitea pe fiica sa, pe Mehrbanoo, să fie stăpână peste magazin în timpul vizitei haremului, dar fata se îmbolnăvisese cu o seară înainte. În

locul ei, a fost trimisă să vândă covoare Gordiyeh și eu l-am rugat să mă lase s-o însoțesc. Auzisem povești despre femeile Șahului, alese pe sprânceană, din toate colțurile ținutului, ca să-i fie mândră podoabă. Voiam să văd cât de frumoase sunt și să le admir veșmintele de mătase. A trebuit să făgăduiesc că nu voi scoate nici un cuvânt dacă se apropia cineva care voia să cumpere.

În prima zi a vizitei haremului, am plecat pe jos până la Oglinda Lumii, chiar înainte de răsărit. Piața cea mare, care forfotea de obicei de vânzători ambulanți de nuci sau de alte cele, muzicanți și saltimbanci, era acum tărâmul femeilor și al porumbeilor. Nici un bărbat nu avea voie să calce pe acolo, sub amenințarea pedepsei cu moartea, ca nu cumva să arunce măcar o privire către femeile descoperite. Piața goală părea chiar mai mare decât înainte. Mă întrebam cum mergea Șahul de acasă și până la moscheea lui de pe partea cealaltă a pieței. Părea cale lungă de bătut pentru un om de rangul lui.

— Șahul pe unde merge să se roage? am întrebat-o eu pe Gordiyeh.

— Ghici! zise ea, arătând cu degetul spre pământul de sub picioarele noastre.

După mine, era o țărână ca oricare alta și am căzut pe gânduri o clipă.

— O trecătoare pe sub pământ? am întrebat eu, neîncrezătoare, iar ea încuviință printr-o mișcare a bărbiei.

Constructorii din slujba Șahului erau atât de iscusiți, încât se gândiseră la toate.

La răsărit, străjerii voinici de la porțile bazarului ne-au lăsat să intrăm. Am așteptat lângă uși, până când a început

să se ivească un convoi de cai împodobiți, care purtau femeile din harem ascunse sub baldachine. Femeile au descălecat, fără să-și scoată vreun vâl, și când toți caii și călăreții s-au făcut nevăzuți, și-au dat jos *chador*-urile și *picheh*-urile, pline de bucurie și fără griji. Trăiau în palate aflate la doar o aruncătură de băț, dar astfel de femei nu aveau voie să meargă pe jos.

În bazar erau mii de prăvălii, în care puteai găsi tot ce-ți doreai: covoare, bijuterii de aur, materiale de mătase și bumbac, broderii, pantofi, parfumuri, harnașamente, obiecte din piele, cărți, hârtie și, în zilele obișnuite, mâncăruri de toate felurile. Numai cei două sute de meșteri pantofari aveau să le țină pe femei ocupate o vreme. Deși le auzeam sporovăind și râzând, nu am apucat să vorbim cu vreuna dintre ele decât la sfârșitul zilei.

Îmi închipuisem că toate femeile din harem sunt niște frumuseți, dar mă înșelasem. Cele patru neveste ale Șahului aveau între cincizeci și șizeci de ani. Multe dintre favorite fuseseră în harem ani la rândul și nu mai erau frumoase. Și multe dintre ele nu erau nici măcar trupeșe. Dar am zărit o fată drăguță, care mi-a atras atenția pentru că nu mai văzusem niciodată un păr ca al ei: roșu ca flăcările apusului. Părea totuși pierdută printre suratele ei și mi-am dat seama că nu vorbea limba noastră. Mi-a fost milă de ea pentru că probabil fusese luată ca pradă de război.

— Ia te uită! zise Gordiyeh cu uimire. E Jamileh!

Era favorita Șahului. Chipul ei micuț și alb era încadrat de cărlionți negri, iar buzele îi semănau cu un

boboc de trandafir. Purta o bluză din dantelă despicate de la gât până la buric, care lăsa să se vadă rotunjimea sânilor. Peste ea își pusese o cămașă cu mâneci lungi, vopsită în culoarea vie a șofranului. Pe deasupra, avea un veșmânt larg, de mătase roșie, deschis la gât, care era împodobit, pe dinăuntru, cu arabescuri aurii. Eșarfa groasă, galbenă, pe care și-o legase în jurul șoldurilor se unduia la fiecare pas al ei. Fruntea îi era încununată cu un fir de aur pe care atârnav perle și rubine, care luceau la fiecare mișcare a capului.

— E leit iubita din tinerețe a Șahul, zise Gordiyeh. Se spune că-și petrece zilele în harem tot întrebându-le pe cele mai în vârstă despre înaintașa ei dispărută.

— De ce?

— Pentru ca Șahul să o prefere pe ea. Acum își ciupește obrajii tot timpul pentru că se spune că obrajii celorlalte păreau niște trandafiri roz.

Când Jamileh a ajuns, în cele din urmă, la prăvălia noastră, Gordiyeh nu mai avea astâmpăr de emoție. Mai că a atins pământul cu fruntea când și-a făcut temelele în fața femeilor și le-a invitat să bea ceva. Am adus cafea fierbinte, iute ca gândul, să nu pierd nimic. Când m-am întors, am găsit-o pe Jamileh cea fără bujori în obraji întorcând cu degetul arătător colțul fiecărui covor și cercetând țesătura.

După ce am servit-o cu cafea, Jamileh s-a așezat și a început să ne spună că voia să dea o altă înfățișare camerei de zi în partea ei de harem. Pentru asta, avea nevoie de douăsprezece perne noi, care vor fi sprijinite de perete,

fiecare urmând să fie lungă cât brațul meu și cu fața împletită din lână și mătase.

— Ca să se simtă în largul lui, zise ea, cu subînțeles.

Să-l tocmești pe Gostaham să-ți facă modelul unor fețe de pernă era ca și cum l-ai fi plătit pe un mare arhitect să-ți facă schița unui bordei de lut, dar Jamileh voia tot ce e mai bun. Din gura ei s-a revărsat șuvoi de laude pentru covoarele lui Gostaham, „nestemata din atelierul Șahului, fără îndoială”.

Gordiyeh, care nu ar fi trebuit să plece urechea la asemenea cuvinte, s-a topit ca gheața în arșița verii. Când cele două au început să se tocmească, știam că e pierdută. Chiar și prețul de început pentru lucru era prea mic. Am calculat că unei singure persoane i-ar fi luat trei luni să împletească fețele de pernă, fără a pune la socoteală cât timp ar fi trebuit pentru model. Dar ori de câte ori Jamileh își arcuia frumoasele sprâncene sau își ciupea obrăjorii cei palizi, Gordiyeh mai lăsa câțiva tomani¹ din preț sau îi făcea în alt fel pe plac.

Da, avea să prindă în împletitură și câteva fire de argint. Nu, pernele nu aveau să arate nici pe departe ca ale înaintașei. Da, aveau să fie gata în trei luni. Când tocmeala s-a sfârșit, Jamileh avea în priviri o urmă de șiretenie care o făcu să semene din nou, pentru o clipă, cu fata de la țară care fusese odinioară. Fără îndoială avea să stârnească hohote de râs în harem cu povestea despre afacerea bună pe care o făcuse în acea zi.

¹ Moneda iraniană până în 1932, divizată în 10 000 de dinari (n. tr.).

Unul dintre eunucii Șahului a scris înțelegerea în două copii și a pus pe ele pecetea meșteșugită a Șahului. Se bătuse palma.

La apus, ne-am întors acasă, iar Gordiyeh s-a dus direct la culcare, spunând că o durea capul. În casă era o liniște neobișnuită, ce prevestea parcă o nenorocire. Într-adevăr, când s-a întors acasă și a aflat care fusese tocmeală, Gostaham s-a repezit în camera lui Gordiyeh și a luat-o la rost pentru că-l pune la corvoadă.

A doua zi, Gordiyeh s-a răzbunat și a rămas în pat, lăsând în grija lui casa și oaspeții. Cuprins de disperare, Gostaham a trimis-o pe mama să aibă grijă de prăvălie și am mers și eu cu ea. Nici că ar fi putut alege mai bine: mama știa cât valorează fiecare nod împletit. Mare le-a fost mirarea tinerelor abia intrate în harem, care nu aveau prea mulți bani pe mână și care auziseră de izbânda lui Jamileh. Cât a fost ziua de lungă, mama s-a tocmnit la sânge cu aceste femei, care se plângeau de prețurile piperate, dar care acceptau, până la urmă, să plătească pentru că voiau și ele covoare de la același meșter tocmnit de favorita Șahului.

Seara, când am numărat banii primiți, Gostaham a lăudat-o pe mama pentru câștig.

— Ne-ai adus o sumă frumoșică, în ciuda șiretlicurilor lui Jamileh, zise el. Ce-aș putea să-ți ofer ca răsplată pe măsură?

Mama i-a spus că ar vrea o pereche nouă de pantofi, pentru că ai ei erau murdari și rupți din călătoria prin deșert.

— Atunci două perechi de pantofi noi, una pentru fiecare, zise Gostaham.

Abia așteptam să prind un moment în care să-i cer lui Gostaham ce-mi doream cu adevărat și aceea era ocazia cea mai bună.

— Pantofii ar fi foarte buni, am zis eu dintr-odată, dar n-ai putea, mai bine, să mă duci să văd atelierul de covoare al Șahului?

Gostaham părea surprins.

— Nu credeam că o fetiță ar putea să reziste unei perechi de pantofi, dar ce mai contează. Te duc după ce bazarul revine la normal.

În seara aceea, mama și cu mine ne-am dus la culcare cu sufletul plin de bucurie. Pe când ne întindeam așternuturile, am început să vorbim în șoaptă despre ciudățeniile gospodăriei în care ne era dat să trăim.

— Acum înțeleg de ce folosește Gordiyeh frunzele de ceai de două ori, zise mama.

— De ce? am întrebat eu.

— Nu știe să se gospodărească, răspunse ea. Își pierde cumpătul și apoi încearcă să-și scoată pârleala.

— O să refolosească un munte de frunze de ceai ca să recupereze ce a pierdut cu fețele de pernă ale lui Jamileh, am zis eu. Ce femeie ciudată.

— N-aș zice că e ciudată, replică mama. Va trebui să-i arătăm lui Gordiyeh că muncim din greu și că nu-i sărăcim gospodăria. La urma urmelor, Gostaham nu ne-a spus cât de mult putem sta.

— Dar au atât de multe!

— Așa e, zise mama, însă ce folos dacă ai de toate, dar tu crezi că n-ai de nici unele?

Părinții mei crezuseră întotdeauna exact invers. „La-să-te în grija Domnului”, spunea tata. Se prea poate să se fi înșelat și el la fel de mult, dar era un trai mult mai dulce.

CÂTEVA SĂPTĂMÂNI mai târziu, m-am acoperit cu *picheh*-ul și *chador*-ul, am plecat de acasă împreună cu Gostaham și am luat-o pe jos până la atelierul care se afla în apropierea Oglinzii Lumii. Era o zi caldă și primele semne ale primăverii se zăreau în ținutul celor Patru Grădini. În copaci apăreau primii muguri, iar în grădini înfloreau garoafe purpurii și albe. Nu mai era decât o săptămână până la Anul Nou. Urma să-l sărbătorim la cinci și douăzeci și două de minute în dimineața echinocțiului de iarnă, exact momentul în care soarele traversa bolta cerească prin cel mai înalt punct al său.

Gostaham abia aștepta Noul An pentru că atunci el și lucrătorii săi aveau două săptămâni libere. A început să-mi povestească cu ce se ocupau în ultima vreme.

— Acum lucrăm la un covor care are șaptezeci de noduri pe *radj*¹, spuse el cu mândrie.

Am rămas ținută locului făcându-l pe cărașul de oale de alamă în calea căruia mă oprisem să strige la mine să le fac loc catârilor lui să treacă. Un *radj* măsura cam cât degetul meu mijlociu. Covoarele mele nu aveau mai

¹ În iraniană, un *radj* este echivalentul a șapte centimetri liniari de covor (n. tr.).

mult de treizeci de noduri pe *radj*. Nici nu-mi puteam închipui un fir de lână atât de subțire sau degete atât de iscusite care să le poată face pe toate.

Gostaham a izbucnit în râs când a văzut cât eram de uimită.

— Și sunt unele lucrături chiar mai migăloase de atât, adăugă el.

Atelierul de covoare se afla într-o clădire separată, spațioasă, în apropiere de Marele Bazar și de palatul Șahului. Camera principală de lucru era mare, cu tavan înalt și lumină din plin. Doi, patru și chiar opt țesători lucrau la câte un război și multe dintre covoarele care se făceau erau atât de lungi, încât trebuiau rulate la piciorul războiului pentru ca lucrătorii să poată înainta.

Bărbații păreau tare uimiți să vadă o femeie în atelier, dar când au văzut că eram cu Gostaham, și-au ferit privirea. Cei mai mulți erau mici de statură — toată lumea știe că cei mai buni țesători sunt cei scunzi — și, deși toți aveau mâinile mai mari decât ale mele, făceau noduri pe care abia dacă le vedeai. Oare eu puteam să învăț să fac unele și mai mici?

Primul covor la care ne-am uitat îmi aducea aminte de cele Patru Grădini, ținutul ca un parc de lângă casa lui Gostaham. Pe covor se vedeau patru grădini pătrate, cu trandafiri, lalele, liliaci și violete frumoase ca aieva, despărțite de pâraiașe. Deasupra lor se legăna un singur piersic în floare, care dădea viață vlăstarelor din fiecare grădină. Era ca și cum ai fi urmărit mersul naturii, care își hrănește și reînnoiește propria frumusețe.

Pe covorul pe care l-am admirat pe următorul război lângă care ne-am oprit erau desenate atât de multe forme, încât, la început, nu le-am putut urmări. Cel mai mult îți sărea în ochi un mănunchi de raze roșii, din care răsarau boboci de peruze și albaștri ca cerneala, tiviți cu alb. Ca prin minune, țesătorii reușiseră cumva să facă două straturi, unul de cărcei de viță și altul de arabescuri, delicate ca pânza de păianjen. Deși erau foarte complicate, modelele nu se întrepătrundeau și covorul părea că freamătă de viață.

— Cum reușesc să-l facă atât de fin? am întrebat eu.

Gostaham a râs de mine, dar fără răutate.

— Pune mâna pe un ghem, zise el.

M-am ridicat pe vârfuri să ating mingea de un albastru-deschis, care atârna de marginea de sus a războiului. Fiecare fir era mai subțire și mai moale decât ceea ce folosisem eu acasă.

— Mătase? am întrebat eu.

— Da.

— De unde vine?

— Demult, câțiva călugări creștini care voiau să le între în voie stăpânitorilor noștri mongoli, au adus câteva gogoși de mătase, pe furiș, în Iran. Acum aceasta este marfa pe care o vindem cel mai mult peste mări și țări, chiar mai mult decât chinezii, zise el, chicotind de mulțumire.

Iraj, cel care conducea lucrul la covorul cu mănunchiul de raze, și-a chemat oamenii la treabă. După ce lucrătorii s-au așezat pe perne, Iraj s-a ghemuit în spațele războiului și a început să citească cu voce tare ordinea în care trebuiau folosite culorile pentru a face o floare

cu alb și albastru. Covorul avea model în oglindă, astfel că țesătorii puteau lucra la o floare asemănătoare și în celălalt capăt al războiului. De fiecare dată când Iraj spunea că trebuie schimbată culoarea, două perechi de mâini se întindeau, în același timp, după mătase și făceau nodul. Bărbații țineau un cuțit în mână dreaptă cu care desfăceau nodul de ghem.

— Abdullah, spuse Iraj dintr-odată. Înapoi! N-ai trecut la mătasea albă.

Abdullah a rostit o vorbă de ocară și a tăiat câteva noduri cu o lamă scurtă. În timp ce acesta își corecta greșeala, țesătorul din partea cealaltă își dezmoțea oasele. Apoi dictarea a început din nou și oamenii și-au reluat lucrul.

Din când în când, îl vedeam pe Iraj uitându-se pe niște hârtii pentru a-și aduce aminte ce urma.

— De ce folosesc un model făcut pe hârtie în locul unuia pe care să-l țină minte? am întrebat eu.

— Pentru că așa știu precis unde trebuie să fie fiecare nod și fiecare culoare, răspunse Gostaham. Acesta este cel mai scurt drum către desăvârșire într-un lucru făcut de mâna omului.

În sat la mine, țeseam întotdeauna din memorie, scornind mici detalii pe măsură ce înaintam. Îmi plăcea să cred că eram o țesătoare foarte bună, deși covoarele mele nu erau perfect în oglindă, iar formele rotunde, de păsări, animale sau flori, erau, adesea, mai degrabă colțuroase. Dar acum că văzusem ce puteau face cei mai mari meșteri, voiam să învăț tot ce știau și ei.

Înainte de a ne întoarce acasă, Gostaham a vrut să vadă cum stătea cu vânzările la prăvălie. Am luat-o pe străduțele întortocheate al bazarului și am trecut pe lângă hamame, moschei, caravanseriuri, școli, fântâni bine-cuvântate și piețe în care parcă puteai găsi orice lucru făcut sau folosit de om. Recunoșteam după miros locurile în care ajunseserăm, de la piața de mirodenii plină de miresme și doldora de scorțișoară, la mirosul înecăcios al pieii folosite de pantofari, până la cel al sângelui de miel abia tăiat, în piața de carne, și la mirosul înțepător al florilor care aveau să devină în curând parfumuri.

— De douăzeci de ani lucrez aici, îmi spuse un neguțător de covoare. Și încă mai sunt colțuri din bazar în care eu n-am pus piciorul.

Nici nu era greu de crezut.

După ce Gostaham a luat banii încasați, ne-am uitat la covoarele puse la vedere pe tarabele celelalte. Dintr-o dată, am zărit unul care m-a făcut să exclam:

— Uite! am zis eu. Acela e covorul pe care i l-am vândut neguțătorului de care îți spunea mama!

Covorul era atârnat la intrare. Gostaham s-a apropiat și l-a cercetat cu mișcări de cunoscător.

— Țesătura e bună și deasă, zise el. E un covor frumos, deși se vede că e țărănesc.

— Desenul e un pic strâmb, am recunoscut eu.

Defectele îmi săreau acum în ochi după ce văzusem și lucrături mai frumoase. Gostaham a rămas cu ochii la model o vreme.

— La ce te-ai gândit când ai ales culorile astea? întreba el.

— Voiam să fie ceva nemaivăzut, am zis eu. În sat la mine, la cele mai multe covoare nu se folosesc decât culoarea părului de cămilă, roșu și alb.

— Am înțeles, zise el.

Îl priveam îngrijorată că nu alesesem bine. Gostaham l-a întrebat pe neguțător cât voia pe covor. La auzul prețului, am rămas mută de uimire.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă el.

— Prețul ăsta imens e prețul sângelui tatei, am zis eu, cu mânie. Poate că am fi putut rămâne la noi în sat dacă cineva ne-ar fi dat atât de mult pe el.

A clătinat din cap, cu tristețe.

— Meritai mult mai mult.

— Mulțumesc, am zis eu. Dar acum că am văzut atelierul tău îmi dau seama câte mai am de învățat.

— Ești încă foarte tânără, răspunse el.

Mi-a năvălit sângele în obraji, căci știam exact ce voiam și speram că Gostaham mă va înțelege.

— Vrei să mă înveți și pe mine? am întrebat eu.

Părea surprins.

— Ce vrei să știi mai mult?

— Totul, am zis eu. Cum faci modele atât de frumoase și le colorezi de parcă ar fi rupte din rai.

Gostaham a chibzuit o clipă.

— N-am avut un băiat pe care să-l învăț meserie și care să-mi ducă mai departe meșteșugul, zise el. Nici una dintre fetele mele n-a avut nevoie să învețe. Păcat că nu ești băiat! Ai vârsta potrivită să intri ucenic la atelier.

Știam că nu era chip să lucrez printre atâția bărbați.

— Aș putea să te ajut la covoarele pe care le faci acasă, dacă mă dovedesc vrednică, am zis eu.

— Mai vedem, răspunse el.

Răspunsul lui nu-mi dădea speranțe atât de mari pe cât mă așteptasem. Și el îl rugase pe meșter să-l lase să învețe, dar se pare că uitase cum era să faci așa ceva.

— Pot să mă uit când faci desenul pentru pernele lui Jamileh? am sărit eu. Îți promit, nici n-o să mă simți. Îți aduc cafeaua când obosești și te ajut cum pot.

Chipul lui Gostaham s-a luminat de un zâmbet și privirea lui cea blândă s-a înmuiat și mai mult.

— Dacă te interesează cu adevărat, trebuie s-o întrebi mai întâi pe Gordiyeh dacă o să mai ai timp după ce-ți faci treburile prin casă, răspunse el. Și nu te necăji prea mult din pricina covorului tău. Lucrurile sunt mult mai scumpe în oraș. Ține minte doar că un preț așa de mare și îndrăzneala de a pune covorul la vedere sunt un semn de prețuire.

Cuvintele lui m-au mângâiat și mi-au dat o idee. Aș fi putut face un alt covor pe care să-l vând și poate aș fi câștigat toți acei bani pe care Hassan îi băgase în propriul buzunar.

ÎN DUPĂ-AMIAZA ACEEA, am găsit-o pe Gordiyeh în camerele ei, uitându-se la valuri de catifea de mătase aduse de un negușător aflat în trecere. Bineînțeles, bărbatul nu o văzuse niciodată la față; îi trimitea materialele lui Gordiyeh prin servitorii ei, iar apoi aștepta în *birooni* până când ea își alegea cele de trebuință.

Degetele lui Gordiyeh zăboveau asupra unui material împodobit cu frunze în nuanțe tomnatice de roșu și galben.

— Ia uită-te aici! zise ea. Nu-i așa că ar ieși o frumoșe de haină lungă pentru vreme rece?

Mi-am privit lung hainele negre, de doliu, căci nu puteam decât să-mi imaginez cum ar fi să porți ceva atât de frumos. După ce am admirat mătasea grea, i-am povestit lui Gordiyeh despre vizita mea la atelier și am întrebat-o dacă îmi dă voie să stau pe lângă Gostaham când lucrează acasă. Văzusem că Gordiyeh se topise la auzul laudelor lui Jamileh, așa că am avut grijă să-mi însoțesc rugămintea cu cuvinte de admirație pentru măiestria lui Gostaham într-ale țesutului covoarelor.

— De ce vrei să-ți petreci timpul în felul ăsta? întrebă Gordiyeh, abia îndurându-se să dea deoparte valul de mătase. Nu vei avea niciodată voie să înveți într-un atelier plin de bărbați și nici nu vei putea face asemenea minunății fără să ai o armată de oameni pricepuți.

— Și totuși vreau să învăț, am zis eu cu încăpățănare și aproape scrâșnind din dinți.

Mama spunea întotdeauna că eram ca un catâr când nu mi se făcea pe plac.

Gordiyeh părea neîncrezătoare. Amintindu-mi ce-mi spusese mama cu câteva seri înainte, am adăugat în grabă:

— Poate că într-o bună zi voi putea să-l ajut pe Gostaham cu unele mărunțișuri pentru covoarele care i se comandă. În felul acesta o să-l ușurez și pe el și întreaga gospodărie de o povară.

Vorbele acestea păreau pe placul lui Gordiyeh, care însă nu era încă gata să spună da.

— Întotdeauna se găsește câte ceva de făcut la bucătărie și niciodată nu ne prisosesc ajutoarele, răspunse ea.

Aveam răspunsul pregătit.

— Promit să fac tot ce am făcut și până acum pentru Cook. O să ajut la fel de mult.

Gordiyeh s-a întors la valurile ei de mătase.

— Atunci, zise ea, dacă ai încuviințarea bărbatului meu, poți să înveți de la el, dar să nu uiți de îndatoririle tale.

Eram atât de voioasă încât i-am făgăduit că voi lucra mai mult ca de obicei, deși știam, în sinea mea, că nici o altă fată în casă nu ar fi putut face mai multe.

Toată săptămâna următoare am lucrat din greu alături de mama, Shamsi, Zohreh și Cook pentru pregătirile de Anul Nou. Am făcut curat-lună în fiecare colțișor de casă și am scos la aer toate păturile. Am ridicat așternuturile de pe jos și am curățat și ceruit podelele. Am umplut casa cu vase cu flori și munți de nuci, fructe și prăjiturile. Am curățat un câmp întreg de legume pentru mâncarea tradițională de Anul Nou: pește alb gătit întreg, cu mentă, coriandru și pătrunjel.

De Anul Nou, mama și cu mine ne-am trezit cu noaptea în cap, din cauza agitației din gospodărie. La cinci și douăzeci și două de minute ne-am sărutat pe obraji și am sărbătorit cu cafea și prăjituri făcute cu apă de trandafiri. Gostaham și Gordiyeh le-au dăruit copiilor lor bănuți de aur și le-au făcut cadou tuturor celor din

gospodărie o mică sumă de bani. Am spus o rugăciune de mulțumire pentru că Domnul ne îngăduise să trăim încă un an și pentru că ne călăuzise către o casă în care aveam atât de multe de învățat.

ATELIERUL LUI GOSTAHAM de acasă se afla în *birooni*. Era o încăpere simplă, cu covoare și perne pe podea și firdi pentru hârtie, cerneală, condeie și cărți. Își desena modelele stând turcește pe o pernă și ținând o măsuță de lemn în poală. Am apărut lângă el în ziua în care a început desenul pentru pernele lui Jamileh și l-am urmărit cum schițează un vas cu lalele în jurul căruia se înălțau, pe o anumită porțiune, ghirlande din alte flori. M-a uimit cât de naturale păreau florile lui și cât de repede îi răsăreau de sub condei.

Gostaham a hotărât ca mănunchiurile de flori să fie roz și galbene, cu frunze de un verde pal, toate pe un fundal negru. Conturul mănunchiurilor avea să conțină o urmă de fir de argint, după cum promisese Gordiyeh. Când i-am spus că mă impresionează viteza cu care desenează pernele, nu mi-a spus decât:

— Comanda asta m-a costat deja mai mult decât face.

A doua zi, a desfăcut o foaie de hârtie pe care unul dintre ucenicii lui desenează linii ajutătoare. Cu mare atenție, a desenat cu cerneală, peste aceste linii, modelul cu lalele pe care îl terminase și apoi l-a pictat. Liniile de desubt încă se mai vedeau și împărțeau desenul în sute de pătrățele colorate, fiecare reprezentând un nod. Ghidându-se după această foaie, cel care supraveghea țesătorii

putea să le dicteze culoare după culoare sau țesătorul putea chiar el să citească modelul, așa cum călătorii se uită pe o hartă ca să știe încotro s-o apuce.

Când Gostaham a terminat, l-am implorat să-mi dea și mie ceva de făcut singură. Primul lucru pe care m-a învățat să-l fac a fost să desenez liniile ajutătoare. Am luat un condei și niște cerneală și m-am dus în cămăruța mea, unde am exersat pe podea. La început, nu m-am descurcat prea bine cu cerneala. Lăsam pete și le întindeam, iar liniile pe care le desenam erau strâmbe și întrerupte. Dar, nu după mult timp, am învățat exact cât să înmoi condeiul în cerneală, cum să șterg cerneala de prisos și cum să fac o linie curată, dreaptă, de cele mai multe ori ținându-mi respirația. Era o muncă anevoioasă; am lucrat aproape toată după-amiaza ca să umplu o foaie și, când m-am ridicat, picioarele îmi erau amorțite și mă dureau.

Când am reușit să desenez liniile cum se cuvine, Gostaham mi-a dăruit un condei numai al meu. Fusese tăiat dintr-o tulpină de trestie din mlaștinile de la Marea Caspică. Deși era ușor ca o pană, pentru mine prețuia mai mult decât dacă ar fi fost din aur. De atunci, Gostaham mi-a încredințat mie pregătirea liniilor ajutătoare pe care le folosea la desenele finale pentru covoarele la care lucra acasă. Mi-a dat și câte ceva de făcut ca să învăț să desenez mai bine. Îmi arunca schițe de flori, frunze, boboci de lotus, nori și animale și-mi spunea să le copiez întocmai. Îmi plăcea să copiez mai ales desenele complicate, care păreau a fi șiruri de flori care răsar unele dintr-altele.

Mult mai târziu, când am căpătat mai multă încredere, Gostaham mi-a dat modelul pe care îl desenase pentru pernele lui Jamileh și mi-a spus să-l desenez pe dos, astfel încât buchetul de lalele să se încline către dreapta, nu către stânga. Modelele covoarelor mai mari erau orientate adesea când într-o parte, când în cealaltă, așa încât cel care făcea modelul trebuia să știe să le deseneze pe amândouă. În fiecare după-amiază, în orele în care cei din casă dormeau, eu continuam să desenez. În timp ce lucram, cântam cântece din popor, de la mine din sat, bucuroasă că învăț ceva nou.

CÂND AVEAM PUȚIN TIMP LIBER, o vizitam pe Naheed. Deveniserăm repede apropiate, mai ales acum că nu ne împărtășiserăm doar un singur secret, ci două.

După ce-i văzusem numele scris pentru prima dată, am rugat-o pe Naheed să mă învețe să scriu. Îmi dădea lecții în camera ei de lucru, ori de câte ori treceam pe la ea. Dacă venea cineva să vorbească cu noi, trebuia să mă prefac că doar desenez. Nu era ceva obișnuit pentru o fată de la țară să învețe să scrie.

Am început cu litera *alef*. Era simplu de desenat, o bătaie a inimii și era gata.

— E lungă și înaltă ca un minaret, zise Naheed, care se gândea tot timpul la forme care să mă ajute să-mi amintesc literele.

Alef. Prima literă din cuvântul *Allah*. Începutul tuturor lucrurilor.

Am umplut o pagină cu semne înalte și drepte, urmărind-o pe Naheed cu colțul ochiului. Uneori adăugam

un semn curbat deasupra literei, ca să fie citită cu un sunet lung și jos, venind din adâncul pieptului. Când a fost mulțumită de strădaniile mele, Naheed m-a învățat litera *beh*, care era curbată, asemenea unei străchini, cu un punct dedesubt. Îmi ieșea mult mai greu. *Beh*-urile mele păreau stângace și copilărești pe lângă ale ei. Dar când s-a uitat peste încercările mele, Naheed s-a arătat mulțumită.

— Acum unește-le pe cele două, *alef* și *beh*, și obții cel mai de preț lucru din ținutul nostru, zise Naheed.

Le-am scris împreună și am rostit *ab*: apă.

— Scrisul e ca și țeșutul covoarelor, am zis eu.

— Cum adică? Întrebă Naheed, cu o urmă de dispreț în voce.

Ea nu făcuse niciodată nici un covor. Am lăsat condeiul deoparte ca să-i explic.

— Cuvintele se fac literă cu literă, la fel cum covoarele se fac nod cu nod. Când pui alături litere diferite, faci cuvinte diferite, la fel cum se întâmplă cu culorile, atunci când le îmbini pentru a face diferite modele, am zis eu.

— Dar scrisul e lăsat de la Dumnezeu, se împotrivi Naheed.

— Ne-a lăsat treizeci și două de litere, am răspuns eu, mândră că acum știam lucrul acesta. Dar cum se face că ne-a dat nenumărate culori?

— Da, ai dreptate, zise Naheed, pe un ton care mă făcu să înțeleg imediat că în mintea ei literele erau mai presus de culori, la fel ca în mintea celor mai mulți.

Naheed trase adânc aer în piept și oftă.

— Cred că ar trebui să mă întorc la exercițiile mele de scris, zise ea.

Tatăl său îi dăduse o carte cu modele de caligrafie pe care trebuia să le copieze înainte să încerce să deseneze un leu care însemna *Allah-hu-Akbar*: Domnul este mare.

— Dar nu mai pot sta locului, adăugă ea, rătăcind cu privirea prin cameră. Am prea multe pe cap.

— Să fie oare ceva legat de un chipeș jucător de polo? am zis eu.

— I-am aflat numele: Iskandar, zise Naheed, pronunțând fiecare literă cu vădită plăcere.

— Dar despre familia lui ce știi?

Își feri privirea.

— Nimic.

— Dar el știe cine ești? am întrebat eu, cu invidie.

Naheed zâmbi cum știa ea mai frumos.

— Cred că începe să afle, zise ea.

— Cum?

— Săptămâna trecută am fost cu o prietenă la Oglinda lumii ca să urmărim jocul de polo. Iskandar a dat atâtea goluri pentru echipa lui, încât mulțimea nu mai înceta cu uralele. După joc, am luat-o pe jos până în locul în care jucătorii își primeau laudele și m-am prefăcut că vorbesc cu prietena mea până am fost sigură că ne-a zărit. Apoi mi-am deschis *picheh*-ul, ca și cum aș fi vrut să-l aranjez și l-am lăsat să-mi vadă chipul.

— Nu se poate!

— Ba da! zise Naheed, triumfătoare. M-a țintuit cu privirea, iar inima lui parcă își luase zborul, ca o pasăre care și-a găsit un loc bun unde să-și facă cuib. Nu-și

mai dezlipa privirile, chiar și după ce mi-am acoperit fața.

— Dar acum cum o să te găsească?

— Va trebui să merg să văd jocurile până când va ști cine sunt.

— Ai grijă, am zis eu.

Naheed a mijit ușor ochii, ca și cum n-ar fi știut dacă putea să aibă încredere în mine.

— N-ai să spui nimănui, nu?

— Sigur că nu: sunt prietena ta!

Naheed nu părea convinsă. Dintr-odată s-a răsucit pe călcâie și a chemat un servitor, care a revenit apoi cu bunătați. Naheed mi-a oferit o cană cu cafea și o farfurie cu curmale. Am refuzat fructele de câteva ori, dar nu se cădea să stărui, așa că am ales una mică și am băgat-o în gură. A trebuit să-mi adun toată forța să nu mă strâmb ca un copil din cauza gustului. Am înghițit curmala numaidecât și am dat sâmburele afară.

Naheed mă privea atent.

— Ți-a plăcut?

Îmi stăteau pe limbă cuvintele cuvenite într-o asemenea ocazie — „Mă copleșești cu bunătatea ta, pe mine, umila ta servitoare” — dar mi-era peste poate să spun așa ceva. Mi-am schimbat locul pe pernă și am dat pe gât o dușcă zdravănă de cafea, încercând să-mi dau seama ce puteam răspunde.

— E acră, am zis eu, în cele din urmă.

Naheed a hohotit cu atâta forță încât trupul ei zvelt s-a zguduit asemenea unui chiparos bătut de vânt.

— Exact cum mă așteptam! zise ea.

— Ce altceva aş fi putut spune, dacă nu adevărul? am întrebat eu.

— Atâtea lucruri, răspunse ea. Ieri, le-am dat aceleaşi curmale unor prietene, printre care se afla şi cea pe care am luat-o cu mine la jocul de polo. A mâncat una şi a spus: „Ăsta o fi gustul curmalelor în Paradis”, iar alta a adăugat: „dar acestea sunt cu mult mai dulci”. După ce au plecat, am gustat şi eu una şi mi-am dat seama care era adevărul.

Naheed a oftat.

— M-am săturat de atâta *ta'arof*¹, spuse ea. De ce nu sunt oamenii sinceri?

— Celor din satul meu li s-a dus vestea că sunt nişte oameni dintr-o bucată, am răspuns eu, neştiind ce altceva să spun.

— E unul din lucrurile care-mi plac la tine, zise ea.

Chiar înainte să mă ridic ca să plec, Naheed m-a întrebat dacă poate să mă roage ceva la care Ține mult.

— E vorba despre jocurile de polo, zise ea. Prietenei mele îi e prea teamă să mă mai însoţească aşa că vrei să vii tu cu mine?

Bănuiam că la joc aveau să fie de faţă o grămadă de tineri, adunaţi grupuri-grupuri şi strigând ca să-şi încurajeze echipa. Deşi eram nou-venită în oraş, ştiam că nu se cuvenea ca două fete bune de măritat să meargă singure într-un asemenea loc.

— Nu Ți-e teamă de ce au să spună părinţii tăi?

¹ Termen care exprimă multiplele reguli de politețe din cultura iraniană (n. tr.).

— Nu înțelegi — trebuie să merg, zise ea, cu ochi rugători.

— Dar cum să facem așa ceva fără să știe ai noștri?

— O să le spun alor mei că sunt la tine în vizită, iar tu ai să le spui alor tăi că ești la mine. O să fim înfășurate în *chador* și în *picheh* și nimeni nu ne va recunoaște odată ce am ieșit din casă.

— Știu și eu, am zis eu cu îndoială.

Naheed mă privea cu dispreț, iar mie mi se părea că mă port ca o lașă. Nu voiam să creadă că sunt așa și am fost de acord să o însoțesc și s-o ajut să-l vrăjească pe cel care-i era drag.

NAHEED MĂ SURPRINSESE cu îndrăzneala ei de a se fi lăsat privită o clipă de cel pe care îl admira. La numai câteva zile după aceea, mi-am dezvelit chipul în fața unui bărbat pe care nu-l mai văzusem până atunci. Era într-o joi după-amiază și mă întorceam de la hamam cu părul încă ud. De îndată ce am trecut pragul ușii înalte și grele a casei lui Gostaham, mi-am lepădat în grabă *chador*-ul, *picheh*-ul și feregeaua și mi-am scuturat pletele libere. Nu băgasem de seamă că lângă mine se afla un străin care aștepta să fie primit de Gostaham; probabil că un servitor tocmai se dusesese să-l cheme. Străinul purta un turban în mai multe culori, cu fir de aur și un strai albastru, de mătase, pe deasupra unei tunici de un portocaliu-deschis. Am simțit un iz ușor de iarbă proaspătă și de cai. M-am speriat atât de atare încât am exclamat:

— Ya, Ali!

Dacă străinul ar fi fost cuviincios, nu m-ar fi privit. În schimb, nu m-a slăbit din priviri, bucurându-se de fiecare moment de surpriză și stânjeneală pe care îl trăiam.

— Ei, ce tot stai acolo și te uiți la mine! am sărit eu, luând-o repede spre *andarooni*, partea casei în care femeile erau la adăpost de ochii bărbatești.

În spatele meu, bărbatul a izbucnit în râs. Cine era acest neobrăzat? Nu era nimeni pe acolo care să-mi spună. Ca să aflu, am zbughit-o până la etajul al doilea al casei, care era doar un loc de trecere către acoperiș. Îl foloseam ca să ieșim să întindem rufe. Ca toate femeile din casă, descoperisem un colțișor sub scară, unde mă puteam ascunde ca să observ în voie ce se petrecea în camera mare. Florile și vița din ipsos care împodobeau pereții alcătuiau un paravan din spatele căruia puteam vedea și auzi.

Uitându-mă cu atenție în cameră, l-am zărit pe străinul cu straie alese, așezat la loc de cinste și l-am auzit pe Gostaham spunând:

— ...foarte onorat să-ți pot îndeplini dorințele.

Nu-l mai auzisem vorbind așa respectuos cu cineva, cu atât mai puțin cu un bărbat care avea pe jumătate vârsta lui. Speram că nu insultasem pe cineva care să fie prea sus-pus. M-am uitat cu mai multă atenție la vizitator. Talia îngustă, ținuta dreaptă și tenul măsliniu îmi dădeau de bănuiră cum că ar fi un călăreț iscusit. Avea părul des, sprâncene bogate, care se împreunau perfect la rădăcina nasului, deasupra ochilor în formă de semi-lună. Nasul lung se curba spre buze, care erau pline și

foarte roșii. Purta o barbă tunsă scurt. Nu era chipeș, dar inspira acea frumusețe a forței pe care o are un șoim. În timp ce Gostaham vorbea, necunoscutul fuma dintr-o pipă cu apă, mijind ochii de plăcere când trăgea fumul în piept. Chiar și de acolo de sus, de unde eram cocoțată, simțeam mirosul dulce de tutun îmbogățit cu fructe, care îmi gâdila nările.

Gostaham a vrut să-l facă pe oaspetele său să se simtă în largul lui și l-a încurajat să vorbească despre călătoriile lui recente.

— Tot orașul vorbește despre izbânzile din nord ale armatei, zise el. Am fi foarte onorați dacă ne-ai spune chiar tu ce s-a întâmplat.

Oaspetele a povestit cum o sută de mii de otomani bombardaseră o fortăreață care păzea frontiera de nord-vest a țării. Ascunși în tuneluri, lansaseră ghiulele asupra porților ei.

— Zile de-a rândul am crezut că Dumnezeu a ales ca victoria să fie a celorlalți, zise el.

Dintre zidurile fortăreței, condusesse un grup de bărbați care pătrunseseră dincolo de liniile otomane pentru a aduce provizii care să ajute armata să reziste asediului. După două luni și jumătate, otomanii au început să moară de foame. Pierduseră aproape patruzeci de mii de soldați când armata lor a început să se retragă.

— Și cei din fortăreață mureau de foame, spuse oaspetele. Spre sfârșit, nu mâncam nimic altceva decât pâine făcută din făină în care mișunau gândănișii. După șase luni pe câmpul de luptă, sunt recunoscător ori de câte ori mănânc pâine caldă, ieșită din cuptorul meu.

— Oricine ar fi recunoscător, zise Gostaham.

Oaspetele s-a oprit și a tras din pipa cu apă.

— Desigur, nimeni nu știe ce se poate întâmpla cât ești în luptă, zise el. Am o fetiță de trei ani, lumina ochilor mei. S-a îmbolnăvit de holeră cât timp am fost plecat și n-a supraviețuit decât printr-o minune a lui Dumnezeu.

— *Al'hamd'Allah*¹.

— Sunt părintele ei și e datoria mea să dau de pomană drept mulțumire că e în viață.

— Cum se cuvine să facă orice musulman adevărat, încuviință Gostaham.

— Ultima dată când am trecut pe la seminarul din ținutul celor Patru Grădini, zise oaspetele, am văzut că unele covoare de acolo s-au tocit până la urzeală.

A tras din nou din pipă și a lăsat fumul să iasă ușor, așteptând și sperând.

— Dar deși mă gândesc să comand un covor pentru preamărirea Domnului, aș vrea să fie ceva mai aparte, continuă el. Covorul acesta trebuie să se facă în semn de mulțumire pentru că fata mea este sănătoasă și vreau să conțină talismane care s-o păzească pe viitor.

— Cu voia Domnului, zise Gostaham, copila ta va fi mereu păzită de boli.

În acel moment, am auzit-o pe Gordiyeh care mă chema, așa că trebuia să plec. Speram ca ea să-mi poată spune mai multe. Am găsit-o în curte, uitându-se cu atenție la câțiva saci de fistic cărați de la Kermân pe spatele

¹ Lăudat fie Domnul! (n. tr.).

unor măgari și pe care Ali-Asghar îi descărca în magazii. Mai era nevoie de cineva care să-i ajute.

— Cine e oaspele nostru? am întrebat-o eu.

— Fereydoon, fiul unui neguțător de cai bogat, zise ea. Nici c-am putea avea noroc mai mare decât să-i fim pe plac.

— E... *foarte* bogat? am întrebat eu, încercând să-mi dau seama cât de important era.

— Da, răspuse ea. Tatăl lui crește unii dintre cei mai frumoși armăsari arabi din ținut, în grajdurile lui din nord. Pe vremuri nu era decât un fermier de țară, dar a câștigat mulți bani acum că toată lumea vrea să aibă un cal de rasă.

În satul meu, nimeni nu avea un cal de rasă, căci până și o mârțoagă costa mai mult decât ar fi putut plăti cineva. Am presupus că ea vorbea despre familiile suspu-se din Isfahān.

— Familia lui Fereydoon cumpără cai din toată țara și toți vor avea nevoie de câte o cergă, continuă Gordiyeh. Dacă-i facem pofta, am putea câștiga o avere numai de la familia lui.

Ochii îi străluceau în timp ce spunea aceste lucruri.

Gordiyeh mi-a dat câteva boabe de fistic să mănânc în timp ce descărcam sacii grei. Îmi plăcea fisticul foarte mult, dar în sinea mea eram rușinată. De prea multe ori mă luase gura pe dinainte. Acum că mă aflam într-un oraș nou, trebuia să învăț să fiu mai atentă, căci abia dacă puteam recunoaște cine e om de seamă și cine servitor.

Mai târziu, Gordiyeh mi-a spus că Fereydoon ceruse să i se facă un covor și promisese să plătească un preț foarte

bun. Eram ușurată că mă oferisem să-l ajut pe Gostaham cu ce puteam. Pentru a sărbători norocul din acea zi, Gordiyeh m-a scutit de cele mai multe treburi gospodărești, iar eu am plecat s-o vizitez pe Naheed.

DUPĂ VENIREA LUI FEREYDOON, Gostaham a lăsat deoparte toate celelalte covoare la care lucra și a început să născopească un model nou, iar eu am stat lângă el în camera de lucru și l-am privit făcând schiță după schiță. Mă așteptam ca și acesta să se nască la fel de repede ca și cel pentru pernele lui Jamileh, dar de data aceasta părea că un demon pusese stăpânire pe condeiul lui. A trudit deasupra desenului ore în șir, iar apoi a întors foaia de hârtie și a luat-o de la capăt. Dacă nici noua formă nu-i plăcea, atunci mototolea hârtia și o azvârlea cât colo.

Gostaham s-a umplut de cerneală pe mâini și, nu peste mult timp, podeaua camerei s-a acoperit cu desene abandonate. Când unul dintre servitori a încercat să le adune, Gostaham a tunat:

— Cum să-mi termin treaba dacă mă tot bați la cap?

Din când în când, se ridica și alegea una dintre hârtiile aruncate, căutând o idee.

Singurul motiv pentru care mă suporta lângă el era faptul că nu scoteam nici un sunet. Când avea nevoie de altă hârtie, pregăteam o nouă bucată de mărimea potrivită, iar când i se termina cerneala îi umpleam la loc călimara. Dacă părea obosit, îi aduceam cafea și curmale ca să se întremeze.

Peste câteva zile, când Gordiyeh a văzut grămada de hârtii, a încercat să-l ia cu binișorul, plângându-se că arunca banii pe fereastră.

— Femeie, se răsti la ea Gostaham, nu-mi sta în cale! Acesta nu e orice covor și nu e pentru oricine!

În timp ce Gostaham era ocupat cu desenele, eu mă gândeam la talismanele pe care le ceruse Fereydoon pentru covorul lui. În satul meu, țe seam în covor tot felul de forme: cocoși, semn de rodnicie, sau foarfecă, menită să apere de duhurile rele. Dar formele de la sat ar fi părut ciudate pe un covor de la oraș și, în orice caz, un covor făcut pentru un seminar nu putea să înfățișeze nici o ființă vie, doar copaci, plante și flori, ca să fie ferit de păcatul închinării la idoli.

Într-o după-amiază, după ce Gostaham aruncase o altă foaie de hârtie și se năpustise afară din cameră, plin de furie, mi-am dus mâna la gât și am atins o podoabă pe care tata mi-o dăduse ca să mă ferească de deochi. Era un triunghi de argint, în inima căruia era montată o piatră de calcedonie roșie sfințită, pe care o atingeam adesea, că să-mi poarte noroc. Deși știam că nu aveam voie, am luat condeiul și hârtia lui Gostaham și am început să desenez. Nu-mi băteam prea tare capul, mă bucuram doar de cum se simțea condeiul alunecând pe hârtie și-l urmăream cum desenează un triunghi cu un cerc înăuntru, la fel ca în podoaba de la gâtul meu. Pe latura de jos a triunghiului am atârnat figuri delicate, asemănătoare unor mărgele, monede și nestemate.

Când Gostaham s-a întors în cameră, părea obosit.

— Ce faci acolo? întrebă el, în timp ce înmuia condeiul în cerneală.

— Mă jucam și eu, am zis eu, spăsită, punând condeiul la loc în toc.

Chipul lui părea că i se umfla sub turbanul care stătea să-i zboare de pe cap.

— Cătea ce ești! urlă el. Nimeni nu pune mâna pe condeiul meu fără să-i dau eu voie.

Gostaham a înșfăcat condeiul și călimara, privindu-mă cu furie. Eu am înțepenit locului, de teamă să nu țipe la mine din nou. Gândul i-a zburat repede la model, dar, judecând după sprâncenele lui încruntate, nu-i plăcea ce ieșea. Cu un oftat de disperare, s-a ridicat și a început să măsoare camera cu pasul, trecând pe lângă mine. A înșfăcat hârtia pe care lucrasem, mormăind că va desena pe dosul ei.

După care privirea i s-a pironit asupra foii.

— Ce-i asta? întrebă el.

Am roșit, iar Gostaham s-a întors pe perna lui.

— Este un talisman, am zis eu, așa cum a vrut Fereydoon.

Gostaham a privit îndelung hârtia, iar eu am tăcut mâlc. N-a trecut mult timp și s-a adâncit din nou în lucru, iar condeiul lui părea că zboară deasupra noului desen. L-am urmărit cum a transformat desenul stângaci și simplu pe care îl făcusem eu într-o frumusețe. Schița forme triunghiulare de care erau atârinate mărgelile, monede și nestemate, unindu-le astfel încât să formeze un model delicat, pe mai multe niveluri. Formele

erau frumoase și gingașe, exact așa cum mi-o închipuiam eu pe copila lui Fereydoon.

Când a terminat, părea că-și găsisese în sfârșit mulțumirea, după multe săptămâni.

— Ai făcut treabă bună cu schițele, zise el, dar ochii îi scăpărau de mânie. Ia aminte la cele ce-ți spun: în veci să nu mai pui mâna pe condeiul meu.

Cu privirea în pământ, i-am cerut iertare pentru îndrăzneala mea. Mai târziu, i-am povestit mamei că-l ajutasem la desenat, dar nu i-am spus anume cum, pentru că mi-ar fi spus că m-am pripit.

Nu după mult timp, Gostaham i-a arătat desenul lui Fereydoon, pentru ca acesta să-și dea încuviințarea. Străinul nu mai văzuse un asemenea model și voia să știe de unde fusese luat. Sigur pe el, Gostaham i-a mărturisit că o rudă îndepărtată îl ajutase venind cu ideea nesatematelor care îl împodobeau.

— E atât de gingaș, ca și copila mea, îi spuse Fereydoon.

— Așa este, zise Gostaham, seamănă cu podoabele femeilor din sud.

Fereydoon a început atunci să vorbească în graiul celor din sud, iar Gostaham a izbucnit în râs, spunându-i că exact așa vorbea și nepoata lui, pe care o ținea în gazdă. Amintindu-mi cum îl înfruntasem în același grai, am înțeles că-și dăduse seama cine sunt. M-a mângâiat gândul că dacă acceptase modelul, era semn că nu-l jigniseră cuvintele mele spuse la mânie.

Când am ajuns acasă, Gostaham m-a lăudat pentru cum lucrasem la model și i-a spus mamei că fusesem un

ajutor de nădejde. Drept răsplată, mi-a promis să mă ducă să văd un covor anume, care, spunea el, era o minune a vremurilor noastre.

PENTRU CĂ FEREDDOON ERA UN MUȘTERIU atât de important, Gostaham a hotărât ca lâna pentru covor să fie vopsită după cum voia acesta. Lui Fereydoon îi plăcea cum lucrează un vopsitor pe nume Jahanshah, care-și avea prăvălia pe malul râului Zayandeh și Gostaham m-a lăsat să merg cu el într-o dimineață, să văd cum alegea lâna de culoarea cernelii, cea mai râvnită culoare, a cărei rețetă era învăluită în mister.

Jahanshah avea sprâncene albe și stufoase, barba colilie și obrajii rumeni. L-am găsit lângă oalele lui din fier, pline cu apă. Dar oalele nu fierbeau și m-am gândit că uitase că urma să venim pe la el.

— E prima oară când vede așa ceva? îl întrebă Jahanshah pe Gostaham.

— Da.

— Aha! făcu el, cu un zâmbet larg. Uită-te cu atenție.

A udat câteva șuvițe de lână și le-a pus cu grijă într-o oală. Apa de dinăuntru era de un verde ciudat și când m-am uitat mai bine, lâna părea neschimbată.

Ne-am așezat pe scăunele, cu fața spre râu. În timp ce bărbații discutau despre prețul tot mai mare al lânii, mă uitam la trecătorii de pe podul Shahrestan, cu stâlpii lui groși, zidiți cu veacuri înaintea de a mă naște. Încă și mai bătrâni erau Munții Zagros cu piscurile ca niște săbii, gata parcă să străpungă cerul. Nimeni nu a ajuns vreodată în vârfurile acelea, nici măcar păstorii.

O pală de vânt s-a stârnit de deasupra apei și aproape că mi-a zburat vâlul. L-am apucat bine de capete și am așteptat, plină de nerăbdare, ca Jahanshah să adauge culoarea magică a cernelii, deși el nu părea că se grăbește deloc. Ne beam ceaiul în timp ce el amesteca ușurel în oala cu lână.

În apropiere, era un alt vopsitor care lucra din greu deasupra oalelor puse la fiert. A turnat un săculeț de flori uscate de nemțisor, care au dansat în aer și apoi au aterizat în apă, într-un vârtej de un galben țipător. L-am urmărit cum înmoaie șuvițele de lână albă. După ce s-au îmbibat cu acel galben, au căpătat strălucirea soarelui de vară.

Voiam să mă uit mai de aproape, dar Jahanshah îmi întinse un clește și-mi spuse:

— Ia scoate lâna mea din oală!

Am vârât cleștele în apă și l-am învârtit până am prins o șuviță de lână pe care am ridicat-o în aer. Căpătase o nuanță verzuie deloc atrăgătoare, asemenea băltoacelor lăsate în urmă de un cal bolnav.

M-am întors către Jahanshah, nedumerită.

— Nu adaugi cerneala? am întrebat eu.

A izbucnit în râs, la fel și Gostaham, în timp ce eu rămăsesem cu lâna udă în clește. Nu înțelegeam de unde atâta veselie.

— Nu scăpa lâna din ochi, zise Gostaham.

Nu știu cum, dar verdele nu mai era la fel de bolnăvicios ca înainte. Am clipit, cu nedumerirea călătorilor prin deșert care cred că zăresc o oază. Dar cu cât clipeam mai mult, cu atât nu-mi venea a crede ochilor:

lâna căpătase acum culoarea smaraldului deschis care, după câteva clipe, a devenit un verde crud, asemenea primelor frunze de primăvară, care s-a întunecat, apoi, într-un albastru-verzui, amintind un pic de Marea Caspică, și apoi și mai mult, ca apa unui lac în adâncuri. Am îndreptat cleștele către Jahanshah și am strigat:

— Doamne păzește-ne de șiretlicul necuratului!

Jahanshah a hohotit din nou și mi-a spus:

— Nu te teme, nu-i decât un șiretlic al omului.

Lâna era acum de un albastru atât de aprins că-mi umplea privirea de bucurie cu nemărginirea și adâncimea lui. Am privit culoarea, cu uimire și apoi am strigat:

— Încă o dată!

Jahanshah m-a lăsat să scot o altă șuviță și să urmăresc cum se transformă trecând printr-un curcubeu de nuanțe de verde și albastru, până când căpăta profunzimea unui lapislazuli.

— Cum se face? am întrebat eu, cu uimire.

Dar Jahanshah mi-a zâmbit drept răspuns.

— Acesta este secretul familiei mele de mai bine de o mie de ani, zise el. De pe vremea când Profetul Mahomed și-a condus apostolii la Medina, ținutul strămoșilor mei.

Gostaham voia ca lâna să fie un pic mai închisă la culoare și Jahanshah a cufundat-o iar în oală, până când acesta s-a arătat mulțumit de rezultat. Apoi Jahanshah a tăiat o bucată de lâna și i-a dat-o lui Gostaham, păstrând restul pentru sine, pentru ca și unul și celălalt să aibă o dovadă a culorii asupra căreia se înțeleseseră.

Întorși acasă, nici nu-mi dădusem bine jos vâlul de pe cap și l-am și întrebat pe Gostaham cu ce puteam să-l mai ajut.

Părea surprins.

— Nu vrei să te odihnești?

— Nici o clipă, am zis eu, căci vraja care dădea culoarea cernelii îmi dăduse aripi.

Gostaham a zâmbit și mi-a dat să umplu o altă foaie cu linii ajutătoare.

De atunci, cu cât îl rugam mai mult pe Gostaham să-mi dea voie să-l ajut, cu atât voia și el mai mult să-i stau alături. Întotdeauna se găsea câte ceva de făcut: desenat linii ajutătoare, amestecat culori, tăiat hârtia de mărimea potrivită. N-a trecut mult timp și mi-a dat voie să copiez părțile mai simple ale desenelor lui pe foaie cu linii ajutătoare pe care urma să fie desenat întreg modelul. Uneori, mă lua chiar de la treburile din bucătărie. Prețuiam foarte mult acele momente, pentru că nu-mi plăceau deloc orele lungi de curățat și tocat. Când îmi făcea semn să vin, cu dragă inimă lăsam cuțitul sau piua și pisălogul din mână ca să merg cu el. Ceilalți servitori mă boscorodeau, nemulțumiți, pe la spate, mai ales Cook, care mă întreba, batjocoritoare, dacă măgarii sălbatici și căprioarele pe care le desenam aveau să-mi țină de foame la cină. Nici lui Gordiyeh nu-i plăcea lucrul acesta.

— Cu atâtea guri de hrănit, toată lumea trebuie să dea o mână de ajutor, spuse ea o dată, dar Gostaham nu o luă în seamă.

Cu ajutorul meu, începea să lucreze mai repede și cred că-i plăcea să-i fiu alături de-a lungul orelor pe care le petrecea desenând, căci nu era ucenic mai dornic să învețe decât mine.

Lucrurile nu erau la fel de ușoare pentru mama în Isfahân. Rămânea în bucătărie la voia lui Gordiyeh și trebuia să termine lucrurile în urma mea. Gordiyeh îi găsea întotdeauna cusur în tot ceea ce făcea, disprețuind obiceiurile noastre de la țară. Cred că simțea că mama îi ținea piept și încerca s-o înfrunte ori de câte ori putea. Mama trebuia să clătească orezul de șase ori, nici mai mult, nici mai puțin; să taie ridichile de-a lungul, nu rondele; să facă prăjituri de năut cu mai mult fistic pe deasupra, în timp ce pentru dumnezeiescul șerbet trebuia să folosească mai puține fructe și mai multă apă de trandafiri. Mama, care fusese stăpână în casa ei încă de când avea vârsta mea, primea acum porunci ca un copil.

Într-o zi, în timpul odihnei de după-amiază, mama s-a năpustit în cămăruța noastră foc și pară:

— Ah, *Khoda*¹, nu mai suport! zise ea, smulgându-și părul din cap.

— Ce e? Ce s-a întâmplat?

— Nu i-au plăcut prăjiturile pe care le-am făcut, răspunse mama. Voia să fie pătrate, nu ovale! A trebuit să arunc toată coca la câini și să o iau de la capăt.

O asemenea risipă ar fi fost de neimaginat în satul meu, dar Gordiyeh cerea ca lucrurile să fie făcute fără greș.

¹ Doamne, în limba persană (n. tr.).

— Îmi pare rău, am spus eu, simțindu-mă vinovată.
Îmi petrecusem ziua cu Gostaham și lucrasem ceva plăcut și ușor.

— Nu e vorba numai de prăjituri, zise mama. M-am săturat să fac pe servitoarea. Dacă taică-tu ar mai trăi, am putea să fim la noi acasă din nou și să facem lucrurile după placul nostru!

Am încercat s-o mângâi, pentru că-mi plăcea ceea ce învățam.

— Măcar acum mâncăm bine și nu ne mai e teamă că o să murim de foame.

— Asta dacă nu ne aruncă în stradă.

— De ce să ne arunce?

Mama a pufnit, ajunsă la capătul răbdării.

— Habar n-ai tu cât de mult ar vrea Gordiyeh să scape de noi, zise ea.

În sinea mea, mi se părea că e prea de tot.

— Dar uite cât o ajutam cu gospodăria!

Și-a azvârlit încălțărilor cât colo și s-a prăbușit în așternutul nostru. Avea picioarele înroșite de la cât stătuse în picioare ca să facă prăjiturile.

— Ah, cât mă dor! gemu ea.

M-am ridicat și i-am pus o pernă sub ele.

— După mintea lui Gordiyeh, noi secătuim casa asta, dar nu ne poate alunga când vrea ea pentru că nu suntem tocmita servitoare. Mi-a spus astăzi că zeci de femei din Isfahân și-ar da un ochi ca să lucreze în bucătăria ei. Femei tinere, care pot munci mult, fără să se plângă. Nu din cele care irosesc timpul învățând despre covoare.

— Ce putem face? am întrebat eu.

— Nu putem decât să ne rugăm să-ți găsești un bărbat, să ai și tu o casă a ta, zise ea. Un bărbat bun, care va considera că e datoria lui să aibă grijă de mama ta.

Crezusem că nu mai avea rost să vorbim despre măritişul meu acum că nu mai aveam nimic de oferit.

— Fără zestre, cum să-mi găsesc un bărbat ca acesta?

Mama şi-a întins picioarele, ca să scape de durere.

— Ce stea nemiloasă, să-l ia de lângă noi înainte să te vedem la casa ta! se vaită ea. Am hotărât să fac leacuri pe care o să le vând vecinilor ca să-ți adun zestre. Nu mai e timp de pierdut, îmi atrase ea atenția.

Avea dreptate, nu întineream. Toate fetele pe care le ştiam se măritaseră până la şaisprezece ani, cele mai multe chiar şi mai devreme.

— O să mă apuc de alt covor pentru zestre, i-am făgăduit eu.

— Numai dacă te măriți putem nădăjdui vreodată să trăim la casa noastră iar, zise mama.

S-a întors cu spatele şi a adormit cât ai clipi. Cât aş fi vrut să-i fac viața mai ușoară! M-am așezat cu fața sper Mecca şi m-am rugat să se termine cât mai curând răul adus de steaua cu coadă.

ÎNTR-O SEARĂ, când nu aveam nimic de făcut, am luat de pe jos o bucată mare de hârtie pe care Gostaham o aruncase şi am dus-o în cămăruța mea şi a mamei. Ghe-muită sub o lampă cu gaz, am început să desenez un model pentru un covor care speram să înfrumusețeze camera de oaspeți a unui bogătaş şi să le facă să pălească,

prin frumusețea lui, pe toate celelalte. Am pus în desenul meu toate formele pe care le învățasem — am reușit să le folosesc pe toate, până la ultimul. Am schițat armăsari, păuni cu cozi multicolore, gazele care pasc, chiparoși înalți, vase pictate, ochiuri de apă, rațe, pești, toate legate între ele de cârcei de viță, frunze și flori. În timp ce lucram, mă gândeam la un covor pe care-l văzusem în bazar și care nu-mi ieșise din minte. Înfățișa un copac minunat, dar crengile lui în loc să aibă frunze, se prefăceau în capetele gazelelor, leilor, măgarilor sălbatici și urșilor. Negustorul îl numea „copac vaq-vaq” și întruchipa un poem în care animalele vorbeau despre oameni și despre ciudățeniile lor. M-am gândit că un asemenea copac ar putea bârfi toată noaptea despre ciudățeniile noii noastre gospodării.

Am așteptat să-l prind pe Gostaham în toane bune și l-am întrebat dacă pot să-i arăt desenul. Părea surprins, dar mi-a făcut semn să-l urmez în camera de lucru. Ne-am așezat pe perne și a desfăcut hârtia pe podea, în fața noastră. Era atâta liniște în cameră încât puteam auzi ultima chemare la rugăciune de la Moscheea de Vineri. Muezinul de seară, de sus din minaret, avea o voce limpede și dulce, care mă umplea întotdeauna de fericire și speranță. Mi-am spus că acea chemare ar putea fi un semn bun.

Gostaham aruncă o privire către desen.

— Ce înseamnă toate astea? întrebă el, uitându-se la mine.

— Păi, am bâiguit eu, voiam să fac ceva foarte frumos, ceva care...

În cameră s-a lăsat o tăcere stânjenitoare. Gostaham a dat hârtia deoparte, iar ea s-a strâns și s-a rostogolit prin cameră.

— Ascultă, *joonam*, zise el, poate că-ți închipui că un covor nu e decât un lucru — un lucru pe care-l cumperi, pe care-l vinzi și pe care stai. Dar odată ce înveți meșteșugul țesutului, înțelegi că menirea lor e mult mai importantă, pentru cei care au ochi să vadă.

— Știu, am zis eu, deși nu înțelegeam ce voia să spună.

— *Crezi* că știi, zise Gostaham. Ia spune-mi — ce au în comun toate modelele astea?

Am încercat să mă gândesc la un răspuns, dar n-am găsit nici unul. Le desenasem pentru că arătau frumos.

— Nimic, am recunoscut eu, în cele din urmă.

— Așa e, zise Gostaham, oftând de parcă nu mai trudea niciodată atât de mult ca să mă facă să înțeleg.

A tras de un capăt al turbanului, de parcă ar fi încercat să alunge un gând.

— Când eram cam de vârsta ta, zise el, mi-au spus o poveste în Shīrāz, care mi-a rămas întipărită în minte. Era despre Tamerlan, cuceritorul mongol, care și-a târât piciorul șchiop prin Isfahān acum mai bine de două sute de ani și a poruncit ca oamenii să i se supună sau să fie nimiciți. Nesocotind amenințarea, cei din orașul nostru s-au răsculat împotriva tiraniei lui. N-au fost decât o mână de oameni, fără arme, dar, ca să se răzbune, Tamerlan și-a pus oștenii să treacă prin sabie cincizeci de mii de suflete. Nu i-au cruțat decât pe țesătorii de covoare, care erau la mare preț și nu puteau fi omorâți.

Chiar și după nenorocire, crezi că țeșătorii au făcut covoare cu semne de moarte, prăpăd și neorânduială?

— Nu, am zis eu încet.

— Niciodată, nici măcar o dată! spuse Gostaham, ridicând vocea. Dimpotrivă, cei care au creat modelele au ales imagini de o și mai mare frumusețe. În felul acesta ne împotrivim noi, țeșătorii de covoare, răului. În fața cruzimii, a suferinței și amărăciunii, noi le reamintim oamenilor de frumusețea lumii, singura care poate să le redea liniștea, să le curețe sufletul și să-i ducă pe calea adevărului. Toți țeșătorii de covoare știu că nimic nu te repune pe picioare mai repede ca frumusețea. Dar frumuseții îi trebuie armonie. Și desăvârșire. Acum înțelegi?

M-am uitat la desenul meu din nou și parcă îl vedeam prin ochii lui Gostaham. Era un desen care încerca să-și ascundă neștiința prin modele îndrăznețe, un desen care nu l-ar fi atras decât pe un *farangi*¹ nespălat, care nu se pricepe.

— Mă ajuți să-l îndrept? am întrebat eu, cu o voce slabă.

— Da, spuse Gostaham, întinzându-se după condei.

A tăiat așa de mult că aproape n-a mai rămas nimic din el. Luând o altă foaie de hârtie, a desenat numai unul dintre motivele pe care le alesesem: un *boteh*² în formă de lacrimă, denumit mama și fiica, pentru că avea o copie mai mică a sa înăuntru. L-a desenat curat și precis și l-a făcut să se repete de trei ori de-a latul și

¹ Străin, venetic, în persană (n. red.).

² Tufiș, în persană (n. tr.).

de șapte ori de-a lungul covorului. Asta era tot; și totuși era mult mai frumos decât desenul pe care îl făcusem eu.

A fost o lecție dură. Simțeam că nu-mi ajunge timpul să învăț tot ce mai aveam de învățat. M-am sprijinit de perne, obosită.

Gostaham s-a lăsat și el pe spate.

— N-am mai văzut pe nimeni atât de dornic să învețe ca tine, zise el.

M-am gândit că poate el fusese așa. Dar tot m-am rușinat; știam că nu stă în firea unei femei să fie așa.

— Totul s-a schimbat după ce tata..., am zis eu.

— Da, nici că se putea nenorocire mai mare pentru tine și pentru Maheen, spuse Gostaham, cu voce gravă. Poate că nu strică să-ți petreci puțin timp cu învățatul.

Eu voiam ceva mai mult decât atât.

— Cu încuviințarea ta, speram că aș putea să fac covorul pentru care tocmai ai terminat modelul, ca să-l am de zestre... dacă aș avea nevoie de așa ceva.

— Nu e o idee rea, zise Gostaham. Dar din ce vei cumpăra lâna?

— Va trebui să împrumut niște bani, am răspuns eu.

Gostaham a chibzuit o clipă.

— Deși ar fi simplu pe lângă covoarele pe care le facem în atelierul Șahului, cu siguranță ar face mai mult decât ai da pe lână.

— Aș lucra din greu, am spus eu. Nu te voi dezamăgi.

Gostaham nu mă slăbea din priviri și, o clipă, a amuțit. Dintr-odată, a sărit de pe pernă de parcă s-ar fi speriat la vederea unui duh rău.

— Ce e? l-am întrebat eu, speriată.

Gostaham a oftat adânc și s-a așezat la loc pe perne.

— Ce ciudățenie, zise el, o clipă am crezut că stau de vorbă cu mine, cum eram în tinerețe.

Am zâmbit, amintindu-mi povestea lui.

— Tânărul care i-a dăruit Șahului cel mai de preț lucru al lui?

— Chiar el.

— Și eu aș fi făcut la fel.

— Știu, zise Gostaham. De aceea, în semn de recunoștință pentru norocul de care am avut parte, te voi lăsa să faci covorul. Când îl termini, poți să îți banii care îți vor rămâne după ce îmi plătești lâna. Dar ia aminte: tot îi vei da ascultare lui Gordiyeh pentru treburile gospodărești pe care trebuie să le faci.

M-am aplecat și i-am sărutat picioarele lui Gostaham, iar apoi am fugit la mama să-i dau vestea cea bună.

NAHEED NU TREBUIA să-și bată capul cu adunatul zestre, dar avea altele pe suflet. Când bătea la ușa lui Gostaham și mă chema pe la ea, știam ce avea de gând să facă. Uneori mergeam acasă la ea, unde continuam să învăț să scriu, sub supravegherea ei. Alteori, în loc să mergem unde spuseseam că vom merge, o luam pe o scurtătură către Oglinda Lumii și ne duceam să ne coțăm pe locul de lângă bazar unde Naheed își dezvelise prima dată chipul în fața lui Iskandar pentru o clipă. Mă uitam vrăjită la viermuiala de oameni din jurul meu în timpul jocului — oșteni cu chipul ars de soare și săbii lungi, derviși cu părul încâlcit, care cereau de pomană, cântăreți ce umblau de colo-colo, indieni cu măgarii lor

struniți, creștini care locuiau dincolo de podul Julfa, neguțători ambulanți, care veniseră să-și vândă marfa, femeii cu văluri, însoțite de bărbații lor. Am încercat să ne pierdem în mulțime, prefăcându-ne că făceam parte din familiile din jurul nostru. Când a început jocul, Naheed s-a uitat după cel care-i era drag și nu l-a scăpat din priviri, așa cum ceilalți oameni nu scăpau din priviri mînea cu care se juca, iar trupul ei se încorda la fiecare mișcare a lui.

Iskandar era chipeș ca Yusuf din povești, căruia i se dusesse vestea că le face pe femei să-și piardă mințile. Mi-am amintit cum spunea mama povestea: „Orbite de frumusețea lui, femeile egiptene nici nu băgau de seamă când își tăiau degetele și lăsau, cu veselie, să li se scurgă sângele pe fructul purpuriu.” La fel și cu Iskandar, mă gândeam eu. Mai presus de toate, îmi plăcea gura lui. Avea dinți albi și drepecți, care luceau ca stelele când zâmbea. Tare aș fi vrut să știu cum e să fii ca Naheed, care putea visa la un asemenea bărbat și-l putea cuceri. Eu nu puteam spera la așa ceva.

Într-o după-amiază, am ajuns în piață chiar înainte de începerea jocului. Am zărit câțiva oameni care se uitau spre palatul Șahului, plini de nerăbdare. Surlele au răsunit dintr-odată și Șahul a apărut la balconul lui, care domina piața de sus de tot. Purta un veșmânt de un albastru-închis, brodat cu flori mici și aurii, o tunică verde și un batic în care se îngemănau verdele, albastrul și auriul. Avea un turban alb, prins cu o podoabă de smarald; avea mustați lungi și cărunte și, chiar și de la

depărtare, puteam vedea că-și pierduse aproape toți dinții.

— Maaaamă! am zis eu, căci era pentru prima dată când îl zăream pe Șah.

Naheed râse de mine, pentru că ea fusese crescută la oraș.

Șahul s-a îndreptat către un tron scund așezat în mijlocul unui covor cu albastru și auriu. După ce s-a așezat, curtenii au îngenuncheat în jurul lui, în semicerc, și s-au lăsat pe călcâie. Șahul făcu un semn cu mâna și jocul începu.

Când am reușit să-mi dezlipesc ochii de la el, am lăsat-o pe Naheed și m-am dus să admir covoarele scoase la vânzare în bazar. Nu-mi plăcea jocul de polo prea mult, din cauza prafului și a pământului care se ridicau de sub copitele cailor și din cauza mulțimii care se foia să vadă mai bine și care își încuraja favoriții cu urale. M-am dus să văd covorul pe care îl făcusem, dar nu mai era atârnat în prăvălie. Neguțătorul mi-a spus că îl vânduse cu o zi înainte unui străin. Când m-am întors lângă Naheed ca să-i spun vestea, aceasta mi-a răspuns scurt și m-a dojenit. Deși purta *picheh*-ul și *chador*-ul, care o făceau de nerecunoscut, n-ar fi trebuit să fie acolo, mai ales singură. Avea nevoie de mine.

Naheed s-a lăsat furată iar de joc. Spera să primească un semn de la Iskandar, deși piața gemea de lume. Cum s-o recunoască, așa micuță și învăluită în alb, între sute de femei? Stătea în același colț în care îi arătase chipul. În după-amiaza aceea, Iskandar a dat trei goluri, stârnind bucuria nebună a celor care îl priveau. După joc,

a fost chemat din nou să străbată călare tot terenul și să salute mulțimea din cele patru colțuri. Când a ajuns în colțul nostru, a scos de sub centură o minge de polo din piele, pe care a aruncat-o în aer. Mingea a zburat sus de tot și apoi a căzut chiar în palma întinsă a lui Naheed. Ca și cum o *pari* — o zână ivită din senin — i-ar fi adus-o tocmai ei.

Am zăbovit în piață, privindu-i pe jucători cum primeau laudele mulțimii care se risipea. Naheed mai ținea încă mingea în mână. După o vreme, în fața noastră a apărut un băiețel cu dinții strâmbi, care avea o bucățică de hârtie ascunsă în mânecă. Naheed l-a luat ușurel de mână și a strecurat biletul în mâneca ei, iar apoi l-a răsplătit pe mesager cu un bănuț. După ce a ascuns mingea sub veșmânt, m-a luat de braț și am pornit-o spre casă. A despăturit biletul când am ajuns departe de ochii lumii și am privit-o peste umăr, gândindu-mă ce bine ar fi fost dacă aș fi știut să citesc.

— Ce spune? am întrebat eu cu nerăbdare.

— Nu e decât un rând, scris în grabă, zise ea. „*Te-aș recunoaște dintr-o mie, o tu, cea mai strălucitoare stea din inima mea.*” Încheie cu „*Umilul tău servitor, care te iubește, Iskandar.*”

Nu-i puteam zări chipul lui Naheed pentru că era în întregime acoperit de *picheh* și de *chador*, dar îi simțeam tulburarea în glas.

— Poate că soarta v-a adus împreună, am spus eu, cu uimire.

— Trebuie să aflu dacă așa ceva e cu puțință, zise Naheed. Să mergem la Kobra, să ne ghicească!

Kobra era o bătrână servitoare a familiei lui Naheed, care era vestită în ținut pentru că tot ce ghicea se adeverea întocmai. Semăna cu unele femei de la mine din sat care îți citeau în stele sau în bobi dacă aveau să ți se împlinească dorințele. Avea pielea de culoarea nucii și fața străbătută de nenumărate linii subțiri care o făceau să pară înțeleaptă.

Naheed a chemat-o pe Kobra în camera ei imediat ce am ajuns acasă, iar femeia a venit cu două cești cu cafea pe care ne-a spus să le bem fără să tulburăm zațul. Am băut cafeaua dintr-o înghițitură sau două, ca să ne poată ghici viitorul în spuma rămasă. Mai întâi s-a uitat cu luare-aminte la ceașca lui Naheed, dezvelindu-și gingiile aproape fără dinți.

A început să-i povestească lui Naheed despre căsătoria ei cu un tânăr chipeș, putred de bogat și la fel de puternic ca eroul Rostam, urmată de nașterea a nenumărați copii.

— O să te țină mai tot timpul cu ochii în tavan! zise ea.

Kobra îi spusese stăpânei sale exact ceea ce voia să audă, lucru care m-a făcut să pun la îndoială adevărul lor.

Când mi-a venit rândul, bătrâna s-a uitat îndelung în ceașca cu cafea. A dat să spună ceva, de mai multe ori, dar a rămas cu ochii ațintiți asupra ceștii, semn că se arătau lucruri tulburătoare.

— Ce spune? o întreabă Naheed.

Privind zațul, Kobra a bolborosit că viitorul meu avea să fie întocmai ca al lui Naheed. Apoi a adunat ceștile

și s-a grăbit să părăsească încăperea, spunând că are treabă.

— Tare ciudat! am zis eu. De ce nu ne-a spus ce vede?

— Ba ne-a spus!

— Cum se poate ca viitorul meu să fie întocmai ca al tău?

— De ce nu? zise Naheed. Și tu poți să te măriți cu un tânăr chipeș și să aduci pe lume mulți copii.

— Dar dacă e așa de simplu, de ce părea atât de speriată?

— Ei, nu-i da atenție, zise Naheed. E bătrână. Poate că vreo nevoie o mâna atât de tare de la spate.

— Mă tem că steaua cea rea mă urmărește încă, am zis eu, cuprinsă de deznădejde. Din câte am văzut, Kobra gândește poate că destinul îmi va fi întunecat.

— Nici vorbă, zise Naheed.

A chemat-o din nou pe servitoare și i-a cerut să ne spună mai multe despre cele pe care le văzuse. Kobra a bătut din palme și le-a împreunat pe piept.

— Nu se mai vede nimic altceva în cafea, se opuse ea. Dar vă pot spune povestea veche pe care mi-am amintit-o în timp ce mă uitam în cești, deși nu i-am prins tâlcul.

Naheed și cu mine ne-am așezat mai bine pe perne și am luat aminte la povestea ei.

La început nu era și apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu, nu era nimeni.

Era odată un prinț care nu-și găsea odihna aproape în nici o noapte. Vedea în vis o femeie care părea ruptă din lumina

lunii: buclele îi mângâiau fața albă ca laptele, iar pe sub tunica de mătase trandafirie, i se ghiceau rotunjimile femeiești. Cu cât prințul se afunda mai mult în somn, o vedea plângând, cu brațele înălțate către cer, deznădăjduită și neajutorată. Se trezea scăldat în sudoare, gata parcă să sară la luptă, căci nu putea răbda s-o vadă suferind. Tânjea s-o poată ajuta, dar trebuia întâi să-i dea de urmă.

Într-o bună zi, prințul a pornit la luptă împotriva unui războinic de temut, care prăda călătorii ce treceau un pod din ținutul său. Și-a luat oamenii și s-au năpustit pe pod, pândind de unde avea să sară războinicul și s-au luptat cu el și cu tribul său ore în șir, în arșița prânzului. La un moment dat, războinicul și-a înfipt sabia într-unul din oștenii cei mai de preț ai prințului, iar apoi i-a aruncat stârvul de pe pod. Urlând de mânie, prințul s-a repezit asupra războinicului, jurând să răzbune moartea prietenului său. Cei doi și-au încrucișat săbiile, dar prințul era mai puternic și i-a zvârlit sabia din mână războinicului, l-a trântit la pământ și și-a pus genunchiul pe pieptul împlătoșat al acestuia. Apoi și-a scos hangerul, gata să se bucure de sfârșitul celui care-l aruncase de pe pod, ca pe o frunză, pe cel mai bun dintre oamenii săi.

— *Îndurare! strigă războinicul. Nu știi pe cine ucizi.*

— *Toți cereți îndurare când moartea e pe-aproape, zise prințul. Dar în curând vei cere îndurare la picioarele Domnului. A ridicat hangerul.*

— *Lasă-mă doar să-mi scot platoșa, să vezi cine sunt.*

Prințul l-a lăsat; în felul acesta desfătarea avea să fie mai mare. Războinicul și-a scos coiful, descoperindu-și chipul neted ca al unei femei și părul lung, negru și cârlionțat.

Prințul era năucit.

— *Ce păcat că un tânăr atât de chipeș se va face curând una cu pământul! Ai luptat cu atâta îndârjire, de parcă ai fi fost un bărbat în toată firea.*

— *Nici măcar, zise războinicul.*

Și-a scos platoșa și și-a lepădat tunică asudată, dezvelind un pântec tare și niște sâni miciuți, asemenea unor boboci de trandafir la soare.

Hangerul prințului s-a clătinat și apoi a căzut la pământ. Dorinței de a ucide îi luase locul o alta. S-a aplecat și a sărutat buzele gingașe ale fetei.

— *Cum se face că ai pornit la luptă? întrebă el.*

Chipul fetei s-a înăsprit, redevenind cel al războinicului.

— *Tatăl meu, războinic și el, m-a crescut așa, gata să ucid. După ce el s-a stins, am rămas să am grijă de oamenii lui și să-i apăr avutul.*

Prințul a eliberat-o și a ajutat-o să se ridice. În zilele care au urmat, a ajuns s-o cunoască și s-o admire pe tânăra neînfricăată. Călărea la fel de bine ca și el, îl aducea la capătul puterilor când se luptau cu săbiile și a ajuns prima în vârful dealului când s-au luat la întrecere. Era zveltă, avea carnea tare și iușeala unei căprioare. Nu aducea nici pe departe cu femeia care îi apăruse atât de des în vis, dar, în câteva zile, i-a devenit dragă și a luat-o de soție. Prințul le-a găsit de lucru celor care supraviețuiseră dintre oamenii ei, pentru ca trecătorii să poată folosi în liniște podul, iar ea i-a condus în continuare cu tărie și dreptate.

După un an de viață fericită, pe prinț au început să-l tulbure iar visele. Femeia ruptă din razele lunii a început să-i apară în fiecare noapte în genunchi, cu capul plecat, de parcă nenorocirea ei era mai mare ca oricând. Prințul a înțeles că

trebuie să o ajute. Într-o dimineață, la capătul unei alte nopți fără odihnă, și-a sărutat soața războinică de rămas-bun.

— Unde te duci? sări ea.

— Trebuie să gădesc pe cineva, zise el. Inshallah, o să ne vedem într-o zi.

S-a suit pe cal și a pornit fără să se mai uite în urmă și să-i vadă chipul plin de furie.

Prințul a călătorit luni de-a rândul, povestind despre ce văzuse în visele lui oricui voia să asculte, dar toți îi spuneau: „Nu-i nimeni așa în orașul acesta.” În cele din urmă, a ajuns într-un oraș în care oamenii nu voiau să-i răspundă la întrebare; pur și simplu începeau să vorbească despre altele, iar prințul a înțeles că se afla în locul potrivit. Noaptea, la vremea lunii pline, a mers în tăcere la palatul din cetate și s-a ascuns dincolo de zidurile lui. Deși nu vedea nimic, când luna s-a ivit pe cer a auzit un vaiet sfâșietor. S-a suit pe zidul palatului, a sărit pe partea cealaltă, neauzit, ca o pisică, și a zărit-o pe femeia după care tânjea în sufletul lui. O vedea în genunchi, pe un acoperiș, cu brațele ridicate spre cer, zbuciumându-se în hohote. A strigat-o din curtea palatului.

— Femeie în lacrimi, nu face cerul să plângă. Am venit să te ajut.

Frumoasa prințesă a ridicat fruntea și a privit în jur, uimită.

— Spune-mi de unde vine durerea ta și am s-o alung, zise prințul, încordându-și tot trupul de plăcerea acestui gând.

— Cine ești? întrebă ea, bănuitoare.

Prințul s-a arătat în lumina lunii, povestindu-i despre înaintașii lui și despre faptele mărețe ale familiei sale și i-a mărturisit din nou prințesei dorința de a o ajuta să-și înfrângă suferința.

Prințesa și-a șters lacrimile.

— *Servitoarea mea îl ține pe tatăl meu sub papuc, zise ea. Ziua mă servește pe mine, iar noaptea îl înlănțuie cu trupul ei. M-a amenințat că-i va spune tatălui meu că am uneltit împotriva lui cu cel dintâi sfetnic al lui. I-am dăruit deja toate podoabele și toți banii pe care îi am. Și dacă tata pleacă urechea la minciunile ei? Mă va alunga sau mă va ucide.*

Prințul s-a suit cu o frânghie pe acoperiș și i-a spus prințesei să fugă cu el. Mărturisindu-i dragostea pe care i-o purta și care îi animase visele ani de-a rândul, i-a promis că se va purta cum se cuvine cu ea, luând-o de soție. A ajutat-o, cu grijă, să coboare în curtea palatului și i-a arătat cum puteau fugi printr-o ușă secretă care dădea în stradă. Au plecat împreună din oraș, pe cal, și, în prima așezare mai mare în care au ajuns, prințul a luat-o de soție, în fața mullahului¹. Cei doi au petrecut noaptea nunții într-un caravanserai demn de un șah. Prințesa era așa cum și-o închipuise prințul: asemenea unei piersici rotunde și pârguite de vară. În sfârșit, visul care-l urmărise ani de-a rândul i se împlinise.

Prințul își duse noua soție în casa primei neveste, femeia războinică, iar aceasta o primi pe nou-venită cu dispreț. Cu toate acestea, se întoarseră toți trei în casa părintelui prințului. Se schimbaseră multe de când plecase prințul. Acum nu mai era visătorul care pornise, cu ani în urmă, într-o căutare ce părea imposibilă, ci un om căsătorit și un luptător încercat.

Tatăl prințului l-a poftit pe acesta la o cină pe care a dat-o în cinstea întoarcerii sale. Femeia războinică i-a spus să ia aminte la orice mâncare servită. Urmându-i sfatul, prințul i-a dat mâncarea lui unei pisici, care a început pe loc să se zvârcolească

¹ Imam sau preot musulman (n. red.).

și a murit. Tatăl, care hotărâse că vrea să o ia pe femeia războinică de soție, le-a poruncit curtenilor să-i scoată ochii fiului său și să-l ducă în deșert.

Părăsit, prințul a rătăcit ore în șir cu ochii în palme, neputând nici măcar să plângă. Când a auzit susurul unui izvor, a pipăit pământul până a dat de umezeală. A băut pe săturate și s-a așezat să se odihnească. De deasupra lui s-au scuturat niște frunze, iar el le-a prins, le-a strivit în palme și și-a uns orbitele cu suc lor, căutând alinare. Arsura a încetat pe dată. Prințul a luat fiecare ochi și l-a pus la loc în orbite. Vedeă din nou!

A luat-o înapoi către cetate. La marginea ei, a dat peste o bătălie în toată puterea cuvântului. Chiar și de departe, a recunoscut printre oștenii împlătoși silueta fragilă a femeii războinice, a cărei spadă se rotea fără milă prin aer. Cu un strigăt puternic de luptă, i s-a alăturat și i-au învins pe oamenii tatălui său.

Când bătălia a luat sfârșit, prințul și femeia războinică s-au întors în cetate. El s-a înscăunat șah și i-a dat fiecărei femei o locuință a sa, având grijă să petreacă la fel de mult timp cu fiecare și să le facă la fel de multe cadouri. Împreună cu prima nevestă mergea la vânătoare, se antrena pentru luptă și puneă la cale bătălii; cu cea de-a doua, a descoperit arta pasiunii și au trăit fericiți până la adânci bătrâneți.

Când Kobra și-a încheiat povestea, Naheed și cu mine am căzut pe gânduri. Kobra s-a ridicat, a adunat ceștile de cafea și s-a întors la treabă.

— Ce poveste ciudată, am zis eu. N-am mai auzit-o până acum.

— Nici eu, zise Naheed. Ce talisman norocos trebuie să fi avut prințul ca să obțină tot ce a vrut!

A căscat și s-a întins pe niște perne turtite, cu obrazul în palme. Bănuiam că Naheed se considera la fel de norocoasă ca și prințul. Mi-am amintit cu tristețe cum mă simțisem și eu când auzisem o poveste despre o prințesă care și-a alungat toți peșitorii până când a apărut cel potrivit și a început să o curteze.

M-am întins pe perne, față în față cu Naheed și mi-am pus palmele sub obraz, la fel ca ea.

— Crezi că i-a spus celei de-a doua neveste despre cealaltă? întrebă Naheed.

— Sper că da.

— N-aș suporta așa ceva, zise Naheed, cuprinsă parcă de furie.

— Să fii a doua soție?

— Sau a treia, sau a patra, zise ea. Părinții mei nu vor lăsa niciodată să se întâmple așa ceva. Voi fi prima soție sau nu mă voi mărita cu el deloc.

— Acesta e singurul lucru bun când vii dintr-o familie săracă, am zis eu. Cei mai mulți peșitori ai mei nu ar putea întreține o a doua soție sau măcar o concubină.

Naheed ridică din sprâncene.

— Se pare că bogații au întotdeauna câteva soții, spuse ea. Cred că dacă soțul meu s-ar căsători cu o altă femeie aș încerca să o fac să sufere.

În zâmbetul ei se vedea o urmă de răutate.

M-am gândit la ce se întâmplase în familia mea.

— După ce bunicul s-a căsătorit a doua oară, după ce a luat-o pe bunica, cele două familii s-au despărțit, iar tata și unchiul Gostaham aproape că nu s-au mai văzut niciodată, am zis eu. Dar, uneori, lucrurile nu se întâmplă așa. Când cel mai bogat neguțator din satul meu s-a căsătorit cu o femeie mai tânără, cea dintâi soție a lui l-a urât. Dar apoi femeia s-a îmbolnăvit și soția mai tânără a îngrijit-o atât de bine încât au devenit prietene.

Naheed s-a cutremurat.

— *Inshallah*, mie nu mi se va întâmpla așa ceva.

— Nici eu nu vreau să-mi împart soțul cu nimeni, am zis eu. Dar nu știm ce s-a întâmplat cu soțiile din povestea lui Kobra. Nu ne-a spus nimic despre asta.

— Pentru că povestea nu era despre ele, de fapt, zise Naheed. Ce bărbat nu și-ar dori o femeie războinică, alături de care să călărească, și o femeie trupeșă, cu care să împartă patul?

Am izbucnit amândouă în râs, știind că puteam să dăm frâu liber vorbelor când nu eram decât noi două.

Rămăsesem la Naheed mai mult decât avusesem de gând. Pentru că aproape că se întunecase, Naheed a insistat să trimită pe cineva cu mine să mă conducă acasă. La sosire, servitoarea care mă însoțise mi-a dat un pachet mare, spunându-mi că era un cadou. Era plin de veșminte de bumbac în culori vii, galben, roz și roșu, cu bluze asortate de pus pe dedesubt și șalvari brodați, care parcă nu fuseseră purtați niciodată. Cel mai uimitor dintre toate era un veșmânt gros, purpuriu, care îmi ajungea până la genunchi, cu blană la manșete, la

SÂNGELE FLORILOR

tivuri și pe pieptar. Am dansat de bucurie la vederea hainei viu colorate și când i-am arătat-o mamei, mi-a dat voie să nu-mi mai port hainele de doliu, deși ea era hotărâtă să poarte negru până la capătul zilelor ei. Muream de fericire: nu-mi venea să cred că sunt atât de norocoasă s-o am pe Naheed ca prietenă.

CAPITOLUL TREI

Eram în Isfahân de jumătate de an și m-am trezit într-o dimineață de vară cu gândul la o poezie pe care mama o spunea adesea, despre o iubită cu obraji trandafirii, păr ca abanosul și un semn de frumusețe îmbietor deasupra buzelor rubinii.

*De chipul celui drag ai să privești,
Vedea-vei cum în el te oglindești.*

Cel drag mie nu era chipeșul jucător de polo al lui Naheed, nici bătrânul și puternicul Șah și nici unul din miile de tineri frumoși care se adunau pe podurile din Isfahân, care fumau în cafenele sau care își petreceau timpul prin ținutul celor Patru Grădini. Cel pe care îl iubeam era mai greu de pătruns cu mintea, mai diferit și mai uimitor: orașul însuși. În fiecare zi, săream din așternut, dorindu-mi cu ardoare să-l descopăr. Privirea nimanui nu era mai hămesită ca a mea, căci după ce mi

se întipăriseră în minte clădirile, oamenii și animalele din satul meu, eram dornică să mă hrănesc cu imagini noi.

Podurile din Isfahân erau locul perfect de unde să încep. De acolo, puteam vedea falnicii Munți Zagros, râul tumultuos de dedesubt și acoperișurile boltite ale orașului, lucind ca niște stele printre clădirile pământii. Unul din locurile mele preferate era podul Khaju, locul prin care intraserăm în cetate. De sub unul din arcele lui, îi priveam pe cei care intrau și ieșeau din Isfahân. Unii veneau din Golf, cei cu pielea întunecată ca țiteiul, în timp ce alții, cei din nord-est, aveau înaintași mongoli, care le lăsaseră moștenire ochii migdalași și părul negru și drept. Uneori, zăream chiar nomazi cu picioarele vânoase ca trunchiurile de copaci de la atâta urcat pe munte, în căutare de pășuni pentru mieii lor, cărându-i în spate pe nou-născuți.

Tot orașul mi-a hrănit dragostea pentru covoare, căci oriunde mă uitam, vedeam noi și noi modele. Cercetam plantele, copacii, și florile din cele Patru Grădini ca să înțeleg cum modelele imitau natura; ținutul în sine mi se părea un covor-grădină uriaș. Din același motiv, căutam vânatul sau animalele trofeu scoase la vânzare în bazar: măgarul sălbatic aprig și cu mușchi puternici, gingașa gazela, chiar și impunătorul leu, a cărui coamă era greu de desenat.

— Se spune că poate să-ți ia chiar și o sută de ani până când armăsarii pe care-i desenezi prind viață sub condei, îmi spusese Gostaham.

Priveam cu mare atenție și covoarele aduse de peste tot din Iran și învățam să recunosc țesătura și modelele

specifice fiecărei regiuni. Chiar și privind clădirile din Oglinda Lumii puteam învăța ceva. Într-o zi, treceam pe lângă moscheea Șahului când am observat că bucățile de gresie de lângă ușă se asemănau cu niște covoare de rugăciune. Aveau culoarea cernelii, cu flori albe și galbene înconjurate de o câmpie de trifoi verde. Mi-am promis că într-o bună zi o să ajung să fac un model la fel de complicat ca acela.

Acasă, nu-mi stătea gândul decât la covoare, cât era ziua de lungă. Eram hotărâtă să-l ajung pe Gostaham din urmă și munceam zi și noapte la lucrurile pe care mi le dădea de făcut. Am terminat repede de desenat modelul tradițional, cu buchete de flori și frunze, și am primit încuviințarea lui să încep să lucrez la covor. Unul dintre lucrătorii lui a instalat în curte un mic război, de care am prins urzeala de bumbac. Cu banii pe care mi-i împrumutase Gostaham să cumpăr lână, m-am dus la bazar în căutare de culori, la fel cum făcuse și el în tinerețe. Plănuisem să cumpăr nuanțe simple, la fel cu cele pe care le foloseam în satul meu — un brun intens, amintind de culoarea cămilei, obținut din coji de nucă, amestecat cu purpură din rădăcinile de roibă matură, roșu obținut din coșenile și galben din plantele de șofrănaș. Dar în Marele Bazar, ce bogăție de nuanțe din care să alegi! Eram vrăjită de miile de gheme de lână atârând ca fructele în pomi. Toate soiurile de albastru, de la seninul cer de vară și până la cea mai întunecată dintre cerneluri. Și asta doar pentru albastru! Mă tot uitam la ghemele de lână și-mi închipuiau diferitele culori una lângă alta, în covor. Cum ar arăta acel

verde lămâie lângă un portocaliu aprins? Sau un roșu de culoarea vinului lângă un azuriu? Am ales douăsprezece nuanțe care mi-au încântat privirea, mai multe decât folosisem vreodată într-un covor. Mă atrăseseră culorile vii: galbenul ca puiul de găină, verdele ierbii, portocaliul apusului de soare, roșul rodiei. Am luat gHEMELE strălucitoare de lână acasă, le-am prins de partea de sus a războiului și mi-am pictat modelul în culori de apă, ca să mă pot ghida după el când împleteam lâna pe care plănuisem s-o folosesc. Abia așteptam să încep să lucrez la covor, știind cât de important era să dovedesc cât prețuiam în acea gospodărie. În timp ce toți ceilalți dormeau după-amiaza, eu împleteam ore în șir și covorul se înfiripa încet, încet sub degetele mele.

În timp ce eu îmi vedeam numai de țesut, mama a găsit, și ea, o cale să scape de sub supravegherea lui Gordiyeh oferindu-se să facă leacuri din ierburi, pentru că medicamentele costau mult. Deși mama nu se pricepea prea bine să le prepare, Gordiyeh credea că ea avea puteri speciale pentru că se trăgea de la sat.

Mama mergea toată ziua până la poalele Munților Zagros, de unde aduna plante, rădăcini și ierburi și prindea insecte. Trecea mereu și pe la spișeriile din bazar ca să afle lucruri despre ierburile de prin partea Isfahānului. Kolsoom îi dăduse câteva rețete de fierturi pentru febră atunci când fusesem bolnavă, iar ea le ținuse minte. A început să învețe și despre leacurile pentru durerile de cap și cele femeiești, pe care le fierbea într-un ceaun în curte. Obținea niște fierturi negre și mâloase, dar Gordiyeh credea în puterile lor. O dată, când o durea capul,

mama i-a dat să bea ceva care a liniștit-o și a făcut-o să doarmă.

— Asemenea leacuri minunate ar trebui să fie din belșug, spunea Gordiyeh.

Îi făgăduise mamei că dacă face leacuri cât să ajungă pentru toată gospodăria, putea să vândă ce era în plus și să păstreze banii. Mamei îi râdea sufletul de bucurie, căci acum era stăpână peste un lucru de care Gordiyeh nu avea habar.

NAHEED M-A VIZITAT într-o zi ca să vadă cum îmi stăteau hainele ei cele vechi. Mi-am pus bluza și șalvării de culoarea șofranului, pe care mama le tivise, iar apoi veșmântul stacojiu încântător.

— Arăți așa de bine! zise Naheed. Ai prins culoarea trandafirilor în obraji.

— Îmi place să port culori vii după un an de doliu, am spus eu. Îți mulțumesc pentru dărnicie.

— O meriți, răspunse ea. Și acum sper că-mi vei întoarce gestul. Vii cu mine la jocul de polo?

Nu plănuisem să merg la Oglinda Lumii în ziua aceea, pentru că aveam prea mult de lucru.

— Naheed-joon, aș vrea, dar am de lucru, am zis eu.

— Te rog, mă imploră ea. Te rog mult să mă ajuti.

— Cum o să-mi termin toate treburile?

— Cheam-o pe Shamsi, zise Naheed, pe un ton poruncitor.

Shamsi a apărut purtând un batic frumos, portocaliu și un șirag ieftin de mărgelă din bazar. Naheed i-a pus câțiva bănuți în mână și i-a șoptit că avea să mai

primească și alții dacă îmi făcea ea treburile din acea zi. Shamsi a plecat zornăind bănușii și zâmbind cu gura până la urechi.

Eu tot nu voiam să merg.

— Nu ți-e teamă că or să ne prindă într-o bună zi?

— Până acum nu ne-au prins, zise ea. Hai, să mergem.

— Bine, dar nu stăm mult, am zis eu, deși îmi era teamă să plec.

Ne-am strecurat pe ușă când Gordiyeh nu era atentă.

De data aceasta, Naheed voia să-i transmită o scrisoare lui Iskandar în care să-i dezvăluie ce simțea pentru el. Nu o citise cu voce tare pentru că voia ca el să fie primul care vede acele rânduri. Scrisoarea vorbea despre dragostea eternă și despre admirația pentru el, în cuvinte meșteșugite, ca ale poezilor, după spusele lui Naheed. Știam că acele cuvinte, caligrafiate cu eleganță, îi vor merge direct la suflet lui Iskandar.

Soarele ardea fără milă în timp ce ne îndreptam către Oglinda Lumii. Cerul era limpede, fără urmă de nor care să ne apere de arșiță. Când respiram prin *picheh* simțeam că-mi iau foc nările, iar hainele îmi erau learcă de sudoare. Când am ajuns, jocul începuse deja. Privitorii strigau mai tare ca de obicei, pentru că nici una dintre echipe nu putea să câștige. Praful care plutea prin aer ni s-a așternut pe haine. Speram ca jocul să se termine curând ca să nu mă prindă cineva că fugisem de la treburile gospodărești. Dar a continuat până când jucătorii abia se mai mișcau de oboseală și meciul s-a terminat fără câștigător. Naheed nici nu lua în seamă că echipa lui Iskandar nu câștigase.

— Ai văzut ce bine a jucat? Întrebă ea.

Vocea ei era plină de fericire, așa cum se întâmpla de fiecare dată când îl privea pe cel care îi era drag. Când mulțimea a început să se risipească, l-a găsit pe băiatul lui Iskandar și i-a strecurat cu grijă scrisoarea ei și un bănuț. Apoi ne-am întors acasă, despărțindu-ne la scurt timp după ce am ieșit din piață. Pentru că hainele pe care le purtam pe deasupra erau pline de praful ridicat de copitele cailor, mi-am spus că o să le lepăd imediat ce ajung acasă, dar Zohreh mă aștepta la ușă, cu poruncă să fiu adusă imediat dinaintea lui Gordiyeh. Așa ceva nu se mai întâmplase până atunci. Cu inima bătând să-mi spargă pieptul, mi-am dat jos straietele de deasupra și le-am mototolit în brațe în timp ce mă îndreptam către camerele ei, sperând că nu va observa praful. Gordiyeh stătea pe o pernă și-și dădea cu henna pe labele picioarelor. Fără vreun cuvânt de salut, m-a întrebat mâniașă:

— Unde ai fost?

— Acasă la Naheed, am zis eu, deși nu mă pricepeam să mint.

— N-ai fost la Naheed, zise Gordiyeh. Nu te găseam și am trimis-o pe Shamsi la Naheed acasă să te ia. Nu erai nici acolo.

Mi-a făcut semn să mă apropii pentru că nu voia să strice stratul de henna.

— Dă-mi mâna, zise ea.

Am întins mâna, fără să bănuiesc nimic, iar ea m-a lovit peste palmă cu paleta subțire de lemn pe care o folosea ca să întindă vopsea.

M-am clătinat, iar mâna mi-a luat foc. Nu mai eram un copil, să mă lovească așa.

— Uită-te la hainele tale, zise ea. Cum să se murdărească în felul ăsta dacă ai stat în casă?

De teamă să nu mă lovească din nou, am mărturisit imediat.

— Am fost să ne uităm la joc.

— Naheed nu are voie să meargă la joc, zise Gordiyeh. O fată ca ea poate pierde totul dacă lumea începe să vorbească — chiar dacă nu a făcut nimic.

Cineva a ciocănit la ușă și o servitoare a condus-o înăuntru pe mama lui Naheed. Când a intrat în cameră, Ludmila era atât de îndurerată de parcă și-ar fi pierdut singurul copil.

— Cum ai putut? îmi zise ea, încet și cu dezamăgire în glas, ceea ce m-a durut mai mult decât lovitura lui Gordiyeh.

Vorbea persană foarte rar, pronunțând cuvintele cu accentul limbii ei materne, rusa.

— Ai făcut o mare prostie. Tu nu înțelegi cât de mult are de pierdut o fată ca Naheed dacă e văzută în locuri în care nu se cade să fie.

— Îmi pare nespus de rău, am zis eu, cu mâna rănită la spate.

La fel ca mama și cu mine, Ludmila era o străină în lumea Isfahānului. O privisem întotdeauna ca pe o pasăre gingașă, zburând de colo-colo în casa ei, de parcă nu-și aflase locul, chiar și după douăzeci de ani. Din cauza grozăviilor pe care îi fusese dat să le vadă în timpul războaielor din țara ei, se pierdea la vederea sângelui de

om. Dacă vreuna dintre servitoare se tăia la deget în timp ce gătea, Ludmila începea să tremure și cădea la pat. Naheed îmi povestise că uneori țipa în somn că vede șuvoaie de sânge țâsnind din piepturi și ochi de bărbați.

Acum era palidă și speriată.

— Naheed mi-a spus cât de mult îți place jocul de polo și că ai rugat-o adesea să te însoțească. Nu te-ai gândit decât la tine. Sper că ai înțeles cât de mare e răul pe care l-ai făcut.

Probabil că uimirea se citea pe fața mea, căci nu-mi venea să cred că Naheed dăduse vina pe mine pentru fapta ei. Dar am hotărât să nu spun nimic, căci știam că ar fi intrat într-un mare bucluc dacă mama ei ar fi aflat ce o mânase către joc.

— Câteodată nu înțeleg care sunt obiceiurile de la oraș, am zis eu, cu o voce slabă. N-o să mai fac niciodată așa ceva.

— Drept pedeapsă, vei deșerta toate oalele de noapte din toate camerele din casă, până la următoarea lună plină, zise Gordiyeh.

Aceasta era treaba celui mai umil dintre servitori. Să știi ce se întâmplă cu măruntaiele fiecăruia, în fiecare zi, și să fii nevoit să arunci toată mizeria într-un butoi mare, pe care îl descărcau cei care curățau latrinele, iar apoi să trebuiască să cureți toate oalele — abia dacă puteam să mă gândesc la așa ceva fără să mi se întoarcă stomacul pe dos.

M-au trimis în camera mea și mi-au poruncit să-i spun mamei ce se întâmplase. Mama nu s-a arătat deloc înțelegătoare.

— Bibi, dar m-a lovit! m-am plâns eu.

— Cum ai putut să faci o asemenea prostie? întrebă ea. Într-o singură zi, puteai să-i strici bunul nume al lui Naheed, ca să nu mai vorbim de al tău.

— Știi că nu mi-a plăcut niciodată jocul de polo, am zis eu, sperând că mama îmi va ține partea. Naheed s-a rugat de mine să mergem.

— De ce?

Nu voiam să dezvălui secretul lui Naheed, pentru că ar fi intrat într-un mare bucluc.

— Era ceva nou pentru ea. Părinții ei o țin din scurt mai tot timpul.

— Trebuia să spui nu, zise mama. Știi că n-ai voie să faci așa ceva.

— Iartă-mă, am zis eu. Nu voiam decât să-i fac pe plac.

Furia mamei s-a domolit.

— Știu că nu voi ai decât să o ajuți, spuse ea. Dar pentru că ai greșit, va trebui să-ți ispășești pedeapsa fără să crâcnești.

— Așa o să fac, am zis eu, cu amărăciune.

— Acum vino încoace.

Mi-a dat pe palma care mă ardea cu o unsoare din osânză de miel, pe care o făcuse după niște rețete pe care le folosea Kolsoom pe vremuri. Unsoarea mi-a liniștit usturimea.

— E mult mai bine așa, am zis eu.

— În sfârșit am găsit ierburile trebuincioase, spuse mama.

Preț de o clipă a căzut pe gânduri.

— Ia spune-mi: nu-i așa că Naheed a dat vina pe tine pentru fuga ei?

— Ba da, am zis eu.

— Ce prieten ar face așa ceva?

— Sunt sigură că n-a vrut să facă asta.

— Eu așa sper, zise mama, cu asprime în glas.

Îngrijorarea ei mi se părea fără temei pentru că eram sigură că Naheed fusese luată prin surprindere când ajunsese acasă. Altfel, mi-era greu să cred că ar fi dat vina pe mine ca să scape.

Aceea a fost ultima dată când am mers cu Naheed să vedem jocul de polo. Timp de două săptămâni am fost amândouă pedepsite și n-am mai avut voie să ieșim în cetate. Am rămas acasă, mi-am făcut treburile și am adunat mizeria de peste noapte. După aceea, ori de câte ori Naheed voia să mă vadă, o servitoare o însoțea până la mine și o aștepta până când trebuia să se întoarcă acasă.

Cuprinsă de disperare, căci nu știa cum să ia legătura cu Iskandar cât timp era pedepsită, Naheed i-a mărturisit secretul ei lui Kobra și i-a promis că-i va da arginți dacă o ajută. La următorul joc de polo, Kobra s-a dus singură și a găsit locul în care stătea de obicei Iskandar. I-a adus acestuia mingea de polo pe care o prinsese Naheed, ținând-o la vedere, ca din întâmplare, după ce jocul s-a sfârșit. Băiatul de încredere al lui Iskandar era isteț și și-a dat seama că femeia aducea un mesaj din partea lui Naheed, pe care o recunoscuse prima dată după aceeași minge pe care o ținea în mână. De atunci

Înainte, Kobra s-a întâlnit cu copilul o dată la câteva zile, pentru ca îndrăgostiții să-și poată trimite scrisori.

DUPĂ CE NAHEED și cu mine ne-am ispășit pedepsele, am început să ne întâlnim din nou, joia după-amiaza, la hamamul strălucitor folosit de bogătașii din ținutul nostru. Ca să se asigure că nu ne abatem din drum, familia lui Naheed a avertizat-o că una dintre fetele în casă va fi trimisă, cândva, în timpul după-amiezii, să vadă dacă eram acolo.

Fusesem de câteva ori la acel hamam de când venisem în Isfahân, dar era prea scump ca să-mi pot face un obicei din a merge acolo, așa încât Naheed era cea care plătea un bănuț ca să pot intra și eu. Îi eram recunoscătoare, pentru că hamamul era una dintre cele mai mari plăceri ale noastre. Ne petreceam aproape toată după-amiaza bălăcîndu-ne, sporovăind și uitându-ne, pe furiș, la trupurile altor femei. Acolo aflam despre nașterile, morțile și logodnele din împrejurimi sau ne dădeam seama că o femeie este însărcinată după talia ei ușor îngroșată ori ghiceam că o tânără mireasă își petrecuse noaptea alături de bărbatul ei, prin urmare trebuia să-și facă Marea Ablușiune într-o altă zi decât în cea obișnuită.

Homa, cea care le supraveghea pe îngrijitoarele de la baie, era o bunicuță care, după atâția ani petrecuți în abur, avea pielea la fel de netedă ca a unei tinere. Mă spăla și mă masa ca o mamă și avea întotdeauna câte ceva să-mi spună despre tot ce învârtteau femeile din baie. Homa știa să te iscodească și deseori, când aproape că leșinam

de la atâta stat în apă și masat, lăsam să-mi scape lucruri despre mine. Știa totul despre viața mea la țară, despre moartea tatălui meu, despre sărăcia noastră și despre cum se duseseră de răpă toate câte le plănuisem pentru măritișul meu. Uneori, îi șopteam chiar câte ceva despre greutatea din casă și despre cum aveam să mă mărit într-o zi și să am o casă a mea.

— Domnul să-ți împlinească dorința cea mai arzătoare! îmi ura ea mereu, dar mi se părea uneori că văd în ochii ei o urmă de îndoială.

Homa a fost nevoită să plece din Isfahân câteva luni bune, ca să aibă grijă de un unchi bolnav. După ce s-a întors, prima dată când am văzut-o se plimba ca de obicei prim hamam, cu părul alb despletit și sânii atârându-i aproape până la bucata de pânză pe care și-o legase la brâu. După ce ne-am sărutat și ne-am dat binețe, pline de încântare, Naheed și cu mine ne-am lepădat veșmintele și i le-am dat, iar ea le-a pus bine, într-un coș. Homa a frecat-o pe Naheed pe spate cu un *kisesh*¹ ca să-i îndepărteze pielea moartă de pe corp și după aceea a spălat-o pe cap, în timp ce eu mă odihneam într-unul dintre ochiurile de apă caldă din hamam.

Când mi-a venit rândul, Homa m-a strigat. Chipul ei rotund și părul alb erau luminate de o rază care pătrundea în hamam prin ochiurile ovale din acoperiș. Homa a făcut ochii mari, surprinsă, când m-a văzut

¹ Bucată de lână aspră folosită în timpul băii pentru exfoliere (n. tr.).

goală, ieșind din umbră și mergând spre cișmeaua lângă care stătea ghemuită.

— Cât de mult te-ai schimbat! zise ea.

— Lucrurile sunt atât de diferite, aici, la oraș, am îngăimat eu.

— Nu, nu asta am vrut să spun, zise Homa.

M-a tras la lumină.

— Ia te uită! zise ea, cu voce tare.

Naheed și-a ridicat privirea, de acolo de unde stătea la înmuiat, și alte câteva femei care se îmbăiau în apropiere s-au uitat lung la mine. Trupul meu gol se afla acum în văzul tuturor, în lumina care bătea de sus. Am încercat să mă acopăr, dar Homa nu m-a lăsat.

— Ultima dată când te-am văzut arătai ca o fetiță, zise Homa. Nu aveai aproape nimic aici, zise ea, împungându-mă cu degetul în piept. Și nimic aici, adăugă ea, plesnindu-mă pește șold. Ca să vezi câte se pot întâmpla în doar câteva luni!

Era adevărat. Nu mă mai înălțasem, iar mâinile și picioarele erau tot mici, de copil. Dar de la gât până la șolduri, corpul meu căpătase rotunjimi surprinzătoare. Sâni mei, care fuseseră foarte mici, păreau acum două mere pârguite, iar linia șoldurilor aducea cu conturul unui pepene.

— Oare de ce? Te-ai logodit pe ascuns?

— Nu, am zis eu, roșind.

Nu făcusem altceva decât să mănânc mai multă carne, brânză și pâine decât mâncasem vreodată.

— Atunci o să te logodești cât de curând, zise ea cu voie bună.

Homa m-a răsucit pe îndelete, cercetând fiecare rotunjime. Mă înroşisem până în vârful urechilor. Nu aveai unde să te ascunzi în hamam.

— Trupul tău e desăvârşit, ca un boboc de trandafir, spuse Homa, în cele din urmă. Cu voia Domnului, în curând vei fi binecuvântată cu un soţ, care îţi va preţui fiecare petală.

Homa a început să cânte un vechi cântec de nuntă, din sud, cu glas de privighetoare.

*Fetiţă de la munte, ce umbli printre flori
Cu părul negru corb, bujori în obrăjori
Lasă, te rog, deoparte al păsărilor cânt
Sufletul să ţi-l fure al ciobănaşului descânt.*

Câteva femei din hamam i s-au alăturat şi, dintr-odată, o parte din ele s-au ridicat, începând să bată din picioare şi din palme. Neştiind ce altceva să fac, am început şi eu să cânt. Femeile mă încurajau, de parcă ar fi fost ziua nunţii mele. În timp ce cântam, m-am ridicat de tot în picioare şi am uitat de ruşine.

La sfârşitul cântecului, au început râsetele şi glumele.

— Am auzit că ciobănaşii ăştia tineri ştiu cum să aibă grijă de nevestele lor! zise una dintre femei, cu un zâmbet şiret.

— Nici nu mă mir! Doar au ce învăţa de la oi cât e ziua de lungă! strigă o alta.

Cântecul lui Homa despre trupul meu împlinit, în faţa tuturor femeilor din hamam, era darul ei pentru

mine, căci acestea ar fi putut ști dacă există vreun bărbat pe măsura mea. Tot așa îmi arăta că am ceva de oferit.

— Acum ești de-a noastră, zise Homa, pe un ton aprobator, deși mai ai câteva lucruri de aflat, cât de curând.

Femeile din hamam și-au văzut de baie, iar Homa m-a tras mai aproape și a început să mă frece pe spate cu *kisseh*-ul. Homa s-a uitat spre Naheed, al cărei trup era încă la fel de prelung și subțire ca un chiparos.

— Ar trebui să mănânce și Naheed ce ai mâncat tu, zise ea.

Naheed ținea ochii închiși și n-a spus nimic. Nu-mi dădeam seama dacă dormea sau se prefăcea.

De ce nu se mulțumesc niciodată oamenii cu ce au și se uită în grădina vecinului? În după-amiaza aceea, nu m-am mai necăjit la gândul că Naheed avea pielea atât de albă, părul atât de cârlionțat și ochii de smarald.

DREPT RĂSPLATĂ pentru faptul că-l ajutasem cu nestematele din model, Gostaham mi-a dat poruncă să vin la atelierul Șahului, după ultima chemare la rugăciune, ca să privesc un covor care avea să fie prețuit secole de-a rândul. Nu mai văzusem o așa comoară: la mine în sat, covoarele erau folosite până se deșirau și se alegea praful de ele.

Am pornit-o prin ținutul celor Patru Grădini imediat după ultima chemare la rugăciune. Chemarea marca sfârșitul zilei astfel că un șuvoi de oameni venea dinspre Oglinda Lumii. Vânzătorii ambulanți din piață își încărcaseră toate mărfurile și se îndreptau spre casă. Am trecut pe lângă un bărbat care căra fistic verde, care îmi plăcea

foarte mult. Sămânța de fistic verde e moale ca brânza, dar mai fină decât ea.

L-am găsit pe Gostaham în atelierul în care fusesem în vizită mai înainte, cel în care se aflau o mulțime de războaie. Era liniște și toți lucrătorii plecaseră.

— *Salam*, am zis eu, uitându-mă în jur. Unde s-au dus cu toții?

— Acasă, zise Gostaham. Vino repede cu mine.

Am traversat mai multe camere pline cu covoare, mai mult sau mai puțin terminate. La capătul unui hol lung, am ajuns în fața unei uși ferecate cu un lacăt greu, de metal, în formă de scorpion. După ce s-a uitat în jur, ca să fie sigur că nu e nimeni prin preajmă, Gostaham a scos o cheie din haină și a descuiat ușa. A aprins două lămpi mici cu gaz și mi-a dat una s-o țin. În lumina plăpândă, s-a înfiripat imaginea unui covor mare, prins în război.

Ne-am apropiat amândoi de el, ținând lămpile în față.

— Uită-te cu atenție, zise el, ducând lampa aproape de covor. Opt oameni lucrează la el de un an și încă nu e terminat decât pe sfert.

Covorul era deja cât mine de înalt, dar urma să devină de patru ori pe atât. Avea aproape nouăzeci de noduri pe *radj*, iar modelul era la fel de minuțios ca o lucrare ieșită de sub condeiul unui miniaturist. Călăreți îmbrăcați în tunici din mătase portocalie și verde, cu turbane albe și aurii, goneau în urma prăzii, sprintene antilope și gazele. Tigri vârgați și măgari sălbatici se luptau ca frații. Muzicanții cântau din lăute. Păsările își etalau

cozile împodobite cu nestemate pe bolta cerească. Era cel mai frumos covor pe care îl văzusem vreodată.

— Cine ar putea cumpăra un așa covor de preț? am întrebat eu.

— Este pentru Șahul însuși, care o să-l așeze chiar în camerele lui, zise Gostaham. În el se găsește tot ce e mai bun în ținutul nostru — cea mai moale mătase, cele mai vii culori — și munca celor mai buni desenatori și țesători. Covorul acesta va dăinui chiar și după ce tu și eu și copiii copiilor noștri se vor fi prăpădit.

M-am apropiat mai mult de covor, având grijă să țin lampa departe de el. O siluetă așezată lângă un chiparos mi-a atras atenția.

— Cum de reușesc să surprindă oamenii atât de bine? am întrebat eu.

— Secretul nu stă atât în trup, cât în chip, care îți cere o mare iscusință, zise Gostaham. Țesătorii de rând se dau deoparte și-i lasă pe cei pricepuți atunci când vine vorba să facă ochii unui om. Altfel, chipul va arăta absent, gol sau chiar răutăcios.

— Ce crezi despre culori? l-am întrebat pe Gostaham.

— Este cel mai important lucru la un covor, mai presus de toate celelalte, zise el, cu un zâmbet șugubăț, pe care nu l-am înțeles la început. Uite cum strălucirea firului de aur luminează modelul. Privește, mai ales, cum tonurile blânde — verdele pal, umilul *cafeniu*, albastrul senin — scot în evidență frumusețea culorilor mai vii, la fel cum pe lângă penajul făzăniței, cel al fazanului îți apare uimitor.

— Sunt îmbinări meșteșugite, am zis eu. Cine a lucrat covorul?

— Chiar eu, răspunse Gostaham și am izbucnit amândoi în râs.

Apoi ne-am uitat la covorul lui Fereydoon, care era aproape terminat. Nestematele din model luceau în lumina lămpilor de parcă ar fi fost adevărate. Gostaham le conturase, pe fiecare în parte, cu linii subțiri și colorate, asemenea bijutierului care prinde fiecare piatră în aur sau în argint. În mintea mea, pe lângă covorul Șahului, cel cu scene de vânătoare, acesta părea gingaș și potrivit unei femei.

— E chiar mai frumos decât cum l-ai desenat, zise Gostaham, ca și cum eu aș fi făcut toată treaba.

Mărinimia lui era fără margini.

Când a venit vremea să plecăm din atelier, am simțit o durere în suflet. Dacă aș fi fost băiat, aș fi putut intra ucenic pe lângă Gostaham și aș fi învățat toate tainele pe care le stăpânea atât de bine. Mă gândeam cu jind la tinerii țesători pe care îi văzusem în atelier ultima dată când fusesem acolo. Puteau să-și vadă toată ziua de învățat, în timp ce eu trebuia să lucrez ore în șir la bucătărie și abia apoi să mă apuc de țesut. Cu toate astea, știam că sunt mai norocoasă decât alte fete pentru că Gostaham mă luase în grija lui și mă ajuta să învăț mai bine meșteșugul. Pentru asta eram recunoscătoare în fiecare zi.

M-AM ÎNTORS ACASĂ îmbătătită de fericire. Gostaham îmi arătase o comoară pe care puțini ajungeau s-o vadă; și

cu doar câteva zile înainte, Homa mă lăudase în hamam spunând că devenisem o adevărată femeie. Pentru prima dată de când ne părăsise tata, mă simţeam plină de speranţă.

Traversând curtea, m-am oprit să mă uit la covorul meu şi l-am văzut cu alţi ochi. Desenul în formă de tufiş era bine făcut: Gostaham se îngrijise de el. Dar mă temeam că nu mă pricepusem să aleg culorile. Îl văzusem o dată pe Gostaham uitându-se la covor cu o expresie un pic ciudată, de parcă i-ar fi venit un gust acru în gură. Deşi nu avusese nimic de zis despre alegerile mele, îmi spusese, de mai multe ori, că mă va ajuta să găsesc culorile pentru covor. Acum ştiam sigur de ce. Alesesem fiecare culoare pentru frumuseţea ei, neluând în seama cât de bine mergea cu celelalte.

De ce nu-i cerusem ajutorul lui Gostaham? Fusesem atât de nerăbdătoare să-i dau drumul şi atât de vrăjită de culorile din faţa mea încât mă aruncasem cu capul înainte. Nu înţelesesem că un model atât de complicat cerea nuanţe alese cu mare grijă. Abia dacă am închis un ochi în noaptea aceea, căci îmi părea tare rău. Când stelele mai erau încă sus pe cer, m-am ridicat din pat şi am privit covorul din nou. Culorile erau alăturate prost; ba, mai mult, se băteau cap în cap. Îmi venea să smulg covorul de pe război şi să o iau de la capăt.

Ceea ce fusese bun în satul meu, era luat în râs aici. De când sosisem în Isfahân, mi se amintea tot timpul de unde mă trăgeam. Spre deosebire de un copil de la oraş, eu nu învăţasem să citesc şi să scriu, să mă împodobesc ca o floare sau să mă port cu bună-cuviinţă.

Voiam să strălucesc ca orice altă fată din Isfahān, singurul oraș vrednic de titlul „jumătate din lume”. Dacă primul meu covor avea să arate cât învățasem, poate că scăpam de urmările stelei nenorocoase și o luam împreună cu mama pe alt drum.

Nu mai auzisem până atunci despre cineva care să fi luat de la capăt un covor deja început. Parcă îl auzeam pe tata spunându-mi să nu fac așa ceva, căci împletisem deja mii de noduri. Dar mi-am amintit apoi cum mă dusesem acasă la Ibrahim să aflu secretul peruzelei și cum făcusem un covor care încântase privirile unor străini, deși părinții mei se împotriviseră la început. M-am gândit la ziua în care am luat condeiul lui Gostaham și am desenat un model care l-a scos din impas, deși țipase la mine pentru că pusesem mâna pe lucrurile lui.

Cu aceeași dorință arzătoare de atunci, am început să dau jos covorul de pe război, fir cu fir. Urzeala se culca la pământ pe măsură ce o desprindeam. Miile de noduri pe care le împletisem au început să-și piardă forma; fața covorului s-a strâns și s-a schimonosit. Mi-am spus că atunci când Gostaham se va trezi voi recunoaște că greșisem atunci când mă grăbisem să aleg culorile. Voiam să-i cer ajutorul, iar apoi să fac un covor de care să fie mândru.

Până să se crape de ziuă, covorul nu mai era pe război și începusem să refac urzeala cu fir de bumbac. Gordi-yeh a fost prima care a văzut ce făcusem. Venea cu un vas mare de dulceață de vișine amare din cămară și mergea la bucătărie când a zărit războiul gol. A țipat și a scapăt din mână vasul care s-a crăpat și a lăsat să se scurgă pe

jos dulceața lipicioasă, într-o băltoacă mare și roșie, ca de sânge, la picioarele ei. În câteva clipe, servitorii s-au repezit în curte. Am rămas înlemnită lângă război, tremurând.

— Ești nebună! strigă Gordiyeh. Nebună ca bărbatul ăla din deșert, Mecnun! Cum ai putut să faci așa ceva?

S-a iscat zarvă mare pentru că toată lumea încerca să înțeleagă ce se întâmplase. Ali-Asghar s-a aplecat să-l iscodească pe Taghee, băiatul curier. Shamsi s-a repezit s-o întrebe pe Gordiyeh dacă vrea niște apă de trandafiri ca să-și revină. Cook s-a luat cu mâinile de cap, de parcă tocmai murise cineva. Gostaham s-a repezit și el în curte și a rămas uitându-se lung la covor, care era trântit la pământ, parcă frânt. Se uita când la mine, când la covor, neputând să-și creadă ochilor.

Mama a sosit și ea, îngrijorată, așezându-și vâlul la loc pe cap.

— Ce s-a întâmplat? zise ea, cu o voce rugătoare.

Nimeni nu s-a uitat măcar la ea.

— Copilă proastă ce ești! țipă Gordiyeh la mine.

Abia apoi s-a întors către mama, cerându-i socoteală, dar mama a rămas înlemnită când și-a dat seama ce făcusem. Covorul era pierdut dacă îl tăiai de pe război.

— Îți dai seama câtă lână ai irosit — câtă lână și câtă muncă? Vrei să duci gospodăria de râpă? întrebă Gordiyeh, bătându-se, fără încetare, cu palma în piept. Le primim în casă și ele vor să ne nenorocească! De ce? Cu ce ți-am greșit, Doamne, de ne-ai trimis așa pacoste? Oare cu ce? spuse Gordiyeh către bărbatul ei.

Cuvintele ei îmi îngheța sângele în vene. Gostaham m-a privit cu mânie.

— Ce ai de spus? se răsti el.

Era singurul om pe care sperasem să-l mulțumesc. Abia dacă reușeam să îngăim ceva.

— Culorile erau urâte, am zis eu, cu răsuflarea întretăiată.

Mă înroșisem și mi-am acoperit mâinile cu fața, ca să mă ascund.

Gostaham nu m-a contrazis.

— Ești încă sub vraja a ceea ce ai văzut aseară; așa se întâmplă la început. Dar ai distrus luni de muncă! De ce nu m-ai întrebat mai întâi?

— Iertare, am șoptit eu, încă fără vlagă. Am crezut că pot să fac altul mai bun.

— Sigur că poți să faci unul mai bun, zise el. Dar de ce n-ai zăbovit să te gândești că-l puteai vinde pe primul și puteai face altul mai frumos?

— Ce proastă! exclamă Gordiyeh.

Cuvântul acela m-a durut nespun. Aveau dreptate, ar fi trebuit să mă gândesc la asta, dar eram plină de nerăbdare în dimineața aceea, cu un singur gând în minte: puteam să fac altul mai bun. Stăteam obidită lângă război, rușinată mai abitir sub privirile nemiloase ale servitorilor, care mă priveau de sus, nevenindu-le să creadă.

Mama s-a prăbușit în genunchi și a dat să-i sărute picioarele lui Gordiyeh, iar vălul ei negru i-a picat în dulceață.

— Ridică-te! zise Gordiyeh, cu nemulțumire în voce.

Mama s-a ridicat, cu brațele ridicate, a rugăciune.

— Rogu-te, iart-o pe copila mea nesăbuită, zise ea. O să plătesc eu lâna. O să fac mai multe leacuri și o să le vând vecinilor. Fata mea n-a vrut decât să vă facă pe plac. Așa a fost întotdeauna — uneori își pierde mințile.

Era prima dată când o auzeam spunând așa ceva, dar avea dreptate. Stăteam locului, copleșită de rușinea de a nu-mi putea da seama ce e bine și ce e rău.

— Își pierde mințile? Care minți? Întrebă Gordiyeh, bătându-se iar cu pumnul în piept.

Gostaham s-a întunecat la față și și-a împreunat mâinile, de parcă ar fi luptat din rășputeri să se abțină.

— O asemenea nesăbuiță nu poate rămâne fără pedeapsă, zise el plin de mânie. O lună n-ai să ieși din casă. O să faci tot ce-ți poruncește Gordiyeh. Nici un pas fără voia ei.

Știam că nu trebuia să vorbesc neîntrebată. Am rămas cu ochii în pământ și cu obrazii în flăcări de rușine.

— După ce s-a dus la jocurile de polo, zise Gordiyeh, poftim altă ispravă. De ce mai ținem asemenea oameni pe lângă casă? continuă ea, parcă vorbind singură.

Mama tremura, căci lucrul de care se temea mai mult stătea să se adeverească. Gordiyeh a dat să plece, dar nu s-a putut mișca. I se lipiseră picioarele de pământ din cauza dulceții vărsate. Și-a aruncat pantofii cât colo și a pornit în picioarele goale către camerele ei, făcându-mă proastă, pe înfundate, în timp ce se îndepărta.

Gostaham a urmat-o, încercând s-o liniștească. Servitorii s-au apucat să curețe dulceața și cioburile, discutând, în șoaptă, despre risipă.

— Cât am mai muncit! zise Cook, care făcuse dulceața cu mâinile ei.

— Cum o să ne mai îndulcim de dimineață? zise Ali-Asghar cu tristețe, pentru că știam cu toții că Gordiyeh nu va cumpăra nici o dulceață cu care să ne ungem pâinea.

Am urmat-o pe mama, cu capul plecat, până în cămăruța noastră.

— Cap sec! am auzit-o pe Cook spunând.

— Steaua ei nenorocoasă e de vină! adăugă Shamsi.

După ce am ajuns în cameră, mama nu s-a uitat la mine și nici nu m-a dojenit, deși știam că i se părea că-mi pierdusem mințile. Și-a pus *chador*-ul pe cap și a început să-și facă namazul¹, atingând cu capul *mohr*-ul² pe care îl așezase pe podea. După ce și-a încheiat rugăciunea, s-a așezat pe călcâie și a strigat după ajutor.

— Doamne, apără-ne. Nu ne lăsa, Doamne, să ajungem cerșetore pe străzi. Ajutați-ne Hussein, Hassan, Ali, voi cei care știți ce înseamnă să fii martir, salvați-mi fata, căci a greșit ca un copil.

Tare aș fi vrut să mă fi gândit înainte să tai covorul la câte griji își făcea mama pentru viitorul meu. Când mama și-a încheiat rugăciunea, într-un târziu, m-am târât până la locul unde se așezase și privea în gol.

¹ Fiecare din cele cinci rugăciuni zilnice prescrise de Coran mahomedanilor (n. tr.).

² Cunoscută și sub denumirea de *turba*, aceasta este o plăcuță de lut care este atinsă cu fruntea de cel care se roagă atunci când nu se află pe o suprafață naturală (specifică musulmanilor șiiți) (n. tr.).

— Bibi, am zis eu, atingându-i brațul, te rog din suflet să mă ierți. Dacă știam că o să-i înfurii pe toți, n-aș fi făcut niciodată așa ceva.

Mama nu și-a clintit brațul și nu m-a privit deloc. S-a desprins din strânsoare mea.

— De câte ori ți-am spus, și eu și tatăl tău, să nu te mai priești? zise ea. De câte ori?

Am oftat.

— Știu, am zis eu.

Mama și-a ridicat privirea către cer, de parcă s-ar fi rugat ca Dumnezeu să-i dea o fiica mai ascultătoare.

— Habar n-ai tu ce noroc ai avut, zise ea. Dar de data asta, s-a zis cu norocul!

— Bibi, dar nu voiam decât să fac unul mai bun, mă smiorcăiam eu.

— Să nu te aud!

M-am întors cu fața la perete și am rămas așa, fără o lacrimă, frământându-mă în sinea mea. Mi-aș fi dat sângele care-mi pulsa în vene pentru ca mama să nu mai sufere. A început din nou să se roage, ca și cum șuvoiul ei de cuvinte ar fi putut spăla rușinea de care eram vinovată.

LUNA DE PEDEAPSĂ mi s-a părut nesfârșită, ca deșertul. Îmi începeam ziua adunând și deșertând oalele de noapte, cu o greață de nedescris. Apoi Gordiyeh se sfătuia cu Cook și cu Ali-Asghar despre treburile de făcut și mi le dădea mie pe cele de care fugeau toate celelalte. Frecaam podeaua soioasă a bucătăriei, tocam rinichi slinoși, spălam rufe murdare într-un butoi, bătându-le cu picioarele

și le storceam până mă dureau mâinile. Chiar și după-amiaza, când toată lumea dormea, Gordiyeh mă copleșea cu poruncile. Mâinile mele au căpătat asprimea cornului de capră și, seară de seară, mă prăbușeam în așternut frântă de oboseală. Mă căiam pentru fapta mea, dar mi se părea că pedeapsa fusese mai grea decât meritam și că Gordiyeh se bucura că mă poate învârti pe degete.

Într-o dimineață, aproape de sfârșitul lunii de caznă, o servitoare ne-a chemat în *birooni*, la porunca lui Gostaham. În timp ce mergeam cu mama prin curte îmi tremurau picioarele pentru că știam că aveau să ne spună că nu mai suntem bine-venite în casa lor. Spre surprinderea mea, în camera mare era Gostaham, așezat la locul de onoare, aproape de capătul covorului, iar Gordiyeh stătea la dreapta lui. I-a făcut semn mamei să se apropie și să se așeze pe o pernă, la stânga sa. M-am așezat de una singură, de cealaltă parte a covorului.

— Cum îți merge, *Khanoom*? o întrebă Gordiyeh pe mama, folosind cuvântul cu care se cuvine să te adresezi unei femei măritate. Ești bine, sănătoasă?

Mă miram că devenise atât de cuviincioasă dintr-o dată.

— Da, zise mama, pe același ton de pretinsă politețe. Sunt foarte bine, mulțumesc.

— Și tu, micuța mea, continuă Gordiyeh, cum o duci?

De uimire, m-au trecut fiorii când am auzit-o cât de micios îmi vorbea și i-am răspuns că eram bine, sănătoasă. L-am privit pe Gostaham, încercând să-mi dau seama de ce ne adunaserăm acolo. Deși era în stare să stea nemișcat ore întregi, cu picioarele încrucișate, drept

ca bățul, acum nu-și găsea locul și se muta de pe un picior pe altul, așezându-și picioarele când într-un fel, când într-altul.

Când a fost adusă cafeaua, Gordiyeh ne-a dat ceștile, împreună cu smochine, cu gesturi vădit afectate. În timp ce ne sorbeam cu toții cafeaua, în cameră s-a lăsat o liniște stânjenitoare.

— *Khanoom*, zise Gostaham, în cele din urmă, către mama. Îmi fac datoria să-ți vorbesc despre o scrisoare pe care am primit-o în această dimineață de la Fereydoon, neguțătorul de cai pentru care am făcut un covor acum câteva luni.

Mama nu știa ce să creadă, căci nu mai auzise acest nume decât o dată, atunci când i-am spus despre ajutorul pe care îl dădusem pentru modelul cu nestemate atârinate. Mă întrebam cu ce mai greșisem de data aceasta. Se supărase din pricina a ceva ce desenasem?

— Judecând după ce a spus când l-a văzut în război, lui Fereydoon îi place covorul, fără îndoială, zise Gostaham. Dar în scrisoarea lui, abia dacă a adus vorba despre el.

Îmi tremura mâna și a trebuit să pun jos ceașca de cafea de teamă să nu o vărs pe covorul de mătase și să las în urmă o pată mare, care nu s-ar fi șters în veci.

— Un om așa bogat nu-și mai poate dori decât un lucru, continuă Gostaham. Pe fiica ta.

Vorbea fără ocoliș, ca atunci când își vindea covoarele și se tocmea la preț. Mama și-a acoperit obrajii cu palmele.

— Unul este Dumnezeu, zise ea, așa cum făcea atunci când era uimită.

Gostaham și-a apucat turbanul cu amândouă mâinile, de parcă n-ar mai fi rezistat sub greutatea lui. Îl știam bine și înțelegeam că neastâmpărul lui era semn de supărare. Dar de ce? Ce onoare mai mare decât cererea unui bărbat bogat?

Gordiyeh s-a băgat în vorbă, căci nu mai putea răbda.

— Vrea s-o ia de soție pe fata ta, zise ea pe nerăsuflăte.

Gostaham a muștrat-o pe Gordiyeh din priviri, dar fără ca mama să observe. Mama a sărit în picioare, iar ceașca ei s-a clătinat și aproape că s-a vărsat.

— În sfârșit! strigă ea, cu brațele desfăcute către înalt. Cerul l-a trimis pe cel sortit s-o ia de nevastă pe fata mea! După toate câte le-am îndurat, soarta noastră schimbătoare ne-a adus un bine! Lăudat fie Mahomed! Lăudat fie Ali!

Pe Gordiyeh părea că o amuză răbufnirea mamei, dar i-a răspuns cu îngăduință.

— Bucurie ca a ta a fost și-n inima mamei mele, zise ea. Puține sunt acelea binecuvântate cu un asemenea noroc, binefăcător ca ploaia.

— Fata mea, primăvara sufletului meu, strigă mama, dând să mă îmbrățișeze. De când te-ai născut, ai adus minuni în familia noastră săracă. Câtă strălucire în ochii tăi!

Îmi creștea inima, plină de speranță. Ca soție a unui om bogat aș fi devenit ca una dintre acele femei trupeșe și răsfățate despre care glumeau femeile din satul meu. Să fi fost posibilă o așa minune în anul stelei cu coadă?

După ce s-a liniștit, mama a început să pună întrebări:

— Cum de-a ales-o Fereydoon tocmai pe fata mea? zise ea. Când iese din casă, e acoperită din cap până-n picioare!

N-am scos nici un cuvânt; atâta mai lipsea: să afle cei din familie că mă descoperisem în fața unui străin.

— Am auzit că Homa te-a lăudat la hamam, îmi zise Gordiyeh. Din întâmplare, una dintre servitoarele lui Fereydoon se afla pe acolo și i-a povestit despre frumusețea ta.

Am răsuflat ușurată. Așteptase prilejul potrivit ca să-mi ceară mâna. M-am înroșit la gândul că poate servitoarea îi povestise cum arăt goală. Mama credea, pesemne, că tăcerea mea era semn de modestie.

— Când să ținem nunta? o întrebă ea pe Gordiyeh. Cât mai curând, nu-i așa?

— Da, da, zise Gordiyeh, deși nu cred că va vrea o nuntă mare. Va trebui doar ca fiica ta și Fereydoon să meargă dinaintea unui mullah, după cum e rânduiala.

Nu știam cum făceau oamenii bogați, dar la mine în sat nunțile țineau trei zile și chiar mai mult. După spusele lui Gordiyeh, la nunta mea avea doar să se bată palma.

— Nu înțeleg, zise mama, care nu știa ce să creadă.

— În scrisoarea asta, zise Gostaham, arătându-ne foaia cu litere măiestrit scrise, nu o pețește pentru toată viața. E vorba de un *sigheh*¹ de trei luni.

¹ Contract pe perioadă limitată, care, conform legii islamice știute, consfințește o căsătorie a cărei durată este stabilită la începutul înțelegerii și care poate fi reînnoită (n. tr.).

Auzisem cuvântul *sigheh* și nu știam ce înseamnă, ci doar că nu dura mult.

— Un *sigheh*? zise mama, uimită. Știu că cei ce merg la Qom² se prind să facă un *sigheh* de o oră sau o noapte — dar acelea nu sunt decât tocmeli de plăcere. Vreți ca fata mea să se mărite doar pentru atât?

Gordiyeh ne-a citit dezamăgirea de pe chipuri.

— E adevărat, n-o să dureze pentru totdeauna, zise ea, dar toate de pe acest pământ pier, prin voia Domnului. Nu uita că asta vă va înlesni traiul cum nici cu gândul nu gândiți.

Cu mama, tocmeala nu era ușoară. S-a îndreptat de spate și privirea i-a devenit aprigă. Arăta exact ca atunci când reușise să le convingă pe femeile din harem să plătească mai mult.

— Cât? întrebă ea, cu vocea oțelită.

Gostaham a despăturit scrisoarea și a citit suma cu voce tare. Aceeși pe care Fereydoon o oferise pentru covorul făcut de unchiul meu. Pentru noi, ar fi fost bani frumoși, dar n-am fi putut trăi singure din ei. Mama a scos un plescăit de nemulțumire.

— Nu e de ajuns. Cine o s-o mai vrea pe fata mea, după ce-și pierde fecioria? Ar fi mult mai bine dacă un bărbat ar lua-o de nevastă pe viață.

Gostaham mai că-i dădea dreptate, dar Gordiyeh i-a tăiat avântul.

— Vrei să spui că vrei mai bine să o dai după un fiu de brutar, cu mâini păroase și pline de făină decât unui

² Oraș iranian, situat la 156 de km sud-vest de Teheran și care reprezintă un important loc de pelerinaj (n. tr.).

om bogat? întrebă ea. Nu uita că *sigheh*-ul poate fi reînnoit. Dacă fata ta îi face pe plac lui Fereydoon, se prea poate să vrea s-o țină pentru totdeauna. De fiecare dată când se înnoiește înțelegerea, primești banii promiși. Poate că-i va dăruia bijuterii sau chiar o casă. Dacă are noroc și e isteasă, vă îmbogățiți.

Gostaham se foia din nou pe pernă și părea că se înțunecase și mai mult.

— Să nu uităm că se poate și termina repede, zise el. Nu suntem siguri decât pentru trei luni. Mai departe, el hotărăște.

Gordiyeh i-a vorbit mamei pe un ton mioros, în comparație cu care vorbele soțului ei păreau dure.

— De ce nu i-ar fi pe plac lui Fereydoon o fată ca a ta? Vraja lunii l-ar dezmiarda noapte de noapte!

— Așa e, zise mama. Dar dacă o place așa de mult, de ce n-o peștește cum se cuvine?

— Nu poate, zise Gordiyeh. Prima lui nevastă a murit răpusă de holeră care a lovit-o și pe fiica lui. Ca fiu al unui bogătaş, e obligat să se căsătorească cu o femeie de familie bună, care să-i dea moștenitori.

Știam că o fată de la țară, ca mine, nu era potrivită.

— Homa caută deja o tânără bună să-i devină soție, zise Gordiyeh. Dar cred că Fereydoon tânjește după cineva care să-i stea alături, acum că și-a încheiat doliul după prima soție. Ar putea avea orice fată din ținut — totuși a ales-o pe fata ta.

Îmi creștea de inima de încântare. Mă văzuse și mă pețea — pe mine, o fată de la țară, cu degetele bătătoare de la țesut și curățat!

— Covorul tău cu nestemate agățate l-a făcut să-i placă de tine, zise Gordiyeh, parcă citindu-mi gândurile. Din-tre toate femeile, tu ești cea pe care o vrea. Cred că nici nu sperai la așa ceva — să te îndrăgească un bărbat atât de bogat!

— Așa este, am zis eu, roșind.

— Chiar n-ai cum să dai greș, spuse Gordiyeh. Nici unul dintre fiii tăi nu va fi un copil din flori, iar el va avea grijă de toți. Nici un bărbat ca acesta nu ar lăsa-o pe mama copiilor lui să flămânzească. Și gândește-te numai la ce are să fie dacă e fericit și mulțumit lângă fiica ta!

Gostaham a ridicat mâna, vrând parcă să stăvilească suvoiul vorbelor lui Gordiyeh.

— Să nu uiți, *Khanoom*, îi spuse el mamei, că deși copiii fetei tale vor fi copiii lui buni, nici unul nu se va ridica la rangul urmașilor născuți de soțiile adevărate.

Gordiyeh a secerat aerul cu latul palmei, tăindu-i vorba.

— Numai Dumnezeu știe ce are să se întâmple, zise ea. Nu ne stă nouă în putere să hotărâm.

Gostaham s-a întors către mama.

— E datoria ta să cântărești bine propunerea asta, *Khanoom*. N-ai de unde să știi dacă va pleca sau va rămâne. Nici dacă tu și fata ta veți trăi în belșug sau veți ajunge să cerșiți în stradă. Și chiar dacă aduce pe lume copii, fata ta nu îl va putea moșteni — nu va primi nimic.

Gordiyeh a oftat, ajunsă la capătul răbdării.

— Se pot întâmpla câte în lună și în stele, chiar și dacă ia un brutar, zise ea. Omul poate să se îmbolnăvească și să moară, nitam-nisam. Șahul ar putea să-l acuze

că umblă cu ocaua mică și să pună să fie ars în cuptorul lui. Un măgar ar putea să-l arunce din șa și să-i crape țeasta.

— Desigur, răspunse Gostaham. Dar atunci ar avea o familie adevărată pe care s-ar putea bizui — rudele, frații și verii soțului. N-ar mai rămâne singură și nefericită după numai trei luni.

— Nefericită? am întrebat eu.

— Chiar n-ar avea de ce să-și facă griji, zise Gordiyeh. *Sigheh*-ul e dat prin lege.

Gostaham i-a spus mamei:

— Dacă s-ar oferi s-o ia de nevastă cum se cuvine, nu te-aș sfătui să dai înapoi nici o clipă, zise el.

— Cu toate astea, spuse repede Gordiyeh, avem multe de sărbătorit. Așa ceva nu se întâmplă de două ori. Ai face bine să accepți și să vezi în asta un alt fel de a-ți câștiga traiul, mai ales acum, că nici noi nu stăm prea bine cu banii.

— Nu stați bine? întrebă mama, privind în jur, la camera bine întreținută.

I-am urmărit privirea și am văzut buchete mari de trandafiri roșii și galbeni, grămezi de dulciuri unse cu miere, tăvi uriașe cu pepeni dulci și castraveți, precum și străchini pline cu fistic prăjit.

— Duci grija zilei de mâine? întrebă ea.

— Cu banii pe care bărbatul meu îi primește de la atelierul Șahului abia dacă ne descurcăm, zise Gordiyeh. Avem de toate pentru că Șahul îi dă voie să țeasă covoare și în timpul lui liber, dar astea cum vin, așa și

trec. Un covor nou de mătase este primul lucru de care se pot lipsi cei strămtorați.

S-a întors către Gostaham.

— Știi și tu că nici pe familia Șahului nu te poți bizui mereu. Mi-aduc aminte poveștile despre răposatul Șah Tahmasp, care a dat afară sute de pictori de miniaturi, suflători în aur, caligrafi și legători de cărți după ce a devenit pios. O nenorocire ca asta se poate întâmpla oricând.

Gostaham păru dezgustat o clipă.

— Șahul Abbas nu seamănă deloc cu bunicul său. N-are de ce să renunțe la atelier, care îi aduce bani frumoși.

— Și totuși, zise Gordiyeh, pierzându-și răbdarea, cine știe ce o să se întâmple? O mamă și fata ei, rămase singure pe lume, trebuie să se pună întotdeauna la adăpost de grijile bănești.

Mama s-a clătinat la auzul acestor cuvinte, de parcă ar fi fost prinsă de un vârtej puternic, în deșert. Nimic n-o îngrozea mai mult decât ideea că am fi nevoite să ne descurcăm de unele singure, din nou, așa cum se întâmplase în lunile de după moartea tatei.

— Fereydoon și rudele lui au zeci de case răspândite prin Isfahân și prin restul țării, continuă Gordiyeh. Pentru fiecare casă pe care o construiesc și pentru fiecare cort pe care îl ridică au nevoie de covoare — covoare de soi. O familie ca asta cumpără mătase, nu lână.

Se întoarse către mine:

— Gândește-te câte ar avea de câștigat familia noastră de pe urma unei asemenea legături!

Era prima dată când o auzeam spunând „familia *noastră*” incluzându-ne și pe mama și pe mine. Începeam să înțeleg că Gordiyeh avea motivele ei pentru care voia ca această căsătorie să se facă.

— Aș face orice să-mi ajut familia, am răspuns eu.

— Și eu, adăugă mama. Ce spune în scrisoare despre casa în care va sta fata mea?

— Deocamdată nu spune nimic, zise Gordiyeh. Dar dacă fata îi e pe plac și ascultătoare, poate va veni și casa.

Mama a oftat.

— Nu e nici pe departe ce am crezut la început.

— Te înțeleg, zise Gordiyeh, pe un ton înțelegător. E normal să vrei ce-i mai bun pentru copilul tău. Dar la ce ar putea spera mai mult o tânără fără zestre?

Mama s-a întunecat la față și i-am citit neajutorarea în priviri.

— O să-ți dau un răspuns în câteva zile, zise ea, în cele din urmă.

— Numai să nu-l faci să aștepte prea mult, răspunse Gordiyeh.

— Și ar fi mai bine dacă n-ai sufla o vorbă nimănui despre asta, adăugă Gostaham. Probabil va trebuie să nu facem multă vâlvă, chiar dacă fiica ta se va mărita cu Fereydoon.

În cele din urmă, am găsit curajul să vorbesc despre lucrul care mă ardea pe mine cel mai tare.

— Și cum rămâne cu ucenicia mea? am întrebat eu. Gostaham mai are multe să mă învețe despre covoare.

Pentru prima dată în acea dimineață, Gostaham părea mulțumit, căci cuvintele mele îi mângâiaseră inima.

— Orice ar hotărî mama ta în privința căsătoriei, o să fii ucenica mea cât timp vei vrea să înveți, zise el.

Era ca și cum o rază din inima lui mi-ar fi luminat sufletul.

— Vreau să învăț și de acum înainte, am zis eu. Dar dacă trebuie să mă mut departe?

— Fereydoon nu ți-a oferit o casă, așa că vei rămâne aici, zise Gordiyeh.

— N-o să țină morțiș s-o ascundă de ochii străinilor? întrebă mama.

— E bogat, dar nu de familie bună, zise Gordiyeh. N-o să vrea să le țină ascunse decât pe soțiile lui bune.

Apoi îmi spuse:

— Nu-ți face griji — sunt sigură că nu-și va bate capul cu ce faci tu în timpul zilei.

DUPĂ CE NE-AM DESPĂRȚIT, m-am dus în camera în care dormeam împreună cu mama și m-am uitat în jur, fără să disting ceva, apoi am urcat scările, până în pod, dând parcă să văd dacă s-au uscat rufele, deși nu era nimic pe sârmă, apoi am trecut pe la Cook, s-o întreb dacă avea nevoie de ajutor, și am tot tocat la ceapă câteva minute, până am răsturnat un vas plin cu cimbrisor curățat și m-au dat afară din bucătărie spunându-mi să nu-mi mai prindă piciorul pe acolo.

Nu aveam nimic împotriva lui Fereydoon, pentru că, deși nu era la fel de chipeș ca Iskandar, era un bărbat semeț, bine făcut și care răspândea un miros plăcut

de cai. Numai că în scrisoarea lui nu erau cuvintele pline de respect cu care sperasem că voi fi pețită. Dacă Fereydoon voia să fiu a lui, de ce nu mă ceruse de soție pentru totdeauna? Și dacă nu putea avea moștenitori decât de la o femeie dintr-o familie de rang înalt, de ce nu-și găsea întâi o nevestă ca aceasta și abia apoi să mă facă pe mine a doua soție?

Nu-mi stătea gândul la treburile casei acum că știam că soarta mea se va schimba de azi pe mâine. Odată măritată, nu aveam să mai fiu fecioară; aş fi putut rămâne grea. Aveam să mă schimb pentru totdeauna. Visam la zilele de desfătare și la nopțile de dragoste, la vasele de miere și smochine; la brăiele de carne de pe pântecul meu, din ce în ce mai mari. Dar dacă după trei luni căsătoria mea se termina? Nici măcar nu aveam timp să mă îngraș.

Tare aş fi vrut să pot merge la Naheed și să o întreb pe ea și pe mama ei ce era de făcut. Dar Gostaham îmi spusese să nu scot nici un cuvânt. Dacă după cele trei luni de *sigheh* nu rămâneam grea, era mai bine pentru viitorul meu să nu se afle nimic. Mi se părea ciudat pentru că toate căsătoriile de care auzisem fuseseră sărbătorite cu mare fast. De ce tocmai a mea să stea sub semnul rușinii?

— Copila mea, zise mama în acea seară când ne-am întâlnit în cameră. La ce te gândești?

Avea cearcăne adânci și picioarele înroșite. Trudise din răspuțeri la bucătărie în acea zi. Am luat o pernă și i-am pus-o sub picioare, în timp ce se întindea în așternut.

— Și tu și Baba mi-ai spus mereu că o să mă măritai cu un bărbat bun, am zis eu. Dacă Fereydoon nu mă vrea decât pentru câteva luni, cum poate fi el acel bărbat?

Mama oftă.

— Din câte am auzit, numele lui e nepătat, zise ea. N-avem de ce să nu dăm crezare acestor vorbe.

— Mă simt de parcă s-ar târgui să obțină un preț cât mai mic, i-am mărturisit eu. Și tu și Baba m-ai învățat să sper mai mult.

Mama mi-a luat mâinile într-ale ei.

— Sunt speranțe deșarte acum, zise ea. Ni se oferă mai mult decât mi-am imaginat.

— Ce mai putem face?

— Nimic, răspunse mama, abătută. Gordiyeh are dreptate. La ce să viseze mai mult două femei sărace lipite pământului?

Mi-am aranjat pânza albă care-mi acoperea capul.

— Dacă ar fi după mine, aș spune nu. La urma urmei, după prorocirea lui Hajj Ali cei căsătoriți acum vor pătimi și se vor învrăjbi.

Mama și-a tras mâinile dintr-ale mele.

— Nu hotărăști tu, zise ea, cu voce oțelită.

— Pot să spun nu în fața mullahului, dacă nu mă-nvoiesc, i-am răspuns eu cu furie, amintindu-mi cele spuse de Goli odată.

— Ia aminte, vei fi pierdută pentru totdeauna pentru familia asta și pentru mine.

Mi-a înghețat inima la auzul acestor cuvinte.

— M-ai da lui Fereydoon chiar dacă m-aș împotrivi?

— Locul nostru în casa asta nu e sigur, răspunse ea.

— Iartă-mă, am zis eu, știind că era și vina mea.

— De aceea îți cer să nu te pripești pentru prima dată în viață, zise mama, pe un ton mai blând. Mai bine lasă-i pe cei vârstnici să hotărască, pentru că ei știu ce e mai bine pentru tine.

Când se aducea vorba, chiar și pe ocolite, despre greșeala mea, îmi venea să mă ascund de rușine. Fusesem nesăbuită și voiam din tot sufletul să le arăt că puteam învăța din greșeli.

— *Chashm*¹, am zis eu supusă, ca un oștean în fața mai marelui său. Mă las în voia ta.

Apoi am atins cu fruntea picioarele umflate ale mamei, hotărâtă să-i îndeplinesc întocmai rugămintea.

A DOUA ZI DE DIMINEAȚĂ, mama și-a dat consimțământul la propunerea lui Fereydoon. Gostaham a scris răspunsul către acesta și ne-a urat cele cuvenite, fără tragere de inimă. N-a trecut mult timp și am primit răspunsul lui Fereydoon, care voia să ne căsătorim a doua zi, în prima zi a lunii de ramazan.

Am dormit până târziu în dimineața aceea pentru că știam că trebuia să ținem post până la căderea nopții. Mama a ajutat-o pe Cook să toace legume și să frigă carne, iar eu am ales orezul și l-am pus la înmuiat. Chiar și cel mai mic lucru pe care îl aveam de făcut mi se părea că durează la nesfârșit pentru că eram lihnită de

¹ Expresie în limba arabă, care înseamnă „dorința ta îmi e poruncă” (n. tr.).

foame și însetată. În timp ce lucram, mă gândeam adesea la Fereydoon. Nu-l văzusem de câteva luni bune și mă întrebam cum mai arăta și dacă voi regreta că m-am supus voinței mamei.

După-amiaza târziu, mi se lipea limba de cerul gurii și abia dacă puteam să vorbesc. Era arșiță și toată lumea era însetată și se lupta cu ispita apei. Ziua era lungă, iar seara, după lăsarea căreia aveam voie să mâncăm, era departe. În fiecare clipă trebuia să ai voință de fier.

Spre seară, nu ne găseam astâmpărul de foame și de sete. Copiii și nepoții lui Gordiyeh se adunaseră în casă, arzând de nerăbdare. Îmi ploua în gură din cauza aromei puternice a mielului și a mâncărurilor de pui pe care le gătea Cook. Cei mari îi hrăneau pe copiii care erau prea mici ca să țină post. Casa fremăta pe măsură ce se apropia momentul desfătării. Cook, mai agitată ca niciodată, ne dădea porunci pe un ton răstit, ca unor soldați. Voia ca toată mâncarea să fie gata la timp, dar nu prea devreme, ca să nu se răcească. Simțeam că o să-mi ies din minți în vârtejul de gânduri care mă apăsau.

În cele din urmă, marele tun a dat semnalul și toată lumea s-a trezit la viață. Le-am ajutat pe Shamsi și pe Zohreh să ducă mâncarea în camera mare. Familia lui Gostaham s-a năpustit asupra ei ca leoparzii care sfâșie o căprioară. Nu se auzea nici un sunet, doar mestecatul tuturor. Gostaham, care, când punea orez pe pâine îl baga în gură fără să scape un bob, lăsa acum să-i scape resturi în toate părțile. Nimeni n-a scos un cuvânt până când burțile nu s-au umplut și focul gâtlejurile nu s-a stins.

În bucătărie, unde eram cu mama și servitorii, domnea aceeași liniște în timp ce se servea mâncarea. De obicei, nu mâncam decât după ce terminau cei din familia lui Gostaham, dar de ramazan obiceiul se schimba. Eram sfârșiți. Nu știam ce să fac mai întâi: mă mănânc sau să beau. Am început cu un pahar de șerbet răcoritor pregătit de Cook, un amestec de suc de fructe, zahăr, oțet și aromă de trandafiri. Băutura dulce-acrișoară mi-a sporit pofta de mâncare. Dar când m-am așezat să mănânc, n-am putut să înghit nimic.

Pe când ne beam ceaiul, Fereydoon a apărut la ușă, împreună cu vistierul lui și cu mullahul. Gostaham i-a condus în camera mare și i-a servit cu băuturi și dulciuri înainte să ne cheme și pe noi. Eram complet acoperită de *chador*, după datină, căci aveam și oaspeți bărbați. Am tras cu ochiul la Fereydoon, care era înveșmântat de sărbătoare, cu o mantie de catifea maro pe care erau cusuți cu fir de aur armăsari și călăreți. Gostaham a citit contractul de căsătorie cu voce tare, ca să verifice durata și suma pe care urma s-o primim. Când mullahul m-a întrebat dacă sunt de acord, am răspuns pe dată, așa cum îi făgăduisem mamei. Fereydoon a semnat hârtia și deși, din cele învățate de la Naheed, știam să-mi scriu numele, am desenat un buchet de frunze și flori în locul semnăturii. Mama și Gostaham mi-au fost martori, împreună cu mullahul și vistierul lui Fereydoon.

Fereydoon s-a purtat ca un adevărat negustor în timpul ceremoniei, dar, când nu se uita nimeni, mă măsură îndelung, din cap până în picioare, făcându-mă să tremur. Sub privirea lui, îmi simțeam trupul greu și copt,

asemenea unei smochine care mustește de zeamă. Mă cutremuram gândindu-mă la cum aveam să fiu singură cu el, pentru prima dată. Știam că trebuie să-mi lepăd veșmintele, dar nu aveam habar ce avea să se întâmple după aceea. Speram că-mi va plăcea și mă rugam ca și el să mă placă. Mă liniștea gândul la cuvintele lui Goli. „Tuturor le place”, îmi spusese ea odată.

Mama a primit un săculeț de bani de la vistier. Fe-reydoon și suita lui ne-au mulțumit și au plecat. Pe când ne întorceam în camera noastră, auzeam clinchetul arginților din haina mamei și nunta mea îmi părea a fi mai degrabă un negoț decât o sărbătoare.

Mi se părea ciudat să stau acasă chiar în ziua nunții mele, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, așa că am plecat cu mama spre Oglinda Lumii ca să ne petrecem seara. Neguțătorii își împodobiseră prăvăliile cu luminițe, pentru ca oamenii să poată să cerceteze marfa până târziu în noapte. Jonglerii și povestitorii încântau mulțimea cu ghidușiile lor, iar câțiva băieți vindeau migdale unse cu miere și bucăți de zahăr îmbibate cu șofran. Familiile cumpărau frigărui de miel pe care le mâncau în timp ce se plimbau printre prăvălii. Piața era plină de viață, dar era straniu să mă pierd în această mulțime de necunoscuți în loc să-mi sărbătoresc nunta, așa cum s-ar fi întâmplat dacă aș fi fost la mine în sat. O zi și o noapte ar fi durat urările de bine și belșug. Am fi dansat cu toții, am fi cântat, am fi spus povești și poezii și, după ce ne-am fi înfruptat pe săturate din orezul cu pui, coajă de portocală și zahăr, soțul meu ar fi venit să-și ia nevasta acasă.

Aproape se crăpase de ziuă când am pornit-o înapoi spre casă. Am mâncat împreună cu mama brânză de vacă, ierburii, nuci, dulciuri și pâine, ca să prindem putere pentru ziua care urma. La sfârșit, am băut un pahar de șerbet de vișine, iar apoi am adormit, chiar când apăreau primele raze de soare. Înfășurându-mă în păături, speram să nu mă trezesc înainte de amiază. Dar m-am zvârcolit în așternut, căci nu eram obișnuită să dorm pe timp de zi. Eram amețită și tulburată de schimbările care se petrecuseră atât de repede. Mă simțeam ca atunci când tata ne părăsise peste noapte. Atunci, până și pământul părea că se zguduie sub pasul meu, ca și cum un cutremur amenința să distrugă tot satul din temelii.

NU PESTE MULT TIMP, Fereydoon a pus să fiu chemată. În a patra zi de ramazan, am primit o scrisoare în care se spunea să fiu îmbăiată, îmbrăcată și gata să-l întâlnesc înainte de salva de tun din seara următoare. Aveam să fiu, în sfârșit, o femeie în toată puterea cuvântului: urma să aflu totul, asemenea lui Goli.

A doua zi după-amiază, mama și Gordiyeh m-au dus la un hamam arătos din ținutul nostru. Pentru prima dată, mama i-a cerut lui Homa să mă ducă într-un loc ferit de privirile celorlalți. Homa mi-a întins pe picioare și subrațe un strat gros dintr-o unsoare cu miros acru, de culoarea lămâii, făcută din iarbă grasă. După câteva minute, a turnat o găleată de apă peste mine și părul s-a topit, lăsând în urmă pielea netedă, ca de copil. Apoi m-a pus să-mi las capul pe spate și mi-a aranjat sprâncenele,

nu la fel de mult ca pe cele ale unei femei mature, dar îndeajuns de mult încât să capete forma de crai-nou.

— Pe zi ce trece, te faci tot mai frumoasă, zise Homa.

Am roșit, pentru că nu mă considerasem niciodată frumoasă.

Cu pielea netedă, am revenit lângă celelalte femei, în sala mare a băii. Senzația coapselor mele golașe care se atingeau ușor în timp ce mergeam îmi era complet nouă. M-am întors la locul în care stăteau tolănite și râdeau mama și Gordiyeh și m-am întins lângă ele. Au pregătit niște pastă de henna într-un vas și Gordiyeh mi-a vopsit palmele, până la încheietură și jumătatea de sus a degetelor de la mână. Mama mi-a pictat labela picioarelor și jumătatea de sus a degetelor. La capătul a câteva ore bune, după ce mi-au spălat pasta de pe mâini și de pe picioare, degetele mele arătau ca niște ornamente. Nu au glumit cu mine și nici nu m-au luat peste picior, așa cum se întâmplă cu cele mai multe mirese, pentru că țineau morțiș ca nunta să rămână un secret.

În cele din urmă, a venit vremea să fiu îmbăiată. Pe când mă freca pe spate, Homa mi-a spus:

— Mai întâi părul și acum henna! Parcă te-ai măritat!

— Tu ai afla prima dacă ar fi așa! am zis eu, fără să-i dau de bănuț, speram eu.

Nu eram obișnuită să mint și cuvintele parcă se încăpățâneau să nu-mi iasă din gură. Homa a râs și mi-a turnat un vas cu apă în cap, ca să mă limpezească. Apoi am făcut Marea Abluțiune în cea mai mare cadă din hamam. Apa fierbinte mă moleșea de obicei, dar, de data aceasta, nu se întâmplă așa. Pentru că tot nu-mi

găseam astâmpărul, celelalte femei m-au rugat, la un moment dat, să mă potolesc.

Când am ajuns acasă, Gordiyeh ne-a condus, pe mine și pe mama, în camera în care se îmbrăca, un loc mic din *andarooni*. Era plină de cufere cu haine de sărbătoare. În timp ce scoteau mătăsurile scumpe, Gordiyeh a întrebat-o pe mama cum fusese la nunta ei.

— Credeam că sunt cea mai norocoasă fată din sat, răspunse ea, zâmbind. Pentru că mă măritam cu cel mai chipeș dintre bărbați.

— A, dar frumusețea e trecătoare! răspunse Gordiyeh. Și eu am fost frumoasă la vremea mea, nu grea și cu carnea atârânănd, ca acum.

Mama a oftat.

— Nu mi-ar fi păsat dacă frumusețea s-ar fi dus și ar fi rămas viața! Dar, cu voia Domnului, fata mea va avea o soartă mai dulce.

După ce m-am dezbrăcat, Gordiyeh m-a ajutat să-mi pun un veșmânt alb și străveziu, de mătase. Tremuram la gândul că voi apărea în fața lui Fereydoon îmbrăcată așa, pentru că nici prin gând nu-mi trecea că m-aș putea arăta goală pe de-a-ntregul. Apoi mi-am pus o tunică largă, de mătase, roșie ca mărul, și papuci aurii, sclipitori, cu vârfurile ascuțite. Cel mai de seamă veșmânt era o haină aurie, brodată cu tufe de trandafiri roșii, atât de frumoși, că parcă erau pictați. Din fiecare tufă se iveau un boboc fraged, o floare pe jumătate deschisă și un trandafir în toată splendoarea lui. Un fluture bătea din aripi îndreptându-se către mijlocul florii îmbobocite, dornic să se hrănească.

Mama mi-a ținut haina, iar eu mi-am tras mânecile pe mâini.

— Fata mamei, vezi că trandafirii ăștia nu au spini, zise ea. Asta să-ți fie învățătura când te vei afla lângă bărbatul tău.

Dintr-odată, m-a cuprins amețeala, poate pentru că nu mâncasem din zori, din respect pentru ramazan. M-am lăsat pe un scăunel, ca să-mi revin în fire. Gordiyeh mi-a pictat pleoapele cu kohol și mi-a înnegrit sprâncenele. Apoi mi-a colorat buzele cu puțin trandafiriu și mi-a făcut cu negru un mic semn de frumusețe, lângă buze. Mama mi-a acoperit creștetul cu o bucățiță de dantelă, lăsându-mi câteva șuvițe libere pe lângă obraji. Pe sub bărbie, mi-au prins un șirag de mărgel de-ale lui Gordiyeh, care urmau conturul feței mele de la o tâmplă la alta. Simțeam răceala fiecărei podoabe ca pe un firișel de apă care-mi uda fruntea.

— Sus, *azizam* — draga mea! zise mama.

M-am ridicat și m-am lăsat privită. Erau înmărmurite, ca în fața celui mai frumos tablou pe care îl văzuseră vreodată.

Mama mi-a prins obraji în palme.

— Ești frumoasă ca o lună plină, zise ea.

După ce m-am îmbrăcat, îmi era teamă să mă mișc ca să nu le stric munca. Mama m-a dus lângă un vas cu tămâie și mi-a spus să stau cu picioarele de o parte și de alta a lui, ca să-mi parfumeze hainele.

— Și tot ce ai pe dedesubt, zise Gordiyeh, cu un hohot sănătos.

Parfumul dulce și puternic de tămâie mi-a tulburat gândurile și m-a amețit din nou.

După ce m-au îmbrăcat, Gordiyeh mi-a acoperit trupul cu un *chador* alb de mătase și cu un *picheh*, ca să nu fiu recunoscută. Mama și-a pus, și ea, un *chador* negru peste hainele de doliu. Pentru că era ramazan și nu venise încă ora la care puteam mânca, nu mi-au dat să beau băutura dulce, cu migdale și apă de trandafiri, după obicei, ci mi-au udat doar buzele cu ea și mi-au urat să am parte de un trai dulce ca femeie măritată.

Ni s-a trimis vorbă ca mama și cu mine să mergem la una din casele lui Fereydoon, din apropierea Moscheii de Vineri. Am plecat de la Gostaham de acasă și ne-am îndepărtat de râu, luând-o spre poarta de nord, de-a lungul bazarului, până am ajuns în vechea piață mare a cetății. De acolo, am trecut pe lângă patru caravanseraiuri, trei hamame și două școli religioase, iar apoi am ajuns la Moscheea de Vineri, care fusese construită cu cinci sute de ani în urmă. Piatra din care era făcută moscheea nu era nici pictată, nici îmbrăcată în gresie. Deși splendoarea pieței Șahului și a Moscheii lui de Vineri nu aveau pereche, această parte a cetății își avea măreția ei plină de simplitate, născută din rezistența peste veacuri. Nici tătarii nu se înduraseră să o distrugă.

— Să intrăm un pic în moschee, am zis eu.

Am trecut pragul ușilor imense și am ajuns într-un hol întunecat, cu pereți groși de piatră și coloane groase. M-am gândit la toți cei care se rugaseră acolo înaintea mea, mai ales la fecioarele care a doua zi urmau să se mărite. Mi se părea că băjbâi în întunericul necunoașterii,

dar speram ca, în curând, să mi se lumineze și mie mintea. Am ieșit din holul întunecos în curtea scăldată de razele soarelui, în care oamenii se rugau sub cerul liber. Am rămas pe loc o clipă, în lumină, spunându-mi rugăciunile, iar mama m-a așteptat până când am terminat.

— Acum sunt gata, i-am zis eu.

Am plecat din piață și am luat-o pe o străduță îngustă, al cărei singur semn că era locuită erau porțile înalte ale caselor. Peste puțin timp, urma să se audă salva de tun de la sfârșitul zilei și străzile erau pline de oameni care se grăbeau către locurile în care plănuiau să mănânce. Pe chipurile lor se citeau încordarea și nerăbdarea.

Mama l-a întrebat pe un băiețel pe unde trebuia să o luăm ca să ajungem acasă la Fereydoon, iar el ne-a condus către o ușă cioplită în lemn. Am bătut în ea cu ciocănelul pe care îl foloseau femeile și care a scos un sunet ascuțit. Aproape imediat o servitoare în vârstă a deschis ușa și ne-a spus că se numește Hayedeh. Am recunoscut-o, pentru că se prinsese și ea în cor atunci când Homa mă lăudase cu cântecul ei.

Am intrat și ne-am lepădat *chador*-urile. Servitoarea ne-a arătat respectul cuvenit, deși știa foarte bine că se afla într-o poziție mai bună decât a noastră, apoi i-a spus mamei că de atunci încolo se va ocupa ea de mine. Nu mă așteptasem să trebuiască să-mi iau rămas-bun atât de repede. Mama mi-a prins obrajii în palme și mi-a șoptit:

— Nu uita că numele tău e al unei femei puternice și înțelepte. Sunt sigură că-l vei purta cu onoare.

Când a dat să plece, i-am zărit privirea încețoșată de lacrimi și am simțit cum mi se umezesc și mie ochii. Nu cred că m-am simțit vreodată mai singură ca atunci. Văzându-mi tulburarea, Hayedeh mi-a spus simplu:

— O să-ți placă aici.

Casa avea patru camere așezate în jurul unei curți deschise, cu o fântână frumoasă, care susura melodios. Hayedeh mi-a luat veșmintele pe care le purtam afară și mi-a privit cu atenție hainele de dedesubt. Pesemne că i-am fost pe plac, pentru că m-a condus într-una dintre camere și mi-a spus să mă descalț și să aștept.

Camera era ca o cutie de bijuterii. În pereți erau nenumărate firide, pe care erau pictați maci portocalii și flori imaginare, de culoarea peruzelei. Tavanul era împodobit cu mănuchiuri de raze din ipsos alb, asemenea modelului unui covor. Fusesse căptușit cu oglinjoare, care luceau ca niște stele. Podeaua era acoperită cu un covor tare mândru, din mătase cu modele florale. Pe celelalte două covoare mai mici, pe care erau țesute păsări cântând într-un copac în floare, mai că nu-ți venea să calci. Nu trebuia decât să întinzi mâna și dădeai, peste tot, de vase pline cu felii de pepene, struguri și castraveți mici și de urcioare cu gât înalt cu apă și vin roșu.

Nu știu cât a trecut până când a apărut Fereydoon. Fiecare minut părea un an și abia dacă îndrăzneam să mă mișc, de teamă să nu-mi stric înfățișarea. Cred că păream de neclintit, ca o prințesă dintr-un tablou. Toate erau la locul lor, dar eu mă simțeam ciudat. Mi-am privit cu atenție mâinile și degetele de la picioare vopsite

cu henna, de parcă nu ar fi fost ale mele, căci nu mai fuseseră împodobite până atunci. M-am gândit la prietena mea, Goli, și la cât ardeam de dorința de a cunoaște tainele pe care ea le aflase cu ani în urmă. Acum îmi doream să nu fiu nevoită să le cunosc.

S-a auzit salva de tun și, în câteva clipe, ușa camerei s-a deschis și Fereydoon a pășit înăuntru, urmat de șase servitori care purtau tăvi cu mâncăruri aburinde.

— *Salam*, zise el, așezându-se pe o pernă, aproape de mine.

Purta un veșmânt de culoarea levănțicii, peste o haină verde și un turban alb, cusut cu fir de argint. Doi servitori au așternut o față de masă în fața noastră, cu mișcări repezi și sigure, iar ceilalți servitori au așezat pe ea mâncare cât pentru douăzeci de oameni. Apoi s-au retras cu toții, cu plecăciuni.

Fereydoon părea să se simtă la fel de în largul lui ca atunci când mă văzuse descoperită, prima dată.

— Ți-e foame, nu-i așa? zise el. Hai să punem capăt postului împreună.

A rupt puțină pâine cu care a apucat o bucată de miel și niște orez cu mărar și mi le-a oferit. Le-am privit speriată. Era prima dată când trebuia să primesc mâncare din mâna unui bărbat necunoscut.

— Nu te sfi, zise Fereydoon, aplecându-se către mine. Suntem căsătoriți.

M-am dat înapoi, cu teamă, iar el a izbucnit în râs:

— O, fecioarele astea! zise el zâmbind, plin de încântare.

Am luat mâncarea pe care o ținea cu vârful degetelor și am băgat-o în gură. În jurul nostru erau munți de bucate,

mai gustoase decât mâncasem vreodată. Ni se puseseră dinainte și două mâncăruri de găină cu sos, o pulpă de miel friptă, orez cu păstăi de fasole fava și ceapă și o mâncare dulce de orez, cu șofran, dracilă, coajă de portocală și zahăr. N-am putut înghiți mai nimic, în schimb Fereydoon s-a înfruptat pe săturate din toate, după obiceiul unui bărbat de rang înalt. Din când în când, se oprea și-mi dădea câte o bucățică mai gustoasă. Ca și la mine acasă, nu am vorbit la masă, ca să ne putem bucura mai bine de darul bucatelor.

Când am terminat de mâncat, Fereydoon și-a chemat servitorii și a pus să fie luate toate vasele. I-am văzut cum măsurau, din ochi, cam câtă mâncare rămăsese, ca să știe dacă se vor ospăta pe cinste în seara aceea sau nu. Știam că așa va fi, pentru că și eu fusesem ca ei.

Apoi Fereydoon a cerut să i se aducă o pipă cu apă și un muzicant. O pipă mare, de sticlă, cu un cărbune încins așezat deasupra tutunului, a fost adusă odată cu tânărul muzicant, căruia nu-i dăduseră încă primele tuleie. Fereydoon a apucat pipa și mi-a întins-o, dar am refuzat, pentru că nu mai fumasem până atunci. Muzicantul s-a așezat în fața lui Fereydoon și a așteptat până când acesta i-a făcut un semn, cu mâna, să înceapă să cânte. Atunci, băiatul a început să-și miște arcușul pe *kamancheh*¹, ale cărui sunete îmi sfășiau inima. Privind muzicantul și instrumentul, care se completau atât de armonios, m-a cuprins un sentiment foarte puternic de

¹ Instrument tradițional persan cu coarde, înrudit cu vioara; în trecut avea trei coarde de mătase, dar variantele lui moderne au patru coarde metalice (n. tr.).

singurătate. *Kamancheh*-ul și cel care cânta la el erau dovada unei apropieri pe care nu o cunoscusem până atunci și pe care, poate, nici n-aveam s-o cunosc de atunci încolo. Dintr-odată, mi s-a făcut dor de tata. Am respirat adânc, încercând să mă liniștesc, dar Fereydoon m-a surprins.

— Ce înseamnă asta? întrebă el.

Nu puteam să răspund, pentru că încercam să-mi țin în frâu sentimentele. Muzicantul cânta în continuare. Fereydoon i-a făcut semn să se oprească, dar băiatul nu era atent la ce se întâmpla în jurul lui. Într-un sfârșit, Fereydoon a spus cu voce tare:

— Gata! Poți pleca.

Muzicantul a mai cântat un pic înainte să-și ridice privirea. I-a mulțumit stăpânului său, cu un zâmbet șăgalnic pe buze, apoi a plecat.

Eram abătută, de parcă aș fi făcut deja o mare greșală. Dar, spre surprinderea mea, în loc să se înfurie, Fereydoon a întins mâna către mine și a început să-mă mângâie dosul palmelor pictat cu henna. Palmele lui erau de două ori mai mari decât ale mele și, în contrast cu roșul degetelor mele, pielea lui părea de culoarea nucilor. Avea mâinile nespuse de moi. A zăbovit un pic asupra buricelor mele bătătorite, zâmbind, ca și cum i-ar fi plăcut cum se simțeau.

În timp ce Fereydoon îmi privea mâna, mă uitam la chipul lui. Avea o mustață stufoasă și neagră și o barbă tunsă scurt, care-i urca până la urechi. Când se apropia de mine, printre buzele lui, la fel de roșii ca și tunica mea, răzbătea un miros de tutun. Nu mă apropiasem

niciodată atât de mult de fața unui bărbat, poate doar de cea a tatălui meu, și păream pesemne speriată. Fereydoon m-a tras în brațele lui și mi-a mângâiat şuvițele care-mi atingeau obrajii, iar apoi mâinile, una câte una. Sub atingerea lui caldă, am început să radiez.

— Deci, zise el, asta-i fetița mea din sud, de la munte, dârză și tare pe dinafară și atât de moale pe dinăuntru! Cine ar fi crezut?

Parcă nu eram eu cea despre care vorbea, dar pesemne că era adevărat. După moartea tatălui meu, tandrețea mi se păruse un lucru de care se bucură numai ceilalți.

— Din ziua în care te-am văzut fără acoperământ, am vrut să fii a mea, zise el.

— Dar m-am răstit la tine, am răspuns eu, amintindu-mi că-i spuseseam să nu se mai uite la mine.

— Așa și trebuia!

— De ce m-ai cerut abia acum de la ai mei?

— Nu erai pregătită, zise el. Dar lucrurile se schimbaseră când Hayedeh te-a văzut la hamam.

Am roșit, iar Fereydoon m-a sărutat pe frunte, chiar sub șiragul de perle. M-a cuprins fierbințeala din cap până-n picioare. Era minunat să știi că ești singura persoană care, chiar și numai pentru o clipă, e mai presus decât toți ceilalți pentru cineva.

Voiam să mai vorbim, dar Fereydoon m-a luat de mână și m-a condus într-un dormitor în care am pătruns printr-o ușă sculptată în lemn. În firidele din pereți licăreau câteva lămpi cu gaz. Un așternut mare, cu o pernă pentru doi aproape că umplea camera. Acea

cameră nu era folosită decât pentru două lucruri: somn și dragoste.

Ne-am așezat pe așternut și inima a început să-mi bată atât de tare încât simțeam tunica de mătase cum saltă în ritmul ei. Fereydoon mi-a dat jos prețiosul veșmânt auriu al lui Gordiyeh, aruncându-l cât colo, cu nepăsarea celui obișnuit cu lucrurile scumpe. Apoi mi-a scos ușor tunica peste cap. Tremuram în haina străvezie, de mătase, care lăsa să se vad aproape totul. Fereydoon și-a pus o clipă mâinile pe mijlocul meu, iar căldura lor m-a liniștit și m-a făcut să stau locului. Simțeam că el asta așteaptă. Când am ajuns să mă simt mai în largul meu, a început să-mi mângâie foarte, foarte ușor pieptul și pântecul, abia atingându-mă cu vârful degetelor, pe care le simțeam fierbinți prin mătase.

Aș fi vrut să nu se oprească, dar Fereydoon m-a dezbrăcat și de ultima haină destul de repede și a început să-mi admire trupul gol, în timp ce eu încercam să nu mă răsucesc ca o rămă scoasă din pământ cu un băț. Privirea i s-a umplut de încântare:

— Sâni tari ca rodiile, șoldurile ca o oază! Știam eu! Am roșit la auzul acestor laude.

— În obraji îți înfloresc doi trandafiri roșii, zise el cu blândețe.

S-a dezbrăcat și el, iar pânza prețioasă a veșmintelor i s-a boțit, de parcă n-ar fi fost decât niște zdrențe. Când Fereydoon și-a scos turbanul pentru prima oară, mi s-a tăiat respirația. Pletele i se revărsau pe umeri în valuri bogate, negre și lucitoare. Voiam să le ating, dar nu îndrăzneam.

Părul aspru care îi acoperea trupul făcea ca pielea să-i semene cu o pânză de brocart împodobită cu modele din catifea. Deși n-am îndrăznit să-i privesc fără ocol părțile bărbătești, am zărit ceva care îmi părea a semăna cu măruntaiele de oaie scoase la vânzare în bazarul cu carne: rinichi, ficat și limbă.

Când Fereydoon m-a prins în brațe, fără ca nimic să mai stea între trupurile noastre, i-am simțit respirația proaspătă, mirosind a tutun și a mere, și părul țepos de pe față și de pe piept. Era o încântare să-i simt trupul cald lipit de al meu. Eram atât de neștiutoare, încât nu știam la ce să mă aștept după aceea. Văzusem animale împerechindu-se pe câmp și știam că bărbații și femeile fac cam același lucru. Dar când Fereydoon și-a unit trupul cu al meu, m-am agățat de așternut, ca să rezist, căci mi se părea a fi ceva sălbatic. Pe măsură ce patima lui se întindea, știam că eu sunt cea care o hrănește, dar le simțeam pe toate departe de mine. Privindu-l pe Fereydoon cum mă devorează, eram întocmai ca o prințesă împietrită dintr-un tablou. Când a urcat până în cele șapte raiuri și și-a strigat bucuria, l-am privit, curioasă, cu ochii întredeschiși. După ce l-a luat somnul, m-a cuprins deznădejdea, neștiind ce să cred. Aceasta era marea taină, motivul atâtor glume printre femeile din sat și, fără îndoială, și printre bărbați? De unde venea frenezia lui Goli când vorbea despre asta?

La un moment dat, către zori, Fereydoon s-a trezit din nou și m-a luat în brațe. Părea că voia să repete ceea ce făcuse mai devreme. M-am supus, deși îmi simțeam trupul ca pe o rană vie. Urmându-l, am început să-mi

unduiesc șoldurile, ținându-le lipite de ale lui, ca și cum aș fi știut ce trebuia să fac, înțețindu-mi mișcările când am văzut că pleoapele i se zbăteau ca aripile unui fluture. Am continuat, iar el s-a ridicat din așternut și mi-a strâns spatele cu putere în palmele moi, de parcă ar fi încercat să-mi zdrobească trupul și să-l contopească cu al lui. La capătul câtorva clipe care păreau fără sfârșit, și-a slăbit strânsoarea și s-a lăsat să lunece pe o parte a patului.

— A fost nemaipomenit, zise el, sărutându-mă pe sân.

Înainte să adoarmă, mi-a zâmbit și am simțit că făcusem exact ceea ce trebuia.

În acea noapte am visat un joc de polo. Călăreții din cele două echipe urmăreau mingea cu îndârjire, tăindu-și calea. Când, în cele din urmă, unul dintre ei a trimis mingea în poartă, mă așteptam ca mulțimea să sară și să aclame, dar nimeni n-a scos nici un sunet. M-am trezit dintr-odată, cu gândul la coapsele lui Fereydoon pătrunzând cu putere între ale mele și întrebându-mă de ce nu fusesem atât de încântată pe cât crezusem că o să fiu.

PE CÂND MĂ ÎNDREPTAM spre casă în acea dimineață, totul în jurul meu — străvechea Moschee de Vineri, بازارul forfotind de lume, platanii care străjuiau drumul spre cele Patru Grădini — părea că abia venise pe lume în miezul arșiței. Pielea mea păstra încă amintirea îmbrățișării lui Fereydoon. Inima îmi gonia nebunește, ca în ziua când m-am oprit pe pod și mă uitam spre

Isfahân tânjind să dezleg tainele cetății. Simțeam însă golul dinăuntru, de parcă ceva lipsea, dar nu știam să zic ce.

Trecând prin ținutul celor Patru Grădini, mi-a atras atenția locul de desfătare al unui bogătaș, pe care erau plantați trandafiri câinești de un roz strălucitor și liliac de un albastru nepământesc. Mă întrebam cum ar fi să stau alături de bărbatul meu, pe covorul gros de trifoi, la umbra plopilor, și să mâncăm pâine, migdale și brânză de capră. Câțiva băiețandrii neobrazăți m-au văzut că hălăduiam pe acolo și au început să se roage să le fac un semn.

— E plină ca o piersică și mlădioasă, șopti unul dintre ei. Se vede după glezne.

Îndreptându-mă spre strada pe care stătea Gostaham, fără să-i iau în seamă, am zâmbit, nevăzută de nimeni, pe sub *picheh*. Acum știam bine ce aveau între picioare și nu le dădea deloc pace. M-am uitat la alte femei din jurul meu, care-și ascundeau farmecele sub văluri. Toate femeile eram o minune care trebuia descoperită strat cu strat.

Desfătarea mea nu era deplină. Lipsise ceva în noaptea petrecută alături de Fereydoon; ceva care-i făcea pe ceilalți să sărbătorească înălțând nenumărate cântece și poezii și aruncându-și priviri cu subînțeles.

— E ca un foc care pârjolește iarba uscată și o înghite cu lăcomie, îmi spusese Goli odată.

Dar ce însemna asta?

Când am ajuns acasă, mama m-a întâmpinat cu drag și m-a întrebat cum mă simțeam. I-am spus că, slavă Domnului, sunt bine.

— Și cum ți-ai petrecut seara? întrebă ea, arzând de nerăbdare să afle totul.

M-am întins în așternut, căci mă ajunsese oboseala.

— Cred că toate s-au întâmplat așa cum trebuia, am răspuns eu.

— Slavă Domnului! zise ea. Fereydoon a fost încântat?

— Din câte mi-am dat seama, da, am zis eu cu hotărâre, amintindu-mi că de plăcerea lui atârna viitorul nostru.

Mama mi-a dat la o parte șuvițele care-mi acopereau fața.

— Dar ție nu ți-a prea plăcut, nu-i așa?

Parcă îmi citise gândurile.

— Cum de ai ghicit?

— Nu te teme, copila mea, zise mama. Data viitoare va fi mai bine. Trebuie doar să ai răbdare.

— De ce să fie mai bine?

— O să vă obișnuiți unul cu celălalt și o să vă faceți lucruri care vă aduc plăcere.

— Așa să fie?

— Sunt sigură.

Tare aș fi vrut să vorbesc despre cele întâmplate cu o prietenă măritată, ca Goli, dar în Isfahân nici vorbă de o asemenea persoană.

Naheed a trecut să mă vadă în acea după-amiază, fără să știe unde fusesem. Nu o văzusem de mai bine de o lună, timp în care fusesem pedepsită mai mereu și nu

avusesem voie să ies din casă. Când a sosit, eu dormeam. M-am ridicat să o salut, căscând. Nici n-a băgat de seamă că eram obosită și n-a avut nimic de zis despre mâinile și picioarele mele pictate cu henna. Naheed era îndrăgostită și numai la asta îi stătea gândul. Ne-am sărutat pe amândoi obraji și ne-am așezat pe așternutul meu, iar mama s-a dus la bucătărie să-și bea ceaiul.

— Nu mai am răbdare, zise Naheed.

Avea obraji îmbujorați și buzele ei păreau cărnose și moi. Era mai frumoasă ca niciodată. Pe lângă ea, știam că arăt obosită, cu cearcăne adânci în jurul ochilor din cauză că nu dormisem îndeajuns.

— S-a mai întâmplat ceva în ultima vreme? am întrebat eu.

I-am privit șoldurile, care păreau mai împlinite. Păstra scrisorile de la el în haine, legate în eșarfa care atârna până aproape de pământ.

— Da, zise ea. Am adus ultima scrisoare de la el pe care am citit-o deja de o mie de ori.

Scoase scrisoarea de sub văluri.

— E plină de cuvinte frumoase, dar n-o să ți le citesc decât pe cele care contează cel mai mult.

Despături scrisoarea și citi cu voce tare:

Făgăduiește-mi că asupra mea se va revărsa dragostea din privirea ta de smarald și-ți dăruiesc credința mea, nemuritoare ca lucirea diamantului.

— Te cere de nevastă! am zis eu.

— Exact la asta m-am gândit și eu, spuse ea. Dar va trebui să vină acasă, să mă ceară cum se cuvine.

A oftat și s-a lăsat pe perne, radiind de fericire.

Aș fi vrut să-i pot spune că acum câteva ceasuri, pe când ea jubila cu scrisoarea în mână, îmi dezvăluisem tainele trupești în fața unui bărbat — și aflasem toate tainele lui. Dar atunci ar fi trebuit să-i spun că nu fusese la fel de frumos pe cât sperasem.

Naheed a oftat.

— Nu-mi pot lua gândul de la ochii lui. De departe îi vezi negri ca smoala și strălucitori.

M-am gândit la ochii lui Fereydoon. Erau de un căprui cald și au fost atât de aproape de mine, încât i-am văzut cum se mișcă urmând pâlparea lămpilor cu gaz.

— E frumos ca Yusuf, am zis eu. Cel mai mândru dintre cei de-o seamă cu el.

— Și buzele lui! zise ea, ca și cum nu m-ar fi auzit. Atât de pline și roșii.

S-a îmbujorat, obrații săi ca spuma laptelui căpătând dintr-odată o tentă rozalie.

— Oare cum o fi să-l săruți?

Aș fi putut să-i spun cum se simte un sărut. Fereydoon își vârâse prima dată limba ca un vierme gros în gura mea și o împinsese printre buzele mele strivindu-mi nasul de al lui și sufocându-mă. Dar îmi plăcuse cum se simțea acel du-te-vino al limbii lui în gura mea. Cred că Naheed își închipuia un sărut cuminte, care s-ar fi oprit pe buze.

— Nu mă gândesc decât cum ar fi să mă prindă în brațe și să-i simt pieptul lipit de al meu și brațele-i vânoase.

De unde să știe ea, așa cum aflasem eu, senzația plăcută a părului aspru de pe pieptul unui bărbat care-i atinge sânii? Dar celelalte lucruri pe care le făcusem nu-mi aduseseră aceeași desfătare. Apăsarea ciudată și fierbinte pe care am simțit-o când mi-am desfăcut picioarele, durerea ascuțită și răbufnirea lui umedă de mai târziu. Gândurile acestea mă stânjeneau din ce în ce mai mult.

— Te-ai înroșit, zise Naheed. Te rușinezi când auzi așa ceva?

— Se prea poate, am zis eu, cu un efort de voință să fiu din nou atentă la frământările ei.

Dacă Fereydoon și cu mine am fi fost la fel de îndrăgostiți unul de altul ca și Iskandar și Naheed, mi-aș fi învins oare sfiala și m-aș fi bucurat mai mult de noaptea petrecută cu el?

— Ție și numai ție trebuie să-ți mulțumesc, prietenă dragă, pentru fericirea mea, continuă Naheed. Nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă nu ai fi fost de acord să mă însoțești la jocul de polo.

— N-am făcut mare lucru!

— Inima îmi tânjește să mai aud o vorbă de la el, continuă Naheed. Vreau să-mi mai vorbească despre dragostea lui, ca să fiu încredințată că și el simte ca și mine.

Tare aș fi vrut să-i spun lui Naheed despre *sigheh*-ul meu. Dar chiar dacă i-aș fi putut încredința taina mea, nu aș fi putut să-l descriu pe Fereydoon cu atâta bucurie

câtă simțea ea când vorbea despre Iskandar. Căsătoria mea se făcuse din nevoie; a ei avea să fie una din dorință.

— Nu ești atentă la ce-ți spun, zise Naheed, încruntându-se. Ce ai? Azi pari atât tristă.

Încercasem să nu scot o vorbă despre ceea ce simțeam, dar nu mai era cu putință.

— O, cât aș vrea... să fiu căsătorită cu cineva pe care îl iubesc! am zis eu dintr-odată, deși aș fi vrut să spun mai multe.

De ce nu aveam și eu chipul de zână, cu pielea albă ca laptele? De ce nu mai trăia tata, ca să trăiesc sub oblăduirea lui? Și de ce nu puteam fi alături de un bărbat care să mă dorească atât de mult încât să mă facă soția lui pe vecie?

— Va veni și vremea ta, zise Naheed. Când vei descoperi dragostea, vei vedea că e cel mai înălțător sentiment.

M-a îmbrățișat înainte să ne despărțim, neputând să-și mai stăpânească emoțiile. Mă întrebam dacă avea dreptate. Naheed părea prinsă în vârtejul propriilor ei dorințe. Aceasta era dragostea? Nu știam, dar mă bucuram să o văd înfloritoare ca o grădină de trandafiri, chiar dacă în grădina sufletului meu era pustiu.

NOAPTEA ERAM A LUI FEREYDOON, dar ziua încă mai trebuia să-l slujesc pe Gostaham. La scurt timp după prima mea noapte cu bărbatul meu, Gostaham m-a chemat în camera lui de lucru. Acum că știam obiceiurile bărbătești, mă simțeam rușinată în preajma lui, dar el nu

s-a purtat altfel decât de obicei: nu eram decât un ucenic care trebuie să-și termine treaba.

Împreună cu mama, am folosit o parte din banii pentru *sigheh* ca să-i înapoiez lui Gostaham ceea ce-i datoram pentru lâna pe care o stricasem. După ce i-am promis că voi urma sfatul lui când aveam să aleg culorile, Gostaham a fost de acord să cumpere lână pentru un alt covor. Am jurat pe sfântul Coran că nu aveam să scot covorul din război până nu-l terminam.

Gostaham făcuse un alt desen, cu cerneală neagră și mi l-a oferit ca să mă învețe cum își alegea el culorile. În timp ce el își despăturea modelul în camera de lucru, încercam să fiu atentă la ceea ce aveam de făcut și să nu las gândul să-mi zboare la noaptea mea cu Fereydoon. Desenul reprezenta o vază în mijlocul unei grădini cu flori mari, fantastice.

— Șahului Abbas îi place atât de mult modelul, încât acesta îi poartă numele, zise Gostaham, chicotind. Desenul nu e foarte complicat, ceea ce înseamnă că mai presus de toate contează culorile.

Vaza avea un gât subțire, iar corpul ei avea curbe generoase, ca ale unui trup de femeie. Oare al meu era la fel de frumos? Am roșit la gândul că fusesem goală în fața lui Fereydoon și că-mi lăudase atât de mult sânii și soldurile.

Gostaham și-a scos tava cu prafuri de vopsele dintr-o firidă în peretele din spatele lui.

— Privește cu atenție, zise el.

Chiar în mijlocul vazei era o rozetă. Înmuindu-și pensula în apă, Gostaham a vopsit-o cu negru pe margine

și alb-gălbui în mijloc. A pictat firul de mac pe care se sprijinea rozeta cu un portocaliu aprins și l-a făcut să plutească într-o mare de un alb lăptos. Florile din jurul firului de mac au devenit negre, iar marginile vazei în care se afla acesta — carmin.

— Spune-mi culorile pe care le vezi, pe rând.

Am început cu vasul.

— Alb-gălbui, negru, portocaliu; alb-gălbui, negru, carmin, am zis eu, din ce în ce mai entuziasmată. Ai făcut un model!

— Așa e, zise Gostaham.

În interiorul celor trei mănunchiuri mari de flori din jurul vazei se ascundeau lumi pline de sevă, alcătuite din flori, frunze și arabescuri. Pe primul îl pictă mai ales cu portocaliu, dar și cu o urmă de verde, ici-colo; în schimb al doilea era, în mare parte, verde, cu urme de negru, portocaliu și roz, asemenea petelor de pe aripile fluturilor. Nu m-a mirat că al treilea mănunchi a fost pictat cu mult roz.

— Uită-te din nou la culori, zise el.

Cel de-al treilea mănunchi părea, la început, o floriceică roz, cu mijlocul alb-gălbui, înconjurat de petale negre, care se deschidea, apoi, dintr-odată, într-un trandafir carmin, ce plutea într-o mare neagră pe care erau presărate floricele portocalii. Era ca și cum ai fi urmărit cum se deschide o floare, la fiecare vârstă a vieții ei. Mie îmi amintea cum ceea ce se afla sub pântecul lui Fereydoon părea că se deschide, se ridică, țâșnește și apoi se culcă la loc.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, zise el.

Nici nu-l auzisem când îmi ceruse să spun numele culorilor.

— Alb-gălbui, roz, negru; carmin, portocaliu, negru, am zis, cu și mai mare încântare decât înainte.

Era același model, dar aranjat diferit.

— Bine. Acum uită-te la toate mănunchiurile deodată. De ce ochiul nu obosește, deși am folosit aceleași culori?

Răspunsul era simplu.

— Deși mănunchiurile sunt înrudite, ca membrii unei familii, fiecare e o podoabă neasemuită.

— Așa e.

Gostaham a schițat ghirlande de flori mai mici în jurul fiecărui mănunchi, cuprinzându-le nu prea strâns, dar cu dragoste, aducând foarte mult cu felul în care Fe-reydoon mă apucase prima dată pe după mijloc.

De sub condeiul lui au răsărit o lea de roșie sălbatică, neagră în mijloc, violete întunecate, flori de rodie cărămizii, narcise negre și trandafiri roz.

— Și acum o să te pun la încercare, zise Gostaham.

Pe o altă coală de hârtie, a schițat un mănunchi de flori văzut dintr-o parte și le-a colorat petalele cu verde, centrul cu negru și frunzele cu albastru.

— Unde îi e locul în model? întrebă el, dându-mi hârtia.

Am pus noul desen lângă cel vechi, dar nu se potrivea deloc cu rubiniul și portocaliul folosite înainte. În cele din urmă, i-am spus:

— Nicăieri.

Gostaham a zâmbit.

— Așa e. Culorile nu se potrivesc, deși sunt frumoase dacă le iei separat.

— Unitate și integritate.

— Slavă Domnului! zise Gostaham și fața i se luminează de unul dintre rarele sale zâmbete. Acum copiază desenul și culorile până când vei ști să-l înțelegi cu propriii tăi ochi și cu propriile-ți degete. Atunci și numai atunci o să-ți dau voie să începi să împletești.

Am făcut întocmai. După ce am primit încuviințarea lui Gostaham, am mers împreună la bazar să căutăm nuanțe care să se potrivească cu cele alese. Dacă acest covor ar fi fost făcut în atelier, atunci lâna ar fi fost vopsită după porunca lui. Cu toate acestea, neguțătorii din Isfahân aveau lâna din belșug și am izbutit să găsim culori apropiate de cele pe care mă sfătuiseră să le folosesc. Eram în culmea fericirii, pentru că în felul acesta puteam să fac un covor de care aveam să fim mândri amândoi.

CÂTEVA ZILE MAI TÂRZIU, Fereydoon m-a chemat din nou. După ce a primit o scrisoare de la el în acea dimineață, Gostaham a venit după mine în curte, unde lucram la noul covor și mi-a spus.

— În seara asta e iar nevoie de tine.

Mi-a luat ceva timp până m-am dumirit ce voia să spună și m-am înroșit până în vârful urechilor la gândul că toată lumea știa ce urma să fac în seara aceea. Dar după ce Gostaham m-a lăsat singură, m-am bucurat că Fereydoon voia să mă vadă din nou, căci nu eram

sigură cât de bine mă pricepusem să mă port cu el ca o soție.

Când am isprăvit ce aveam de împletit în ziua aceea, m-am înfășurat în veșmintele de stradă și am luat-o pe jos spre căsuța elegantă în care îi dăruisem fecioria mea lui Fereydoon. Pe drum, m-am gândit la dragostea cu care mama și Gordiyeh mă pregătiseră pentru el și la faptul că aproape două zile la rând nu făcusem altceva decât să mă îmbăiez și să mă îmbrac. De data aceasta și de atunci înainte, aveau să mă pregătească femeile din casa lui Fereydoon. Eram îngrijorată, căci nu știam cum va fi să mă las pe mâna unor femei pe care nu le știam, care îl serveau pe el și nu pe mine.

Când am ajuns, Hayedeh m-a salutat și m-a condus în micul hamam din casa lui Fereydoon. Avea mișcări sigure și se purta fără ocol, semn că nu era prima dată când făcea așa ceva. Hamamul se găsea într-o cămăruță drăguță și albă, cu podea și două căzi adânci de marmură. Am început să mă dezbrac, ca în hamamul lui Homa, când, dintr-odată, am văzut că Hayedeh și ajutoarea sa cea grasă, Aziz, se uitau la mine cu un soi de dispreț.

— Mă descurc și singură, am zis eu, gândindu-mă că nu are rost să se mai ostenească.

Hayedeh nici nu voia să audă de așa ceva.

— Dăm de bucluc dacă se află că te-ai îmbăiat fără să te ajutăm, zise ea, pufnind, ca de obicei.

Rușinată, le-am lăsat pe femei să mă dezbrace până la capăt. Mi-au dat jos hainele cu blândețe și le-au împăturit cu grijă, deși nu erau decât veșmintele simple,

din bumbac pe care le purtam acasă. După ce m-am dezbrăcat de tot, m-au condus în cada cu apa cea mai caldă, de parcă nu aş fi putut intra în ea şi singură. Mă îngrijisem singură ani de-a rândul, de când eram copil şi mi se părea ciudat să se poarte cu mine de parcă m-aş fi putut sparge.

În timp ce mă odihneam în apă şi aşteptam să-mi pătrundă căldura în piele, Aziz mi-a oferit apă rece şi castraveţi parfumaţi. Nu trecuse încă ramazanul, aşa că i-am spus că voi aştepta până după salva de tun de seară. După numai câteva minute am vrut să ies din cadă, dar femeile m-au ținut acolo până când m-am topit de tot. După ce mi s-a înmuiat toată pielea, m-au ajutat să ies din cadă, m-au frecat cu bucăţi de pânză unse cu săpun şi mi-au privit cu atenţie picioarele, subţiorile şi sprâncenele, căutând firele de păr nelalocul lor. Odată ce s-au încredinţat că nu aveam să-l jignesc pe Fereydoon cu părul care mi-ar fi năpădit trupul, Hayedeh mi-a spălat pletele şi m-a uns cu un ulei de cuişoare, cu parfum dulce. Aziz mi-a masat umerii şi gâtul cu mâinile ei mari şi grase, iar eu m-am prefăcut că adorm. Eram sigură că dacă femeile ştiu vreo vorbă care umblă despre Fereydoon, nu aveau cum să reziste să nu discute despre el.

Mă pricep foarte bine să mă prefac că dorm, pentru că numai în felul acesta puteam să trag cu urechea noaptea, la părinţii mei. Am zvâcnit scurt din picior şi am căscat gura. Ştiam că firicelul de salivă care mi se prelingea pe obraz o să le convingă că dormeam dusă.

— Ce mai e de făcut? întrebă Aziz, în şoaptă.

— Numai s-o îmbraci.

— Păcat s-o acoperi, făcu grăšana, oftând. Uită-te la ea!

La ce să se uite? mă întrebam eu. Nu știam încotro le sunt îndreptate privirile și am simțit că obrații și pieptul îmi sunt cuprinse de fierbințeală.

— Ai zice că Fereydoon vede prin veșmintele lor, făcu Hayedeh. Altfel nu și-ar fi dat seama doar după chipul ei.

— Păcat că e așa de întunecată: piele de scorțișoară.

— Așa e, încuviință Hayedeh. Dar ia uite ce se ascunde sub hainele astea vechi!

Grăšana râse.

— Și eu am fost așa odată, zău!

— Așa o fi, dar unde ai mai văzut așa mânuțe și picioare de copil?

Aziz oftă.

— Dar degetele-i sunt aspre ca un corn de capră, zise ea. Astea sigur nu sunt pe placul lui.

— Nu cu degetele are el treabă, răspunse Hayedeh și cele două chicotiră de parcă ar fi auzit cea mai meșterită glumă.

— Da, zise grăšana, gânditoare. Smochinele văratice nu dau în pârg.

— Și trandafirii de vară se ofilesc într-o săptămână. Stai să vezi când o să rămână grea. N-o s-o mai vezi mlădie, ci plină și cu carnea atârând.

— Asta *dacă* rămâne grea, zise Aziz, și femeile izbucniră din nou în râs, de data aceasta și mai abitir. La urma urmelor, n-are decât trei luni.

— Se înserează; trebuie s-o trezim, zise Hayedeh și începu să-mi maseze un picior.

Am tresărit și m-am întins, de parcă tocmai m-aș fi trezit dintr-un somn profund. Deși mă copleșiseră cu grija lor, trupul mă durea de parcă aș fi primit o lovitură în pântec. Cât va mai ține dorința lui Fereydoon pentru o femeie demnă chiar și de mila unor servitoare bătrâne?

— Uite: îi e frig! îi spuse Aziz lui Hayedeh.

Parcă nici n-aș fi fost acolo și n-aș fi putut să aud ce spunea.

Femeile m-au așezat pe un scăunel de lemn și au început să mă îmbrace în haine pe care nici o femeie nu le poate purta decât în fața soțului ei. Mi-au acoperit picioarele cu șalvari străvezii, iar brațele mi le-au vârat într-un veșmânt de corp făcut din mătase și care nu se prindea decât într-un loc, la ceafă. Pe deasupra, am îmbrăcat o mantie de un roz pal și o haină largă, de culoarea peruzelei, care se deschidea și lăsa să se vadă tunică transparentă și locul în care se petreceau cele două părți ale pieptarului. Pe cap purtam o fâșie delicată de mătase albă, ca podoabă mai degrabă decât ca semn de respect, iar pe frunte aveam un șirag de perle. Mătăsurile foșneau ușor mângâindu-mi trupul în timp ce femeile mă conduceau în cămăruța în care îl întâlnisem pe Fereydoon pentru prima dată. Au aprins tămâie în vase mari deasupra cărora m-am așezat pentru ca parfumul să-mi intre în haine și în piele. Au adus și urcioare mari, cu vin roșu și lapte în vase de porțelan. Mi-am scos papucii și i-am așezat, unul lângă altul, pe o bucată

de gresie care împodobeau podeaua. Parfumul puternic și înecăcios de tămâie parcă nu mă lăsa să respir. Speram că mama are dreptate și că de data aceasta va fi mai bine.

Fereydoon nu s-a lăsat așteptat prea mult. A ajuns imediat după lăsarea serii, a intrat în cameră, și-a dat jos pantofii și s-a lăsat cu toată greutatea pe una dintre pernele de lângă mine. Hangerul de la cingătoare îi lucea în lumina lămpilor cu gaz, care ardeau prea tare, după mine.

— Ești bine, sănătoasă? mă întrebă el, dintr-odată.

M-a înfiorat tonul lui direct, dar i-am răspuns ținându-mi, pe cât se poate, cumpătul:

— Sunt bine, slavă Domnului!

Când l-am întrebat, la rândul meu, de sănătate, mi-a răspuns printr-un mormăit. Credeam că vom mânca și vom bea mai întâi, pentru că nici unul dintre noi nu pusese gura pe nimic toată ziua, dar Fereydoon m-a condus în dormitor și mi-a luat repede haina de peruzea de pe umeri. Haina a picat la pământ mai repede ca o petală de trandafir, iar tunică roz a urmat-o imediat. Mi-a smuls șalvarii străvezii și i-a aruncat deoparte. Am rămas în cămașa de noapte care se lega pe după gât, dar care se deschidea și lăsa să se vadă totul în rest.

— Cred că o să fii a mea exact așa cum ești, zise el.

Și-a scos în grabă hainele și a zvârlit turbanul cât colo, în celălalt colț al camerei, ca pe o minge săltăreață. Fără să se mai obosească să-mi scoată vâlul de pe cap, a desfăcut poalele cămășii și s-a așezat deasupra mea, în

așternut. Nu s-a mai purtat ca prima oară și a pătruns în mine imediat. Am tresărit, dar el nu mă privea și, amintindu-mi ce trebuia să fac, am început să-mi mișc șoldurile așa cum învățasem data trecută, deși mă durea. Câteva clipe mai târziu, Fereydoon s-a cutremurat și s-a prăbușit pe pieptul meu. Am rămas așa, sub el, dezamăgită din nou, ascultând cum respirația îi revine, încet, încet, la normal. Oare așa trebuiau să fie lucrurile între noi? Îmi doream tare mult să-i mângâi părul des și cârlionțat, pe care nu și-l descoperea decât în fața mea. Dar aproape că adormise și n-am îndrăznit să-l trezesc. Am stat așa, trează, cu ochii larg deschiși. Nu era nici pe departe ceea ce-mi închipuisem despre căsătorie. Nu aducea deloc cu dragostea arzătoare a tatălui meu pentru mama sau cu felul în care Gostaham se purta cu Gordiyeh.

După o vreme, s-a auzit o salvă de tun și Fereydoon s-a trezit, s-a întins, s-a îmbrăcat și mi-a spus să fac la fel. A bătut din palme și servitorii au apărut în grabă cu mâncare și cu muzicantul neobrăzat pe care îl țineam minte din prima noastră seară împreună. Am avut din nou o masă îmbelșugată, cu cărnuri fripte, orez cu șofran și legume proaspete, iar muzicantul ne-a cântat. Nu mai văzusem un tânăr atât de frumos. Avea ochii mari, migdalați, părul castaniu, des și cârlionțat, și șăgălnicia unei dansatoare. Nu se poate să fi fost cu mult mai tânăr decât mine, dar fața lui, pe care nu apăruseră încă primele tulleie, era mai netedă ca a mea. Fereydoon părea cuprins de o încântare fără margini când îl auzea cântând. Când a atins sunetele cele mai înalte, de o

frumusețe vibrantă, Fereydoon aproape că-și pierduse simțirea. Muzicantul părea că-l privește cu dispreț când se lăsa pradă plăcerii, dar când Fereydoon deschidea ochii, tânărul avea grijă să pară că nu băgase nimic de seamă.

Când s-a săturat de muzicant, Fereydoon i-a spus să plece odată cu servitorii. A turnat lapte într-un vas mare cu vin și mi-a dat să beau. Nu băusem vin până atunci, căci multe femei din satul meu nu se atingeau de băutură pentru că așa le era credința (deși câteva gustau din vin pe ascuns). Băutura avea gustul strugurelui copt și purta spuma răcoritoare a laptelui. Am dat-o pe gât și m-am întins în așternut, cu mâinile și picioarele desfăcute, poziție care mi se părea acum firească. M-am destins și m-am înmuiat la fel ca în baie. Mă gândeam că Fereydoon m-ar putea lua în brațe și mi-ar săruta chipul, iar după ce ne vom fi unit trupurile, că-mi va asculta poveștile despre viața de la mine de acasă. Dar lui i-au sticlit ochii și, fără un cuvânt, mi-a smuls iar toate veșmintele, de data aceasta cu sălbăticie — mă gândeam cu îngrijorare la soarta hainelor de preț — și m-a luat în brațe. M-a lipit de ușile de lemn, încrustate, de la intrarea în cameră, iar acestea s-au zguduit cu putere la fiecare mișcare a sa. Îmi venea să intru în pământ de rușine, gândindu-mă la ce aveau să creadă servitorii despre bubuitura sacadată, ca de tobă, căci stăteau toți la pândă, gata să răspundă la cea mai slabă bătaie din palme a lui. Fereydoon m-a tras de lângă uși și a azvârlit câteva perne pe podea, ca să mă poată avea în genunchi, ca pe o cățea, și, în cele din urmă, către zori, a pătruns

În mine stând în picioare și ținându-mă în brațe, în timp ce eu îi cuprinsesem mijlocul cu picioarele. În noaptea aceea, grijile mele legate de dorința lui Fereydoon — dacă nu aveam pielea prea întunecată ca să mă placă sau dacă eram o soață încântătoare — s-au risipit în vânt.

Deși îmi dădeam toată silința când eram în brațele lui, nu simțeam că plutesc de plăcere. Unde era extazul de care vorbeau cu toții? Eram chiar mai dezamăgită decât prima dată, pentru că nimic nu se schimbase. Deși făcusem tot ce-mi ceruse Fereydoon, căci știam că mă poate trimite de unde am venit în câteva luni, lăsându-ne, pe mama și pe mine, la mila lui Gordiyeh și a lui Gostaham. Nu credeam că o să pot îndura încă o iarnă de lipsuri ca aceea din sat. Aici, în Isfahân, ne era cald și bine și aveam ce mânca. Așa că dacă Fereydoon îmi spunea să las hainele pe mine sau să le lepăd, să stau ici sau colo, ori să mă aplec, ca o cățea, știam că trebuie să mă supun.

Lui Fereydoon părea că-i fusese pe plac seara noastră împreună. S-a întins din nou după mine, de dimineață, mormăind ceva scurt, iar apoi a început să cânte încetisor în timp ce-și încheia veșmântul ca să plece la baie. Mi-am pus hainele de bumbac, pe care le purtam acasă. Servitorii au venit la mine cu cafea și pâine, ferindu-se să mă privească. Mi s-a părut chiar că o văd pe Hayedeh că zâmbește batjocoritor în timp ce aduna pernele pe care Fereydoon le aranjase pe podea, căci își dăduse seama ce făcusem și în ce colț al camerei.

ÎN PRIMELE SĂPTĂMÂNI ale *sigheh*-ului am trudit din greu la covor. Pe măsură ce se ridica în război, eram din ce

în ce mai mulțumită de el. Culorile erau foarte potrivite; Gostaham avusese grijă de asta. Nu era nici o îndoială că acest covor îl întrecea în frumusețe pe cel de dinainte. Chiar și Gordiyeh era nevoită s-o recunoască. Mare îmi era bucuria după ce-i îndurasem furia.

Într-o după-amiază, pe când mă aflam în curte, împletind la covor, un servitor a trecut pe acolo să-mi spună că Gostaham venise însoțit de un olandez. Acesta era un semn să urc în colțisorul meu secret și să trag cu ochiul printre figurile de ipsos alb. Gostaham și olandezul stăteau pe perne, în semicerc, împreună cu vistierul Parveez, care fusese chemat să scrie înțelegerea la care cei doi ar fi ajuns. Deși mai văzusem străini până atunci, acesta era primul venit din ținuturile creștine de la apus. Tot ce știam era că străinii se închinau la idoli și că femeile lor își descopereau părul și sânii în public, fără nici o rușine.

Olandezul avea părul de culoarea spicului și ochii albaștri, ca ai unui câine. În loc să poarte o tunică lungă și răcoroasă, era îmbrăcat într-o haină strâmtă, din catifea albastră și pantaloni scurți, albaștri, înfoiați în partea din față ca și în spate. În picioare purta ciorapi albi, care-i țineau, probabil, foarte cald. Când a ridicat brațul, i-am văzut haina pătată de cercuri albe de la sudoarea care pătrunsese prin material.

— Este o mare onoare să-mi fiți oaspete, îi spunea Gostaham.

— Onoarea e de partea mea, răspunse olandezul, care vorbea în persană cu ușurință.

Asemenea copiilor, îi cam dădeau de furcă „kh” și „gh”, dar altfel înțelegeai foarte ușor ce spunea.

— Nu trec pe aici prea mulți străini ca dumneata, continuă Gostaham.

— E cale lungă și anevoioasă, răspunse olandezul. Mulți cunoscuți de-ai mei și-au găsit sfârșitul căutând să facă negoț prin părțile locului. Dar suntem recunoscători că Măria Sa, Șahul Abbas, îi primește cu atâta căldură pe neguțători în acest ținut. Aici, mătasea e mult mai ieftină decât în China, deși-i la fel de bună.

Gostaham zâmbi.

— E marfa cea mai cerută de străini. Orice familie cu oarecare stare crește viermi de mătase.

Și Gostaham avea un loc în care creștea viermi în apropierea casei lui. Îmi plăcea să intru în hambarul răcoros și întunecat și să mângâi gogoșile albe și moi care se rotunjeau pe zi ce trecea.

— Din mătasea asta sunt făcute cele mai frumoase covoare pe care le-am văzut, zise olandezul, care părea dornic să înceapă târguiala.

— Așa este, zise Gostaham, care nu era încă pregătit. Schimbă vorba la ceva mai prietenesc.

— Pesemne că după călătoria asta de mai bine de un an duci dorul celor de acasă, zise el.

— Foarte mult, zise olandezul, oftând din adâncul inimii.

Ardeam de nerăbdare să aud ceva despre nevasta lui, dar omul nu spuse mai mult de atât.

— Mulțumesc de întrebare, dar despre altele aș fi vrut să vorbim acum. Despre covoare și despre cum aș

putea obține unul de la un mare meșter, cum ești dumneata.

Am încremenit acolo sus, în ascunzișul meu. Olandezul ăsta nu știa deloc cum să se poarte. Nu se cuvenea să aduci vorba de negoț așa, dintr-odată. Mi-am dat seama că Gostaham se simțea jignit după cum își ferea privirea, fără să scoată o vorbă. Parveez a încremenit și el; îi era rușine de cum se comportase străinul.

Olandezul s-a încruntat, dându-și parcă seama că făcuse o greșală. Din fericire, stânjeneala a dispărut odată cu apariția lui Taghee, care a intrat aducând șerbet de vișine. Căldura era înăbușitoare în colțul meu și tare aș fi vrut să iau o înghițitură din băutura acrișoară.

— Binevoiește de ne spune câte ceva despre țara dumitale, zise Gostaham, dovedind până la capăt că e o gazdă bună. Am auzit atâtea despre frumusețile sale.

Olandezul a luat o înghițitură zdravănă din șerbet și s-a lăsat pe perne.

— A, zise el, zâmbind. Ținutul meu e plin de ape. Oriunde mergi, dai de apă, nu ca aici.

Parveez puse capul mușeniei.

— Atunci ținutul dumitale trebuie să fie verde, ca smaraldul, zise el.

Era un ajutor de vistier care se credea poet.

— Verde cât vezi cu ochii, răspunse neguțătorul. Primăvara verdele crud îți rănește privirea și plouă aproape în fiecare zi.

Parveez a oftat din nou, negreșit cu gândul la atâta apă, și a clipit des, ca o femeie. Dar cred ca olandezul n-a băgat de seamă.

— Vacile noastre se îndestulează din iarba verde și bogată și din laptele lor se face brânza cea mai grasă. Avem lalele galbene și roșii, care nu cresc dacă nu au multă apă. Suntem un popor născut pe ape și pe ape navigăm. E o vorbă pe la noi: „Niciodată nu sta cu spatele către mare”. Mereu găsim o cale s-o îmblânzim.

— Aveți ochii albaștri, zise Parveez. Ca apa.

Am chicotit încetișor. Bănuiam că Parveez vrea să plece cu omul acesta, poate ca tovarăș de călătorie care să-și găsească inspirația pe tărâmurile străine.

Olandezul a zâmbit.

— Până și casele noastre sunt pe apă. Casa mea e construită pe unul din canalele care străbat orașul. Din cauza umezelii, oamenilor le place să-și pună covoare de ale voastre pe jos, să le țină de cald. Deasupra lor, pun multe lucruri din lemn: pe care stau, la care mănâncă sau pe care se odihnesc noaptea. Nu ne place să stăm pe jos pentru că e frig și rece.

— Aici nu e nevoie de așa ceva, zise Gostaham. Pământul e uscat și bun de stat.

— De unde luați atâta lemn? îl întreabă Parveez pe neguțător, plin de uimire. În ținutul dumitale pare a fi ca-n paradis.

— Țara e împânzită de păduri dese. Poți tăia mai mult decât ar putea duce un cal în spate.

— Seamănă cu așezările țărănești din jurul Mării Caspice, cele mai verzi din tot Iranul? întreabă Parveez.

Olandezul râse.

— Ceea ce vouă vă pare a fi verde, pentru noi e maroniu, zise el. Avem de o sută de ori mai mulți

copaci decât găsești aici, chiar și-n cele mai mari deșuri.

Mi-am amintit de chiparosul singuratic din satul meu. Pesemne că oamenii dintr-un ținut atât de bogat ca al olandezului nu suferă niciodată de foame.

Olandezul și-a șters sudoarea de pe frunte și a băut ultima înghițitură de șerbet. Gostaham și Parveez beau ceai fierbinte, care avea să-i răcorească mai repede, dar olandezul, pare-se, nu știa acest lucru.

— Cu atâta apă, trebuie că aveți o mulțime de hamame, zise Parveez. Parcă văd întinderi nesfârșite de apă, cu fântâni și cascade izvorând de sus de tot. Trebuie că sunteți cel mai curat popor de pe pământ.

Străinul a tăcut o clipă.

— Ei bine, nu. Nu avem hamame.

Parveez părea surprins.

— Și atunci cum vă curățați?

— Femeile noastre încălzesc un vas cu apă la zile mari, dar nu ne îmbăiem niciodată iarna, când e frig.

Fața lui Parveez s-a schimonosit, semn că nu-i venea a crede, și chiar și mie mi s-a făcut greață, ca atunci când trebuia să golesc oalele de noapte.

— Toată iarna — fără o baie? .

— Și toată toamna și primăvara. De obicei ne îmbăiem la începutul verii, zise neguțătorul, fără sfială.

M-am gândit la cercurile de sub brațele lui. Fără o baie, avea să asude o dată și încă o dată în hainele acelea până când vor ajunge să duhnească asemenea câmpurilor de bălegar. Mă bucuram că nu stăteam lângă el. În cameră s-a așternut tăcerea pentru o clipă. Olandezul

s-a scărpinat în cap și fulgi mici, albi i s-au așezat pe umeri.

— O să duc dorul băilor voastre când mă întorc acasă, recunosc eu. Iranul este cel mai pur ținut, băile sunt tărâmul promis al purificării, iar apa de trandafir este parfumul paradisului!

Vorbea măiestrit în persană și mi-am dat seama că Gostaham și Parveez erau încântați de laudele lui demne de un poet.

Un servitor le-a adus tăvi cu mâncare și le-a așezat dinaintea oaspetelui.

— O, dar nu trebuia să vă osteniți atât de mult, zise olandezul. Nu voiam decât să întreb dacă putem face negoț împreună.

Gostaham a tresărit, încercând să nu-și arate furia față de o asemenea necuviință. Cu privirea în pământ, a spus:

— Te rog, prietene, mănâncă. Nu te putem lăsa să pleci cu burta goală.

Olandezul abia a înghițit câteva îmbucături, fără să ascundă faptul că se simțea silit. Eram uluită de cât de necioplit putea să fie. Părea un animal care nu e în stare să se comporte cu buna-cuviință a unui om normal.

În colțul meu era foarte cald, dar pesemne că Gostaham voia să aștept și să aud ceea ce dorea olandezul. Când acesta a terminat de mâncat, l-a poftit să-i spună de ce ne onorează cu această vizită.

— Am nevoie de o pereche de covoare pentru unul dintre proprietarii Companiei Olandeze a Indiilor de Est, răspunse acesta. Trebuie să poarte blazonul familiei lui

și să fie făcut cu cea mai scumpă mătase și din cea mai fină țesătură.

Gostaham l-a întrebat despre mărime, culori și țesătură și i-a propus un preț atât de mare, încât am rămas fără suflare. Olandezul avea un aer abătut. Cei doi au început să se târguiască, dar, pentru că nici unul nu dădea înapoi, Gostaham i-a cerut lui Samad să aducă niște cafea și dulciuri, iar apoi a schimbat vorba.

— Din câte văd, Compania Indiilor de Est pătrunde în toate colțurile lumii, zise Gostaham. Care mai sunt veștile de prin Lumea Nouă?

— S-a născut și o soră, Compania Indiilor de Vest, răspunse olandezul. Face negoț cu blănuri și are să crească. Tot ei încearcă să cumpere o insulă mare de la sălbatici, ca să-și înlesnească treaba.

— Chiar așa? făcu Gostaham, schițând un zâmbet șiret.

Știam că nu va lăsa la preț în fața olandezului acum că știa cât de bine le mergea mai marilor lui. Atunci m-am întors la război. Nu după mult timp, Samad a apărut și mi-a spus să mă acopăr repede; mi-am luat *chador*-ul din cameră, m-am înfășurat în el și am luat-o de la capăt cu țesutul. După câteva clipe, Gostaham l-a condus pe olandez în curte. O spionam pe Gordiyeh, care stătea în bucătărie, de unde putea să asculte fără să se facă văzută.

— Fata aceasta face parte din familia mea, îi spuse Gostaham olandezului. Se pricepe la țesut și desenat. A lucrat singură la covorul din război.

O minciună, desigur.

— Văd că toți cei din familie aveți darul acesta, zise olandezul, binevoitor. Covorul e de vânzare?

— Da, de îndată ce va fi terminat, spuse Gostaham.

— E foarte frumos, zise olandezul. Îți zburdă degetele cu o așa repeziciune că abia pot să le urmăresc.

Mi-au plăcut cuvintele lui. În ultimele luni lucram din ce în ce mai iute, pentru că Gostaham îmi arătase cum să câștig timp la fiecare nod.

— Bărbate, strigă Gordiyeh din bucătărie, unde rămase nevăzută. De ce nu-i faci acest covor cadou cinsti-
tului oaspete olandez? Așa poate se va învoi să ne plătească
prețul celorlalte două.

Am înghețat.

— Acum mai vii de acasă! sări olandezul care înțe-
lesese, fără îndoială, că-i va putea cere mai marelui său
banii pe două covoare în timp ce pe cel de-al treilea îl
va păstra pentru el. Să batem palma!

Speram că Gostaham se va împotrivi, dar el nu zise
nimic. Bărbații s-au întors în camera mare pentru ca Par-
veez să pună înțelegerea pe hârtie.

Am rămas în fața războiului, prea uluită ca să-mi
pot continua lucrul. După plecarea olandezului, mi s-a
părut că-i aud pe Gostaham și pe Gordiyeh cum se ceartă
la intrarea în casă. Gordiyeh spunea că, oricum, olan-
dezul avea să plătească de două ori prețul pe care l-ar fi
obținut în Iran pentru covorul comandat. Gostaham vor-
bea prea încet ca să-l aud. Se poate să fi crezut că soția
lui greșise, dar mie, una, nu mi-a spus nimic. Cum ar
fi putut? O iubea prea mult ca s-o supere.

Gordiyeh a ieșit în curte și a spus:

— Îmi pare rău că a trebuit să fac asta, dar eram sigură că olandezul n-o să reziste la o asemenea propunere. Și știi doar câtă nevoie avem de banii ăștia.

Nu mi se păruse niciodată că familia ar duce lipsă de bani, cel puțin nu în felul în care duceam eu și mama. Dar, în afară de asta, mai era vorba de cinste.

— Gostaham mi-a promis că vom putea vinde covorul și că banii ne vor rămâne nouă după ce vom plăti lâna, am zis eu.

Gordiyeh a ridicat din umeri.

— Oricum poți să faci alt covor, zise ea într-o doară, de parcă munca mea nu ar fi contat.

Ajunsesem la capătul răbdării. M-am dus în cămăruța noastră și am rămas acolo toată ziua. Când mama a aflat cele întâmplate, a blestemat-o atât de aprig pe Gordiyeh încât am crezut că aceasta o să fie răpusă pe loc. Dar nu i-a spus nimic în față, căci Gordiyeh avea limba ascuțită și nu se știa ce cale de răzbunare va găsi.

Bănuiam că tot steaua cu coadă e de vină. Se dusese vestea despre răul pe care-l aducea și despre neorânduiala pe care o stârnea prin cutremure și purtări nebunești. Ali-Asghar ne povestise despre un grăjdar de la curtea Șahului care a fost înjunghiat de un tovarăș de-al său pe care îl invitase la masa lui și care îl pizmuia pentru că e de rang mai mare. Nu îndrăzneau s-o spun, dar mă întrebam dacă faptele lui Gordiyeh nu puteau fi puse pe seama aceleiași surse a răului.

ÎN SEARA ACEEA am fost atât de mânioasă încât n-am putut închide un ochi, iar a doua zi a fost mai obositoare

ca de obicei. Am spălat rufele cu servitoarele, am scos apă din fântână și am bătut hainele cu toată forța, apoi le-am stors și le-am întins la soare, să se usuce. După aceea a trebuit să curăț un munte de cartofi pentru Cook și să aleg toată dracila uscată pe care urma s-o folosească la mâncare. Gordiyeh mi-a spus să lucrez mai repede pentru că urma să se umple casa de oaspeți în acea zi. Sentimentul că nu eram decât o servitoare era acum covârșitor.

Când am terminat treaba la bucătărie, am împletit la covor până când mi-a înțepenit gâtul și nu-mi mai simțeam picioarele sub mine, căci voiam, mai presus de orice, să-l termin și să mă apuc, în sfârșit, să lucrez ceva pentru mine. N-am apucat să mă odihnesc nici o clipă și, înainte să-mi termin treburile gospodărești de după-amiază, Fereydoon m-a chemat, pe neașteptate. De obicei, trimitea o scrisoare dimineața sau cu o zi înainte, ca să am timp să mă pregătesc. Frântă de oboseală, trebuia să mă grăbesc să ajung la el acasă, ca să fiu gata să-l întâlnesc, deși era ultimul lucru pe care mi-l doream în acea zi.

După-amiaza târziu, goneam pe străzile golite de arșiță. Un nor de praf părea să plutească în aer și chiar și albastrul Moscheii de Vineri părea să fi pălit din cauza căldurii. Am ajuns la casa lui Fereydoon înfierbântată, însetată și obosită, dar femeile nu mi-au dat pace nici o clipă. Mi-au smuls păr din sprâncene până mi-au dat lacrimile și l-au îndepărtat pe cel de pe picioare, provocându-mi dureri și mai mari. Când au terminat cu mine, abia dacă am băgat de seamă că Fereydoon pusese să-mi

fie adusă o tunică nouă, dintr-o mătase albastră ca Râul Etern, cu o cămașă de un portocaliu strălucitor pe dedesubt, și cu atât mai puțin că-mi prinseseră în păr fâșii din același material, pe care erau brodate păsări aurii. Nici nu m-am privit în oglinda de metal. După ce femeile m-au condus în camera în care îl așteptam pe Fereydoon am încercat să stau trează, dar așipisem deja când l-am auzit la ușă.

Fusesem cu Fereydoon de nenumărate ori, însă pentru mine lucrurile nu se schimbaseră deloc în bine în dormitor. Deși regretam din adâncul sufletului, măcar nu mă mai îngrijoram că nu-i sunt pe plac. Fereydoon părea că se bucură din plin de toate, fie acestea mâncare, vin, tutun sau trupul meu.

Fereydoon s-a năpustit în cameră în seara aceea ca purtat de un vânt puternic. Cu forțe îndoite, m-a tras în brațele lui și mi-a spus:

— N-am putut să aștept până mâine și te-am chemat pe loc. Am dormit toată după-amiaza ca să pot sta treaz, cu tine, până când lumina va goni întunericul.

Am încercat să zâmbesc. Deși nu voiam decât să mă odihnesc, acum trebuia să fiu plină de viață până în zori. Când a sosit masa de seară, m-a hrănit cu bucăți de carne fragedă de miel și pui. Am mâncat puțin, ca să nu fiu și mai adormită. De aceea l-am și refuzat când mi-a dat să beau vin cu lapte. Dezamăgit, și-a turnat un pahar pentru el.

După ce servitorii au luat vasele și au plecat, Fereydoon mi-a cerut să-i arăt veșmintele cele noi. M-am ridicat în picioare și m-am răsucit, poalele hainei s-au deschis

larg, iar colțurile lor portocalii luceau în aer și-mi înfășurau chipul și trupul.

— Dulce copilă a sudului! zise Fereydoon, ridicându-se lângă mine și prinzându-mă de mijloc. În trupul tău e arcuirea lunii.

Și-a ridicat mâinile și mi-a atins chipul, mângâindu-mi sprâncenele cu vârfurile degetelor, făcându-mă să mă bucur că femeile le dăduseră formă, iar apoi zise:

— Luni noi.

Apoi, coborând cu mâinile peste sânii mei, a zâmbit și mi-a spus:

— Luni crescătoare.

În sfârșit m-a apucat cu mâinile de fund:

— Luni pline.

Am râs la asemenea cuvinte de laudă, o schimbare bine-venită față de restul vieții mele de zi cu zi. Fereydoon îmi arăta că, deși nu aveam pielea albă, rotunjimile de sub hainele mele puteau să înfierbânte un bărbat, chiar unul de rang înalt și trecut prin viață, ca el. Am simțit ceva diferit și în felul lui de a fi, mai multă tandrețe ca până atunci. Nu-mi venea a crede că eu îl făcusem să se schimbe. Pesemne că obținuse un preț bun pe o iapă arabă și voia să sărbătorească avându-mă în patul lui.

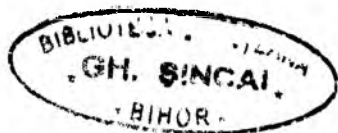
Fereydoon și-a făcut palmele căuș pe pântecul meu și le-a strecurat mai jos, ținându-le acolo.

— Dar asta e desfătarea mea cea mai mare — să văd movilița aceasta rotundă răsărind din trupul tău și ridicându-se deasupra pântecului ca luna deasupra pământului.

Fereydoon m-a dezbrăcat și și-a lepădat și el veșmintele, iar apoi, câteva clipe, a continuat să-și treacă palmele peste lunile trupului meu. Era nespus de plăcută această joacă a lui cu mine, iar pielea mi se încălzea sub atingerea lui. Cuprinsă de fierbințeală și dorință, tânjeam după mai mult. Însă, cu mare grabă, Fereydoon și-a vârât coapsele între ale mele, mi-a despărțit picioarele cu coatele și a început să trudească pentru a-și sădi sămânța. Am închis ochii și am gâfâit ușor, știind că asta îl stârnea și mai tare, și șoldurile mele i-au urmat mișcările. Poate că în noaptea asta termină repede, mă gândeam eu, închipuindu-mi cu câtă plăcere aș fi închis ochii și m-aș fi lăsat furată de somn. Parcă aveam mâini și picioare de plumb, greutăți asemenea celor pe care le ridicau atleții din Casa Puterilor. Pare-mi-se că am și ațipit o clipă, căci nu m-am mai mișcat deloc. Sărind ca arșă din somn, am început imediat să-mi împing cu putere șoldurile, în ritm cu cele ale lui Fereydoon și m-am uitat pe furiș la chipul lui. Cu ochii închiși, părea prins de ceva anume. Un firicel de sudoare i se prelingea pe tâmplă. Am închis ochii și mi-am văzut de treabă. A trecut o veșnicie până s-a oprit și s-a lăsat peste mine, parcă ajuns la capătul puterilor. Nu m-am mișcat, sperând că se terminase.

— Ridică-ți brațele, îmi porunci el.

L-am ascultat și mi-am ridicat mâinile deasupra capului. Mi-a mușcat sâni și a început din nou să-și miște șoldurile, iar eu m-am obligat să fiu atentă la ce aveam de făcut. Am ținut-o așa o vreme, dar Fereydoon nu

reuşea să-şi împlinească momentul de extaz. A oftat — un suier scurt, de neputinţă — şi s-a oprit din nou.

— Apucă-mă cu mâinile de spate — hai, apucă-mă! zise el, cu vocea plină de dorinţă.

L-am cuprins uşor cu braţele, în timp ce mişcările lui au căpătat iuţeala deznădejdiei. Mă uscasem şi mă durea între picioare şi nu-mi doream decât să termine odată. Împreunarea aceasta durase mai mult ca niciodată. Am tras din nou cu ochiul spre chipul lui Fereydoon şi m-am speriat pentru că-mi amintea de un bărbat şi de măgarul lui pe care îi văzusem mai devreme, la moară. Se tot învârteau, unul lângă altul, împingând piatra grea care sfarmă grânele, năuciţi de aceeaşi mişcare făcută iar şi iar.

Oare Fereydoon se plictisise deja de mine? Stăteam nemişcată în braţele lui, neştiind ce să fac. Nu se mai întâmpla nimic, aşa că Fereydoon a ieşit din mine şi s-a întins pe spate, ținându-şi tavanul cu privirea. Din colţul ochiului, am privit cu uimire partea învârtoşată dintre coapsele lui, asemenea parului pe care se ridică un cort, la fel ca în prima noastră noapte împreună. Dar în privirea lui era o tristeţe adâncă, necuprinsă ca şi cerul albastru. Pierdusem şirul minutelor trecute, când am auzit pasul trecătorilor în noapte.

— Întoarce-te pe o parte, spuse Fereydoon, în cele din urmă, fără tragere de inimă.

M-am supus şi m-am întors imediat cu spatele către el, cu picioarele lipite, întrebându-mă ce avea să se întâmple după aceea. A oftat din nou şi mi-a ridicat piciorul drept cu mâna, îndoindu-mi genunchiul astfel încât să se odihnească pe şoldul lui drept. Dar simţeam deja

uscăciunea deșertului în mine și, când a încercat să se vâre înăuntrul meu, n-a mai reușit. Somnul îmi dădea iar târcoale, cu vraja-i dulce și copleșitoare.

Fereydoon s-a smuls de lângă mine și s-a lăsat pe spate. Mi-a apucat mâna și mi-a pus-o între picioarele lui, arătându-mi cum să o mișc în sus și în jos.

— Mai repede, zise la început.

Apoi:

— Nu așa de tare.

Iar mai târziu:

— Sus, aproape de cap.

Și, în cele din urmă:

— Las-o baltă!

S-a întors cu spatele la mine. Am auzit sunetul pielii lovindu-se de piele, care s-a întezit pe măsură ce mâna lui se mișca mai iute. Curând, a început să gâfâie de plăcere și, câteva clipe mai târziu, a gemut și a vărsat câteva picături în palmă. Nu-l mai văzusem făcând așa ceva. De ce nu-și găsea plăcerea lângă mine? Doar făcusem tot ce-mi ceruse.

Depart de trupul lui Fereydoon, am început să tremur, dar el nu s-a clintit. M-am înfășurat în așternuturi, însingurată. Imediat, l-am auzit sforăind încet, ca un copil. Eram la capătul puterilor, dar somnul nu se îndura să mă aline. Am rămas trează multă vreme, încercând să înțeleg ce greșisem. Știam că ar fi trebuit să mă prefac că apropierea lui Fereydoon era o încântare fără margini. Dar eram peste măsură de obosită și a-i da plăcere nu mi se părea decât o altă corvoadă la care eram supusă. Eram stoarsă de vlagă și sătulă. Ultimul lucru

pe care l-am auzit înainte să adorm a fost răgetul măgarilor mânăți la piață de stăpânii lor. Era cea mai sfâșietoare tânguire pe care o auzisem vreodată.

Când am deschis ochii, a doua zi de dimineață, Fereydoon nu mai era lângă mine. Pentru prima dată, plecase fără să-și ia rămas-bun. Camera părea pustie și lipsită de strălucire în absența lui. Mi-am pus hainele și am zbughit-o către acasă.

ÎN DUPĂ-AMIAZA ACEEA, după ce mi-am terminat treburile, am ieșit din casa lui Gostaham și am pornit-o spre cea a lui Naheed. Mai mult ca niciodată, aveam nevoie de o prietenă. Tare aș fi vrut să-mi descarc sufletul și să-i ascult sfatul, dar știam că nu-i pot dezvălui taina mea. Ar fi fost de ajuns să-i spună lui Homa un cuvânt în plus într-o după-amiază, la hamam, și povestea mea ar fi făcut ocolul întregii cetăți până la lăsarea serii. Dacă Fereydoon nu mai voia să-i fiu nevastă după cele trei luni — iar acum promisem dovada că e nemulțumit — era mai bine să las căsătoria să se stingă repede.

Pe drum către cele Patru Grădini, soarele mă săgeta în moalele capului și simțeam pământul cum mă arde prin pantofii subțiri. Lumina puternică îmi rănea privirea chiar și prin *picheh*. Până și apa râului arunca scânteii orbitoare în arșiță. Pe undeva se făcea kebab de ficat, iar mirosul greșos al mâncării părea că nu mai iese din *picheh*. Mi se făcea silă numai la gândul că cineva ar fi putut mânca pe căldura aceea. Mațele îmi chiorăiau. M-am oprit și m-am aplecat, dând să vărs, fără să am ce.

Naheed m-a dus în camerele ei și le-a cerut servitorilor să ne aducă pe loc șerbet de lămâie.

— Nu mai poți de zăduf, nu-i așa? întrebă ea.

După ce m-am răcorit și servitorii nu ne mai puteau auzi, Naheed a scos ultima scrisoare pe care o primise din eșarfa pe care o purta în jurul șoldurilor, unde era ascunsă.

— N-o să-ți vină să crezi, zise ea. Ia ascultă ce-mi scrie.

Lumina sufletului meu, în aste luni am ajuns să te cunosc mai bine decât pe oricare altă femeie, în afară de cele cu care mă înrudesc. Dumnezeu ne-a binecuvântat cu darul cuvântului și al condeiului, dar n-am crezut că o femeie le poate folosi pe amândouă cu atâta iscusință. Alef-urile tale seamănă cu chiparoșii, drepte și înalte; beh-urile, cu al lor gingaș punct la poale, aduc cu semnele de frumusețe de pe chipul iubitei. Sunt sclavul lor; cu fiecare literă pe care o scrii, inima mea e prinsă și mai mult în mreje. Atât de tare e strânsoarea vorbelor tale, că-mi pare a le citi chiar pe chipul tău — zărit numai o dată, ce păcat, dar a fost de ajuns pentru ca frumusețea ta să mă urmărească o viață întreagă. Pletele care-ți mângâie chipul sunt asemenea slovei jîm, cu valul lor nepăsător la suferințele inimii pe care o inundă. Gura ta, un trandafir abia îmbobocit, dar care te săgeată cu roșul său aprins, e mică și neprețuită, asemenea lui mim. Dar, mai presus de toate, când te visez, îți văd ochii de smarald, dragi și plini de încântare, asemenea lui saad. Aș vrea să-ți sorb fiecare cuvânt. Pune capăt acestor chinuri!

Spune că-mi vei fi soață, că vom fi unul lângă altul clipă de clipă, zi și noapte, și-ți făgăduiesc să te preamăresc până când ultima slovă a vieții noastre va fi fost scrisă.

Când Naheed a terminat de citit, din ochii ei au izvorât lacrimi pe care le-a lăsat să curgă în voie. Vedeam, pentru prima oară, cum e când o femeie se îndrăgostește și tare aș fi vrut să simt la fel de curat ca și ea.

— Vai, vai! am zis eu. Ce nestemată și ce prinț!

Dar cu fiecare cuvânt în inima mea se vărsau aceleași lacrimi pe care Naheed putea să le arate în voie. Nimeni nu mă iubea așa cum o iubea Iskandar pe ea. Nu învățasem cum să-l fac pe Fereydoon să-și simtă sufletul sfâșiat de dragoste și patimă, iar durerea mea trebuia să rămână neștiută. Nu puteam nici măcar să-i împărtășesc lui Naheed suferințele mele și să mă bucur de bună-tatea și alinarea pe care știam că mi le-ar fi dăruit cu mărinimie. Acela era oful meu cel mare.

— Da, Iskandar mă iubește, zise Naheed, simțind dulceața acestor cuvinte. Iar inima mea e de mult a lui. Tot ce vreau e să-i fiu alături și să-i aud cuvintele dulci, de dragoste.

Aflasem mai multe despre bărbați și despre femei și nu credeam că șoaptele jucătorului de polo aveau să fie numai despre dragoste.

— *Inshallah*, nu te va iubi doar cu vorba, ci și cu trupul, mi-a scăpat mie.

Privirea lui Naheed păru că se limpezește pentru o clipă.

— Ce cuvinte sunt astea, zise ea. Ce tot spui acolo?

N-ar fi trebuit să spun nimic, dar era prea târziu. Mi-am amintit imediat de cele auzite în sat.

— La mine acasă, după ce prietena mea, Goli, s-a măritat, mi-a spus că bărbatul ei ține morțiș s-o aibă noaptea, am zis eu.

— A, despre asta era vorba! zise Naheed, cu o privire plină de dispreț. Va face ce va crede de cuviință — va fi datul lui când îi voi fi soție.

Am luat o înghițitură de cafea.

— Nu ți-e teamă, chiar deloc?

— De ce mi-ar fi? Nu vreau decât să mă strângă în brațe și să-mi șoptească la ureche cuvintele mieroase pe care mi le scrie. Asta îmi va fi de ajuns.

Cele petrecute în ultimele luni mă învățaseră că erau lucruri care trebuiau să meargă între un bărbat și o femeie pe întuneric și care nu aveau nimic de a face cu cuvintele. Oare pentru Naheed și Iskandar lucrurile vor sta altfel pentru că ei se iubesc?

— Vom fi ca Șirin și Khosrau¹, uniți, în cele din urmă, pentru a fi cei mai fericiți iubiți! zise Naheed cu inima săltând de bucurie.

Mie îmi părea a fi o femeie prinsă într-un vis frumos. Am zâmbit.

¹ *Khosrau și Șirin*, poem de inspirație etico-religioasă al poetului persan Nezamî din Gandja (1141-1209). Subiectul poemului: Șirin, prințesa Armeniei, se îndrăgostește de Khosrau, regele Persiei, dar, în urma trădării acestuia, are o relație cu sculptorul și arhitectul Farhad, pe care Khosrau îl trimite în exil și se căsătorește în cele din urmă cu Șirin (n. red.).

— Iskandar nu te-a văzut pe când te scăldai goală, într-un râu, dar cred că acea clipă în care ți-a zărit chipul l-a prins la fel de tare în mreje ca pe Khosrau la vederea trupului fără veșminte al lui Șirin.

— Știam că-l pot vrăji! Știam! zise Naheed.

Dar cu cât mă gândeam mai mult, cu atât povestea lui Naheed și a lui Iskandar îmi amintea de cea a lui Leyla și a lui Mecnun², care se iubiseră fără a se fi bucurat unul de celălalt. Ce știau unul despre celălalt? Mecnun se surghiunise în sălbăticie, scriind versuri despre Leyla, versuri purtate mai departe de buzele fiecărui beduin. Încredințați că băiatul e nebun, părinții lui Leyla au ținut-o închisă. Cei doi și-au dus dorul până în mormânt, dar ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi fost uniți? Dacă ar fi orbecăit prin întuneric și Leyla ar fi trebuit să asculte sunetul pielii lovindu-se de piele? Naheed nu avea de unde să știe dacă va trăi în paradis alături de iubitul ei până nu împărțeau același așternut.

Știam că trebuie să nu mă mai las purtată de gânduri și să încerc s-o ajut pe Naheed să-și ducă la capăt planul.

— Cum ai să faci să-i convingi pe părinții tăi să fie de acord cu căsătoria? am întrebat eu.

Un zâmbet șiret i-a luminat fața lui Naheed și m-am bucurat s-o văd pusă iar pe urzit.

² *Leyla și Mecnun* (în persană *Leyli și Madjnun*) este o poveste de dragoste clasică din Orientul Mijlociu care are mai multe versiuni. Ideea de bază este că tânărul Qays ibn al-Mullawah se îndrăgostește de Leyla și înnebunește atunci când tatăl fetei nu se învoiește să i-o dea de nevastă. De atunci, băiatul primește numele de *Madjnun Leyli*, care înseamnă „cel înnebunit de Leyla” (n. tr.).

— Iskandar mi-a scris că mama și surorile lui fac întotdeauna baie în hamamul lui Homa, în prima zi a săptămânii. Le-a spus să înceapă să-i caute o fată frumoasă cu care să se căsătorească și le-a descris pe cineva care îmi seamănă leit.

— Bine gândit, am zis eu.

— Tare-aș vrea să am și eu rotunjimile tale, care ți-au adus laudele lui Homa, în hamam. Am încercat să mă-nânc mai mult, dar în zadar.

M-am aprins pe loc.

— Naheed-*joon*, ești cea mai frumoasă fată pe care am văzut-o. Sunt sigură că vor vrea să știe cine ești!

Naheed a zâmbit, încrezătoare până la urmă în frumusețea ei.

— O să încerc să le atrag atenția. Dacă mă plac și dacă părinții lor mă pețesc de la ai mei, familia mea nu va ști niciodată că eu și Iskandar ne-am scris pe ascuns în tot acest timp.

— Și familia lui — crezi că alor tăi le va plăcea?

Naheed făcu pe viteaza.

— Tatăl lui are grijă de caii unui guvernator din nord, zise ea.

Eram uimită că venea dintr-o familie atât de umilă.

— Dar părinții tăi nu vor ține morțiș să fie un om bogat?

— De ce ar face-o? Nu am eu bani pentru amândoi?

— Dar Naheed..., am zis eu.

Și-a ferit privirea și nu m-a mai lăsat inima să-mi duc vorba la capăt.

— Domnul să-ți îndeplinească tot ce-ți dorești!

M-am rugat din adâncul inimii pentru fericirea ei, dar mă simțeam mai bătrână decât ea și chiar mai înțeleaptă. În timp ce Naheed lăuda binecuvântarea iubirii de la depărtare, eu mă zbăteam în mlaștina căsătoriei neîmplinite. Și deși venisem cu gândul să-i spun ce am pe suflet, începeam să înțeleg că nu avea nici un rost. Era prinsă în visele pe care le urzise, mult mai frumoase decât adevărul pe care îl aflasem eu despre măritiș.

Naheed m-a cuprins în brațe și și-a lipit obrazul de al meu. Simțeam mirosul dulce de mosc cu care își parfuma hainele.

— Dacă nu mi-aș putea descărca inima în fața ta, sunt sigură că aș muri, zise ea. Mulțumesc că ești o prietenă așa credincioasă.

Dragostea pe care mi-o arăta mă făcea să mă simt bine, căci de când fusesem prinse cu jocul de polo, un fior îmi străbătea inima. Am îmbrățișat-o la rândul meu, dar apoi m-am ridicat singură.

— O vreme, i-am mărturisit eu, am crezut că voi ai să fim prietene doar ca să te însoțească cineva la jocurile de polo.

Doi bujori au apărut pe obrajii lui Naheed, care și-a întors privirea.

— Poate că așa a fost la început, recunosc eu, dar nu și acum. Ești cea mai bună prietenă, cea mai sinceră, cea mai adevărată. O să-ți fiu mereu recunoscătoare pentru că ai luat asupra ta vina. Dacă nu erai tu, dragostea mea pentru Iskandar ar fi fost descoperită și distrusă.

— N-a fost mare lucru, am îngăimat eu, roșind.

Ochii lui Naheed luceau, plini de fericire.

— Sper ca noi două să ne împărtășim tainele și inimile de-a pururi, zise ea.

— Și eu sper, am zis eu.

În inimă mi-a încolțit bucuria, deși melancolia i-a luat numaidecât locul, căci tânjeam să mă încredințez și eu ei, așa cum făcea și ea cu mine. Dar nu-mi părea rău că luasem asupra mea vina, acum că-mi destăinuise cât de mult însemnase pentru ea. Dragostea lui Naheed pentru Iskandar o înmuiase, ca și dragostea lui Leyla pentru Mecnun.

La început nu era, iar apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu, nu era nimeni.

Când mama lui Leyla i-a povestit fetei despre bărbatul cu care avea să se mărite, n-a primit drept răspuns nici furie și nici lacrimi. Cu capul în pământ, Leyla a răspuns, supusă:

— Voi face întocmai cum îmi poruncești, mamă.

Ce mai conta? Părinții lui Leyla aleseseră un bărbat bogat dintr-un trib de beduini respectat. În ziua nunții, familiile au ridicat corturi înalte și negre în deșert. Înăuntrul lor au așezat covoare moi, vase cu fructe și vase cu tămâie sfârâitoare, precum și lămpi cu gaz. Leyla purta o rochie roșie brodată cu fir de argint și pantofi argintii. La gât avea lanțuri delicate de argint, cu pietre de calcedonie pe care erau încrustate versete din sfântul Coran.

Când soțul său a salutat-o pentru prima dată, Leyla a rămas nepăsătoare. Bărbatul i-a zâmbit, dezgolindu-și dintele lipsă. În timp ce-și rosteau jurămintele, Leyla nu putea să se gândească decât la cel pe care îl iubea, Mecnun.

Mecnun era din același trib și se jucaseră împreună în deșert, pe când erau copii. Odată, Mecnun i-a adus un boboc galben din deșert și i l-a pus, sfios, în poală. Chiar și când, la vârsta de zece ani, i s-a dat un vâl și n-a mai avut voie să se joace cu băieții, Leyla nu a încetat să se gândească la el și îl iubea. Din când în când, îl zărea în timp ce-și făcea treburile casei, acoperită din cap până în picioare. Când s-a făcut mare, Mecnun a devenit ditamai flăcăul, chipeș și zvelt, cu tunică și turban albe. Mecnun nu-și putea stăpâni zâmbetul când fata trecea pe lângă ei. Și, deși nu o putea vedea, era sigur că-i frumoasă, lucru pe care tot tribul îl știa, clar ca lumina soarelui.

Când i-a venit vremea de însurat, Mecnun s-a rugat de tatăl său să meargă să o ceară pe Leyla de la părinții ei. Părinții fetei n-au vrut să audă așa ceva din cauza năravurilor străinii ale lui Mecnun. Acesta își petrecea deja zile întregi de unul singur, în deșert. Se întorcea de acolo slab, frânt de oboseală și în zdrențe și nu se întrema decât după mult timp. Așa își căpătase numele Mecnun, care însemna „nebunul”.

— *Ce are fiul tău? întrebă tatăl lui Leyla.*

Tatăl lui Mecnun nu putea răspunde, pentru că nu știa ce-l mâna pe fiul său în deșert sau de ce se întorcea zguduit, de parcă ar fi stat față în față cu Domnul.

După ce părinții lui Leyla l-au refuzat, Mecnun a fugit în deșert și a trăit în singurătate, aproape fără hrană sau apă. Dacă zărea vreo gazelă sau vreun alt animal prins în cursă îl elibera imediat și, curând, dobitoacele au început să se adune lângă sălașul lui și să se așeze în jurul focului lui. Animalele de pradă au ajuns să se împace unul cu altul în preajma lui și-i stăteau toate de pază.

Înconjurat de necuvântătoarele lui, Mecnun a început să ticluiască versuri în care aducea aminte de numele celei care îi era dragă și a cărei frumusețe îi făcea pe trecători să le țină minte și să le răspândească în celelalte așezări de beduini. Când numele lui Leyla a ajuns pe buzele tuturor, părinții ei au hotărât că trecuse de mult vremea când se cădea ca o fată să se mărite. După mintea lor, Mecnun era și mai nebun ca până atunci. Știind că speranța ei de a-l lua de bărbat pe Mecnun era deșartă, Leyla le-a dat ascultare părinților ei și s-a măritat cu cel pe care îl aleseseră ei. Dacă nu era Mecnun, oricare alt bărbat era la fel de bun.

În noaptea nunții, după ospăț, Leyla s-a așezat tăcută pe pat, așteptându-și bărbatul, pe Ibn Salam. Plin de încântarea celui care câștigase un lucru de preț, acesta a venit și i-a oferit o farfurie plină cu cele mai dulci curmale, alese cu grijă din grădinile lui. Leyla a gustat din ele, după obicei, și i-a vorbit cu căldură, ca o adevărată nevestă supusă. Dar când el a dat să-i atingă mâna, Leyla și-a tras-o înapoi. Ceas după ceas, noaptea zbura, dar Ibn Salam n-a îndrăznit să-i atingă buzele cu ale lui sau să-și așeze mâinile arse de soare pe mijlocul ei subțire. În zori, a dormit lângă ea, așa îmbrăcat cum era, iar ea s-a ghemuit lângă el și a furat-o somnul.

Au dus-o așa luni de-a rândul. Leyla îl saluta pe Ibn Salam cu respect, îi pregătea ceaiul și de mâncare, ba chiar îi masa picioarele când era obosit, dar nu l-a lăsat niciodată să se apropie de comoara ei neprihănită. Căci el era un om de rând. Știa să călărească, să vâneze cu șoimul, iar din rodul grădinilor lui puteau trăi cu toții fără griji. Dar nu făcuse niciodată versuri, ca Mecnun, și nici nu-i umpluse inima de dor lui Leyla. Aceasta îl respecta și chiar îl admira, dar nu-l dorea cu nici un chip.

În ciuda răcelii lui Leyla, Ibn Salam se îndrăgostea din ce în ce mai mult de ea. Îi plăcea chipul ei ca luna, mijlocul ei mlădiu, gingășia cu care păsea și râdea. Dintre toți bărbații, el cucerise perla tribului. Dar rana lui se adâncea căci fata nu se învoia să-și deschidă sufletul. O dată, s-a gândit chiar s-o facă a lui cu forța. La urma urmelor, era a lui deja. Dar la ce bun? Leyla trebuia să i se dăruiască singură sau deloc. S-a hotărât să aștepte, sperând că într-o zi fata are să-și calce pe inimă, iar speranța aceasta era mai puternică cu fiecare zi. În timp ce inima ei era ferecată, ca o scoică, a lui ar fi putut cuprinde nesfârșirea mării. Nici un alt bărbat nu-și iubea sau prețuia nevasta mai mult ca el.

Lunile s-au făcut ani și, cum rămăsese neatinsă, Leyla a început să se îndoiască de hotărârea ei. Toate prietenele ei se măritaseră și aveau copii. Ea însă nu știa nimic despre cum e să fii un bărbat sau un copil în brațe. Oare nu merita să aibă o viață la fel ca a celorlalți? Oare ea, frumoasa tribului, nu trebuia să i se ofere bărbatului său, sperând că, într-o bună zi, dragostea ei va înflori pe măsura celei pe care el o simțea pentru el?

După câteva zile, în piață, fata a auzit de pe buzele unui bătrân un cânt nou despre dragostea lui Mecnun pentru Leyla:

Dulce-i durerea ce-n talpa mea sălășlui,
Ce-nvie a mea iubire-n amintiri,
Străpungă-mi pasul spinii lui Leyla,
Iar nu grădina neștiută, cea de trandafiri.

Lui Leyla i s-a tăiat răsuflarea.

— Unde e? îl întrebă ea pe bărbat, știind că Mecnun trebuie să fie pe aproape.

— S-a întors, răspunse bărbatul. Și pe tine te caută.

— Iar eu pe el, răspunse el. Spune-i să vină în seara asta, în păduricea de palmieri.

Trebuia să-și pună la încercare dragostea, să vadă dacă-și păstrase puritatea și puterea.

Leyla i-a spus bărbatului ei că merge în cortul mamei sale, să bea ceai. A ajuns la pâlcul de palmieri, înfășurată în vâluri, după lăsarea serii. Mecnun stătea pe jos, în lumina lunii, purtând doar o cârpă în jurul șalelor. Părea mai înalt și mai slab, căci se împușinase la trup; coastele îi împungeau pielea. Părea un om al sălbăticiiei acum, gol în fața lui Dumnezeu și a cerului.

— În sfârșit, iubirea mea! strigă el.

— În sfârșit! spuse și ea, ca un ecou.

Nici nu mai știa câți ani trecuseră de când îl văzuse ultima oară.

— Leyla mea! Părul ți-e negru ca noaptea; ochii, adânci și frumoși ca ai gazelei. Te voi iubi mereu.

— Și eu pe tine, viața mea!

Leyla se așeză chiar lângă cercul de lumină în care ședea Mecnun.

— Dar acum nu-ți mai pot da crezare, adăugă Mecnun, cu mâhnire în ochi. De ce m-ai trădat?

— Eu te-am trădat? răspunse ea, dându-se înapoi uimită.

— Ai un bărbat! zise el, cutremurându-se, deși nu se lăsase încă răcoarea nopții. Cum să cred că încă mă mai iubești?

— Mi-e bărbat doar cu numele, răspunse ea. În toți anii aceștia, aș fi putut să fiu a lui de mii de ori, dar cetatea mea a fost de nepătruns.

— Pentru mine, zise el, cu privirea plină de bucurie.

— Pentru tine, spuse și ea. El nu e decât umbra ta.

Leyla și-a strâns veșmintele pe lângă corp, temându-se parcă, de priviri iscoditoare.

— *Dar, ca s-o spun pe-a dreptă, am început să mă îndoiesc de viața pe care am ales-o, adăugă ea. Tu ești liber. Te poți duce unde vrei, poți trăi cu animalele tale și scrie versuri. Îți poți cânta durerea; și toți vor duce cântul mai departe. Eu sunt prinsă aici, singură, și nu-i pot spune nimănui oful meu fără să-mi pierd onoarea. Acum spune-mi: cui îi e mai greu să rămână credincios?*

Mecnun a oftat.

— *Ție, iubirea mea. Ție. De aceea, te las din tot sufletul în brațele bărbatului tău dacă vrei să i te dăruiești. Meriți iubirea pe care o primește orice femeie. Cât despre mine, te voi iubi, orice ai face.*

Leyla a tăcut, dusă pe gânduri.

— *Leyla, iubirea mea, sunt sclavul tău. Sărut labele oricărui câine de pripas care trece prin fața casei tale, le sărut cu respect pentru că ți-a stat în preajmă. Pe tine te văd în oglindă, nu pe mine. Nu-mi mai spune pe nume. Spune-mi Leyla, căci asta sunt acum!*

Leyla a simțit cum inima îi înflorește. La ce bun să ai dragostea unui bărbat ca Ibn Salam — la ce bun picioarele lui obosite, mirosul apăsător al tunicii lui după o zi la vânătoare, poveștile spuse și răspuse? Asta era viața ei, în fiecare zi. Dar cum putea să-i promită credință lui Mecnun, sortit să nu fie niciodată al ei?

— *Cum ții aprins focul credinței? Nu te temi de speranțele deșarte și nu te usuci de dorință? Nu-ți vine niciodată să mă părăsești?*

Mecnun a râs.

— *La ce-ar fi bună o dragoste căreia-i pui piedici atât de lesne? Întrebă el. Când eram mai tânăr, am suferit atât de mult*

pentru că părinții tăi nu mi te-au dat, încât am crezut că o să mi se sfâșie inima. Dar cu cât mă gândeam mai mult la tine și cu cât te plângeam mai mult, cu atât dragostea mea se adâncea și se limpezea. Suferința m-a dus până-n adâncul sufletului meu. Pe lângă asta, dragostea de rând e un nimic. Crește și scade și se duce cât ai clipi. Dragostea mea pentru tine are rădăcini adânci și puternice, n-are să moară niciodată. Puține lucruri sunt sigure pe lumea asta, dar dragostea mea e unul dintre ele.

Leyla ar fi vrut să se topească și să se unească cu trupul sfârșit al lui Mecnun, să trăiască alături de el și de animalele lui, în deșert, sub limpezimea desăvârșită a cerului, să-i asculte versurile. Dar viața asta ar fi fost lipsită de onoare, căci toți oamenii buni s-ar fi ferit de ea. Nu putea spera să trăiască alături de el pe pământ.

Și acesta încă nu era lucrul cel mai de preț. Chiar dacă Leyla nu-l putea avea alături pe Mecnun, îi rămânea dragostea pentru el. Simțea cum inima îi crește, mai mare și mai mare, până l-a cuprins din cap până-n picioare. Aceasta era dragostea, și-a spus ea, nu prețul pe care i-l plătea Ibn Salam, zi după zi. Acesta era izvorul lacrimilor ei și al fericirii nebunești care a cuprins-o. A sărit în picioare și și-a deschis brațele către el:

— Iubirea mea, sufletul meu îți aparține, răspunse ea. Ori de câte ori mă voi oglindi într-un ochi de apă, voi vedea chipul tău. Suntem atât de aproape, oriunde ne-am afla.

— Leyla, draga mea, spuse el. Ești sângele care-mi curge în vine. Când îmi sfâșii pielea, mă bucur, căci pot să-ți simt căldura.

Se făcuse târziu și Leyla nu îndrăznea să mai zăbovească. A pornit-o înapoi spre cort, singură, cu inima tresăltându-i de bucurie. Avea să rămână nevasta lui Ibn Salam, dar cu numele. Dragostea ei pentru Mecnun era atât de mare încât îi era de ajuns. De atunci încolo, el a rămas să fie Leyla, iar ea Mecnun.

CAPITOLUL PATRU

A trecut o săptămână și Fereydoon n-a mai dat nici un semn. „Poate că s-a dus în sud, cu treburî”, mă gândeam eu, știind că tatăl lui îl trimitea adesea să vadă armăsari de soi și să le pună preț. Sau poate că s-a dus să-și viziteze părinții ori sora, sau a plecat la o partidă de vânătoare, ca să-și facă pofta. În fiecare seară, îi întrebam pe Gostaham și pe Gordiyeh dacă venise vreo scrisoare pentru mine. La început, nu-mi spuneau decât un simplu nu, dar, pe măsură ce zilele treceau, au început să-mi răspundă la întrebare privindu-mă cu milă. După încă o săptămână, săream ca arsă la fiecare bătaie în ușă și pândeam orice ocazie să mă reped într-acolo.

Deși era furios când ne despărțiserăm, încă speram că va vrea să mă mai țină alte trei luni. Mama și cu mine aveam nevoie de bani. Și, deși nu eram îndrăgostită, cel puțin nu așa cum era Naheed de Iskandar, erau încă taine pe care nădăjduiam să le dezleg. Poate dacă am fi stat mai mult împreună, aș fi învățat să-l

iubesc. Și nu-mi pierdusem nici speranța că mă va lua de soție pentru totdeauna sau că voi rămâne grea.

Sângerasem deja de două ori de când mă măritasem cu Fereydoon. Înainte de fiecare soroc, mama mă urmărise cu grijă, căutând un semn că purtam în pântec un copil. Când sângerarea a început, mama mi-a spus:

— Nu-ți face griji, *azizam*. Poate luna viitoare.

Dar știam că-i părea rău și era îngrijorată că pântecul meu o să prindă rod la fel de greu ca al ei.

La trei luni după căsătorie, mama a pregătit un leac anume care să mă ajute să am un prunc, o fiertură verde, care semăna cu apa stătută, de baltă. Ba mai mult, întotdeauna avea ceva de spus despre ceea ce mâncam sau făceam.

— Lăudat fie Domnul! zise ea într-o zi, când m-a văzut că am dat gata ditamai grămada de *torshi* la masă. Exact asta pofteam și eu când am rămas grea cu tine.

Eram foarte bucuroasă, pentru că și eu îmi doream un copil la fel de mult ca ea. Un copil ne-ar fi adus siguranța unui acoperiș deasupra capului, iar Fereydoon ne-ar fi purtat de grijă tot restul vieții.

În seara aceea, mama a zăbovit mai mult ca de obicei pe acoperiș, ca să citească în stele. Când s-a întors în camera noastră, mi-a spus că pruncul avea să fie băiat, pentru că astrul roșu își începuse urcușul.

— O să fie frumos ca taică-tu, zise ea, bucuroasă cum nu mai fusese de mult timp.

Gordiyeh i-a dat și ea speranță mamei.

— Azi pari mult mai împlinită, îmi zise ea într-o dimineață, cercetându-mi cu luare-aminte fața și pântecul.

Apoi i-a spus mamei:

— Să fii bunică e o bucurie și mai mare decât să fii mamă.

— Nădăjduiesc că-mi voi putea ține nepotul în brațe în curând, răspunse mama.

Dar eu nu mă simțeam altfel decât de obicei. Am început să măsor timpul rămas până la sfârșitul căsătoriei mele și, cu fiecare zi care trecea, nu-mi mai găseam astâmpărul.

ÎNTOOTDEAUNA M-A UIMIT tandrețea care îi unea pe Gordiyeh și pe Gostaham. Îl văzusem pe tata înconjurându-l cu afecțiune pe mama — masându-i picioarele când era obosită sau surprinzându-l cu încălțări noi, de piele, aduse în dar — însă nu mai văzusem un bărbat care să-i dăruiască unei femei atât de multe cât îi dăruia Gostaham lui Gordiyeh. Tot timpul avea ceva pentru ea: prăjiturile cu curmale, valuri de catifea sau sticlute cu parfum. De ce o iubea atât de mult? Ce-i făcea ea, oare, să-l țină aproape, asemenea fluturelui prins de vraja unei flăcări? Din câte vedeam eu, nu avea multe de oferit. Chipul ei părea o mână de cocă necoaptă, iar trupul ei, plin de umflături și adâncituri, se mișca greu. Era rea de gură, mai ales când venea vorba de bani. Cu toate acestea, Gordiyeh era ca un diamant, dur, dar cu privirea scânteietoare, care o făcea să fie dorită.

Într-o după-amiază, pe când mâncam de prânz, Gordiyeh a apărut în Camera cea Mare purtând o tunică frumoasă, de mătase de culoarea cleștarului, care urma linia unduitoare a sânilor ei. Singurul smarald pe care-l

purta prins pe un fir de aur își atrăgea privirile către pieptul ei. Își acoperise părul cu un material brodat, își înnegrise sprâncenele bogate, iar în obraji și pe buze avea un strop de roșeață. Când Gostaham a sosit, Gordiyeh i-a spus că stătuse toată dimineața s-o ajute pe Cook să-i pregătească mâncărurile care îi plăceau lui: orez cu linte și carne de miel. În timp ce aduceam pâinea aburindă în camera mare, am urmărit-o cum îi oferă cele mai moi bucăți de miel și-i umple la loc paharul cu șerbet dulce de rodii. Ba chiar a adus și niște vin, ținut sub lacăt, la păstrare, în camerele ei, și i-a dat să bea câteva pahare. Cu privirea încețoșată, Gostaham s-a lăsat pe perne, cât era de mare. Nu după mult timp, a început să spună glume.

— Era odată o femeie care s-a măritat de trei ori și tot fecioară a rămas, îi spunea el, când am venit să aduc niște migdale zaharisite pe care le pregătisem la începutul anului. Primul soț era din Rashti¹ și nu era în stare de nimic căci era stafidit ca o țelină veche. Al doilea era din Qazvin² și îi plăceau băieții și care așa a și avut-o.

— Și al treilea? întrebă Gordiyeh, cu un zâmbet șiret.

— Al treilea era un dascăl de limbi care numai cu limba avea treabă.

Gordiyeh a hohotit din hăul burduhanului ei și l-am văzut pe Gostaham ațintindu-și privirea asupra cărnurilor bogate care se zguduiau sub smaraldul ei. Îi făcea ochi dulci. Dar de ce? Nu credeam că perechile mai în

¹ Capitala provinciei Gilan din nord-vestul Iranului (n. tr.).

² Capitala provinciei cu același nume din nord-vestul Iranului (n. tr.).

vârstă mai aveau nevoie de așa ceva. Și ce voia să spună cu dascălul care n-avea treabă decât cu limba?

Până la sfârșitul mesei, în jurul lui Gostaham părea să plutească un aer de dorință. Când unchiul meu a spus ceva despre odihna de după-amiază, Gordiyeh s-a ridicat și l-a urmat, cu un hohot prelung și răgușit. Lucru ciudat, am văzut-o că-l urmează în camerele lui, în loc să meargă în ale ei. N-o mai văzusem niciodată purtându-se așa.

Mama și cu mine am ajutat-o pe Cook să adune vasele din camera mare și să le pună în găleți, la spălat. După ce am curățat tăvile în care se servise mâncarea, Cook le-a clătit și le-a pus unele peste altele, la uscat. N-a trecut mult timp și am auzit-o pe Gordiyeh scoțând niște sunete ce păreau a fi țipete scurte și ritmate. Am ciulit urechea încercând să înțeleg ce spunea, cu inima strânsă de teama unor vești proaste, dar țipetele ei nu aveau nici o noimă.

— Ce are Gordiyeh, am întrebat-o eu pe Cook.

Cook tocmai pune la păstrare orezul rămas.

— N-are nimic, răspunse ea, ferindu-și privirea.

Mama a continuat să spele vasele, în liniște. După ce am terminat cu lingurile și vasele în care era adusă mâncarea, ne-am apucat să frecăm oalele unsuroase în care fuseseră gătite carnea și orezul. Aproape jumătate de ceas nu se mai auzi nimic, dar apoi, dintr-odată, același țipete stridente.

— Vai! zise mama. Chiar și după atâta amar de ani!

— Așa capătă tot ce-i pofteste inima, zise Cook. Stai să vezi!

— Nu-mi vine să cred.

Cook a început să râdă cu atâta putere încât s-a înecat și a fost nevoită să lase deoparte oala pe care o spăla.

— Crezi, nu crezi, dar așa e, zise ea în cele din urmă, când își veni în fire.

Ce o făcea oare să strige cu atâta dezlănțuire și patimă? Lângă Fereydoon gemusem, dar nimic din ceea ce făcusem vreodată cu el nu mă făcuse să chiui în felul acela. Tare aș fi vrut să știu de ce.

A doua zi, dis-de-dimineață, Gostaham a trimis un servitor să mă cheme în camera lui de lucru. Părea mai odihnit decât îl văzusem vreodată în ultimele săptămâni; chiar și pungile de sub ochi nu mai erau atât de întunecate ca de obicei. Mă întrebam dacă întâlnirea cu Gordiyeh din seara de dinainte era pricina.

— Stai aici, zise Gostaham, bătând cu palma perna de lângă el. Am nevoie de ajutorul tău la cusut.

A desfășurat o bucată de covor lungă cam de două palme. Avea un model stângaci, cu lalele roșii și ciucurii neterminați.

— Am cumpărat asta aseară pentru Gordiyeh, zise el.

Probabil că mi-a înțeles uimirea, căci lui Gordiyeh nu i-ar fi plăcut un covor atât de obișnuit venind din partea soțului ei, care era cel mai iscusit meșter țesător.

Văzându-mă înmărmurită, Gostaham a început să râdă.

— Iată adevăratul dar, zise el, scoțând ceva din eșarfa pe care o purta.

Era un lanț greu, de aur, cu rubine prinse în pătrate de marginea căroră atârnavu perle. Am rămas mută de uimire.

— Vreau să coși giuvaerul acesta în covor în așa fel încât să ascunzi rubinele cât mai bine printre lalelele astea de rând, zise el.

Gordiyeh avea să desfășoare covorul zicând că e doar un fleac și avea să-i ia ceva timp până va descoperi nestematele ascunse.

— O s-o dea gata! am zis eu. Ce minune de covor ar ieși dacă l-am Țese tot cu nestemate ca acestea!

— A fost odată unul asemenea, zise Gostaham. Cea mai mare comoară a ultimului Șah Sasan, Yazdgerd, era un covor bătut cu nestemate și după el m-am luat, chiar dacă n-am averea Șahului.

— Unde e covorul acum? am întrebat eu, dornică să-l văd.

— A fost distrus, răspunse Gordiyeh. Acum aproape o mie de ani, căpetenia arabă Sad ibn Abi Waqqas a mărsăluit până la palatul din piatră albă al lui Yazdgerd, pe care l-a luat cu asalt cu o armată de șaizeci de mii de suflete. Când au pătruns în palat să-l despoaie de bogăȚii, au fost uimiȚi de minunăȚia sa de covor, o grădină bogată de trandafiri din rubine lucitoare prin care se strecura un râu de safire. Chiar și copacii din jurul lor erau ȚesuȚi cu fir de argint și erau împodobiȚi cu flori albe, de perle. Sad și prăduitorii lui au tăiat covorul în bucăȚi — după cum le era socoteala! — din care au scos nestematele, ca să le vândă, și n-au mai păstrat decât bucăȚelele rămase, ca semn al prăzii luate.

— Ce grozăvie! am zis eu, încet.

Gostaham zâmbi.

— Dar ce poveste! răspunse el.

Gostaham a pornit spre atelierul de covoare al Șahu-lui, iar eu m-am întors în *andarooni* să iau un ac gros și niște ață roșie de la Shamsi. Înapoî în camera de lucru a lui Gostaham, unde știam că nu mă va deranja nimeni, mi-am pus lanțul pe piept. Simțeam greutatea și răcoarea plăcută a pietrelor pe piept. Mă întrebam cum ar fi ca un bărbat să mă admire atât de mult încât să vrea să mă încânte cu un asemenea dar.

Mi-am pus ață în ac, l-am înfipt, prin dosul covorului, în mijlocul unei lalele și am prins cu grijă primul rubin. Aproape că a dispărut sub învelișul de ață, dar a rămas strălucirea lui. Am cusut piatră după piatră, aranjând lanțul de aur ca pe un fir de viță care se încolăcește pe suprafața covorului.

Am avut mult timp să mă gândesc în timp ce coseam darul lui Gordiyeh. Nu era frumoasă, se înfuria adesea și era schimbătoare ca vremea. Cu toate astea, într-o singură după-amiază de dragoste îi pusese inima pe jar și-i deschisese baierile pungiî bărbatului ei. Pesemne că era o *seyyedeh*¹: se știa că urmașele Profetului au puteri trupești care le depășesc pe cele ale altor femei. După ani de căsnicie, Gordiyeh încă îl puneă pe bărbatul ei să joace așa cum cântă ea, în timp ce eu abia dacă reușisem să-i stârnesc dorința soțului meu timp de trei

¹ Femei despre care se spune că sunt descendentele directe ale Profetului (n. tr.).

luni! Ce n-aş fi dat să pot afla lucrurile pe care le ştia Gordiyeh şi care l-ar fi legat pe Fereydoon de mine.

TOT AŞTEPTÂND un semn de la Fereydoon, n-am stat degeaba. Ca să-mi iau gândul de la el, am lucrat până târziu la covorul olandezului. Uneori, când amorţeam de la atâta împletit, mă ajuta mama. Se așeza lângă mine, în curte, iar eu spuneam cu voce tare ce culoare urmează, pentru că ea nu ştia modelul, care era complicat. Atunci mi-a venit o idee îndrăznească: ce-ar fi dacă aş găsi câţiva bărbaţi care să ţeasă covoare după modelele mele? Chiar așa se petreceau lucrurile în atelierul şahului şi în celelalte ateliere care împânzeau oraşul.

Ştiam şi cu cine trebuie să vorbesc. Într-unul din drumurile mele în bazar zărisem printre ceilalţi neguţători ambulanţi din Oglinda Lumii o femeie care vindea covoare făcute chiar de ea. Făcuse câteva covoare de lână după modelul din Isfahân, cu un mănunchi de raze în centru, care străbăteau cerul înstelat sau o grădină plină de flori. Mă oprisem să-i privesc marfa.

— Binecuvântat fie rodul mâinilor tale! am zis eu. Frumoase covoare.

Femeia mi-a mulţumit, dar părea stânjenită. Am întrebat-o dacă vine de mult cu covoarele în bazar, mai ales că ştiam că cele mai multe femei îşi trimiteau mai degrabă bărbaţii sau fiii să le vândă marfa.

— Nu, doar în ultima vreme, zise ea, părând din nou că se sfieşte. Bărbatul meu e bolnav şi nu poate lucra. Am doi băieţi de hrănit...

Și zicând acestea chipul ei se boți, de parcă ar fi stat să plângă. Mi-a fost milă de ea.

— Dea Domnul să ți se schimbe norocul! am zis eu. Și așa are să fie, căci ai lucruri frumoase.

Un zâmbet sfios i-a luminat cu totul fața. Din ziua aceea, ori de câte ori treceam prin bazar, mă opream să-i dau binețe lui Malekeh. N-ar fi vândut nici un covor dacă nu ar fi dat unul pe o nimica toată. Mai că-i dădeau lacrimile când mi-a povestit, căci abia dacă obținuse cât dăduse pe lână.

— Ce era să fac? întrebă ea. Trebuia să le pun copiilor ceva pe masă.

O ducea chiar mai rău decât mama și cu mine și mă întrebam dacă puteam s-o ajut în vreun fel.

Mai întâi însă trebuia să termin covorul olandezului. Am lucrat la el zi de zi, cu mama ca ajutor, iar acum că împlTEAM mult mai repede, covorul creștea repede sub degetele mele. Deși încă mai fierbeam de mânie pentru că Gordiyeh îl dăduse fără să mă întrebe, mă liniștea frumusețea florilor roz, portocalii și carmin care înflorea în războiul meu. Îmi pusesem în cap să folosesc ceea ce mă învățase Gostaham despre culori și în covoarele de mai târziu.

În ziua în care am scos covorul din război împreună cu mama și i-am făcut ciucurii a fost bucurie în toată casa. În felul acesta, Gordiyeh și Gostaham puteau să-i facă pe plac unui mușteriu de seamă cu un cadou frumos. Pentru mama, asta însemna că puteam începe un alt covor, care ne-ar putea ajuta să ne câștigăm traiul singure.

Pentru mine, era sfârșitul unei perioade lungi și amare de căință.

Când olandezul a venit să ia covorul, m-am ascuns în colțișorul de sub scară, ca să iau aminte la ce se întâmpla în camera mare. Gostaham a cerut să fie aduse cafea și pepeni, neluând seama la rugămințile pline de nerăbdare ale olandezului, care voia să vadă covorul înainte să fi schimbat câteva vorbe cu Gostaham, după obicei. Apoi l-a pus pe Ali-Asghar să aducă covorul și să-l desfășoare la picioarele oaspetelui. De sus, din ascunzișul meu, puteam vedea covorul cu alți ochi. Asta ar fi văzut o pasăre în zbor deasupra unei grădini doldora de flori în nuanțe vesele.

Olandezul a căscat ochii cu uimire.

— Parcă ar fi grădinile raiului, zise el. Fie ca noi toți să ajungem să le vedem când ne va veni ceasul!

— Cu voia Domnului!

Olandezul a pipăit covorul.

— Sunt sigur că nici Regina Elisabeta a Angliei n-a avut vreodată un covor care să poată sta alături de un lucru așa frumos, zise el. Primește mulțumirile mele pentru această neasemuită comoară.

Îmi tresălta inima de bucurie să aud cum covorul meu era mai presus decât orice alt lucru de preț al unei regine, chiar dacă olandezul spunea vorbe prea mari. Speram că acum Gostaham și Gordiyeh vor ști să mă prețuiască.

— Ce încântare să aud că-ți place atât de mult un covor ieșit din războaiele mele, zise Gostaham, zâmbind

cu gura până la urechi către formele de ipsos în spatele cărora ştia că ascultam.

Cei doi bărbaţi au început să discute despre covoarele tocmite pentru neguţătorul bogat şi care erau lucrate în atelierul Şahului. S-au înţeles să se întâlnească pentru ca olandezul să le poată vedea, iar apoi servitorul l-a condus pe oaspete până la uşă.

SE SPUNE CĂ profetul Mahomed, care-şi ştergea sudoarea de pe frunte în timp ce urca spre scaunul Domnului, a trăit şapte vieţi în fiecare dintre cele şapte raiuri, dar că s-a întors pe pământ înainte ca picăturile de apă de pe fruntea lui să atingă ţărâna. Cum se poate una ca asta? Se spune că unii pot trăi într-o clipă cât alţii în şapte ani.

Şi chiar aşa este pentru că fiecare zi care trecea şi în care nu primeam nici un semn de la Fereydoon îmi părea că e mai lungă decât toate celelalte. Pe când stăteam ghemuită în curte, cu două zile înainte de sfârşitul căsătoriei mele, spărgând nuci şi alegând pereţii subţiri şi tari care despărţeau cele două jumătăţi ale miezului, simţeam că de fiecare dată când respiram mai trecuse parcă o veşnicie.

Abia se mijise de ziuă, dar soarele ardea deja pe cer şi m-am oprit să-mi şterg faţa de sudoare. Mai mult de amar decât de foame, am băgat o jumătate de nucă în gură, fără să mă uit la ea. Era stricată şi gura mi s-a făcut pungă. Chiar în acea clipă, până să ajung să înghit nuca furară, Gordiyeh a ieşit din bucătărie şi a tăiat curtea, îndreptându-se spre cămări.

— Sunt bune? întrebă ea, voind să-mi arate că mă văzuse mâncând.

Am înghițit cu greu și i-am zâmbit, ca și cum nu aș fi înțeles ce voia să spună.

— *Salam alekum*, am zis eu.

— Cook face pui cu rodii și nuci — nu e mâncarea ta preferată?

— Eu mănânc orice în afară de mielul acrit cu lă-mâie pe care îl face ea, am răspuns eu, știind că lui Gordiyeh îi plăcea să-mi amintească de unde îmi primeam pâinea și sarea.

Gordiyeh a aruncat o privire spre strachina plină cu miez de nucă.

— Ai grijă — ți-a scăpat o coajă! zise ea.

Era o coajă tare și ascuțită să-ți rupi dinții în ea. Nu-mi stătea în fire să fie neatentă când lucram, dar poate nu era de mirare că mintea mea era în cu totul altă parte. Am aruncat coaja, iar Gordiyeh s-a apucat să-și vâre degetele în nuca pisată ca să vadă cât de mărunță era.

— Să le pisezi bine, să fie praf, zise ea. Trebuie nici să nu se vadă în sirop.

Tocmai în acel moment Cook pregătea siropul fierbând sucul de rodii împreună cu linguri vârfuite cu zahăr. În aer plutea parfumul greu și dulce, care de obicei mă făcea să-mi vină apă în gură, dar care azi nu mă mai îmbia.

— *Chashm*, am zis eu.

Gordiyeh părea mulțumită, pentru că-i plăcea când eram supusă. Apoi am mormăit:

— Mai bine le simți între dinți.

M-am repezit cu pisălogul asupra nucilor, mărunțindu-le bine de tot. Broboane de sudoare mi-au apărut din nou pe frunte și hainele au început să mi se lipească de piele.

După câteva minute, Gordiyeh a ieșit din cămări cu mâinile pline de ceapă.

— Ah, *Khoda!* zise ea, în ușa cămării. Toată lumea e pusă pe mâncat și nu au mai rămas de nici unele.

Am încercat să-i arăt că o înțelegem, deși știam că în cămări erau munți de șofran roșu scump, curmale grase, din sud, mustind de sucuri, butoaie cu vin tare și orez cât să hrănească o familie timp de un an.

— Să pisez mai puține nuci? am întrebat eu, sperând că grija ei pentru risipa de mâncare mă va scuti de niște muncă.

Gordiyeh a tăcut, neștiind pesemne dacă ar fi bună mai multă muncă sau mai puțină risipă.

— Tu pisează-le... le păstrăm pentru altă dată dacă nu e nevoie de ele, zise ea, în cele din urmă.

Am vărsat nucile pe care le terminasem de pisat și am pus în strachină altele întregi, încercând să mă prefac că ziua aceea nu avea nimic deosebit.

— Nici o veste? întrebă ea.

Dacă ar fi existat vreo scrisoare purtând semnătura — răsucită ca o pasăre în zbor — a lui Fereydoon, ar fi auzit vestea de la Gostaham. Nu era nevoie să mă întrebe decât ca să-mi amintească de faptul că locul meu în gospodărie era din ce în ce mai jos. Simțisem asta deja după muncile pe care mi le dădea de făcut, cum era pisatul nucilor, o treabă de care Shamsi se ocupa de obicei.

Probabil că nu mai avea nici o speranță și, într-adevăr, dacă nu primeam nici o veste de la Fereydoon până la sfârșitul zilei, pesemne că nici nu aveam să mai aud vreodată de el. O clipă, am rămas ținută locului, fără să-mi pot continua lucrul.

— Biata de tine! zise Gordiyeh, îndreptându-se către bucătărie. Dă, Doamne, să primești o veste cât mai curând!

Ori de câte ori mă gândeam la ultima dată când mă întâlnisem cu Fereydoon, mă simțeam de parcă aș fi atins o oală fierbinte, pusă pe foc. Alungam gândul pe dată, cu o durere adâncă. Când a vrut să vorbească, l-am ascultat, iar când mi-a dorit trupul l-am lăsat să-și facă pofta. Nu înțelegeam cu ce-i greșisem.

Striveam nucile în neștire cu pisălogul. Câte schimbări de când am plecat cu mama din satul nostru în Isfahān! Fusesem în siguranță, asemenea viermelui în gogoșa lui de mătase. Ce n-aș fi dat să fiu din nou fecioara de cincisprezece ani, care nu știa nimic despre toanele aștrilor.

La prânz, n-am mâncat mai nimic, spre uimirea lui Cook, care știa cât de mult îmi plăcea sosul de rodii pe care îl făcea.

— Au! am făcut eu, când am dat peste o coajă ascuțită în sos.

În rest, toată lumea a fost mai tăcută ca de obicei la masă, iar mama părea îngrijorată când privirile mele le întâlneau pe ale ei.

După aceea, am ajutat la strânsul mesei și am râcâit orezul ars, lipit de o oală, până când mi-au amorțit degetele.

Înainte ca toată lumea să meargă să-și facă somnul de după-amiază, am întrebat-o pe Gordiyeh dacă mai aveam vreo treabă de făcut. Cu o expresie de mulțumire pe față, mi-a spus să mă duc la bazar să cumpăr *gaz*, nugaua lipicioasă cu fistic, care le plăcea atât de mult nepoților ei. Am plecat din casa lui Gostaham înfășurată în *chador* și cu *picheh*-ul acoperindu-mi fața și am luat-o repede spre magazinele de *gaz* din Bazarul Mare, ca să cumpăr ce mi se ceruse. În loc să o iau înapoi spre casă, am traversat Oglinda Lumii și am intrat în bazar prin partea de sud. Am luat-o pe un drum ocolitor, către râu, ca nu cumva să mă întâlnesc cu vreun cunoscut și, trecând pe lângă croitori, zarzavagii, vânzători de fructe și neguțatori de oale și tigăi, am ieșit din bazar, aproape de podul Khaju. Am aruncat repede o privire în jur să văd dacă era cineva care m-ar putea recunoaște, am traversat podul și am luat-o în susul râului până am ajuns în partea nouă a cetății, cea a armenilor.

Nu mă mai aventurasem singură atât de departe și printre atât de mulți creștini. Șahul Abbas mutase mii de armeni în Noua Julfa — împotriva voinței lor, spun unii — ca să-l slujească drept neguțatori de mătase. Mulți dintre ei se îmbogățiseră. Am trecut pe lângă biserica lor bogat împodobită și am aruncat o privire înăuntru. Pereții și tavanul erau acoperiți cu chipuri de bărbați și de femei, ba chiar era și o pictură cu un grup de bărbați care mâncau la aceeași masă. Aveau aure în jurul capului, semn că trebuiau adorați. Într-o altă pictură era un bărbat care căra în spate o bucată de lemn și în ochii căruia se citea o groaznică suferință, urmat de o femeie

care părea gata să-și dea viața ca să-l salveze. Pesemne că era adevărat: creștinii preamăreau și oameni, nu numai pe Dumnezeu.

Gostaham îmi spusese că Șahul le făcea armenilor onoarea de a fi prezent la sărbătorile lor religioase de două ori pe an, dar pusese să i se taie mâinile arhitectului armean care voise să ridice o biserică mai înaltă decât cea mai mare moschee. M-am cutremurat la gândul acesta, căci ce putea face un arhitect — sau un țesător de covoare — fără mâini?

Părăsind biserica, am luat-o pe o străduță și am ținut-o tot înainte până când am zărit semnul de care îmi vorbise Kobra odată: o pagină scrisă, prinsă pe o ușă vopsită în verde crud, de primăvară. Nu înțelegeam prea mult din ce era scris pe ea, dar știam că ajunsesem unde trebuia. Am bătut la ușă, privind în jur, cu teamă, căci nu mai fusesem într-o asemenea călătorie până acum.

Ușa s-a deschis și în prag a apărut o femeie în vârstă, cu ochi de un albastru uimitor și care purta un batic stacojiu peste părul lung și cenușiu. Fără să scoată un cuvânt, mi-a făcut semn să intru și a închis ușa după mine. Am urmat-o și am traversat o curte mică, apoi am intrat într-o casă cu acoperiș jos și pereți văruiți în alb. Camera în care ne-am așezat era plină de lucruri ciudate: oase de animale în vase de sticlă, urcioare pline cu licori roșii sau aurii, coșuri doldora de rădăcini și ierburi. Pe pereți erau prinse semne ale zodiacului și hărți ale cerurilor.

Mi-am dat jos vâlul și m-am așezat, sprijinindu-mă de o pernă. Fără să mă întrebe nimic, femeia a aprins

un smoc de rută sălbatică, a închis ochii și a început să spună un descântec. Apoi a deschis ochii și a spus:

— Oful tău de la un bărbat vine.

— Da, am răspuns eu. De unde știi?

Ghicitoarea n-a răspuns.

— Cum ai ajuns în Isfahān?

Fără îndoială că-și dăduse seama după graiul meu că veneam din sud. I-am spus că am plecat împreună cu mama după ce tatăl meu murise și aproape că ne prăpădisem și noi, de foame, și că m-am lăsat păcălită să intru într-un *sigheh* de trei luni cu un bărbat bogat.

Ochii albaștri ai ghicitoarei păreau tulburați.

— De ce nu s-a oferit să te facă soția lui pe veci? Întrebă ea.

— Mi-au spus că trebuie să ia o femeie care îi poate da urmași demni de el.

— Atunci cei din familia ta de ce nu au așteptat până găseau cui să te dea în căsătorie cum se cuvine?

— Nu știu.

Nu voiam să-i povestesc despre covorul pe care îl stricaseram.

Femeia părea nedumerită. S-a uitat la hainele mele, o tunică simplă, roșie, de bumbac și o haină largă, portocalie, tot de bumbac, legate cu o eșarfă roșie.

— Familia ta e strâmtorată?

— Unchiul meu și familia lui o duc foarte bine, dar soția lui se plânge tot timpul că trebuie să ne hrănească pe mine și pe mama.

— Așa că și-au încercat norocul, să vadă dacă nu cumva soțul tău te va ține mai mult și te va copleși cu daruri.

— Da, am răspuns eu. Dar căsătoria ia sfârșit poi-mâine.

— Vai! făcu ghicitoarea, speriată. Nu prea mai avem timp.

— Poți să faci o vrajă să-l faci să mă dorească? am întrebat eu.

— Aș putea, zise ea, dar părea că încearcă să ghi-cească ceva pe fața mea. Cum e soțul tău?

— E plin de energie, am zis eu. Le spune tuturor celor din jur ce și cum să facă. Adesea e nerăbdător.

— Te iubește?

— Nu mi-a spus-o niciodată, am răspuns eu, dar ultima dată mi-a cumpărat haine noi și mi-a șoptit vorbe mai dulci ca niciodată. Era aproape ca și cum m-ar fi plăcut.

Mare mi-a fost și mie mirarea să mă aud spunând așa ceva, căci nu înțelesesem decât atunci aceste lucruri.

— Cu toate astea, nu vorbești ca o femeie îndrăgostită, care are în ochi scântei de bucurie.

— Nu, am recunoscut eu, oftând.

— Îți iubești soțul?

Am rămas pe gânduri o clipă, înainte să răspund.

— Nu freamăt ca prietena mea atunci când vorbește de cel care-i e drag, am zis eu. A trebuit să fiu cu el.

— Atunci, bănuiești de ce nu a trimis vorbă să te duci?

— Nu, am zis eu, cuprinsă de o tristețe amară.

Ochii ei albaștri parcă-i sfredeleau pe ai mei. A agitat smocul de rută și mirosul ei înțepător m-a făcut să lăcrimez.

— Cum au fost nopțile în care ați fost împreună?

I-am spus cât mă sfiisem și cum, cu toate acestea, Fereydoon mă ținuse trează până în zori, făcându-mă a lui în toate colțurile camerei.

— Cam așa se întâmplă la început, zise ea.

— Pesemne că da, dar acum focul pasiunii pare că se stinge.

— Deja?

S-a oprit din nou și părea că încearcă să înțeleagă ceva.

— Ce s-a întâmplat ultima oară când v-ați văzut?

— Nu știu, am zis eu, încercând să evit întrebarea. Fac întotdeauna ce mi se spune, dar simt că a obosit.

— Ca și cum s-ar fi plictisit?

— Da, am zis eu, foindu-mă jenată pe pernă și ferindu-mi privirea.

S-a lăsat tăcerea o vreme și am recunoscut, în cele din urmă, că Fereydoon își făcuse plăcerea fără mine.

— A spus ceva după aceea?

Alungasem acest gând zile la rândul.

— M-a întrebat dacă îmi plăcea să fiu cu el. Luată pe nepusă masă, i-am răspuns: „Sunt nedemnă de onoarea de a mă afla lângă tine, tu cel care-mi luminezi lumea”.

Ghicitoarea a zâmbit, dar nu de bucurie.

— Ai fost foarte rece.

Acum că apucasem să spun ceva, trebuia să-mi descarc sufletul cu totul.

— Apoi a ridicat din sprâncene și mi-a spus: „Nu e nevoie să-mi vorbești așa când suntem singuri.”

— Și i-ai spus adevărul despre ce simțai?

— Nu chiar; era prima dată când îmi îngăduia să vorbesc liber. I-am spus: „Singura mea grijă a fost să-ți fiu pe plac.” S-a aplecat asupra mea, mi-a dat părul la o parte de pe față cu o mângâiere și mi-a spus: „Copilă din sud, știu asta. Și până acum mi-ai fost. Dar știi, aici trebuie să fie ceva mai mult decât plăcerea mea.” Apoi m-a întrebat dacă îmi place ce facem noaptea împreună, iar eu i-am răspuns: „Da.”

— Așa e?

Am ridicat din umeri.

— Nu înțeleg de ce oamenii vorbesc atât de mult despre asta tot timpul.

Ghicitoarea m-a privit cu atâta milă, încât mi-a venit să plâng.

— De ce nu-ți place cât îi place lui?

— Nu știu, am zis din nou, mișcându-mă pe pernă și gândindu-mă că mai bine aș fi stat acasă.

Ghicitoarea mi-a luat o mână într-ale ei, ca să mă liniștească. La fel ca înainte să-și dea tata duhul, am simțit că voi pierde totul, într-o clipă.

— Nu-mi place cum merg lucrurile, am zis dintr-odată, fără să știu de ce.

Ghicitoarea părea să fi înțeles.

— Copila mea, nu poți opri voia Domnului, dar poți pune capăt unor lucruri. Făgăduiește-mi că ai să-ți amintești cuvintele mele.

— Așa o să fac, am zis eu, deși numai la asta nu-mi stătea gândul.

— Acum că am înțeles care ți-e oful, pot să fac câte ceva să te ajut, zise ghicitoarea. Dar, mai întâi, aș vrea

să știu: nu e oare posibil ca soțul tău să-și ia o nevastă pentru totdeauna?

Am tăcut o clipă, amintindu-mi cum, cu o noapte înainte de a mă căsători, Gordiyeh spusese că Homa îi căuta deja o fată pe măsură, care să poată fi mama urmașilor lui.

— Ba da, am zis eu.

— Atunci să-ți fac o vrajă care să le pună piedici în cale, zise ea.

Apoi a căutat în coșul ei cu gheme. A ales cele șapte culori ale curcubeului și a înnodat firele unele de altele în șapte locuri, iar apoi mi-a prins funia aceea în jurul gâtului.

— Poart-o până cade singură, zise ea. Și nu-i spune bărbatului tău la ce folosește.

— Dacă-l mai văd, am zis eu, plină de amărăciune.

— Cu voia Domnului, ai să-l mai vezi, spusese ea. Și dacă-l mai vezi, va trebuie să-ți dai mai mult silința să-i faci pe plac.

Nu știam ce să înțeleg din sfatul ei.

— Credeam că fac deja tot ce vrea.

Ghicitoarea mi-a mângâiat mâna, ca și când ar fi încercat să liniștească un copil năzuos.

— Nu cred, zise ea, cu blândețe.

Obrajii mi-au luat foc de rușine.

— Tare aș vrea să știu lucrurile pe care le știa mama când era de vârsta mea, am zis eu cu amărăciune. Tata a iubit-o până în ultima clipă.

— Care crezi că era secretul ei?

I-am spus că poveștile mamei îl vrăjiseră pe tata, deși fusese cel mai chipeș bărbat din sat. Eu nu aveam darul acesta.

Ghicitoarea m-a oprit.

— Ia gândește-te cum ar fi să spui tu o poveste în locul mamei tale, zise ea. Să zicem povestea despre Fatima, fata cu fusul. La început, toți vor fi ochi și urechi când vor auzi că vaporul pe care era tatăl Fatimei s-a scufundat, iar el s-a înecat. Și cum ar fi dacă, în loc să aștepti sfârșitul poveștii, le-ai spune pe loc ce se întâmplă cu fata până la urmă?

— Ar fi o prostie, am zis eu.

— Așa e, încuviință ea. Deci cum crezi că trebuie spusă o poveste?

— Când mama spune povești, pune începutul, mijlocul și sfârșitul la locul lor.

— Așa e, zise ghicitoarea. Povestitoarea te așază spunându-ți câte ceva, pe ici, pe colo. Te ține pe jar până la sfârșit și numai atunci îți dă răspunsul pe care îl așteptai.

Înțelesesem exact ceea ce voia să spună. Cei care o ascultau pe mama erau vrăjiți, o priveau cu ochii larg deschiși și cu gurile căscate, de parcă uitaseră de ei.

Ghicitoarea și-a dat părul argintiu pe spate.

— Așa că gândește-te la serile cu bărbatul tău ca la o poveste pe care i-o spui, dar nu în cuvinte. Pentru el, e o poveste veche, dar trebuie să înveți să i-o spui în feluri noi.

Am roșit din nou, dar de data aceasta am simțit cum un foc începe să mă ardă în măruntaie și cum se întinde apoi până când degetele mă furnicau.

— M-am gândit deja la câte ceva, am recunoscut eu. Dar mi-a fost prea rușine să încerc.

— Nu mai ai timp de pierdut, zise ghicitoarea, parcă vrând să-mi spună să iau bine aminte căci, după ea, eram în pericol.

— Dar nu știu de unde să încep, am zis eu, aproape în șoaptă.

— Întrebarea pe care ți-a pus-o ultima dată are un tâlc, răspunse ghicitoarea. Ce-ți place să faci cu el?

— Îmi plac sărutările și mângâierile lui, am zis eu, dar ele se termină întotdeauna când își unește trupul cu al meu. Apoi uită cu totul de mine și luptă pentru momentul său de plăcere desăvârșită.

— Și tu?

— Eu încerc să fac tot ce-mi stă în putință să-l ajut.

— Nu are nevoie de ajutor, zise ghicitoarea.

M-am uitat lung la ea, sperând că-mi va spune mai multe, dar femeia a tăcut. Clipele abia treceau, iar eu nu-mi găseam locul pe pernă de nerăbdare și speranță.

— Spune-mi, am implorat-o eu.

A zâmbit.

— Deci acum ești numai ochi și urechi.

— Da, am răspuns eu.

— Și n-o să-mi dai pace până nu-ți spun lucrul de care ai nevoie.

Îmi simțeam capul ușor din cauza mirosului acru de rută care plutea în aer.

— Trebuie să aflu.

— Te-am prins în plasă și, dacă aș vrea să te țin aici, zise ea, aș putea să-ți spun o poveste care să-ți distragă

atenția, poate câteva vorbe despre mama Fatimei și despre împrejurările nașterii ei.

— Te rog, nu, am zis eu, uimită să-mi aud cuvintele ca pe o rugă.

Inima îmi gonia mai tare ca niciodată, iar palmele îmi asudaseră. Ghicitoarea mă urmărea cu atenție.

— Deci acum înțelegi, zise ea, zâmbind.

— Da, am răspuns eu.

— Atunci nu te mai țin pe jar, spuse ea. Trebuie întotdeauna să existe un sfârșit, deși nu întrece niciodată frumusețea drumului până acolo.

Apoi m-a întrebat dacă văzusem vreodată o anume parte a corpului meu, cea care era ascunsă.

— Bineînțeles că nu! am răspuns eu, dându-mă înapoi, cu uimire.

În sat stătusem întotdeauna în aceeași cameră cu părinții mei. La hamam, fusem întotdeauna înconjurată de femei. Singurul loc retras în care mergeam era cel în care mă ușuram, unde era întotdeauna prea întuneric și un miros prea greu ca să zăbovesc.

— Și totuși știi ce vreau să spun.

Credeam că știu, în ciuda a ceea ce spuseseam. La urma urmelor, puteam simți acea parte.

— Înainte ca bărbatul tău să urce prea sus pe muntele fericirii, așază-te astfel încât să-ți găsești și tu plăcerea și însoțește-l în călătorie. Poți încerca să-ți unești trupul ca broasca, sau ca două foarfeci întrepătrunse, după tipicul Indian, ori ca un cui ce intră-n talpă.

Ca să fie sigură că am înțeles ce voia să spună, mi-a arătat cu degetele cum trebuia să mă așez. Am început

să mă gândesc cum m-aş simţi făcând așa ceva cu Fereydoon şi mă întrebam dacă voi putea să fac să pară că totul vine de la el.

— Pot face ce-mi spui, am zis eu. Dar nici nu m-am gândit că pentru bărbatul meu înseamnă prea mult plăcerea mea.

— Poate că nu, spuse ea. Dar cum ar fi să vă întâlniţi în fiecare noapte, iar el să nu reuşească să ajungă acolo sus?

Deznădejdea cea mai neagră mă cuprinsese la gândul că nu-i pot da plăcere. Mă purtasem ca o păpuşă de cârpe, care nu se mişcă decât atunci când copilul îi mută o mână sau un picior. Nu-i de mirare că Fereydoon se plictisise.

— Mă închin în faţa înşelepciunii tale, i-am spus eu ghicitoarei.

Femeia mi-a zâmbit, iar părul argintiu îi strălucea în jurul feţei.

— Când ai să ajungi la vârsta mea, o să fii la fel de înşeleaptă, ba chiar mai abitir, răspunse ea.

Pentru că făcuse tot ce-i stătea în putinţă pentru mine, am plătit-o pe ghicitoare cu bani din cei primiţi de la mama pentru *sigheh*. Abia când am ajuns acasă mi-am dat seama că, în loc să-l facă pe Fereydoon să mă dorească, descântecul ei era menit să-l împiedice să mai aibă ochi pentru altcineva. Mi s-a părut tare ciudat, până când mi-am dat seama că trebuia să ţes chiar eu mrejele în care voiam să-l prind.

ÎN NOAPTEA ACEEA, am îndurat cu greu vecinătatea mamei, a lui Gostaham sau a lui Gordiyeh. Când mă uitam

în ochii lor, mi se părea că mă privesc cu milă, iar tăcerea lor nu lăsa loc de îndoială că Fereydoon nu trimisese nici o scrisoare. Mama nu mi-a spus nici o vorbă, dar noaptea mi-a așezat cu blândețe păturile peste mine și mi-a spus una din poveștile mele cele mai dragi, cea despre Bahram și despre sclava lui, Fitna. Îmi plăcea pentru că Fitna îl câștigase pe Bahram printr-un șiretlic care scosese la iveală toate slăbiciunile bărbatului. Ce n-aș fi dat să pot face același lucru cu Fereydoon!

Am adormit și am început să visez că ne-am întors în vechea noastră casă, de la mine din sat. Când am deschis ușa, toată încăperea era plină de zăpadă. Nu aveam de ales: trebuia să săpăm, mama și cu mine, ca să ne facem loc. Am încercat să ne căpușim adăpostul cu bucăți de veșminte și covoare, dar înghețasem bocnă. Albeața zăpezii mă făcea să lăcrimez, iar frigul și umezeala îmi pătrunseseră în oase. Parcă aș fi fost îngropată de vie într-un mormânt alb. M-am trezit tremurând, cu fruntea și pieptul scăldate de sudoare.

Stăteam în întuneric și mă întrebam care avea să ne fie soarta de atunci încolo. Cât îi mai lăsa inima pe Gordiyeh și pe Gostaham să ne țină dacă nu primeam bani de la Fereydoon? Ne va lovi foamea din nou; vom fi la mila celorlalți, care vor putea face ce vor din noi. Iar eu voiam să rămân în oraș. Îmi plăcea cum mi se împlinise trupul în cetate, pentru că aveam de-ale gurii în fiecare zi și căpătasem rotunjimi femeiești. Îmi erau dragi învățăturile lui Gostaham, care îmi arăta cum să desenez lei, balauri, păsări din paradis și alte vietăți

imaginare pe care le văzusem pe covorul cu vânătoria din palatul Șahului.

Dar, mai presus de toate, mă gândeam în fel și chip cum să-l recuceresc pe Fereydoon dacă apucam să-l mai văd o dată. Dacă aș fi fost un păun, ca acela pe care încercasem să-l desenez în ultima vreme, l-aș fi mângâiat pe spate cu penele mele moi, scânteind în luminile curcubeului. Dacă aș fi fost o vulpe, i-aș fi acoperit ochii cu coada mea și i-aș fi lins trupul cu limba mea cea iute. Să fi văzut *atunci* dacă se mai plictisea!

A doua zi de dimineață, m-am trezit la strigătul unui vânzător care-și lăuda supa de ovăz, cântând pe nas, și m-am dus s-o întreb pe Cook ce era de făcut. În timp ce vorbeam cu Cook, am auzit bătaia care anunța venirea unor oaspeți femei. Shamsi a venit după mine și m-a dus în fața lui Gordiyeh și a lui Gostaham, care primiseră, în cele din urmă, o scrisoare pentru mine.

— Ce spune scrisoarea? am întrebat eu, uitând să le dau binețe cum se cuvenea, căci mă temeam că scrisoarea va pecetlui sfârșitul căsătoriei mele.

— Bună dimineața și ție, răspunse Gordiyeh, ca să-mi aducă aminte cum trebuia să mă port.

I-am spus și eu îndată cele convenite. Gostaham a rupt pecetea de ceară de pe scrisoare, care purta însemnul lui Fereydoon pe care l-aș fi recunoscut dintr-o mie. I-am urmărit privirea în timp ce citea și abia m-am abținut să nu-i smulg scrisoarea ca s-o citesc cu ochii mei.

— Ei? spuse Gordiyeh.

Gostaham a continuat să citească.

— Of, de ce scrie atât de înflorit și nu spune pe șleau ce are de spus! zise el, trecând rapid peste rânduri. A... în sfârșit. Fereydoon o cheamă în seara asta. Slavă Domnului!

Am rămas mută, dar mi-a venit inima la loc.

— Un așa noroc e semn din ceruri! zise Gordiyeh.

Nu voiam să repet greșeala de ultima dată și să fiu iar la capătul puterilor când mă întâlnesc cu el.

— Va trebui să mă pregătesc, am zis eu.

Gordiyeh părea că mă înțelege.

— Ești scutită de toate treburile casei, spuse ea. O să-i spun lui Shamsi să-ți țină ea locul la bucătărie azi.

M-a uimit mărinimia ei, dar mi-am amintit că avea motivele ei pentru care voia ca această căsnicie să reziste. Din când în când, mă întreba dacă Fereydoon dăduse semne că ar vrea covoare noi și-mi dădea de înțeles că ar trebui să-i cer să comande unul la noi. Nu-i cerusem niciodată așa ceva.

Am rugat-o pe mama să mă lase singură toată dimineața, iar ea a plecat să adune ierburi de leac. După ce m-am încuiat în cămăruța noastră, mi-am vopsit mâinile și picioarele cu henna și am hotărât să-i fac o surpriză lui Fereydoon și să împodobesc cu desene și un loc pe care numai el avea să-l vadă. Mi-au trebuit câteva ore bune și am fost nevoită să stau nemișcată până s-a uscat pasta de henna, lucru deloc ușor pentru că nu aveam astâmpăr. De asemenea, trebuia să mă acopăr cu ceva ușor, de teamă ca mama să nu se întoarcă și să descopere ce lucru îndrăzneț făcusem.

După-amiază, am pornit-o spre casa lui Fereydoon convinsă că va fi pentru ultima oară. Înțelegerea noastră se termina a doua zi și nu știam dacă voia doar să se bucure de mine încă o dată sau dacă avea alte gânduri cu mine. Desigur, mi-a fost destul de greu să ascund ceea ce făcusem de ochii lui Hayedeh și a lui Aziz. Când m-au salutat, păreau că se simt mai în largul lor decât de obicei. Am început să mă dezbrac singură. Nu m-au oprit, dându-mi de înțeles că bănuiau că nu voi reveni vreodată acolo. Înainte să cobor în cadă, le-am întrebat:

— Nu vreți să vedeți dacă mi-a răsărit vreun fir de păr pe unde nu trebuie?

Hayedeh s-a prefăcut că mă caută, fără să se oprească din vorbit cu Aziz.

— Oricum, îi spuse ea, nunta o să fie într-o săptămână, în casa socrului, care cultivă fistic.

M-a frecat pe spate cu un *kisseh*, într-o doară, în timp ce povestea cum urma să se îmbrace fiica ei. M-am confundat în apa din cadă, fără vreun ajutor din partea ei.

După ce m-au îmbrăcat, am plecat în dormitorul pe care îl împărțisem cu Fereydoon de atâtea ori și m-am așezat la locul obișnuit, dar stăteam ca pe jar și nu aveam astâmpăr. M-am ridicat și am intrat în camera alăturată. Ce să fac? M-am apropiat de covoarele de mătase atârinate pe perete, pe care se vedeau perechi de păsări cântând împreună într-un copac. Erau împletite atât de fin, încât întreceau netezimea pielii. Dintr-odată, am înșfăcat unul dintre covoare. L-am dus în dormitor și l-am

întins pe podea, destul de departe de aşternut. Apoi m-am întors în camera mare şi am aşteptat.

Fereydoon a sosit şi el, dar era mohorât. S-a răstit la servitori să-i aducă vin şi o pipă cu apă chiar înaintea de a păşi înăuntru. Cât ai clipi, a observat locul gol lăsat de covorul dat jos de lângă fratele lui.

— Care-i măgarul care a dat jos covorul? răcni el.

Servitorii laşi s-au grăbit să se dezvinovăţască, cu vorbe înflorite. Îmi era teamă, dar am spus:

— Eu.

— Arată groaznic.

— Mi-a trebuit la ceva, răspunse.

Fără să mă bage în seamă, Fereydoon a ridicat braţele pentru ca servitorii lui să-i poată scoate veşmântul, eşarfa şi cuţitul bătut cu perle. Un alt servitor a intrat în vârful picioarelor, aducând vinul şi pipa, iar apoi s-a retras, făcând temenele. Fereydoon şi-a scos turbanul şi a început să bea, fără să-mi ofere şi mie un pahar. Când a sosit mâncarea, a început să mănânce grăbit, aproape cu furie. Abia dacă am îndrăznit să duc un dumaticat la gură.

Cafeaua ne-a fost adusă în două vase verzi şi delicate. Fereydoon a gustat-o înainte ca băiatul cu cafeaua să fi părăsit camera şi a mormăit:

— E călâie.

Băiatul cu cafeaua a luat ceştile, dar fără să pară dornic să-şi ceară iertare şi fără să încerce să-l liniştească pe Fereydoon.

— Stai un pic, zise Fereydoon.

Băiatul, care nu avea mai mult de doisprezece ani, a rămas în fața lui, cu ceștile pe tavă. Fereydoon a înșfăcat ceașca mea și i-a aruncat băutura din ea în față. Băiatul s-a clătinat și aproape că a scăpat tava din mâini.

— Vezi? tună Fereydoon. Nici măcar nu te arde. Adu-mi o cafea fierbinte să-ți ia pielea!

Băiatul avea pete roșii în jurul ochilor. A bâiguit câteva cuvinte de iertare și a ieșit din cameră cu spatele la ușă, cu lacrimile șiroindu-i pe obraji.

— Măgarule! strigă Fereydoon după el.

Era prima dată când se purta așa. Furia lui se dezlănțuisese cu repeziciunea și puterea grindinei și era la fel de greu de stăpânit.

Un alt servitor s-a întors, după câteva minute, cu o cafea atât de fierbinte încât m-a ars pe gât. Fereydoon a dat-o imediat pe gât, s-a îndreptat cu pași mari spre cealaltă cameră, și s-a trântit în așternut, închizând ochii. Nu după mult timp, l-am auzit sforăind cu putere. Așa aveam oare să-mi petrec ultima noapte alături de Fereydoon, fără vreo șansă să mă salvez? Mare îmi era tulburarea, deși rămăsesem ținută pe loc, ca și cum aș fi fost prinsă în bârlogul de zăpadă pe care îl visasem cu o noapte înainte. Mi-am amintit de răceala care mă ducea încet spre moarte în satul meu și am sărit dintr-odată, ca arsă, pentru că trebuia să fac ceva.

Se lăsa noaptea și camera devenea din ce în ce mai întunecoasă. Am aprins o lampă cu gaz și am așezat-o lângă covorul de mătase, iar apoi mi-am smuls hainele de pe mine și am rămas doar cu șalvării roz de mătase. M-am strecurat în așternut, lângă Fereydoon și m-am

străduit să-l trezesc, ca din greșeală. Am reușit: cu un tremur al pleoapelor, a deschis ochii.

— Hai să-ți arăt ceva, i-am șoptit eu, cu un șuier deznădăjduit.

— Ce? mârâi el, enervat.

Am tăcut un moment, iar apoi am spus:

— Ghici!

— Ce să ghicesc? întrebă el, pe jumătate adormit.

— Secretul meu pentru tine, am zis eu.

S-a ridicat într-un cot, clipind, ca să se dezmeticească. M-am îndepărtat un pic, iar când s-a întins după mine, m-am îndepărtat din nou.

— Ia să te văd, zise el.

M-am așezat în genunchi, sprijinindu-mă în mâini, dar m-am răsucit un pic, să-l las să-mi vadă șoldurile acoperite și sânii goi. Apoi am început să mă târăsc către lampă, în patru labe. Uimit, Fereydoon s-a ridicat și m-a urmat. L-am lăsat să-mi pună mâna pe șolduri, dar nu m-am întors. Din spate, a început să-mi pipăie pieptul gol cu mâinile lui moi. Cuprinsă de plăcere, m-am sprijinit de pieptul lui și mi-am lăsat brațele peste ale lui.

— Care e secretul? întrebă Fereydoon încetișor.

Se trezise de-a binelea, iar ochii îi erau mai vii ca niciodată.

M-am smuls din îmbrățișarea lui și am pornit-o iar, în genunchi, cât de repede am putut. A dat să mă apuce de șalvari, dar n-a reușit, și a început să se târască și el după mine, râzând. Când am simțit că eram gata, l-am lăsat să mă apuce de marginea șalvarilor și să mă culce pe burtă.

— Întoarce-te, zise el.

Nu m-am mișcat, zâmbindu-i șăgalnic și ținându-i piept când încerca să mă răsucescă.

— Ah! făcu el, plin de încântare, văzând că nu mă clintesc.

În loc să mă întoarcă cu forța, a tras de brâul șalvarilor și m-a dezgolit sfâșindu-i. Mătasea a pârait cu putere, iar fața i s-a luminat de mulțumire. Apoi și-a zvârlit și el hainele.

Eu însă tot nu mă mișcam.

— Călduș, dar nu fierbinte! l-am întărâtat eu.

Atunci Fereydoon s-a dezlănțuit. Mi-a cercetat trupul gol, centimetru cu centimetru, în lumina lămpii, mângâindu-mă cu mâinile și buzele. Atingerile lui păreau diferite de data aceasta: menite să mă înfierbânte. A încercat din nou să mă întoarcă, dar tot nu l-am lăsat: îmi plăcea prea mult ce făcea. Fereydoon s-a transformat într-o fiară, sărutându-mi și mușcându-mi umerii și ridicându-mă de la mijloc în sus, ca să-mi poată atinge sânii pe dedesubt. Am început să-mi simt trupul cum se topește asemenea siropului înfierbântat de rodii și, când, cu respirația întretăiată, n-am mai răbdut să mă feresc de el, m-am rostogolit pe podea și m-am întors cu fața în sus, ca să-i dau voie să mă cerceteze.

— Unde e taina? întrebă el, nerăbdător.

N-am scos nici un cuvânt, iar Fereydoon m-a tras în lumina lămpii cu gaz, sărutându-mi și mângâindu-mi pieptul și pântecul în timp ce se apropia mai mult de co-moara mea.

Mi-am ținut picioarele strâns lipite și nu l-am lăsat să mi le depărteze, tot arătându-i încotro să se îndrepte pe trupul meu: mai întâi atinge-mă *aici*, apoi sărută-mă *acolo*. Era ca și cum mă descoperea pentru prima dată. Gura și mâinile lui se plimbau pe trupul meu asemenea unei caravane care se oprește lângă oazele de pe drum. Pârjolită de focul dorinței, am slăbit strânsoarea picioarelor, căci nu mai voiam să fiu departe de el. Abia atunci a văzut ce făcusem. A scos un „Ah!” plin de uimire și și-a vârât capul între picioarele mele, să privească mai de aproape.

În loc să-mi vopsesc numai picioarele și mâinile cu henna, cum făceau femeile de obicei, împrumutasem unul din penelurile subțiri ale lui Gostaham și-mi pictasem interiorul coapselor, acolo unde carnea era mai plină și mai moale. Desenasem petale ascuțite, ca acelea din mijlocul unui covor. Pe pielea dintre petale presărasem trandafiri, liliac și narcise minuscule.

Fereydoon m-a tras mai aproape de lampă, ca să vadă mai bine, și n-a mai putut răbda să nu-mi atingă florile de pe trup cu mâinile și limba. Mi-am amintit gluma lui Gostaham despre profesorul de limbi străine și am înțeles, pe dată, de ce al treilea bărbat al femeii din povestea lui s-a dovedit a fi o perlă neprețuită. Acum că buzele lui Fereydoon pătrunseseră în locuri neatinsse până atunci, iar mâinile lui se plimbau în voie pe trupul meu, respirația mi-a devenit mai grăbită și mai grea. Mult prea repede, s-a oprit, mi-a desfăcut picioarele și și-a cufundat șoldurile între ale mele. „Stai!”, aș fi vrut să spun. I-am zărit privirea tulbure și am simțit

că uitase de mine cu totul, căci se lăsase pradă propriei desfătări.

Mi-am recăpătat suflarea, chiar când gemetele lui se înteeau. Nu știu ce mi-a dat ghes dar, pe când șoldurile lui se îndepărtau de ale mele, mi-am apropiat genunchii, m-am răsucit repede și m-am îndepărtat târâș.

— Aaaaaah! zise el, simțind plăcerea cum se frânge dintr-odată.

M-a ocărât și s-a rugat și m-a strigat pe nume și, pentru că mă încăpățânam să nu mă întorc, a luat-o după mine, în patru labe. M-am lăsat fugărită prin odaie, apoi m-am grăbit spre covorul de mătase pe care-l așezasem pe podea, simțindu-i respirația în ureche. M-a apucat de șolduri, crezând, pesemne, că-mi e încă stăpân, dar simțeam să așteaptă ca eu să fac ceva. M-am întors cu fața și l-am împins ușurel pe spate, pe covorul de mătase, iar el a rămas așa, uitându-se la mine, așteptându-mi porunca. M-am așezat cu genunchii de-o parte și de alta a lui și am început să-mi trec ușor trupul peste al lui. A întins mâinile și mi-a atins sânii în sfârșit, iar eu am gemut din nou de plăcere. Pentru prima oară, i-am mângâiat pletele care se revărsau în valuri negre, scânteietoare pe lângă tâmpile. Eu l-am făcut al meu de data asta, lipindu-mi șoldurile de ale lui și legănându-mă, mai întâi încet, apoi din e în ce mai repede, până când din doi ne-am făcut unul. Fereydoon a ținut pasul cu mine, urmându-mi îndemnul așa cum o făcusem și eu de atâtea ori. Lumea, de a cărei realitate nu mă îndoisem niciodată, începuse dintr-odată să-și piardă substanța. Am țipat, poate chiar am urlat; și Fereydoon a urlat cu

mine, iar eu am simțit cum mă topesc pe dată, ca fluturile ars de flacără, lăsând în urmă doar un firicel de fum.

Pesemne că servitorii s-au îngrijorat din cauza strigătelor noastre, căci au început să bată la ușă cu putere, întrebând dacă stăpânul se simțea bine, dar el i-a repezit, zicându-le să-i dea pace. N-am scos nici un cuvânt, nici eu, nici el, ci am rămas întinși pe covor, gâfâind. De îndată ce suflarea i s-a domolit, Fereydoon nu-și mai putea dezlipi mâinile de pe trupul meu. A prins din nou să mă mângâie, iar eu m-am întins și i-am atins mădu-larul de sub pântec. Abia sfârșisem încleștarea, dar tot vântos era. Ne-am prins din nou în luptă, asemenea jivinelor. L-am legat pe Fereydoon la ochi cu eșarfa mea, cu gândul la o coadă de vulpe, și am început să-l mușc ușor cu limba, până când de pe buzele lui s-au desprins strigăte de desfătare nemaiauzite. Astfel ne-am petrecut întreaga noapte.

Dimineață, când m-am trezit, Fereydoon mă privea, cu chipul aproape de obrazul meu. Deși avea treburi de făcut, nu se dădea dus de lângă mine. Chiar și după ce s-a îmbrăcat și s-a îmbrăcat, nu se putea stăpâni să nu-mi îndepărteze picioarele ca să privească din nou desenul meu și să-și umezească degetele acolo.

Cât despre mine, nu-mi venea a crede ce învățasem să fac. În sfârșit, înțelesesem ce însemna încântarea fără margini de care îmi vorbise Goli! Acum puteam să mă amuz și eu, în sinea mea, când femeile spuneau glume despre ele și bărbați, căci trupul meu aflate în cele din urmă bucuria pe care le-o aduceau aceștia.

La scurt timp după ce m-am întors acasă în dimineața aceea, Gostaham a primit o scrisoare de la Fereydoon, prin care se reînnoia înțelegerea noastră pentru alte trei luni. Pesemne că o scrisese chiar după ce ne luasem rămas-bun. I-am trimis răspuns că acceptam cu dragă inimă. Gordiyeh m-a lăudat, uimită că reușisem:

— Am crezut că a terminat cu tine, zise ea.

După ce și-a oprit partea, pentru că ne ținea în casa lui, Gostaham ne-a mai dat un săculeț cu bani de la vistierul lui Fereydoon. Mama mi-a cuprins obrazii în palme și mi-a spus că sunt frumoasă ca luna. Radiam, căci biruisem. După căsătorie, fusesem nevoită să mă dovedesc vrednică sau să-mi pierd bărbatul, încercare prin care nici mama, nici Gordiyeh și nici o altă femeie pe care o cunoșteam nu fusese nevoită să treacă. Biruiisem când doar câteva ore mă mai despărțeau de sfârșit și am jurat să nu repet greșeala. M-am apucat pe dată să plănuiesc ce aveam să fac când Fereydoon avea să mă cheme din nou în patul lui.

ÎN DUPĂ-AMIAZA ACEEA, la ușa lui Gostaham a bătut o trimisă a lui Naheed. De obicei, femeia îi spunea oricui deschidea ușa că sunt invitată la cafea, dar, de data aceasta, i se poruncise să nu se întoarcă fără mine. Deși îmi ardeau ochii de oboseală și abia așteptam să mă odihnesc, trebuia să merg cu ea. Naheed trimisese după mine de câteva ori în ultimele zile, iar eu a trebuit să-i cer îngăduință, căci nu mă puteam duce, fiind prea prinsă de necazurile mele.

Știam deja ce avea să-mi spună. Bănuiam că le întâlnise pe mama și pe sora lui Iskandar la hamam, cu câteva zile înainte, și pesemne că schimbaseră politețuri toată după-amiaza, în timp ce se îmbăiau. Fără îndoială că până la lăsarea serii, mama lui Iskandar i-a dezvăluit, plină de încântare, că era în căutarea unei perechi pe măsură pentru fiul ei. Iskandar o iubea deja și m-am gândit că n-a durat mult și familia lui a pețit-o, iar ai ei și-au dat deja binecuvântarea. Fetelor ca Naheed le era scris să se mărite cu bărbați bogați; dar soarta ei era chiar mai bună căci avea să-l ia chiar pe alesul ei.

Am traversat ținutul celor Patru Grădini îngânând un cântec. M-am oprit să admir trandafirii în floare dintr-una din grădinile de pe malul râului. Boboci mici și galbeni, cu petale gingașe se așteptau pe lângă flori roșii și bogate, care își desfăcuseră deja aripile. Mi-am amintit de cântecul pe care îmi plăcea să-l cânt împreună cu tata:

*Îi voi sădi trandafiri la picioare
Beat de o dragoste așa mare.*

Dacă Naheed putea să-și vadă dorința împlinită, eu de ce n-aș fi putut? Fereydoon era iubitul meu; poate cu un strop de iscusință aș fi izbutit să-l vrăjesc și să-l fac bărbatul meu pe veci.

Ajunsă la Naheed acasă, ne-am dat binețe și ne-am sărutat pe amândoi obraji. Păsările mamei sale ciripeau vesele în coliviile lor; am privit-o pe Naheed, căutând un semn de bucurie că primise vești bune. Dar de îndată

ce servitorii ne-au lăsat singure, Naheed s-a prăbușit pe o pernă, plângând, cu chipul schimonosit de durere.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor.

— Naheed, draga mea, viața mea! Ce s-a întâmplat?

M-a privit o clipă, cu ochii ei verzi și frumoși în lacrimi.

— Nu s-au învoit, zise ea, gâtuită de suspine.

— Cine? Părinții lui Iskandar?

— Nu, nu. Părinții mei!

— De ce?

Naheed s-a ridicat în picioare, încercând să-și înfrâneze suspinele.

— Au găsit scrisorile, spuse ea, în cele din urmă, când reuși să-și vină în fire. Erau prea multe și nu le mai puteam ține în eșarfă. Le-am ascuns sub așternut, dar n-am fost atentă. Una dintre servitoarele mamei m-a pârât. Și cred că a câștigat bani frumoși de pe urma mea.

— Sărăcuța de tine! am zis eu. S-au gândit măcar o clipă că l-ai putea lua de bărbat pe Iskandar?

— Nu.

— De ce nu?

— E prea sărac! zise Naheed, suspinând și mai tare.

Am luat-o în brațe, iar ea și-a pus capul pe umărul meu, hohotind. S-a oprit o clipă și durerea din privirea ei mi s-a părut sfâșietoare.

— Îl iubesc! izbucni ea. Îl voi iubi mereu! Orice ar fi, vom fi uniți ca norul și apa de viață dătătoare!

Am oftat, dar nu m-a mirat că părinții ei se împotriviseră s-o dea după un bărbat sărac.

— Iskandar ți-a mai dat vreun semn?

— Mi-a trimis o scrisoare prin Kobra, dar trebuie să avem mare grijă pentru că părinții mei nu mă scapă din ochi. Mi-au spus că povestea mea secretă de dragoste a fost o greșeală amarnică și că n-am să pot opri gura lumii, iar numele nostru va fi pătat. Le-au dat poruncă servitorilor mai mari în rang să-i cerceteze pe toți ceilalți pentru ca nu cumva să aducă scrisori în casă, pe ascuns.

— Ce ți-a scris?

— Că mă va iubi întotdeauna, chiar de voi fi bătrână și bolnavă, cu părul alb și schiopătând de un picior.

— Îmi pare rău, am zis eu. Știu cât de mult îl iubesti.

Naheed țățâi, nemulțumită.

— De unde știi? Tu n-ai fost niciodată îndrăgostită, spuse ea, aproape cu furie.

Am recunoscut că așa era, deși acum, după acea noapte de plăceri renăscute alături de Fereydoon, începeam să simt altceva. Mă întrebam dacă aceasta putea fi dragoste.

— Naheed-joon, am zis eu, pe drum încoace, cântam de bucurie, în sinea mea, pentru că aș fi jurat că îmi vei spune că te-ai logodit cu Iskandar și dorința ta cea mai fierbinte ți-ar fi fost astfel îndeplinită.

— Și eu am crezut la fel, spuse ea.

O clipă, am rămas pe gânduri.

— Și dacă Iskandar devine un om înstărit într-o bună zi? Oare părinții tăi s-ar răzgândi?

— Nu, zise ea, abătută.

Abia dacă i se uscaseră lacrimile pe obraji; s-a îndoit de mijloc și a început să geamă ca un animal prins în

cursă. Nu mai auzisem o tânguire ca aceasta de la moartea tatălui meu și fiecare sunet îmi sfâșia inima.

Am încercat s-o liniștesc.

— Naheed, viața mea, nu-ți pierde speranța. Să ne rugăm Domnului, cu credința că se va milui de soarta ta și a lui Iskandar.

— Nu înțelegi, zise Naheed și-și continuă vaietul prelung, din străfundul ființei.

O servitoare a ciocănit și a dat să intre cu cafeaua. Am sărit în picioare și i-am luat tava din mâini ca să nu intre și s-o vadă pe Naheed în lacrimi.

— Strai liniștită, spuse Naheed. Știu toate că m-am logodit.

Eram nedumerită.

— Cum adică?

— Dacă l-aș fi dat uitării pe Iskandar, mama și tata mi-ar fi dat pace, dar am plâns și le-am spus că nu-l voi uita niciodată. Drept pedeapsă, m-au promis altui bărbat. Vom face nunta când va fi iar lună plină.

Vestea aceasta o întrecea pe cea de dinainte în cruzime. Cum îi lăsa inima pe părinții lui Naheed, care o iubiseră și o răsfațaseră toată viața, să o arunce în brațele unui bărbat când ea își plângea încă prima dragoste neîmplinită? Mi se rupea sufletul s-o văd suferind ca un câine. Am îmbrățișat-o din nou și mi-am pus capul pe umărul ei.

— Și cui i-ai fost promisă? am întrebat eu, sperând că aleseseră un om bun, care avea s-o facă fericită.

— Mama a vorbit cu Homa, care i-a spus că știe ea pe cineva, zise Naheed, cu amărăciune. Eu nu l-am văzut niciodată, desigur.

— Nu știi nimic despre el?

Părinții ei ar fi avut de ales dintre mii de bărbați, căci Naheed pe cât era de înstărită, pe atât era și de frumoasă. Poate că avea să-și găsească un bărbat pe măsura ei în toate acestea și care avea să-i dezvăluie plăcerile nopții pe care și eu le deprinsesem cu bucurie.

— Doar că e fiul unui neguțator de cai putred de bogat.

Am ținut-o cu privirea pe Naheed. Știam că trebuie să spun ceva, dar nu găseam puterea să rostesc nici un cuvânt. M-a cuprins o tuse violentă și simțeam că nu mai am aer. M-am aplecat, cu capul în pământ, încercând să-mi recapăt suflarea.

— Vai! sări Naheed. Ce-ai pățit?

Zbuciumul meu părea fără sfârșit. Am tușit până mi-au dat lacrimile, iar apoi am amuțit.

— Parcă ți s-ar fi prăvălit cerul în cap, zise Naheed, în timp ce mă ștergeam la ochi.

— Nici nu știi ce adevăr gălești, am răspuns eu.

Mi-am mușcat limba să nu spun nimic, căci mă prisem de prea multe ori. Doar erau sute și sute de neguțatori de cai. Sau măcar câteva zeci? Și cei mai mulți aveau și fii. Nu putea fi vorba chiar de el.

— Cum îl cheamă, am întrebat eu dintr-odată, cu vocea sugrumată.

— N-ai de unde să-l știi, răspunse Naheed, pentru că nici eu n-am mai auzit de el. Îl cheamă Fereydoon.

Tusea puternică m-a cuprins cu forțe înzecite, gata să-mi smulgă măruntaiele din loc. Câte n-aș fi putut să-i spun despre viitorul ei soț: cum arată părul lui scăpat de sub strânsoarea turbanului, cum închidea ochii atunci când se desfăta în sunetul lăutei, cum mirosea când era înfierbântat. Acum știam și cum să-i dăruiesc plăcerea, dar numai ea era sortită să-i devină soață pe deplin, până la sfârșitul zilelor ei. Un fior de gelozie mi-a străbătut tot trupul. La gândul că ar putea s-o îndrăgească pe ea mai mult, am început să icnesc cu putere și mare mi-a fost mirarea că nici n-a bănuیت ce era cu mine.

Naheed părea foarte mișcată de răbufnirea mea.

— Prietena mea scumpă, mă îndurerează să te văd atât de tulburată de necazul meu. Nu lăsa nenorocul meu să te stoarcă de vlagă.

Am scornit pe dată un răspuns care să-i spună care era pricina purtării mele.

— Tare aș fi vrut să fii fericită, am zis eu. Vorbele tale mi-au sfâșiat inima.

Lacrimile îi șiroiau pe obraz, iar mie îmi împăienjeniseră ochii. Doar că ale lui Naheed erau semn al recunoștinței, în timp ce ale mele ascundeau un secret rușinos.

Ultima chemare la rugăciune a răsunat în aer, semn că venise vremea să plec acasă. Am lăsat-o pe Naheed cu necazul ei, iar eu l-am luat cu mine pe al meu și am pornit-o încet către casă. Singură pe stradă, nu mai eram nevoită să ascund pricina supărării mele. Nu-i de mirare că Fereydoon uitase de mine săptămâni de-a rândul; în tot acest timp pesemne că încheiase cu părinții lui

Naheed înțelegerea care pecetluia căsătoria și se ocupase de pregătirile de nuntă.

Ce însemnase atunci noaptea noastră plină de plăceri? Se înfruptase până în zori din desfătările pe care mi le-a smuls ca stăpân al meu. A început să-mi fiarbă sângele în vine și am grăbit pasul prin cele Patru Grădini până când o băbuță adusă de spate, cu un toiag, mi-a tăiat calea și a trebuit să-i cer iertare pentru că dădusem peste ea.

Am auzit o pisică miorlând prin tufișuri, probabil căutându-și perechea, asemenea mie. Nu-mi dorisem nimic altceva decât să mă mărit cu un om bun. De ce să fiu eu femeia plăcerii, în timp ce Naheed, care le avea deja pe toate, putea să-i fie soață pentru totdeauna? Și de ce trebuia ca, dintre toți bărbații din Isfahân, alesul ei să fie Fereydoon?

Când am ajuns acasă, Cook, care îmi auzise pașii, m-a strigat din bucătărie.

— Ai întârziat, mă dojeni ea. Hai să ne ajuți să curățăm mărul.

— Lasă-mă în pace! m-am răstit eu la ea.

Înmărmurită, Cook a scăpat cuțitul din mână.

— Nu știi cum te descurci cu un asemenea catâr de fată, îi zise ea mamei.

Nu i-am dat atenție și am traversat valvârtej curtea, până în cămăruța noastră. Cum putuse Fereydoon să-și ia o altă nevastă fără să-mi spună? Nu știa că Naheed e prietena mea, dar ascunzându-mi un asemenea pas important îmi arăta cât de puțin însemn în ochii lui.

CÂND FEREDDOON M-A CHEMAT a doua zi, m-am dus la el acasă, dar nu le-am lăsat pe Hayedeh și pe Aziz să mă îmbăieze, să mă parfumeze sau să-mi pieptene părul. Acum că-mi recăștigasem locul, se temeau din nou de mine. S-au rugat cu cerul și cu pământul de mine, până când le-am strigat să mă lase în pace și s-au retras, cu capul plecat. M-am așezat în camera în care ne hârjoneam de obicei și l-am așteptat pe Fereydoon înfășurată în toate veșmintele mele de stradă. Furioasă, simțeam cum aerul se înfierbântă în jurul meu și cum îmi iau foc obrajii.

Când a sosit, Fereydoon a văzut că nu eram îmbrăcată ca de obicei, dar n-a spus nimic. Și-a scos pantofii și turbanul și le-a poruncit servitorilor să plece. Apoi s-a așezat lângă mine și mi-a luat mâna într-ale lui.

— Uite, *joonam*, începu el, vrând parcă să-mi deslușească ceva.

Era prima oară când îmi spunea „sufletul meu”. Nu l-am lăsat să continue.

— Nu mă mai vrei, am zis eu.

— Cum să nu te mai vreau? Mai ales după noaptea trecută?

A zâmbit și a încercat să-mi despartă genunchii. M-am împotrivit cu toată puterea.

— Dar te căsătorești.

— Sunt nevoit, spuse el. Nu te teme: asta e tot ce se schimbă.

Răspunsul lui îmi dădea de înțeles un singur lucru.

— Vrei să spui că ne vei păstra pe amândouă?

— Desigur.

— Nici nu știi câte necazuri te pasc în felul ăsta.

- De ce?
- Naheed e cea mai bună prietenă a mea.
Surprinderea lui părea a fi sinceră:
- Dintre toate femeile din Isfahān...
- Și nu știe despre *sigheh*-ul nostru.
- De ce?
- Familia mea a spus să păstrez secretul.
Fereydoon a ridicat din umeri.
- Familia ta se gândește la starea ei în rândul lumii,
zise el, dar oamenii fac asta tot timpul.
- Și asta nu-ți vatăcă *fi*e starea?
- Un bărbat se poate însura cum îi place lui, răspunse el.

M-am uitat la haina lui scumpă, de catifea albastră, cu șoimi desenați, iar în clipa aceea părea să aibă totul, pe când eu nu aveam nimic.

— Oricum, ce mai contează? zise el. Nevestele care se plac una pe alta pot să-și dea o mână de ajutor cu copiii și alte treburi femeiești.

— Dar nici nu-ți sunt cu adevărat nevastă! am spus eu.

— Nici pe aceasta n-ar trebui să pui mare preț.

N-am mai scos nici un cuvânt, căci pentru mine prețul era chiar foarte mare. Căsătoria cu un bărbat bogat, ca Fereydoon, ar fi însemnat un trai fără griji. Am așteptat, sperând că-mi va făgădui că mă va lua de nevastă, dar în zadar.

Fereydoon m-a cuprins în brațe, dar eu m-am ținut tare.

— Asta e voia tatălui meu, îmi șopti el și i-am simțit răsuflarea caldă în ureche. Și-a dorit întotdeauna să se

înrucească cu una dintre familiile de vază din Isfahân. În felul ăsta nădăjduiește că va fi numit guvernator într-o bună zi.

A oftat.

— Dar nici să nu te gândești că nu te vreau. Dacă nu te-aș mai fi vrut, m-aș fi lepădat de tine cum se scutură copacul de frunze toamna.

N-am spus nimic. Nu s-ar fi învoit cu familia lui Naheed dacă fiica lor nu ar fi fost o mândrețe de fată, ca soarele de pe cer.

— E foarte frumoasă, am zis eu, aproape cu ciudă.

— Așa se spune, spuse el. Măine sau poimăine o să mă întâlnesc cu ea și o să văd cu ochii mei.

Fereydoon a început să-mi mângâie obrazul cu mâinile lui moi.

— Nu știu cum e ea. Tu mi-ai fost dragă din clipa în care te-am văzut și mi-ai poruncit să nu mă uit la tine. Oricare altă femei s-ar fi prefăcut că se poartă cum se cuvine și ar fi dispărut; tu mi-ai arătat că ai limba ascuțită. Ți-am admirat părul negru și pielea brună, asemenea catifelei grele și întunecate. Erai prea tânără ca Gostaham să-ți fie tată și, când s-a întors unul dintre servitori, l-am plătit să-mi spună cine ești. Când l-am tocmnit pe Gostaham să-mi facă covorul i-am cerut să țeasă talismanele acelea pe el pentru că voiam ca modelul lui să iasă de sub degetele tale. Când am văzut covorul în război, cu nestematele-i sclipitoare, am hotărât că trebuie să fii a mea.

Cuvintele lui mi-au adus bucurie în suflet pentru prima dată.

— N-am știut niciodată de ce ai vrut să fiu a ta, am zis eu.

Fereydoon a oftat.

— În jurul meu mișună lăudătorii care mă preaslăvesc pentru un ban în plus. Când trăia, chiar și prima mea nevastă îmi spunea vorbe dulci ca să-i fac poftele. Tu nu ești așa și asta îmi place.

Nu-mi venea a crede, căci făceam tot ce-mi stătea în putință să-i fac pe plac cu trupul meu. Dar adevăr grația spunând că vorbele mele nu erau unse cu miere.

Fereydoon și-a trecut mâinile peste față de parcă ar fi vrut să se șteargă de praful adunat peste zi.

— N-am ce să fac, acesta îmi e rangul, zise el. Tatălui meu îi trebuie o noră dintr-o familie sus-pusă, iar eu o să-i fac pe plac. Dar asta nu înseamnă că nu te vreau — în felul ăsta — și cât mai des.

Fereydoon m-a tras între picioarele lui, cu spatele lipit de pieptul lui și a început să mă mângâie, deși eram înfășurată în veșminte din cap până-n picioare. Nu voiam să mă las pradă plăcerii, dar, sub dezmierdările lui, picioarele mi s-au desfăcut fără voia mea, mai ales când mi-am adus aminte ce știam să fac. L-am lăsat să-mi dea jos hainele de stradă, una câte una, ca pe foițele de ceapă.

— După ultima noastră noapte împreună, zise el, am stat ca pe jar toată ziua gândindu-mă la ce altă bucurie mă așteaptă în seara aceasta.

— Nici una, am zis eu, cu vocea oțelită.

— Ei, asta e, făcu el. Ai fost supărată. E doar un fleac.

A început să-mi mângâie piciorul, eu i-am dat mâna la o parte, dar el nu m-a luat în seamă. Am înțeles pe

dată că voia să încerce cum e să fiu a lui așa, pe nepusă masă — neîmbăiată, cu hainele de zi cu zi pe mine și împotrivindu-mă atingerii lui. L-am îndepărtat iar, dar fără prea mare tragere de inimă; a înțeles pe dată că nu era decât un joc și a început să-mi spună vorbe dulci, ca o femeie ușoară, iar eu am luat locul celui căruia trebuia să-i câștige favorurile. M-a mângâiat până când nu m-am mai putut dezlipi de el. Apoi s-a lăsat în voia mea, până la capăt. M-a privit uluit cum m-am înălțat de trei ori în slăvile desfătărilor. S-a prins cu încântare în jocul meu, surprins că-i venise rândul să mă slujească întrui plăcerile trupești. O dată și încă o dată, m-am înfruptat pe săturate de el în acea noapte.

Înainte să adorm, mi-am amintit de povestea pe care mi-o spusese mama cu câteva zile înainte despre sclava Fitna care îl pusese la încercare și-l îmblânzise pe șahul ei. Șahul n-a început s-o prețuiască decât când a crezut-o pierdută pe veci. Mă întrebam dacă și eu aș putea recurge la vreun șiretlic prin care Fereydoon să mă recunoască drept odorul cel mai de preț al sufletului său.

La început nu era, iar apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu, nu era nimeni.

A fost odată un șah al Iranului pe nume Bahram, vestit în cele patru zări pentru neîmfricarea sa. Răpusese un balaur de oameni măncător și salvase un copil din burta lui, ba chiar își smulsese coroana de aur din colții unui leu. Cea mai mare desfătăre a șahului era vânătoarea.

Bahram avea o sclavă pe nume Fitna, care îl însoțea întotdeauna când pleca după vânat. Fitna era zveltă, puternică și la fel de iute pe cal ca și stăpânul ei. Goneau împreună mult și bine pe urma catârilor sălbatici și a altor lighioane de pradă. Seara, Fitna ședea la masă cu el, spre încântarea lui fără de margini. Nici chiar cele două surori ale șahului, care aveau brațele acoperite cu brățări de aur, nu prețuiau în ochii lui la fel de mult ca Fitna, ale cărei brațe aveau albeața perlei.

Într-o bună zi, vâneau în inima deșertului, acolo unde prada e greu de găsit. Oamenii șahului s-au răspândit în zare, ca să prindă lighioanele la mijloc, ca într-o plasă, și să le mâne către el. Bahram și Fitna călăreau unul lângă altul și vorbeau, când șahul a zărit un catâr sălbatic pătat. Cu un strigăt, șahul a dat pinteni calului și a pornit după el, țintindu-i o săgeată drept în inimă. Catârul a căzut în genunchi, dându-și răsuflarea la picioarele șahului. Văzând că Fitna îl privea, dar nu-i spunea nici un cuvânt de laudă, Bahram a grăit:

— Ai văzut ce bine am țintit? întrebă el. Uite altă pradă. Pe aceasta cum s-o ucid?

Fitna a zâmbit, căci știa cât de mult îi plăcea să fie pus la încercare.

— Știi cum ar fi frumos s-o răpui? răspunse ea. Să-i țin-tuiești o copită de tâmplă.

Bahram a chibzuit o clipă până a pus la cale isprava. A luat o alică și a zvârlit-o cu praștia spre urechea măgarului. Pișcat de alică, animalul a plecat capul și și-a frecat tâmpla de copită. Șahul a înșfăcat pe dată arcul și a străpuns, cu o singură săgeată, copita și tâmpla jivinei. Mândru de isprava sa, șahul s-a întors către Fitna, gata să-și primească laudele.

Nemișcată, ea i-a spus numai atât:

— Sire, ești un vânător încercat. Dibăcia se deprinde în timp.

Șahul s-a simțit ca și copacul lovit de secure. Era înconjurat de curteni care-l linguseau la fiecare pas. De unde atâta neobrazare din partea unei sclave? Știa că ar fi fost o greșeală s-o lovească și și-a înfrânat mânia. L-a chemat în taină pe un oștean bătrân, cu părul alb, și i-a poruncit:

— Femeia aceea mi-a stricat liniștea, zise el. Omoar-o sau o voi face cu mâna mea.

Oșteanul a răpit-o pe Fitna și a gonit cu ea, pe cal, până într-un oraș îndepărtat, în care avea un palat cu turn. În timpul călătoriei a simțit în suflet apăsarea poruncii pe care trebuia s-o îndeplinească. Până atunci omorâse bărbați pe câmpul de luptă, dar se cutremura la gândul că va trebui să răpună o sclavă lipsită de apărare.

Când au ajuns la castel, a dus-o pe Fitna până în vârful turnului său, la capătul a șaizeci de trepte, acolo unde plănuse să înfăptuiască porunca șahului. Dar înainte ca el să apuce să-și tragă sabia din teacă, fata a grăit:

— Nu uita că dintre femeile șahului eu îi sunt cea mai dragă, zise ea, cu ochii în lacrimi. Cruță-mă câteva zile, dar spune-i șahului că i-ai ascultat porunca. Dacă se arată mulțumit, poți să-mi iei viața fără greș. Dar dacă nu, are să-ți mulțumească într-o bună zi.

Bunul oștean a chibzuit o clipă. Îi fusese credincios șahului întotdeauna, dar porunca aceasta i se părea nedreaptă. Ce avea de pierdut dacă aștepta? Dacă șahul ținea morțiș să i se facă voia, nu avea decât să se întoarcă și să săvârșească fapta. Dacă nu, își împiedica stăpânul să facă o greșeală.

A lăsat-o pe Fitna în turnul lui și s-a întors la palatul lui Bahram. Când năprasnicul șah l-a primit, oșteanul i-a spus că-i luase viața fetei. Ochii șahului s-au umplut de lacrimi fierbinți, iar acesta și-a întors privirea ca să-și ascundă durerea. Oșteanul s-a întors la turnul lui să-i dea de veste Fitnei. Fata s-a bucurat, dar nu s-a grăbit, pentru că îl cunoștea bine pe șah și voia să lase timpul să-și facă treaba.

Fitna își petrecea zilele la palatul oșteanului în tovărășia unui vițel ce o însoțea pretutindeni. Pentru că vițelul nu putea urca cele șaiszeci de trepte până în turn, Fitna l-a luat în brațe până sus și l-a lăsat să pască iarba verde care creștea pe acoperiș. În fiecare dimineață urca vițelul pe acoperiș și în fiecare seară îl aducea înapoi în staul, spunând, în sinea ei:

— Învrednicește-mă, Doamne, de o așa caznă!

Șase ani mai târziu, vițelul devenise un taur în toată puterea cuvântului, iar Fitna căpătase forța unui luptător.

Într-o bună zi, Fitna și-a scos cerceii cu rubine din urechi și i-a dat oșteanului.

— Ia nestematele acestea, vinde-le și cumpără cele trebuincioase pentru un ospăț, zise ea. Ne trebuie tămâie și lumânări, orez și carne de miel, prăjituri și vin. Adu-le pe toate aici, iar apoi poștește-l pe șah la cină, după vânătoare.

Oșteanul, căruia îi devenise dragă prizoniera lui, nu s-a învoit să ia podoabele. A cumpărat cele ce i le ceruse din punga lui cu bani. Apoi, când s-a întâlnit cu șahul, l-a pofțit să-i facă o vizită.

— Mare ar fi cîntea pentru umilului tău sclav, stăpâne, dacă ai pofți să te ospătezi alături de mine în vârful turnului meu, zise el.

Auzind asemenea cuvinte meșteșugite, Bahram s-a învoit. Șahul a pornit la vânătoare, iar oșteanul s-a întors la turnul lui și a ajutat-o pe Fitna să pregătească un ospăț pe cinste. Au așternut împreună cele mai de preț covoare pe acoperiș și au aranjat perne pentru sprijin. Apoi Fitna a pregătit bucate gustoase, cântând în timp ce presăra un pic de iarba dragostei în mâncarea de miel cu curmale care îi plăcea atât de mult șahului.

Spre seară, Bahram a sosit împreună cu oamenii lui, iar oșteanul a băut și s-a ospătat cu ei până când n-au mai putut. În timp ce-și fumau pipele cu apă, șahul zise:

— *Frumoasă casă ai, prietene, și o mândrețe de grădină! Cred că ți-e greu, la vârsta ta, să urci toate cele șaizeci de trepte până aici. Doar asta îți e și vârsta, nu?*

Oșteanul a încuviințat.

— *Pentru cel călit în luptă, scara e un fleac, se grăbi el să adauge. Însă știu o femeie care poate urca toate aceste trepte cu un taur în spate. N-are pereche în toată împărăția.*

— *Cum să ridice o femeie în spate ditamai animalul? întrebă șahul. Cheam-o să vedem cu toții asemenea minunăție.*

Oșteanul a coborât s-o aducă pe Fitna, sperând că nici el, nici ea nu-și vor pierde capul până la sfârșitul ospățului. În timp ce o căuta, a început chiar să tremure. Dar când oșteanul a ridicat perdeaua ce dădea spre camerele ei și a privit-o, teama lui s-a risipit pe dată. Era înveșmântată în mățăsuri chinezești parfumate cu tămâie. Un văl alb o acoperea din creștet până în tălpi, lăsând să i se vadă doar ochii, iar pe cap purta o feregea tivită cu perle de mare. Își conturase ochii migdalați cu kohol. Era gata de luptă.

Fitna a luat taurul în spate și a urcat, treaptă cu treaptă. Când a ajuns în vârf, i s-a închinat lui Bahram și a pus animalul la picioarele lui.

— *Preamărite şah, zise ea. Primește acest dar pe care fără dibăcia mea nu aş fi putut să ți-l ofer.*

Şahul părea înmărmurit, dar a răspuns cu înțelepciune:

— *Vorbești de dibăcie, zise el. Dar aceasta nu-i decât obișnuință. Ai cărat taurul în spate de atâtea ori încât acum îți pare lucru de nimic.*

Fitna a zâmbit și s-a înclinat până la pământ.

— *Sire, adevăr găiești, spuse ea. Am dus acest taur în spate zi de zi, timp de șase ani. Dar oare dibăcia e a celui ce răpune un catâr, pe când să duci în spate un taur se cheamă doar obișnuință?*

Şahul a amuțit. S-a uitat când la Fitna, când la oștean, de parcă ar fi avut în față o stafie. Apoi a sărit în picioare și a ridicat vâlul de pe chipul femeii. Când i-a zărit chipul rotund ca luna, a început să plângă de bucurie. Lacrimilor lui ea le-a răspuns cu alte lacrimi. Păreau a fi două duhuri ale râurilor care-și vorbesc prin apă.

Şahul a poruncit tuturor oamenilor lui să plece din turn, chiar și oșteanului. Apoi a chemat-o pe Fitna să se așeze lângă el, pe covor, și i-a spus:

— *Rogu-te, iartă-mă. Într-un moment de slăbiciune am tânjit după lauda ta, dar am înțeles acum că înțelepciunea ta e un dar mai de preț.*

— *Dragul meu, zise ea. Durerea depărtării de tine a fost mai mare decât cel mai mare munte. Era să te pierd pe veci, din prea multă dragoste.*

Şahul a cerut-o pe Fitna de nevastă.

SÂNGELE FLORILOR

— *Ce dulce încercare, spuse el, necăjind-o, în glumă, căci numele ei chiar așa se tălmăcea.*

A doua zi, s-a ținut nuntă mare, iar bunul oștean a fost răsplătit cu o mie de perle în schimbul celei pe care o adăpostise. Dar acesta n-a fost decât începutul. Fitna a făcut cinste numelui pe care îl purta și l-a pus pe Șah la încercare până la sfârșitul zilelor lui.

CAPITOLUL CINCI

În dimineața următoare, în timp ce mă întorceam acasă de la Fereydoon, am simțit o zvâcnire și o durere stăruitoare în pântec. Să fi rămas grea? Îmi țineam *chador*-ul cu o mână, iar cu cealaltă mă țineam de pântec, pipăind parcă după un semn de viață. Nimic altceva nu m-ar fi putut lega de Fereydoon pentru restul vieții. Altfel, de ce să mă mai vrea acum că avea să fie unit cu o frumusețe cu ochi verzi?

Mă grăbeam să ajung acasă ca să văd ce am și am luat-o la goană prin piața veche de lângă casa lui Fereydoon, apoi prin bazarul lung, de care era legată ca de o șiră a spinării. Am trecut pe lângă câteva prăvălii cu aur, care scosese ră la vedere munți de brățări strălucitoare în jurul cărora se îngrămădeau femeile bogate, asemenea vitelor flămânde în preajma ieslei. N-am încetinit pasul nici măcar când am simțit aroma supei cu măruntaie de miel, pe care oamenii o mâncau de dimineață,

deși fiecare negustor mă îmbia să gust din fiertura lui, făgăduindu-se că le întrecea pe toate celelalte.

Ajunsa acasă, i-am dat binețe mamei abia trăgându-mi răsuflarea, iar apoi m-am repezit către haznale. Imediat ce mi-am desfăcut tunică și mi-am dat jos șalvării, am ghicit. Deși nu vedeai nimic în întunericul acela, simțeam urma sângelui subțire care avea să țâșnească, în curând, ca un râu. Mi-am așezat o cârpă groasă între picioare și m-am întors în camera mea și a mamei. Fără să scot vreun cuvânt, m-am lungit în așternut și am închis ochii.

Mama mi-a luat mâinile într-ale ei și m-a întrebat:

— Lumina ochilor mei, care ți-e oful?

Nu m-a lăsat inima să-i povestesc ce aflasem de la Naheed așa că m-am hotărât să-i spun ce descoperisem.

— N-am rămas grea, am spus eu. Nici după atâta timp.

Mama a început să-mi mângâie mâna.

— *Azizam*, nici nu s-au împlinit trei luni. Trebuie să ai răbdare.

— Răbdare? am zis eu. Dar Goli a rămas grea din prima lună. Mie de ce îmi trebuie atât de mult timp?

Mama a oftat.

— Și eu am avut de așteptat până când Domnul mi te-a dat, zise ea.

Cuvintele ei nu mă linișteau. N-am crezut că voi trăi astfel povestea mamei.

— Și dacă sunt stearpă? am întrebat eu.

Teama de un așa gând mă gătuia.

— Ești tânără și ai toată viața înaintea ta, spuse mama. De vor mai trece multe luni fără rod, știu eu descântecul care să-ți fie de ajutor. Dea Domnul să rămâi grea cât mai curând!

Mă întrebam dacă mama înțelegea cât de diferită era viața mea de cea a ei și a tatei.

— Bibi, nu am cincisprezece ani să încerc, ca și tine, am zis eu.

Mama și-a ferit privirea, parcă vrând să uite că mărițișul meu se putea termina dintr-o clipă într-alta. Apoi mi-a mângâiat mâna cu hotărâre.

— Vom spune un *nazr*¹ împreună și vom da un animal măcelărit de pomană celor săraci când ți se va îndeplini dorința, răspunse ea.

Am întors capul. Mama era mirată că nu credeam în puterea unui *nazr*.

— S-a întâmplat ceva? Ți-a spus că nu te mai vrea?

— Nu, am zis eu, dar buzele îmi tremurau atât de tare încât și-a dat seama că mai era ceva de spus.

Am tras aer în piept.

— Își ia altă nevastă, am adăugat eu. Una pentru totdeauna.

— Acum înțeleg eu de ce ești așa abătută! zise mama. Dar poate că asta nu are nimic de-a face cu căsătoria voastră.

— Dacă aș fi grea, nu mi-aș mai face atâtea griji.

— De bună seamă, zise mama. Când ți-a spus?

¹ Rugăciune sufi rostită mai ales în chip de binecuvântare, înainte de mese (n. tr.).

— Am aflat de la Naheed.

— Naheed? întrebă ea, dându-se înapoi, plină de mirare.

Nu i-am răspuns la întrebarea care știam că-i stă pe buze, căci eram gătită de emoție, iar fața mi se strânsese ca un pumn și o simțeam mică, asemenea unei mingi de polo.

— Ah, *Khoda!* spuse mama când înțelese.

M-a privit, sperând că-i voi da un semn că nu-i adevărat, dar nu puteam spune nimic. Mama a început să se roage.

— Stăpâne al cerului și al pământului, amintește-ți de noi în mila ta nemărginită. Mahomed cel binecuvântat, ascultă-ne ruga. Ali, prinț printre oameni, dă-ne tăria și forța ta.

— Bibi, nu pot să îndur așa ceva, am zis eu. Acum ori unul, ori celălalt mă va urî.

— I-ai spus lui Naheed? întrebă mama, cu îngrijorare.

— Nu.

— Slavă Domnului, spuse ea. Ai dreptate — trebuie să facem ceva repede. Dar acum liniștește-te. Avem multe de făcut de dimineață și trebuie să ai forțe proaspete.

M-a acoperit cu pături și mi-a pus o pernă sub cap. Apoi mi-a adunat tot părul în spatele pernei și a început să mi-l pieptene încetisor, în timp ce-mi spunea o poveste despre peripețiile unui șoricel șiret și ale pisicii mari și nătânge care voia să-l mănânce. Cuvintele ei duioase și mângâierea pieptenului prin păr m-au făcut să mă cufund într-un somn odihnitor.

Din fericire, a doua zi era joi și aveam toată după-amiaza liberă. Am așteptat până când Shamsi a traversat curtea dinspre bucătărie spre cămări. Mama a urmat-o și, cu cuvinte meșteșugite, a înduplecat-o să-i dea voie să-și umple buzunarele cu nuci întregi și să ia un pumn de stafide. A trebuit să-i făgăduiască, în schimb, o sticlă din cea mai bună doctorie a ei pentru durerile de gât.

— O casă de cărpănoși, bombăni mama.

Ne-am pus *picheh*-urile și *chador*-urile și am pornit-o, braț la braț, către ținutul Seyyed Ahmadian să vedem moscheea vestită pentru minaretul ei de alamă. Pe drum, am trecut pe lângă o tânără mamă care își conducea copiii acasă. Părea că-i făcuse unul după altul, pentru că erau de vârste apropiate. Mă întrebam dacă o femeie ca aceea, cu pântecul roditor, fusese vreodată nevoită să meargă într-o călătorie ca a mea.

Strălucind ca focul în dogoarea după-amiezii, minaretul de alamă se vedea chiar și de departe. Lumina lui ne-a fost călăuză prin ținutul necunoscut până la ușa moscheii. Ne-am rugat împreună, în locul pentru femei, atingând cu fruntea plăcuțele rotunde de lut de pe podea. Când am terminat, povara mea îmi părea mai ușoară.

Minaretul era îmbrăcat în foițe strălucitoare de alamă, pe care erau încrustate cuvinte sfinte. Pe dinăuntru era îngust, răcoros și întunecat, iar treptele lui de piatră erau tocite de atingerile celor care își găsiseră acolo loc de rugăciune. M-am oprit în fața primei trepte, iar mama mi-a dat o plăcuță și o nucă.

— Sparge-o, zise ea.

Am așezat nuca pe treaptă, în fața mea, am pus plăcuța deasupra ei, iar apoi m-am așezat pe ea cu toată greutatea. Nuca s-a spart cu un pocnet răsunător și am zâmbit gândindu-mă la acest prim semn bun. Mi-am vârât nuca spartă în buzunar.

— Slavă Domnului, zise mama și-mi dădu o alta.

Am urcat treaptă cu treaptă, rugându-mă, cu fiecare nucă pe care o spărgeam, ca pântecul meu să se deschidă, să primească sămânța și să dea rod.

Mama mă însoțea către vârful turnului și se bucura la fiecare pas pe care îl făceam. Către seară, alte femei și-au început urcușul în urma noastră. Când am ajuns aproape de jumătatea scării, am auzit o femeie suspinând. Am prins-o pe mama de mână și am ascultat împreună până ne-am dat seama ce se întâmplase. Nucile pe care le luase cu ea nu se spărseseră, semn că avea să rămână stearpă pentru totdeauna. M-am gândit cu milă la ea.

Ne-am continuat urcușul. Tocmai făcusem praf una dintre nuci și m-am gândit la Goli, întrebându-mă dacă era iar grea. Îmi închipuiam cu ar fi fost să am și eu un copil pe care să-l duc în satul meu și cu care să mă mândresc. Ce s-ar mai fi minunat oamenii să știe că pruncul meu are sânge de om cu stare!

Mama m-a tras de *chador*.

— *Azizam*, sunt câteva femei în spatele nostru care așteaptă să urce. Hai, sparge nuca!

Am așezat plăcuța la locul ei și mi-am văzut din nou de treabă. Coaja nucilor crăpa de parcă abia ar fi așteptat să le ating. După ce am ajuns la capătul scării am

luat-o înapoi, șoptindu-le urările noastre de bine celorlalte femei, mai ales celor cu ochii înroșiți și umflați de plâns semn că norocul nu le surâdea. Când am ieșit din minaret, am curățat nucile și mama mi-a dat un pumn de stafide cu care să le amestec.

— Nu te sfii! zise mama când am pornit-o înapoi spre casă.

Am tras aer în piept și m-am apropiat de primul bărbat pe care l-am întâlnit, pentru că părea de vârsta tatălui meu și avea la colțul ochilor aceleași linii subțiri, ca o pânză de păianjen.

— Hei, tu, cel cu barba cenușie! am zis eu, arătându-i nucile și stafidele. Vrei să primești aceste fructe din mâinile mele?

M-a privit cu duioșie și i s-au umezit ochii, așa cum sperasem.

— Fii binecuvântată, micuțo! zise el. Fie ca din pântecul tău să se nască șapte feciori zdraveni, an după an!

Am zâmbit și i-am dat nucile amestecate cu stafide, urându-i, la rândul meu, să aibă parte de belșug în toate. Cuvintele lui pline de bunătate mi-au dat speranță. Să-mi iasă în cale un bărbat care să-i semene tatei și care să-mi ureze să am șapte fii! Era un semn de la Domnul.

Tot mergând, părea că fiecare bărbat pe care îl întâlneam avea un cuvânt bun să ne spună.

— Să înflorești ca trandafirul vara! zise un tânăr călare pe un catâr, care s-a oprit să ia pomana.

— Să dai rod ca rodia! zise un bătrân cocoșat, care părea că nu mâncase de ceva vreme.

Lui am avut grijă să-i dau mai multe fructe.

— Să-ți crească pântecul cât turbanul meu! Îmi ură un bărbat al cărui acoperământ era atât de alb și curat, de parcă tocmai se primenise.

Nu-mi mai rămăsese decât un pumn de nuci când am zărit un tânăr cu un chip prietenos, care stătea ghemuit, așteptând parcă să i se dea ceva de făcut. Brațele și picioarele lui lungi îmi aminteau de cele ale lui Feyre. Am întins mâna și l-am rugat să primească ultimele nuci. Nu m-a luat în seamă și a continuat să se uite cu atenție pe drum, de parcă ar fi așteptat un prieten. Am încercat din nou.

— Rogu-vă, bunule domn, gustați din nucile acestea, am zis eu.

De data aceasta s-a uitat la mine, cu o privire aspră.

— Nu vreau, zise el. De ce nu le mănânci tu?

M-am dat înapoi; știa că-mi făcea un rău și nu-i păsa. Mama m-a luat de braț și m-a tras mai departe, spunându-i:

— Rușine! Rușine să-ți fie!

În zadar, căci bărbatului nu-i păsa și nu ne-a aruncat nici o privire după aceea. Când mama m-a tras de mână, am scăpat nucile, care s-au împrăștiat pe jos și au fost ciugulite de câțiva porumbei.

Mama a încercat să mă îmbărbăteze spunându-mi să nu uit norocul pe care îl avusesem până atunci.

— Un om rău nu strică voia Domnului! zise ea, fără să poată să mă liniștească.

În drum spre casă, în lumina asfințitului, m-am gândit la femeia cu ochii umflați de plâns, ale cărei cazne

fuseseră zadarnice și ale cărei suspine transformaseră minaretul într-un templu al amărăciunii.

DUPĂ-AMIAZĂ, după ce-i servisem pe Gordiyeh și pe Gostaham cu ceai și prăjituri, în camera mare, mama le-a povestit despre logodna lui Naheed.

— Ah, Baba! făcu Gostaham, cu uimire, și ne întrebă apoi dacă eram sigure că era vorba despre același Fereydoon.

Au urmat clipe lungi de tăcere, la capătul cărora Gordiyeh a strigat, cu furie:

— De ce s-o aleagă pe Naheed! Ce ghinion!

Gostaham ne-a făcut semn să stăm lângă ei, pe perne. Mama și cu mine ne-am așezat una lângă alta și i-am privit cum își beau ceaiul. Gordiyeh nu a dat poruncă să ni se aducă și nouă.

— Poate ar trebui să nu mai ținem seama de înțelegerea nouă. Oricum, abia a început, zise mama.

— Nu știu dacă putem, spuse Gostaham. E o înțelegere pecetluită prin lege acum că am acceptat banii.

— Dar asta nu înseamnă că nu i-am putea cere lui Fereydoon să fie om de onoare și să ne elibereze, zise mama.

— De ce ar face-o? A spus că vrea să continue căsătoria chiar dacă știa că urma să se logodească cu Naheed, spuse Gostaham.

— Dar nu știa că Naheed e prietena mea, am sărit eu.

— Nu i-ai spus nimic până acum? Întrebă mama.

— I-am spus ceva despre ea, dar nu i-am rostit numele. Poate ar fi fost mai bine să-i fi spus!

— Oricum, nu cred că ar fi contat, zise Gostaham. Poate să se căsătorească cu cine vrea.

Gordiyeh a oftat din rărunchi.

— Ce păcat că nu te-a ales pe tine, zise ea. Dar, cel puțin, s-a învoit să continue *sigheh*-ul. Asta înseamnă că-i place totuși de tine.

Am sărit ca arsă la auzul cuvintelor ei. La fel ca multe alte femei, Gordiyeh se măritase știind că o va face pentru restul vieții. De unde să știe ea cum e să fii prinsă într-o căsătorie care poate să se termine la fiecare trei luni?

— Să ne gândim ce putem face, îi spuse Gostaham mamei. Ori te învoiești ca măritișul să continue, ori îl rogi să pună capăt înțelegerii. Cred că ar fi mai bine să spui da, acum că fata nu mai e fecioară. Poate mai aveți ceva de câștigat.

— Mai ales dacă o să fie și un copil, spuse Gordiyeh.

Imediat mi-a venit în minte tânărul cu chipul frumos și îndârjit, care nu voise să primească nucile din mâna mea.

— Dar atunci s-ar afla totul, spuse mama.

— Așa e, zise Gostaham. Dar n-ar mai conta, pentru că alta ar fi viața voastră.

— Ce vor spune Naheed și părinții ei? am întrebat eu.

Gordiyeh și-a ferit privirea; Gostaham a lăsat ochii în pământ. S-a așternut din nou tăcerea, adeverindu-se astfel cele mai mari temeri ale mele. Dacă ar fi fost vorba de o altă familie, nimeni n-ar fi luat în seamă lucrul acesta, căci fiecare luptă să-i fie lui mai bine. Dar acum lucrurile se împotmoliseră de tot.

— Trebuie să te gândești la tine, zise Gordiyeh. Naheed are de toate, iar tu nu ai nimic.

Fierbeam de mânie, ca o oală pusă pe foc. A cui era vina că nu aveam de nici unele? Îmi vânduseră cel mai de preț lucru pe care îl aveam — fecioria — fără ca asta să alunge pe veci grija noastră pentru ziua de mâine. Covorul meu fusese dat fără ca eu să primesc ceva în schimb. Zi de zi, mama trăia cu frica în sân că va trebui să ne câștigăm iar traiul singure. Nu meritam oare ceva mai mult de atât?

Mama s-a întors către mine.

— Tu ce vrei, fata mamei? Doar Naheed îți e cea mai dragă prietenă.

Înainte să apuc să spun ceva, Gordiyeh s-a băgat în vorbă.

— În locul tău, m-aș gândi bine înainte să fac ceva. Doar știm cu toții cine e Fereydoon, zise ea.

Mi se părea că se poartă cu mare grijă cu mine pentru că știa că pot să mă pripesc.

— Nu știi ce ar trebui să fac, am spus eu, cu sinceritate.

— Tu ce ne sfătuiești? o întrebă mama pe Gordiyeh.

— Ați bătut palma, respectați înțelegerea, zise ea. Astfel poți s-o lași să se termine de la sine, fără să dai vreun motiv de rușine sau poți să te răzgândești, când îi va cere din nou să-i fie soață.

— Dar de ce să nu-i spunem familiei lui Naheed, pur și simplu? am întrebat eu. Așa ar fi cel mai cinstit.

— Nu v-ar pica bine deloc, sări Gordiyeh. Pentru că e vorba de un *sigheh*. Mai bine nu suflați o vorbă nimănui.

Începeam să bănuiesc că Gordiyeh avea motivele ei să păstreze taina *sigheh*-ului. Pesemne că-i era teamă că familia lui Naheed va arunca asupra ei rușinea.

Mama s-a întors către mine.

— Ce zici? Întrebă ea.

Cu gândul aiurea, am început să mângâi covorul cu vârful degetelor. Era la fel de catifelat ca acela pe care îl dădusem jos de pe peretele din casa lui Fereydoon și, amintindu-mi cum îl simțisem alunecându-mi pe spate pe când trupul lui era deasupra mea, am roșit. Acum că trupul meu știa ce-i desfătarea alături de Fereydoon, voiam să mă întorc în acele locuri pline de plăcere cât mai curând. Și deși o iubeam pe Naheed, Gordiyeh spusese un adevăr: ea avea totul, iar eu nimic — în afară de câteva luni alături de Fereydoon.

— Voi face cum mi-ai spus, i-am zis eu lui Gordiyeh.

Părea destul de mulțumită, poate pentru că mai trăgea speranță că Fereydoon sau familia lui aveau să le comande un covor.

— Ești mai înțeleaptă decât îți e vârsta! răspunse ea.

Și mama era mulțumită, știind că nu va trebui să ducem grija traiului de zi cu zi cel puțin câteva luni de atunci încolo.

NIMIC NU E MAI TRIST decât o mireasă tristă în ziua nunții ei. Să vezi o fată crescută într-una din cele mai de seamă familii din Isfahān, pe care nimeni nu îndrăznise s-o atingă cu o floare și care este și frumoasă, s-o vezi pe fata aceasta cu ochii înroșiți de plâns, îmbrăcată în rochia ei de mireasă, roșie cu auriu, și să auzi că oaspeții

mai buni la inimă pun suferința ei pe seama unui guturai — asta le întrece pe toate. Mă bucuram că nu sunt rudă cu Naheed și nu sunt nevoită să particip la *aqd* — nunta care se ține doar pentru rudele miresei și ale mirilor, condusă de un mullah. În după-amiaza aceea o întrebase de trei ori dacă se învoiește să-l ia pe Fereydoon de bărbat; nu răspunsese nimic primele două dați, dar a treia oară a spus da. A semnat împreună cu Fereydoon înțelegerea care îi unea pe viață, după care bărbații s-au despărțit de femei și s-au dus să petreacă la locul convenit lor.

A trebuit să merg negreșit împreună cu mama și Gordiyeh la ospățul pentru femei din seara aceea. Petrecerea se ținea în camera mare din casa lui Naheed, luminată de lămpi cu gaz, verzi și delicate, și împodobită cu buchete uriașe de flori. Când am intrat, servitorii ne-au adus băuturi reci din fructe și cești cu ceai fierbinte, dar și o tavă cu prăjituri. Naheed stătea singură pe un divan sidefat. După ce-și lăsau la intrare veșmintele pe care le purtau pe stradă, oaspeții veneau, val după val, să o salute și să se mândrească cu gătelile lor. Eu purtam o haină frumoasă dăruită de Naheed: largă, de culoare stacojie și cu mânecile tivite cu blană, iar pe dedesubt o tunică portocalie.

— Îți stă foarte bine! zise ea după ce ne-am sărutat pe amândoi obraji.

— Naheed-*joon*, nici nu-ți dai seama cât de frumoasă ești, am spus eu.

Chiar așa era. Părul ei negru era împodobit cu perle, iar rochia roșie de mătase pe care o purta, brodată cu fir

de aur, îi adâncea verdele ochilor. Era atât de frumoasă încât nu puteam îndura s-o privesc prea mult, așa că mi-am îndepărtat privirea.

— Nu fi atât de tristă din cauza mea, îmi șopti ea. Mi-e peste puțină să suport așa ceva.

— Am crezut atâta timp, cu ardoare, în fericirea ta! i-am răspuns eu.

Voiam să spun alături de Iskandar, nu de Fereydoon.

Naheed și-a ferit privirea, pentru ca oamenii să nu-i vadă lacrimile care i se prelingeau pe obraji. Încă nu sosiseră toți oaspeții și trebuia să le fac loc și celorlalți care voiau să-i facă urări. Am revenit lângă mama, care stătea singură, pentru că Gordiyeh își saluta niște prietene. Ludmila, mama lui Naheed, s-a apropiat o clipă de noi.

— Primește urările noastre de bine pentru tine și familia ta, spuse mama. Fie ca fata ta să fie binecuvântată pe veci.

— Nu-i așa că e minunat? spuse Ludmila, ai cărei ochi semănau leit cu ai fetei, doar că erau mai limpezi și mai fericiți. E exact așa cum am sperat. Ce bine că a venit și ziua aceasta, în cele din urmă!

M-am căznit să par la fel de încântată ca și ea.

— Sper din toată inima că vor fi fericiți, am zis eu, dar fără să pun prea mult suflet.

Eram copleșită de gândul că o trădasem. Ludmila m-a privit ca și cum și-ar fi dat seama că se întâmplase ceva rău, dar s-a îndepărtat, la chemarea unei prietene.

Servitorii au început să se miște de colo-colo, așternând fețe de masă pe covoare pentru a putea aduce mâncarea. Apoi s-au grăbit cu toții să aducă tăvi cu miei

întregi fripți, păsăret pregătit la cuptor, carne de vânat, până și carne de onagru și iepure de câmp, tocanе bogate de legume și vase cu orez aburind. M-am așezat cu mama pe două perne și am mâncat împreună. Carnea de pe ciozvărtă de miel era moale ca untul. Mama a smuls puțină carne de pe os și m-a îmbiat să gust:

— Ți se topește în gură, zise ea.

Am băgat dumaticatul în gură, dar nu i-am simțit gustul. Zarva femeilor sporea și devenea asurzitoare. Aș fi vrut să plec acasă și să fac ceva în liniște, să lucrez la un covor, poate. M-am gândit la căsătoria mea și la cum se petrecuse ea fără vreo sărbătoare, doar în clinchetul arginților.

După ce masa a luat sfârșit, două muzicante au început să cânte la tobă și la *kamancheh* cântece vesele de nuntă. Pâlcuri de femei s-au ridicat și au început să danseze, repetând refrenele. Naheed trebuia să cânte cu ele și să zâmbească, deși sufletul îi plângea cu lacrimi amare.

— Priviți cât e de fericită mireasa! strigă una dintre femei. Dea Domnul să ai parte numai de zile senine ca aceasta!

Pe măsură ce orele înaintau, versurile deveneau mai deocheate. Câteva femei au început să cânte despre po-triveala dintre o clanță și o ușă. Naheed s-a întunecat la față, chiar și atunci când celelalte se puneau chezașe ale plăcerii pe care și ea avea s-o simtă în curând. Speram că această plăcere îi va fi străină, pentru că bărbatul ei era al meu; și totuși speram că o va cunoaște, pentru că era prietena mea.

Ospățul a continuat până târziu în noapte, chiar și când în restul cetății se așternuse liniștea. Moșăiam și abia așteptam să ajung în pat. Dar ospățul nu se terminase. Spre zori, servitorii ne-au adus un alt rând de mâncare, kebab din carne de miel, ficat și rinichi, pâine proaspătă aburindă și iaurt cu mentă. Agitația creștea din clipă în clipă, pentru că știam că Fereydoon trebuia să sosească. Ludmila și femeile din casă au înfășurat-o pe Naheed într-un *chador* alb brodat cu fir de aur și i-au acoperit chipul cu un *picheh* pentru a fi ferită de privirile celor de pe stradă.

S-a auzit în toată casa bubuitura care anunța venirea unui bărbat, iar Fereydoon și-a făcut intrarea în curtea casei înveșmântat într-o haină de catifea stacojie pe sub care purta o tunică azurie. Cu gesturi fățișe, femeile s-au grăbit să-și acopere trupurile în văluri, fără prea mare grijă că vor fi văzute, pentru că datinile nu mai erau atât de stricte în timpul nunților.

În afară de mine și de mama, toate au început să-i ureze lui Fereydoon cele cuvenite.

— Casa să-ți fie binecuvântată cu copii!

— Să ai parte de belșug!

— Fiii să-ți fie mândri ca și tine!

Fereydoon s-a întors cu fața către femei, rânjind și lăsându-se scaldat de ploaia de urări. Deși m-a zărit, n-a dat nici un semn că m-ar fi recunoscut. Când a luat-o de mână pe Naheed și a condus-o prin casă și apoi afară, în timp ce ne-am revărsat cu toate în stradă, în urma lor, un fior de gelozie mi-a străbătut trupul. O așteptau doi armăsari arabi gătiți de sărbătoare. Fereydoon

a ridicat-o ținând-o de mijloc, ca să poată să pună piciorul în scară și să se strecoare sub baldachin. Apoi s-a opintit și el, i s-a alăturat sub baldachin și a tras perdeaua după el.

Mi-am închipuit cum îi ridică *picheb*-ul și îi privește chipul frumos și am încercat să ostoiesc șuvoiul de gânduri despre ce aveau să facă atunci când vor fi doar ei doi. Mă întrebam dacă îi va admira trupul prelung și zvelt, atât de diferit de al meu, și dacă se vor potrivi atât de bine ca noi doi. În timp ce caii se îndepărtau, femeile au început să le ureze proaspeților însurăței să aibă parte de fericire și belșug. Am luat-o cu toate la fugă după cai, care, cuprinși de neliniște, au presărat în calea noastră grămăjoare întunecate de balegă. Strigătele femeilor erau atât de ascuțite încât îmi venea să-mi acopăr urechile. Am luat-o pe mama de mână, de teamă că am să mă prăbușesc în stradă. Caii au luat-o, în cele din urmă, la galop și s-au pierdut în zare, iar noi am putut să mergem acasă.

A DOUA ZI DE DIMINEAȚĂ, Gordiyeh a trecut prin bucătărie în timp ce amestecam apă și făină ca să fac pâine. S-a întâmplat să fiu singură, căci mama își vedea de fierturile de ierburi, în curte, iar pe Cook o trecuse o nevoie.

— Vești bune! zise ea. Părinții lui Naheed ne-au tocmnit să le facem un covor mare, de mătase, în cinstea căsătoriei. O să fie vopsit cu șofran.

— E minunat, am zis eu, cu o greutate în suflet ca apăsarea pumnului pe cocă.

Șofranul și mătasea se potriveau de minune, dar erau foarte costisitoare. Muncitorii trebuiau să adune mii de flori de culoarea levănțicii, la vremea lor, pe timp de toamnă, și să aleagă cele trei boabe de culoare — ușoare, de abia le simți — de pe fiecare dintre ele. Boabele roșu aprins trebuiau uscate și măcinate, iar apoi fierte ca să se facă cea mai de preț vopsea galbenă.

— E semn de la Domnul că *sigheh*-ul trebuia să rămână taina noastră, spuse Gordiyeh. Bine ai făcut!

Pesemne că Gordiyeh a observat cât de stânjenită eram, căci s-a aplecat către mine și mi-a șoptit:

— Nici nu vreau să mă gândesc ce s-ar putea întâmpla dacă familia lui Naheed află vreodată despre *sigheh*. Ai înțeles?

Credeam că da; voia să spună că ne va da afară. Dar am înțeles și că lui Gordiyeh îi intrase frica în sân acum că se învoiseră să țeară covorul. Dacă părinții lui Naheed aveau să afle vreodată despre *sigheh*, vor crede că Gordiyeh le-a tăinuit căsătoria din lăcomie.

— N-o să scot nici un cuvânt, am zis eu, cu calm. Dar vreau ceva în schimb.

— Ce?

— Să nu-mi mai dai treburi la bucătărie, ca să pot face un covor.

— Cât timp?

— Trei luni. Și trebuie să aduc aici și câteva femei care să mă ajute.

Gordiyeh a hohotit.

— Șireată mai ești, micuțo! Te-ai schimbat de când ai venit la oraș.

— Așa o fi, am zis eu. Dar, după cum ai spus și tu, o mamă singură, cu o fată după ea, nu trebuie să uite niciodată grija zilei de mâine.

Gordiyeh a pufnit când a auzit că repet cuvintele pe care mi le spusese chiar ea și privirea i-a împietrit.

— Grea tocmeala cu tine, zise ea.

— Dar bună pentru casa asta.

Nu putea să spună că nu era așa.

— Așa e, zise ea, cu jumătate de gură. Dar să te aud că te prinzi.

— Și eu pe tine, am răspuns eu.

S-a încruntat pe loc când a auzit așa ceva, dar nu avea de ales.

— Mă prind, am spus într-un glas.

Era prima dată când îi țineam piept lui Gordiyeh. Se duseseră vremurile în care mă supuneam, umilă, poruncilor ei, fără să primesc nimic în schimb. Nu-i era deloc pe plac, dar nu avea ce face.

CÂND AVEAM OARE să primesc iar vești de la el? Cât va dura până când se va plictisi de ea și mă va vrea în patul lui? Zilele treceau, una după alta, fără vreun semn. Știam că-și va petrece mai tot timpul alături de tânăra și frumoasa lui soție. Un singur lucru ar fi putut să-mi aducă alinarea: să pun mâna pe condei și să desenez. Am stat ore în șir să desenez un model după tipicul Șahului Abbas, pe care mi-l arătase Gostaham, dar voiam să încerc și altceva care să semene cu frunzișul din ținutul celor Patru Grădini. Am desenat frunze lungi, cu vârful ascuțit, care semănau cu niște iatagane, așezate

de-a latul covorului. După ce am terminat frunzele, am desenat deasupra și dedesubt, buchețele de flori așezate de-a lungul covorului. Dacă urmăreai cu privirea frunzele, modelul curgea și într-un sens și în altul, de la stânga la dreapta și invers; florile, în schimb, te duceau de sus în jos și înapoi.

Când i-am arătat desenul, Gostaham l-a privit cu mare atenție. L-a îndreptat și l-a schimbat pe ici, pe colo, înainte să-și dea încuviințarea. Apoi a oftat și mi-a zis:

— De ce nu ești tu băiat...

Am oftat și eu.

— Îmi semeni mai mult decât fiicele mele — ai un dar de la natură. Dacă erai băiat, ai fi putut să te ridici în rang și să înveți să faci covoare care ar fi prețuite pe veci și ar fi luate drept model de către meșterii care ți-ar urma. Poate că Șahul ți-ar fi dat voie, într-o bună zi, în semn de prețuire, să-ți înscrii numele pe unul dintre cele mai frumoase covoare. Știu că aș fi fost mândru de tine. Oricum, să știi că ai făcut un desen foarte frumos.

Am roșit la gândul că numele meu ar fi fost țesut cu fir de argint pe un covor de culoarea cernelii, ca să se știe, sute de ani de atunci încolo, cine fusese meșterul țesător. În satul meu, nimeni nu-și scria numele pe covor.

Gostaham cerceta în continuare desenul meu.

— Și cu culorile ce faci?

— M-am gândit să-ți cer ajutorul, am zis eu, căci îmi învășasem lecția de ultima dată.

— Alege-le chiar tu și apoi vino să mi le arăți, zise el.

Am petrecut după-amiezi întregi în bazar căutând ghome de lână și gândindu-mă cum s-ar potrivi culorile unele cu altele. I-am adus lui Gostaham paisprezece nuanțe și desenul, pe care desenasem linii ajutătoare, și i-am povestit apoi pe care și unde mă gândisem să le folosesc. Pentru frunze voiam să folosesc verdele ierbii.

— Ai putea să faci covorul așa, zise el. Dar nu ar fi la fel de frumos pe cât ți l-ai imaginat.

— De ce?

— Pentru că nu auzi cântecul culorilor, spuse el. Asta e deosebirea între un covor bun și unul meșteșugit; și între unul care îți poate aduce o avere, nu doar un câștig frumușel.

M-am întors în bazar și am luat-o de la capăt. Deși modelul meu plecase de la frunze, formele alungite și ascuțite care traversau covorul în lung și în lat aduceau și cu niște pene. M-am gândit pe dată la plutirea păsărilor și la răcoarea vântului. Am hotărât ca penele țesute cu alb ca porumbeii să fie înconjurate de albastrul cerului care să se piardă într-un roșu adânc de vin, cu o dungă de un albastru-închis pe margine. Culorile închise aveau să scoată în evidență paloarea penelor, care ar fi părut că plutesc, coborând din ceruri.

Gostaham a fost de acord cu alegerile mele, dar i s-a părut că nuanțele opuse nu se potriveau chiar atât de bine. Mi-a spus să găsesc unele puțin diferite: un verde cenușiu mai închis pentru tulpinile florilor, un roșu mai aprins pentru petele de culoare din interiorul florilor. M-am întors în bazar, încercând să găsesc acul în carul cu fân:

— Nu aveți un verde cenușiu care să semene cu tulpina unei flori în umbră? Dar un roșu mai închis, ca dulceața de cireșe amare?

Curând, neguțătorii au obosit să mă mai asculte.

— Asta e tot ce avem, îmi spuse unul dintre ei, arătând cu mâna spre marfă. Dacă vrei ceva mai mult de atât, plătește pe cineva să-ți vopsească lâna.

Nu aveam atâtea bani, așa că m-am încăpățânat să caut până am găsit ce-mi trebuia.

După ce Gostaham și-a dat încuviințarea pentru culorile importante, mi-a spus să pictez desenul meu și să i-l arăt. M-am străduit din răputeri să-i arăt că am învățat bine lecția: încântă ochiul cu modele, dar nu-l obosi; surprinde privirea, dar n-o orbi.

Chiar și așa, lui Gostaham tot nu i-a plăcut ce plănuisem.

— Ai pete mari de culoare fără vreun model. N-ai crede, dar mai multe lucruri mărunte fac desenul să pară mai aerisit. Încearcă din nou.

Era cea mai mare caznă pentru un desenator, dar cel dintâi lucru pentru un privitor. Am încercat de încă trei ori. Când am pictat ultimul desen, am simțit că găsisem acea armonie care trebuia să existe între părți. M-am rugat de mama să-mi dea o parte din banii de *sigheh* ca să pot tocmi lucrători. Mi-ar fi luat o veșnicie să fac singură un covor cât mine de mare. Dar cu trei lucrători, ar fi fost gata în trei luni. Mama nu s-a învoit la început, dar s-a răzgândit când mi-a văzut desenul.

— *Mashallah!* zise ea. E cel mai frumos model pe care l-ai făcut până acum.

De îndată ce mi-a dat banii, am plecat spre bazar și am cumpărat toată lâna, iar apoi am tocmît-o pe Malekeh să mă ajute. Bărbatul ei era încă suferind și mi-a fost recunoscătoare că-și putea câștiga traiul fără să fie nevoită să-și vîndă marfa pe stradă. Malekeh avea o verișoară, pe nume Katayoon, care împletea iute, și am tocmît-o și pe ea. Nu știau nici una cum să urmărească un model pe hîrtie așa că le-am făgăduit că le voi spune cu voce tare ce culori să folosească.

Înainte să ne apucăm de covor, i-am arătat ultimul desen lui Gostaham și i-am cerut încuviințarea. Nu i-a trebuit mult să zâmbească și să spună simplu:

— Acum ai înțeles.

Ochii îi străluceau de mulțumire.

— Cu toate că nu ești copilul meu, ești într-adevăr un copil drag inimii mele, zise el. Mi-am dorit întotdeauna să împărtășesc tainele meșteșugului meu cu un fiu. Chiar dacă Dumnezeu nu mi-a dăruit un fiu, mi te-a adus pe tine.

M-a privit cu atîta blîndețe, de parcă am văzut ochii tatălui meu scăldați în ai lui.

— Mulțumesc, dragă *amoo*, am zis eu, copleșită de dragostea lui.

Era prima dată când am îndrăznit să-i spun „unchiule”.

NAHEED SE MUTASE într-una dintre nenumăratele case ale Fereydoon, care se afla în apropierea Râului Etern și de la ferestrele căreia vedeai apa și munții. După ce s-a obișnuit cu casa, Naheed a trimis după mine, cerându-mi

să vin să o vizitez. Nu voiam să mă duc, dar știam că trebuie, ca să nu dau nimic de bănuir.

Traversând cele Patru Grădini, către râu, mă gândeam cu bucurie că locuința ei era departe de vechea Moschee de Vineri și de casa frumos împodobită în care mă întâlnisem cu Fereydoon. Am luat-o pe o stradă din apropierea podului cu treizeci și trei de arce. Aerul era împropătat de răcoarea ce venea dinspre râu. Mi-am dat seama de cât de mari erau casele după cât de departe erau porțile înalte unele de altele. Mesagerul lui Naheed îmi spusese să caut o casă nouă, cu o mulțime de ochiuri în acoperiș. Prin ele intra aerul care se răcea deasupra apei din beci și care păstra răcoarea în casă în zilele cu arșiță.

Când am pășit pe poarta înaltă care străjuia curtea casei lui Naheed am rămas uimită. Era o casă mică, pe care Fereydoon spera, probabil, să o umple de copii. O servitoare care se purta cu mare respect mi-a luat *chador*-ul și m-a condus într-o cameră de oaspeți cu covore de mătase, pe care erau țesute rozete mici, negreșit ieșite din mâna unui copil. Vasele pentru flori și pentru libații erau toate din argint. Pernele luceau, căci erau cusute cu fir de argint. Am încercat să-mi stăpânesc pornirile pizmașe.

Când Naheed a intrat în cameră, m-a uimit cu câtă repeziciune se transformase într-o femeie cu stare și putere. Purta brățări groase, de aur, de care atârnav pietre de culoarea peruzelei și perle; aceleași pietre îi împodobeau și fruntea, prinse pe un lanț lat de aur cu care era prins acoperământul de pe capul ei. Părea mai în

vârstă cu veșmântul și tunică ei șterse, făcute din mătase de culoarea cerului senin. Chipul îi era liniștit și grav. Ochii îi păreau mai mari ca de obicei, dar nu erau roșii. Era acum stăpână peste o casă cu doisprezece servitori care îi îndeplineau orice dorință.

— Naheed-*joon*! am zis eu, sărutând-o pe amândoi obraji. Deși, acum că te-ai măritat, cred că ar trebui să-ți spun Naheed-*Khanoom*! Ce mai faci?

— Cum arăt? întrebă ea, cu oboseală în glas.

— Frumoasă ca luna, am zis eu. Dar mai împlinită.

— Și mai tristă.

— Da, și mai tristă, am zis eu.

Ne-am privit una pe cealaltă și tristețea din ochii ei și-a găsit sora într-ai mei. Ne-am așezat pe perne, una lângă alta, iar Naheed a pus să ni se aducă dulciuri și cafea.

— Cum e să fii măritată? am întrebat eu, încercând să par în largul meu.

— Cam așa cum mă așteptam, zise ea, ridicând din umeri. Nu-l văd prea mult.

Părea cam ciudat pentru o tânără mireasă, dar nu mă puteam abține să nu sper că mie mi se datora.

— De ce?

— E ocupat cu pământul, cu caii și cu datoriile pe care le are față de tatăl lui.

— Dar stă cu tine, nu?

— Numai noaptea, zise ea.

Nu asta voiam să aud. I-am cercetat corpul și chipul, în căutarea unor semne ale desfătării pe care speram să

nu le găsesc. Nu puteam răbda să aflu dacă se bucurau unul de altul, așa că i-am zis repede:

— Cred că nu ți-l poți scoate din minte pe Iskandar.

Deși ochii ei se făcură mai mari și mai triști, își ținu firea.

— Niciodată, șopti ea.

Mi-a făcut semn să mă apropiu.

— Trebuie să vorbesc încet. Nu mă pot da în vileag aici până nu știu cine mi-e credincios și cine nu. Trebuie să mă prefac că totul e așa cum mi-am dorit.

— Mă doare să te văd atât de nefericită, i-am șoptit eu.

— Cum să fiu fericită? zise ea. Nu e nici pe departe ca Iskandar. Nu e nici chipeș, nici blând.

În ochii mei, Fereydoon îl întrecea pe Iskandar în frumusețe. M-am gândit la coapsele lui tari îmbrățișându-mi soldurile și la pieptul lui cald, acoperit cu păr des și creț, strâns lipit de al meu. Aș fi vrut să-i strig:

— Dar cum rămâne cu părul lui cel frumos? Și cum e când limba lui urmează contururi nevăzute pe coapsele tale?

Am schimbat vorba: am început să-i spun despre covorul la care lucram, iar ea mi-a povestit despre cadourile pe care le primise, apoi despre literele pe care le desena. Făceam ce făceam și tot la Fereydoon ne întorceam.

— Aș putea suporta să-i fiu nevastă — ce mi-e el, ce mi-e un altul, atâta timp cât nu e Iskandar — dacă n-ar fi nopțile, zise ea și apoi tăcu dintr-odată.

A luat o înghițitură de cafea dintr-o ceașcă de porțelan frumos împodobită.

— De ce nu ești și tu căsătorită, ca să-ți pot povesti?

Chiar și așa, știam că Naheed îmi va spune totul pentru că avea nevoie să vorbească cu cineva, iar eu eram singura femeie în care avea încredere. Dar nu voiam să aud ce avea ea de spus.

— Ai întâlnit-o pe fata lui? am întrebat eu repede, încercând să schimb vorba.

Naheed părea surprinsă.

— Cine ți-a spus despre ea?

O clipă, n-am știut ce să-i răspund. Trebuia să fiu foarte atentă, să nu spun prea multe.

— Păi — covorul, am bâiguit eu. Îți aduci aminte de covorul cu talismane pe care ne-a cerut să-l facem în semn de mulțumire Domnului pentru că fata lui se în-sănătoșise?

— Mi-ai spus despre covor demult, când îl ajutai pe Gostaham, zise Naheed. Dar nu mi-ai spus niciodată că pentru Fereydoon era.

Emoția mă gâtuia.

— Abia dacă mi-am dat și eu seama că el era cel cu care trebuia să te măriți, am mințit eu.

— A, zise ea. M-aș fi așteptat să-mi spui tot ce știai despre bărbatul cu care trebuia să mă mărit.

Tonul ei s-a ascuțit.

— Îmi pare tare rău. Probabil că am uitat.

— Ce ciudat, zise ea. Ce altceva mai știi despre el?

Sufletul meu se perpelea ca o inimă de miel deasupra focului.

— Doar că Gostaham trage speranță că Fereydoon îl va tocni să-i facă și alte covoare! am zis eu, grăbită, încercând să par în largul meu.

Naheed a ridicat din sprâncene. Acum că era soția unui om cu stare, ea era cea care ar fi trebuit să comande alte covoare. Mi-am lăsat capul în pământ, rușinată de ceea ce spusese.

— N-am vrut să spun nimic cu asta, am zis eu repede.

A dat din mână.

— Știu.

Naheed a mai luat o înghițitură din cafea, iar eu simțeam cum îmi șiroia sudoarea pe spate.

— Mă bucur că ai o casă așa de frumoasă, am zis eu.

Naheed privi în jurul ei, fără să pară mișcată de ceea ce vedea.

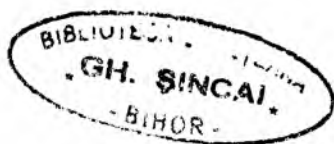
— Și o colibă ar fi fost de ajuns dacă aș fi împărțit-o cu Iskandar, zise ea.

A mijit ochii, iar pielea feței i s-a strâns în jurul ochilor.

— Îți amintești când femeile făceau glume pe seama mea la nuntă? Îmi era teamă, dar nu m-am gândit niciodată că poate fi așa de rău să-ți împarți patul cu un bărbat.

O zvâcnire de bucurie mi-a străbătut sufletul negru de supărare. Jumătatea bună din mine ar fi vrut să-i spună: o să fie mai bine.

Naheed s-a cutremurat, iar perlele de pe brațele ei s-au scuturat și ele.

— În timpul zilei, se poartă cum se cuvine, ca un om bine-crescut. Dar noaptea devine un animal. Când îi simt respirația fierbinte pe ceafă îmi vine să urlu.

Tocmai asta îmi plăcea mie la el. Era ca o fiară în întuneric, iar eu puteam să mă dezlănțui întocmai ca el. Acasă, trebuia s-o respect pe Gordiyeh și să-i arăt că sunt bună la muncă; pentru Gostaham încercam să fiu un învățăcel bun; mamei, să-i port respect; străinilor care ne călcau pragul, trebuia să le arăt că sunt o fiică bine-crescută. Numai cu el puteam să dau glas adevăratelor mele porniri. Îmi luase mult timp să descopăr asta, iar în nopțile în care nu-l vedeam acesta era lucrul după care tânjeam.

Mi-am dres vocea, stânjenită.

— Roșești, zise Naheed, zâmbind. Nu-i de mirare, așa faceți voi, fecioarele.

— Crezi că ți-ar plăcea mai mult dacă ar fi Iskandar? am întrebat eu.

— Desigur, zise ea. Trupul lui gol mă face să tânjesc după iubitul meu. Atingerile lui mi se par zgârieturi de pisică. Până și barba lui îmi rănește fața. Aș vrea să-l dau la o parte, dar trebuie să stau acolo și să aștept până când termină.

— Și el ce zice de asta? am răbufnit eu.

Fusesem sfioasă când mă întâlnisem prima oară cu el, dar nu simțisem niciodată scârba de care îmi vorbea Naheed. Singura dată când nu reușisem să-i fac pe plac mă pedepsise săptămâni la rândul. Oare ei ce avea să-i facă?

Naheed m-a privit într-un mod ciudat, cu colțurile gurii lăsate în jos.

— Nu prea pare să bage de seamă. E ca și cum nu și-ar face decât datoria de soț.

Să fi fost oare posibil ca el să meargă în patul ei doar pentru că trebuia, dar de fapt să se păstreze pentru mine? Voiam să cred asta cu tot sufletul.

— Și dacă i-ai spune cuvinte de laudă?

— Îi spun că e neînfricat ca un șoim și puternic ca un leu. Îi vorbesc cu cuvinte mieroase tot timpul, dar degeaba.

Știam că lui Fereydoon nu-i plac asemenea cuvinte goale. Trebuia să facă mai mult de atât.

— Dar nu crezi lucrurile astea despre el?

— Nu.

— Poate, cu timpul, ai putea să înveți să-ți placă?

— Mă îndoiesc, zise ea. Dar aș fi putut să mă împac cu gândul dacă nu aș fi pierdut singurul lucru la care ținam.

— Pe Iskandar?

— Nu numai pe el, dar și scrisorile lui. Chiar înainte să mă mărit, ne-am înțeles că ar fi periculos să continuăm.

— Bine ați făcut, am spus eu. Dar Naheed, acum că ești măritată pentru totdeauna, nu crezi că ai putea încerca să-l plăci pe bărbatul tău?

Nu-mi venea să cred că spusesem așa ceva. Eram sfâșiată între dorința ca prietena mea să fie fericită și aceea de a-l avea pe soțul ei — și al meu — doar pentru mine.

— Niciodată, zise ea.

— Și atunci cum o să trăiești? am întrebat eu, cu blândețe.

— Nu știu, spuse ea, părând gata să izbucnească în lacrimi.

Dar în loc să-mi hohotească în brațe, așa cum făcuse înainte să se mărite, și-a mușcat buzele și și-a venit în fire, deși știam cât de dureros trebuie să fi fost.

— Naheed-*joon*! am spus eu, cu milă în glas.

— Nu pot să mă dau în vileag aici, îmi șopti ea și strânse din dinți ca să-și țină lacrimile.

Și-a dezvelit dinții, iar pielea din jurul gurii i s-a încrețit. Când a reușit să-și oprească lacrimile, și-a recăpătat frumusețea dintotdeauna, dar durerea care i se citea în ochi îi rupea inima.

Pe când mă pregăteam să plec, mi-am amintit de sfoara împletită din fire colorate pe care o purtam la gât, ascunsă sub haine, și m-a cuprins pe dată un sentiment de vină. Ghicitoarea avusese dreptate: îi înnodase firul dragostei. Ar fi trebuit să-mi smulg firele de la gât, dar nu mă lăsa inima să-l pierd pe Fereydoon.

A DOUA ZI după ce m-am întâlnit cu Naheed, Fereydoon m-a chemat din nou. În timp ce ședeam în cămăruță așteptându-l, fremătam de plăcere închipuindu-mi cum avea să se unească trupurile noastre. Dacă Naheed îl respingea din toată ființa ei, numai la gândul că aveam să-l întâlnesc, trupul meu i se dăruia cu totul. Cât de mult se schimbaseră lucrurile de când se așezase prima dată deasupra mea! Atunci eu eram sclava, iar el

stăpânul. Acum el se transforma în sclav uneori. L-am așteptat în după-amiaza aceea știind unde vom ajunge împreună, dar și plină de încântare la gândul căii necunoscute pe care vom ajunge acolo. Fereydoon nu alegea drumul bătorit, iar eu știam bine lucrul acesta.

Când a sosit în ziua aceea, a adus cu el o legătură uriașă, care, din spusele lui, avea să ne aducă desfătări cerești. După ce servitorii au plecat, Fereydoon mi-a cerut să mă dezbrac singură. Am început să-mi dau jos veșmintele încet, în penumbră, în timp ce el stătea turcește pe o pernă, cu legătura lângă el. La început m-am sfiit, dar când am ajuns la ultimul rând de veșminte începuse să-mi placă să fiu privită.

Când am fost goală pușcă, m-a prins în brațe și m-a ridicat, rotindu-mă ușor prin cameră. Eram amețită și-mi simțeam pletele fluturând în jurul meu și aerul care îmi mângâia trupul. Când ne-am apropiat de așternut, m-a așezat pe el și mi-a spus să închid ochii. Am rămas nemișcată, înflăcărată, așteptând. Îl auzeam cum desface legătura; apoi s-a așezat deasupra mea, fără un sunet. O clipă mai târziu, am simțit ceva picurându-mi ușor pe pântec, cea mai delicată ploaie. Am zâmbit și mi-am arcuit spatele. El s-a ghemuit, a vârât din nou mâna în bocceluță și stropi mărunți au început din nou să cadă deasupra mea. Și-a frecat palmele și un parfum de trandafiri s-a răspândit în toată camera. Am deschis ochii: tot trupul îmi era presărat cu petale de trandafiri. Unele roz-deschis, altele mov, un covor de flori în nenumărate culori. Am simțit un val clocotitor cum îmi urcă în trup dinspre degete, îmi înfierbântă mijlocul și-mi aprinde

obrajii. L-am apucat pe după mijloc și i-am lipit șoldurile de ale mele.

— Laptele tău să curgă în al meu pahar, am zis eu, amintindu-mi un vers pe care îl auzisem la hamam, dar pe care probabil n-ar fi trebuit să-l știu.

A început să-mi frământa trupul, strivind petalele de trandafiri. Mirosul lor dulce și fierbinte a umplut aerul, amestecându-se cu propriul nostru parfum de mosc. Mi-a acoperit ochii cu petale de trandafir și, fără să pot vedea nimic, mi-a îndeplinit toate visele și dorințele. Ne-am înălțat împreună în acea noapte, cu strigăte îngemănate, ca și cum am fi fost uniți în dulcile grădini ale raiului.

După cât de plictisitoare i se păruseră lui Naheed nopțile alături de Fereydoon, nu era de mirare că mă dorea mai mult ca niciodată. Ori de câte ori eram chemată, mă cuprindeau remușcările gândindu-mă la Naheed, dar apoi, când îmi imaginam ce aveam să fac cu Fereydoon, mi se înmuiau genunchii și tot spre el mă trăgea așa. Și de fiecare dată când mergeam, închipuiam noi feluri în care să-i stârnesc plăcerea și să-l împiedic să plece de lângă mine. Uneori, era felul în care îmi pictam trupul pentru el. O dată am înșirat câteva mărgele albastre de sticlă și mi le-am prins în jurul șoldurilor. Clinchetul lor ținea hangul mișcărilor noastre, gâdilându-i urechea. Altă dată i-am spus că nu mă va avea decât atunci când mă va fi dezbrăcat smulgându-mi hainele cu dinții. S-a străduit din răputeri să dezlege șireturile veșmintelor mele fără să-și folosească mâinile și mi-a apucat șalvarii cu

buzele ca să mi-i dea jos. După aceea l-au durut fălcile, dar nu l-am văzut niciodată atât de fericit.

Taina pe care nu i-o împărtășisem lui Naheed era mai mare decât crezusem. Nu numai că eram căsătorită cu bărbatul ei, dar știam cum să-i dăruiesc plăcere în feluri la care ea nici nu visa.

ÎN DIMINEȚILE în care plecam de lângă Fereydoon mă întorceam acasă și lucram alături de Malekeh și de Katayoon. Veneau la lucru în fiecare zi, în afară de vineri, și țeseau la un război pe care îl așezasem înăuntru. Amândouă aveau mare nevoie să muncească. Boala de care suferea bărbatul lui Malekeh stăruia, iar tatăl lui Katayoon, care era zidar, murise cu puțin timp înainte pentru că se prăbușise de pe acoperișul unei moschei la care lucra.

— Domnul l-a luat pe loc, spuse ea, cu voce tremurândă.

Îmi părea rău pentru ea, cu atât mai mult cu cât nu avea decât cincisprezece ani, iar eu îl pierdusem pe tata cam la aceeași vârstă. Acum că aveam șaptesprezece ani mă simțeam mult mai bătrână, de parcă aș fi trăit șapte vieți de când plecasem din satul meu.

Deși erau necăjite, își vedeau de treabă ca o armată de furnici. Amândouă țeseau la fel de repede ca și mine. Malekeh a fost sfioasă la început, dar când a început să se simtă în largul ei, îi plăcea să-mi povestească despre năzdrăvăniile copiilor ei. Katayoon era ca un leu în cușcă. Se înlănțuia de război prin forța voinței. Dacă nu aș fi

fost cea de la care își primea pâinea, am fi putut fi prietene bune.

În fiecare dimineață când soseau, se așezau fiecare la câte un capăt al războiului. Eu stăteam în spatele lui, așa cum văzusem că fac bărbații care lucrau în atelierul Șahului și încercam să prind momentul potrivit ca să le spun să schimbe culorile. Dacă aș fi spus întruna „roșu, roșu, cafeniu, albastru, cafeniu, roșu, roșu”, ar fi pierdut ușor șirul dacă nu m-aș fi oprit să le aștept să termine fiecare nod. Katayoon era un pic mai iute decât Malekeh; trebuia să-i spun s-o ia mai încet ca să poată împleti aceleași culori în același timp. Pe de altă parte, Malekeh avea brațele mai puternice și putea să bată mai bine țesătura cu un pieptăn. Pe ea trebuia s-o rog să umble mai ușor, ca să nu scoatem un covor cu o jumătate mai scurtă decât cealaltă.

Lucram în fiecare zi de la mijlocul dimineții până la prânz, iar apoi reluam lucrul până la mijlocul după-amiezii. Le dădeam ceai și dulciuri din belșug, ca să poată lucra în voie; iar la prânz mâncam împreună. Cred că era singura masă pe care erau sigure că o vor apuca. Mă bucuram că le puteam ajuta pentru că știam și eu cum e să suferi de foame.

Într-o dimineață, Katayoon nu știa care culoare anume trebuia folosită pentru că nu se vedea bine din desenul meu, iar eu mă împotmolisem la dictatul culorilor. Am chibzuit o clipă și i-am spus:

— Folosește roșul! Și cu roșu o să mergem de acum încolo pentru floarea asta.

— *Chashm!* răspunse ea și făcu întocmai.

Îmi dădeam seama că-mi plăcea să mi se dea ascultare, mai ales după atâtea luni în care îmi spusese alții ce trebuie să fac.

Deși adesea nu puneam geană pe geană, căci îmi petreceam noaptea alături de Fereydoon, mă forțam să stau trează până când Malekeh și Katayoon plecau, și abia apoi mă odihneam. Dacă mai era lumină când mă trezeam, continuam să împlutesc singură la covor. Voiam să-l termin cât puteam de repede. Gordiyeh nu avea cum să se atingă de el, așa că banii câștigați de pe urma lui aveau să fie numai ai mei și ai mamei.

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ, o femeie adusă de spate a bătut la ușa noastră și mi-a spus că Naheed voia să mă vadă. Am rugat-o să-i spună lui Naheed să mă ierte că eram ocupată cu Malakeh și Katayoon, însă i se poruncise să nu se întoarcă fără mine. Apoi s-a așezat cu greutate în curte și și-a înfășurat broboada pe spatele gârbovit, de parcă s-ar fi pregătit pentru noapte. Mă întrebam de ce voia să mă vadă Naheed atât de grabnic. La gândul că ar fi putut să-mi descopere taina m-au trecut și siroaie de sudoare pe spate.

M-am întors la țesătoarele mele, sperând că femeia va obosi și va pleca. Am lucrat toată dimineața, iar după ce am luat prânzul și am mai țesut câteva rânduri Katayoon și Malekeh au plecat. M-am dus în camera mea și am dormit. Când m-am trezit, trimisa tocmai ieșea din bucătărie ștergându-se la gură și m-a întrebat dacă acum puteam merge. Oftând, mi-am pus *chador*-ul și *picheh*-ul, căci știam că nu va pleca fără mine.

Era răcoare pe străzi, deși cerul era senin. Soarele aspru părea să iscodească fără milă tot ce se așternea sub razele lui. Negustorul de nucă prăjită care-și vindea marfa lângă casa lui Gostaham avea zbârcituri atât de adânci în jurul gurii, încât păreau crestate cu cuțitul. Când femeia s-a întors să se încredințeze că o urmez, o pată de sos verde lăsat de tocana noastră de fasole cu cimbrisor îi strălucea pe obraz ca o urmă de boală. Mă bucuram că mă pot feri de soare sub *picheh*.

Am trecut pe lângă seminarul din ținutul celor Patru Grădini, unde băieții învățau pentru a putea deveni mul-lah. Încă făceam o dată pe săptămână lecții de scris cu Naheed, iar literele care până atunci mi se păreau doar niște decorații frumoase, erau tot atâtea nume ale Domnului: „Cel Bun — cel Drept — cel Milostiv — cel Atotputernic — cel Atotvăzător — cel Neîndurător.”

Când am ajuns la ea acasă, Naheed a strecurat o monedă în pumnul femeii gârbovite și i-a dat drumul. Am sărutat-o pe Naheed pe ambii obraji și mi-am dat jos vâlul. Îmi era sete, dar nu mi-a oferit nici un ceai de mentă. Părea palidă și bănuiam că viața ei era mai tristă ca niciodată. Fereydoon începuse să nu o mai dorească în patul lui. Deja își petrecea cele mai multe nopți cu mine. Pe măsură ce se apropia sfârșitul celei de-a doua căsătorii ale mele, eram din ce în ce mai sigură că va urma o alta, într-atât de mare era plăcerea mea și a lui când eram împreună.

— Aș fi venit mai repede, dar nu mi-am putut lăsa treburile, am zis eu. De ce ai trimis după mine?

Îmi era așa de uscat gâtul, că abia îmi ieșeau vorbele.

- Voiam doar să te văd, zise Naheed cu răceală.
- M-a apucat un fior și m-am foit stânjenită pe pernă.
- Pari înfrigurată, zise Naheed.
- Chiar sunt, am răspuns eu. Îmi poți da niște ceai?
- Cum să nu.

A chemat servitorii să aducă ceai, dar nu a venit nici-
meni. De obicei femeile ei ședeau chiar afară, lângă ușă,
gata să-i îndeplinească cea mai mică voie. Mă întrebam
dacă le-a învățat dinainte să nu răspundă.

— Am mers la Homa acum câteva zile, zise ea din-
tr-odată.

— Chiar așa? am zis eu, încercând să-mi țin firea.

Lui Naheed nu-i stătea în obicei să se îmbăieze acolo
unde locuise înainte, acum că avea hamamul ei și femeii
care s-o ajute.

— Ai făcut baie? am întrebat eu.

— Da, zise ea. Mi-a făcut plăcere să revăd fețe cunos-
cute. Aici nu sunt decât eu și femeile mele.

— Îmi pare rău că n-am știut, zise eu, mișcându-mi
picioarele dintr-o parte în alta, fără astâmpăr. Aș fi venit
și eu acolo.

Naheed s-a strâmbat.

— Homa mi-a spus că tocmai trecuseși pe acolo,
chiar dacă nu era ziua ta obișnuită de baie. Zice că te
vede la hamam des — uneori și de trei ori pe săptămână.

— Da, am zis eu. Mă duc des pe acolo.

N-am mers mai departe cu explicația, de teamă să nu
fiu prinsă cu mâța în sac. Ori de câte ori mă dăruiam
lui Fereydoon, trebuia să merg să fac Marea Abluțiune ca
să mă purific în fața lui Dumnezeu. Dimineața, Fereydoon

folosea baia din casa lui, așa că eu trebuia să merg în altă parte.

— De ce mergi așa des?

— Îmi place să fiu curată, am îngăimat eu.

— Parcă mergeai doar o dată pe săptămână.

Nu știam ce să spun. Naheed s-a înfuriat deodată.

— Te porți ca și cum ai avea o taină, zise ea.

Simțeam cum stropi de sudoare mă înțepă la sub-suori și mi-am ferit privirea. Mi-am dus mâna dreaptă la inimă și mi-am lăsat privirea în pământ, ca să am timp să-mi revin.

— Te rog să mă ierți, am zis eu, simțindu-mi inima bătând să-mi spargă pieptul nu alta.

— Pentru ce?

Nu-mi venea în minte nici un temei vrednic de crezare pentru care mergeam așa des la hamam. Mi-am ridicat capul, cerând îngăduință din privire. O lumină îi sclipî deodată în ochi.

— Spune-mi adevărul, îmi ceru ea.

M-am foit pe pernă în timp ce ea își ațintise privirea strălucitoare asupra mea. Mă simțeam la fel de dezgolită ca și cum aș fi hoinărit pe străzi fără nici o haină.

— Ei bine? zise ea, tăios și rece.

Să o privesc în ochi era ca și cum m-aș fi uitat la soarele amiezii. Mi-am ridicat brațele să mă apăr, căci nu-i mai puteam îndura privirea iscoditoare.

N-avea de unde să știe că era Fereydoon. Negreșit n-avea nici o bănuială, altminteri n-ar fi fost așa de liniștită.

— E adevărat, am mărturisit eu.

— Deci ești căsătorită.

— Da, am răspuns eu.

— În tot acest timp, când eu spuneam că nu știi cum e să fii în pat cu un bărbat, tu râdeai de mine.

— Nu râdeam, am spus eu. Încercam doar să respect ce am făgăduit.

— De ce să faci o taină dintr-o căsătorie? Nu e o crimă.

— Nu e o căsătorie obișnuită, am zis eu. E un *sigheh*.

Naheed m-a privit de parcă aș fi spus un cuvânt deocheat.

— Un *sigheh*? spuse ea. Dar de ce ți-ar face ai tăi așa ceva?

Am oftat.

— Când tu te-ai măritat, familia ta i-a dat soțului tău o zestre uriașă, aur și mătăsurii. La mine, a fost întocmai pe dos: soțul meu ne-a dat *nouă* bani. De aceea.

Naheed părea pusă pe harță; nu-mi dădusem încă seama cât de multe știa.

— Ar fi trebuit să ne spui, mie și mamei. Te-am fi sfătuit și ți-am fi găsit un bărbat pe măsură — poate chiar un țesător de covoare, ca tine.

Un țesător de covoare! Deci Naheed credea că un bărbat ca Fereydoon n-ar fi fost de nasul meu. Dar ea de ce să aibă o soartă atât de fericită, iar eu nu? În fața Domnului, toți oamenii sunt egali.

Simțeam cum vocea mi se oțelește, de mânie.

— Bine ar fi fost să vă fi spus, am zis eu.

Dar nu eram sinceră decât pe jumătate acum că eu și Fereydoon eram de nedespărțit.

— Prietena mea dragă, îmi pare rău pentru tine, zise Naheed, cu atâta dispreț în glas încât am înțeles că

măritişul meu mă făcuse să decad pe veci în ochii ei. Dacă aş mai fi acasă la mama şi ar afla despre *sigheh*, nu mi-ar mai da voie să te văd.

— N-am avut ce să fac, am zis eu cu amărăciune. Îţi aminteşti când am scos covorul din război pentru că voiam să-l ţes mai bine? Gordiyeh a tunat şi a fulgerat împotriva mea din cauza lânii risipite. Am fost peţită pentru *sigheh* imediat după aceea, iar mama a simţit că nu mai era altă cale.

Atunci m-am oprit şi tare aş fi vrut să vorbim despre altceva.

— Deci, cu cine te-ai măritat? Acum trebuie să dai totul în vileag, zise ea, zâmbind, ca să mă încurajeze, dar cu privirea neînduplecată.

— Naheed, nu se poate să nu ştii deja, am zis eu, cu mare jale.

— De unde să ştiu? răspunse ea, cu inima uşoară.

Am şovăit. Ştiam că Gostaham, Gordiyeh şi chiar şi mama m-ar fi sfătuit să scornesc o minciună, ca să nu învrăjdesc familiile. Nu trebuia decât să spun că soţul meu era un vornic de seamă sau un mărunţ neguţător de argintărie — cineva care ducea un trai destul de bun, dar care să nu-i dea nimic de bănuirii lui Naheed.

— Nu vrei să-mi spui şi mie? întrebă Naheed, care părea jignită. Sau prietenia noastră nu mai contează pentru tine?

— Bineînţeles că mai contează!

— Atunci spune-mi. Oricine ar fi, sunt bucuroasă pentru tine.

— Promiţi?

Nu mi-a răspuns, dar m-a luat pe după umeri, în semn de sprijin. Îmi doream atât de tare să mă eliberez de povara tainei mele, care mă apăsase prea mult timp. Naheed mă prețuisese odată pentru că-i spusese adevărul despre curmalele stricate; mă gândeam că ar prețui din nou adevărul și că asta ne va apropia mai mult.

— Bărbatul meu e Fereydoon, am șoptit eu, încet de tot, sperând că nu mă va auzi.

Naheed și-a luat mâinile de pe mine și a sărit de pe perna ei.

— Știam eu! strigă ea, iar ochii îi scăpărară din nou de furie. Am trimis-o pe Kobra cu ceva treabă la căsuța lui și ea mi-a spus că i s-a părut că îți aude vocea. Speram că nu e adevărat.

N-am mai putut s-o privesc în ochi de rușine.

— Am avut încredere în tine! Credeam că spui adevărul întotdeauna.

— Asta am încercat mereu, am zis eu. Naheed, s-a întâmplat cu multe luni înainte de logodna ta cu Fereydoon. De unde să știu eu că tocmai pe el îl vor alege părinții tăi, dintre toți holteii din Isfahān? Soarta noastră e una și aceeași, întocmai cum ne-a ghicit Kobra când ne-a citit în cafea.

Naheed mă ținutua cu privirea de sus, în timp ce eu stăteam pe pernă; nu mă cruța.

— Cât durează *sigheh*-ul tău?

— Trei luni.

— Și când v-ați înțeles pentru prima oară?

— Cu aproape trei luni înainte de nunta ta.

Naheed m-a arătat cu degetul, gata să mă străpungă.

— Înseamnă că l-ai înnoit! sări ea.

Am oftat.

— Când mi-ai spus că te logodiseși, mama și cu mine tocmai ne învoiserăm și luaserăm banii de la el. Ne-a fost teamă să spunem nu, ca să nu-l mâniem pe Fereydoon sau pe gazdele noastre. Nu mai avem pe nimeni pe lumea asta care să ne apere și nici un ban pus deoparte.

— Bani! zise Naheed, scârbită. Totul depinde de bani, așa cum a fost și pentru mine și Iskandar.

— Dar, Naheed, mă tânguiam eu. Ne era teamă că vom ajunge să cerșim în stradă. Nu înțelegeți: tu nici nu știi cum e să stai cu frica în sân că duminica pe care îl înghiți va fi chiar ultimul.

— Nu, asta n-am de unde să știu, zise ea. Slavă Domnului! Dar știu că nu mi-ai fost credincioasă; ai stat lângă mine, m-ai ascultat cum îți povestesc despre bărbatul meu și te-ai prefăcut că nici nu știi cine e. Și pesemne că i-ai spus toate grozăviile pe care ți le-am zis despre el. Nu-i de mirare că mă urăște.

— Nu i-am suflat nici un cuvânt din cele ce mi-ai spus, am sărit eu. Nu prea vorbim.

— Aha, sări ea, răstălmăcindu-mi cuvintele. Cum de poți răbda așa ceva — să i te supui în pat?

Apoi a adăugat, gânditoare.

— Desigur, tu ești plătită și trebuie să faci ce ți se spune. E normal să se aștepte la așa ceva din partea unei femei ca tine.

— Nu despre asta e vorba, am spus eu, vrând s-o rănesc, la rândul meu. La început, la mijloc au fost banii, dar acum o fac pentru că-mi place foarte mult.

Și-a astupat urechile cu mâinile, ca un copil.

— Nu vreau să mai aud nimic, zise ea. Dar să nu crezi că ești singura — îl ia în patul lui și pe băiatul care-i cântă, oricând dorește.

Gândul la băiețelul drăguț și neobrăzat, cu obrazul spelb, m-a făcut să-mi scape un icnet de dezgust. Nimic nu-l împiedicase să-i facă ochi dulci chiar când eram și eu de față, de parcă nu aș fi contat.

Când mi-am venit în fire, am privit-o pe Naheed sperând să primesc un ajutor, întrebându-mă dacă am fi putut să ne unim forțele împotriva lui.

— Atunci înseamnă că ne poate folosi pe toți, după bunul plac, am zis eu. Ce putem face?

— Nu știi ce putem face *noi*, zise ea. Știi prea bine că *eu* n-am nici o putere asupra soțiilor sau a căsătoriilor lui. Tot ce pot face e să-i dăruiesc moștenitorii pe care îi merită. Asta e ceva ce muzicantul nu poate face.

Am privit-o cu mare atenție; părea mai împlinită la față și la trup și am bănuir că rămăsese grea.

— Naheed, te rog în genunchi să mă ierți, am zis eu. Știu că ar fi trebuit să-ți spun mai devreme și mă căiesc pentru greșeala mea. Dar acum când soarta ne-a unit în felul acesta nemaiauzit, n-am putea să-i fim amândouă soții și să ne creștem copiii împreună?

Naheed a hohotit cu toată forța.

— Tu și cu mine? zise ea. O spui de parcă ne-am avea ca două surori.

— Și nu e așa? am întrebat eu. Te-am iubit și te-am admirat întotdeauna. Când te-am cunoscut, erai pentru mine ca o prințesă din povești.

— Iar tu pentru mine numai fata de la țară care avea să meargă cu mine la jocul de polo, răspunse ea cu o voce atât de tăioasă pe care am simțit-o ca un junghi în inimă.

Apoi a tăcut o clipă. Chipul i s-a împlânzit și ochii i s-au umezit ușor.

— Totul s-a schimbat când am început să te cunosc, adăugă ea. Am ajuns să țin la tine, pentru sinceritatea, credința și bunătatea ta. Dar acum îmi dau seama că m-am înșelat, căci m-ai rănit și m-ai mințit și te-ai purtat cu mine mai rău decât cu un câine de pe stradă.

Eram chinuită de căință, căci țineam la ea și nu voisem niciodată s-o fac să sufere. Dar înainte să deschid gura, Naheed a dat din cap de parcă ar fi vrut să înlăture lacrimile, iar mânia i s-a întetit.

— Trebuia să mă gândesc mai bine înainte să mă împrietenesc cu o fată ca tine, zise ea.

— Ce vrei să spui? am întrebat eu, simțind că mă cuprinde și pe mine furia. Pentru că am crescut într-un sat mic?

— Nu, zise ea.

— Pentru că lucrez cu mâinile?

A șovăit o clipă și am bănuit că și asta era pricina, dar apoi a spus:

— Nici de-asta.

— Atunci de ce?

— O femeie cinstită, la casa ei, ca mine, nu are ce căuta lângă o stricată ca tine.

Am sărit în picioare, cu obrajii aprinși de mânie.

— Cinstită, adevăr grăiești, dar nu s-a mai văzut un trandafir cu atâția spini, am strigat eu. Vezi tu, de asta vine bărbatul tău la mine și geme de plăcere în brațele mele.

Naheed s-a apropiat și s-a aplecat spre mine, atât de aproape încât îi simțeam răsuflarea pe buze.

— Dacă-i faci copii, o să-i blestem, zise ea încetișor. Un vânzător de șerbet le-ar putea turna otravă în băutură. Cine va ști?

Chipul ei frumos era acum împietrit, iar ochii și bijuteriile îi scânteiau în lumină. S-a repezit la mine cu mâinile strânse, ca niște gheare, gata să mă apuce și să-mi sfărtece pântecul. M-am repezit la ușă și am împins-o. O servitoare care stătuse ghemuită în apropiere a căzut, uimită de ieșirea mea furtunoasă.

— Unde mi-e ceaiul? am strigat eu la ea.

Mi-am înșfăcat hainele de stradă din cui și m-am repezit afară, ca Naheed să nu se poată lua după mine.

Afară era frig, dar nu suportam gândul să merg acasă. Am luat-o spre podul cu cele treizeci și trei de arce și m-am ghemuit sub unul dintre ele. Norii se adunau deasupra munților, iar apa părea sticloasă, verde și tăioasă. M-am uitat îndelung la femeile bogate cu *chador*-uri din mătase care se plimbau agale pe pod, cu pantofii lor cu tălpi de lemn, care le ridicau de la pământ, în timp ce femeile sărace își târșăiau picioarele înfășurate în zdrențe jechoase de bumbac.

Mi-am amintit cât de repede se apropiase Naheed de mine, ceea ce însemna că-și pusese în minte să mă folosească de îndată ce m-a cunoscut. Dar tot nu înțelegeam

de ce petrecuse atâta timp alături de mine după ce am fost prinse că ne dusesem la jocul de polo și pentru ce toată grija față de mine în timpul lecțiilor de scriere. Naheed îmi încredințase cel mai de preț secret al ei și chiar îmi spusese că spera să rămânem prietene pe veci. Dar acum era limpede ce credea ea despre fetele de la țară, ca mine: că ar trebui să ne mulțumim cu țeșutul co-voarelor mătăsoase pe care calcă ea și nimic mai mult.

Începuse o ploaie mărunță. Un bărbat și-a deschis brațele, cu palmele spre cer, ca să simtă ploaia, mulțumindu-i lui Dumnezeu pentru darul apei. În timp ce străbăteam podul înapoi, picăturile au devenit din ce în ce mai mari și au început să piște. M-am gândit la Naheed, la adăpost în casa ei. Probabil că urmărea, de la geamul unei camere încălzite, ploaia care cădea în curte, fără ca vreun strop să-i atingă veșmântul de mătase de culoarea cerului. Dacă îi era frig la picioare, o servitoare i le încălzea cu propriile ei palme. Am strâns *chador*-ul pe lângă mine, încercând să mă apăr de ploaie, dar în zadar: am ajuns acasă înfrigurată și udă până la piele.

Când m-a văzut mama, a făcut ochii mari de îngrijorare. Mi-a scos hainele ude și m-a învelit într-o pătură groasă de lână. Tremuram așa de tare, încât a trebuit să mă cuprindă cu trupul ei, ca să țină pătura în loc. Frigurile mele nu au încetat decât mult după ultima strigare la rugăciune.

ÎN ZILELE CARE AU URMAT, o mare oboseală a pus stăpânire pe mine. Trupul îmi părea o povară care atârna greu, ochii îmi ardeau și-mi trăgeam nasul, din când în

când. Mama nu ştia ce să-mi mai facă şi mi-a dat să beau una dintre fierturile ei groase şi întunecate, de ierburi, crezând că sunt bolnavă. Când Fereydoon m-a chemat din nou, purtam în suflet o greutate atât de mare încât nu i-am putut-o ascunde.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el, de îndată ce pătrunse în cameră.

S-a aşezat pe o pernă, lângă mine şi mi-a mângâiat chipul, iar eu mi-am lăsat capul pe umărul lui, asemenea unui copil suferind.

— Sunt tristă, am zis eu.

Şi-a scos turbanul şi l-a aruncat cât colo, ca să mă facă să râd. Abia dacă am schiţat un zâmbet.

— Ce te-a întristat?

— Totul.

Nu voiam să-i povestesc ce se întâmplase cu mine şi Naheed, căci ştiam că o va face şi el să sufere, drept pedeapsă.

— De ce?

Nu eram sigură că puteam să-l fac să priceapă.

— Tu nu ai niciodată motive de tristeţe?

— N-aş zice, spuse el. Am avut grijile mele, uneori: c-aş putea fi ucis în bătălie sau că tata s-ar întoarce împotriva mea ori că s-ar putea să-mi aflu sfârşitul în curând.

— Mie mi-e tot timpul teamă de asta.

— Că ai să mori în curând? Dar eşti tânără.

— Nu, că alţii vor muri sau că lucrurile se vor sfârşi.

Fereydoon şi-a ferit privirea o clipă; mi-am dat seama că nu avea să-mi făgăduiască nimic nici pentru viitor, nici pentru *sigheh*.

— Știu ce-ți trebuie ca să te simți mai bine, spuse el.

M-a înlănțuit cu brațele și mi-a sărutat fața, apoi m-a ținut așa strâns, fără nici un cuvânt. Când mi s-a făcut sete, mi-a dus paharul cu lapte și vin la buze, iar eu am băut cu înghițituri mici. M-am bucurat de fiecare moment de tandrețe, căci rar îmi era dat să am parte de așa ceva.

M-a întrebat dacă îl doream sau dacă voiam doar să mă țină în brațe. Voiam și una și cealaltă, iar el mi-a făcut pe plac. Toate s-au petrecut pe îndelete, până când gazul din lămpi s-a sfârșit, iar ele s-au stins. Ne-am unit ca mătasea și catifeaua, iar la sfârșit am rămas în brațele lui, tăcută, iar el mi-a mângâiat părul. Apoi am așipit amândoi.

Eu m-am trezit prima, roasă de gânduri. Despre cum venisem în Isfahân și cum Naheed îmi păruse a fi desprinsă dintr-una din poveștile mamei. Despre cum îmi spusese, de cum am văzut-o, că-i va convinge pe ai ei să-i facă voia. Despre cum crezusem că o fată ca ea putea obține întotdeauna ce dorea. Despre cum sperasem că vom fi prietene pe veci, cât o iubeam și cât aș fi vrut să mă ierte.

Deși nu se trezise încă, Fereydoon m-a îmbrățișat. Bucuria de a-i simți brațele în jurul meu a risipit, pentru o clipă, vina de a o face pe Naheed să sufere. Am început să-i sărut gâtul, iar când s-a trezit, m-a cuprins pofta. M-am aruncat asupra lui, vrând să gust și să mușc. Eram asemenea leului și leoaicei, neînfricați și jucăuși, iar în privirea lui Fereydoon se citea o recunoștință imensă.

— Niciodată nu știu la ce să mă aștept de la tine, zise el. Doar că plăcerea mă va copleși și va fi altfel de fiecare dată.

— Nici eu nu știu, am răspuns eu, mândră de puterile mele.

Îmi luase ceva timp, dar, spre deosebire de Naheed, înțelesesem, în cele din urmă, cum să fac lucrurile cum se cuvine. Iar acum, la adăpostul nopții, cu trupurile ude de nădușeala celuiilalt, mi-am deschis inimă către Fereydoon. M-am întors pe o parte și l-am privit în ochi.

— Știi de ce eram tristă, mai devreme?

— Nu, zise el, somnoros.

— Am fost la Naheed. Știe.

A deschis ochii.

— Despre *sigheh*?

— Da.

În loc să se arate uimit peste măsură, cum mă așteptam, a căscat și și-a frecat barba, iar apoi și-a coborât mâinile pe piept, spre coapse. Când a dat de ceea ce căuta, un zâmbet abia schițat i-a apărut în colțul gurii.

— Și ce a zis? întrebă el, făcându-și de lucru cu mâinile.

— N-a fost prea bucuroasă, am răspuns eu.

— Și?

Cuvintele lui nu erau nici măcar reci; pur și simplu nu-i păsa. M-am cutremurat din toată ființa, de parcă aș fi înghițit gheață într-o zi toridă. Nici n-am apucat să răspund și Fereydoon m-a apucat de mâini, ca să-l ajut. Nu-mi ardea de așa ceva și am încercat să mă trag înapoi, pentru că mai aveam ceva să-i spun. Ne-am

luptat o vreme, până când m-am eliberat, în cele din urmă, și am căzut în așternut, pe spate. Fereydoon s-a rostogolit deasupra mea și i-am văzut privirea oțelită, care aducea cu cea a lui Naheed. Cu acea privire îmi cerea să tac și ținea morțiș să-i fac pe plac, chiar atunci, fără nici un cuvânt.

Cred că mi-a citit în ochi îndârjirea de a nu-i face voia și nici că aş fi putut face ceva mai rău de atât. Fereydoon mi-a ținut umerii de podea cu palmele, mi-a depărtat genunchii cu ai lui și m-a avut fără nici un alt cuvânt. Am gemut de durere, căci nu eram gata, și am privit cu uimire și tristețe cum în ochii lui se oglindea o și mai mare desfătare.

M-am hotărât să-i arăt că eram furioasă. Am prins să gem, chipurile de o plăcere nespusă, deși în ochi mi se citea plictisul, și mi-am împins șoldurile către ale lui cu prefăcut avânt. Mă așteptam ca prefăcătorii aceasta să-i taie aripile, ba chiar să-l facă să se rușineze. În schimb, s-a învârtoșat ca stâlpul ce susține cortul. Am început să mă mișc nebunește, sperând să-l înfrâng sau să-l azvârl cât colo, dar furia mea îi înțețea și mai mult arderea. Ca și la începuturile noastre, nu-l interesa ceea ce gândeam sau cum mă simțeam. Dacă trupul lui îmi aducea plăcere, se bucura, iar dacă îi rezistam, găsea o cale să se bucure iar. Nepăsarea era singurul lucru care îl plictisea. În câteva clipe m-a strâns cu mâinile de spate și a scos un răget de leu, arătându-mi, cât se poate de limpede, că nimic nu stătea în calea plăcerii lui.

Când s-a dat jos de pe mine, trupul îi lucea de sudoare, iar mulțumirea îi îmblânzise privirea. M-a lovit

ușurel cu podul palmei pe obraz, așa cum ar face un grăjdar care mângâie o iapă ce tocmai a sărit peste un obstacol greu, dar căreia trebuie să i se amintească cine e stăpânul.

— Bravo, fetiço, spuse el.

Într-o clipă a început să sforăie. Am rămas întinsă lângă el, simțind că-mi ia foc capul de rușine. Oare aceasta era singura mea menire? Să-i fac pe plac lui Fereydoon de-mi stătea sau nu mintea la asta? M-am ridicat din așternut, fără să mă gândesc că l-aș putea trezi și m-am așezat pe o pernă, de cealaltă parte a camerei.

Fereydoon a fornăit și și-a întins mâinile și picioarele, cât era de mare așternutul. Pernele au zburat, una câte una, până când nu a mai rămas decât a lui. Acolo, în întuneric, mi-am dat seama care era, de fapt, rostul căsătoriei mele: lui Gordiyeh îi înlesnea vânzarea de covoare, mamei îi lua grija zilei de mâine de pe umeri, iar mie îmi aducea un bărbat, chiar dacă nu aveam zestre.

Mi-am atins fața, pe locul pe care îl mângâiasc Fereydoon. Tânjisem să iubesc un bărbat așa cum îl iubise Naheed pe Iskandar. Căutasem în mine semnele iubirii pentru Fereydoon, dar nu găsisem nimic care să fie prins adânc în sufletul meu. Acum știam că nici nu aveam să găsesc vreodată.

În apropierea casei s-a auzit o bufniță care luase în stăpânire întunericul. Eu nu eram stăpână nici măcar pe jumătate din patul lui Fereydoon. M-am sprijinit de perete și mi-am cuprins trupul cu brațele, ținându-mi de urât în întuneric. Fereydoon nici nu a observat că plecasem. În zori, m-am forțat să mă ghemuiesc în așternut,

căci nu îndrăzneam să-l mâinii lipsind de lângă el. Când s-a trezit, m-am prefăcut că dorm până când a plecat.

ÎN DUPĂ-AMIAZA URMĂTOARE, am plecat spre hamam, s-o caut pe Homa, căci nu aveam pe nimeni altcineva căruia să mă destăinui. Era o zi vântoasă, care-mi înfășura *chador*-ul în jurul picioarelor și-mi arunca praf în ochi, prin *picheh*. Vremea se răcise, iar casele de lut de lângă hamam păreau că stau ghemuite, una lângă alta, ca să se apere de vânt. Un voal al unei fete a zburat pe lângă mine, urmat de o mamă îngrijorată și de băiețelul ei. În urma lor, vântul vuia a singurătate, cu un sunet adânc.

Când am ajuns înăuntru m-am simțit ușurată. Mi-am scuturat *chador*-ul de praf și am căutat-o pe Homa, pe care am găsit-o făcând curățenie în camera unde femeile își schimbau hainele, pe care o pregătea înainte de venirea acestora. Pesemne că aveam chipul negru ca pământul căci m-a primit imediat în brațele ei și m-a ținut așa până când i-am mărturisit totul. Nu cred că am mai vorbit vreodată atât de mult. Când am terminat, s-a lăsat o tăcere adâncă și Homa a continuat să mă strângă la piept, ca pe un copil. M-a dus într-un colț cu perne, m-a pus să mă întind și mi-a așezat o pernă sub cap. Apoi mi-a picurat apă de trandafiri pe corp, ca să-mi dea putere.

— Tu știai? am întrebat-o eu.

— Bănuiam, răspunse ea, cu o privire miloasă. Dar n-am ghicit cine era el.

— Am greșit?

— Erați soț și soție în fața Domnului, spuse ea, cu calm.

— Dar am greșit?

— Tu ce crezi?

Am oftat și mi-am ferit privirea.

— Biată copilă! zise ea. Văd că te căiești amarnic. Dacă ai fi fost fata mea, i-aș fi spus lui Naheed și alor ei despre *sigheh* înainte de nuntă. Părinții ei ar fi dat-o oricum după Fereydoon, căci unde s-a văzut bărbat bogat fără ibovnice? Dar atunci nu ar mai fi dat vina pe tine și poate ți-ar fi rămas prietenă.

În adâncul sufletului meu știam că are dreptate.

— Homa, ce să fac? întrebă ea.

A oftat.

— Acum ce e de făcut? Toată lumea va ști adevărul, deci n-ai decât să rămâi măritată.

— De ce?

— Pentru că nu mai ești fecioară. Înainte, erai săracă, dar măcar aveai darul acesta de oferit. Acum, ce ți-a mai rămas?

Avea dreptate, desigur.

— Și dacă Fereydoon nu mă mai vrea după cele trei luni?

— Atunci va trebui să stai singură.

Eram prea tânără să-mi închipui cum ar fi să-mi petrec restul vieții singură, fără copii în jurul meu. Era o soartă chiar mai grea decât cea pe care o îndurase mama.

— Nu vreau să fiu singură, am zis eu, cu amărăciune.

Homa m-a mângâiat pe mână.

— Copila mea, nu te teme. Dacă *sigheh*-ul tău se termină, nu-i totul pierdut.

— Nu?

Homa a zâmbit.

— Cu voia Domnului, și fie ca Domnul să te vegheze mereu, vei găsi un bărbat mai bun și te vei mărita din nou. Dacă nu, îți rămân *sigheh*-urile. De acum înainte nimeni nu-ți mai poate spune cu cine să te măriți și cu cine nu.

Nu mă gândisem la asta.

— Dar Naheed mi-a spus că mama ei nu i-ar mai fi dat voie să-mi fie prietenă după *sigheh*.

Homa a închis ochii o clipă și a dat din cap în semn de încuviințare.

— Nu e un lucru cu care să te mândrești. De aceea, cele mai multe dintre femeile care și-au lăsat bărbații păstrează taina *sigheh*-urilor de după.

— Atunci de ce mai fac așa ceva?

— Pentru bani, plăcere, copii sau în nădejdea că un bărbat le va lua de neveste, pe veci.

— Dar oamenii m-ar privi cu dispreț?

— S-ar putea.

Nimeni din cei în care mă încredeam nu-mi mai spusese atât de limpede că numele meu fusese pătat. Homa mi-a pus mâinile pe obraji, pesemne văzându-mi suărarea.

— *Azizam*, să nu mai spui la nimeni, dar și eu am făcut asta o dată, șopti ea.

— De ce?

— Când eram foarte tineri, mi-a fost drag un băiat, dar familiile noastre ne-au ales alți soți. După ce bărbatul meu a murit, dragul meu și cu mine încă mai voiam să fim împreună. Abia dacă își putea hrăni nevasta și cei opt copii, așa că nu ne puteam căsători cum se cuvine.

— A aflat cineva?

— Nu, ne-am gândit că e mai bine să nu spunem nimic.

— Îți dădea bani?

— Numai dacă aveam nevoie, răspunse ea.

— Cât a durat?

— Zece ani, până în ziua în care a murit, spuse ea. Îi mulțumesc Domnului pentru *sigheh*, căci altă dragoste eu n-am cunoscut.

— Atunci de ce n-ai putut să spui nimănui?

— Multă lume de familie bună crede că e necuviincios pentru femei, zise ea. La urma urmei, n-ai vrea să fii mai bine o soție pe viață și regina gospodăriei tale?

— Fără îndoială, am zis eu, dar n-am avut de ales.

— De multe ori trebuie să ne mulțumim și fără desăvârșire, zise ea. Când cineva își face griji din pricina unei pete pe podea, ce face?

Nu mi-am putut stăpâni râsul, în ciuda a ceea ce simteam, căci știam ce voia să zică.

— Aruncă un covor deasupra, am răspuns eu.

— Din Shīrāz până-n Tabrīz și din Bagdad până-n Herāt, asta fac iranienii, zise ea.

Am tăcut o clipă, căci acesta era miezul lucrurilor. M-am uitat la Homa, care mi-a luat mâna într-ale ei și mi-a încălzit-o.

— Homa, ce să fac? am întrebat din nou. Ce-o să se întâmple cu mine?

— *Azizam*, e prea devreme să știm, răspunse ea. Acum, asta a fost: ai avut ghinion, dar ai greșit și tu, ca Harut și Marut. Nebunii ăștia doi și-au dorit un lucru cu atâta ardoare încât au căzut în păcat și l-au vândut pe Stăpânul tuturor. Și tu ai vrut ceva, dar ai înțeles că nu se poate să-ți îndeplinești visul întotdeauna. Iar acum ai vrea să te împaci cu lumea. Împacă-te cum poți și fii asemenea curmalei care se îndulcește de la zi la zi, chiar când crește pe piatră.

Înainte să intre cineva în hamam, Homa m-a îmbăiat și m-a masat ca o mamă, mi-a pieptănat părul, m-a înfășurat într-un prosop și mi-a dat să mănânc semințe puternice de mac, dătătoare de somn. În vis mi s-a înfățișat vechea poveste a lui Harut și a lui Marut și m-am prins să nu le semăn cu nimic.

La început nu era, iar apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu nu era nimeni.

Au fost odată doi îngeri, Harut și Marut. Când își isprăveau treburile în ceruri, îngerii își petreceau vremea privindu-i pe muritori. Știau că pământul e bogat și credeau că a trăi după legea Domnului e la fel de ușor ca pescuitul în apele Golfului. Și totuși, oriunde priveau, vedeau oameni care furau, mințeau, înșelau, preacurveau și ucideau. Ia te uită aici: un bărbat din Constantinopol plănuiește s-o atragă pe fiica vecinului său în brațele lui, puse pe rele. Dar și acolo: o femeie din Bagdad pregătește o otravă pe care s-o amestece în mâncarea tatălui său

bogat. Harut și Marut priveau cum, lună după lună și an după an, astfel de pricini se înșiruie. Ori de câte ori un om cădea în păcat, scoteau un sunet ca un clinchet de clopoței.

Într-o zi, Domnul i-a chemat pe Harut și pe Marut în fața lui și le-a spus că vor fi trimiși pe pământ, cu o poruncă anume.

— Vă veți întrupa în oameni, zise el. Și le veți arăta tuturor îngerilor din ceruri și omenirii întregi cum să ducă o viață dreaptă și cinstită.

Când au auzit ce onoare li se făcea, lui Harut și lui Marut le-au sclipit vârfurile aripilor. În câteva clipe s-au transformat în oameni și au coborât în cetatea Mashhad, care era tot timpul plină de pelerini. Harut se făcu un bărbat înalt, chipeș, cu barbă și cu buzunarele goale. Marut era mai scurt și mai îndesat, cu nasul cârn, dar punga lui era doldora de monede de aur.

Îngerii s-au trezit în curtea celui mai sfânt loc din Iran, la mormântul lui Imam Reza, care lucea, împodobit cu oglinjoare tăiate asemenea unor nestemate. Simțindu-i că sunt dăruiți din ceruri, pelerinii s-au adunat în jurul lor și au început să-i iscodească. Îngerii cunoșteau bine lucrarea Domnului și le-a venit ușor să vorbească mulțimii. Răspunsurile lor înțelepte se revărsau ca ploaia binecuvântată care vine din înalt, alină și dă rod.

Spre seară, pe Marut l-a săgetat o durere cruntă la șale. Neștiind ce era, s-a minunat de senzația aceea atât de stranie. Oare Domnul îl trimisese pe pământ asemenea lui Iisus? Oare și el trebuia să moară? Gândul unei dureri și mai mari l-a făcut să se cutremure și să-și încrucișeze brațele pe pântec.

Văzându-l că suferă, prietenul său, Harut, s-a ridicat prea repede de jos, a văzut negru în fața ochilor și s-a prăbușit la pământ. Pelerinii credincioși i-au ridicat pe cei doi bărbați și i-au așezat la umbra uneia din arcadele moscheii.

— *N-au pus gura pe nimic toată ziua, spuse o femeie din mijlocul pelerinilor. Ca și cum și-ar fi lăsat deja trupurile în urmă și s-ar fi ridicat la ceruri.*

Femeia se pregătise dinainte și-și luase mâncare la ea. A luat niște vinete prăjite cu o bucățică de pâine și i-a dat cu grijă să mănânce lui Marut. Acesta a început să clipească repede și să-i mănânce cu lăcomie din degete. Marut și-a îndesat restul de pâine cu vinete în gură și a mâncat cu o poftă porcească, uimind-o și scârbind-o pe femeie. Când pelerinii i-au dat apă lui Harut, acesta a băut-o pe dată, plescăind zgomotos, iar apoi a mai cerut.

— *De unde vin oamenii aceștia? se întreba femeia.*

La căderea nopții, cei mai mulți pelerini s-au întors la casele lor. Miloasă, femeia s-a hotărât să mai rămână, până când cei doi bărbați aveau să-și recapete puterea. După ce au mâncat și au băut, Harut și Marut s-au simțit mai bine. La răsăritul lunii, au început să se uite cu mai multă luare-aminte la femeia care avusese grijă de ei. Avea chipul alb și obrații roșii ca mărul. Ochii ei întunecați erau umbriți de gene gingașe ca ale unei căprioare. Harut ar fi vrut să-i dea la o parte vălul de pe păr. Marut se tot gândea la tainele pântecului ei care părea rotund și moale ca o pâine abia scoasă din cuptor.

Văzând că cei doi se înzdrăveniseră, femeia s-a ridicat, dând să meargă la locul ei de odihnă.

— *Așteaptă, femeie milostivă, se rugă Harut, căruia i se părea că nu-și recunoaște vocea. Rogu-te, mai stai cu noi câteva clipe. Avem nevoie de tine.*

„Parcă ar fi niște copii”, își zise femeia, dar s-a așezat din nou lângă ei, jurând să plece de îndată ce-și vor fi regăsit liniștea.

„Unde or fi fost crescuți acești doi oameni, atât de ciudați?” Ca să treacă timpul mai repede, femeia i-a întrebat:

— Din ce cetate vă trageți?

Harut și Marut au izbucnit în hohote pe care nu le puteau stăpâni, trăgându-și răsuflarea și fornăind, asemenea porcilor sălbatici. Parcă nu ar fi răs niciodată până atunci. Marut s-a prăbușit cu fața în țărână și abia apoi l-a mai slăbit râsul. S-a ridicat de jos cu nasul și obrajii mănjiți de pământ.

— Dacă ți-am spune, nu ne-ai crede, zise Harut, în timp ce Marut făcu un semn către ceruri.

Pesemne că făceau parte dintr-un ordin religios și, prinși de cele ale sufletului, își uitaseră rădăcinile trupești, gândea femeia, neîncrezătoare.

— La început, când mamele voastre v-au dat viață, unde locuiați?

Harut și Marut și-au dat seama că femeia se purta cu ei cu răbdarea arătată față de cei săraci cu duhul. Simțeau ceva nou, la fel de straniu ca toate celelalte prin care trecuseră. Lui Marut îi ardeau obrajii, iar Harut a simțit cum i se încleștează fălcile și i se îndreaptă spatele.

— Venim din cele mai înalte locuri, spuse Harut, arătând cu mâna către cer.

— Și putem s-o dovedim, adăugă Marut.

Femeii nu-i prea venea a crede.

— Ce dovadă puteți să-mi dați?

— Mai devreme, ne sorbeai fiecare cuvânt, zise Harut. Nu ți s-a părut că nu suntem asemenea altor oameni?

Femeia chibzui la cum îi privise în acea dimineață.

— Acum câteva ore, poate că v-aș fi crezut, recunosc eu. Nu prea păreați a ști că aveți trupuri.

Harut și Marut îi urmăriră buzele, zăbovind asupra cuvântului „trupuri”. I-a cuprins pe amândoi dorința de a o atinge și de a-i mângâia pântecul cald și coapsele. Poate, dacă o țineau în preajma lor, avea să fie darnică cu ei, așa cum sunt pelerinii uneori.

— *Abia le primiserăm, mărturisi Marut.*

Femeia a făcut un semn cu mâna, vrând parcă să-l oprească. A dat să plece, din nou.

— *Stai! zise Marut. Pot s-o dovedesc.*

— *Ai mai spus asta.*

— *Pot să-ți spun ceva ce nici o altă ființă de pe pământ nu mai știe.*

Femeia a așteptat, în tăcere, fără să pară prea convinsă. Harut și-a pus mâna în dreptul inimii, căindu-se pentru ceea ce aveau să facă. A descoperit, cu uimire, că putea să risipească acel simțământ la fel de repede cum apăruse.

— *Prețul a ceea ce știm noi e un sărut, zise Marut.*

Harut s-a înfuriat, crezând că prietenul său încearcă să-l tragă pe sfoară.

— *Unul pentru fiecare, zise el, cu foc în priviri.*

Femeia se codea, mișcându-se de pe un picior pe celălalt.

— *Ce știți? întrebă ea.*

— *Știm despre Dumnezeu, zise Marut.*

Femeia bătuse cale lungă în căutarea cetății Mashhad. În fiecare zi se ruga de cinci ori și încerca să-și deschidă sufletul Domnului. Oare solii cerurilor erau chiar dinaintea ei, în acești doi bărbați copii?

— *Te învoiești? făcu Harut.*

— *Poate, zise ea, zâmbind.*

Harut a simțit din nou cum se înalță în pieptul său căința, dar, la vederea dinților albi și a buzelor roșii ale femeii, bărbatul a găsit puterea să-și înfrângă simțirile.

— *Stai lângă noi, zise el, bătând ușor cu palma o piatră. Și îți vom spune lucrul pe care numai noi îl știm.*

Femeia s-a așezat între Harut și Marut, care s-au lipit de șoldurile ei. Harut a simțit un fior născător de plăceri nebănuite în vintre. O clipă, s-a gândit să-l arunce pe Marut într-o fântână doar ca să poată rămâne singur cu femeia.

— *Grăiți, zise femeia. Ce mă puteți învăța despre Dumnezeu, Milostivul, Îndurătorul?*

— *Cele nouăzeci și nouă de nume ale lui sunt știute deja, zise Marut. Singurul om care știa și cel de-al o sutălea nume al Domnului a fost profetul Mahomed — până când am ajuns noi pe pământ.*

— *Ziceți că știți Marele Nume? zise femeia. Nu vă cred.*

— *Mai întâi, un sărut, spuseră Harut și Marut, într-un glas.*

— *A, nu, zise femeia. Am mai auzit promisiuni din acestea. Mai întâi numele.*

Marut și Harut s-au apropiat de ea, lipindu-și buzele de urechile ei. Au tras aer în piept, iar apoi i-au șoptit femeii Marele Nume. Mintea femeii s-a umplut de sunetul maiestuos, care-i răsuna în urechi. Dacă ar mai fi fost în stare să-și îndrepte gândul către Harut și Marut, le-ar fi dat crezare. Dar toate gândurile ei deveniseră ecouri ale acelor sunete, iar trupul ei se făcuse rece și ușor ca aerul. Toate dorințele ei s-au împlinit într-o clipită, iar ea s-a transformat într-o stea dintr-a treia sferă de dincolo de pământ, de unde strălucește pe veci cu o lumină pură.

Harut și Marut au fost luați și ei pe sus. S-au trezit atârnați de glezne, într-o fântână, cu capul în jos. Ziua, când bătea soarele, buzele li se umpleau de bășici, iar tălpile le ardeau în flăcări. Gâtlejurile uscate le crăpau, iar ei se uitau lung la apa care era atât de aproape, dar de neatins. Noaptea, tremurau de frig, cu pielea ca de găină. Abia dacă scoteau o vorbă și chiar și atunci depăneau amintiri despre cum le fusese viața de îngeri, când nu simțeau nimic.

Uneori, când stelele se așezau într-un anume fel o puteau vedea. Din ochii ei frumoși și plini de milă se răspândeă lumină pe pământ, iar ei au iubit-o și au tânjit după ea cât a durat întreaga caznă.

CAPITOLUL ȘASE

Adoua zi, eram în bucătărie și o ajutam pe mama să curețe ierburile pentru leacurile ei, când s-au auzit două bubuituri care anunțau venirea unui bărbat în casă.

— Du-te să vezi cine e, zise Cook.

Mi-am pus *chador*-ul și *picheh*-ul, am deschis ușa și l-am zărit pe unul dintre servitorii lui Fereydoon, care mi-a dat o scrisoare pentru Gostaham. Știam că nu mă poate recunoaște așa îmbrăcată cum eram, așa că am ascuns scrisoarea și i-am spus lui Cook că bătuse la ușă un neguțător care aducea rădăcini de pe munte, pentru mâncare, care știam că nu ne trebuie.

M-am dus în cămăruța mea și a mamei și m-am uitat la sigiliu: era al lui Fereydoon. Inima a început să-mi gonească. Nu-mi ascunsesem nemulțumirea în fața lui Fereydoon, iar el pesemne că trimisese veste că a terminat cu mine. Am ridicat scrisoarea în lumina unei lămpi, încercând, în zadar, să văd ce scria înăuntru. Mi-am spus că ar trebui să-i duc scrisoarea lui Gostaham pe

dată, dar parcă picioarele nu mă mai ascultau. Chiar dacă scrisoarea nu era a mea, veștile pe care le aducea erau, cu siguranță, despre mine. M-am codit, dar apoi am rupt sigiliul.

Mi-a luat mult timp să citesc scrisoarea. Nu mă pricepeam foarte bine și nu puteam înțelege multe din cele scrise în ea. Dar mi-am găsit numele scris de câteva ori și am înțeles că Fereydoon îmi oferea un alt *sigheh* de trei luni pentru că era mulțumit de mine.

Când am deschis scrisoarea care îi fusese trimisă lui Gostaham am comis un păcat de neiertat, așa că am ascuns hârtia în vâlul meu. De data aceasta trebuia să mă gândesc la propunere de una singură, fără să le cer sfatul alor mei. Acum că nu mai eram virgină, îmi venise și mie rândul să hotărâsc ceea ce voiam. Homa îmi spusese că eram îndreptățită să o fac.

KATAYOON ȘI MALEKEH au sosit un pic mai târziu decât de obicei în dimineața aceea. Katayoon era odihnită, ca întotdeauna, dar Malekeh avea ochii încercănați.

— Cum se simte soțul tău? am întrebat eu.

— Suferind, ca și până acum, răspunse ea. A tușit toată noaptea.

— Ce zici de niște cafea, să te înviiorezi un pic? am întrebat eu.

Mi-a mulțumit din suflet pentru cana aburindă pe care am așezat-o lângă ea.

După ce ne-am așezat la lucru, am început să mă gândesc la scrisoarea lui Fereydoon în timp ce spuneam cu voce tare ce culoare urma. Simțeam că trupul îmi dă

ghes să spun „da”. Nu trecuse nici măcar o zi și deja tânjeam după brațele lui Fereydoon, în ciuda felului în care mă mângâiasse cu palma pe obraz; și mă gândisem deja la zeci de alte feluri în care să-i fac și să-mi fac poftele. Eram ca fumătorii de opiu, care nu-și găsesc locul până ce nu-și primesc porția de otravă neagră și lipicioasă, după care se lasă pe perne, cu genunchii depărtați și cu o fericire deplină în ochi.

Îmi spuneam că era o idee bună să las lucrurile la locul lor. Acum că Naheed știa totul, nu mai era nevoie să păstrez secretul *sigheh*-ului. Avea să ne urască, pe mine și pe copiii mei, dar aveam să mă bucur de Fereydoon și, poate, aș fi putut duce o viață liniștită, numai a mea. Poate că pruncii mei aveau să fie băieți care, deși nu ar fi avut dreptul să-l moștenească pe tatăl lor, ar fi avut grijă de mine la bătrânețe.

Învoindu-mă să-i fiu în continuare nevastă lui Fereydoon aș fi obținut și o dulce răzbunare. Aș fi fost ca un spin în coasta lui Naheed, amintindu-i că Fereydoon n-a luat-o din dragoste, ci pentru putere. În nopțile în care bărbatul ei avea să lipsească de acasă, Naheed s-ar fi gândit la cât de mult se bucură el de mine și ar fi suferit.

Acestea mi-au fost gândurile până la prânz, când Gordiyeh a trecut să vorbească cu mine. Era îmbrăcată cu haine bune, un veșmânt nou, galben și o tunică verde, cu smaraldul dăruit de Gostaham cu mult timp în urmă strălucind ca o mare în miniatură deasupra sânilor.

— Tocmai am fost invitată să merg s-o vizitez pe mama lui Naheed, zise ea.

— Dea Domnul să-ți priască, am răspuns eu, abia abținându-mă să nu zâmbesc.

M-am gândit că în loc să-i spun ce se întâmplase, mai bine o lăsam pe Ludmila să o facă.

— Vrei să vii cu mine?

Gordiyeh fusese mulțumită de mine în ultima vreme și mi-o arăta îngăduindu-mi să fac lucruri mici.

— S-ar putea să vorbim despre covoarele pentru care ne tocmesc, lucru care știu că te interesează și pe tine.

— Mulțumesc că te-ai gândit la mine, am răspuns eu. Dar trebuie să am grijă de Katayoon și de Malekeh, care au nevoie de mine ca să-și facă treaba.

— Bine, atunci, zise ea, zâmbind.

Știam că-i plăcea să-mi văd de treburi.

Am continuat să le spun ȣesătoarelor mele culorile cu voce tare până când a trebuit să ne oprim o clipă pentru ca Malekeh și Katayoon să poată bate ȣesătura cu un pieptăn de lemn. Malekeh a apăsât atât de tare în partea ei încât pieptănul s-a rupt și am văzut că și ea stătea să răbufnească. Îmi dădeam întotdeauna seama cum se simțea după ochii ei, în care citeam mai mult decât s-ar fi putut spune.

— Nu contează, am zis eu, deși nici un capăt de aȣă nu-mi era de prisos. O să cumpăr altul.

Malekeh n-a spus nimic, dar am știut că-mi e recunoscătoare că nu o pun să plătească pieptănul.

Când a plecat împreună cu Katayoon, m-am apucat să împletesc singură. Voiam să fiu acolo când se întorcea Gordiyeh, ca să-i văd faȣa. S-a întors după o oră, albă

la față și speriată, mânjită de kohol în jurul ochilor. Mi-a fluturat o scrisoare în față.

— Ce știi despre asta?

— Ce-i aia?

— Kobra mi-a spus să aștept afară, iar apoi mi-a dat scrisoarea asta și mi-a trântit ușa în nas.

M-am prefăcut că sunt uimită.

— De ce ar face una ca asta?

Gordiyeh s-a așezat lângă mine, pe o pernă.

— Probabil că au aflat, zise ea, bătându-mă cu scrisoarea pe umăr. Îmi spun că nu mai au nevoie de covorul de la noi. Știi ce înseamnă asta?

Gostaham cheltuisese un munte de bani cu desenul și pusese să se vopsească o cameră întreagă de mătase după porunca lui. Covorul nu ar fi putut fi vândut altcuiva pentru că în model fuseseră puse motive anume gândite pentru Fereydoon și Naheed. Nu mă gândisem la covor atunci când mă certasem cu Naheed.

— Ce nenorocire! am zis eu, sincer.

Știam că toți cei din casă aveau să sufere dacă Gordiyeh începea să ducă grija banilor. Abia dacă ne dădeau din nou gem la masă.

Gordiyeh m-a împuns cu degerul.

— Când ai văzut-o ultima dată pe Naheed?

— Acum câteva zile, dar nu mi-a spus nimic despre covor, am zis eu.

Măcar asta era adevărat.

— Atunci cum au aflat părinții ei?

— Nu știu, am zis eu, încercând să par speriată. Oare ce o să zică Naheed... o să-i spună părinții ei?

— Bineînțeles că-i vor spune, zise Gordiyeh.

Vocea ei a devenit microasă și aproape blândă.

— Nu se poate ca tu sau maică-ta să nu fi spus cuiva.

— N-am vorbit cu nimeni despre căsătoria mea, am zis eu, stăpână pe mine.

Gordiyeh părea că nu-mi dă crezare.

— Mi-e frică, am adăugat eu, nădăduind că-i va fi milă de mine. Numai să nu mă cheme Naheed pe la ea.

— Nu cred că mai poate fi vorba de așa ceva acum.

Gordiyeh s-a dus în camerele ei, pentru că o durea capul. Credeam că voi sări în sus de fericire la gândul că fusese înjosită, dar m-am gândit imediat la Ludmila. Fusese întotdeauna bună cu mine, iar acum ne disprețuia. Îmi părea rău că, mânată de dorința față de Fereydoon, mă lăsasem convinsă să păstrez taina. Și cum rămânea cu noua lui propunere? De dimineață hotărâsem să-i accept cererea. Acum nu mai eram sigură. Mă perpeleam întorcând lucrurile când pe o parte, când pe cealaltă.

CÂND AM AVUT UN RĂGAZ, am mers la bazar ca să iau alt pieptăn în locul celui rupt de Malekeh. Am trecut pe lângă tarabele neguțătorilor de covoare și ale vopsitorilor de lână ca să ajung acolo unde se vindeau unelte pentru țesutul covoarelor: foarfeci pentru tuns covoare, despărțitoare de ciucuri și piepteni. În partea aceasta a bazarului străduțele erau întunecoase, înguste și pline de gunoaie.

Pe când mă uitam prin prăvălii, am auzit pe cineva cântând un cântec sfâșietor la *kamancheh*. Am început să îngân și eu melodia, pentru că mi se părea tare cunoscută.

Când mi-am dat seama de unde o știam, m-am întors câțiva pași și am dat peste băiețandru lui Fereydoon, care stătea singur, pe o piatră, și cânta. Capetele turbanului său păreau murdare, iar fața îi era mânjită cu pământ.

M-am apropiat de el și i-am zis:

— *Salam*. Sunt eu.

— Care eu? Întrebă el, cu o voce morocănoasă, fără să-și ia privirea de la arcuș.

Mi-am dat la o parte *picheh*-ul, ca să-mi vadă chipul.

— A, zise el. Ești una de-a lui.

— Ce înseamnă asta? am întrebat eu, uimită că poate fi atât de necioplit.

— Nimic, răspunse el, parcă prea plictisit să mai vorbească despre asta.

Mi-am acoperit fața la loc.

— Ce ți s-a întâmplat? Credeam că ești unul dintre preferații lui.

Și-a mișcat arcușul pe strune scoțând un sunet care aducea cu un miorlăit de pisică, iar pe buze i s-a ivit un zâmbet batjocoritor.

— M-a dat afară.

— De ce?

— Am fost prea neobrăzat, zise el. Toate bune până când dai greș cu vorba.

Sunetele amare pe care le scotea îmi răneau auzul.

— Oprește-te, am spus eu. Acum ce o să faci?

— Nu știu, răspunse el. N-am unde să mă duc.

În ochii lui frumoși, umbriți de gene lungi, se citea frica, iar bărbia lui smeadă îi tremura. Nu era decât un

biet copil. Am scos bănuțul cu care voiam să cumpăr pieptănul și l-am lăsat în strachina de dinaintea lui.

— Domnul fie cu tine! am zis eu.

Mi-a mulțumit și m-a petrecut cu o melodie dulce și tristă. Îmi amintea de cea pe care o cântase în prima mea noapte alături de Fereydoon. Se schimbaseră atât de multe de atunci! Iar el fusese aruncat în stradă ca din senin.

Nu-mi mai ardea de târguit, așa că m-am întors acasă. În timp ce mă îndreptam spre ieșirea din bazar, am trecut pe lângă o moschee mică, pe care o știam bine. Am intrat și m-am așezat, în tăcere, într-una din camerele sale împodobite cu covoare și am ascultat glasul unei femei care citea din Coran. Ajunsese la unul din versetele mele preferate, despre cele două mări, una cu apă dulce și hrănitore, iar cealaltă cu apă sărată, dar amândouă cu pești mari și frumoși. Cuvintele mi-au mers la inimă și când am auzit chemarea din minaret m-am ridicat și m-am rugat, atingând cu fruntea *mohr*-ul. Isprăvindu-mi rugăciunile, m-am așezat din nou pe covor, ascultând vocea limpede a femeii, cu ochii închiși. Am prins a mă gândi la Fereydoon și la Naheed, la nodurile de pe firele ce ne uneau ca prieteni, noduri strâns legate, în mintea mea, asemenea unor ciucuri încâlciți. Încă nu știam ce să-i răspund lui Fereydoon, iar *sighheb*-ul meu se apropia de sfârșit.

Acasă, în sat, când grijile nu-mi dădeau pace, tata găsea întotdeauna ceva să-mi spună ca să mă scoată din necaz. Oare ce mi-ar fi spus el acum? Parcă-l vedeam aieva, cu bastonul în mână, așa cum era când ne-am

plimbat ultima dată împreună. A ridicat bățul și l-a îndreptat spre mine ca pe o sabie: „Deschide ochii!”, a spus, iar vocea lui s-a auzit ca un tunet înăuntrul meu.

L-am ascultat și a fost ca și cum aş fi văzut pentru prima dată covorul de sub picioarele mele. Florile care-l împodobeau au început să lucească, asemenea stelelor, iar păsările păreau gata să-și ia zborul. Toate formele care îmi erau atât de cunoscute, peretele moscheii, îmbrăcat în mozaic alb, bolta ei, care se avânta spre ceruri, chiar și pământul, păreau acum nestatornice ca firele de nisip ale deșertului. Pereții au început să se zgâlțâie și să tresalte — să fie un cutremur? — dar nimeni altcineva nu părea să bage de seamă; nimic nu mai era sigur, nici pământul, nici pereții și nici tavanul. Și eu parcă mă scuturasem de trup și, o clipă binecuvântată, m-a copleșit dorința de a mă lăsa în voia întâmplării, gata să mă fac praf și pulbere.

— Baba, l-am strigat eu, în gând. Ce să fac?

Nu mi-a răspuns, dar dragostea lui mi-a inundat trupul. Am simțit bucuria de a-i fi aproape pentru prima dată de la moartea lui. Mi-am amintit ziua în care mă dusesese, în ciuda oboselii, să-mi arate cascada și femeia cu brațe puternice ascunsă în spatele ei. Dragostea lui nu izvora din nevoile lui și nici nu ținea seama de supunerea mea. De la el învățasem ce înseamnă dragostea adevărată. Era limpede și curată ca apa râului, așa cum voiam să mă simt de atunci încolo. Se spune că Khizr, un sol al Domnului, le arăta pelerinilor rătăciți calea către apă în deșert; mie tata îmi era călăuză acum.

Freământul din jurul meu s-a potolit și s-a stins. Pereții și-au recăpătat substanța; covorul a redevenit unul obișnuit. L-am atins ca să refac legătura cu pământul, iar apoi m-am ridicat, nesigură pe picioarele mele. Femeia care citea din Coran m-a văzut că mă clătinam și a sărit să mă ajute.

— Ai grijă, nu pari deloc în apele tale, zise ea.

— Mulțumesc, mă simt mult mai bine acum, i-am răspuns eu.

Am ieșit din moschee cu pași siguri; în suflet îmi răsărise deja hotărârea cu privire la răspunsul către Fereydoon.

AM CĂUTAT-O PE MAMA și i-am povestit cele întâmplate la moschee. Vocea tatei îmi răsuna încă în suflet.

— Mi-a zis: „Deschide ochii!”

— Și adevăru-n față îl privește, continuă ea versul pe tata îl spunea cu drag.

Radia de fericire.

— Ce minunat că încă îți poartă atât de mult de grijă, zise ea, cu ochii umeziți. Și mie îmi stă alături.

— Bibi, m-a ajutat să mă hotărăsc, am zis eu, știind că mă va asculta dacă vorbele păreau a fi ale lui. Gata cu *sigheh*-ul.

În ciuda a ceea ce-i spuseseam, mama părea foarte tulburată.

— Cum? Și să arunci pe apa sâmbetei tot viitorul nostru?

— N-o să mă vrea întotdeauna, Bibi. Într-o zi, o să se plictisească și o să-și găsească o altă femeie.

— Pai, de ce să nu luăm banii până atunci?

— Din cauza părinților lui Naheed, care ne disprețuiesc.

Mama a oftat.

— Vor învăța să-și ducă crucea. Doar știu că bărbații au obiceiul *sigheh*-urilor.

Am tăcut.

— Parcă ai fi Gordiyeh.

Mama s-a tras înapoi, jignită.

— Mai e ceva ce nu știi, am adăugat eu, grijulie. Ultima dată când am văzut-o pe Naheed m-a amenințat că dacă voi avea copii, o să le vină de hac. Cum să trăiesc cu frica asta în sân?

Mama știa la fel de bine ca și mine că Naheed ar fi avut cum să pună la cale o asemenea mârșăvie.

— Ce scorie! zise ea. Știam eu că nu-ți e cu adevărat prietenă.

— Știu, am zis eu. Ai avut dreptate.

— Și ce vom face mai departe? întrebă mama, pe care o băgasem în sperieți acum că înțelesese că nu glumeam. Gordiyeh și Gostaham au deja pe cap rușinea și ditamai paguba. Dacă îl jignești pe Fereydoon, se poate să piardă și mai mult. Dacă se înfurie de tot și ne aruncă în stradă?

De când murise tata, părul mamei era brăzdat cu fire argintii, iar chipul cu lini subțiri. Cuvintele ei m-au zguduit, căci știam că mă iubește mai mult decât pe oricine altcineva. După moartea tatei, fusesem singura ei grijă — și singura alinare. Își secătuisese cupa vieții pentru mine.

— Nu ne lăsa să murim de foame, zise ea cu disperare.

Mi-am dat seama că voia să mă răzgândesc. Am încercat s-o liniștesc.

— Bibi, nimic altceva nu o să se mai schimbe, am zis eu. O să le fiu sclav la împletit covoare, ca și înainte, dar voi face și voi vinde și covoarele mele.

— Când eram în sat ai făcut un covor foarte frumos, și tot era să murim de foame.

— Dar acum știu cum să-i tocmesc pe alții să muncească pentru mine și cum să pun un preț cinstit.

— Cum? întrebă mama. Nu ești bărbat.

— Pot să găsesc un bărbat care să mă ajute.

— O să te tragă pe sfoară.

— Nu și dacă dau peste un om *bun*.

— Primejdia-i prea mare. Nu ne putem hrăni cu un covor.

— Dar o să pun mereu ceva deoparte pentru zile negre, când nu vom putea vinde covoarele pe dată.

Mama începu să se vaite.

— Of, de ce s-a dus taică-tu? Ali, prinț printre oameni, ajută-ne, salvează-ne, începu ea, strigând numele ginerelui Profetului, cel la care se ruga întotdeauna în vremurile grele. Ali, rege al credincioșilor, îți cer cu umilință să ne binecuvântezi și să ne aperi...

Îi ascultam rugăciunea și simțeam furnicături de furie. Chiar dacă n-o recunoștea nici în sinea ei, mama era dezamăgită de mine. Dacă aș fi fost o frumusețe, aș fi putut să-mi găsesc un bărbat bogat și s-o scutesc de neazuri. Mă dăduse după Fereydoon din disperare. Trebuia să ne mulțumim cu puținul pe care îl puteam aduce.

Dar mă născusem cu un dar la care mama nici nu se gândise. În cetate mă puseseră la încercare, la împletit și desenat, și-i uimisem pe toți.

— Bibi, am zis eu, fără s-o las să-și termine vorba. Ascultă-mă! Nu ne puteam lăsa în seama altora. Hai să încercăm amândouă să ne facem viața mai ușoară. Cred din tot sufletul că asta ar fi vrut tata.

Mama a chibzuit o clipă, apoi a țățâit.

— Nicidecum, zise ea. Ar fi vrut ca tu să-ți găsești un bărbat bun, iar eu să trăiesc mulțumită pe lângă tine, cu nepoți în brațe.

— Dar nu mi-am găsit un bărbat bun, am zis eu, furioasă. Cine e de vină pentru asta?

Era ultima mea armă și trebuia s-o folosesc. Mama mi-a cuprins obrajii în palme, căindu-se.

— Atunci, zise ea, înfrântă. Ești o femeie în toată firea acum.

Din răspunsul ei am înțeles că eram liberă să fac ce vreau. Am rostit o rugăciune de mulțumire către tatăl meu pentru că-mi fusese aproape în seara aceea.

— Dar, înainte să mă învoiesc să-ți părăsești *sighel*-ul, trebuie să faci ce-ți cer, continuă mama. Când Fereydoon te cheamă din nou, spune-i că-l iubești și că-l dorești și întreabă-l dacă ar vrea să-i devii soție pentru totdeauna.

Așa ceva ar fi fost o adevărată umilință pentru mine. Nu el era oare cel care trebuia să mă ceară? Cine eram eu, să-i cer legământ pe veci unui bărbat bogat?

— Dacă te-ar lua de soție, viața noastră ar fi lapte și miere, adăugă mama. Acesta-i singurul lucru pentru care putem băga mâna în foc.

Am oftat.

— Nu crezi că dacă mă voia m-ar fi cerut deja?

— Ai spus-o chiar tu: trebuie să facem tot ce ne stă în putință pentru ca viața să ne fie mai ușoară.

Avea dreptate, chiar așa spuseseam.

— O să fac întocmai cum mi-ai zis, am răspuns eu, deși, la gândul acesta, simțeam că mândria mea de femeie e terfelită.

DEȘI NU PRIMISE VREUN RĂSPUNS de la noi în legătură cu propunerea lui, Fereydoon m-a chemat câteva zile mai târziu. Dorea atât de mult să mă vadă încât i-a alungat pe toți servitorii înainte să mâncăm și a început să-mi muște ușor urechea. Nu-mi ardea de drăgălășenii, dar m-am prefăcut, cum puteam mai bine, ca să-i fac pe plac. Gândindu-mă cum reușise Gordiyeh să-l aducă pe Gostaham unde voia ea, am gemut mai tare ca de obicei în brațele lui, căci voiam ca spusele mele să-l prindă în toane bune.

Ne-am îmbrăcat la loc și servitorii ne-au adus mâncare. După ce am mâncat, Fereydoon s-a tolănit, mulțumit, cu un pahar de vin într-o mână și cu o pipă în cealaltă. M-am prefăcut că mă uit după cineva.

— În seara asta nu mai avem muzică? am întrebat eu, sperând să aflu ce se întâmplase cu băiețandrul.

— În seara asta, nu, răspunse el, cu nepăsare.

Ca și cum ar fi vrut să scape de alte întrebări, s-a întors spre mine și mi-a desfăcut eșarfa, cu mișcări sigure.

— Tocmai am primit niște vești care m-au nedumerit, zise el, suflând-mi în ureche.

— Ce vești?

— Naheed mi-a spus că părinții ei au renunțat la covorul care pusese ră să fie făcut pentru noi, ca dar de nuntă, zise el. Nu mi-a spus de ce.

Părea că nu înțelege cum de s-a putut întâmpla așa ceva.

— Eu știu de ce, am zis eu, privindu-l.

— Zău? spuse Fereydoon.

Mi-a scos șalvarii, i-a mototolit și i-a aruncat cât colo, în celălalt capăt al camerei.

— De ce?

— Au aflat despre *sigheh* și vor să-i pedepsească pe Gostaham și pe Gordiyeh, dar și pe mine.

— Aha, deci așa stau lucrurile, zise el, fără să dea prea mare importanță lucrurilor. Păcat că sunt atât de furioși, căci va trebui să se obișnuiască cu gândul. Doar sunt ginerele lor.

— Cred că ai putea să cumperi tu covorul de la Gordiyeh și Gostaham, am zis eu.

— Nu, pentru că părinții lui Naheed nu vor să-l luăm, răspunse el. Gândește-te ce neobrăzare ar fi să-l vadă la noi pe hol!

Râse, de parcă gândul acesta îl încânta peste măsură. Nepăsarea lui Fereydoon mă făcea să scrâșnesc din dinți, dar învățasem că nu trebuia să i-o arăt. M-am gândit să-l mai pun la încercare.

— Am rănit-o foarte tare pe Naheed, am zis eu. Cred că mă urăște.

Mi-a scos tunică și veșmântul străveziu de dedesubt și am rămas goală în fața lui, purtând numai vălul care-mi acoperea părul.

— Mare ghinion, răspunse el. O să-i stai pe cap atâta timp cât voi vrea eu. Și n-o să accept ca nevasta mea să mă înfrunte în felul acesta.

Cuvintele lui și nedreptatea lucrurilor dintre noi doi m-au întărit. Mi-am amintit cuvintele ghicitoarei: „Și tu poți pune capăt lucrurilor, dacă vrei.” Mi-am ținut mânia în frâu și am început să duc vorba către oful meu. Am început să-l mângâi ușor pe piept.

— Când erai mic, te-ai gândit vreodată că ai să iei de nevastă două prietene apropiate? am încercat eu să spun pe un ton jucăuș, de parcă aceasta era o glumă bună la care eram toți părtași.

— Mă gândeam adesea la femei și la cum mi-ar plăcea să le am, zise el. Tata mi-a trimis prima fată când aveam treisprezece ani. În rest, mi-am petrecut mai tot timpul cu caii lui, am învățat cum să-i îmblânzesc și să-i călăresc pe cei sălbatici.

— Ce mai viață! am zis eu.

Mi-l închipuiam în sălbăticie, mângâind animalele și călărindu-le după plac.

— Când eram mică, am adăugat eu, simțindu-mă de parcă ar fi trecut o veșnicie de atunci, visam că o să mă mărit cu un bărbat care îmi va așterne petale de trandafiri în cale. Așa îmi spunea tata pe atunci.

— Și n-am făcut eu asta? zise Fereydoon pufnind în râs.

— Nu cred că tata asta avea în minte, am răspuns eu, căci Fereydoon aşternuse petale de flori *pe* mine.

A răs din nou şi a dat să-mi depărteze coapsele. Am continuat să vorbesc.

— De când mă ştiu am vrut să mă mărit şi să-mi cresc toţi copiii pe care Domnul mi-i va da, alături de bărbatul meu, am zis eu, ameţită de propria-mi îndrăzneală.

— Cu voia Domnului, aşa o să faci, răspunse el, fără să pomenească nimic despre cel care-mi va sta alături.

A urcat mai sus pe coapse, îndepărtându-le.

— Atunci să ne apucăm de treabă, adăugă el.

M-am suit deasupra lui, încercând să-l fac să mă asculte o clipă.

— Trebuie să fie tare frumos să ai o fiică, am zis eu.

— E lumina ochilor mei, răspunse el, apucându-mă de fund şi începând să mi-l frământa. Şi eu sper că voi avea mai mulţi copii, fete, dar mai ales băieţi.

— Şi dacă aş fi eu mama fiilor tăi? am zis eu, atingându-i pieptul cu sânii şi apucând între mâini miezul desfătării lui.

— Ar fi o binecuvântare, zise el, iar privirea i se tulbură.

L-am mângâiat, în continuare, pentru că învăţasem unde să-l ating ca să-i placă, iar el a început să geamă încetişor. Am tras aer în piept şi m-am oprit.

— Să însemne asta oare legătura veşnică a căsnicieii?

Şi-a arcuit spatele şi s-a înmuiat în palmele mele.

— Nu ştiu, zise el, cu grijă. Toate atârnă de ce alte soaţe îmi va hărăzi tata şi de fiii pe care mi-i vor dăru.

S-a rostogolit ca să ajungă el deasupra mea.

— Și dacă fiul meu e singurul pe care-l ai? am întrebat eu repede.

— Poate, zise el, fără să mă convingă.

Mi-a mângâiat sânii și a început să mă sărute, vrând parcă să schimbe vorba. Mi-am desfăcut picioarele și am gemut, în semn de încurajare, dar mintea mea era în altă parte. Ce sorți aveam ca fiul meu să fie singurul pe care-l va avea? Putea să-și ia patru soții, iar eu nici nu rămăsesem grea. După ce m-a sărutat, Fereydoon s-a oprit o clipă.

— Știu ce vrei, zise el. Dar nu-ți pot făgădui nimic. M-a cuprins o imensă tristețe.

— Și pe viitor?

— Numai Domnul știe ce-o să fie, zise el.

S-a apăsât pe coapsele mele ca să mi le desfacă.

— Acum să bem paharul cu vin până la fund, vorba poezilor, căci mâine fi-vom țândări din oale de pământ.

Oare asta eram eu, o oală de pământ? Nu am avut vreme să-l întreb. În orele care au urmat, m-am cufundat în întuneric și căldură. Mi-a arătat mai multă blândețe ca de obicei, vrând parcă să schimbe promisiunea unei legături de-o viață cu acest dar. Îmi plăcea să-i simt brațele în jurul meu, căci atunci mă simțeam în siguranță. Dar când am terminat, mi-am dat seama, cu amărăciune, că nu-mi făgăduise nimic.

Dimineța m-am trezit înaintea lui și i-am privit chipul în timp ce dormea. Se mai împlinise de când îl cunoscusem, iar pântecul i se rotunjise și el. Pe buzele lui cărnoase se simțea miros de vin, tutun și parfumul meu.

În jurul gurii, pielea îi era brăzdată de linii ascutite. De ce să se căsătorească cu mine, la urma urmelor? Dacă ne uneam pe veci ar fi trebuit să ne asigure traiul, mie și mamei, pentru restul zilelor noastre. Așa, nu plătea decât din trei în trei luni. Întotdeauna fusese un neguțător iscusit și de data asta făcuse un târg bun.

DUPĂ DISCUȚIA MEA cu mama, țineam cu tot dinadinsul să-i arat că puteam să-mi vând covorul la un preț bun. În zilele care au urmat, le-am grăbit pe Katayoon și pe Malekeh să-l termine și am tras împreună, ca boii la jug. De îndată ce ultimul nod, în colțul din stânga sus, a fost gata, ne-am adunat toate trei în jurul lui și l-am privit cu uimire, mulțumind Domnului pentru milostenia lui. Să îndeplinești ultimul nod, la capătul a mii și mii de altele asemenea, asta da fericire! Câtă uimire să vezi că fiecare grăunte de culoare își avea locul lui, asemenea celei mai mici făpturi în lumea creată de Dumnezeu!

Am tocmit un meșter din bazar, care se pricepea la tăiat covoarele din război. Când acesta și-a terminat treaba, covorul părea de mătase, iar modelul mai limpede ca înainte. Îmi amintea de o zi răcoroasă de primăvară, în care, dintr-odată, un porumbel de un alb neprihănit taie văzduhul ca o săgeată, iute ca gândul. Chiar dacă văzusem sute de covoare în bazar, știam că al meu nu era cu nimic mai prejos decât cea mai meșteșugită împletitură.

Când ciucurii au fost gata, le-am plătit pe femei cu ultimii bani pe care mi-i dăduse mama de la *sigheh* și

ne-am luat rămas-bun. Le-am spus că de îndată ce voi vinde covorul le voi tocmi din nou, ca să facem un altul. Apoi le-am dat câțiva bănuți în plus, pentru că lucra-seră bine.

— Cu banii ăștia de la tine, băieții mei or să mă-nânce pe săturate azi, spuse Malekeh.

I-am arătat covorul lui Gostaham și l-am întrebat cum i se părea munca mea. L-am desfășurat în camera lui de lucru, ca să-l poată cerceta de la un capăt la altul, iar Gostaham l-a lăudat în cuvinte puține, înainte să-mi spună ce greșisem.

— Unele lucruri sunt greu de văzut înainte să termini covorul, îmi spuse el. Un roșu mai aprins ar fi făcut penele să pară chiar mai ușoare. Data viitoare, încearcă să faci și marginile mai mici, tot pentru asta.

Mi-a vorbit despre fiecare culoare, model și fiecare alegere pe care o făcusem. Deși nu-mi plăcea să-mi scoată la iveală cusururile, judecata lui era dreaptă. Era un meșter adevărat, iar eu mă plecam cu smerenie în fața științei lui într-ale meșteșugului.

— Nu-ți pierde nădejdea, zise el. Ce ți-am spus rămâne între noi, șesătorii de covoare. Nici un mușteriu n-o să bage de seamă vreunul din lucrurile astea, pentru că toți vor fi vrăjiți de frumusețea lui, iar cel care-l va lua, va înțelege că este una din marile minunății ale vremurilor noastre. Nu-l vinde ieftin; de acum trebuie să-ți știi valoarea.

I-am mulțumit pentru îndreptări, căci ele aveau să mă desăvârșescă.

— Dacă nu ai fi avut deja o temelie temeinică, zise el zâmbind, nimic din toate astea nu s-ar fi putut face.

Venind din partea lui Gostaham, era o mare laudă și am simțit cum mi se umple inima de bucurie. Apoi mi-a spus că mă va ajuta să arăt și să vând covorul, dar i-am răspuns că vreau să mă descurc de una singură. Când a auzit așa ceva, lui Gostaham nu i-a venit să creadă.

— Ești sigură? întrebă el.

Eram foarte sigură. Era calea cea mai bună s-o conving pe mama că puteam să câștig bani buni din meșteșugul meu.

Gostaham tot nu-și revenise din uimire, dar mi-a dat binecuvântarea lui și m-a sfătuit să încerc să obțin un preț cât mai mare.

BUCURIA CĂ TERMINASEM covorul n-a durat mult, căci casa lui Gostaham devenea un loc din ce în ce mai mohorât. Mulți prieteni de-ai părinților lui Naheed i-au scris lui Gostaham să-i spună că nu mai voiau să cumpere covoarele pentru care îl tocmiseră, inventând tot felul de pricini despre care știam cu toții că nu erau adevărate. Odată cu covoarele s-a dus și liniștea lui Gostaham și a lui Gordiyeh. Încă mai aveau câștigul de pe urma atelierului Șahului și casa lor frumoasă, așa că nu ar fi rămas niciodată flămânzi, dar acum se temeau că-și vor pierde viața de huzur și rangul. Dintr-odată, toți ai casei s-au pus pe sfadă. Gordiyeh se ținea de capul lui Gostaham să caute mai mult de lucru, iar el se plângea, spunând că toate acele nenorociri nu s-ar fi abătut asupra lor

dacă ea nu ar fi fost atât de hapsână. Când dădea s-o ia în brațe, ea se trăgea înapoi și casa nu mai răsuna de țipetele lor de bucurie. Până și servitorii păreau abătuți. Am auzit-o pe Shamsi cântând încetșor, pe când storcea rufele:

— Hei, vântule, du nenorocul de aici; hei, ploaie, adu bucurii, și mari și mici.

Într-o după-amiază, după ce am mâncat, Gostaham și Gordiyeh ne-au chemat, pe mine și pe mama, în camera mare. Am intrat și i-am salutat cum se cuvine, dar ei ne-au răspuns cu răceală. Ne-am scos încălțările și ne-am așezat la locurile noastre, pe perne, dar până și aerul ne părea otrăvit.

Gostaham a început să vorbească, așa cum făcea de obicei, iar Gordiyeh avea să-l urmeze.

— Ieri am trimis un servitor acasă la Fereydoon, zise Gostaham. Nu l-au primit.

— Ce neobrăzare, făcu mama.

— Nu doar neobrăzare, zise Gordiyeh. E prima oară când ni se întâmplă așa ceva.

S-a întors către mine.

— Ne gândeam că poate te-ai certat cu Fereydoon. Chiar și un fleac l-ar fi putut mânia.

Mi-a zâmbit cu bunăvoință.

— Când l-am văzut ultima dată, părea foarte mulțumit de mine, am răspuns eu. Pentru mine l-ați căutat?

— Încă nu ne-a plătit pentru covorul cu nestemate atârinate, zise Gostaham. Se pare că Fereydoon își păzește cu strășnicie baierile pungii.

— Poate s-a luat cu treburile lui, zise mama.

— N-aş crede, zise Gostaham. Aş zice, mai degrabă, că e furios.

— Poate că părinţii lui Naheed i-au dat de înţeles că nu sunt deloc mulţumiţi? am întrebat eu, încercând să scot la iveală adevăratul vinovat.

— N-ar face asta niciodată, zise Gostaham. Fereydoon e un bărbat în toată firea şi se poate însura cu oricine pofteste. Aşa e legea.

— Ce s-a întâmplat când l-ai văzut ultima dată? întreabă Gordiyeh, arzând de nerăbdare să afle mai multe.

— Singurul lucru nou, am zis eu, născocind o amintire, e că mi-a spus că i-am adus desfătarea mai mult decât orice altă femeie.

— I-auzi, ia! zise Gordiyeh, de parcă nici prin gând nu i-ar fi trecut aşa ceva.

— Şi că abia aşteaptă să mă vadă din nou, am adăugat eu.

— Asta e bine. zise Gordiyeh, părând că-mi dă crezare. Dar Naheed — oare să-l fi înveninat împotriva noastră?

— Nu ştiu, am răspuns eu. Nu mă mai cheamă pe la ea.

Gordiyeh s-a întors către bărbatul ei.

— Tot ce putem spera acum e că Fereydoon vrea să reînnoiască *sigheh*-ul. Ia spune-mi: când trebuia să se termine celălalt?

— Măine, am zis eu.

— Crezi că-ţi va spune că vrea să continue?

— De data asta nu am nici o îndoială că o va face, am zis eu, pipăind scrisoarea lipită de şoldul meu.

— Ce ușurare, spuse Gostaham, întinzându-și picioarele. Cu Fereydoon de partea noastră, sigur vom primi banii pe covor.

Gordiyeh s-a luminat.

— Vom fi cu toții mai fericiți când vom ține în mână scrisoarea lui de înnoire, nu?

— Toți în afară de mine.

Vorbisem mai tare decât aş fi vrut. Gordiyeh s-a retras pe perna ei.

— Ce vrei să spui?

— Am de gând să-i spun nu.

— Dar nu se poate!

Gordiyeh s-a întors către mama, aproape rugându-se de ea.

— Nu contează ce spune fata ta aici de față, zise ea. Știu că soarta a luat-o pe nepregătite în ultima vreme. Poate că are nevoie de cuvintele tale înțelepte.

Mama a rămas neclintită.

— O las pe fata mea să hotărască, zise ea. De-acum e femeie măritată și e destul de mare să știe ce e bine și ce e rău.

N-a dat nici cel mai mic semn de slăbiciune, astfel că Gordiyeh n-a avut cum s-o întoarcă.

— Rău faci, îmi spuse Gordiyeh.

Am simțit cum sângele îmi năvălește în obraji.

— Ba nu! am răspuns eu, cu o tărie care mă surprinse. Gostaham spune că, la cât sunt de pricepută, dacă aş fi fost băiat aş fi putut să lucrez în atelierul Șahului. Dar în loc să mă lăsați să-mi duc meșteșugul mai departe și

să-mi gădesc un bărbat, după rânduială, m-ați vândut pe mai nimic.

Mama și-a lipit mânăca de frunte.

— Pentru numele lui Ali, are dreptate! zise ea. M-am învoit pentru că am crezut că e singura cale de a ieși din necaz.

Era pentru prima dată când îl vedeam pe Gostaham rușinat. Nu mă putea privi în ochi, dar nu-i dădea mâna s-o facă să tacă pe nevasta lui. Stăpânea tainele țesutului, dar în casa lui era slab ca un miel abia născut și altcineva îi era stăpân. Acum că nu mai eram fecioară, înțelesesem cum stau lucrurile între el și nevasta lui. Gostaham o iubea, cu relele ei cu tot, și nimic nu-l făcea mai fericit decât să vină acasă și să spună că a fost tocmit să facă un covor nou. Atunci ea făcea să răsunе casa de hohote răgușite și-l primea în patul ei. Pentru asta, Gostaham ar fi făcut orice ca să fie liniște în casă.

— *Cu toții* am sperat la mai multe pentru tine, zise Gostaham. Poate o să ai mai mult noroc data viitoare.

— E prea târziu, am zis eu.

În vocea lui Gordiyeh s-a simțit deodată o răceală ca de gheață.

— Înțepa-te-ar albinele în limbă, zise ea. Dacă Fereydoon te cere din nou, ai să spui da. M-ai înțeles?

Am sărit în picioare, cu o furie pe care nu o mai simțisem până atunci. Nu sunt înaltă, dar Gordiyeh, Gostaham și mama îmi păreau mici în acel moment.

— Ba nu, am zis eu, bătând din picior.

— Copil nerecunoscător! strigă Gordiyeh, cât să se audă în toată casa. Nu uita că am pierdut bani din cauza ta!

— Iar eu mi-am pierdut fecioria din cauza voastră! i-am răspuns, țipând și eu.

Gordiyeh fierbea de mânie.

— Viperă ce ești! După toate câte le-am făcut pentru tine!

— N-aveți decât să faceți un alt covor, i-am răspuns eu, cu răceală. Mie, fecioria nu mi-o dă nimeni înapoi.

Nu-mi părea rău de timpul petrecut în brațele lui Fereydoon; la urma urmelor acolo devenisem femeie în toată puterea cuvântului. Dar nu mai prețuiam atât de mult, acum că nu mai eram fecioară și, neavând nici o zestre, nici un bărbat n-ar fi avut de ce să mă ia de soție pentru totdeauna.

— M-ați vândut cu gândul la câștigurile care vor veni, am zis eu, ridicând din nou vocea. Pentru asta îmi sunteți datori.

— Nu-ți suntem datori cu nimic, îmi strigă Gordiyeh. Dacă te aruncăm în stradă mâine, nimeni nu ne-ar învinovăți.

Gostaham părea că-și dorea să fi fost oriunde altundeva, numai în acea cameră nu. Cu toate astea, nu a scos nici un cuvânt. Am fulgerat-o cu privirea pe Gordiyeh, amușind. În cele din urmă, Gostaham n-a mai rezistat și a rupt tăcerea.

— *Azizam*, e un preț prea mare pentru noi să-i stărnim mânia lui Fereydoon, zise el cu blândețe.

L-am privit de sus o clipă, cu inima plină de recunoștință pentru tot ceea ce mă învățase.

— Cinstite *amoo*, am zis eu, numindu-l „unchiule”, din dragoste și respect. Ești învățătorul meu și cea mai mândră dintre stele, în ochii mei. Ți-ar plăcea să-i rănesc în continuare pe cei din jurul meu de dragul banilor?

Gostaham s-a uitat rugător la nevasta lui.

— Cred că astea sunt treburile femeiești, bombăni el.

— Așa e, zise Gordiyeh, luându-i vorba din gură. O să pândim scrisoarea de la Fereydoon și o să răspundem că ne învoim. Ce atâta vorbărie! Acum poți să te întorci la treburile tale.

Și-a apăsât tâmplele, cum făcea de obicei când simțea că o cuprinde durerea de cap. Pe când noi ne îndreptam spre ieșire, i-a spus lui Gostaham:

— La ce să te aștepți din partea uneia care smulge covorul din război?

În drum spre bucătărie, am mormăit cele mai urâte cuvinte de ocară pe care le știam.

— Arză taică-su în focurile iadului, am zis eu.

Am început s-o ajutăm pe Cook să taie legumele, dar, după câteva clipe, mama mi-a spus că se simțea rău.

— Du-te și te întinde, am spus eu. Fac eu restul.

Am tocat țelina cu atâta putere încât au început să sară bucăți din ea pe podea, iar Cook m-a dojenit pentru că risipeam mâncarea.

PÂNĂ LA LĂSAREA SERII, am pus la cale un plan îndrăzneț. I-am dat un bănuț lui Taghee și i-am șoptit că voiam să afle unde îi plăcea olandezului să se tundă sau să se

îmbăieze (în rarele dăți în care o făcea), ca să știu unde îl pot găsi.

— Se duce în bazar în fiecare miercuri după-amiază, ca să se uite la covoare, zise băiatul, strecurându-și bănuțul în mânecă, cu neobrăzare.

— Stai! am zis eu, încercând să-l iau înapoi, dar Taghee a dispărut imediat în *birooni*.

Era șiret, nu glumă.

Fiind miercuri, am plecat la bazar, pasămite cu treabă, și m-am plimbat de la o tarabă la alta, prefăcându-mă că cercetez covoarele, mai toată după-amiaza. În timp ce admiram un covor Qashqa'i¹, de culoarea cernelii, l-am zărit pe olandez peste drum, stând de vorbă cu un neguțator cu barba scurtă. L-am urmărit până a dat să plece, iar apoi am luat-o repede pe cărări ocolitoare, până am ajuns la capătul drumului pe care o apucase străinul, ca să mă pot întâlni cu el, ca din întâmplare.

Mi-am dat jos *picheh*-ul, ca să mi se vadă fața, și am luat-o agale pe drum, în jos. Când m-a zărit, olandezul se uita la niște covoare atârinate pe o tarabă.

— *Salam alekum*, am zis eu, salutându-l cu îndrăzneală. Ați ieșit la cumpărat de covoare?

— Da, zise olandezul, uimit că cineva îi vorbește.

I-am amintit de familia mea și de covorul de lână pe care îl făcusem.

— A! exclamă el. Nici c-am mai văzut altul mai frumos ca al tău! E un covor fără pereche.

¹ Numele unei populații iraniene, la origini păstori nomazi, din provinciile Fârs, Khūzestân, și din sudul Isfahānului, dar mai ales din jurul orașului Shīrāz (n.tr.).

Am zâmbit. Ușurința cu care își ticluia vorbele de laudă mi se părea ciudată pentru un *farangi*, dar asta nu mă împiedica să mă bucur de ele. Când îl priveai de aproape, avea un aer straniu. Părea că poți vedea dincolo de ochii lui albaștri, ca de pisică, iar iuțea din mișcările lui era tot de pisică.

— Caut mereu covoare frumoase, pe care să le vând în ȧara mea, zise el.

— Atunci poate vreți să vedeți și covorul pe care tocmai l-am terminat.

— Desigur, ar fi o plăcere.

— Pot să vă poftesc să-l vedeți?

— Ȧi-aș fi foarte recunoscător dacă mi l-ai trimite, zise el. Soția mea trebuie să sosească și ea, în curând, și aș vrea să i-l arăt și ei.

— Aș fi onorată, am zis eu.

— Cu voia ta, o să trimit un băiat la tine acasă după covor.

— Vă rog să-i spuneți băiatului să ceară să vorbească cu mine și numai cu mine.

Olandezul m-a măsurat o clipă, din priviri.

— N-ar putea să-l ajute rudele tale?

Am șovăit.

— Vreau să le fac o surpriză, am răspuns eu.

Dintr-odată, i s-a citit nerăbdarea în priviri.

— Ce idee bună, zise el. Pot să-l trimit azi pe băiat?

M-a uimit graba lui, dar am zis că e mai bine să merg înainte.

— Fără îndoială.

Olandezul s-a înclinat și și-a luat rămas-bun. Umbla vorba că plătea cele mai mari prețuri. Dacă îi plăcea covorul meu aveam să câștig bani frumoși de pe urma lui.

Când am ajuns acasă, băiatul trimis de olandez mă aștepta deja. Nădărduiam că voi încheia târgul repede, așa că i-am dat covorul și l-am plătit bine, ca să fiu sigură că mă va ajuta la nevoie.

ÎNCREZĂTOARE CĂ VOI OBȚINE o grămadă de bani de la olandez, mi-am urmat planul. M-am acoperit bine, pentru ca nimeni să nu-mi zărească fața. Am pornit spre Oglinda Lumii, în căutarea unui scrib. Am găsit unul lângă Moscheea de Vineri și i-am spus să facă o scrisoare către Fereydoon, pe cea mai bună hârtie pe care o avea și cu cea mai aleasă scriitură. Trebuia să-i explice că-i scrie din partea lui Gostaham, care-i era stăpân, și să spună, cu cele mai frumoase cuvinte pe care le știa, că familia îi mulțumea respectuos lui Fereydoon pentru propunerea de înnoire a *sigheb*-ului, dar că hotărârea mea era să spun nu și nimeni din familie nu putea trece peste ea.

— Unde e familia ta azi? întrebă scribul, care avea o barbă încâlcită și un neg lângă nas.

— Acasă.

— Ciudat că te-au trimis singură până aici, zise el. Mai ales cu o însărcinare de suflet.

— Nu se simt bine azi.

— Toți?

Văzând că nu-i răspund, mi-a făcut semn să mă apropiu și mi-a șoptit:

— O scriu, dar o să te coste de trei ori prețul obișnuit.

Ce puteam să fac? Scribul câștiga binișor tocmai pentru că-și dădea seama cât de tare îi ardea nevoia pe mușteriii lui.

— Mă învoiesc, am zis eu.

— Iar dacă vreodată mă dai în vileag că eu ți-am fost scrib, o să jur pe sfântul Coran că n-am fost eu.

Scribul a întocmit scrisoarea și mi-a citit-o în șoaptă, ca să nu-l audă cineva. Cuvintele lui nu curgeau la fel de bine ca acelea din scrisorile pe care le scriau Fereydoon și Gostaham, deși erau presărate cu înflorituri și laude. Am rămas pe gânduri, pentru că nu-mi dădeam seama cu ce era diferită de ale lor. Dar mă grăbeam și mi-am spus că mergea și așa.

Am luat scrisoarea cu mine acasă și am așteptat până când Gostaham a plecat, iar apoi m-am dus în camera lui de lucru și am luat sigiliul lui din locul unde îl ascunsese. Știam că uita adesea să închidă ascunzișul, pentru că nici nu-i trecea prin cap că cineva din casă ar îndrăzni să se dea drept el. Am topit niște ceară pe spațele scrisorii și am pus repede sigiliul peste ea. Acum nu mai era îndoială că scrisoarea venea din casa lui Gostaham.

Când am terminat, m-am simțit curată pe dinăuntru, pentru prima dată după luni de zile. Indiferent cât de grea avea să fie cazna, nu mai puteam îndura *sigheh*-ul. Știam că Gordiyeh și Gostaham vor fi foarte furioși și mă vor pedepsi, dar m-am gândit că mă vor ierta, până la urmă, cum făcuseră și înainte.

Am lăsat lucrul cel mai greu de făcut pentru după-amiază. Singură, în cămăruța noastră, am ticluit o scrisoare

către Naheed. Scrisul meu era la fel de stângaci ca al unui copil, dar voiam să-i trimit o scrisoare scrisă chiar cu mâna mea, în care să-i spun ce aveam pe suflet. Îmi arătase cum să scriu; iar eu voiam să-i arăt cât de multe știam de la ea și cât preț puneam pe învățăturile, știința și prietenia ei. Știam că Naheed va înțelege curățenia sentimentelor care se ascundeau în spatele cuvintelor stângace.

Naheed-joon, scumpa mea prietenă,

Îți scriu ca să-ți cer iertare, în genunchi. Te-am iubit mai mult decât pe oricare altă prietenă și te-am rănit. La început, înainte să aflu despre logodna ta, sigheh-ul nu mă rănea decât pe mine, dar când a fost înnoit și n-am făcut nimic ca să-l opresc, ți-am fost necredincioasă. Tare aș vrea să fi făcut ce trebuia și să-ți fi spus despre el înainte să te măriți. Nădăjduiesc că mă vei ierta pentru greșeala aceasta. Îmi vei fi mereu dragă; dar știu că eu nu-ți mai sunt ție. Așa că m-am hotărât să vă dăruiesc liniștea, ție și lui Fereydoon. Nu m-am învoit să-i fiu nevastă a treia oară și, prin urmare, sigheh-ul nostru s-a terminat. Îți doresc să ai o viață plină de bucurie și nădăjduiesc că într-o zi îți vei aminti de mine cu toată dragostea pe care o simt pentru tine.

Apoi am rupt împletitura în culorile curcubeului pe care o purtam la gât și am desfăcut cele șapte noduri, unul câte unul, murmurând o rugăciune de binecuvântare la fiecare nod. Când toate nodurile erau desfăcute,

le-am pus în scrisoare. Naheed nu avea să înțeleagă rostul lor, dar va ști că desfăcusem o vrajă și că făcusem totul pentru a scoate piedicile din calea dragostei ei.

A DOUA ZI, în timp ce curățam niște curmale de sâmburi, împreună cu mama, l-am auzit pe Gostaham țipând în *birooni*. Pe măsură ce zgomotele deveneau mai puternice, am prins cuvintele „covor” și „*sigheh*”. M-am șters pe mâini și am încercat să-mi adun forțele.

— Bibi-joon, *sigheh*-ul meu s-a terminat, am zis eu, încercând să nu las să mi se simtă emoția în voce.

— Domnul cu mila! răspunse mama.

Și-a văzut de scosul sâmburilor din fructele lipicioase și am observat că-i tremurau mâinile.

Gostaham s-a năpustit în curte, cu o scrisoare în mână, iar Gordiyeh abia se ținea după el și încerca să afle ce se întâmplase. Turbanul îi stătea strâmb, iar tunica lui stacojie era leoaică de sudoare. Mi-am amintit cum strigaseră amândoi la mine pentru că scosesem covorul din război; m-am înroșit și am început să transpir, deși știam că făcusem ce trebuia de data aceasta. M-am ridicat să le țin piept.

Gostaham mi-a aruncat scrisoarea la picioare.

— De unde a apărut asta?

M-am prefăcut că nu știu despre ce era vorba.

— Nu știu să citesc și nici să scriu, am zis eu.

Obrajii lui Gostaham erau roșii de furie.

— M-am dus acasă la Fereydoon azi ca să-l înduplec să ne dea banii pe care ni-i datorează, zise el de parcă nu m-ar fi auzit. Și mare mi-a fost mirarea să aflu că i-am

scris o scrisoare în care i-am spus că nu vrem să continue *sigheb*-ul!

— Poftim? Întrebă Gordiyeh, înmărmurită.

— Când am văzut că scrisoarea avea chiar pecetea mea, ce era să fac? I-am spus lui Fereydoon că am tocmit un scrib nou, pe care îl voi alunga pe dată. I-am cerut iertare pentru scrisoarea grosolană și i-am lăudat mărimumia și numele.

Gordiyeh și-a acoperit fața cu mâinile, semn că o așa rușine era de nesuportat.

Tremuram ca varga. Deși ascultasem ce se spunea în scrisoare înainte s-o trimit, nu știam să citesc atât de bine încât să-mi dau seama ce treabă proastă făcuse scribul. Tăcerea și roșeața care-mi ajunsese până în vârful urechilor vorbeau de la sine.

— Cum să îndrăznească o femeie din casa mea să mă umilească în felul acesta?

M-a apucat de haină și m-a tras spre el.

— Asta le întrece pe toate, zise el.

M-a lovit cu o palmă peste tâmplă și cu cealaltă peste falcă. M-am prăbușit la pământ.

Mama s-a aruncat în fața lui.

— Lovește-mă pe mine mai întâi! strigă ea. Dar nu mai pune mâna pe copilul meu!

— Să înțeleg că Fereydoon nu te-a plătit? îl întrebă Gordiyeh pe bărbatul ei.

— Să mă plătească? pufni Gostaham, cu dispreț. Noroc că n-a pus pe cineva să mă otrăvească. A trebuit să-i mai spun niște povești ca să mă ierte. I-am spus că i-am găsit un bărbat care vrea s-o ia de nevastă pentru totdeauna

și că ar fi mai bine pentru ea să se învoiască acum, cât mai e tânără, dacă el tot nu o vrea.

— Și el ce a zis? Întrebă mama, care nu putea să nu-și ascundă speranța.

Mi-am dus mâna la obraz, care-mi zvâcnea, ca să-mi alin durerea. Aveam un gust de cocleală, de la sângele care-mi curgea.

— A spus: „Mi-am făcut pofta cu ea și gata”. Iar apoi și-a frecat mâinile, cum faci când vrei să te scuturi de mizerii.

Exact cum mă așteptam. Aș fi putut să-i mai fac pe plac lui Fereydoon o vreme, dar într-o zi tot se dezbăra de mine.

Chipul lui Gordiyeh, care mă străpungea cu privirile, părea că se boțește ca o cârpă.

— Pe unde calci, numai rău aduci! zise ea. Altfel tăică-tu nu s-ar fi prăpădit atât de tânăr, Naheed n-ar fi aflat de *sigheh* și prietenii noștri nu ne-ar fi lăsat baltă cu covoarele.

N-ai cum să scapi de răul care se ține scai de tine. În mintea ei, cel puțin, răul pe care îl aduceam eu avea să ducă gospodăria de răpă și să distrugă totul în jur.

— Naheed a aflat de la Kobra, am sărit eu, cu sângele șiroindu-mi pe buze.

Mama și-a smuls vâlul de pe cap, scoțând la iveală pletele ei lungi, încărunțite, și a început să șteargă sângele de pe jos.

— Eu n-am făcut decât să recunosc adevărul.

— Ar fi trebuit să minți, zise Gordiyeh.

— Nu mai puteam suporta! am strigat eu, în ciuda durerii crunte care mă săgeta când deschideam gura. Tu cum te-ai simți să duci grija căsniciei tale după fiecare trei luni? Sau dacă cea mai bună prietenă a ta te-ar amenința că-ți va otrăvi copiii?

— Doamne, apără-le mereu pe fetele mele, zise Gordiyeh, fără să-mi răspundă la întrebări.

Am ridicat scrisoarea pe care mi-o aruncase la picioare Gostaham. De asta îmi era rușine. Nimeni nu mă învățase mai multe decât el; și, deși nu veghease asupra mea ca un tată, mă învățase totul cu drag.

— Nu merit să mă ierți pentru că ți-am luat pecetea fără voia ta, i-am zis eu. Dar n-am făcut-o decât pentru că nu vedeam o altă cale de ieșire din *sighel*.

— Ar fi trebuit să-mi spui că ești nefericit! izbucni Gostaham. Aș fi putut să-i spun lui Fereydoon ce ai hotărât cerându-i iertare și mulțumindu-i pentru mărinimie. Cred și eu că l-a înfuriat un răspuns atât de grosolan și scris atât de stâlcit.

Am oftat. Făcusem din nou greșeala să mă pripesc, dar de data aceasta avusesem motive bune.

— Dar Gordiyeh mi-a spus că trebuie să spun da.

— Dacă mi-ai fi spus ce plănuiai să faci, aș fi înțeles primejdia și aș fi găsit o cale mai bună.

Nu l-am crezut pentru că nu-i ieșea niciodată din voie nevestei lui.

— Îmi pare nespus de rău că am greșit, am zis eu. Știu că n-am făcut mereu ce trebuia, pentru că nu sunt din Isfahân. Îți sărut tălpile, *amoo*.

Gostaham și-a ridicat brațele spre cer și s-a uitat în sus, ca și cum și-ar fi primit izbăvirea de acolo.

— Nu ne-au adus destule necazuri? Întrebă Gordiyeh. Nu merită să mai trăiască aici.

Am încercat din nou; nu aveam nimic de pierdut.

— În genunchi vă rog să ne țineți sub acoperișul vos-tru, i-am zis eu lui Gostaham. O să muncesc pe brânci la covoarele tale, atât de mult că n-ai să cheltuiești nici măcar un bănuț pentru noi.

— Așa a zis și data trecută, spuse Gordiyeh.

Gostaham a căzut pe gânduri. Apoi a spus:

— Da, așa e. Păcat, mare păcat.

Atât i-a trebuit lui Gordiyeh, care aștepta de săptămâni să spună aceste cuvinte:

— Nu mai aveți ce căuta în casa asta. Măine trebuie să plecați.

Gostaham s-a cutremurat, dar nu i-a spus să tacă. A plecat, Gordiyeh l-a urmat, iar pe mine m-au lăsat acolo, sângerând. Mama mi-a dat capul pe spate și mi-a apăsat rana vie de pe obraz cu baticul ei, pe care îl rupsese în fâșii. Am tresărit de durere.

Nu după mult timp, casa a început să răsună de gemetele lui Gordiyeh, care-l răsplătea pe Gostaham pentru că o lăsase să-și facă voia.

— Ce zgomot mârșav, am bombănit eu.

Mama n-a spus nimic.

— Bibi, am îngăimat eu, căci abia dacă puteam să deschid gura. Îmi pare rău că am făcut asta.

Chipul mamei era împietrit. S-a ridicat dintr-odată și s-a dus la bucătărie, lăsându-mă singură.

— Ce a mai făcut de data asta? am auzit-o pe Cook spunând.

Am rămas întinsă pe jos, sângerând și neștiind încotro s-o apuc. M-am ridicat încet și m-am târât până la așternut, gemând de durere.

Shamsi, Zohreh și mama au terminat de scos sâmburii din curmale pentru masa de seară. Mirosul greu, de miel și curmale, a umplut aerul și i-am auzit pe toți servitorii cum mănâncă împreună. Am rămas în pat, ațipind din când în când, cu mâna la falcă, să-mi alin durerea. Când a venit să se culce, mama nu m-a întrebat cum mă simțeam. În puterea nopții, m-am trezit să merg să-mi fac nevoile și am dat de Shamsi, care m-a privit cu ochi mari, plini de mirare. Mi-am dus mâna la obraz și am descoperit că aveam obrazul umflat, mare cât o minge.

A DOUA ZI DE DIMINEAȚĂ, n-am putut să deschid bine gura ca să mănânc și nu-mi mai simțeam buza de jos. Ali-Asghar, care se pricepea la cai și la oi, mi-a pipăit falca, să vadă dacă era ruptă.

— Nu cred că e ruptă, zise el.

Ca să fie sigur, mi-a legat o cârpă pe sub bărbie, mi-a legat-o în vârful capului și mi-a spus s-o țin așa până îmi trece durerea.

— Cât o să stau așa? am întrebat eu, printre dinți.

— Cel puțin o săptămână, răspunse el.

M-a privit dintr-odată cu milă.

— Meritai să fii pedepsită, zise el. Dar nu așa. N-aș da nici într-un amărât de câine cum a dat el în tine.

— Și toate de dragul nevesti-sii! zise mama.

— Ca de obicei, zise Ali-Asghar, care era servitorul lor de ani de zile. Așa o să fie mereu.

Ne-am pus într-o bocceluță cele câteva haine pe care le aveam și i-am așteptat pe Gostaham și pe Gordiyeh în curte.

— Unde ți-e covorul? mă întrebă mama, uitându-se îngrijorată la bocceluța mea mică.

— Cred că o să-l cumpere olandezul, i-am răspuns eu, deși nu promisem vorbă de la el.

Mă întrebam îndurerată de ce nu se întorsese băiatul lui cu o ofertă.

Chiar atunci au apărut Gostaham și Gordiyeh împreună, în hainele lor bătoase, a ei roz, iar a lui de culoarea vinului. Nici unul dintre ei nu a spus nimic despre cârpa cu care eram legată peste cap și fața umflată. Gordiyeh mi-a întins obrajii încordați să-i sărut în semn de rămas-bun, iar apoi și-a îndreptat privirea în altă parte. Am bănuț că Ali-Asghar vorbise cu Gostaham despre rana mea pentru că acesta m-a luat de mână și mi-a strecurat o punguță cu bani în mânecă, fără ca Gordiyeh să bage de seamă.

— Vă mulțumim pentru tot ce ați făcut pentru noi, le spuse mama amândurora. Iertare dacă v-am fost o povară.

— Domnul fie cu voi oriunde mergeți, răspunse Gordiyeh, pe un ton care dădea de înțeles că vom avea nevoie de ajutor.

— Și cu voi, zise și mama.

I-a privit cu speranță, când pe unul, când pe celălalt, încercând parcă să-i înduplece, dar ei i-au întors spatele

și au pornit-o spre *birooni*. Eu n-am spus decât rămas-bun, pentru că mă durea fața, acolo unde mă lovise Gostaham, și pentru că sufletul mă durea chiar mai tare.

Ali-Asghar ne-a condus până în stradă și am privit porțile mari cum se închid în urma noastră. De afară, casa lui Gostaham semăna acum cu o fortăreață. Nu se ghicea nici una din minunile de dincolo de ziduri, nici măcar o lumină. Celelalte case de pe stradă erau la fel de reci și neprimitoare.

Am mers până la capătul drumului care străbătea ținutul celor Patru Grădini. Cerșetorul era la locul lui obișnuit, lângă cedru. Strachina în care primea de pomană era goală, iar el tremura în bătaia vântului, cu brațul ciunt învinețit de frig. Când l-a văzut, mama s-a îndoit de mijloc și a început să se jelească din adâncul sufletului.

— Scumpă *Khanoom*, ce te doare? Cu ce pot să te ajut? Întrebă cerșetorul, făcându-i semne cu brațul ciung.

Mama a prins să jelească și mai abitir văzând că până și un amărât ca acesta voia să-i sară în ajutor. Am încercat s-o cuprind cu brațele, dar ea s-a smuls din îmbrățișarea mea.

— Bibi-joon, ne descurcăm noi cumva, am zis eu, cu dinții încheștați, ca să nu mă mai doară falca.

Dar n-am reușit s-o conving, pentru că și mie îmi venea greu să cred așa ceva.

— Ba n-o să ne descurcăm, zise ea. Nici nu știi ce ai făcut. Suntem în stradă acum și putem muri.

— Dar...

— Ar trebui să ne întoarcem în sat, zise mama.
 Cel puțin acolo avem un acoperiș deasupra capului.

M-am gândit cum ar fi să părăsim cetatea și s-o pornim pe același drum pe care venisem, peste podul construit pentru Șah. Dar în clipa în care mi-am închipuit cum voi face primii pași pe pod m-am gândit la cum mă voi întoarce să privesc cetatea încă o dată, chiar și numai ca să-i văd acoperișurile boltite, de peruzea și culoarea lă-mâii, scăldate în lumina dimineții. Apoi m-am văzut mai făcând câțiva pași, ca să mă opresc sub unul din arcele podului de unde aveam să cuprind cu privirea întreaga cetate. Devenisem privighetoarea care-i cânta trandafirului numit Isfahân un cântec de dragoste nemuritor, ce-i lăuda frumusețile.

— Nu vreau să plec, am zis eu.

— Să nu te mai aud, sări mama.

Apoi a pornit-o la drum, iar eu am luat-o după ea, în timp ce cerșetorul se ruga de noi să ne împăcăm.

Pașii ei ne-au condus către Oglinda Lumii, unde un vânt năprasnic mătura praful din piață. A trecut pe lângă noi un bărbat care-și freca mâinile, tremurând. Negustorii nu conteneau să ne bâzâie ca țânțarii pe la urechi. Un vânzător de cuțite ne tot îmbia cu „lame la fel de ascuțite ca ale lui Solomon”.

— Lasă-mă în pace, n-am nici un ban, m-am răstit eu la el, în cele din urmă.

Chiar și după aceste câteva vorbe, mă durea falca.

— Minți, spuse vânzătorul necioplit și se îndepărtă.

O pală de vânt rece ne-a umplut de praf. Mama a început să tușească din cauza lui. L-am strigat pe un

băiețandru cafegiu să ne aducă două cești cu licoare fierbinte și i-am dat, în schimb, unul din puținii mei bănuși. Vânzătorul de cuțite a zărit arginții mei din partea cealaltă a pieței și m-a orbit cu lucirea unei lame pe care a ațintit-o către mine.

Am dat să-l blestem, dar mama m-a oprit.

— Ține-ți limba în frâu, măcar acum.

M-am liniștit și am început să sorb din cafea, printre buzele abia deschise. Nu aveam habar încotro urma s-o apucăm. Știam că trebuia să mă gândesc la ceva până ca mama să găsească un conducător de cămile care să ne ducă înapoi în sat.

— Mi-a venit o idee, am zis eu.

M-am ridicat, iar mama m-a urmat. Ne-am croit drum printre vânzători, până am zărit un pâlț de femei care își întinseseră pe jos mărfurile sărăcicioase în apropiere de poarta bazarului. Una dintre ele vindea un copac al vieții brodat, pesemne cel mai de preț lucru pe care îl avea în casă. O alta vindea pături pe care le împletise cu mâna ei. M-am uitat după Malekeh și am dat de ea ghemuită pe cele două covoare pe care le scosese la vânzare. Când m-a văzut, a sărit în picioare, îngrozită.

— Doamne apără și păzește! zise ea. Ce s-a întâmplat cu tine?

— Malekeh, i-am șoptit eu. Poți să ne ajuți?

O clipă s-a codit, iscodindu-mi din priviri fața rănită și umflată.

— Ce-ai făcut?

Nu m-am mirat că s-a gândit că eu aș fi făcut ceva rău, pentru că bănuiam în ce hal arătam.

— Eram o povară prea grea și Gordiyeh n-a mai suportat, am zis eu.

Malekeh miji ochii.

— Ți-ai făcut familia de rușine?

— Bineînțeles că nu! sări mama. Fata mea nu ar face așa ceva în veci.

Malekeh părea rușinată, pentru că mama era o văduvă cinstită, în straie de doliu.

— S-au infuriat pentru că am greșit ceva la un covor, am zis eu.

Măcar în parte, acesta era adevărul. Nu voiam să-i spună despre *sigheb*-ul meu, de teamă să nu-l creadă un lucru de rușine.

— Malekeh, știi pe cineva care ar putea să găzduiască două biete femei? Avem bani cu care să plătim.

I-am arătat punguța cu bani ascunsă în mânecă. Știam că Malekeh avea nevoie de bani, iar nouă ne trebuia pavyza unei familii. A oftat.

— Bărbatul meu e încă suferind și nu avem decât o cameră în care stăm toți patru.

— Te implor, am zis eu. Putem să avem grijă de el cât timp ești plecată.

Malekeh a stat în cumpănă, gata să spună nu.

— Știi să fac leacuri, zise mama. O să încerc să-l fac bine.

Speranța i-a luminat fața lui Malekeh pentru o clipă.

— Ce știi să faci? întrebă ea.

— Știu să fac o fiertură de ierburi de munte uscate care o să-i vindece plămânii, zise mama pe dată.

Arătă către bocceluța ei.

— Aici sunt ierburile pe care le-am adunat astă-vară. Malekeh oftă.

— M-ai ajutat când eram la mare ananghie, zise ea. N-o să vă las să muriți de frig sau de foame.

— Domnul să te miluiască, Malekeh! am spus eu.

Deși avea toate motivele să nu-mi dea crezare, s-a hotărât să mă ajute.

M-am ghemuit împreună cu mama lângă ea ca să încercăm să o ajutăm să-și vândă marfa. Malekeh vorbea cu trecătorii, îmbiindu-i să se uite la covoarele ei. Mulți bărbați se opreau, dar ca să se uite la ea, nu la covoare, căci Malekeh avea o gură ca un boboc de trandafir și un zâmbet ca un șirag de perle. Mama încerca să le distragă atenția laudând frumusețea covoarelor, dar nu mai găsea vorbele microase de pe vremuri. Mi-am amintit cum îl convinsese pe neguțătorul de mătăsuri să-mi cumpere covorul de peruzea, tocmindu-se, cu sfială, până a obținut prețul pe care îl dorea. Acum părea pur și simplu obosită și nimeni nu se oprea să stea la taclale cu ea prea mult timp. Stăteam pe covoare, în timp ce Malekeh lucra, și mă țineam cu mâna de falcă, să-mi alin durerea. Singura persoană care vindea ceva în acea zi înghețată a fost femeia cu păturile, pentru că toată lumea avea nevoie de marfa ei.

După-amiaza târziu, Malekeh încă nu vânduse nimic, iar cei mai mulți neguțători pleaseră. Și-a rulat covoarele, l-a luat pe primul în spinare, iar eu pe al doilea. Mama a luat bocceluțele noastre și am urmat-o amândouă pe Malekeh prin bazarul calduț, către vechea piață și vechea Moschee de Vineri.

Mama mergea în față, lângă Malekeh, ținându-se dreaptă. Nu s-a întors să se uite la mine sau să mă întrebe cum mă simțeam. Durerea din falcă era sfâșietoare, dar mai tare mă durea nepăsarea ei.

În timp ce traversam piața veche, pe unde trecusem de atâtea ori ca să merg la Fereydoon, am început să mă gândesc la el și la străduța străjuită de copaci unde se afla căsuța ca o bijuterie în care el își găsea desfătarea. Probabil că era chiar acolo, pregătindu-se să întâmpine un alt muzicant sau să se prindă într-un alt *sigheh*. Am simțit, fără să vreau, o strânsoare între picioare, de parcă l-aș fi simțit acolo, și un val de căldură m-a năpădit dinspre pântec, până în obraji. Acum trebuia să renunț la aceste plăceri și se putea să nu mă mai întâlnesc pe veci cu ele.

Am tot mers, mai să ieșim din cetate. Nu bănuisem că atât de aproape de cuibușorul de nebunii al lui Fereydoon erau o sumedenie de străduțe unde locuiau servitorii. Malekeh a luat-o pe o străduță întunecată și întortochată, plină de noroi. Pe jos erau grămezi de gunoi, în jurul cărora bâzâiau muștele. Duhoarea bălților în care se deșertaseră oalele de noapte era și mai grea, căci acolo nu erau oameni care să vină să le curețe. Câini mizerabili, sălbăticiți, se repezeau către grămezile de gunoaie, opriți, din când în când, de pietrele aruncate de băieții cu părul slinos.

Deși era încă lumină afară, pe măsură ce ne-am aprofundat mai mult în mușuroiul de străduțe s-a făcut din ce în ce mai întuneric, iar duhurile s-au întesit. În cele din urmă, după ce am pierdut șirul colțurilor de stradă pe

lângă care am trecut, am ajuns la ușa spartă a lui Malekeh. Am pătruns într-o curte mică, cu pavajul ciobit, în care se hârjoneau și se băteau o liotă de copii. Doi dintre băieți s-au repezit spre Malekeh, dând s-o apuce cu mâinile lor murdare.

— Bibi, ai adus pui? Ai adus carne?

— Nu, dragii mamei, zise Malekeh cu blândețe. Azi nu.

Dezamăgiți, s-au întors la prietenii lor și chiotele au continuat.

— Aceștia sunt copiii mei, Salman și Shahvali, zise ea.

Malekeh a deschis ușa camerei.

— Bine ați venit, spuse ea. Vă rog, faceți-vă comode până fac eu ceaiul.

Ne-am lăsat pantofii lângă ușă și ne-am așezat. Într-un colț al camerei era un cuptor mic pentru încălzit și gătit, iar lângă el se aflau câteva oale înnegrite. Pe podea erau două coșuri în care probabil că se găseau toate lucrurile și hainele familiei. Pe tavan erau pete maronii, acolo unde pătrunsese apa de ploaie. Îmi era milă de Malekeh pentru că era nevoită să trăiască într-o asemenea mizerie. Când o tocmisem să lucreze la covor, nu-mi dădusem seama ce mare nevoie avea de bani.

Davood, soțul lui Malekeh, dormea într-un așternut așezat într-un colț, respirând greu, de parcă ar fi avut o greutate pe piept. I-a pus mâna pe frunte să vadă cât de fierbinte era și i-a șters sudoarea cu o cârpă.

— Săracul de el, zise ea.

Am băut împreună un ceai chior, abia scoțând câte o vorbă. Am băgat de seamă să nu-mi tai buzele de marginea ciobită a căniei. Nu după mult timp, Malekeh și-a chemat copiii la cină, deși nu avea să le dea decât pâine și brânză. Mama și cu mine am renunțat la mâncare, spunând că nu ne era foame. Oricum, nu aș fi putut să-mi vâr bucata de pâine în gură sau s-o mestec.

— Ți-ar trebui niște supă, îmi zise Malekeh, cu milă în glas.

— Cu voia ta, o să fac supă pentru toată lumea mâine, zise mama.

— Da, dar cu ce bani?

— Ne-au mai rămas câțiva, am bâiguit eu.

Durerea din falcă era înfiorătoare.

Când s-a lăsat întunericul, am întins păturile familiei pe podea. Davood dormea lângă unul din pereți, cu Malekeh lângă el, iar copiii în mijloc. Apoi venea mama și, la sfârșit, eu. Când ne atingeam una de alta din greșeală, mama se muta și stătea la distanță de mine.

Pentru că eram toți întinși pe podea, nu rămânea loc decât pentru o persoană să se ridice și să folosească oala de noapte, ghemuindu-se lângă cuptor, ferită de privirile celorlalți. Dinspre Davood s-a auzit un șuierat puternic toată noaptea. Copiii pesemne că visau, pentru că țipau din când în când. Malekeh ofta adesea în somn. Știu că eu gemeam pentru că m-am trezit din cauza unui zgomot îngrozitor și mi-am dat seama că de la mine venea.

Ploua în noaptea aceea și m-a trezit un strop de apă rece, care mi-a picat pe față prin spărtura din tavan. Când m-am șters, mi-am amintit de camera mare din casa lui

Gostaham, unde erau covoare rubinii, vase cu flori și căldură tot timpul. M-au trecut fiorii și mi-am strâns pătura subțire în jurul meu. În zori, m-am trezit mai obosită decât fusesem la culcare.

DIMINEAȚA, mama și cu mine i-am spus lui Malekeh că rămânem să avem grijă de soțul și copiii ei, în timp ce ea încerca să-și vândă covoarele. Dar înainte să plece, pentru ca onoarea noastră să nu fie pătată în ochii Domnului și ai vecinilor, ne-a cerut să ne unim prin *sigheh*-uri cu Salman și Shahvali. Nu aveau decât cinci și șase ani, deci nu erau niște căsătorii în toată puterea cuvântului, fără îndoială. Am spus doar că ne prindem în *sigheh* și iată-ne deodată o familie, iar mama și cu mine nu mai trebuia să ne acoperim în fața lui Davood.

— Acum sunteți nurorile noastre, zise Malekeh, zâmbind. Chiar și dumneata, *Khanoom*.

Era ciudat să mă gândesc la mama ca la nora unei femei care avea pe jumătate vârsta ei, dar așa trebuia.

După plecarea lui Malekeh, mama i-a rugat pe copii s-o ducă la cel mai apropiat bazar, de unde a cumpărat o pungă de oase ieftine de miel. Le-a aruncat într-o oală plină cu apă și le-a pus la foc, iar apoi a adăugat câteva legume. Davood s-a trezit, s-a uitat cu nedumerire în jur și ne-a întrebat cine suntem.

— Prieteni, zise mama. Suntem aici să facem o supă de leac.

A mormăit și s-a răsucit la loc, să doarmă.

Am rămas în așternut, neștiind ce să fac. Din când în când ațipeam, dar mă trezea durerea din falcă și arsura

din pântec, de foame. N-am putut să adorm din cauza zgomotelor din casa lui Malekeh. Alte șase familii trăiau în camerele care dădeau spre curtea comună, inclusiv Katayoon, fratele ei Amir, și mama lor, așa că era un du-te-vino neîncetat. M-am simțit copleșită de toate mirosurile: oale de noapte, ulei rănced, mirosul înspăimântător al sângelui de găină, după tăiere, mirosul înțepător al fasolei puse la fiert, pantofii împușiți lăsați în curte, toate duhurile de zi cu zi ale unei case pline ochi. Pe lângă acestea, erau zgomotele: o mamă care țipă la copilul ei să-și facă temele; bărbatul care urlă la nevastă; vecini care se ceartă din cauza banilor, roți care scârțâie pe drumul desfundat, zgomotul legumelor tocate, murmurul celor care se roagă, gemete de durere și suferință — le auzeam pe toate. În casa lui Gostaham domnea o liniște de mormânt.

Singurul lucru care mă făcea să nu-mi pierd nădejdea era gândul că aveam un covor scump. Plănuiam ca, după ce mă voi însănătoși, să-l caut pe olandez și să închei târgul. Cum mă vedeam cu arginții în mână, cum începeam un alt covor cu Katayoon și Malekeh. Visam să pot să tocmesc și alți oameni, să lucrăm la mai multe covoare deodată, la fel ca în atelierul Șahului. Atunci poate că mama și cu mine aveam să câștigăm îndeajuns de mulți bani încât să nu ducem grija zilei de mâine și să trăim după bunul nostru plac.

A trecut mai bine de o săptămână până când falca nu m-a mai durut atât de tare și am putut să plec în căutarea olandezului. Nu am vrut să mă vadă așa rănită și

disperată, pentru că atunci i-ar fi fost lesne să creadă că aş fi acceptat orice preţ pentru covor.

Când i-am spus mamei despre planul meu, mi-a răspuns în două cuvinte: „Eu gătesc.” Tot zgârcită la vorbă era faţă de mine. Furia ei mă sfâşia şi speram ca banii de la olandez s-o aline.

Cu ultimii bani, mama a cumpărat o găină dintr-un mic bazar din apropierea casei lui Malekeh. I-a tăiat găutul în curte, sub privirile invidioase ale celorlalţi copii, apoi a curăţat pasărea şi a făcut din ea o mâncare cu verdeţuri proaspete. În seara aceea, Malekeh a intrat în casă şi a simţit mirosul de mâncare, un deliciu de care nu se mai bucurase de foarte mult timp. Ne-am înfruptat cu toţii din mâncare şi chiar şi Davood s-a ridicat în capul oaselor şi a luat câţiva dumicaţi, spunând că e „mâncarea raiului”.

A doua zi era miercuri, ziua în care olandezul obişnuia să meargă în bazar. Mama mi-a încălzit mâncarea rămasă şi o bucată de pâine, dimineaţa târziu. Mi-am mâncat porţia înainte să mă îmbrac cu ultimele mele haine bune — tunica portocalie şi veşmântul stacojiu de la Naheed — deşi ştiam că nimeni nu avea să le vadă.

— Mă întorc repede şi sper să aduc veşti bune, am zis eu.

— Să ai noroc, zise mama, pe un ton indiferent, fără să se uite la mine.

Nu mi-am mai pus *picheh*-ul, pentru ca olandezul să mă recunoască şi am traversat bazarul, spre Oglinda Lumii. Nu petrecusem prea mult timp cu familia lui Malekeh, dar simţeam deja că nu-mi mai găsesc locul

în Marele Bazar, de unde puteai vedea palatul Șahului și moscheea lui de culoarea lămâii lucind pe cer, pentru că acum trăiam într-un loc în care și să ții curat era o corvoadă.

Pe una din străduțe am dat de tânărul muzicant, cu *kamancheh*-ul lui. Părea mai murdar și mai zdrențaros ca înainte. Am trecut în grabă pe lângă el, căci nu aveam nici un ban să-i dau. Cât de mulți cerșetori erau în toată cetatea! Abia dacă i-am zărit când am călcat prima dată în Isfahān.

Când am ajuns în colțul negustorilor de covoare, m-am prefăcut că admir marfa pusă la vedere sperând să aud o voce cunoscută. Ca să-mi treacă timpul, m-am apucat să cercetez un covor de rugăciune, țesut ca o întindere de nisip lucitoare mărginită de două coloane albe, unite printr-un arc. Țesătura era atât de frumoasă, iar imaginea atât de clară, încât am uitat de durere.

Deși am petrecut multe ore printre tarabe, nici urmă de olandez. Fără să-mi pierd speranța, am început să-i întreb pe negustori dacă știau ceva despre el sau unde locuia. Unul dintre ei, un bărbat trupeș, pe care cu greu îl distingeam în ceața groasă de opiu din prăvălia lui, mi-a spus:

— Nu l-am mai văzut de câteva zile bune.

Înțelegând pesemne, de pe chipul meu, cât de îngrijorată eram, mi-a aruncat o privire pofticioasă și mi-a spus că-mi va da el banii de care aveam nevoie. Mi-am strâns *chador*-ul sub bărbie și am fugit din prăvălie.

Se făcea din ce în ce mai frig. Mi-am suflat în pumni, ca să mă încălzesc, ghemuindu-mă o clipă lângă una din

prăvălii. A trecut pe lângă mine un băiat cu o tavă plină de cești de cafea aburinde, lăudându-și marfa care-ți face să fiarbă sângele în vine. M-am uitat cu jind la băutura fierbinte, dar nu aveam nici măcar un bănuț.

Mi-am amintit că-l văzusem pe olandez vorbind cu un tânăr negustor prima dată când dădusem de el și am luat-o încet spre prăvălia celui om. Negustorul era singur și stătea pe o pernă, cu o tăblie în poală, pe care citea ceva dintr-un catastif cu socoteli.

— *Salam alekum*, am zis eu.

Mi-a dat și el binețe și m-a întrebat cu ce mă poate ajuta.

— Îl știi pe străinul cu ochi albaștri?

— Olandezul, zise negustorul, ridicându-se, ca să stea de vorbă cu mine.

Preț de o clipă, mi s-a strâns inima pentru că barba lui tunsă scurt și trupul lui zvelt îmi aminteau de Fereydoon. Am roșit și mi-am ferit privirea.

— Îl caut pentru o pricină care nu suferă amânare, am zis eu. Poți să-mi spui unde l-aș putea găsi?

— Nicăieri, spuse negustorul. A plecat.

— A plecat din Isfahân?

— Din Iran.

Inima a început să-mi bată tare, mai să-mi spargă pieptul, și a trebuit să mă sprijin de marginea tarabei ca să-mi vin în fire.

— Ce aveți, *Khanoom*? întrebă negustorul, vorbindu-mi cu respectul cuvenit unei femei măritate.

— Nu mă simt... prea bine, am zis eu, încercând să mă țin pe picioare.

După toate cele care ni se întâmplaseră, mie și mamei, nu puteam răbda gândul că singura speranță rămasă pentru viitor îmi fusese furată.

— Rogu-vă așezați-vă și vă odihniți, zise el.

M-am prăbușit pe pernele lui, încercând să-mi revin, iar el a strigat către un cafegiu care trecea pe acolo și i-a plătit o ceașcă de cafea. Am băut-o repede, bucuroasă să recunosc căldura cunoscută a licorii în sânge.

Desigur, negustorul era curios să afle mai multe.

— Ce treabă aveți cu olandezul? întrebă el, rămânând la distanță de mine, cu respect.

— Avea de gând să cumpere un covor făcut de mine, am zis eu. Servitorul lui l-a luat acum câteva săptămâni bune, dar de atunci n-am mai primit nici o veste de la el.

Cu greu puteam ascunde durerea pe care o simțeam. M-am gândit la Naheed și la cum se forțase să nu i se citească pe față tulburarea. Am făcut la fel ca ea împlânându-mi unghiile în palme.

— Îmi pare tare rău, *Khanoom*, zise neguțătorul. Doar știți că străinii vin aici numai ca să se îmbogățească și cei mai mulți dintre ei sunt mai neciopliți decât un câine.

Mi-am amintit cât de urât se purtase olandezul față de Gostaham.

— Am auzit chiar că o familie de țesători din Isfahān i-a făcut cadou un covor. Trebuie să fii tare iscusit la vorbă să dobândești așa ceva, zise neguțătorul.

— Ce mare noroc, am răspuns eu, cu amărăciune, amintindu-mi de trădarea lui Gordiyeh.

Am aruncat o privire în jur și am văzut că alți negustori începeau să se uite lung. M-am ridicat să plec; nu mai puteam zăbovi, de una singură, în prăvălia unui bărbat, altfel mi-ar fi ieșit vorbe printre oameni.

— Dacă îl veдеți, îi spuneți vă rog că îl caută o femeie? Poate a uitat.

— Desigur, zise el. Cu voia Domnului, se va întoarce și vă va plăti tot ce vă datorează.

— Pot să mai trec pe aici să întreb de el?

— Oricând îmi puteți călca pragul, răspunse el.

Mila din privirile lui mi-a dat de înțeles că nu credea că-l voi mai vedea vreodată pe olandez. I-am mulțumit pentru bunătate și am luat-o pe drumul lung, înapoi către casă. Aproape că se înserase, iar vremea era din ce în ce mai rece și mai aspră. Pe când înaintam cu greu prin piața veche, au început să cadă primii fulgi din acel an. Când am ajuns acasă la Malekeh, eram albă din cap până-n picioare. Falca mă durea din cauza frigului și a trebuit să mă încălzesc în fața cuptorului înainte să pot scoate o vorbă. Malekeh și băieții ei s-au adunat în jurul meu și chiar și mama parcă spera că le-am adus vești bune.

Când le-am spus să nu se aștepte la nimic, pe Davood l-a apucat o tuse umedă, care parcă nu se mai termina. Malekeh părea ruptă de oboseală, ca și cum oasele ei nu ar mai fi avut forța să-i care trupul. Iar pe chipul mamei s-au adâncit liniile brăzdate de grijă.

Malekeh m-a privit nedumerită.

— L-ai lăsat pe băiatul lui să-ți ia covorul... fără să-ți lase vreun zălog? întrebă ea.

— Era mușteriu de-al lui Gostaham, am zis eu. Am crezut că în felul acesta sunt în siguranță.

Mama și Malekeh s-au uitat una la alta.

— Desenele tale sunt frumoase, zise Malekeh, gânditoare. Ești foarte hotărâtă când ne spui ce culori urmează. E ușor să uiți că ești încă așa de tânără.

Mama oftă.

— Mai tânără chiar decât anii ei, zise mama în șoaptă, iar apoi tăcu.

Stăteam cu toții, beam ceai chior și mâncam pâine rece, în lipsă de altceva, ascultând strigătele ascuțite și furioase ale copiilor din curte.

VOIAM SĂ MĂ APUC de alt covor, dar nu aveam destui bani pentru lână. Singurul lucru pe care îl puteam face pentru a câștiga câțiva bani era să fierbem leacuri și să le vindem. Pentru că mulți locuitori din ținut tușeau deja și strănutau din cauza frigului, mama a hotărât să facă un amestec pentru bolile plămânilor, ale nasului și ale gâtului.

— Poți încerca, zise Malekeh, neîncrezătoare, dar cei mai mulți oameni de aici sunt prea săraci pentru așa ceva.

Am întrebat dacă puteam să ajut cu ceva.

— M-ai ajutat destul, zise mama, cu asprime.

Am stat liniștită în timp ce mama a aprins un foc zdravăn în cuptor și a pus la fiert rădăcinile și ierburile pe care le adunase în timpul verii. Camera mică s-a umplut de un miros amar, și nori groși de aburi au început să se ridice. Îmi lăcrimau ochii atât de tare din cauza

aburilor mirositori încât trebuia să ies în curte din când în când. Numai bărbatul lui Malekeh părea să se simtă mai bine. Aburul i-a curățat gâtulejul și i-a dat voie să respire mai ușor pentru o vreme.

După-amiază, mama m-a trimis la micul bazar din apropiere, ca să cumpăr câteva duzini de vase ieftine, din lut, neîmpodobite și cu capac. M-am uitat la cei câțiva bănuți pe care mi i-a pus în palmă, atât de puțini încât numai cineva mai amărât decât noi s-ar fi obosit să-i ia. Dar am pornit spre bazar, ridicându-mi *chador*-ul, din când în când, ca să nu se lipească de el gunoiul nestrâns de pe străzi. Acolo mergeau cei mai săraci locuitori ai cetății ca să găsească vase nearse, încălțări făcute din haine vechi, pături ponosite și turbane folosite.

Primul negustor de vase de care m-am apropiat a pufnit când a văzut câți bani aveam la mine.

— Eu nu dau de pomană, zise el.

Am căutat cea mai săracăcioasă tarabă, dar și acolo negustorul a râs de mine când i-am arătat banii. Când am auzit un vaiet de copil din spatele prăvăliei, i-am spus că-i voi aduce două sticlufe de doctorie care să-i liniștească pruncii și să le ostoiască tusea. S-a învoit și am știut că o face mai mult din bunătate, uitându-se la chipul meu tras și slab, piele și os. Apucasem să mă văd într-una din tigăile scoase la vânzare la intrarea în bazar.

După ce a terminat de fiert leacul, mama l-a turnat în vase, pe care le-a acoperit. I-am dus două sticlufe negustorului de vase, care mi-a mulțumit pentru că-mi plăteam atât de repede datoria. Apoi le-am spus tuturor familiilor din curte că vindem doctorii pe bani sau pe

mâncare. Dar Malekeh avusese dreptate: erau toți prea săraci. Nu era ca în ținutul în care locuia Gostaham, unde familiile puneau doctoriile la păstrare, în casă, pentru zile negre. Aici, boala era o nenorocire scumpă și nu mai atunci când se înrăutățea până peste poate se trimitea după doctor și o femeie mergea la spițer să cumpere lucrurile pe care acesta le cerea ca să prepare o doctorie.

După ce planurile cu familiile vecine au dat greș, ne-am hotărât să vindem leacurile în altă parte. Pentru că toți negustorii respectabili erau bărbați, l-am rugat pe Amir, fratele lui Katayoon, să ne ajute să vindem marfa în părțile mai bogate ale orașului. Era un băiat înalt, nememânatic, prietenos și cu o voce tunătoare, ca a unui bărbat în toată firea.

În prima zi am plecat dis-de-dimineață și am pornit-o spre cel mai înstărit ținut, de lângă cele Patru Grădini, care era îndeajuns de departe de casa lui Gostaham încât să nu fim în pericol să-l întâlnim din întâmplare. Amir și-a intrat repede în rol.

— Să respirați mai iute ca vântul! striga el, scoțând aburi în aerul înghețat. Leacuri din sud, cu puteri încercate!

Din când în când, câte un servitor se apropia de noi ca să ne cerceteze marfa. Dacă era un bărbat, Amir înșfăca o sticlă și încerca să i-o vândă. Dacă era o femeie, ne duceam eu și mama. Până după-amiază am vândut două vase cu licoare, destul ca să cumpărăm pâine și rinichi fripți pentru toți trei.

— Ce-ar fi să mergem să vindem leacul lângă moscheea cu minaretul de alamă? am întrebat-o pe mama.

Nu mi-a răspuns. Am oftat și am urmat-o spre casă.

Timp de câteva săptămâni după aceea am vândut leacul, în fiecare zi, în afară de vineri, în cele mai bogate ținuturi ale cetății. Frigul se întepise și din ce în ce mai mulți oameni se îmbolnăveau. Nu câștigam prea mulți bani, dar era destul cât să avem ce mânca și să aducem câte ceva de-ale gurii și pe masa lui Katayoon.

Într-o dimineață, când s-a trezit, mama avea ochii sticloși și simțea o umezeală care o ținea în piept. I-am spus că mă voi duce singură cu Amir, dar ea mi-a zis că nu se cuvine. Am rugat-o cu cerul și cu pământul să stea acasă și să se odihnească, dar ea s-a silit să se ridice din pat. În ziua aceea, am pornit-o prin ținuturile creștine din cetate, de dincolo de podul cu cele treizeci și trei de arce.

Frigul ne pătrundea în oase. Un vânt înghețat bătea dinspre Râul Etern, iar vârfurile Munților Zagros erau acoperite cu zăpadă. Părea că râul are să înghețe. Când am trecut podul, o pală de vânt ne-a prins în îmbrățișarea-i de gheață. Am ținut-o strâns pe mama, de teamă să nu fim aruncate de pe pod.

— Ah! a strigat ea, cu vocea răgușită.

După ce am trecut podul, am luat-o pe lângă biserica uriașă, iar apoi pe o stradă care părea mai de soi.

În ciuda frigului, Admir nu-și pierduse nici elanul, nici puterea de a striga. Ne lăuda în gura mare leacurile, îmbiindu-i pe trecători cu vocea lui gravă. Mai ales femeile îi ascultau chemarea. O servitoare tânără și frumoasă a ieșit dintr-o casă și a deschis porțile ca să cerceteze sticlele cu doctorii. Când mama și cu mine ne-am repezit

să o salutăm, a părut dezamăgită că nu venise Amir în locul nostru.

— Respiră mai ușor și să fii sănătoasă! zise mama.

— Cât face?

Pe mama a apucat-o o tuse atât de năprasnică încât i-au dat lacrimile. Părea că se îneacă și nu mai poate respira, dar apoi și-a revenit.

Servitoarea s-a tras înapoi și ne-a trântit poarta în nas.

Mama s-a ghemuit, sprijinindu-se de zidul casei bogate și s-a șters la ochi, spunând că o să-i fie bine curând, dar că nu o mai țineau puterile să continue în ziua aceea. Ne-am întors în casa rece și întunecată. Mama s-a înfășurat într-o pătură, tremurând, așipind și trezindu-se de mai multe ori, până dimineață. Am pus o oală la ușă, pentru ca vecinii mai avuși să pună în ea o ceapă, un morcov sau un dovleac, căci oala era semn că cineva din casă e bolnav. Aveam de gând să fac o supă chioară din legumele pe care le-am fi primit. Dar când mama s-a trezit, n-a vrut să mănânce nimic pentru că ardea de febră.

ÎN URMĂTOARELE ZILE n-am făcut nimic altceva decât să am grijă de familie. Am adus apă dintr-o fântână din apropiere și le-am dat să bea mamei și lui Davood. Am pus cârpe reci pe fruntea mamei. Am legat un ou adus de Katayoon cu o sfoară și l-am atârnat de tavan, căci viața nouă are putere de leac. Când lui Salman și lui Shahvali li s-a făcut foame, am amestecat niște făină cu apă și le-am copt pâine. Am făcut tot ce nu mai putea

face Malekeh din pricina oboselii, de la spălatul hainelor băieților până la măturatul casei.

După-amiaza, când o cuprindea febra, mama abia dacă suporta durerea. Își ținea pătura la ochi, să se apere de lumină. Se răsucea în așternut și tremura, deși pe frunte îi luceau broboane de sudoare. Apoi, când îi trecea febra, rămânea întinsă în așternut, stoarsă de puteri, albă la față ca varul.

I-am dat lui Amir ultimele vase cu leac pentru plă-mâni, iar el le-a vândut și ne-a adus banii. Mama plă-nuise să cumpere cu ei rădăcini și ierburi uscate, pentru următoarea fiertură, pentru că nu le putea găsi proas-pete în timpul iernii. Dar n-am putut să pun deoparte nici un ban, căci Malekeh nu vânduse încă nici un covor.

Am fost cât se poate de cumpătată cu banii și n-am cumpărat decât cele trebuincioase, făină pentru pâine și legume pentru supă. Mâncarea nu ne-a ajuns mult timp. Când s-au terminat banii, am îndurat cu toții prima zi de post, fără să crâcnim. Dar a doua zi, Salman se ținea după mine în timp ce-mi vedeam de treburi, rugându-mă să-i dau de mâncare.

— Are nevoie de pâine! zise el, arătând către Shah-vali, care stătea istovit lângă cuptor, privind în gol.

— Ți-aș da viața, dar pâine nu am, am zis eu.

Îmi era mai milă de el decât de mine, deși îmi chiorăiau mașele de foame.

— Du-l pe Shahvali acasă la Katayoon și rugați-o să vă dea ceva de mâncare.

După ce au plecat, am privit cu disperare în jurul meu, în camera slab luminată. Mama și Davood stăteau în așternuturi pătate. Lângă ușă, acolo unde ne lăsam pantofii, era murdar, iar camera mirosea a trupuri neîmbăiate. Nici măcar nu mai avusesem timp să mă spăl. Nu-mi venea să cred că odinioară avusesem chiar un ajutor care mă ungea după baie, mă spăla bine și-mi smulgea părul de pe trup până când pielea mea rămânea netedă ca mărul, mă îmbrăca în mătăsuri și mă trimitea să am grijă de un bărbat care-și schimba casele ca veșmintele.

Mama a deschis o clipă ochii și m-a strigat. M-am repezit lângă ea și i-am dat părul la o parte de pe față.

— Mai avem supă? întrebă ea, cu o voce aspră.

M-a cuprins o disperare nemărginită, pentru că nu mai era nici un strop. Am tăcut o clipă, iar apoi i-am spus:

— Îți fac acuma, Bibi-joon. Ceva cald și tămăduitor.

— Cu voia Domnului, zise ea, închizând ochii.

Nu puteam sta locului știind că-i era foame; trebuia să fac ceva s-o ajut. M-am înfășurat bine în *picheh* și în *chador* și am pornit-o spre colțul negustorilor de covoare din Marele Bazar. Tânărul negustor era la locul lui obișnuit. Abia îndrăznind să respir, așa de mare îmi era speranța, l-am întrebat dacă-l văzuse pe olandez. Mi-a răspuns cu un țățâit, privindu-mă cu milă. Dezamăgită, i-am mulțumit și am plecat.

Ochii albaștri ai olandezului îmi păruseră atât de străini înșelăciunii. Cum putuse să facă așa ceva? Crezusem că se va purta ca un om de onoare. Nu-mi trecuse prin cap că fiind un *farangi*, olandezul ar fi putut să dispară după pofta inimii sale reci de negustor.

Dumnezeu avea să-i judece înșelătoria, dar gândul acesta nu-mi alina durerea. Ce puteam să fac? Cum puteam s-o ajut pe mama? Mi-am amintit de tânărul muzicant și de cerșetorul ciung. Dacă ei puteau să-și câștige traiul pe străzi, trebuia să încerc să fac la fel. Cu inima bubuindu-mi în piept, am traversat bazarul, până am ajuns la Mausoleul lui Ja'far, acolo unde mulțimile veneau în pelerinaj la un străvechi învățat al bisericii care murise cu mai bine de o sută de ani în urmă. Părea un loc potrivit în care o femeie singură să ceară de pomană. Am stat afară și l-am privit pe un cerșetor bătrân și orb, a cărui strachină era plină vârf cu arginți. După ce l-am ascultat să văd cum cere de pomană, mi-am scos baticul, l-am așternut pe pământ pentru bani și am început să repet ce-mi aminteau că-i auzisem pe alții spunând.

— Să fiți sănătoase o mie de ani! le-am șoptit câtorva femei care ieșeau din mausoleu. Copiii voștri să fie veșnic îndestulați! Fie ca Ali, prinț printre oameni, să vă aibă în pază și să vă țină sănătoase!

Cerșetorul orb a făcut semn cu mâna spre mine.

— Cine e acolo? se răsti el.

— O biată femeie.

— Care ți-e oful?

— Mama e bolnavă și nu am nici un ban s-o hrănesc.

— Dar unde sunt tatăl tău, fratele, unchii, bărbatul?

— Nu am.

— Ce soartă blestemată, zise el, morocănos. Dar eu tot nu-mi împart colțul cu nimeni.

— Te rog, lasă-mă să stau, am zis eu, nevenindu-mi să cred că trebuia acum să cerșesc mila unui cerșetor. Mama o să moară de foame.

— Dacă-i pe-așa, atunci poți să stai un pic, zise el. Vezi numai de vorbește tare! N-or să te audă niciodată dacă mormăi așa.

— Mulțumesc, barbă colilie, am zis eu.

Barbă colilie era numele dat oricărui bătrân înțelept.

Când l-am zărit pe primul om cu haine mai de soi și cu turban alb și curat ieșind din mausoleu, mi-am dres glasul și mi-am început ruga, cu o voce limpede, dar plină de durere, după mintea mea. A trecut fără să-mi lase vreun bănuț. Imediat după aceea, o tânără s-a oprit și m-a întrebat care-mi era necazul. I-am spus că mama era bolnavă și că-mi era foarte foame.

— Ești căsătorită? întrebă ea.

— Nu.

— Atunci trebuie că ai făcut ceva rușinos, spuse ea, în cele din urmă. Altfel cum se face că ești aici, singură? Am încercat să-i explic, dar se îndepărtase deja.

Cerșetorul orb câștiga bine. Cerșise de copil, mi-a spus el, așa că oamenii îl cunoșteau și-i știau marea nevoie.

— Tot ce doriți să vi se împlinească! le spunea el, iar ei se simțeau bine pentru că sunt generoși.

— Cum te descurci? mă întrebă el la prânz.

— Nimic până acum, am răspuns cu tristețe.

— Trebuie să le spui altă poveste, zise el. Uită-te cu atenție la cei din fața ta înainte să vorbești, iar apoi spune-le ceva care să le înmoaie inima.

M-am gândit o clipă la cuvintele lui. Când a trecut pe lângă mine o femeie în vârstă, am observat că fusese o femeie foarte frumoasă, dar care se ofilea acum.

— Cinstită *Khanoom*, ajută-mă! am zis eu. Soarta mi-e cruntă.

— Care ți-e necazul?

— Am fost măritată odată cu un bărbat care era stăpân peste mai mulți cai decât sunt moschei în Isfahān, am zis eu, încercând să vorbesc ca mama, atunci când spunea o poveste. Într-o zi, a doua lui nevastă a născocit o minciună cum că aş fi vrut să-l otrăvesc ca să-i iau banii, iar el m-a alungat. N-am încotro s-o apuc, căci toți ai mei sunt morți. Nu mai am nimic! am zis eu, plângând.

— Săraca de tine, spuse ea. Nevestele de-a doua sunt o adevărată pacoste. Ia asta și Domnul să te aibă în pază.

A lăsat să cadă un ban în batic.

Când am văzut doi tineri soldați vânjoși care se apropiau de mausoleu, am simțit cum o altă poveste îmi dă ghes.

— Părinții mei au murit când eram mică, iar frații mei au fost uciși, am gemut eu.

— Cine i-a omorât?

— Otomanii, pe când apărau granița din nord-vest.

— Cât curaj! ziseră cei doi, lăsându-mi doi bănuți.

Bărbații se opreau mult mai des să vorbească cu mine decât femeile.

— Pun rămașag că ești frumoasă ca luna, zise un băiat căruia abia dacă-i dăduseră tuleiele. Ridică-ți un pic *picheh*-ul să-ți văd chipul.

— Arză taică-tu în iad! am făcut eu, printre dinți.

— Hai, un pic!

— Hassan și Hussein, sfinți printre oameni, apărați o biată femeie de străinii fără inimă! am strigat eu cât mă țineau puterile, iar băiatul a luat-o la fugă.

Un burtos care-și vopsise barba cu henna a fost chiar mai neobrazat decât băiatul.

— Nu-mi pasă cum arăți sub *picheh*-ul ăla, spuse el. Ce zici de un *sigheh* mic, de vreo oră?

A întins palma, în care luceau arginții. Degetele lui groase erau pline de bătăături.

Am înșfăcat baticul cu cei câțiva bănuți pe care îi adunam și am zbughit-o. În urma mea, burtosul striga:

— Am o prăvălie cu carne în bazar. Caută-mă dacă ți-e vreodată foame!

Apoi mi-a aruncat câteva monede la picioare, care s-au împrăștiat în jur. M-am întors cu spatele, dar apoi mi-am amintit de fața trasă a mamei și m-am aplecat să-i adun. Măcelarul râdea în timp ce se îndepărta.

— Plec, barbă colilie, i-am spus eu cerșetorului, căci acum aveam destui bani pentru supă. Mulțumesc că ai fost atât de darnic.

— Domnul să-ți aducă și vremuri mai bune, zise el.

— Și ție, am răspuns eu, dar m-am rușinat apoi, pentru că știam că nu avea cum să-și recapete vederea.

Am pornit-o spre tarabele cu mâncare din bazar și mi-am cheltuit toți banii pe ceapă și oase de miel. Întorcându-mă cu bocceluțele în brațe, am simțit cum îmi apasă pe suflet prețul pe care îl plătisem pentru ele. Să fiu nevoită să născocesc povești ca să le stârnesc mila

unor străini și să îndur cuvintele necuviincioase ale unor bărbați cu mințile stricate — era tot ce puteam face ca să pot merge cu capul sus prin bazar, către locuința mizeră a lui Malekeh. Dar mi-am înghițit amarul, căci nu mă ajuta cu nimic bocitul.

CÂND AM AJUNS ACASĂ, am găsit-o pe mama chircită în așternutul ei subțire de bumbac, cu pătura înnodată în jurul picioarelor. Am prins-o într-unul din momentele de liniște, când febra îi lăsa un răgaz, dar ochii ei m-au înspăimântat. Era ca și cum i s-ar fi stins. M-am repezit la căpătâiul ei, așezând pachetele în jurul ei.

— Bibi, uite! Am ceapa și oase! O să-ți fac o supă ca să prinzi puteri.

Mama se suci un pic în așternut.

— Lumina ochilor mei, nu e nevoie.

I-am luat mâna rece într-a mea și i-am simțit oasele cum mă împung prin piele. Se împușinase la trup de când se îmbolnăvisese.

— Nu pot să mănânc, adăugă ea, după o pauză.

M-am gândit la zeflemeaua băiatului și la căutătura pofticioasă a măcelarului. Le-aș fi suportat din nou cu bucurie, numai să fi mâncat mama o îmbucătură cât de mică.

— Te rog încearcă, Bibi-joon, m-am rugat eu de ea.

— De unde ai luat bani pentru mâncare?

Știa că cheltuisem ultimii bănuți câștigați de pe urma leacurilor din ierburi, așa că a trebuit să recunosc că am mers să cerșesc la Mausoleul lui Ja'far. A închis ochii, ca și cum nu putea răbda să-mi audă răspunsul.

— Au fost și bărbați care să-ți ceară favoruri? șopti ea.

— Nu, am zis eu repede.

I-am ridicat perna sub cap și i-am dat părul lins și că-runt la o parte de pe față. Era încălțit și aspru după atâtea zile de nespălat. Mama și-a întors capul; nu suferea să fie murdară.

— Azi arăți mult mai bine, am zis eu cu veselie în glas, încercând să mă conving că acesta era adevărul.

— Chiar așa?

Pielea ei era gălbuie, iar cearcănele din jurul ochilor erau și mai adânci.

— Mă simt mai bine, zise ea, cu o voce subțire și slabă.

Am înmuiat o altă cârpă în apă rece și am șters-o pe față și pe mâini. A oftat și mi-a zis:

— A, ce bine e să te simți înprospătat.

— De îndată ce te faci bine, o să mergem la hamam, am zis eu, cu veselie în glas. Și o să stăm toată după-amiaza în apă și o să ne îmbăiem.

— Da, sigur că da, zise mama, ca atunci când voia să-i facă pe plac unui copil care nu știe încă să vorbească.

S-a întors cu grijă pe o parte și a zis:

— Au! Au!

Boala îi subrezise șoldurile, picioarele și spatele.

— Vrei să te trag? am întrebat eu.

Și-a înclinat bărbia în semn că da și, pe măsură ce am eliberat-o de greutatea din trup, am văzut cum chipul i se destinde încetul cu încetul.

— Cât ai fost plecată, am avut un vis minunat, zise ea, cu ochii închiși. Se făcea că era ziua în care tu și Baba al tău ați adus acasă coarnele de ibex.

Mama mi-a atins obrazul.

— A fost cea mai fericită zi din viața mea, în afară de cea în care te-ai născut.

— De ce tocmai ziua aceea?

— După ce ai adormit, tatăl tău și cu mine am glumit spunând că nouă nu ne-a trebuit niciodată nimic care să ne aște doriința, cum se spunea că se întâmplă cu coarnele de ibex. Apoi m-a luat în brațe și mi-a spus cât de recunoscător era că mă luase pe mine și nu pe alta.

— Bineînțeles, doar te iubea, i-am șoptit eu, mângâietor.

— Nu există „bineînțeles” în dragoste, făcu ea. Nu după cincisprezece ani fără copii!

Cuvintele ei tăioase m-au uimit și m-au făcut să mă întreb cum o duseseră părinții mei în anii de dinaintea nașterii mele. Știam că mama se dusese, în fiecare lună, la Kolsoom, după ierburi care s-o ajute să rămână grea, până când, pierzându-și orice speranță, se dusese la leul de piatră din cimitirul Kuh Ali și-și frecase pântecul de el, rugându-se pentru un copil. Acum înțelegeam cum trebuie să se fi simțit. Nu trecusem prin asta decât câteva luni și tot mă cuprinsese tristețea văzând că încă sângerez, de fiecare dată.

— Tata s-a înfuriat? am întrebat eu, apăsând cu degetele în carnea vlăguită de pe gamba ei.

— Ajunsese la capătul răbdării, răspunse ea. Toți bărbații de vârsta lui își învățau deja fiii cum să călărească

și să se roage. Eram cuprinși de amărăciune și uneori trecea o zi și o noapte fără să ne spunem un cuvânt. M-am luptat cu mine un an, până când am hotărât să mă sacrific și să-l scap de această suferință. „Bărbate,” i-am spus eu într-o zi, „trebuie să-ți mai iei o nevastă.” M-a privit cu uimire, dar mi-am dat seama că spera să poată avea un fiu. „Chiar crezi că ai putea să rabzi viața alături de o altă femeie lângă mine, sub același acoperiș?”, m-a întrebat el. Am încercat să fiu curajoasă, dar mi s-au umplut ochii de lacrimi. Era un om atât de iubitor și nu adusesese niciodată vorba despre asta. La puțin timp după aceea am rămas grea și soarele a răsărit din nou și pentru noi.

Mama s-a răsucit pe o parte și și-a pus mâinile pe pântec.

— În ziua în care m-au apucat chinurile facerii, tatăl tău muncea din greu la strânsul recoltei, își aminti ea, înduioșată. Eram înconjurată de suratele mele, care mă trăgeau pe picioare, îmi dădeau apă rece să beau și-ți cântau. Dar oricât mă chinuiam, nu voiai să ieși. M-am căznit toată ziua aceea lungă și toată noaptea. În zori, am trimis un băiat la Ibrahim și l-am implorat să dea drumul uneia din vrăbiile lui pentru ca și tu să te eliberezi din strânsoare. Băiatul s-a întors și ne-a spus că pasărea a țâșnit ca vântul și ca gândul. Când am auzit vestea, m-am întors către Mecca, m-am ghemuit și am împins ultima oară. Și iată-te, în cele din urmă! În anii care au urmat, tatăl tău a tot tânjit după un băiat, continuă ea. Dar în ziua în care a adus acasă ibexul mi-a spus că era recunoscător că mă luase pe mine și nu pe

o alta. Atât de mult ne iubea. Iar pe tine te prețuia mai mult decât pe orice fiu.

Tata mă iubise ca pe ochii din cap. Mi se părea normal să fiu binecuvântată cu așa o dragoste. Acum, că eram mai mare, îmi puteam imagina cu ușurință cât de diferite ar fi putut fi lucrurile.

Chipul mamei radia de fericire, iar ea părea frumoasă, în ciuda trupului palid și stors de vlagă.

— Tatăl tău s-a dus, dar n-o să uit niciodată cum s-a împăcat cu Domnul, zise ea. Și acum pot să fac și eu la fel. Fata mea, duc soarta aceasta — a ta și a mea — așa cum este.

Știam cât de mult o supărase pe mama purtarea mea din Isfahân și binecuvântarea ei m-a făcut să plâng cu lacrimi de sânge în sufletul meu.

— Bibi, mi-aș da viața pentru tine! am strigat eu.

Mama și-a deschis brațele, iar eu m-am ghemuit lângă ea, în așternutul murdar. Și-a pus brațul slăbit în jurul meu și m-a mângâiat pe frunte. Am tras în piept mirosul ei, pe care-l cunoșteam și care îmi părea dulce în ciuda bolii ei, și am simțit mâna ei blândă pe a mea. Era prima mângâiere de la ea, după săptămâni de-a rândul, și am oftat mulțumită.

Voiam să stau ghemuită lângă ea, dar se lăsa seara și știam că trebuie să mă ridic și să mă apuc de mâncare. Poate că avea și mama să mănânce niște supă, până la urmă. Am încercat să mă strecur afară din așternut, dar ea m-a strâns mai tare de mână și mi-a șoptit:

— Fata mea, chip drag mie, făgăduiește-mi că ai să faci ce-ți cer.

— Orice.

— După ce mă duc, trebuie să mergi la Gordiyeh și la Gostaham să-i rogi în genunchi să te ierte.

M-am răsucit, ca s-o privesc în ochi.

— Copila mea, continuă ea. Trebuie să le duci vestea și să le spui vorba asta pe care ți-o las cu limbă de moarte: să-ți găsească un bărbat.

M-am simțit din nou găduită, ca atunci când murise tata.

— Dar...

M-a bătut ușor pe mână cu vârful degetelor, ca să tac. Era ca atingerea unui fulg.

— Și trebuie să-mi făgăduiești că te vei supune voii lor.

— Bibi, nu te duce, m-am rugat eu de ea, în șoaptă. Nu te am decât pe tine pe lumea asta.

În ochii ei se citea durerea.

— Fata mea, nu te-aș părăsi dacă nu m-ar chema Domnul.

— Nu! am strigat eu.

Davood s-a trezit și a întrebat ce se întâmplase, dar nu puteam vorbi. O vreme, l-a cuprins o tuse umedă și urâtă ca vremea de afară, iar apoi a adormit la loc.

— Nu mi-ai făgăduit ce ți-am cerut, zise mama și am simțit din nou o atingere ușoară, ca o fluturare de aripi pe mână.

Mi-am amintit de cât de puternice îi erau mâinile odinioară, după ce ani de-a rândul ținuse, storsese rufe și frământase coca. Mi-am înclinat fruntea.

— Jur pe sfântul Coran, am zis eu.

— Atunci pot să mă duc în pace, spuse ea, închi-zând ochii.

Băieții au dat năvală în cameră, văitându-se de foame. A trebuit să plec de lângă mama ca să-mi văd de tre-buri. Gândindu-mă la cuvintele ei, au început să-mi tremure mâinile și aproape că m-am tăiat în timp ce tocam ceapa. Am aruncat în oală și oasele de miel, sare și mărar, iar apoi am ațâțat focul cu bălegar uscat, ca să pot fierbe supa. Băieții adulmecau, hămesiți, cu chi-purile obosite și chinuite de nevoi.

Când supa a fost gata, i-am dat să mănânce mamei, copiilor, lui Davood și lui Malekeh și am mâncat și eu. Supa era aproape apă chioară, dar după ce postisem atâta timp, ni se părea că e o mâncare demnă de un rege. După ce băieții și-au băut supa, obrații li s-au înroșit ca merele. Am privit-o pe mama, care zăcea în așternut. Supa aburindă era lângă ea, neatinsă.

— Bibi, te rog din suflet: mănâncă! am zis eu.

Și-a dus mâna la nas, semn că-i era greață de la mi-rosul de oase de miel.

— Nu pot, răspunse ea, fără vlagă.

Salman a râgâit și a întins farfuria să mai primească o porție. I-am pus din nou, rugându-mă să rămână pu-țină și pentru mama. Dar Davood mi-a zis atunci:

— Mâinile să nu-ți ostenească în veci! și a vărsat res-tul de supă din oală în strachina lui.

Shahvali a spus atunci:

— Și eu mai vreau!

Eram gata să-i spun că nu mai era, dar i-am întâlnit ochii lui Malekeh.

— Îmi pare rău că mama ta nu poate mânca supă, dar ar fi păcat să irosim o porție, zise ea, cu blândețe.

Am luat supa de lângă mama și i-am dat-o fiului ei, fără să-i răspund. M-am întors la căpătâiul mamei și am încercat să mă fac că nu-l aud pe Shahvali cum soarbe, căci răbdarea mea era acum la fel de slăbită ca țesătura unui covor vechi. Ținându-i mamei mâna lipsită de putere am început să mă rog în șoaptă.

— Binecuvântată Fatima, cea prețuită mai presus de orice femeie, dă-i mamei sănătate veșnică, o rugam eu stăruitor. Fatima, cea mai înțeleaptă dintre femei, ascultă-mi rugăciunea. Salvează-mi mama cea fără de vină, cea mai luminoasă stea din viața fetei ei.

A DOUA ZI DE DIMINEAȚĂ, mamei i s-a făcut foame, dar nu aveam ce să-i dau. Eram furioasă pe Malekeh pentru că dăduse altcuiva supa mamei și nu puteam s-o privesc în ochi. După ce a plecat, iar mama și Davood au adormit din nou, m-am acoperit cu *picheh*-ul și *chador*-ul și am luat-o repede spre Mausoleul lui Ja'far. Mă bucuram că trăiam departe de Marele Bazar, pentru că nu voiam să știe cineva că ajunsesem să cerșesc. Pe drum m-am gândit la alte povești pe care să le spun trecătorilor ca să mă pot adăpa la izvorul mărinimiei lor.

Bătrânul cerșetor era deja acolo, cu strachina lui.

— Pacea fie cu tine, barbă colilie! am zis eu.

— Cine-i acolo? întrebă el, morocănos.

— Femeia de ieri, am răspuns eu.

A împuns aerul cu bastonul, arătând spre mine.

— Ce cauți iar aici?

M-am tras înapoi, de teamă să nu mă lovească.

— Mama e foarte bolnavă, am zis eu.

— Iar eu tot foarte orb.

— Dea Domnul să-ți recapeți privirea, am zis eu, încercând să nu-i întorc grosolănia și să-i răspund cu bunătate.

— Până atunci, trebuie să mănânc, răspunse el. Nu poți veni aici în fiecare zi, pentru că altfel murim amândoi de foame.

— Și atunci eu ce să fac? Nici eu nu vreau să mor de foame.

— Du-te la alt mausoleu, zise el. Dacă mama ta mai e bolnavă și săptămâna viitoare, îți dau voie să te întorci.

Am simțit cum îmi iau foc obrazii. Cum îndrăznea un cerșetor zdrențăros să nu-mi dea voie să-mi câștig cei câțiva bănuți! M-am îndepărtat de el și m-am așezat la intrarea în altarul cu opt laturi. Mi-am așezat cârpa pe jos și am început să cer ajutorul trecătorilor.

Nu după mult timp, o femeie înaltă, în vârstă, care probabil îi dădea de obicei de pomană bătrânului, s-a apropiat și l-a întrebat cum o mai ducea cu sănătatea.

— Binișor, prin mila lui Ali! Răspunse el. Cel puțin, eu o duc mai bine decât ea, adăugă el, arătând spre mine.

Am crezut că e iar bun cu mine și încearcă să mă ajute să capăt și eu ceva.

— Ce vrei să spui? întreabă femeia, dornică să audă o bârfă.

Atunci el i-a șoptit, îndeajuns de tare:

— Profită de bunătatea unor oameni cumsecade, ca dumneata, să-și cumpere opiu.

— Poftim! am zis eu. În viața mea nu m-am atins de opiu! Sunt aici pentru că mama e bolnavă.

Dar împotrivirea mea n-a făcut decât să întărească spusele lui.

— Atunci ar trebui să-ți cheltuiești banii pentru ea, nu pentru tine, spuse femeia.

— Domnul știe care-i dreptatea, zise cerșetorul, făcând pe înțeleptul.

Cei doi au început să vorbească cu voce tare despre primejdia unor asemenea apucături. Trecătorii se opreau și se uitau lung la mine, de parcă aș fi fost un duh rău. Mi-am dat seama că nu mai avea rost să rămân, pentru că toți se încredeau în cuvântul cerșetorului. Nimeni nu i-ar fi dat nici un bănuț cuiva care fumează opiu.

— Rămas-bun, barbă colilie, am zis eu, împăcată cu soarta.

Nu-mi plăcea că trebuia să-i vorbesc frumos, dar mă gândeam că poate voi fi nevoită să mă întorc.

— Ne întâlnim săptămâna viitoare.

— Domnul fie cu tine, răspunse el, cu mai multă bunăvoință.

Atunci am înțeles cum supraviețuise în acel colț de stradă atâția ani la rândul. Am trecut pe la celelalte două mausolee, dar fiecare își avea cerșetorii obișnuiți, care se stropșeau la mine când încercam să-mi găsesc și eu un colț. Prea obosită ca să insist, am luat-o înapoi spre casă. Pe cer se îngrămădiseră norii, iar pe pământ se așternuse un strat subțire de zăpadă. Când am ajuns în

vechea piață, frigul îi mânase către casă pe toți negustorii și mușteriii. Cei câțiva cerșetori care rămăseseră pe afară își târșăiau picioarele prin zăpadă îndreptându-se către Moscheea de Vineri, să-și găsească adăpost. Și eu simțeam că înghețasem. Când am ajuns acasă la Malekeh, degetele de la mâini și de la picioare îmi înțepeniseră de frig.

Mama dormea în așternutul ei murdar. Mă speriau oasele care-i împungeau pielea feței. A deschis ochii și s-a uitat să vadă dacă am adus ceva. Văzând că venisem cu mâna goală, a închis ochii la loc.

Mi-am lipit palmele reci de fața mamei, iar ea a răsuflat ușurată. Ardea pe dinăuntru. De teamă ca focul din măruntaie să n-o dea gata, am ieșit afară și am adunat niște zăpadă pe care am înfășurat-o în mâneca unei tunici de-ale mele și i-am pus-o pe frunte. Când a gemut că vrea să bea, i-am dat o gură dintr-o băutură tare amestecată cu sirop de salcie, un leac pentru febră pentru care Malekeh făcuse un schimb în bazar. Mama a băut-o cu forța și a dat-o imediat afară, împreună cu fiere verde. Am curățat mizeria cu cocoloașe și urât mirositoare, nedumerită că băutura părea să-i facă mai mult rău.

În seara aceea, familia n-a avut ce să mănânce. Malekeh a venit acasă și a băut un ceai lung înainte să meargă la culcare. Băieții nu-și găseau astâmpărul de foame; s-au plâns că-i dor burțile, iar apoi s-au ghemuit lângă mama lor. Mă uitam la ei tânjind după vremurile când adormeam în brațele mamei, ascultând poveștile ei care mă făceau să mă simt în siguranță.

Pe măsură ce luna a urcat pe cer, febra mamei s-a în-
tețit. Am mai adunat niște zăpadă, ca s-o răcoresc și i-am
așezat-o ușor pe braț. De data aceasta, a tras repede aer
în piept și s-a dat înapoi, ca arsă. Când am încercat din
nou, și-a încrucișat brațele pe piept, încercând, fără forță,
să se apere. Mă durea s-o văd suferind, dar am conti-
nuat să-i pun măneca umplută cu zăpadă pe trup, pentru
că numai așa putea să se răcorească. Nu după mult timp,
nu și-a mai mișcat nici mâinile, nici picioarele și a în-
ceput să se vaite încetișor. Dacă ar fi plâns și ar fi stri-
gat, m-aș fi bucurat, pentru că atunci aș fi știut că mai
are vlagă. Dar sunetul acesta era la fel de slab și de miș-
cător ca scâncetul unui piscoi lăsat de izbeliște. Asta era
tot ce putea să mai iasă din bietul ei trup obosit.

În timp ce o îngrijeam pe mama, ascultam zgomo-
tele de coșmar din casă. Salman plângea în somn că-l
aleargă un duh groaznic, pe sub un pod. Davood șuiera
de parcă plămânii lui ar fi fost pe jumătate plini cu apă.
Una din femeile care locuiau într-o odaie ce dădea în
curte se jelea și se ruga s-o aibă Domnul în pază, cuprinsă
fiind de durerile facerii.

Nu știu cât timp trecuse când mama a prins să vor-
bească. Buzele i se mișcau, dar nu puteam să înțeleg ce
spunea. Am încercat să-i dau părul la o parte de pe față.
M-a luat de mână și a bâiguit:

— La început n-a fost.

— Dormi, Bibi-joon, am rugat-o eu, pentru că nu vo-
iam să-și irosească puterile spunând o poveste.

Mi-a dat drumul mâinii și s-a răsucit, fără astâmpăr,
în așternut.

— N-a fost, îngăimă ea din nou.

Buza de jos i s-a spart și a început să-i sângereze. Am bâjbâit în jur până am dat de un vas cu untură de miel și ierburi, cu care am uns-o pe buze, ca să opresc sângele. Buzele i se mișcau în zadar, de parcă ar fi încercat să încheie o rugă. Ca s-o ajut, i-am șoptit ușurel:

— Iar apoi s-a făcut.

Mama a schițat un zâmbet. Speram că acum se va liniști. Am ținut-o de mână și i-am mângâiat-o, așa cum făcuse și ea cu mine de atâtea ori până atunci. A dat din nou să spună ceva. A trebuit să mă apropii și mai mult de fața ei ca să aud ce spunea.

— S-a făcut! zise ea cu îndârjire. S-a făcut!

Ochii îi luceau și părea cuprinsă de bucuria stranie, nesănătoasă, a fumătorului de opiu.

Fruntea îi era scăldată în sudoare. I-am adus niște apă și am încercat să-i ridic capul ca să poată să o bea. Agitată, mama își ferea fața și tot încerca să vorbească. Cuvintele erau la fel de amestecate ca legumele în mâncare. Mi-am adus aminte cum, pe vremuri, spunea povești cu vocea dulce ca mierea, care-i vrăjea de-ndată pe cei care o ascultau.

— Bibi-joon, trebuie să bei ceva — arzi ca focul! am zis eu.

Am înmuiat o cârpă și am apropiat-o de ea.

— Te rog, hai, sugă asta! m-am rugat eu de ea.

A deschis gura și m-a lăsat să-i vâr înăuntru un colț al cârpei. A dat să sugă, încercând să-mi facă pe plac, dar după o clipă sau două, a început din nou să încerce să

vorbească. Cârpa i-a căzut din gură. S-a apucat de pântec și a îngăimat câteva cuvinte fără noimă.

— Ce este, Bibi-joon? am întrebat eu.

Și-a frecat pântecul.

— Împins și iar împins, șopti ea cuvintele ca un susur.

M-a luat de mână și m-a strâns ușor.

— Și apoi s-a făcut..., rosti ea și am putut înțelege cuvintele numai pentru că le știam atât de bine.

— Te rog, stai liniștită, am zis eu, cu blândețe.

Și-a încordat brațele și picioarele, iar sprâncenele i s-au unit din pricina efortului. A deschis gura și a răsuflat:

— ...tu!

A ridicat mâna și mi-a atins obrazul, privindu-mă cu duioșie. Dintre toate poveștile pe care le născocise, eu eram cea scrisă cu condeiul sufletului ei. I-am ținut degetele lipite de obrazul meu, dorindu-mi cu disperare să-i dau din vlaga mea.

— Bibi-joon, am zis eu, plângând, te rog, ia viața care-mi pulsează-n piept!

Degetele i s-au înmuiat și mi-au alunecat de pe față. A rămas nemișcată în așternut, stoarsă de ultima picătură de putere. Mi-aș fi dat și ochii din cap să mă întorc la clipa în care Gostaham și Gordiyeh îmi spusese că trebuie să-mi reînnoiesc *sigheh*-ul. L-aș fi implorat pe Gostaham să mă scoată din lațul acela strâns într-un mod onorabil și dacă ar fi refuzat, m-aș fi supus voinței lui de a rămâne cu Fereydoon până se plictisea de mine. Orice, numai s-o scutesc pe mama de suferință.

Mama a început să vorbească din nou. Rostea cuvintele unul câte unul, căznindu-se din răspuțeri.

— Domnul... să te apere... de nevoi! șopti ea, rar.

Apoi tot trupul ei parcă s-a înmuiat.

— Bibi, stai cu mine! am strigat eu.

Am strâns-o de mână, dar nu a dat nici un semn. I-am scuturat ușor brațul, apoi umărul, dar nu s-a trezit. M-am repezit la Malekeh, care dormea încă încolăcită, cu copiii de o parte și de alta.

— Trezește-te, trezește-te! am șoptit eu, înfrigurată. Vino s-o vezi pe mama.

Malekeh s-a frecat la ochi, căscând, și s-a ridicat, somnoroasă. S-a ghemuit lângă așternutul mamei și, când s-a uitat mai de aproape la chipul ei pământiu și la ochii adânciți în orbite, a tras aer în piept, înspăimântată. Și-a pus degetele lângă nările mamei și a zăbovit acolo. Mi-am ținut respirația, căci dacă mama nu putea trage aer în piept, nici eu nu puteam.

Prima chemare la rugăciune de la Moscheea de Vineri a săgetat văzduhul. Oamenii începeau să se trezească. Afară, un măgar răgea și un copil se jelea în gura mare. Salman s-a trezit și a strigat-o pe Malekeh, rugând-o să-i dea niște pâine. Malekeh s-a așezat în fața mamei, ca și cum ar fi vrut să-l oprească pe Salman să se uite la ea.

— Abia dacă mai răsuflă, zise Malekeh, în cele din urmă. Mă voi ruga pentru ea — și pentru tine.

LA PUȚIN TIMP DUPĂ RĂSĂRIT, m-am acoperit cu *chador*-ul și cu *picheh*-ul și am alergat mai tot drumul spre colțul vânzătorilor de carne din Marele Bazar. Oile fuseseră deja tăiate și jupuite. Mulțimea doldora de bani zumzăia în jurul stârvurilor atârinate în cârlige și întinse

pe tarabe. Îmi lăsa gura apă uitându-mă la carnea ca marmura și m-am gândit ce bine i-ar prinde mamei o mâncare de miel, care s-o pună pe picioare. Poate găseam pe cineva care voia să dea de pomană. Mi-am pus baticul pe pământ și am început să cerșesc.

Am urmărit un băiețandru, slujind pesemne într-o familie bogată, care a cerut mai multă carne decât putea duce, în timp ce lângă el, o femeie într-un *chador* peticit se tocmea cu dârzenie oferind lucruri în schimbul unor oase pentru mâncare. Un bărbat mai în vârstă, care cumpăra rinichi, mi-a amintit de tatăl meu, căruia îi plăcea kebabul de rinichi, pe care îl rumenea cu pricepere deasupra focului. În îmbulzeală, nimeni nu mă băga în seamă.

Timpul trecea, iar eu nu puteam sta pe loc. M-am aruncat la pământ și am început să strig către trecători să nu uite de darurile venite de la Domnul și să le împartă cu ceilalți. Oamenii se uitau la mine, curioși, dar răbufnirea mea nu le înmuia inima.

Înnebunită de grija mamei, mi-am părăsit locul de cerșit și am pornit-o prin bazar, în căutarea burtosului cu mâini noduroase. L-am găsit în prăvălia lui, singur, tranșând o ciozvârtă de miel. Tunica de un albastru-deschis stătea să-i crape pe burduhan și era pătată de sânge, iar turbanul îi era mânjit cu dâre lungi și roșii.

— Cu ce vă pot fi de folos? întrebă el.

Mi-am târșăit picioarele.

— Eu sunt, cea de la Ja'far, am murmurat eu.

Măcelarul a rânjit și mi-a spus:

— Hai să-ți dau niște carne.

Mi-a întins un băț cu kebab, care tocmai se fripsese. Mirosul bogat al cărnii de miel, presărată cu sare mare, m-a dat gata. Mi-am ridicat *picheh*-ul și am mușcat din carnea care mustea. Trecătorii ne priveau, nedumeriți că o femeie care purta vâl își descoperise fața, dar îmi era prea foame ca să le mai dau atenție.

— Da, bun și fraged, zise el.

Am mâncat kebabul fără să scot vreun cuvânt, cu sucul șiroindu-mi pe bărbie.

— Și uite așa am putut să-ți zăresc frumoasele buze.

Nu i-am răspuns. Când am terminat de mâncat, m-am rugat de el:

— Am nevoie de mâncare pentru mama, care e bolnavă.

Măcelarul a hohotit, iar burduhanul i s-a zguduit sub haine.

— Da, dar ai cu ce să plătești?

— Te rog, am zis eu. Domnul are să te răsplătească cu miei și mai grași la anul.

Bărbatul a făcut semn cu mâna de jur împrejur.

— Cerșetori sunt peste tot în bazar, zise el. Cine-i poate hrăni pe toți?

M-am uitat la el și mi-am dat seama că e un bărbat urât. M-am răsucit pe călcâie și m-am prefăcut că dau să plec.

— Stai! strigă el după mine.

A înșfăcat un cuțit ascuțit și a sfârtecat carnea de pe ciozvârtă, până la os. A tăiat carnea în bucăți de mări-mea palmei mele și le-a azvârlit într-un vas de lut.

— Nu vrei astea? întrebă el, întinzându-mi vasul.

M-am întins după el, cu recunoștință.

— Bogdaproste! am zis eu.

S-a tras înapoi înainte să pun mâna pe vas.

— Tot ce-ți cer e o oră după ultima chemare la rugăciune, îmi șopti el.

Apoi mi-a aruncat o privire pofticioasă, cu care credea, pesemne, că mă ademenește așa cum trage albina la floarea de mac. La gândul că burduhanul lui va fi deasupra mea și că mă va atinge cu mâinile lui mari și murdare de sânge mi s-a făcut greață.

— Nu-i de ajuns atunci, am zis eu, cu îngâmfare, de parcă aș fi fost obișnuită cu astfel de tocmeli murdare. Trebuie mai multă.

Măcelarul a hohotit din nou, crezând că acum știe ce-mi poate pielea. A apucat ciozvârta și mi-a dat de două ori pe atâta carne. A aruncat-o în vas și a împins vasul către mine, iar eu i l-am înșfăcat din mâini.

— Când?

— Nu mai devreme de o săptămână, am zis eu. Întâi să se facă bine mama.

Măcelarul râse.

— O săptămână atunci, până la *sigheh*-ul nostru! zise el, în șoaptă. Și nici să nu-ți treacă prin cap că-ți pierd urma prin oraș. Te găsesc și-n gaură de șarpe.

Am luat vasul, cutremurându-mă de scârbă.

— O să mai am nevoie de niște carne în câteva zile, am zis eu, încercând încă să-mi joc rolul.

— Cum dorești, răspunse el.

— Atunci peste o săptămână, am zis eu, pasămite făcându-i ochi dulci, în timp ce mă îndepărtam.

L-am auzit pe măcelarul slinos râzând în urma mea.

Am luat carnea și m-am dus în locul din bazar unde se vindeau doctorii și am dat o parte din ea pe cele mai bune leacuri contra febrei. Apoi am alergat acasă, ca să văd ce făcea mama. Când am sosit, mi-a rostit încet numele și i-am mulțumit Domnului că o cruțase încă o zi. I-am dat apă și i-am picurat ușor leacul în gură, cu o lingură.

Îmi rămăsese destul de multă carne și am putut să dau o parte familiei lui Katayoon, pe niște țelină și orez. Am făcut ditamai oala de mâncare, care ne-ar fi ajuns câteva zile bune, dacă era ținută la rece, și o supă groasă de carne pentru mama.

În seara aceea, ne-am ospătat cum nici nu visam, Malekeh, Davood și fiii lor nu puseseră gura pe carne de miel de un an. Davood a stat tot timpul în capul oaselor, la masă, lucru pe care nu-l mai făcuse până atunci. Mama se simțea prea rău ca să mănânce din mâncare, dar a sorbit supa și a mai luat din leac.

— De unde ai luat carnea asta? întrebă Malekeh.

— E de pomană, am răspuns eu, pentru că nu voiam să aflu adevărul.

Bogații jertfeau adesea un miel de pomană; dar nu dădeau niciodată așa bucăți bune. Dacă mama n-ar fi fost atât de bolnavă, ar fi intrat probabil la bănuieli.

I-am mulțumit în gând lui Dumnezeu pentru mâncare, cerându-i iertare pentru promisiunea făcută măcelarului. Nici nu mă gândeam să mai dau ochii cu el. M-am hotărât ca de atunci încolo să ocolesc cât pot de mult colțul măcelarilor din bazar.

În serile următoare, am încălzit mâncarea și le-am dat să mănânce celor din familie. Băieții înghițeau tot ce le puneai dinainte, cât ai clipi din ochi; Malekeh și Davood mâncau încet, cu recunoștință, în timp ce mama abia dacă-și umezea buzele cu supa.

Când mâncarea era pe terminate, un băiețel murdar a intrat în curte și a întrebat de mine. Mi-a făcut semn să ies și mi-a pus în brațe un vas uriaș plin de carne roșie și umedă. M-am tras înapoi, înapăimântată.

— Nu-i pe placul tău? întrebă el. E de la măcelar.

— A, am zis eu, încercând să mă port de parcă știam că trebuie s-o primesc.

— Măcelarul abia așteaptă să vii să-l vizitezi, zise băiatul. După ultima chemare la rugăciune.

Chiar și în ochii lui de copil puteam citi disprețul și dezgustul față de ceea ce credea el că sunt.

— Cum ai dat de mine? am întrebat eu, cu vocea tremurândă.

— A fost ușor, zise el. Te-am urmărit aseară, când te-ai întors acasă.

Am înșfăcat carnea și l-am salutat pe un ton tăios. Am intrat în casă și am pus carnea într-o oală, împreună cu niște ulei. Când mama m-a întrebat de unde o luasem, i-am spus ceea ce știa și ea: „De la un măcelar.”

Nu știam ce să fac. Dacă l-aș fi tras pe sfoară pe măcelar, ar fi venit acasă la Malekeh și m-ar fi făcut de râs în fața tuturor. Am fi ajuns să ni se spună că nu știm ce-i rușinea și am fi fost aruncate din nou în stradă. M-am gândit la muzicantul cel tânăr și frumos care ajunsese să

cerșească în zdrențe. În timp ce carnea sfârâia, simțeam cum mă iau transpirațiile, însă nu din cauza cuptorului.

În noaptea aceea am visat că măcelarul m-a dus într-o cămăruță întunecată și mi-a rupt toate oasele cu mâinile lui lipicioase. M-a atârnat apoi pe unul dintre cârligele lui însângerate, goală, iar când venea cineva după carne, mă ciopârțea de vie. Am tot țipat, îngrozită, până când i-am trezit pe toți cei din casă. Când m-au întrebat ce se întâmplase, n-am putut să le spun. Am rămas trează, dându-mă de ceasul morții căci nu știam ce să fac. Mai erau două zile și trebuia să mă duc să-l întâlnesc pe măcelar.

GORDIYEH ȘI GOSTAHAM ne aruncaseră în stradă și ne lăsaseră pradă sorții nemiloase, iar acum trebuia să mă întorc în fața lor în chip de cerșetore, ajunsă în miserie. Era ca și cum chiar Dumnezeu ar fi vrut să mă vadă cu capul plecat pe deplin.

Târziu, în după-amiaza friguroasă, m-am acoperit cu *chador*-ul, fără să mă gândesc la cum arătau tunică și veșmântul pe care le purtam, și am pornit-o spre casa lor. Mi-a fost greu să bat la porțile uriașe ale casei lui Gostaham și încă și mai greu când Ali-Asghar mi-a răspuns la ușă.

— Ce cauți aici? întrebă el, de parcă ar fi văzut un duh rău.

— Am venit să cer de pomană, am răspuns eu, cu capul plecat.

A oftat.

— Nu cred că vrea cineva să te vadă.

— Poți să încerci?

Mi-a privit fața mai îndeaproape.

— O să le aduc aminte de falca ta, zise el în cele din urmă și dispăru câteva clipe.

Când s-a întors și m-a chemat înăuntru, inima a început să-mi bată nebunește. Mi-am scos vâlul și l-am urmat în camera mare, unde Gordiyeh și Gostaham ședeau pe perne, bându-și cafeaua de după-amiază. Gordiyeh purta un veșmânt care pusese să-i fie făcut dintr-un material împodobit cu frunze de toamnă roșii și galbene, iar încălțările ei galbene, care se potriveau cu veșmântul, erau așezate frumos, lângă ușă. Mânca o prăjitură cu apă de trandafiri, după care îmi lăsa gura apă, dar tânjeam în zadar.

— *Salam alekum*, spuseră într-un glas.

Nu mi-au spus să mă așez, pentru că acum nu mai eram decât un om venit să le ceară ceva. Știam că pe Gordiyeh nu o îndupleca nimic altceva decât supunerea. M-am aplecat să-i sărut picioarele, care erau date cu henna de un roșu aprins.

— Mă las la mila voastră, am zis eu. Mama este foarte bolnavă și am nevoie de bani pentru leacuri și mâncare. Vă implor, pentru numele Fatimei, ajutați-mă.

— Fie ca Imam Reza s-o însănătoșească! zise Gostaham. Ce s-a întâmplat?

Gordiyeh m-a măsurat din priviri, înțelegând pe dată cum stăteau lucrurile.

— Te-ai uscat ca o lipie, zise ea.

— Da, am zis eu. Nu mâncăm ca atunci când locuiam aici.

— Ce mirare! răspunse ea, cu satisfacție în glas.

Mi-am ținut firea, deși mi se părea că Gordiyeh întinde cam mult coarda.

— Vă implor să ne luați din nou sub ocrotirea voastră, am zis eu. Aș face orice s-o văd pe mama în siguranță, la căldură și sătulă.

Gostaham părea îndurerat; Gordiyeh era triumfătoare.

— Aș vrea eu, zise Gordiyeh. Dar ghinionul s-a dus pe dată după ce ai plecat. Fereydoon a plătit covorul cu nestemate atârinate și cel pentru care ne tocmiseră părinții lui Naheed. Cred că Naheed l-a convins.

— Cred că știu de ce, am zis eu. I-am spus că-i las bărbatul în pace și că-i cer iertare în genunchi. Poate că ea l-a îndemnat să dreagă lucrurile pentru mine.

— Bine ai făcut, zise Gostaham. Ne-a fost de mare ajutor.

— Dar n-ai câștigat nimic părăsindu-l pe Fereydoon, zise Gordiyeh. Uită-te cum arăți acum.

Mi-am privit tunica pătată și zdrențuită. Arătam mai jalnic decât ultimul servitor din casa lui Gordiyeh.

— Când te-ai întâlnit cu Naheed? întrebă Gostaham.

— Nu m-am întâlnit cu ea, am răspuns eu. I-am scris o scrisoare.

Părea uluit.

— Ai scris-o cu mâna ta?

Nu aveam de ce să mă mai ascund.

— Naheed m-a învățat să scriu un pic, am zis eu.

— *Mashallah!* făcu Gostaham. Fetele mele nici nu știu să țină condeiul în mână.

Gordiyeh părea stânjenită, pentru că nici ea nu știa să scrie.

— Nu-s cine știe ce învățat, am zis eu imediat. Dar am vrut să aflu chiar de la mine cât de rău îmi părea.

Gostaham a ridicat din sprâncene, a mirare.

— Niciodată nu știe omul la ce să se aștepte de la tine, zise el.

Încă mă mai iubea; simțeam asta din privirea lui.

— Și stai că asta nu e totul, zise Gordiyeh. Nu știu dacă ai auzit, dar Naheed a născut primul său prunc. Un băiat.

Bănuisem că e însărcinată ultima oară când o văzusem. Ca să nu-i mai dau lui Gordiyeh răgazul să-mi reamintească tot ce pierdusem, am spus:

— Să fi avut eu norocul ei!

— Da, chiar n-ai avut noroc, încuviință Gordiyeh.

— În schimb, *voi* ați avut, am zis eu, căci mă săturasem să mă tot gândesc la steaua cu coadă și să aud despre ghinionul care mă urmărea. Puteți să ne ajutați un pic, acum că mama e bolnavă?

— N-am făcut noi tot ce se putea? Întrebă Gordiyeh. Și nu ne-ai răsplătit cu vârf și îndesat pentru asta?

— Îmi pare nespus de rău pentru tot ce am făcut, am zis eu, căci acesta era adevărul.

Gordiyeh părea că nu m-a auzit.

— Nu înțeleg de ce ești atât de săracă, zise ea. Ce s-a întâmplat cu covorul? Numai de pe urma lui aveai de câștigat o grămadă de arginți.

Am dat să-i răspund, dar Gordiyeh a dat cu mâna, ca și cum ar fi încercat să alunge o muscă.

— Nici nu știu de ce te mai întreb, zise ea. Te-am auzit de atâtea ori.

— Dar a trebuit să cerșesc de mâncare!

— Știu, zise Gordiyeh. Cook te-a zărit în piața de cârnuri cerând bani trecătorilor.

M-am cutremurat gândindu-mă la măcelar.

— Nu mâncașem de...

— Cum adică să cerșești? mă întrerupse Gostaham. Am încercat să vorbesc din nou, dar Gordiyeh nu m-a lăsat.

— Lasă, zise ea cu asprime.

— Stai un pic, făcu Gostaham, las-o pe fată să-și spună povestea.

— Și, mă rog, de ce? întrebă Gordiyeh, tăioasă.

Dar de data aceasta, îndrăzneala ei îi stârnise mânia lui Gostaham.

— Gata! tună el, iar Gordiyeh păru spășită, pentru o clipă.

Eram înmărmurită, căci nu-l mai văzusem tăindu-i vorba în felul acesta.

— De ce nu mi-ai spus că a văzut-o Cook cerșind? Chiar crezi c-o să-l las pe unul dintre ai mei să moară de foame?

Gordiyeh dădea din colț în colț, neștiind ce să răspundă.

— Păi... am uitat, zise ea, cu vocea pierdută.

Gostaham a privit-o îndelung și părea că-i deslușește pe chip, în acea clipă, toate slăbiciunile, până la ultima. Au urmat momente lungi de tăcere, în care ea n-a îndrăznit să-l privească în ochi.

Întorcându-se spre mine, Gostaham a spus:

— Ce s-a întâmplat cu covorul tău?

— I l-am trimis olandezului, am răspuns eu, gătită de amărăciune. Dar apoi a trebuit să-mi îngrijesc rana de la falcă și, când m-am dus după el, plecase deja din Iran.

Gostaham a tresărit; nu-mi dădeam seama dacă din cauză că adusesem vorba de rană sau din cauza covorului.

— Nu te-a plătit nici până acum?

— Nu, am zis eu, cu tristețe.

— Ce câine nenorocit! zise Gordiyeh cu dezgust, dându-și, pesemne, seama că trebuia să-mi arate mai multă bunăvoință de dragul bărbatului său. A venit să ia covoarele pe care ni le ceruse la puțin timp după ce tu și mama ta ați plecat. Bine că i-am cerut banii mai întâi. Și tu ar fi trebuit să faci la fel.

— Așa e, zise Gostaham. Acești *farangi* te jupoaie de viu! N-au pic de onoare.

Mă legănam de pe un picior pe celălalt, obosită de atâta stat în picioare.

— Altfel nu aș fi venit să vă cer ajutorul, am zis eu.

Gostaham mă privi cu milă și-i spuse lui Taghee să-i aducă punga cu bani.

— Ia banii ăștia, zise el, întinzându-mi o punguță cu monede. Fă tot ce poți ca să-ți înzdrăvenеști mama.

— O să încerc să nu vă mai tulbur liniștea, am zis eu.

— O s-o iau ca pe o insultă dacă nu primesc vești despre cum vă merge, răspunse Gostaham. Cu voia Domnului,

te vei întoarce și ne vei spune că i-au înflorit trandafiri în obraji.

— Mulțumesc, am zis eu. Vă sunt pe veci îndatorată.

— Domnul fie cu tine, zise Gordiyeh, dar cuvintele îi erau reci ca gheața.

Gostaham se încruntă către ea.

— Nu-s vorbe în vânt, adăugă ea repede.

În timp ce Ali-Asghar mă conducea către ieșire, am ținut mâna pe pungașă de la Gostaham, pe care o simțeam grea și mare în batic. Cred că-i părea rău că fusese aspru cu mine și încerca să-și răscumpere fapta. De aceea îi tăiasse vorba nevesti-sii, chiar și numai pentru o clipă.

PE CÂND MĂ ÎNDREPTAM spre Oglinda Lumii am trecut pe lângă cerșetorul ciung și bun la inimă, din capătul ținutului celor Patru Grădini și m-am oprit să-i las un bănuș. Apoi m-am dus în colțul măcelarilor din bazar și l-am căutat pe burtos. Am ajuns la el la începutul ultimei chemări la rugăciune, iar vocea muezinului, limpede și curată, răzbătea de la Moscheea de Vineri tocmai în celălalt capăt al pieței. Glasul lui mi-a ușurat pe dată sufletul.

— A! zise măcelarul când mă zări.

Apoi îmi șopti:

— Ai venit cu o zi mai devreme să ne desfătăm împreună! Stai să mă șterg pe mâini.

Unghiile îi erau negre de la sângele închegat.

— Nu te obosi! i-am șoptit eu drept răspuns. Uite-ți banii, am adăugat eu cu glas tare, numărând monedele

pentru ca ajutoarele lui să-mi fie martori că-l plătisem. Cred că atâta ajunge pentru carne și pentru băiatul pe care l-ai tocmit.

Măcelarul s-a făcut roșu de mânie. Acum că-i plătisem nu mai avea nici un drept asupra mea. Ridicându-și cuțitul, s-a pornit să spintece o inimă de miel.

— Mama s-a însănătoșit datorită cărnii tale gustoase, am zis eu. Mulțumesc că mi-ai dat mâncare pe datorie.

Măcelarul s-a oprit și a înșfăcat banii cu mâinile lui însângerate.

— Ce noroc pe capul tău! șuieră el.

Apoi adăugă cu voce mai tare:

— Lăudat fie Domnul pentru sănătatea ei.

— În veci, am zis eu.

Mă simțeam de parcă aș fi scăpat ca prin urechile acului de cea mai neagră perioadă din viața mea. L-aș fi slujit pe Domnul, covoarele, pe Gostaham, numai să nu fiu iar sclava plăcerilor altcuiva.

M-am întors acasă la Malekeh și le-am dat celor din familie ce mai rămăsese din mâncarea pe care o făcusem, deși Malekeh nu venise încă de la lucru. Toți păreau mai vioi decât cu câteva zile în urmă. Băieții erau mai cuminiți, pentru că nu-i mai zgândărea foamea. Davood se înzdrăvenise și putea acum să se plimbe prin cameră. Dar mama se schimbase cel mai mult. Febra îi scăzuse, în cele din urmă, și-i revenea culoarea în obraji, încetul cu încetul. I-am mulțumit în gând binecuvântatei Fatima pentru ajutorul ei.

Malekeh s-a întors târziu în seara aceea, cu un singur covor în spate și cu pasul mai săltăreț.

— Am vândut unul! zise ea cu mândrie, cum intră pe ușă.

O familie care tocmai se mutase în Isfahân îl cumpărase ca să-și împodobească noua casă. Nevasta cumpărătorului văzuse că Malekeh vinde un covor cu țesătura deasă la un preț bun și-i spusese că mai bine ajută o tânără mamă săracă decât pe unul dintre negustorii bogați din bazar.

Am strigat cu toții, cu bucurie:

— Lăudat fie Domnul!

Băieții lui Malekeh s-au bucurat nevoie mare la vederea banilor de argint din palmele ei. În noaptea aceea, după ce Malekeh a mâncat, eram atât de bucuroși încât am hotărât cu toții să facem un *korsi*. Am ars găinaț de porumbel în cuptor, am pus cenușa într-un vas mare de metal pe care l-am așezat sub o măsuță joasă. Malekeh a pus pături peste ea, spunându-le băieților să fie atenți să nu atingă cu picioarele vasul încins de dedesubt. Ne-am adunat în jurul mesei, ne-am acoperit cu păturile și ne-am bucurat de căldura plăcută ce ieșea de sub masă. Pentru prima dată după săptămâni întregi de lipsuri am băut ceai tare și am ronțait zahăr ars cu șofran. Malekeh i-a mângâiat pe băieți pe cap până când aceștia au adormit. Apoi Davood a spus glume și sunetul atât de rar auzit al râsului mamei mi-a mângâiat auzul cu cea mai măiastră muzică pe care o auzisem.

ÎN LUNILE CARE AU URMAT, mama s-a înzdrăvenit încetul cu încetul. Nu putea să stea prea mult în picioare

pentru că obosea peste poate, așa că mă sfătuia, din așternutul ei, ce ierburi uscate să cumpăr de la bazar și mă povățuia cum să-i pregătesc leacurile. Opăream ierburile, puneam fiertura în vase și i le dădeam lui Amir, care le vindea foarte bine de unul singur. De pe urma leacurilor câștigam cât să avem ce mânca, dar nu puteam pune prea mult deoparte pentru lână. Îmi doream atât de mult să încep un alt covor, pentru că numai așa puteam să avem o soartă mai bună, și încă visam să pot tocni ajutoare.

Când i-am spus lui Malekeh despre visele mele, părrea neîncrezătoare.

— Cu ce bani să cumperi lână și să tocmești femeii la lucru? întrebă ea.

— Am putea pune arginții luați pe covorul tău.

Malekeh scoase un țățâit, în semn că nu.

— Sunt prea multe în joc, zise ea. Dar dacă aduni niște bani, pun și eu tot pe atât.

Altădată m-aș fi supărat că nu se lăsa înduplecată, dar acum îmi dădeam seama că avea dreptate să fie prevăzătoare. Pentru că nu puteam câștiga mai mulți bani pentru lână din vânzarea leacurilor sau chiar din cerșit, nu-mi mai rămânea decât un lucru de făcut. Cum mama aproape că se însănătoșise, era datoria mea să le spun lui Gostaham și lui Gordiyeh că mila lor schimbase lucrurile în bine. Mi-am pus vechile haine de sărbătoare ale lui Naheed — veșmântul stacojiu cu blană la manșete și o tunică roz, care-și păstra încă înfățișarea de haină bună — și m-am dus din nou pe la ei.

Când am ajuns, Gordiyeh nu era acasă. Ali-Asghar mi-a spus că plecase s-o viziteze pe mama lui Naheed, ceea ce însemna că familiile se împăcaseră de tot. M-a condus în camera de lucru, unde l-am găsit pe Gostaham desenând.

— Vino să stai jos! zise el, strigându-i lui Shamsi să ne aducă niște cafea. Cum se simte mama ta?

— Mult mai bine, am răspuns eu. Și asta datorită vouă. Cu banii pe care mi i-ați dat am cumpărat carne proaspătă, care a înzdrăvenit-o. Mulțumesc că m-ați ajutat s-o salvez.

— Slavă Domnului, vindecătorul oamenilor, răspunse el.

M-am uitat la hârtia din poala lui Gostaham. Desenul era frumos ca un parc înflorit.

— La ce lucrezi?

— Un covor cu chiparoși, zise el.

Copacii erau lungi și subțiri, cu o ușoară unduire la mijloc, asemenea unui șold de femeie. Erau înconjurați de ghirlande de flori nespuse de bogate. Văzând desenul lui Gostaham îmi doream să pot lucra din nou alături de el.

— *Amoo*, am zis eu. Știi bine că nu am pe nimeni să mă ocrotească acum și că trebuie să fac tot ce pot să-mi câștig cîștit traiul.

— Așa e, zise Gostaham. Dar a venit vremea să dai singură piept cu primejdiile, pentru că oricum asta ți-e firea.

Avea dreptate. Nu mă puteam stăpâni; așa mă născusem.

— Mă poți ajuta în vreun fel?

— Poate, dacă mă pot baza pe tine că-mi vei da ce-ți cer, zise el, măsurându-și cuvintele. Dar oare pot?

Știam că întotdeauna mă privise cu uimire, pentru că aveam talent și pasiune. Sunt lucruri pe care nu le văzuse niciodată la nevasta și la fetele lui, care se mulțumiseră cu un trai de huzur. Dar avea și de ce să nu se încreadă în mine. Am tras adânc aer în piept.

— *Amoo*, crede-mă, mi-am învățat lecția, am zis eu. Era cât pe-acți să-o pierd pe mama din cauza bolii. Am cerșit în bazar și am îndurat cele mai grele insulte venite de la străini. M-am împăcat cu traiul umil. Nu-ți voi încălca sfatul înțelept — cel puțin nu când vine vorba de covoare.

Gostaham se uită în depărtare, cu ochii plini de regret. Își dresе vocea de câteva ori înainte să poată spune ceva:

— Ți-am greșit, zise el, în cele din urmă.

— Și eu vouă, am răspuns eu. Îmi pare rău că le-am adus neajunsuri alor tăi, căci nu era plăcere mai mare pentru mine decât să-ți stau alături și să învăț.

Gostaham m-a măsurat din nou, din cap până în picioare. Știam că-și va da seama de schimbare. Eram liniștită, cumpătată și puternică, nu copilul încăpățânat de pe vremuri.

— A venit vremea să facem pace, zise el. Dacă ești sigură că poți face ce-ți cer, știu cum să te ajut.

— Fac orice îmi ceri.

— Am nevoie de muncitori, zise el. Covorul acesta cu chiparoși e o daraveră de-a mea, iar ucenicii mei sunt

prea ocupați. Acum știi cum să urmărești un desen, așa că poți dicta culorile și poți supraveghea împletirea covorului. Te tocmesc pe tine și încă doi lucrători, cu plata pe zi, să faceți covorul și vă dau și lâna.

Eram nespus de fericită.

— Îți mulțumesc, *amoo*, pentru dărnicie, am zis eu.

— Nu te grăbi, răspunse el. Ce-ți cer e să pot trece pe la atelierul tău în fiecare săptămână ca să fiu sigur că totul merge întocmai după planul meu.

— Desigur, am răspuns eu. Ușa casei noastre va fi întotdeauna deschisă pentru tine. Și pentru cine e covorul?

— Un prieten de-al lui Fereydoon.

Nu-mi venea să cred.

— Deci nu mai e furios!

— Pare să ne fi iertat pe toți, zise Gostaham.

Ne-am băut cafeaua. Era bine să fiu din nou lângă Gostaham. Dar acum lucrurile stăteau altfel, pentru că nu-mi mai era stăpân. Nu mă mai avea în grija lui, dar nici Gordiyeh nu mă mai putea atinge. Avea dreptate: mă repezeam întotdeauna cu capul înainte. Poate că era mai bine dacă nu era nimic care să mă țină în frâu.

— *Amoo*, am zis eu. Pot să-ți arăt desenul la care lucrez?

Făcusem câteva schițe de modele de covor cât timp mama și Davood stătuseră la pat, bolnavi.

Și-a dat capul pe spate și a hohotit.

— Ești o fată tare năstrușnică, zise el în chip de răspuns. Parcă văd că-ți găsești șaptezeci și șapte de oameni care să lucreze pentru tine cât ai clipi.

I-am arătat desenul și l-am rugat să mă sfătuiască în legătură cu culorile. Era un covor simplu, cu un mănunchi de raze de soare într-un univers de flori minuscule, un desen care speram că le va atrage privirea tinerelor soții, care căutau lucrurile cele mai noi în bazar. Și-a ridicat privirea și mi-a zis:

— Nu-l face pe acesta.

Am rămas mută de uimire.

— Dacă încerci să vinzi covorul ăsta o să te iei la întrecere cu țesătorii din toată țara care folosesc modele de acest fel. Nu-i rău, n-am ce zice, dar poți mai bine de atât.

M-am gândit la cât de mult îi luase lui Malekeh să vândă unul dintre covoarele ei cu raze de soare, deși era foarte frumos. Nu voiam să mă chinuiesc atât de mult.

— Atunci ce să fac?

— Mai fă un covor cu pene, ca acela pe care i l-ai dat olandezului, zise Gostaham.

Am tresărit gândindu-mă la nebunia a mea, care mă costase atât de mult. Era dureros să-mi fie reamintită.

— Covorul acela a fost dovada că poți desena modele de covoare cu o iscusință fără pereche, zise Gostaham, pe un ton mai blând. Numai așa se fac bani în lumea asta.

— Mă bucur că ți-a plăcut, am zis eu.

— Tot nu înțelegi, făcu el. Nu toată lumea are darul de a desena ceva delicat și prețios. Urmează-ți chemarea, n-o irosi.

Simțeam cum îmi urcă sângele în cap. După toate cele întâmplate, era greu să-mi găsesc cuvintele. Cu o voce scăzută și chinuită și ochii în pământ, i-am zis:

— *Amoo*, te rog, ajută-mă! Nu știu cum să fac asta singură.

— Așa e: nu știi cum să faci asta singură, zise el. Mă bucur că ai înțeles, în cele din urmă.

— Am înțeles, am zis eu, spăsită.

— Atunci te ajut cât de mult pot. Și cu dragă inimă.

Avântul lui mi-a dat puterea să-i cer să-mi dea înainte o parte din plata pentru covorul cu chiparoși, mai ales că Gordiyeh nu era de față să-l oprească. Îndrăzneala mea l-a amuzat și, spre marea mea mulțumire, am primit arginții pe loc.

Mi-am luat rămas-bun și am luat-o spre casa lui Malekeh, îngânând un cântec. Aerul era încă rece, dar nu mai erau decât câteva săptămâni până la anul nou și la începutul primăverii. În depărtare, acoperișul boltit, de culoarea lămâii, al moscheii Șahului lucea ca un soare dătător de viață. Priveliștea mi-a încălzit sufletul, deși aerul rece îmi înțepa încă pielea.

Când am ajuns acasă, le-am dat vestea lui Malekeh și lui Katayoon. Au fost nespuse de încântate, pentru că ne așteptau trei luni de muncă plătită. Malekeh s-a arătat uimită când a aflat cine ne tocmise pentru covor:

— Te-ai întors la unchiul tău după ce te-a dat afară? întrebă ea. Cât curaj!

Am zâmbit, plină de mulțumire. Eram curajoasă, dar nu mă mai priceam. Înțelesesem, în cele din urmă, care era diferența.

Malekeh mi-a promis că va pune și ea la bătaie tot atâția bani cât promisem în avans ca să putem cumpăra

lână pentru covorul meu cu pene, ca să mă pot apuca să lucrez la el imediat.

Pentru prima dată, după multe luni, era atâta bucurie în casă încât nimeni nu voia să doarmă. Am aranjat iar un *korsi* și ne-am încălzit sub el. Afară a început să fulguiască, dar noi ne simțeam bine împreună. I-am privit pe toți cei din jur în timp ce vorbeam și beam ceai tare. Deși nu eram rude, Malekeh și Davood se purtau cu noi de parcă am fi fost. Cu noi acolo, locul devenise și mai strâmt, dar nu ne spusese niciodată că nu mai suntem bine-venite. Împărțeau cu noi tot ce aveau și ne lăudau pentru tot ce le dădeam. Asta e adevărata mea familie, îmi spuneam în sinea mea, pentru că ei ne iubiseră și ne ajutaseră la greu fără să crâcnească.

— Cine vrea să audă o poveste? întrebă mama, dintr-odată.

M-am ridicat în capul oaselor, uimită. Luni de-a rândul tăcuse ca privighetoarea iarna. Acum eram sigură că e pe calea cea bună către însănătoșire.

Băieții au început să strige încântați și au promis că vor sta cuminți. Malekeh îi mângâia pe cap și pâră și Davood părea că se simte destul de bine încât să stea treaz până la capătul poveștii. Ne-am întors cu toții spre mama, arzând de nerăbdare. Era din nou frumoasă, cu obrații îmbujorați datorită căldurii venind dinspre *korsi*, cu ochii lucind și părul ei des și cărunț strâns la spate. A început să vorbească cu vocea ei ca mierea, aceea pe care tata o lăudase întotdeauna și care mă purta înapoi la vremea când stăteam împreună în satul nostru și ascultam, prinși de vraja poveștilor ei.

La început n-a fost și apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu nu era nimeni.

A fost odată ca niciodată o fată pe nume Azadeh, care era, din naștere, neclintită și sigură pe hotărârile ei. Încă de când nu era decât un copil, Azadeh știuse bine ce-i plăcea: migdalele mai mult decât fisticul, gânguritul porumbeilor mai mult decât cântecul privighetorii, Laleh, prietena ei cea tăcută, mai mult decât Qomri, prietena cea vorbărească. Chiar și atunci când i-a venit vremea să se mărite, Azadeh nu s-a purtat ca celelalte fete, care tremurau de frică sub văluri. Îl întâlnise pe bărbatul ei o dată, când acesta venise să-i admire părul roșu și pielea albă ca laptele și să închine un pahar de băutură de vișine împreună cu familia ei. Când l-a văzut și l-a auzit vorbind, gătit de emoție, despre calul lui preferat, a înțeles că acela era un bărbat care știa ce-i tandrețea. Și-a privit mama, a închis ochii și i-a ținut o clipă așa în semn că se învoiește.

Azadeh și bărbatul ei au trăit fericiți timp de doi ani, la capătul cărora acesta ar fi vrut să plece în pelerinaj la Mashhad. Cum Azadeh prețuia grija lui pentru cele ale sufletului, grijă care sporise în anii petrecuți împreună, l-a îndemnat să pornească singur la drum, știind că nu aveau destui bani să meargă împreună.

— Eu o să fac călătoria asta altă dată, îi spuse ea, cu bunătate. Când o să-mi dea ghes inima.

Bărbatul lui Azadeh a plecat murmurând rugăciuni de mulțumire către Stăpânul Universului pentru că-l binecuvântase cu o așa bunătate de soață. L-a rugat pe fratele său să aibă grijă de Azadeh ca de o soră, cât timp e el plecat, s-o apere și s-o păzească de nevoi.

Cumnatul lui Azadeh fusese întotdeauna un om retras, dar după plecarea bărbatului ei, lucrurile s-au schimbat. Dis-de-dimineapă, când Azadeh se trezea și ieșea din camera ei să mănânce, cumnatul său îi spunea mereu:

— Pe cinstea mea, Azadeh, chipul tău e la fel de curat și alb ca luna care se strecoară acum în sferele îndepărtate ale raiului!

Iar seara:

— O, Azadeh! În părul tău e strălucirea ultimelor raze care se sting și lasă loc celei mai negre nopți!

Azadeh îi zâmbea cuviincios și spunea că, judecând după lună sau după soare, vremea avea să fie frumoasă. În sinea ei și-ar fi dorit ca fratele bărbatului său să-și găsească o nevastă.

Lunile treceau și Azadeh îi ducea dorul bărbatului ei, iar cumnatul ei îi ducea dorul ei. Ori de câte ori putea, îi atingea în treacăt hainele sau părul, ori se așeza prea aproape de ea când îi vorbea, iar ea era nevoită mereu să se dea câte un pas înapoi. Azadeh stătea ore în șir singură în camera ei, iar când ieșea ca să mănânce sau din alte pricini, el o aștepta mereu. Într-o zi, încercând să se strecoare afară din cameră când se crăpa de ziuă, a simțit că o trage cineva de fuste și l-a văzut cum ședea ghemuit lângă ușă, în întuneric. Înainte să apuce să spună ceva, a prins-o de picioare, trântind-o la pământ. În câteva clipe s-a suit peste ea și i-a cerut să i se supună.

— Altfel, zise el, iar răsufarea lui fierbinte duhnind a ceapă îi arse obrazul, o să spun tuturor că te-ai ținut de capul unui soldat până când ți-a cedat și primul lucru care va ajunge la urechile bărbatului tău va fi că l-ai înșelat.

Azadeh a început să strige chemându-și în ajutor servitoarea și l-a forțat pe cumnatul ei să se dezlipească de trupul său.

Apoi s-a încuiat în camera ei, speriată. În noaptea aceea, cumnatul a venit la ușa ei și i-a șoptit prin gaura cheii că are șapte zile să cedeze. Și cele șapte zile s-au făcut șase, apoi cinci, până când n-a mai rămas nici una.

În cea de-a opta zi, câțiva bărbați, printre care și cumnatul ei, au spart ușa camerei. În timp ce Azadeh își vedea liniștită de cusut, acesta i-a spus că fusese găsită vinovată de preacurvie. Adusese patru martori în fața judecătorului și fiecare dintre aceștia juraseră că au văzut-o cu ochii lor cum săvârșea fapta, astfel că Azadeh urma să-și primească pedeapsa în acea zi.

Bărbații au luat-o pe Azadeh și au dus-o în inima deșertului, unde au săpat o groapă în care au vârat-o până la brâu. Îngropată în nisip, i-a privit cum adună pietre pe care le-au pus în grămezi, lângă ea. Soarele îi ardea fața lui Azadeh, iar mâinile îi erau legate fedeleș pe lângă corp, așa că atunci când oamenii au început să azvârle cu pietre în ea nu s-a putut apăra. Sângele îi șiroia pătrunzându-i în ochi și, nu după mult timp, a început să vadă rotocoale de lumină, asemenea stelelor care se fac pulbere. Capul îi atârna pe umăr ca și cum gâtul i-ar fi fost rupt. Când au crezut că-și dăduse sufletul, bărbații au plecat, știind că nu peste mult timp oasele ei aveau să strălucească descărnate în bătaia soarelui.

Dis-de-dimineață, unui beduin care călătorea prin deșert i s-a părut că zărește o creatură stranie, pe care a luat-o drept vedenie. Când s-a apropiat de ea, a observat că Azadeh încă mai respira. Beduinul a dezgropat-o, a pus-o de-a curmezișul pe cămila lui și a dus-o acasă, la nevasta lui, care a îngrijit-o până când i s-au vindecat rănilor.

Deși purta în suflet o durere nespusă, n-au trecut decât câteva luni și a început să înflorească din nou, cu părul ei roșu,

ca trecut prin foc de henna, pielea albă ca laptele și buzele roz ca mărgearul. Vrajit, beduinul i-a cerut să-i devină a doua nevastă. Când Azadeh i-a amintit cu blândețe că ea avea deja un bărbat, el i-a promis că-i va purta de grijă ca unei surori și și-a ținut cuvântul.

Dar frumusețea lui Azadeh îi atrăgea pe cei mai mulți dintre bărbați. Printre aceștia era și servitorul beduinului, care-și simțea inima străpunsă de săgeți nevăzute când se afla în preajma lui Azadeh. Când trecea pe lângă el să meargă după apă, acesta îi șoptea versuri de dragoste care-și făceau sufletul să tresalte. Dar ea nu pleca urechea la vorbele lui frumoase. Într-o seară, când n-a mai putut răbda să-i fie nesocotită suferința, bărbatul a spus că era gata să facă o grozăvie dacă Azadeh nu se îndupleca. Dar ea a rămas neclintită, ținându-l la distanță din respect pentru bărbatul ei. Cuprins de disperare și cu mintea întunecată de patimă, servitorul a luat o piatră din grădină și s-a repezit către singurul copil al beduinului, o fetiță care dormea în pătuțul ei. I-a lovit capul copilei, zdrobindu-i țeasta fragilă, și a ascuns piatra însângерată sub perna lui Azadeh.

Când moartea copilei și piatra au fost descoperite, beduinul a chemat-o pe Azadeh, cu lacrimi în ochi.

— Ah, Azadeh! zise el. Ți-am redat viața. Așa mă răsplătești tu, cu sânge și moarte?

— Stăpâne nespus de blând, rogu-te, stai o clipă și gândește-te, răspunse ea. De ce i-aș omori copilul celui care mi-a salvat viața? Uită-te în jur: cine ar mai fi putut face o asemenea faptă mârșavă?

Beduinul știa că sclavul lui tânjise întotdeauna după Azadeh. Ținându-și cu greu firea, și-a dat seama că Azadeh avea dreptate. Femeia nu-i înșelase niciodată încrederea.

— *Te cred că n-ai nici o vină, zise el, măsurându-și cuvintele. Dar dacă rămâi aici, de fiecare dată când nevasta mea te va privi o s-o copleșească durerea. Nici o femeie nu poate îndura să-i fie amintită o așa mare durere. Îmi pare rău să te pierd, dar trebuie să pleci.*

Beduinul i-a dat lui Azadeh o grămadă de arginți, iar ea n-a plecat decât cu banii și cu hainele de pe ea. Neștiind ce să facă, a luat-o spre port și s-a suit pe un vas care mergea spre Baku, acolo unde unul dintre unchii săi plecase să-și caute norocul cu mulți ani în urmă. I-a dat căpeteniei de pe vas toți banii pe care îi avea, iar el i-a făgăduit că va călători în siguranță și că nu i se va întâmpla nimic rău. Dar după numai câteva zile, căpetenia a fost fermecată de flăcările din pletele lui Azadeh și de obrajii ei îmbujorați.

— *Dar sunt femeie măritată! se revoltă Azadeh, acoperindu-și părul și trupul și dorindu-și să nu fi fost decât o fată obișnuită, ca prietena ei Laleh.*

Azadeh s-a smuls din strânsoarea brațelor căpeteniei și s-a rugat Mântuitorului oamenilor. Spre mirarea ei, cerurile s-au întunecat și un vânt groaznic a început să zguduie apele. Când valurile au crescut cât casa, chiar și cei mai neînfricați dintre mateloși s-au alăturat rugăciunilor ei. Dintr-odată, s-a auzit un tunet asurzitor și năprasnic, iar vasul a crăpat în două, dând drumul în mare celor ce se aflau în pântecul lui. În apă, Azadeh a simțit cum o bucată din trupul vasului o lovește în obraz. S-a suit pe scândură, cu fustele umflate de apă în spatele ei. Ore întregi a plutit singură și, deși știa că poate muri de foame sau de sete, era uimită de liniștea pe care o simțea pentru că prezența ei acolo nu însemna nimic pentru cer, apă și păsări.

După o noapte și o zi, Azadeh a zărit o fâșie îngustă de pământ. S-a îndreptat spre mal vâslind cu brațele și s-a prăbușit pe nisip, la capătul puterilor, cu durere în trup. Obrazul i se umflase ca un pepene din cauza scândurii care o lovise și care o salvase. Abia dacă-și mai putea deschide ochiul drept.

Nu departe de ea, a zărit corpul unuia dintre mateloți, care părea să se fi înecat. Azadeh s-a târât până la el și s-a uitat să vadă dacă era într-adevăr mort. Apoi și-a dat jos hainele ei ude și s-a îmbrăcat cu ale lui, care erau scorfoase din cauza sării. A dat peste un cușit în buzunarul lui. L-a scos din teacă și, pe când îi cerceta lama ascuțită, s-a gândit să-și pună capăt suferinței.

Știuse dintotdeauna ce voia; nu-i era greu să ia o hotărâre. Acum însă, când trebuia s-o ia pe aceasta, îndoiala o făcea să șovăie. Cum să facă ce-i trecea prin minte? S-a tot uitat la cușit până la răsărit, când zgomotul făcut de pescarii care se pregăteau să plece cu bărcile a făcut-o să tresară. Și dintr-odată, Azadeh, care îndurase deja prea multe, s-a hotărât.

Și-a ridicat o șuviță și a trecut-o peste lama ascuțită, tăind-o cât de scurt a putut. Apoi a tăiat o altă șuviță și o alta. Smocuri de păr roșu pluteau la întâmplare, se ridicau și se unduiau în jurul ei, în apă, asemenea unor viețuitoare marine ciudate, care se întorceau în adâncuri. Când a terminat, Azadeh a simțit, pentru prima dată, briza nopții pe pielea capului și s-a înfiorat de plăcere, ca și cum ar fi fost mângâiată. Și-a pus pe cap tichia matelotului, s-a îndepărtat târâș de corpul lui și a căzut într-un somn adânc, ca de moarte.

Târziu în dimineața aceea, un grup de pescari au dat peste ea și peste cele câteva lingouri de argint, care făceau parte din încărcătura vasului. Știind că asemenea bogăție trebuia arătată

șahului, au dus-o pe Azadeh la palatul lui ca să dea socoteală de cele întâmplate.

Lui Azadeh, care era plină de sare și ruptă de oboseală, șahul i se părea scăldat în raze de soare. Era îmbrăcat într-o tunică roșie, de mătase, iar chipul lui strălucea sub un turban brodat cu trandafiri și împodobit cu rubine.

— Cum te cheamă? vru să știe șahul.

— Sunt Amir, fiu de căpetenie de vas, răspunse Azadeh, îngroșându-și vocea cât putea de mult.

— Ce tânăr chipeș trebuie să fi fost înainte de această nenorocire! se minună șahul. Ai chipul ars și rănit, dar din mila Domnului, iată-te aici, în viață.

Azadeh abia și-a putut stăpâni un zâmbet și a simțit furnicături din cap până în tălpi la gândul că acum era urâtă. Stăpânindu-se, Azadeh spuse:

— Toată încărcătura de pe vasul tatălui meu s-a împrăștiat pe malurile ținutului Măriei Tale, dar pe tata, din păcate, l-am pierdut. Ale tale sunt toate, în schimbul unui singur lucru.

— Cere-mi ce vrei, răspunse șahul.

— De acum înainte, las mersul pe mare și câștigul în urma mea, zise ea. Doar construiește-mi un turn de piatră lângă mare, unde să nu pătrundă nimeni și unde o sa-l preaslăvesc pe Stăpânul celor credincioși până la capătul zilelor mele.

— Fie, răspunse șahul, făcându-i semn lui Amir că poate pleca, fără să mai stea pe gânduri.

Amir a pornit-o spre piața cetății. Câțiva dintre oamenii locului, cărora li s-a făcut milă de el, i-au oblojit rănilile. Mai târziu, un hangiu i-a dat un pat într-o cameră cu alți bărbați. Aceștia au glumit cu el o vreme, încercând să-l facă să uite de supărare, și i-au privit chipul nu cu mai multă atenție decât

dacă s-ar fi uitat la un catâr. Acoperindu-se cu păturile, Amir ştia că în noaptea aceea avea să se odihnească pentru prima dată de când fusese lăsat să moară în deşert. În noaptea aceea a visat la turnul lui de piatră, în care avea să trăiască liber şi uitat de oameni, fără şoapte aprinse de dragoste, doar cu valul liniştitor al mării.

Lui Amir, care-l preaslăvea pe Domnul în turn, i s-a dus vestea în tot ţinutul că era un om sfânt. Într-atât de mult se vorbea despre el, încât atunci când şahul s-a îmbolnăvit, l-a chemat pe Amir să-i urmeze la tron, căci nu mai ştia pe nimeni mai curat. Dar, în loc să accepte, Amir i-a dezvăluit că era femeie. Uimit de această dovadă de smerenie, şahul i-a spus lui Azadeh să aleagă ea un bărbat dintre ei, pe care-l crede vrednic să devină conducător.

Lui Azadeh i se dusese vestea şi de vindecător. În fiecare zi, pelerinii veneau la turnul de piatră să-i ceară, în genunchi, binecuvântarea şi să fie vindecaţi. Unul dintre ei a fost cumnatul lui Azadeh. Când s-a întors din pelerinaj, bărbatul lui Azadeh l-a dus pe fratele lui, care nu-şi mai putea mişca mâinile şi picioarele, la turnul de piatră, în căutarea unui leac.

Alt suferind venit să ceară ajutor a fost servitorul beduinului. Orbise, ca din senin, iar beduinul i-a făgăduit că-l însoţeşte până la uşa înşeleptului din turn. Cei patru bărbaţi s-au întâlnit pe drum şi au hotărât să călătorească împreună.

Cum era de aşteptat, Azadeh i-a recunoscut de departe, dar ei nu au recunoscut-o în straiile de bărbat. Când bărbaţii i-au cerut ajutorul ca să se vindece, ea i-a pus mai întâi să mărturisască relele pe care le făcuseră.

— Scoateți la iveală toate tainele sufletelor voastre, le zise ea. Căci numai atunci vă veți vindeca. Dacă țineți ceva ascuns, așa veți rămâne pe veci.

Copleșit de rușine, fratele bărbatului ei a mărturisit că tânjise după o femeie, că a acuzat-o pe nedrept de preacurvie și că i-a adus moartea. Servitorul a recunoscut că și el dorise o femeie și că-i zdrobise capul unui copil când ea nu i-a cedat. Odată ce adevărul a fost dat în vileag, Azadeh a înălțat o rugăciune către Domnul și i-a izbăvit de suferințe. Acum fratele soțului ei putea merge din nou, iar servitorul putea vedea. Fiecare și-a cerut iertare pentru relele pe care le făcuseră, iar Azadeh i-a iertat.

Apoi i-a dezvăluit bărbatului ei cine era și toată dragostea de care nu avuseseră parte până atunci s-a revărsat asupra lor ca un suvoi. Azadeh l-a ales pe bărbatul ei să fie șah, iar pe be-duin l-a făcut vizir și dreptatea a domnit pe veci în ținutul lor.

Băieții și Davood adormiseră. Malekeh i-a mulțumit mamei pentru poveste și s-a ghemuit lângă bărbatul ei. Numai mama și cu mine am rămas treze.

— Ce mai poveste! am zis eu. Azadeh trebuie să fi avut o inimă la fel de mare ca a binecuvântatei Fatima dacă i-a putut ierta pe cei care i-au greșit atât de mult.

— A făcut cum era bine, zise mama cu voce blajină, privindu-mă drept în ochi.

Am privit-o și eu și când am văzut câtă dragoste era în ochii ei am înțeles pe dată ce voia să spună. Mă iertase, în ciuda durerii pe care i-o adusesem. Am tăcut amândouă câteva clipe și, pentru prima dată de când

părăsisem casa lui Gordiyeh și a lui Gostaham, eram cu inima împăcată.

Mama și cu mine ne-am apropiat mai mult una de cealaltă, cu genunchii lipiți, ca să putem vorbi în șoaptă fără să-i trezim pe ceilalți. Când *korsi*-ul s-a stins, am pus o lampă cu gaz între noi și ne-am înfășurat cu pături pe după umeri. Vântul urla afară, iar zăpada se transformase într-o ploaie înghețată. Când o picătură s-a prelins pe rochia mea albastră de bumbac, m-am mutat de sub spărtura din acoperiș. În ciuda frigului, am rămas treze și am început să vorbim despre toate cele prin care trecuserăm de când plecaserăm din satul nostru. Steaua cu coadă cea blestemată, moartea neașteptată a tatei, mersul ciudat al lucrurilor în gospodăria lui Gostaham și minunăția cetății Isfahân. La început n-a vorbit decât mama, dar n-a trecut mult și i-am luat locul. Cuvintele se revărsau din gura mea și mă simțeam ca în altarul unui sfânt, șoptindu-i în ureche ce aveam pe suflet.

Mama m-a ascultat cu luare-aminte, la fel cum făcusem și eu de atâtea ori în timpul poveștilor ei. Uneori, cuvintele mele păreau s-o surprindă, dar mă privea cu blândețe și simțeam că mă transform în femeie chiar sub ochii ei. Am terminat ce avem de spus în zori, la cântatul cocoșului.

Mama mi-a zis:

— Fata mea, acum ai sufletul curat ca piatra de calcedonie, căci ai spus tot adevărul.

A suflat în lampă și s-a ghemuit sub pături, închi-zând ochii. Căscând, mi-am luat locul lângă ea, obosită,

dar fericită. Ascultând respirația mamei, care era liniștită și care abia se auzea, m-am gândit la steaua cu coadă, la profețiile lui Hajj Ali și la cât de mult rău îmi aduseseră. Oare trebuia să trăiesc pe veci sub semnul unei prorociri negre odată ce anul stelei cu coadă se sfârșea? Poate că și Azadeh fusese urmărită de un asemenea blestem, căci flacăra vieții ei aproape că s-a stins, dar apoi s-a întetit și a prins să ardă mai abitir ca niciodată. Nici chiar suferința ei nu fusese în zadar, căci inima îi crescuse atât de mare încât să-i ierte pe toți ce-i care-i greșiseră.

Nu știam care îmi era soarta mai departe, dar știam că mă voi lupta să am o viață bună, așa cum făcuse și Azadeh. M-am gândit la tata și i-am simțit dragostea cum mă învăluie. Ațipisem și parcă-i auzeam sfatul:

— Crede în Domnul, dar nu uita să-ți priponești cămila.

CAPITOLUL ȘAPTE

Iarna era aproape de sfârșit. Vremea se îmblânzise, aducând ploi liniștite și primele zile calde ale anului. Ne-am pregătit casa și pe noi ca să întâmpinăm Anul Nou, care se apropia. Malekeh, mama și cu mine am șters podeaua cămăruței în care locuiam, am măturat curtea, am spălat așternuturile, ne-am scuturat de praf cele câteva lucruri pe care le avem, ne-am frecat hainele zdrențuite și ne-am îmbăiat și noi, ca să putem ura bun venit primăverii cu proștețime și speranță.

Am sărbătorit prima zi a Anului Nou cu o masă copioasă, de pui cu legume, și i-am dus pe Salman și pe Shahvali să se joace pe malul râului. Băieții, care se bălăceau cu picioarele în apă, erau plini de ghidușii, căci trecuse mult timp de când se jucaseră fără nici o grijă. După ce au terminat cu joaca, ne-am așezat la o masă, într-o ceainărie de sub podul cu cele treizeci și trei de arce și ne-am bucurat de ceaiul fierbinte și de prăjiturile făcute cu curmale moi și dulci. Era prima dată când noi

toți, chiar și Davood, ne simțeam îndeajuns de bine încât să ieșim undeva, ca o familie.

A doua zi, deși în tot Isfahānul începea o sărbătoare care avea să dureze cincisprezece zile, Malekeh, Katayoon și cu mine ne-am apucat să lucrăm la covorul cu chiparoși pentru Gostaham. Era greu să înaintăm cu lucrul în curte, din cauza atâtor copii care alergau de colo-colo, și a vecinilor care veneau și plecau, mai ales în timpul sărbătorii. Dar am trudit în ciuda vânzolelii, pentru că nimic nu conta mai mult decât să facem un covor care să-l uimească pe Gostaham.

La scurt timp după sfârșitul sărbătorii, Gostaham ne-a făcut prima vizită, să vadă cum stăteam cu lucrul. Când a sosit, îmbrăcat ca un prinț, într-un veșmânt de mătase de culoarea cernelii, peste care purta o mantie de culoarea șofranului, și cu un turban stacojiu, am sărit în picioare din spatele războiului să-i dau binețe. Malekeh și Katayoon nu știau cum să-i mai mulțumească pentru binele pe care ni-l făcuse, dar își țineau privirile ațintite către război, pline de respect.

Gostaham a aruncat o privire în curte, nevenindu-i să creadă. Un copil murdar, căruia îi curgea nasul, s-a făcut mic, lipit de ușa casei, înmărmurit la vederea lui Gostaham, în timp ce un altul, îmbrăcat în haine zdrențuite a luat-o la fugă după părinții lui. Se încălzise deja ușor, iar în curte plutea mirosul acru de picioare pe care îl răspândeau pantofii lăsați la uși. Mama l-a rugat pe Gostaham să stea jos și să primească o ceașcă cu ceai, dar când îi ajunsese mirosul la nas, Gostaham abia dacă a putut să-și ascundă dezgustul și a spus că nu

putea să stea. Nici nu s-a atins de ceaiul slab așezat în apropierea lui, lângă care se afla o bomboană de zahăr ars cu sofran, veche, dar râvnită de un mic roi de muște.

Gostaham s-a uitat la covor și pe o parte și pe cealaltă, să vadă cât de strânsă era țesătura și cât de bine respecta modelul lui. S-a arătat mulțumit de cele câteva rânduri pe care le terminaserăm. Apoi ne-a spus că-l așteaptă treburi urgente în altă parte și a plecat pe dată. Am alergat după el și i-am mulțumit că venise.

— Domnul fie cu tine, copila mea, zise el, ca și cum numai un ajutor de sus m-ar fi putut salva.

L-am privit cum încalecă pe calul care-l aștepta afară, lângă ușă. Înainte s-o pornească la galop, mi-a spus, cumva ca pe o laudă:

— *Mashallah!* Cutremur, ciumă sau sărăcie lucie, pe tine nimic nu te oprește să faci covoare care îți încântă privirea.

M-am întors la război în pas săltat. Malekeh și Katayoon m-au privit așteptând să le spun ceva, iar eu le-am lăudat din plin și le-am asigurat că cel care ne tocmise era mulțumit de munca noastră. Liniștită că trecuserăm de prima noastră încercare, am început să le dictez culorile ca într-un tril de privighetoare și am lucrat până la prânz.

După ce am mâncat, ceilalți s-au luat cu treburile casei, iar eu am trecut la covorul nou, cu pene. Era mult mai ușor acum, căci știam bine modelul și alesesem culorile după poveștele pe care mi le dăduse Gostaham după prima mea încercare, străduindu-mă acum să fac desenul să pară chiar mai delicat. Îmi plăcea foarte mult

să lucrez. Degetele păreau că-mi zboară pe deasupra nodurilor, asemenea păsărilor care plutesc deasupra apei, iar covorul curgea în valuri de sub ele.

Era cald în curte și trebuia să-mi șterg sudoarea de pe frunte. Din când în când, mama îmi aducea apă amestecată cu esență de trandafiri, ca să mă răcoresc. Eram atât de adâncită în lucru, încât am uitat de copiii din curte și de zgomotul măgarilor care răgeau cărându-și poverile în josul străzii. Era ca și cum aș fi trăit chiar pe întinderea covorului, înconjurată de culorile lui calde și de imaginile care evocau liniștea eternă. Pierdută printre frumusețile lui, am uitat de sărăcia din jurul meu. La căderea nopții, mama a trebuit să mă smulgă din fața războiului și să-mi aducă aminte că trebuia să mănânc, să-mi odihnesc mâinile și să-mi întind picioarele.

Iată ce-mi cânta mama:

*Iubirea mea-i mlădie ca un chiparos.
Iar când o bate vântul, iubirea mea
Nu se frânge și nici nu se îndoie.*

Câteva luni mai târziu, terminaserăm covorul cu chiparoși pentru Gostaham, îl întinseserăm în curte și ne adunaserăm în jurul lui să-l admirăm de sus, așa cum s-ar uita la el stăpânul lui.

— Leit grădinile care ne așteaptă, cu voia Domnului! spuse Davood. Stăpânul lui își va găsi alinarea când se va odihni pe această comoară.

Salman și Shahvali nu mai aveau astâmpăr și fugeau încoace și încolo pe covor, până când s-au ciocnit și s-au făcut amândoi o grămadă de brațe și de picioare la pământ.

— Parcă am fi într-o grădină! strigă Shahvali.

Într-adevăr, cu brațele și picioarele întinse pe covor, părea prins chiar în inima unei grădini.

Am început să râd de zăpăceala lui copilărească, iar apoi s-au auzit și hohotele celorlalți; când m-am uitat la mama, la Katayoon și la Malekeh, mi s-a umplut inima de bucurie căci ne duseserăm la capăt prima sarcină. Lucraserăm bine împreună, simțind că în felul acesta construim un viitor mai bun pentru toți. Și în tot acest timp, asemenea chiparosului, nu cedaserăm și nici nu șovăiserăm.

Gostaham l-a trimis pe unul dintre oamenii lui să ia covorul și, câteva zile mai târziu, m-am dus să-l vizitez și să-l întreb despre el. Voiam să știu dacă făcusem în-tocmai cum voise și să aud ce credea despre munca noastră. Am aflat cu bucurie că stăpânului covorului îi plăcuse atât de mult, încât ceruse să i se facă încă unul de aceeași mărime, ca să aibă o pereche cu care să-și în-frumusețeze camera mare. Gostaham îi spusese cumpărătorului că ar fi ieșit mai ieftin dacă ar fi fost făcute amândouă în același timp, căci așa fi putut să dictez culorile pentru două grupuri de lucrători deodată. Dar eu am primit cu bucurie să mă apuc și de acest covor.

Gostaham m-a întrebat cum înaintam cu lucrul la covorul cu pene și i-am spus că lucram la el după-amiaza.

— Încearcă să-l termini repede, zise el. Se apropie vizita pe care o fac femeile din harem în bazar de două ori pe an.

N-am spus nimic, dar un firicel de speranță mi-a izvorât în suflet.

— Dacă-l termini, îți dau voie să-l atârni pe taraba mea.

Auzind acestea, i-am mulțumit de mii de ori și aproape că am luat-o la fugă înapoi spre casă, să mă apuc de lucru. Eram atât de dornică să lucrez încât nu am luat în seamă povețele mamei și am lucrat la covorul cu pene în fiecare dimineață, de cum se crăpa de ziuă și până seara, când nu se mai vedea nimic. Când nu mi-a mai ajuns timpul, am grăbit lucrul împletind la lumina lămpii cu gaz până în creierii nopții.

Am terminat ciucurii chiar în ziua de dinaintea vizitei femeilor din harem și, când am scos covorul din război, am văzut că Gostaham avusese dreptate cu alegerea culorilor: doar câteva mici diferențe în nuanțele pe care le folosisem transformaseră covorul acesta într-unul mult mai frumos decât cel de dinainte. Toate lucrurile erau exact la locul lor, așa cum se îmbină aromele într-o mâncare bine gătită, iar covorul era o plăcere și pentru ochi și pentru suflet.

A doua zi, dis-de-dimineață, Salman și Shahvali m-au ajutat să duc covorul la Oglinda Lumii. Erau mici, așa că, spre deosebire de bărbații în toată firea, lor nu le era interzis să le zărească pe femeile Șahului. Însă ca să nu li se întâmple ceva, i-am trimis acasă înainte să intrăm pe porțile pieței și am cărat chiar eu covorul răsucit,

până la taraba lui Gostaham. Cea mai mare dintre fetele lui, Mehrbanoo, fusese chemată de la ea de acasă ca să aibă grijă de prăvălia familiei. M-a întâmpinat sărutându-mă cu răceală, din vârful buzelor, pe fiecare obraz și mi-a spus:

— O să fie o zi lungă! Ce n-aș da să fac orice altceva.

Purta o tunică de un portocaliu atât de aprins încât știam sigur că fusese vopsită cu șofran. Desenul pe care și-l făcuse cu henna pe mâini, pomul vieții, era ca nou. După asta îmi dădeam seama că nu făcea mai nimic. Mi-am înghițit cuvintele care-mi stăteau pe limbă.

— Nu-ți face griji. Stau eu aici să te ajut, am zis, cu toată gingășia de care eram în stare.

Nici nu i-a trebuit să audă mai multe. S-a tolănit pe ditamai perna, oftând, pasămite istovită, și mi-a spus să mut o legătură de covoare dintr-un capăt al prăvăliei în celălalt.

M-am aplecat și m-am prefăcut că nu pot s-o mut din loc singură. Am tras de ea și am găfăit până când, rușinată de propria nepăsare, s-a ridicat să mă ajute, deși nu și-a dat prea mult silința.

Femeile din haremul Șahului Abbas începuseră să împânzească bazarul și să intre în prăvălii. Mi-am atârnat covorul cu pene pe unul dintre pereții cei mai ieșiți în afară ai prăvăliei și am așteptat să văd ce se întâmplă. Nu după mult timp, Jamileh, care era la fel de frumoasă cum mi-o aminteam, a trecut pe lângă prăvălia noastră fără să arunce măcar o privire.

— Iat-o pe favorita Șahului! am strigat eu.

Mehrbanoo râse de neștiința mea.

— Nu mai e ea, zise ea. Cea mai nouă este Maryam. Ai s-o recunoști după culoarea părului.

Când Maryam a intrat în prăvălia noastră mai târziu în dimineața aceea, mi-am dat seama că era aceeași femeie din harem pe care o văzusem cu ani în urmă, al cărei păr era roșu ca para focului, dar care îmi păruse atunci pierdută și speriată. Avea însoțitoare acum, vorbea persană la fel de bine ca cercheza ei maternă și părea că e mai mare peste suratele ei. Privindu-i ochii și sprâncenele întunecate, îți odihneai în mod plăcut privirea după roșul aprins al pletelor ei. După ce ne-a dat binețe, a început să se uite la mărfurile lui Gostaham și a dat cu ochii de covorul meu.

— Ia te uită! zise ea, îndreptându-se ținută spre el, ca atrasă de un magnet.

După ce l-a cercetat îndelung, ne-a spus, gânditoare, că penele îi aminteau de păsările din țara ei de baștină.

Nu i-am spus că eu născocisem modelul și țesusem covorul. M-am gândit că dacă mi-ar vedea degetele bătătorite sau dacă se uita mai de aproape la ochii mei obosiți și roșii — dacă înțelegea munca istovitoare care însemna țeserea unui covor — frumusețile lui ar păli pe veci în ochii ei. Era mai bine să creadă că fusese făcut de o tânără fată fără griji, care hălăduia pe dealuri adunând flori pentru culori, înainte să se așeze și să împletească în voie câteva noduri, oprindu-se, din când în când, să mai ia o înghițitură din sucul de rodii.

Știam eu mai bine: mă durea spatele, mâinile și picioarele îmi înțepeniseră și nu mai dormisem pe săturate

de o lună. M-am gândit la toată truda și suferința care se aflau în spatele unui covor, chiar începând cu materialele. Câmpii întregi de flori trebuiau ucise pentru a se prepara culoarea, viermi nevinovați trebuiau fierți de vii ca să li se ia mătasea — iar țesătorii? Chiar trebuie să ne sacrificăm de dragul covoarelor?

Auzisem povești despre femei care rămăseseră chir-cite în urma orelor lungi petrecute în fața războiului încât, atunci când încercau să dea naștere unui prunc, nu puteau, pentru că oasele țineau copilul ca într-o tem-niță. Iar mama și copilul mureau la capătul multor ore de chin. Chiar și cei mai tineri țesători sufereau de du-reri de spate, aveau picioarele strâmbe, degetele isto-vite, ochii tulburi de oboseală. Toate aceste munci erau închinat frumuseții, dar uneori fiecare fir din covor părea că fusese înmuiat în sângele florilor.

Acestea sunt lucruri pe care Maryam nu avea să le afle niciodată. În schimb, i-am spus cu sfială că acel covor avea să-i aducă admirația tuturor — la fel ca ple-tele ei dese și arămii. I-am mai spus că oricărui bărbat care știa ce e acela un covor frumos, așa cum era și Șa-hul Abbas, i-ar fi făcut plăcere și s-ar fi mândrit cu un asemenea desen fără pereche.

Maryam mi-a răspuns că voia un covor exact ca acela, dar de două ori mai lung, ca să se potrivească în una din camerele ei. Când a întrebat cât ceream pentru un asemenea lucru, i-am răspuns cu vorbe meșteșugite, dar fără să las nimic de la mine. Nu aveam de gând să-mi dau covorul de pomană de data aceasta. Știam, mai bine ca oricine, valoarea fiecărui nod.

Maryam n-a avut nimic de zis la auzul prețului pierat și, după ce ne-am tocmnit un pic, am căzut de acord. Eunucul ei a pus pe hârtie înțelegerea noastră, prin care urma să mi se plătească mai întâi o sumă cu care să pot cumpăra lâna. Când au plecat din prăvălie, eram atât de bucuroasă că-mi venea să dansez pentru că reușisem ce-mi doream: vândusem un covor făcut de mine, cu un model născocit de mine și după voia mea.

Sfârșitul zilei mi-a adus o surpriză și mai mare. Chiar după ce străjerii au anunțat că bazarul se va închide în curând, Jamileh s-a strecurat în prăvălia noastră. Era singură și se purta de parcă nu ar fi vrut să se afle despre vizita ei. Deși era încă frumoasă, adânciturile delicate de sub ochi dădeau semn că nu mai era chiar în floarea primei tinereți. În locul încrederii nesăbuite pe care o arătase când o servisem prima dată, cu ani înaintea, am simțit o urmă de oboseală și de amărăciune în purtarea ei, căci steaua ei pălise deja în ochii singurei persoane care însemna ceva pentru ea.

Fără să ne privească marfa, ne-a întrebat dacă aveam un covor care înfățișează gingășia fulgului. Mehrbanoo și cu mine am fost uimite să auzim că știe despre covor. După ce i l-am arătat, s-a prefăcut că-l cercetează cu atenție, apoi a spus că nu e mare lucru și că n-ar trebui să coste mult, dar am înțeles după cum i se scurgeau ochii că era hotărâtă să nu plece până nu-l avea.

— E o minunăție rară: doar unul la fel a fost comandat, am zis eu, iar când chipul i s-a întunecat, am înțeles că iscoadele ei îi dăduseră de știre despre covorul cumpărat de Maryam.

La început i-am spus un preț foarte mare, dar pe care îl umflasem îndeajuns de mult încât să pot să mai las din el. Jamileh nu s-a învoit cu cât i-am cerut. S-a îmbufnat, s-a împotrivit și, în cele din urmă, s-a rugat de mine, dar în zadar. Toți negustorii de covoare învață să-i ghicească pe mușteriii pe care-i arde dorința de a avea un lucru și-i prind pe dată în plasă pe cei care lasă să li se vadă slăbiciunea. Jamileh n-avea cum să spere că voi lăsa din preț și nu-i plăcea deloc că-și pusese sufletul pe tavă în fața mea.

Ca să-i treacă supărarea, i-am cerut voie lui Mehrbanoo să-i dăruiesc o față de pernă împletită. Mehrbanoo știa că e mai bine pentru negoțul lor s-o îmbuneze și s-a învoit. Cred că și ea se simțea răzbunată, căci auzise povestea despre cum o îmbrobodise Jamileh pe Gordiyeh să lase foarte mult din prețul fețelor de pernă și despre cum fusese Gostaham nevoit să le deseneze și să le facă pe degeaba.

Jamileh a chemat un eunuc, ca să pună pe hârtie înțelegera noastră. Trebuia să merg mai târziu să-i cer banii unuia dintre vistierii Șahului, pentru că femeile nu luau cu ele nici un ban de argint. A plecat cu covorul râvnit, bucuroasă în ciuda prețului. Știam că va fi tare mândră să poată să-i arate prima comoara Șahului, știind că cel pe care îl tocmise Maryam nu va mai fi ceva nou pentru el când avea să-i fie trimis, în cele din urmă.

CÂND AM AJUNS ACASĂ, mama mi-a adus o cană cu ceai fierbinte, iar familia s-a adunat în jurul meu și m-au pus să le spun totul despre toate cele întâmplare de-a

lungul zilei, chiar și despre cum arătau femeile, cum se tocmeau și cum reușisem să le țin piept. În cinstea izbânzii noastre, mama a gătit pui cu smochine și ne-a servit mâncarea cu pâine abia scoasă din cuptor. În timp ce mâncam, am început să vorbim despre cum aveam să terminăm toată treaba care ne aștepta, căci acum fuseserăm tocmită pentru două covoare deodată.

— Ar fi mai bine să le Țesem în același timp, ca să câștigăm mai mult, am zis eu.

— Așa e, încuviință Malekeh. Dar vecinii s-au supărat deja că ne-am întins atât de mult în curte — mai mult decât ni se cuvenea.

— Ce bine ar fi dacă am avea casa noastră! zise mama și toți ceilalți strigară că așa era.

Așa am început să vorbim despre cât de mulți bani ne așteptam să câștigăm în următoarele câteva luni. După ce am calculat banii, Davood ne-a spus că am putea să ne permitem o locuință mai mare și ne-a făgăduit că va afla cât ne-ar costa.

În numai o săptămână, a găsit o casă în împrejurime, în care cei mai mulți nu s-ar fi gândit să stea pentru că avea camerele foarte mici. S-a tocmit la preț și stăpânul ei i-a mai lăsat din chirie după ce Davood i-a spus că-i va face toți pantofii și că-i va drege orice lucru din piele care era stricat, căci lucrase ca cizmar înainte să cadă la pat. Ne-am dat seama că tot aveam s-o ducem greu, dar am fost cu toții de acord că numai dacă ne mutam puteam să Ținem două războaie în lucru în același timp și să încercăm să ne facem soarta mai bună.

La sfârșitul lunii ne-am mutat în noua noastră casă. Era o cocioabă din chirpici, cu două camere mici de o parte și cealaltă a unei curți mari și o cămăruță întunecată, care servea drept bucătărie. Dar pentru mine era un palat, căci acum mama și cu mine aveam, din nou, o cameră numai a noastră. În prima noapte, după ce Davood, Malekeh și băieții au plecat în camera lor, mi-a rămas curtea întreagă numai pentru mine. Am rămas acolo după ce toți au mers la culcare, cu o ceașcă de ceai, bucurându-mă în voie de momentul de singurătate, și totuși înconjurată de oameni de treabă.

În curte era loc berechet pentru două războaie. Davood și-a făcut de lucru ridicându-le și prinzând urzeala pe el și a căutat lucrători. Am găsit cinci țesătoare care aveau nevoie de bani și le-am cerut să vină o zi să le vedem la lucru. Una dintre femei era prea înceată, iar o alta lucra neîngrijit, cu ochiuri mari, și nu se îndrepta în ruptul capului, dar eram mulțumiți de celelalte trei și le-am oprit.

Înainte să începem, am învățat-o pe Malekeh cum să dicteze culorile pentru unul dintre războaie. Era acum mai mare peste Katayoon și una din cele trei țesătoare, care lucrau la al doilea covor cu chiparoși pentru mușterii lui Gostaham, în timp ce eu le conduceam pe celelalte două, care făceau covorul cel mare, cu pene, pentru Maryam. Diminețile, singurele zgomote care se auzeau erau vocea mea și a lui Malekeh, strigând culorile, la capete opuse ale curții. Mama făcea mâncare pentru toți, iar aroma mâncărilor ei ne făcea pe toate să ne grăbim, căci abia așteptam masa de prânz.

Într-o dimineață, mama mi-a spus că va pregăti pui cu rodii și nuci, mâncarea mea preferată, și mi-am adus aminte cum mă puneă Gordiyeh, pe vremuri, să pisez nucile mărunț, mărunț.

— O să las nucile mari, să le putem ronța, adăugă mama, parcă citindu-mi gândurile. Pentru că *nouă* așa ne place.

S-a dus la bucătărie și am auzit-o cântând un cântec din popor, pe care mi-l aduceam aminte de pe vremurile bune, de la noi din sat, un cântec despre venirea gin-gașei privighetori, aducătoare de noroc.

Când mâncarea a fost gata, ne-am lăsat deoparte munca și am mâncat în curte, de unde puteam privi covoarele. Îmi plăcea să le văd cum se transformă din ghemotoace de lână colorată în grădini de o frumusețe de neuitat.

Mama m-a întrebat de ce zâmbeam și i-am răspuns că-mi plăcea mâncarea. Dar la mijloc era mai mult de atât. În satul meu, nici nu visam că o femeie ca mine — singură, fără prunci, săracă — s-ar fi putut simți binecuvântată. Nu avusesem o soartă fericită, cu un bărbat și șapte fii, așa cum se prevestea în poveștile mamei. Dar, învăluită de aroma puiului cu rodii și nuci, cu râsetele celorlalte țesătoare răsunându-mi în urechi și cu frumusețea covoarelor desfătându-mi ochii, simțeam că mă cuprinde o bucurie nemărginită, ca deșertul pe care îl străbătusem să ne croim o nouă viață în Isfahân.

AM TRUDIT ÎMPREUNĂ luni de-a rândul până am reușit să terminăm covoarele pentru Gostaham și Maryam.

Malekeh a lucrat până când pântecul ei s-a rotunjit prea mult și n-a mai putut sta la război, căci rămăsese grea cu cel de-al treilea copil.

Davood i-a dus cel de-al doilea covor cu chiparoși lui Gostaham acasă, dar când s-a oferit să-l ducă și pe cel al lui Maryam, am pus la cale un plan mai bun. Un bărbat ar fi trebuit să aștepte la porțile haremului în timp ce covorul era dus în fața lui Maryam ca să-l vadă și să-i transmită, printr-o servitoare, dacă-i era pe plac. Ca femeie, nu trebuia să mă supun acestor obiceiuri și puteam să-i arăt covorul chiar eu.

Davood mi-a cărat covorul până la palatul Șahului, din Oglinda Lumii, lăsându-mă la intrare. M-am apropiat de unul dintre străjeri și i-am spus că am un covor pe care mi-l ceruse una dintre femei și, ca dovadă, i-am arătat hârtia pe care o scrisese eunucul ca să întărească înțelegerea noastră.

Străjerul m-a dus pe o latură a palatului și m-a dat în grija unui eunuc negru și înalt. După ce a întins covorul și l-a cercetat să nu fi ascuns în el vreo marfă interzisă, m-a însoțit prin mai multe porți de lemn, fiecare păzită de un alt rând de străjeri. Când am trecut de ultima dintre ele, m-am trezit chiar în spatele palatului Șahului, acolo unde nu avea nimeni voie să intre și unde se aflau casele femeilor lui. Maryam locuia într-una dintre cele mai bune, o casă cu șase laturi, căreia i se spunea casa celor Opt Raiuri.

Am așteptat lângă o fântână în aer liber de la parter. Un zid înalt de cărămidă, fără uși, înconjura casele haremului;

singurul loc prin care se putea ieși erau porțile prin care eunucii îmi făcuseră semn să intru.

După ce am băut câteva cești de ceai și am mâncat jumătate de pepene galben mustind de suc, am fost chemată dinaintea lui Maryam. La capătul scărilor care duceau spre camerele ei, o servitoare mi-a luat veșmintele de stradă, iar eu mi-am trecut mâna prin păr și mi-am netezit hainele simple, de bumbac. Maryam se odihnea într-o cameră împodobită cu perne argintii și de culoarea peruzelei. Era servită de o femeie cu ochi mari și înțelepți, despre care am aflat mai târziu că era vraciul haremului, respectată pentru știința ei.

Eunucul a întins covorul în fața lui Maryam, care purta un veșmânt de un albastru-închis, pe lângă care pletele ei arămii păreau în flăcări. I-am spus că nădăjduiam să-i fie pe plac covorul, dar că nu era nici pe departe pe măsura frumuseții ei. Maryam s-a ridicat, a privit covorul și a spus:

— E mai frumos decât mi l-aș fi închipuit vreodată.

— E o onoare pentru mine să vă servesc, am răspuns eu.

Maryam i-a dat poruncă eunucului să scoată covorul cel vechi și să-l pună pe al meu la locul de cinste. Culoarele lui se potriveau tare bine cu cele pe care le alesese pentru restul camerei.

După ce l-a admirat, mi-a spus:

— Dar de ce ai venit chiar tu cu covorul și nu l-ai trimis printr-un om de-al vostru?

— Voiam să mă încredințez că e cum vi l-ați dorit, am zis eu, iar apoi am tăcut.

Știa că nu era singurul motiv și mă privea curioasă.

— Sper că nu e prea mare îndrăzneala, am zis eu, dar ar fi o mare onoare pentru mine să-mi spuneți ce credeți despre el, pentru că eu am născocit modelul acesta.

Maryam părea surprinsă.

— Tu?

— Da, am desenat modelul cu mâna mea, am zis eu.

Am înțeles, privindu-i chipul, că nu mă credea, așa că am rugat-o să ceară să-i fie aduse hârtie, un condei din trestie și o tablă de scris. După ce eunucul spân a adus cele cerute, m-am așezat lângă ea, cu picioarele încrucișate, am înmuiat condeiul în cerneală și am desenat unul dintre modelele care aduceau cu o pană, iar apoi am dat frâu liber condeiului să nască în jurul ei alte forme obișnuite: trandafiri, cedri, catâri și privighetori.

— Mă înveți și pe mine? întrebă Maryam.

De data aceasta eu eram uimită.

— Desigur, am răspuns eu. Dar la ce i-ar trebui să știe să țeasă covoare unei doamne a Șahului?

— Dar nu trebuie să știu să le fac, zise ea. Aș vrea să învăț să desenez. Mă plictisesc atât de des.

Sinceritatea ei mi s-a părut încântătoare. Știam că trebuia să-și găsească ceva de făcut ca să-i treacă timpul în harem.

— Ar fi o onoare pentru mine, am zis eu. Vin ori-când vreți.

Atunci a intrat în cameră un servitor care aducea cafeaua în cești de argint pur, pe care erau încrustate scene din povești, ca aceea a lui Leyla și a lui Mecnun.

Nu mai văzusem niciodată vase atât de scumpe, nici chiar în casa lui Fereydoon și m-am minunat de cât de mari și de grele erau. După băutura fierbinte au venit munți de fructe purtate pe tăvi de argint, prăjituri, printre care și preferata mea, cea cu năut, iar apoi șerbet rece în vase de porțelan. Șerbetul avea gheață, ceea ce nu mai văzusem până atunci vara. Maryam mi-a spus că servitorii Șahului tăiau bucăți mari de gheață în timpul iernii și le păstrau sub pământ, pentru lunile cu arșiță.

După ce ne-am desfătat cu bucatele aduse, Maryam m-a rugat să mă uit la un alt covor pe care îl cumpărase din bazar. I-am lăudat modelul simplu, cu linii întretăiate, care părea că vine de undeva din nord-est.

— Mama făcea covoare ca acesta, la noi în Caucaz, când eram copil, zise Maryam și atunci am înțeles de ce voia să învețe să deseneze modele de covor.

— Dacă vreți, putem să facem desene din ținutul vostru de baștină, am zis eu, iar ea mi-a răspuns că i-ar plăcea nespus de mult.

Apoi m-am ridicat și i-am cerut învoire să plec.

— O să trimit după tine în curând, zise Maryam, sărutându-mă cu căldură pe amândoi obraji.

După ce ne-am luat rămas-bun, eunucul spân m-a dus la visterul haremului, care mi-a dat o pungă mare de arginți pentru covor, cea mai mare pe care o ținusem vreodată în brațe. Când m-au condus înapoi, printre porțile Oglinzii Lumii era aproape întuneric.

În timp ce porțile grele de lemn se trânteau în spatele meu, mă gândeam la cât de prețioase erau veșmintele lui Maryam, cât de moi îi erau mâinile, cât de strălucitoare

rubinele, la chipul ei desăvârșit, la părul arămiu încântător și la buzele ei mici și roșii. Și totuși nu o pizmuiam. Fiecare bubuitură a porților trântite îmi amintea că eu eram liberă să vin și să plec, în timp ce ea nu putea să iasă fără o pricină anume și o suită numeroasă. Nu putea traversa podul cu cele treizeci și trei de arce ca să admire priveliștea și nici nu putea să se ude până la piele într-o noapte ploioasă. Nu putea face greșelile pe care le făcusem eu și să o ia de la capăt. Era blestemată să ducă un trai de huzur în cea mai curată închisoare.

ÎN FIECARE SĂPTĂMÂNĂ, Maryam mă chema s-o învăț să deseneze. Ne-am împrietenit și eram privită ca un fel de ciudățenie în harem. Celelalte femei mă chemau adesea să mă uit la covoarele lor și să le spun ce cred. Eram liberă să mă mișc printre ele așa cum nici un bărbat nu ar fi putut s-o facă, în afară de Șah, iar ele primeau cu dragă inimă pe oricine venea să le viziteze.

Gostaham m-a lăudat pentru ceea ce făcusem în harem. El nu reușise niciodată să ajungă la sufletul femeilor și mă încuraja să trag foloase de pe urma vizitei mele. Ba chiar a plătit un croitor să-mi facă o tunică din mătase portocalie, împreună cu un batic și papuci de peruzea, ca să par bine îmbrăcată și să le arăt că-mi merge bine când mă duceam să le văd.

Pe măsură ce am ajuns să le cunosc pe femeile din harem, au început toate să mă tocmească pentru covoare și fețe de pernă, la fel ca și familiile și prietenii lor care locuiau în afara haremului. Setea lor de lucruri frumoase era de neostoit și am ajuns să avem atât de mult

de lucru încât a trebuit să mai tocmim lucrători. N-a trecut mult și le-am pus pe Malekeh și pe mama să fie mai mari peste toate țeșătoarele pentru că eu eram prea prinsă cu mersul în harem și născocitul de modele noi, care să le încânte pe femei.

Într-o zi, spre uimirea mea, într-o scrisoare pe care a trimis-o printr-un servitor la noi acasă, o cunoștință de-a lui Maryam mi-a cerut să-i fac un covor cu pene. Scrisoarea era scrisă în cuvinte foarte simple așa că am putut s-o citesc și mi-am dat seama imediat că venea de la Naheed. Deși nu era în ea nici un cuvânt despre viața lui Naheed sau despre prietenia dintre noi, am înțeles că în felul acesta își cerea iertare cum știa mai bine. Drept recunoștință pentru că mă sacrificasem și puseseam capăt *sighesh*-ului cu bărbatul ei (și al meu), Naheed se hotărâse să mă ajute în noua viață.

Știu că mulți n-ar înțelege de ce dădusem o viață de abundență trecătoare alături de Fereydoon pentru una plină de trudă. Nici eu n-aș fi putut să spun la vremea aceea de ce, doar că eram încredințată în sufletul meu că *sighesh*-ul trebuia să se încheie acolo. Pentru că eu, o țeșătoare de covoare, visam acum la lucrurile cele mai înalte. Nu mă puteam mulțumi cu un *sighesh* ținut în taină și nici nu puteam să mă prefac că sunt curată în văzul lumii, când eu știam că eram murdară pe dinăuntru. Gordiyeh ar fi fost surprinsă să descopere că lecțiile pe care mi le dăduse Gostaham mă împinseseră să iau această hotărâre, căci de la el învățasem așa: tot așa cum, atunci când pui piciorul într-o moschee, bolta ei înaltă ne ridică mintea în slăvi, către lucruri mărețe,

și un covor încearcă să facă aidoma, sub tălpile noastre. Când te uiți la un covor frumos e ca și cum ai cuprinde cu privirea măreția nesfârșitului, ascunsă, dar atât de aproape, mai aproape ca bătaia inimii. Mănunchiul de raze care izbucnește din inima covorului e semnul acestei străluciri fără margini. Florile și copacii amintesc de desfătările raiului, iar în mijlocul covorului e întotdeauna un loc care îți aduce pacea în suflet. O singură floare albă de lotus plutește pe o mare de peruzea și chiar în inima ei, în cel mai mic amănunt, zărești minunea: o chemare către ce e mai bun înăuntru, pentru a împărtăși bucuria îmbinării. Acum covoarele nu mai erau pentru mine doar hățșuri de natură și culoare, doar stăpânirea măiastră a văzduhului, ci un semn al plămuirii nesfârșitului. În fiecare model era creația mâinii Țesătorului Lumii, deplină și desăvârșită; și în fiecare împletitură din șirul de zile pământești era mâna mea.

N-o să-mi pun niciodată numele pe un covor, așa cum fac meșterii din atelierul Șahului care sunt prețuiți pentru priceperea lor. N-o să învăț niciodată să Țes ochiul unui om încât să-l fac să pară aieva, nici covoare cu modele îngemănate și complicate, pe care nici cea mai luminată minte nu le poate descâlci. Dar am născocit desenele mele, pe care oamenii le vor prețui ani de-a rândul. Când se vor întinde pe covor, cu șoldurile lipite de pământ, cu spatele arcuit și cu creștetul capului înălțat către cer, covorul le va aduce alinarea, le va îmborsăpăta sufletul și-i va preschimba. Inima mea o va atinge pe a lor și vom fi ca unul, chiar și după ce țărână mă voi face și chiar de nu-mi vor ști numele în veci.

CÂTEVA LUNI MAI TÂRZIU, Malekeh a dat naștere celui de-al treilea copil al său. Ea și Davood i-au pus numele Elahay — zeița.

Prima dată când am ținut-o în brațe, îmbătată de parfumul ei dulce de nou-născut, i-am văzut părul întunecat care-i stătea în sus, sprâncenele micuțe, născute parcă dintr-o trăsătură de penel și picioarușele catifelate. I-am ridicat capul și am ținut-o aproape de piept și m-am gândit că mi-ar plăcea s-o învăț tot ce știam.

Apoi un șuvoi neașteptat de simțiri mi-a inundat sufletul și a trebuit să-i dau copilul înapoi lui Malekeh, ca să-mi pot ascunde emoția care mi se citea pe față. Împlinisem deja nouăsprezece ani, dar tot nu mă măritasem și nu aveam copii. Fusesem prea prinsă cu țesutul covoarelor de când părăsisem casa lui Gostaham și nu avusesem timp să mă gândesc la altceva. Dar acum, când Elahay era sub ochii mei ceas de ceas, începeam să mă întreb dacă mai era vreo speranță pentru mine sau dacă viața mea ca țesătoare avea să fie una demnă de respect, pe când cea de femeie luase deja sfârșit.

Într-o după-amiază, pe când mă întorceam spre casă de la harem, am trecut pe lângă hamamul unde mă îmbăiasem de atâtea ori împreună cu Naheed și m-am gândit cât de mult îi duceam dorul lui Homa. După ce mama și cu mine plecaserăm din casa lui Gostaham nu am mai avut de unde să plătim bănușul pentru baie și a trebuit să ne mulțumim cu spălatul deasupra unei găleți, atunci când Davood era plecat din cameră. Dar acum aveam destui arginți să plătesc și m-am hotărât să intru.

Trecuse mai bine de un an de la ultima mea vizită. Homa lucra încă acolo, așa cum sperasem, și când m-a recunoscut, mi-a spus:

— Ți-am simțit lipsa! Cât m-am gândit la tine și m-am întrebat ce s-a ales de soarta ta! Vîno, copila mea, și spune-mi tot.

Părul ei, de un alb desăvârșit, părea să aibă strălucirea lunii pe cerul întunecat, pe lângă pielea-i măslinie. Mi-a luat hainele și m-a dus într-unul dintre locurile ferite ale băii, unde m-a așezat și a început să toarne găleți de apă caldă peste mine.

Ochii negri ai lui Homa păreau îndurerați:

— Copila mea, de câte ori mă purta gândul către tine, mă temeam să nu fi fost sortită celei mai rele dintre sorti — pe străzi.

— Nu tocmai, am zis eu. Dar ne-a fost tare greu.

Și i-am spus despre toate câte le înduraserăm, iar cuvintele curgeau în voie în timp ce ea a prins să-mi frământe trupul și să-mi slăbească încordarea.

I-am povestit că soarta noastră s-a schimbat după ce am început să facem covoare cu familia lui Malekeh și cum începuserăm să fim tocmiți tot mai des de femeile din harem.

— Vrem să ne luăm o casă numai a noastră, am zis eu. Iar acum trăim în tihnă și noi și copiii.

Tocmai îmi cumpărasem o pereche de încălțări portocalii de mătase, prima după o grămadă de vreme. Vârful era ascuțit și adus delicat în sus, asemenea ciocului unui ceainic. Îmi plăcea tare mult să mă uit la ei.

Homa a făcut ochii mari de uimire.

— Deci ți-a surâs și ție norocul, în sfârșit! zise ea. *Azizam*, o meriți.

A apucat un *kisseh* și a început să mă frece pe picioarele, iar eu am privit pielea moartă cum se desprinde și se duce. Când Homa m-a întors pe burtă, ca să mă frece pe spate, mi-am lăsat brațele și picioarele moi, pentru că mă simțeam în siguranță în preajma ei.

— Și cum e familia cu care locuiești?

I-am spus cât de bine o duceau băieții, acum că puteau mânca pe săturate, și cât de bun era Davood cu mama, căci leacurile ei îl făcuseră bine. I-am spus că lui Davood și lui Malekeh li se născuse încă un copil și când am rostit numele fetei mare mi-a fost uimirea să simt cum îmi curg lacrimile pe obraji.

Homa a luat o cârpă moale și m-a șters cu blândețe pe față.

— Of, of! zise ea, înduioșată. A venit vremea să ai și tu un copil al tău.

M-a răsucit pe o parte și m-a frecat de la fluierul piciorului până la subsuoară.

— Nu ești tânără, dar mai ai vreme să faci copii, zise ea.

— Dar cum rămâne cu *sigheb*-ul meu?

— Acum că ai adunat bani de zestre, nimic nu te mai oprește să te măriți, așa cum se cuvine, răspunse ea. Îți amintești ce ți-am spus? Prima dată, fata se mărită pentru părinții ei. A doua oară, pentru ea.

M-a răsucit și m-a frecat și pe partea cealaltă.

— Dar acum trebuie să te gândești la ce ți-ar plăcea și să te ferești să mai faci greșeli prostești.

În timp ce-mi freca palmele și buricele bătătorite ale degetelor, m-am gândit la căsătoriile despre care știam printre fetele de vârsta mea.

Maryam, care era concubina Șahului, avea cea mai tumultoasă idilă dintre cele pe care le știam, dar nu-l vedea pe Șah decât atunci când acesta poftea și trebuia să se întrebe mereu când avea să fie înlocuită cu o altă favorită.

Naheed fusese obligată să se mărite cu un bărbat pe care îl ura și trebuia să se mulțumească cu visele despre cum ar fi putut fi alături de Iskandar, care, aproape sigur, nu va fi niciodată al ei.

Prietena mea din sat, Goli, fusese darul cel mai potrivit pentru bărbatul ei, dar ea se purta cu sfială în preajma lui; el era mult mai în vârstă și-mi dădeam seama că Goli i se supunea ca un copil.

Nu semănam cu nici una dintre ele, pentru că eu aveam covoarele mele și familia mea de suflet la care să mă gândesc. Chiar dacă mă măritam, era datoria și dorința mea să continui să lucrez alături de familia lui Malekeh și să-mi sporesc iscusința într-ale meșteșugului. Cu fiecare lună care trecea, lucrurile pe care le făceam stăteau cu cinste alături de cele ale altor desenatori. Ba mai mult, ieșind din mână de femeie, erau privite ca un lucru nou și erau la mare căutare printre femeile din harem. N-aș fi renunțat la desene nici dacă bărbatul meu ar fi fost la fel de bogat ca Șahul.

Însă nu acesta fusese drumul pe care mă așteptasem să o apuc când eram copilă, în satul meu, și când ascultam poveștile mamei.

— Toată viața mea, i-am spus eu lui Homa, în toate poveștile pe care le-am auzit, o fată frumoasă, aflată la ananghie, se mărită cu un prinț bogat și generos, care o salvează și care-și unește destinul cu al ei.

Homa a zâmbit.

— Așa se întâmplă, răspunse ea, turnându-mi apă caldă pe cap, dar nu întotdeauna.

Și-a vârât degetele în părul meu, ca să-mi maseze pielea capului.

— Nu uita, necazurile tale s-au dus. Ți-ai sporit valoarea — chiar mai mult decât atunci când erai fecioară. Nimic nu te împiedică să-ți depeni propria poveste.

Când Homa a terminat să mă spele pe cap, a turnat peste mine găleată după găleată de apă caldă, până când pielea a început să-mi lucească. Apoi m-a trimis să mă cufund în cada cu apa cea mai fierbinte și am stat acolo, cu gândul la spusele ei. Avea dreptate: acum că eram mai în vârstă, nemăritată și cu ceva bani, puteam să aleg după cum voiam. Dar nu aveam să mai caut un bărbat ca Fereydoon, deși era bogat, pentru că el nu văzuse în mine decât o oglindă a propriilor plăceri.

Tânjeam după altceva și asta m-a dus cu gândul la părinții mei. Când mama era bolnavă și trăgea să moară, îmi povestise despre generozitatea cu care tata i se devotase. Pentru ea, el își sacrificase cele mai adânci dorințe nu o dată, ci de două ori. Mai întâi, se hotărâse să îndure viața fără copii, în loc s-o chinuiască pe mama luându-și o a doua soție. Apoi, după ce m-am născut eu, s-a împăcat cu gândul că nu va avea niciodată un fiu. Tata fusese asemenea pietrei de rând care suferise și

sângerase atât de mult încât se transformase, în cele din urmă, într-un rubin. Ceea ce căutam eu acum era o astfel de podoabă.

După ce m-am înmuiat bine, am mers după un paravan și m-am așezat pe o pernă moale. Homa s-a întors cu apă rece, să-mi dea de băut, și cu castraveți dulci să gust, înainte să mă lase să mă odihnesc. Somnul m-a ocolit, dar în mintea mea a început să se țeasă o poveste plină de isprăvi. Nu știam de unde venea, căci nu o mai auzisem niciodată; pesemne că se plăsmuia singură. Cu toate astea îmi plăcea, căci părea să vorbească despre bărbatul neînfricat pe care îl căutam acum, un om pe care să-l prețuiesc ca pe viața mea. Cu voia Domnului, povestea noastră avea să fie zugrăvită, într-o bună zi, în cele mai frumoase culori și avea să rămână așa până când ultima pagină a vieții noastre va fi fost întoarsă.

— Homa! am strigat eu. Am ceva să-ți spun.

Homa a venit lângă mine, după paravan, cu ochii lucind ca niște stele și părul alb ca luna. S-a așezat lângă mine, s-a dat mai aproape, ca să mă asculte și iată ce i-am spus eu:

La început n-a fost și apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu, nu era nimeni.

A fost odată ca niciodată un bărbat care-i era vizir unui șah bătrân și arăgos. Când șahul i-a cerut-o vizirului de nevastă pe singura lui fică, vizirul nu s-a învoit. Șahul a pus ca omul să fie omorât pentru nesupunere și i-a spus fetei că-și poate

câștiga libertatea dacă îi țese un covor a cărui frumusețe să întreacă oricare din cele mai de preț averi ale sale.

Fata a fost încuiată într-o cameră cu o fereastră ce dădea spre grădinile șahului, în care femeile acestuia se plimbau, beau ceai și mâncau susan îndulcit. În timpul zilei, fata le urmărea cum se amuză și râd împreună, în timp ce ea ședea în fața unui vechi război și a unei grămezi de lână aspră, cafenie.

Ca să-i treacă de urât, fata lăsa în fiecare dimineață firimituri de pâine pentru păsări. Într-o zi, o pasăre cu o creastă fulnică și cu penele albe a pătruns în închisoarea ei printr-o fereastră din acoperiș. S-a oprit lângă pâine, a ciugulit câteva firimituri, apoi și-a luat zborul.

Pasărea s-a întors a doua zi și a mai mâncat un pic. Apoi a început să vină în fiecare dimineață și să-i ciugulească din palmă. Era singura ei prietenă și ori de câte ori o cuprindea o tristețe adâncă, pasărea venea să i se așeze pe umăr și-i cânta.

— Ah, Khoda! se tângui fata într-o zi, implorând mila Domnului. Din lâna asta atât de rău mirositoare și de aspră n-o să pot face niciodată un covor demn de un șah!

Pasărea s-a oprit din cântat, ca și cum i-ar fi înțeles vorba, și dintr-odată a dispărut. În locul ei, a apărut o oaie albă, cu lână bogată. Fata a dat s-o atingă, pentru că nu-i venea să-și creadă ochilor, și a descoperit că lâna de pe pântecul oii era cea mai frumoasă pe care și-ar fi putut-o închipui. Fata a tuns lâna, iar aceasta a crescut la loc, pe dată. Oaia a stat liniștită în timp ce ea o tot tunde, până când a adunat destul de multă lână, iar apoi oaia s-a făcut pasăre la loc și și-a luat zborul.

Fata a tors lâna și a început s-o folosească la țesutul covorului, care a devenit moale la pipăit precum catifeaua. A doua zi de dimineață, pasărea s-a întors, i s-a așezat pe umăr și a

început să scoată un trîl gîngaş în timp ce fata țesea. Dar după alte câteva zile de țesut, pe fată a cuprins-o din nou amărăciunea.

— Of, Khoda! oftă ea. Covorul acesta arată ca un lințoliu pentru că nu am nici un pic de lână colorată. Cum să fac eu un covor demn de un șah?

Păsărea a muțit și a dispărut. În locul ei, un vas care fusese gol s-a umplut dintr-odată cu flori roșii. Când fata a luat una și a strivit-o în palmă, a văzut că floarea lasă în urmă o dără roșie, ca de sânge. A păstrat una dintre flori în viață punând-o într-un vas cu apă. Pe celelalte le-a strivit și le-a fiert, ca să pregătească o vopsea frumoasă pentru lâna ei albă. Lâna pe care doar a înmuiat-o în fiertură s-a făcut portocalie, în timp ce aceea pe care a înmuiat-o bine s-a făcut stacojie. Apoi a țesut firele portocalii și roșii în covorul ei.

Păsărea a revenit în dimineața următoare și a început să cânte, dar vocea ei frumoasă părea slăbită, iar capul ei mândru părea pleostit.

— Păsărea mea dragă, mi-ai dat sângele tău ieri? întrebă fata.

Păsărea s-a cutremurat, nu mai putea cânta și, pentru că era prea ostenită să continue, fata i-a dat mai multă pâine să mănânce și i-a mângâiat penele lungi și albe.

Acum covorul fetei devenea din ce în ce mai frumos, asemenea grădinilor desfătării pe care le privea de la fereștriuca ei. Când a terminat marginile, a început să țasă un model cu arțari plini cu păsări cântătoare. Frunzișul bogat și arămiu, cu urme de portocaliu, pus lângă trunchiurile cafenii de copaci își încântau ochii, dar fata știa că acestui covor încă îi lipsea ceva.

— Ah, Khoda! Cum să fac un covor care să-l uimească pe şah? Am nevoie de fir de aur ca să-i luminez privirile îmbătrânite!

Pasărea stătea pe umărul ei, ca întotdeauna. Dintr-odată, începu să bată din aripi și o pană micuță căzu la pământ. Apoi pasărea începu să se cutremure atât de tare, încât fetei i se făcu frică să nu se stingă.

— Nu! strigă ea. Mai bine să te am pe tine decât să fac un covor demn de şah!

Dar odaia s-a umplut de o lumină orbitoare, iar inima pășării și-a oprit bătaia și aceasta s-a transformat într-o pasăre de aur, mai gîngășă decât orice podoabă a şahului. Fata s-a minunat de strălucirea ei, căci îi lumina închisoarea asemenea soarelui de pe cer.

A doua zi, fata a împrăștiat pâinea și a așteptat, dar pasărea nu s-a întors. Nu s-a ivit nici a doua zi, nici a treia și nici până la capătul lungilor luni de iarnă. Fata se tânguia în fiecare lună de dorul ei. În cinstea jertfei zburătoarei, fata a topit pasărea de aur, a înmuiat lâna albă în sângele ei topit și a prins firul de aur în covor.

Când a terminat, fata le-a cerut celor care o țineau prizonieră să-i dea voie să-și aștearnă covorul în fața şahului. Servitorii au dus covorul dinaintea şahului, iar firele sale de aur au umplut sala rece cu căldura soarelui. Şahul și-a dus mâna la ureche și a mîngâiat-o cu degetul, nevenindu-i să creadă că era aievea, căci i se părea că aude până și cântecul păsărilor aurii de pe covor, care proslăveau dragostea.

— Ce vrăjitorie este aceasta? întrebă şahul.

Fata i-a povestit despre pasărea care-i ținuse de urât zile la rând. Când şahul i-a poruncit să-i dovedească cele spuse, fata

i-a arătat singura pană albă care căzuse la pământ. O prinsese cu un fir și o purtase la gât de atunci.

Șahul a chemat o femeie bătrână și înțeleptă care era cunoscută pentru puterile ei magice și i-a poruncit să-l dezlege de orice vrăji negre care ar fi fost în acea cameră. Femeia a ținut pana în mâini și a mormăit câteva cuvinte magice, iar la sfârșit a rostit:

— Prin puterea Domnului celui de sus te dezleg de vrajă!

Pana a început să se clatine până când i-a scăpat femeii din mână, iar apoi s-a transformat într-un bărbat înalt, cu obraji acoperiți de puf, buze roșii ca lalelele, ochi negri ca noaptea și plete negre-albăstrii, ca iacintul.

— Asta le întrece pe toate, chiar și un covor cântător! exclamă șahul. Cine ți-a venit de hac?

— Un duh rău, răspunse tânărul. Părinții mei l-au alun-gat, iar el i-a pedepsit vrăjindu-mă pe mine. Ba ca să-mi facă și mai mare chinul, mi-a dat puterea să mă transform în orice în afară de mine.

— Și ce treabă ai tu cu această fată?

Vocea băiatului deveni mai blândă.

— Când am văzut-o înlănțuită, așa nevinovată, inima mea a devenit una cu a ei, răspunse el, căci și eu eram înrobît.

Șahul a rămas neclintit. Apoi i-a spus tânărului, cu asprime:

— Din clipa aceasta ești al meu.

Iar apoi, i-a spus fetei:

— Iar tu vei fi soția mea.

Fata a sărit în picioare și a țipat:

— Pentru Dumnezeu, care ne vede de sus, n-ai spus că mă vei elibera dacă-ți Țes un covor care întrece cele mai de preț dintre averile tale?

— *Ba da, recunosc şahul.*

— *Şi poţi jura că ai ceva mai de preţ decât acest covor?*

Şahul îi făcu semn vizirului care îl înlocuise pe tatăl ei.

— *Adu-mi cele mai frumoase covoare pe care le am, îi spuse el vizirului.*

Acesta se repezi să îndeplinească porunca şi, când cele trei covoare au fost aşternute la vedere, fata le-a cercetat pe fiecare în parte.

— *Modelul meu îl întrece pe cel al primului covor, zise ea. Covorul meu are ţesătura mai deasă decât cel de-al doilea. Şi nici unul dintre aceste covoare nu încântă ochiul, urechea sau sufletul, aşa cum o face al meu!*

Şahul nu a răspuns, căci nu avea nici o dovadă împotriva ei. Fata a mai spus, grăbită:

— *Cu toate astea, mă învoiesc să-ţi devin soţie, cu o condiţie. Eliberează-l pe acest om, căci şi-a dat viaţa pentru mine.*

Şahul părea gata să spună da, dar femeia înţeleaptă îl opri:

— *Preamărite şah, rogu-te, ai milă! zise ea. Eliberează-i pe aceşti sclavi căci, pentru că s-au sacrificat unul pentru celălalt, numele lor va dăinui în veci.*

— *Cine a mai văzut asemenea două minuni într-o singură zi! exclamă şahul. Şi totuşi, de ce să-i las să plece?*

Cu o voce poruncitoare, femeia spuse:

— *Pentru că oamenii îşi vor aminti de ei mereu — şi astfel măreţia ta se va păstra peste veacuri.*

Şahul, căruia i-ar fi părut rău să-şi vadă numele ducându-i-se de răpă, era gata să îndrepte lucrurile. Îi spuse fetei:

— *Eşti liberă, căci ai făcut ce ţi-am poruncit. Covorul tău e mai presus decât oricare dintre cele pe care le am.*

Iar tânărului, îi zise:

— Ți-o dăruiesc pentru că ți-ai vărsat sângele pentru ea.

Șahul a ținut un ospăț de nuntă care a durat trei zile și trei nopți, iar cei doi s-au căsătorit pe covorul care-i adusese împreună. Păsările lui de aur au cântat când fata a spus că-l ia de bărbat, căci își găsise neînfricatul pe care și-l dorea. Apoi cei doi tineri au trăit liberi și s-au dăruit unul altuia cu bucurie și dragoste până la sfârșitul zilelor.

Mulțumiri

Această carte nu ar exista în forma sa actuală dacă nu aș fi avut sprijinul permanent al tatălui meu, Ahmad Amirrezvani, și al mamei mele vitrege, Firoozeh Foroozfar Amirrezvani. În timpul celor trei călătorii de documentare pe care le-am făcut în Iran ca să pot scrie această carte, ei au fost cei care m-au dus cu mașina peste tot prin țară, în vizită la locuri istorice sau muzee, au avut răbdare să-mi iau note și să iscodesc peste tot și mi-au răspuns la nenumărate întrebări. Le datorez mult pentru că au avut răbdare și au dat dovadă de dragoste.

De asemenea, aș dori să le mulțumesc cititoarelor mele fidele, Janis Cooke Newman, Rosie Ruley-Atkins, Bonnie Wach și Steph Paynes și prietenei mele de o viață, povestitoarea Ruth Halpern, care m-a călăuzit în arta depănării poveștilor.

Îi sunt profund îndatorată romancierei Sandra Scofield, pe care am întâlnit-o în Comunitatea Scriitorilor din Squaw Valley. Cu talentul său pedagogic înăscut,

Sandra mi-a oferit îndrumări, încurajări și sfaturi importante în fiecare moment de cumpănă.

A duce la capăt un roman este o sarcină copleșitoare nu numai pentru autor, ci și pentru toți cei care îi sunt alături. Aș dori să-i mulțumesc lui Ed Grant, pentru dragostea și sprijinul statornice pe care mi le-a dăruit.

Mulțumiri speciale echipei editoriale Little, Brown and Company, care a muncit din greu, în special redactoarei mele Judy Clain și editorului Michael Pietsch, precum și omologilor lor, la fel de devotați, de la Headline Review, mai ales redactoarei Marion Donaldson și directorului general adjunct, Kerr MacRae.

Mulțumiri speciale agentei mele, Emma Sweeney, pentru munca de popularizare și pentru sugestiile ei înțelepte.

În cele din urmă, aș dori să le mulțumesc cercetătorilor pasionați, care și-au dedicat viața înțelegerii Iranului. Această carte nu ar fi putut fi scrisă fără munca lor extraordinară.

Nota autoarei

De-a lungul celor nouă ani în care am lucrat la *Sângele florilor*, m-am simțit ca Ali Baba, care spune „Sesam, deschide-te!” în *O mie și una de nopți* pentru a pătrunde în peștera doldora de aur și nestemate. În cazul meu, bogățiile ieșite la iveală au fost cărțile despre istoria și cultura premoderne ale Iranului, care, ca-n poveste, erau ascunse pe rafturi prăfuite la care pușini îndrăzneau să ajungă. Am petrecut ore în șir cercetând aceste comori și, cu cât citeam mai mult, cu atât eram mai vrăjită.

În timpul explorărilor mele, am revenit, în repetate rânduri, la domnia Șahului Abbas (1571–1629), o perioadă istorică fără pereche din cauza marilor calamități și a faptelor de vitejie la fel de mari care au marcat-o. Când Șahul a preluat tronul, la vârsta de șaptesprezece ani, Iranul îndurase un măcel în urma căruia câțiva dintre cei de la curtea regală Safavi fuseseră orbiți sau uciși în lupta pentru putere și mulți soldați, precum și porțiuni întinse din teritoriul țării, fuseseră pierdute în

timpul războaielor. Șahul Abbas a fost acela care a croit un drum în mijlocul acestui haos. În timpul domniei sale de patruzeci și unu de ani, aceasta s-a dovedit a fi un administrator strălucit, deși dreptatea pe care o împărțea era crudă, dacă ar fi să o judecăm după standardele de astăzi. Datorită vitejiei, ingeniozității și contribuțiilor sale la viața culturală iraniană, el este cunoscut ca Șahul Abbas cel Mare.

Am plasat acțiunea romanului *Sângele florilor* în jurul anului 1620, pe vremea când Șahul reușise să apere granițele Iranului, învingându-i pe dușmanii săi politici, și crease un mediu în care artele puteau înflori. Una dintre artele pe care le-a sprijinit în mod susținut era țesutul covoarelor. Covoarele iraniene erau râvnite în Europa de regi, nobili și negustori bogați și le atrăgeau atenția unor pictori ca Rubens, Velázquez și Van Dyck. Gata oricând să profite de o situație favorabilă, Șahul a înființat ateliere de țesut covoare prin toată țara, asemenea celui descris în această carte. Cercetătorul iranian Roger M. Savory spune: „sub oblăduirea sa, țesutul covoarelor a fost ridicat la rang de artă”, astfel că, în afară de covoarele realizate de oamenii obișnuiți, la războaiele lor, existau și o serie de meșteri ai cetății care erau pregătiți să creeze capodopere pentru curte. Exemple remarcabile de covoare iraniene din secolul al șaisprezecelea și al șaptesprezecelea se găsesc în muzee și în colecții private. Există o serie întreagă de cercetători în tainele covoarelor care consideră piesele din perioada Safavi (1501–1722) ca fiind unele dintre cele mai frumoase care au fost create vreodată.

Când Șahul a ajuns pentru prima dată la putere, capitala țării era la Qazvin, o cetate iraniană din nord-vest. În 1598, Șahul își mutase deja capitala la Isfahân, o cetate mai ușor de apărat, aflată în inima țării, unde a început una dintre cele mai mari lucrări de renovare din istoria urbanisticii. De-a lungul a treizeci de ani, cu ajutorul urbaniștilor și al arhitecților săi, Șahul a construit un oraș uimitor chiar și pentru zilele noastre. Imensa piață care poartă numele Oglanda Lumii, câștigat datorită dimensiunilor sale, era mai mare decât piețele din cele mai multe orașe europene de pe vremea aceea. Palatul Șahului, moscheea lui, Marele Bazar și imensa Moschee de Vineri descrise în această carte atrag turiști de peste tot din lume. Se pot vedea și azi stâlpii de marmură folosiți pentru jocurile de polo, pe care Șahul le privea cu plăcere de la balconul palatului său. Thomas Herbert, un tânăr care a vizitat Iranul între 1627 și 1629, împreună cu ambasadorul britanic Sir Dodmore Cotton, descrie piața ca fiind „fără îndoială o piață la fel de spațioasă, plăcută și parfumată ca oricare alta din univers.” Asemenea lui Herbert și multor altor călători, am căzut pradă vrăjii Isfahânului când l-am vizitat pentru prima dată, la vârsta de paisprezece ani. Orașul mi-a lăsat o impresie atât de puternică încât, zeci de ani mai târziu, nu am putut alege un loc mai potrivit pentru a situa acțiunea romanului meu.

Deși personajele principale sunt fictive, am încercat să respect veridicitatea evenimentelor care le-ar fi influențat viețile și modul de gândire. De exemplu, despre cometa descrisă în primul capitol și unele dintre nenorocirile

legate de numele ei a scris, cu uimire, Eskandar Beg Monshi, cronicarul Șahului Abbas, care a lăsat în urmă 1300 de pagini despre cele mai importante evenimente din timpul domniei Șahului (eu am folosit traducerea din *Persian Heritage Series* — Seria Moștenirea Persană a lui Roger M. Savory). Totuși, mi-am permis să accelerez succesiunea evenimentelor, incluzându-le chiar și pe acelea care s-au petrecut dincolo de limitele temporale ale romanului.

Fiecare perioadă istorică importantă merită să fie înfățișată de un mare scriitor de jurnale de călătorie, iar Iranul secolului al șaptesprezecelea și-a găsit un astfel de cronicar în persoana lui Sir John Chardin, bijutier francez. Chardin a călătorit în Iran în jurul anului 1670 și a scris zece volume detaliate despre lucrurile trăite acolo. Observațiile lui Chardin au reprezentat o importantă sursă de inspirație pentru mine în ceea ce privește obiceiurile și moravurile epocii Safavi, cu atât mai mult cu cât autorul a fost îndeajuns de pătrunzător încât să poată constata contradicții ca acestea: „Vinul și băuturile alcoolice sunt interzise la musulmani; cu toate acestea, rareori găsești pe cineva care nu bea vreun fel de tărie” sau „La persani, întâlnești adesea două obiceiuri opuse; acela de a-l proslăvi pe Dumnezeu tot timpul și de a vorbi despre însușirile lui, și acela de a spune cuvinte de ocară și deocheate.” (din *Travels in Persia: 1673–1677* — Călătoriile în Persia: 1673–1677).

În timpul călătoriilor sale, Chardin a intrat în posesia unui hrisov din Isfahān și a notat profețiile cuprinse în acesta; ele au reprezentat modelul profețiilor descrise

în Capitolul Unu. Prorocirea legată de purtarea femeilor este un citat preluat din *Voyages du chevalier Chardin en Perse, et autres lieux de l'Orient* — Călătoriile cavalerului Chardin în Persia și în alte locuri din Orient (traducerea din această lucrare scrisă în franceză îmi aparține).

Mulți călători au fost fascinați de covoarele persane, care au început să reprezinte o parte mică, dar prețuită din viața mea din momentul în care am primit primul covor de la tatăl meu, când eram adolescentă. Descrierile covoarelor menționate în carte se bazează, în general, pe desene, culori, metode de vopsit și tehnici de țesut iraniene. Deși am răsfoit zeci de cărți despre covoare, două dintre cele mai importante surse de detalii tehnice au fost cărțile *The Traditional Crafts of Persia* (Meșteșugurile tradiționale ale Persiei), scrisă de Hans E. Wulff și *Ties That Bind: A Social History of the Iranian Carpet* (Legăturile care ne unesc: O istorie socială a covoarelor iraniene), de Leonard M. Helfgott. Ideile despre spiritualitatea exprimată în covoarele din Orientul Mijlociu au fost discutate în multe cărți, inclusiv în catalogul expoziției *Images of Paradise in Islamic Art* (Imagini ale paradisului în arta islamică), editat de Sheila S. Blair și de Jonathan M. Bloom, și într-o serie de eseuri, printre care și *Symbolic Meanings in Oriental Rug Patterns* (Sensuri simbolice ale modelelor covoarelor orientale), de Schuyler V. R. Cammann. Idei asemănătoare legate de clădiri sunt cuprinse în cartea *The Sense of Unity: The Sufi Tradition in Persian Architecture* (Simțul unității: Tradiția sufi în arhitectura persană), scrisă de Nader Ardalan și de Laleh Bakhtiar.

Mai mulți cititori și-au exprimat curiozitatea față de una din principalele teme ale acestui roman, contractul de căsătorie temporară, denumit *sigheh*. Această formă de căsătorie a făcut parte din cultura iraniană sute de ani, fiind folosită în continuare de bărbați și femei. Valoarea acestuia este încă subiect de dezbatere în Iran. Principala mea sursă de informații contextuale a fost cartea *Law of Desire: Temporary Marriage in Shi'i Iran* (Legea dorinței: Căsătoria temporară în Iranul šiit) a omului de știință Shahla Haeri, de la universitatea Harvard, care cuprinde interviuri cu adepți contemporani ai acestui obicei și care oferă o imagine detaliată a acestei instituții complexe și neobișnuite.

În timpul cercetărilor pe care le-am făcut pentru roman, mi s-a părut că ar fi interesant să împărtășesc bogata tradiție iraniană orală datorită importanței sale în cultura iraniană premodernă. Mulți călători au observat că până și cel mai neștiutor țăran putea recita poeme lungi; chiar și în zilele noastre, iranienii au un joc în care se întrec în a-și aminti poezii și în a-și dovedi știința recitându-le. Pe lângă poezii, literatura orală este alcătuită dintr-un număr foarte mare de povești, legende, fabule, discursuri și învățături despre dezvoltarea spirituală.

Povestea în poveste sau pe mai multe fire narative era larg răspândită în Orientul Mijlociu, lucru cunoscut cititorilor celor *O mie și una de nopți*. Din acest punct de vedere, am fost puternic influențată de Nezamī, poetul persan din secolul al doisprezecelea, care a scris un poem epic de mari dimensiuni, *Haft Paykar* (Șapte portrete) despre isprăvile șahului, în care se întrepătrund

șapte povești minunate despre dragoste. După părerea mea, această îngemănare a poveștilor care apare la Nezamî oglindește suprapunerea modelelor de pe covoarele iranienne, care creează o țesătură densă, de o bogăție și o profunzime infinite. Am ales să urmez acest obicei și am introdus o serie de povești în corpul romanului meu.

Cinci dintre cele șapte povești presărate de-a lungul celor șapte capitole ale cărții sunt prelucrări ale unor povești tradiționale iranienne sau islamice. Acolo unde am considerat că este necesar pentru roman, am procedat la o adaptare liberă a poveștilor. Cuvintele cu care începe fiecare poveste „*La început nu era și apoi s-a făcut. Înainte de Dumnezeu, nu era nimeni*” reprezintă traducerea mea aproximativă a unei expresii iranienne, echivalentul lui „*A fost odată ca niciodată.*”

Povestea de la sfârșitul Capitolului Doi apare în cartea lui Henri Massé, *Persian Beliefs and Customs* (Credințe și obiceiuri persane). Sursa de inspirație a lui Massé este o carte de povești iranienne, *Tchehardeh efsane ez efsaneha-ye roustayi-e Iran*, adunate din regiunea Kermân a Iranului și publicate de către Kouhi Kermani în 1936.

Poveștile care apar la sfârșitul Capitolelor Trei și Patru au fost scrise în versuri de poetul menționat anterior, Nezamî. Povestea care apare după Capitolul Trei se bazează parțial pe povestea lui Leyla și Mecnun, care exista cu mult înainte ca Nezamî să o adapteze și să și-o asume. Principala mea sursă a fost *The Story of Layla and Majnun* (Povestea lui Leyla și Mecnun), tradusă de Dr. Rudolf Gelpke, în colaborare cu E. Mattin și G. Hill. Povestea micuței sclave Fitna, de la sfârșitul Capitolului Patru,

apare în *Haft Paykar*, a lui Nezamî; sursa mea a fost traducerea profesoarei universitare Julie Scott Meisami. Notele ei extinse ușurează și sporesc înțelegerea acestei cărți minunate.

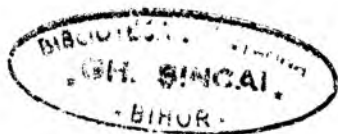
La sfârșitul Capitolului Cinci apare o adaptare a unei povești tradiționale islamice, în timp ce povestea de după Capitolul Șase se inspiră din cea care apare în poemul *Illahi-Nama* (Cartea Domnului) al lui Farid ad-Din Attar, tradusă de John Andrew Boyle. Probabil că Attar, longevivul autor al secolului al doisprezecelea, le este mai cunoscut cititorilor datorită faimoasei parabole sufi, în versuri, care se numește *The Conference of the Birds* (Limba păsărilor).

Poveștile de la sfârșitul Capitoalelor Unu și Șapte sunt ale mele. Acestea, ca și principalul fir narativ al romanului, sunt puternic influențate de limbajul folosit în poveștile tradiționale iraniene, precum și de modul în care sunt construite în acestea personajele și intriga. De asemenea, limbajul pe care l-am folosit în acest roman este puternic influențat de romanul eminenței cercetătoare Annemarie Schimmel intitulat *A Two-Colored Brocade: The Imagery of Persian Poetry* (Brocartul în două culori: Imagistica poeziei persane).

Titlul romanului este inspirat din poemul *Ode to a Garden Carpet* (Odă unui covor-grădină), care apare în opera monumentală a lui Arthur Upham Pope și a lui Phyllis Ackerman, intitulată *Survey of Persian Art* (Cercetare asupra artei persane), o enciclopedie de patru mii trei sute de pagini, lucrare de suflet publicată de Oxford University Press în 1939, pe care am folosit-o ca

referință pentru diverse elemente, de la covoare, la monede. Despre acest poem se spune că a fost scris „de un poet sufi necunoscut, în jurul anului 1500” și că descrie covorul-grădină ca pe un refugiu în care ai revelația divinității.

Lipsa numelui naratorului acestui roman este un gest intenționat, un tribut adus tuturor meșteșugarilor necunoscuți din Iran.

A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ O FATĂ CARE ȘTIA SĂ ȚEASĂ CELE MAI MINUNATE COVOARE DIN LUME...

Persia medievală prinde viață în acest roman scilicitor: de la uluitoarea sa arhitectură, până la piețele forfotind de oameni, doldora de coșuri cu mirodenii, covoare cu fir de aur și de culoarea peruzelei, a căror frumusețe pur și simplu îți taie respirația. Cu poveștile persane care te vrăjesc și cu scriitura ce împrumută ceva din strălucirea orașului Isfahân, romanul *Sângele florilor* spune istoria uimitoare a unei femei care alege, în ciuda tuturor obstacolelor, o viață clădită cu truda propriilor mâini, a minții și a voinței sale.

„Ce realizare incredibilă! Jurnalista, născută în Iran, dar adoptată de California, Anita Amirrezvani a lucrat nouă ani la primul ei roman, *Sângele florilor*, iar rezultatul e o bijuterie exotică și plină de pasiune.”

USA TODAY

„O poveste captivantă și uimitoare despre căutările unei tinere care se vrea stăpână pe propria soartă și care trăiește în fascinantul univers al Iranului secolului al XVII-lea.”

EMMA DONOGHUE

GRUPUL EDITORIAL CORINT

www.ledabooks.ro

www.edituracorint.ro

ISBN: 978-973-102-185-0

